

ND: ~~M~~ 211
KOE: 8134

21 ΙΩΝ. 1999

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

"Ψυχοπαθολογία μητέρων των οποίων το παιδί τους έχει
υποστεί σεξουαλική παραβίαση στο στενό και στο ευρύτερο
οικογενειακό περιβάλλον".

Διδακτορική διατριβή

Ανδρέας Βασιλιάς

Κλινικός Ψυχολόγος

Υπεύθυνη διατριβής:

Καθηγήτρια Ψυχολογίας

Κυρία, Φωτεινή Τσαλίκογλου

ΑΘΗΝΑ 1998

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας το συγκεκριμένο έργο θα ήθελα να ευχαριστήσω το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού και συγκεκριμένα, την Διοικούσα Επιτροπή και το Επιστημονικό Συμβούλιο, οι οποίοι μου έδωσαν την δυνατότητα της πραγματοποίησης της συγκεκριμένης έρευνας-μελέτης.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την διευθύντρια της Διεύθυνσης "Οικογενειακών Σχέσεων", του Ι.Υ.Π. κυρία Ελένη Αγάθωνος-Γεωργοπούλου για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στο να αναλάβω τη συγκεκριμένη έρευνα.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τις συναδέλφους και αγαπητές φίλες, μέλη της ερευνητικής ομάδας, Νέλλη Γεωργούδη, Κλινική Ψυχολόγος, Βιβή Τσιμπούκα, Κοινωνική Λειτουργός, για την ασίγαστη και δημιουργική συνύπαρξη.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα, επίσης, την συνάδελφο Κλινική Ψυχολόγο, Δέσποινα Ναζίρη η οποία από τη θέση της επιστημονικής συμβούλου με τις εύστοχες παρατηρήσεις της ειδικότερα σε θέματα μεθοδολογίας, βοήθησε την ερευνητική ομάδα και εμένα προσωπικά να ολοκληρώσω το συγκεκριμένο έργο.

Ευχαριστώ θερμά την Καθηγήτρια, κυρία Φωτεινή Τσαλικογλου για την ηθική της συμπαράσταση και την ουσιαστική συμβολή της στην εκπόνηση της συγκεκριμένης διατριβής.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα θερμά τον Καθηγητή, κύριο Θανάση Τζαβάρα για την τιμή που μου έκανε αναλαμβάνοντας ως επιστημονικός σύμβουλος της έρευνας, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης διατριβής.

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή	Σελ. 6
 Μέρος 1ο	
Κεφ. Α': Ενδοοικογενειακή σεξουαλική παρενόχληση. Σημαντικά εμπειρικά και επιδημιολογικά δεδομένα.	
1. Γενικά εισαγωγικά. Κλινικά - εμπειρικά και επιδημιολογικά δεδομένα (1850-1960).	Σελ. 10
2. Σημαντικά διεθνή ερευνητικά δεδομένα σεξουαλικής παρενόχλησης και αιμομιξίας (1960-1993)	Σελ. 18
3. Σημαντικά ερευνητικά δεδομένα από τον Ελληνικό χώρο.	Σελ. 27
4. Ορισμός σεξουαλικής παρενόχλησης. Διαχρονική εξέλιξη.	Σελ. 32
 Κεφ. Β': Δομή προσωπικότητας. Ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά των γονιών της αιμομικτικής οικογένειας.	
1. Γενικά χαρακτηριστικά των αιμομικτών γονιών.	Σελ. 38
2. Ο αιμομίκτης πατέρας-σύζυγος.	Σελ. 42
3. Δομή προσωπικότητας και ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά των μητέρων-συντρόφων αιμομικτών.	Σελ. 46

Μέρος 2ο

Κεφ. Γ': Θεωρητικό πλαίσιο.

- Εισαγωγή. **Σελ. 50**
- 1. Η ψυχαναλυτική θεωρία των ενορμήσεων. Φαντασίωση και στήριγμα. **Σελ. 52**
- 2. Σεξουαλικότητα. Σχέσεις παιδιού - μητέρας και μητέρας - παιδιού. Η κατάκτηση της θηλυκότητας. **Σελ. 66**
- 3. Ψυχαναλυτική προσέγγιση περιπτώσεων απώλειας του στήριγματος. **Σελ. 83**

Μέρος 3ο

Κεφ. Δ': Προβληματική και τοποθέτηση του ζητήματος.

- 1. Αρχικές θεωρητικές υποθέσεις - σκοποί της έρευνας. **Σελ. 90**
- 2. Μεθοδολογία. **Σελ. 96**
- 2.1. Μεθοδολογικά ζητήματα. **Σελ. 99**
- 2.2. Στοιχεία δείγματος. **Σελ. 103**
- 2.3. Επεξεργασία. Ανάλυση περιεχομένου. **Σελ. 106**
- 2.4. Μεταβιβαστικά φαινόμενα στο πλαίσιο της έρευνας. **Σελ. 109**

Κεφ. Ε': Ανάλυση περιπτώσεων

- Περίπτωση Α' **Σελ. 112**
- Περίπτωση Β' **Σελ. 141**
- Περίπτωση ΣΤ' **Σελ. 163**
- Περίπτωση Θ' **Σελ. 180**

Κεφ. ΣΤ': Θεματικές ενότητες.	Σελ. 190
Κεφ. Ζ': Συμπεράσματα.	Σελ. 301
Βιβλιογραφία.	Σελ. 306
Παράρτημα.	Σελ. 311

Εισαγωγή

Η ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση των παιδιών από τους ενήλικες, όπως επίσης και η άσκηση σωματικής βίας είναι ένα ψυχολογικό, ψυχοπαθολογικό και ταυτόχρονα κοινωνιολογικό αλλά και κοινωνικό φαινόμενο. Δεν είναι κάποιο "προϊόν" των σύγχρονων καπιταλιστικά αναπτυγμένων κοινωνιών, αλλά αντίθετα, αποτελεί κομμάτι της ανθρώπινης μυθολογίας, προϊστορίας και ιστορίας. (S.Freud 1912).

Ο Jaques le Goff επισημαίνει ότι η οικογένεια και το σχολείο είναι οι κατ'εξοχήν θεσμοί στους οποίους τα παιδιά εμπλέκονται. Ταυτόχρονα είναι ακριβώς εκείνοι που στερούν από την παιδική ηλικία την ιδιότητα του υποκειμένου στην ιστορία (Α.Μπακαλάκη 1993).

Το παιδί "ανήκει" κάπου, ανήκει στους γονείς και όπως αναφέρει ο D.Winnicott" όταν αναφερόμαστε στο παιδί, αναφερόμαστε ταυτόχρονα και στη μητέρα του" (D.Winnicott 1958).

Το παιδί είναι το προϊόν των πραγματικών και συγκεκριμένων γονιών, αλλά και των φανταστικών γονιών, των φαντασιώσεων και των επιθυμιών των γονιών και των προ-γονιών, αλλά και του ίδιου του φαντασιωσικού και πραγματικού παιδιού.

Το παιδί γεννιέται μέσα από τη συνάντηση πολλαπλών αλληλοσυγκρουομένων επιθυμιών και αναγκών, φανερών και αφανών, συνειδητών και ασυνειδήτων, έκδηλων και λανθανουσών, ειπωμένων και ανείπωτων, το σύνολο των οποίων εκφράζει τη νέα πραγματική αλλά, κυρίως, φαντασιωσική οικογένεια.

Εν τέλει το παιδί υπάρχει "από τα πριν", υπάρχει στην εγγεγραμμένη, κυρίως, μυθολογία κάθε ατόμου και κάθε συγκεκριμένης κοινωνίας.

Ερχεται από τα πριν στο σήμερα για να καταλάβει και να κατακτήσει το αύριο. Να κατανοήσει και να ελέγξει τις ενορμητικές του διαδικασίες σύμφωνα με τις εγγεγραμμένες φαντασιώσεις και επιθυμίες της γενεαλογίας αλλά και της νέας οικογένειας.

Η πρώιμη ηλικία του παιδιού με την βιολογική και ψυχολογική έννοια και οι σχέσεις που αναπτύσσει το βρέφος στη συγκεκριμένη περίοδο της ζωής του με τους γονείς του, δια μέσου της μητέρας, είναι καθοριστική για την μετέπειτα ανάπτυξη της δυνατότητάς του να κατανοήσει και να κατακτήσει τη ζωή.

"Με βάση το αρχικό αξίωμα της ενοποιημένης εικόνας των μητρικών φροντίδων και του βρέφους, το οποίο περιγράφεται ως ολουσδιόλου ανήμπορο στο να εξασφαλίσει την επιβίωσή του και το οποίο είναι καλυμμένο από την πρώιμη ναρκισσιστική επένδυση, ή φροϋδική μεταψυχολογία, περιγράφει τη γέννηση του εσωτερικού αντικειμένου, ως το προϊόν του στηρίγματος της επιθυμίας πάνω στις εγγεγραμμένες εμπειρίες της ικανοποίησης των αναγκών" (S.Lebonici 1992).

Βρέφος και μητέρα σε μια ενοποιημένη σχέση όπου το παιδί προσπαθεί να αναπτυχθεί βιολογικά αλλά ταυτόχρονα και σεξουαλικά, αντλώντας "ζωή" από το αδιαφοροποίητο με το ίδιο (το βρέφος) μητρικό στήθος.

Η δυνατότητα της δημιουργίας του εσωτερικού αντικειμένου της δημιουργίας, δηλαδή του Εγώ στο παιδί, είναι σε άμεση συνάρτηση με την αναπαράσταση του εσωτερικού φαντασιωσικού στήθους ή της εικόνας της μητέρας. Το μικρό παιδί θα μπορέσει να διαχωρισθεί ως διαφορετικό όν και να αποχωρισθεί το πραγματικό στήθος-μητέρα μέσω του φαντασιωσικού κυρίως αποχωρισμού του από το στήθος ή την μητέρα ως συνολική εικόνα.

"Το στήθος ή η αναπαράσταση του γεννιέται με την απουσία του στήθους" (S.Freud 1905).

Ωστόσο ο αποχωρισμός και σε ένα πραγματικό επίπεδο, δεν αφορά μόνο στο μικρό παιδί, αλλά και στη μητέρα. Η συμβιωτική σχέση μητέρας-παιδιού παραπέμπει στη δημιουργία μιας βαθιάς αιμομικτικής σχέσης την οποία και οι δύο πλευρές καλούνται να απωθήσουν στο πλαίσιο της δημιουργίας σχέσεων με την πραγματικότητα. Βέβαια, είτε στο επίπεδο της ψυχοπαθολογίας (π.χ.ψυχώσεις), είτε στο επίπεδο των νευρώσεων αυτή η συμβιωτική-αιμομικτική σχέση "βαραίνει" ανάλογα και "τραβάει" ως μαγνήτης τα δύο υποκείμενα-αντικείμενα το ένα κοντά στο άλλο, πολύ περισσότερο μέσα από τη δημιουργία άλλων σχέσεων με άλλα γονεϊκά μορφοείδωλα, καλώντας τα, συχνά, να παραβούν το νόμο (ταμπού) της αιμομιξίας σε πραγματικό ή φανταστικό επίπεδο.

Σε ότι αφορά στη μητέρα και κατά προέκταση στον πατέρα (όνομα του πατέρα) αφορά στο πώς μπόρεσε εκείνη να εκπληρώσει για την ίδια, την αντίστοιχη διαδικασία (ως άτομο και ως παιδί) ώστε να μπορέσει ή να επιτρέψει, στο παιδί της να ακολουθήσει την αντίστοιχη πορεία.

Ποιά όμως ήταν η δική της πορεία; Ποιά ήταν η πορεία της και σε σχέση με το

γεγονός της αιμομιξίας που προέκυψε "ξαφνικά" στην οικογένεια; Πως ή ίδια βίωσε πιθανά τραυματικά γεγονότα που εμπόδισαν ή παρεξέκλιναν τη δική της λιβιδινική εξέλιξη; Ποιά ήταν η πορεία της δικής της εσωτερίκευσης των αναπαραστάσεων των φαντασιωστικών αντικειμένων και σε ποιές βάσεις δημιουργήθηκε το δικό της Εγώ αλλά και οι σχέσεις της με τα αντικείμενα; Υπήρξε αιμομικτική σχέση; Μήπως τελικά όλα αυτά δεν αποτελούν παρά φαντασιώσεις των συγκεκριμένων γυναικών-μητέρων; Ποιά είναι τελικά, αν υπάρχει, η διαφορά φαντασίωσης και πραγματικότητας;

"Πάντοτε είναι ότι οι ασθενείς αυτοί που έχουν δίκιο όχι με την έννοια ότι έχουν δίκιο γενικά, αλλά με την έννοια ότι όταν λένε πως ο πατέρας τους, ή μητέρα τους, η νταντά, η θεία, ή κάποιος γείτονάς τους αποπλάνησε όταν ήταν παιδιά, έχουν πάντα και υποχρεωτικά δίκιο. Ομως ακόμη και αν έχουν δίκιο, δεν είναι αυτό το πρόβλημα, γιατί η βασική απάντηση σε αυτό είναι ότι για οποιοδήποτε τραυματικό γεγονός, το γεγονός είναι πραγματικό ως γεγονός αλλά φανταστικό ως τραυματικό.

Με δύο λόγια, δεν υπάρχει τραύμα αν το φαντασιακό του υποκειμένου δεν αποδίδει ένα ορισμένο νόημα σε αυτό που συμβαίνει και αυτό το νόημα δεν είναι το νόημα της <<πολιτικής ορθότητας>>, είναι το νόημα που προέρχεται από την <<φαντασματική>> του υποκειμένου. Αυτό είναι το θεμελιακό σημείο" (Κ.Καστοριάδης 1997).

Μήπως τελικά η γυναίκα-μητέρα δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στο ρόλο της, φαντασιώνοντας ή μη, την αιμομικτική συναλλαγή παιδιού-πατέρα, ακριβώς γιατί και η ίδια παραμένει καθηλωμένη σε ένα πρώιμο στάδιο ανάπτυξης εξ αιτίας του μεγάλου βαθμού έντασης της φαντασίωσης του δικού της τραυματικού γεγονότος;

Πως η σημερινή γυναίκα-μητέρα, παλαιότερα μικρό κορίτσι, μπόρεσε να αναπτύξει την σεξουαλικότητα της ως προς τον σεξουαλικό σκοπό και την επιλογή του αντικειμένου, με βάση το συγκεκριμένο "οικογενειακό μυθιστόρημα", έτσι ώστε αργότερα, γυναίκα - σύζυγος και μητέρα να μπορέσει να "διασφαλίσει" και διαμέσου της γέννησης του παιδιού, την θηλυκότητά της;

Τελικά οι γυναίκες-μητέρες των οποίων τα παιδιά έχουν παραβιαστεί σεξουαλικά μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο πως τοποθετούνται απέναντι στον άντρα-πατέρα; Πρόκειται για προσωπικότητες που εμφανίζουν μια

συγκεκριμένη ψυχοπαθολογία, και ποιά είναι αυτή;

Αυτά είναι τα σημαντικότερα ερωτήματα που τίθενται στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ερευνητικής μελέτης - κλινικής έρευνας και στα οποία καλούμαστε να απαντήσουμε.

Είναι προφανές ότι στις μέρες μας πιά, το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας γενικότερα αποτελεί μια απο τις κυρίαρχες κοινωνικές αιχμές και βρίσκεται σχεδόν καθημερινά στο προσκήνιο.

Ο ρόλος του κλινικού-ερευνητή, εκτός των άλλων, είναι να μπορέσει να εντοπίσει και να αναλύσει βασικές παραμέτρους αυτού του ψυχοπαθολογικού-κοινωνικού φαινομένου **αναγνωρίζοντας το όμως ταυτόχρονα ως αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης φύσης και εξέλιξης** και διαχωρίζοντας το, όπως και τα τελικά του συμπεράσματα, απο κάθε είδους ηθικές, ιδεολογικές επιταγές και κρίσεις. Αναγνωρίζοντας ουσιαστικά μ'αυτόν τον τρόπο τη δική του προσωπική μυθολογία, ιστορία και εξέλιξη και οτι ο ίδιος αποτελεί αναπόσπαστο μέλος αυτής της ανθρώπινης γενεαλογίας.

Μέρος 1ο

Κεφ. Α': Ενδοοικογενειακή σεξουαλική παρενόχληση. Σημαντικά εμπειρικά και επιδημιολογικά δεδομένα.

1. Γενικά εισαγωγικά. Εμπειρικά και επιδημιολογικά δεδομένα (1850-1960)

Στη Γαλλία γύρω στα 1880 καταγράφονται, από διάφορες ομάδες της επίσημης ιατρικής (Charcot, Tardieu, Brouardel στο Παρίσι, Lacassagne και Bernard στη Λυών), έρευνες, οι οποίες δημοσιεύονται (J. Masson 1984), σχετικά με περιπτώσεις "ανήθικων πράξεων" σε παιδιά. Πρόκειται ακριβώς για έρευνες και μελέτες οι οποίες αφορούσαν στις περιπτώσεις εκείνες που σχεδόν ογδόντα χρόνια αργότερα θα ονομαζόταν σωματική και σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού.

Οι συγκεκριμένοι ερευνητές περιέγραψαν λεπτομεριακά δολοφονίες παιδιών, σε περιπτώσεις σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης, πολλές από τις οποίες είχαν διαπραχθεί από τους ίδιους τους γονείς (F. Gruyer *et al.* 1991). Στα 1860 ο A. Tardieu, κοσμήτορας της ιατροδικαστικής, δημοσίευσε ένα επαναστατικό κείμενο με τίτλο "Μια ιατροδικαστική μελέτη της βαναυσότητας και κτηνώδους συμπεριφοράς προς τα παιδιά" (J. Masson 1984). Ο Tardieu αναφέρθηκε σε χιλιάδες περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο βιβλίο του, σχετικά με τον βιασμό. Στη διάρκεια ένδεκα ετών 1858-1869 κατέγραψε 11.576 περιπτώσεις δραστών βιασμών, ή, απόπειρων βιασμών στη Γαλλία. Από αυτούς το 80% (9.125) αφορούσαν

παιδιά, κυρίως κορίτσια ηλικίας 4-12 ετών.

Στα 1886, ο P. Bernard αφιέρωσε τη διπλωματική του διατριβή της ιατρικής στις "προσβολές της ηθικής σε μικρά κορίτσια", ερευνητική μελέτη η οποία βασιζόταν στις στατιστικές εγκλημάτων στη Γαλλία της περιόδου 1830-1886. Ο γιατρός P. Bernard αποκάλυψε ότι οι σεξουαλικές κακοποιήσεις πραγματοποιούντουσαν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα συμπεριλαμβανομένων και των πλέον "εκλεκτών" (ο.π). Η Β. Αρτινοπούλου (1995) αναφέρει ότι την ίδια περίοδο, τέλη του περασμένου αιώνα, η ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση, είχε αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και άλλων μελετητών, εκτός της συγκεκριμένης ομάδας των γάλλων όπως ο γνωστός Αυστριακός ψυχίατρος Kraft-Ebing (1894) ο οποίος "χαρακτηρίζει την αιμομιξία ως μορφή μιας πρωτόγονης σεξουαλικότητας που προσβάλλει την ηθική αγνότητα της οικογενειακής ζωής" και ο οποίος θεωρεί ως κύριους αιτιολογικούς παράγοντες, την ψυχική ασθένεια, τη διανοητική στέρηση και τη μέθη.

Ωστόσο για τον ίδιο συγγραφέα υπάρχουν και οι εξωγενείς παράγοντες που διευκολύνουν τη διάπραξη της αιμομιξίας, όπως είναι η απομάκρυνση ή και ο χωρισμός των συζύγων, οι συνθήκες διαβίωσης των συμμετεχόντων στην αιμομικτική πράξη και η κοινωνική τάξη, μιας και η αιμομιξία κατά τον συγγραφέα συνέβαινε κυρίως στους κόλπους των εργατικών τάξεων.

Ωστόσο για λόγους, πολιτιστικούς, κοινωνικούς και ψυχολογικούς, οι οποίοι παραπέμπουν άμεσα στον "νόμο της σιωπής" (M. Rouyer 1993), βασική παράμετρος-χαρακτηριστικό των συγκεκριμένων οικογενειών, η επιστήμη "παρέκαμψε" τον συγκεκριμένο σκόπελο

Όπως διαπιστώθηκε από διάφορους μελετητές (Β.Αρτινοπούλου), στα χρόνια που ακολούθησαν τέλη 19^{ος} αρχές 20^{ος} αιώνας, εκτός των αναφορών που γίνονται σε αυστηρά κλινικό επίπεδο, στο πλαίσιο ψυχαναλύσεων (S. Freud

1896) οι εμπειρικές προσεγγίσεις της αιμομιξίας ήταν διάσπαρτες, αφορούσαν μικρό αριθμό περιπτώσεων "σε βαθμό που το θέμα να αντιμετωπίζεται περιπτωσιολογικά και τυχαία". Αναφέρω ως αξιόλογο παράδειγμα έρευνας εκείνη του A. Rasmunssen το 1934 στη Νορβηγία (B. Αρτινοπούλου) η οποία αφορούσε σε δεκατέσσερις περιπτώσεις σεξουαλικής επαφής με συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και η οποία έγινε στη βάση συνεντεύξεων, υπηρεσιακών αναφορών στο δικαστήριο.

Ωστόσο αυτό που διαπίστωσαν και περιέγραψαν οι γάλλοι γιατροί-ερευνητές στα τέλη του περασμένου αιώνα, το επαναδιατύπωσε ο S. Freud (1905) σε μια άλλη βάση, όπως και αργότερα (1919) στο περίφημο έρθρο του "Κτυπούν ένα παιδί" αναπτύσσοντας τις έννοιες του "μεθύστερον" (J. Laplanche, J. Pontalis 1981) και της "ανάμνηση οθόνη", ενώ ταυτόχρονα ανέδειξε την άμεση σύνδεση της σεξουαλικότητας με τη σωματική βία.

Στα 1916 στο "Εισαγωγή στην Ψυχανάλυση" ο S. Freud θα διαπραγματευθεί ξανά το θέμα της "πραγματικής" κακοποίησης των παιδιών από τους γονείς, επεξεργαζόμενος ταυτόχρονα τις έννοιες της "ενόρμησης" και της "πρωταρχικής φαντασίωσης". Παράλληλα θα επισημάνει τον αταξικό χαρακτήρα της αιμομιξίας (παράδειγμα με την αποπλάνηση των δύο κοριτσιών του πρώτου ορόφου (αστής) και του ισογείου (προλετάριας).

Εάν ανατρέξουμε στο πλούσιο συγγραφικό έργο του S. Freud θα διαπιστώσουμε, ότι ποτέ δεν έπαψε να ασχολείται με το θέμα της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παρενόχλησης, είτε με τη μορφή θεωρητικών υποθέσεων (1910), κλινικών παρατηρήσεων (1911) ή παρατηρήσεων πάνω στην ψυχαναλυτική τεχνική (1905).

Μερικές δεκαετίες αργότερα (1932) ο ίδιος στο άρθρο για τη "θηλυκότητα" αναφερόμενος στη σχέση της "προ-οιδιπόδειας" μητέρας με την κόρη θα

τονίσει ότι "η φαντασίωση (της αιμομιξίας) αγγίζει την πραγματικότητα".

Την ίδια περίπου χρονική περίοδο ο S. Ferenczi (1933) με το σημαντικό του άρθρο "Σύγχυση του λόγου ανάμεσα στους ενήλικες και στο παιδί" θα υποστηρίξει ότι η σεξουαλική κακοποίηση στην παιδική ηλικία είναι συνηθισμένη και ανάμεσα στις "καλύτερες" οικογένειες και ότι η επίδραση τους στον ψυχισμό του παιδιού είναι καταστρεπτική. Ο Ferenczi επεσήμανε συγκεκριμένα τα δύο διαφορετικά είδη λόγου που χρησιμοποιούν οι ενήλικες (λόγος πάθους) και τα παιδιά (λόγος τρυφερότητας), η εμπλοκή των οποίων, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις (ψυχοπαθολογική προδιάθεση του ενήλικα), όπου το παιχνίδι μπερδεύεται με την επιθυμία, δημιουργεί ανεπανόρθωτα τραύματα.

Οι αναφορές στην ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση με τη μορφή της αποπλάνησης του παιδιού από τον γονιό δεν παραλείφθηκαν ούτε από την M. Klein (1926/28) είτε υπό τη μορφή της φαντασίωσης, είτε της πραγματικότητας "Τα χάρδια του πατέρα έχουν τώρα αποπλανητική σημασία" (M. Klein 1928).

Στην πορεία των χρόνων και μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και άλλοι ψυχαναλυτές ασχολήθηκαν με την ενδοοικογενειακή σεξουαλική παρενόχληση είτε μέσα από την ενασχόληση της μελέτης, της ανεσταλμένης γυναικείας σεξουαλικότητας όπως η M. Bonaparte και η H. Deutsch, είτε μέσα από την κλινική πρακτική με παιδιά όπως η A. Freud.

Η M. Bonaparte στο άρθρο για τη "Γυναικεία σεξουαλικότητα" (1949) προσπαθεί να αναδείξει την αποπλάνηση ως ένα φαινόμενο πραγματικό και παγκόσμιο, θεωρώντας ότι είναι η μητέρα εκείνη η οποία εισάγει στο παιδί την ευχαρίστηση (σεξουαλική) μέσα από τα χάρδια και την φροντίδα. Θεωρεί επίσης ότι είναι ένα φαινόμενο προβλεπόμενο από τη φύση (Lanouziere J.

1991).

Η Η. Deutsch επίσης το 1949 στο βιβλίο "Η ψυχολογία της γυναίκας" καταπιάνεται αρκετές φορές με το ζήτημα της αποπλάνησης το οποίο θεωρεί ως διαπλοκή της φαντασίωσης της αποπλάνησης και των αποπλανητικών εμπειριών, θεωρώντας και τα δύο ως την προϋπόθεση της ανάπτυξης της γυναικείας σεξουαλικότητας. Η Α. Freud (1965) μελετώντας τις απότομες αλλαγές στην ψυχική διάθεση των παιδιών και ειδικότερα εξετάζοντας και αναλύοντας το ζήτημα της επιθετικής συμπεριφοράς, θα θεωρήσει ως έναν από τους βασικούς αιτιολογικούς παράγοντες της "έντασης των ενορμήσεων", την αποπλάνηση (Α. Freud 1968).

Στις αρχές της δεκαετίας του '60 διάφοροι κλινικοί-ερευνητές, θα επαναφέρουν στο προσκήνιο την ενδοοικογενειακή βία, προεξέχοντας του παιδίατρου Η. Kempe (1962) ο οποίος πρώτος χρησιμοποίησε τον όρο "σύνδρομο του χτυπημένου παιδιού" (battered child syndrome).

Οι πρώτες αντιδράσεις στις δημοσιεύσεις του Kempe, ήταν για μια ακόμη φορά η δυσπιστία και η άρνηση. Οι γιατροί προτιμούσαν να πιστέψουν τις αντιφατικές και απίθανες εξηγήσεις που οι γονείς έδιναν για τα τραύματα των παιδιών τους (Νάκου, Σ. 1987).

Ωστόσο το γεγονός ότι το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας είχε αρχίσει πλέον και απασχολούσε τους κύκλους της επίσημης ιατρικής, έδωσε μεγάλη ώθηση στο να συνεχιστούν οι έρευνες (Skinner, A. et Castle, R. 1969, Loukianowicz, N. 1971) και να αποκτήσει μεγάλη προβολή από τον τύπο.

Το σημαντικότερο όμως ζήτημα ήταν το γεγονός της σύνδεσης της ενδοοικογενειακής βίας με την ενδοοικογενειακή σεξουαλική παρενόχληση (Kempe, L.H. and Kempe, R. 1978). Η σύνδεση αυτή σήμανε σταδιακά αλλά σε σύντομο χρονικό διάστημα και την σύνδεση των επαγγελματικών ομάδων που

ασχολιόντουσαν με τα συγκεκριμένα θέματα, έτσι ώστε σε παγκόσμιο επίπεδο να δημιουργηθούν διάφορες διεπιστημονικές ομάδες αποτελούμενες από παιδιάτρους, ψυχιάτρους, παιδοψυχιάτρους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, δικαστικούς, αστυνομικούς, οι οποίες επεξεργάστηκαν εμπειρικά και θεωρητικά τα συγκεκριμένα ζητήματα σε μια ολότητα και από διάφορες θεωρητικές σκοπιές.

Η σύνθεση των νέων μελετών και ερευνών, έδωσε τη δυνατότητα να επιβεβαιωθούν παλαιότερες έρευνες, να διαφωτισθούν περισσότερο σκοτεινά σημεία και πλευρές, να γίνουν νέες ερευνητικές μελέτες και ομάδες μελέτης και το κυριότερο να αρχίσουν να δημιουργούνται περισσότεροι χώροι - πηγές πρόληψης και θεραπείας (Β. Αρτινοπούλου).

Δημογραφικά, κοινωνικά και ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά των οικογενειών. Περίοδος μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '50.

Μια γενική ανασκόπηση των σημαντικών συμπερασμάτων, από τις ερευνητικές μελέτες και τα εμπειρικά δεδομένα της περιόδου, από την εποχή του Tardieu (μέσα του 19^{ου} αιώνα), μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και μάλιστα σε σύγκριση με τα πορίσματα των ερευνών των τελευταίων δεκαετιών, όπως επίσης και με τις τελευταίες θεωρητικές προσεγγίσεις.

α) Σε ότι αφορά στις οικογένειες συνολικά: 1) Η πλειοψηφία των ερευνητών υποστηρίζει - με εξαίρεση τις έρευνες του P. Bernard και τις απόψεις των ψυχαναλυτών, ότι οι οικογένειες στις οποίες είχε παρατηρηθεί αιμομικτική συναλλαγή ανήκουν σε χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Το ίδιο ισχύει και για οικογένειες στις οποίες παρατηρούνταν άσχημες συνθήκες διαβίωσης (B. Αρτινοπούλου). 2) Η γεωγραφική και η κοινωνική απομόνωση της οικογένειας από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. 3) Οι απόψεις και οι στάσεις των γονιών των συγκεκριμένων οικογενειών απέναντι σε θέματα ηθικής και της σεξουαλικότητας. 4) Η απομάκρυνση ή ο χωρισμός των γονιών. 5) Άσχημες σχέσεις στο ζευγάρι.

β) Χαρακτηριστικά του πατέρα: 1) Η ηλικία του πατέρα αιμομικτική είναι κατά μέσο όρο 40 χρ. 2) Ασκήει χειρονακτικό επάγγελμα ή είναι άνεργος. 3) Προέρχεται από οικογένεια χαμηλού κοινωνικοοικονομικού στρώματος. 4) Είχε τραυματικές εμπειρίες στην παιδική του ηλικία όπως θάνατος ή χωρισμός γονιών, με αποτέλεσμα 5) Εμφανίζει ο ίδιος χαμηλή αυτοεκτίμηση, συναισθηματική στέρηση και ανωριμότητα. 6) Το ποσοστό πασχόντων από ψυχικές διαταραχές μείζονος αιτιολογίας (ψυχώσεις) είναι ιδιαίτερα μικρό. 7)

Παρατηρήθηκε ένα ποσοστό της τάξεως του 40% πατέρων αιμομικτών οι οποίοι, προηγουμένως είχαν κατηγορηθεί και καταδικασθεί και για άλλα αδικήματα.

γ) Χαρακτηριστικά της μητέρας: Σε ότι αφορά στις μητέρες των οποίων το/α παιδί/α είχε υποστεί σεξουαλική παρενόχληση, η Β. Αρτινοπούλου, αναφέρει ως κύριο χαρακτηριστικό ότι "αποτελεί κοινή διαπίστωση η τάση εναπόθεσης των ευθυνών για την αιμομικτική σχέση πατέρας/κόρη/γυιός, στο πρόσωπο της μητέρας".

Παρ' ολ' αυτά, επισημάνθηκαν τα εξής: 1) η συστηματική και παρατεταμένη φυσική απουσία της μητέρας, 2) η συναισθηματική απουσία ή έλλειψη της μητέρας, 3) τραυματικές εμπειρίες στο παρελθόν της μητέρας, 4) η εγκυμοσύνη, 5) η παθητικότητα και η ανοχή στη σωματική και ψυχολογική βία εκ μέρους του συζύγου, 6) η ποιότητα των σχέσεων που είχε με τη μητέρα της, 7) η στάση της απέναντι στην ηθική και στη σεξουαλικότητα, 8) δεν παρατηρήθηκε ιδιαίτερο ποσοστό πασχόντων από μείζονες ψυχοπαθολογικές παθήσεις, 9) η συναισθηματική εξάρτηση από τον σύζυγο.

2. Σημαντικά διεθνή ερευνητικά δεδομένα σεξουαλικής παραβίασης και αιμομιξίας περιόδου 1960-1993.

Με βάση τις προηγούμενες επισημάνσεις και απόψεις, θα λέγαμε, ότι η περίοδος από τη δεκαετία του '60 μέχρι και στις μέρες μας (1997), αποτελεί μια Β' περίοδο ερευνών και επιδημιολογικών δεδομένων με σημαντικές σε ποσότητα και ποιότητα ερευνητικές εργασίες και με μεγαλύτερη θεωρητική εμβάθυνση.

Οι διεθνείς ερευνητικές εργασίες της περιόδου από το 1960 και ύστερα, εστιάστηκαν κυρίως σε δύο κεντρικές θεματικές:

α) σεξουαλική κακοποίηση ή παραβίαση (ο ορισμός edίδετο ανάλογα με τη θεωρητική προσέγγιση του ερευνητή στο ζήτημα)

β) αιμομιξία στο ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο.

Ωστόσο κεντρικό σημείο αναφοράς αποτέλεσε η αιμομιξία και μάλιστα η αιμομικτική σχέση πατέρα(φυσικού)-κόρης. Σχέση η οποία με βάση τα ερευνητικά δεδομένα, φάνηκε να αποτελεί την πλέον σημαντική μορφή αιμομικτικής συναλλαγής (Συνέδριο Σύδνεϋ 1986).

Ένα τρίτο σημαντικό στοιχείο αφορά στην επαγγελματική ταυτότητα των ερευνητών οι οποίοι κατά συντριπτική πλειοψηφία προέρχονται από το χώρο της ψυχικής υγείας - κοινωνικής πρόνοιας - παιδιατρικής. Παράλληλα και σε συνδυασμό με το προηγούμενο, αποτελεί καινοτομία η δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων έρευνας και ανάλυσης στα πλαίσια ενός φορέα (Bigras, J. 1963, Lynch, M. 1978, Lampo, A. 1979, Mian, M. 1981, Pichot, F. 1982).

Η συνειδητοποίηση εκ μέρους των ειδικών, αλλά κυρίως εκ μέρους του γενικού πληθυσμού, του ζητήματος της σεξουαλικής παραβίασης και της αιμομιξίας, η μεγάλη έκταση του φαινομένου, η οποία αφορά όλες τις χώρες (υπο-

ανάπτυξη, αναπτυγμένες) και η άρση των αναστολών από τη μεριά των παιδιών, βοήθησαν ώστε το πρόβλημα αυτό να καταλάβει μεγάλο χώρο στους τομείς της επιδημιολογίας, της στατιστικής και κλινικής ανάλυσης. Ωστόσο χρειάζεται να επισημανθεί και αυτό το δείχνουν αρκετές μελέτες (Finkelhor, D. 1980, Russel, D. 1983) ότι η επιδημιολογία δεν αρκεί ώστε να μπορούμε να έχουμε μια σχετικά πραγματική καταγραφή του, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την αιμομιξία, όπου τα πράγματα παραμένουν ερμητικά κλεισμένα μέσα σ' ένα κέλυφος σιωπής.

Επίσης η έρευνα της Wyatt, (1985) η οποία αφορούσε τη διερεύνηση των αιμομικτικών συναλλαγών ανάμεσα σε λευκές και μαύρες γυναίκες, απέδειξε με τον πλέον ανάγλυφο τρόπο ότι το ζήτημα αυτό δεν αφορά στα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, όπως είχε καταγραφεί σε έρευνες της περιόδου πριν τη δεκαετία του '60 (B. Αρτινοπούλου), αλλά είναι αταξικό και διαπολιτισμικό. Το ίδιο συμπέρασμα εξάγεται και από την έρευνα του Criville, A. (1991) σε ότι αφορά την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των πατέρων αιμομικτών (Service Social de l'enfant Paris).

Σε ότι αφορά ειδικότερα στις γυναίκες οι οποίες έχουν υποστεί σεξουαλική παραβίαση εκτός οικογένειας, οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους: 1 στις 4 γυναίκες και 1 στα 8 αγόρια (Συνέδριο Σύδνεϋ 1986).

Στο Βέλγιο στο κέντρο C.M.C. σε έρευνα η οποία άρχισε στα 1979 και συνεχίζεται, φαίνεται με βάση τα δεδομένα του 1985, ότι η αιμομιξία αυξάνεται σταθερά, ενώ στο σύνολο των ερευνών, που έχουμε στη διάθεσή μας, το ποσοστό των κοριτσιών τα οποία έχουν υποστεί αιμομικτικές πράξεις είναι κατά πολύ μεγαλύτερο εκείνο των αγοριών (Πίνακας Ι).

Σε ότι αφορά την ηλικία των παιδιών είναι πλέον διαπιστωμένο ότι δεν πρόκειται για την εφηβική περίοδο, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την αιμομιξία,

αλλά αρχίζει απο την βρεφική. (Gruyer, F. *et coll.* 1991).

Είναι πλέον γνωστό διεθνώς αλλά και σύμφωνα με στοιχεία από την ελληνική πραγματικότητα (Γ.Τσιάντης 1987) ότι η πλειονότητα των κακοποιήσεων (σωματικών ή σεξουαλικών) δημιουργούνται στη διάρκεια της μικρής παιδικής ηλικίας και είτε αποκρύβονται από τη μεριά των γονιών και παιδιών, είτε "απωθούνται" από τα παιδιά. Καταστάσεις οι οποίες δημιουργούν ακόμη μεγαλύτερες προϋποθέσεις για μελλοντικές παθογενέσεις στο μέλλον των παιδιών.

Επίσης χρειάζεται να επισημανθεί και σε αντίθεση με τα συμπεράσματα των ερευνών πριν από τη δεκαετία του '60, (B. Αρτινοπούλου) ότι, τα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική παραβίαση και ειδικότερα τα κορίτσια, δεν παρουσιάζουν "διανοητικές μειονεξίες" ή, επίσης, η συμπεριφορά τους δεν χαρακτηρίζεται από "προκλητικότητα και σαγήνη" (Drouet, M. 1988).

Οι σύγχρονες εμπειρικές-επιδημιολογικές μελέτες έφεραν στο προσκήνιο παραμέτρους οι οποίες στις προγενέστερες έρευνες, είτε δεν αναφερόντουσαν καθόλου, όπως για παράδειγμα το ζήτημα του πατέρα αιμομίκτη και της επανάληψης, με την έννοια ότι ο ίδιος είχε υποστεί κάποιας μορφής βία ή σεξουαλική παραβίαση σε μικρότερη ηλικία ή είχε μεγαλώσει σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον το οποίο τροφοδοτούσε τη διαστροφική συμπεριφορά, είτε δεν τους είχε δωθεί η απαιτούμενη προσοχή (π.χ. η πρώιμη έναρξη της αιμομικτικής σχέσης σύμφωνα με την ηλικία του παιδιού).

Η M. Drouet υποστηρίζει ότι πρόκειται για παιδιά μικρής ηλικίας όπου η αιμομιξία μπορεί να εμπεριέχει ιδιαίτερη φυσική βία. Πρόκειται για μια σχέση μακράς διάρκειας η οποία μπορεί να έχει ξεκινήσει από μια πρώιμη ερωτικοποίηση των σχέσεων πατέρα-κόρης. Για τη συγκεκριμένη συγγραφέα ισχύει, όπως και για άλλους συγγραφείς-ερευνητές, ο διαχωρισμός της

αιμομιξίας ως πράξη, η οποία αφορά στην ολοκληρωμένη σεξουαλική πράξη, σε σχέση με το προ-αιμομικτικό διάστημα το οποίο αφορά σε ερωτικά χάδια και εν γένει στην ανάπτυξη ενός ερωτικού κλίματος.

Πρόκειται, όπως επισημαίνει για ένα σύμπτωμα το οποίο αφορά στην δυσλειτουργία της οικογένειας, για μια αρρώστια η οποία προσβάλει τα μέλη της οικογένειας, όπου υπάρχει "σύγχυση των ρόλων και των γενεών". Η αιμομιξία είναι επίσης ένας συμβιβασμός όπου η ομοιοστασία της οικογένειας διατηρείται από τη σιωπή. Η οικογένεια ζει βουβή, κλεισμένη στον εαυτό της χωρίς να αναπτύσσει σχέσεις με το εξωτερικό περιβάλλον.

Η L. Deltaglia υποστηρίζει ότι πρόκειται για οικογένειες τις οποίες αποκαλούμε "κοινωνικές περιπτώσεις", ή, για οικογένειες στις οποίες επικρατούν η αβεβαιότητα και οι συγκρούσεις. Επίσης ότι το ποσοστό διαζυγίων των γονιών είναι μεγαλύτερο από τον εθνικό μέσο όρο της Γαλλίας. Σε σχέση με τον πατέρα (οικονομικό και πολιτιστικο-επιστημονικό επίπεδο) και τη γενικότερη ταξική τοποθέτηση της οικογένειας, φαίνεται ότι η αιμομιξία παρατηρείται σε οικογένειες ανεξαρτήτως της κοινωνικής τάξης και θέσης.

Σε ότι αφορά στη βία ή στη μη-βία τα συμπεράσματα "έρχονται" περισσότερο από την πλευρά των παιδιών, είτε μέσω της μετέπειτα συμπεριφοράς τους (διαφόρων ειδών ψυχικές διαταραχές), είτε από το πώς τα ίδια παρουσιάζουν ότι βίωσαν τη συγκεκριμένη εμπειρία.

Σχετικά με την ηλικία των παιδιών οι Deltaglia, Crivillé, Mian, Lynch συμφωνούν ότι το ξεκίνημα γίνεται σε πολύ μικρή ηλικία (3 χρ.) ενώ ο χρόνος ως προς την αποκάλυψη διαρκεί από 1-6 χρ.

Οι F. Gruyer, M. Fadier et P. Sabourin (1991) υποστηρίζουν επίσης ότι "αρκετοί σεξουαλικοί τραυματισμοί παιδιών πραγματοποιούνται στην πρώιμη ηλικία και

συχνά απωθούνται". Οι ίδιοι συγγραφείς υποστηρίζουν επίσης την ισχύ του "νόμου της σιωπής" ο οποίος κυριαρχεί σ' αυτές τις οικογένειες και ότι συχνά τα παιδιά τα οποία έχουν υποστεί σεξουαλική παραβίαση από ένα μέλος της οικογένειας, αποκαλύπτουν το γεγονός όταν αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει "επίθεση", σε ένα άλλο παιδί της οικογένειας.

Οι ίδιοι συγγραφείς θα συμφωνήσουν με την άποψη της L. Deltaglia σε ότι αφορά στη βία στην οποία υπόκεινται τα παιδιά. Το σημαντικό ποσοστό παιδιών για τα οποία ενδείκνυται νοσοκομειακή περίθαψη είναι ένας δείκτης αυτής της καταστάσης.

Ο A. Crivillé και συνεργάτες υποστηρίζουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των γονιών (51%) συζεί κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής παραβίασης, ενώ παράλληλα συμφωνούν με τα ευρήματα της L. Deltaglia για το μεγάλο ποσοστό διαζυγίων στα συγκεκριμένα ζευγάρια (37%). Το ίδιο επίσης συμβαίνει και σε ότι αφορά την κοινωνικοοικονομική θέση των πατέρων.

Δεν πρόκειται δηλαδή για οικογένειες χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, αλλά αντίθετα η πλειοψηφία βρίσκεται στον μέσο όρο των ενεργών επαγγελματιών (A. Crivillé 1994).

Σε ότι αφορά στο θέμα της αποκάλυψης, παρ' όλες τις δυσκολίες και παρ' όλη τη μεγάλη χρονική διάρκεια που μπορεί να κρατήσει η σεξουαλική παραβίαση του παιδιού, η αποκάλυψη γίνεται από το παιδί ή από τη μητέρα. Ανεξάρτητα από τη προηγούμενη στάση της μητέρας (Crivillé, Deltaglia).

Στο ζήτημα της "επανάληψης", με την έννοια εάν ο πατέρας αιμομίκτης είχε υποστεί ο ίδιος σεξουαλική παρενόχληση σε μικρή ηλικία ή εάν οι μητέρες των παιδιών που έχουν υποστεί σεξουαλική παραβίαση, είχαν και οι ίδιες υποστεί αντίστοιχα το ίδιο, οι γνώμες των ερευνητών διχάζονται.

Η L. Deltaglia επισημαίνει ότι υπάρχει ένα ποσοστό γονιών της τάξης του 60%,

οι οποίοι είχαν υποστεί σεξουαλική παραβίαση είτε στο πλαίσιο της οικογένειας, είτε εκτός οικογένειας. Αυτό είναι σημαντικό "γιατί δείχνει ότι ένας δημιουργός μιας σεξουαλικής παραβίασης έχει πολλές πιθανότητες στην επανάληψη. Έτσι το ρίσκο για τα παιδιά είναι πολύ μεγάλο".

Ο A. Crivillé (1994) υποστηρίζει ότι είναι αρκετά δύσκολο να διαπιστωθεί τι ακριβώς συμβαίνει στατιστικά μιας και οι αναδρομικές μελέτες σχετικά με τα παιδιά που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση, δεν επιτρέπουν να υπάρχει μια ξεκάθαρη άποψη για το ζήτημα.

Κατα τον D. Finkelhor (1991) ένας αριθμός ερευνών οδήγησε στο συμπέρασμα ότι τα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης όταν ενηλικιώνονται είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα σε ζητήματα που αφορούν στη προστασία του παιδιού και ιδιαίτερα "έτοιμοι" να αποκαλύψουν τυχόν περιπτώσεις.

Ωστόσο ο A. Crivillé (1994) καταλήγει υποστηρίζοντας ότι συχνά οι αριθμοί προσφέρονται για ερμηνείες οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Παρ' όλ' αυτά, επισημαίνει ότι δεν πρέπει να διαφεύγει του ερευνητή, από τη μια η ενδεικτική σημασία του αριθμού, από την άλλη ότι πίσω από τα ποσοστά στα οποία κάθε φορά καταλήγει, χρειάζεται να λαμβάνει πάντα υπ' όψη του και άλλες παραμέτρους, οι οποίες αφορούν στη δομή της προσωπικότητας και στην ψυχοπαθολογία των μελών της οικογένειας. Στις ταυτίσεις με τα γονεϊκά μορφοείδωλα, στις λιβιδινικές επενδύσεις και ειδικότερα σε τραυματικές εμπειρίες στην πρώιμη ηλικία. Όλα αυτά θα καθορίσουν την ποιότητα της γονεϊκής σχέσης αυτού του παλιού κακοποιημένου παιδιού με το δικό του παιδί.

Ο A. Criville καταλήγει επισημαίνοντας επίσης το πόσες περιπτώσεις διαφεύγουν από το συγκεκριμένο "πεπρωμένο" και ότι τελικά σημασία έχει η μελέτη και η εμβάθυνση των μηχανισμών βάσης οι οποίοι οδηγούν στη

δημιουργία της μιας ή της άλλης συμπεριφοράς.

Αντίστοιχα ο D. Finkelhor (1993) σημειώνοντας και καταγράφοντας ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά που συναντούμε στις περιπτώσεις σεξουαλικής παραβίασης όπως, τα κορίτσια, η προ-εφηβεία, ο πατριός, η απουσία του ενός βιολογικού γονιού, η ανεπαρκής μητέρα, η έκθεση σε καυγάδες των γονιών και η έλλειψη στοργής και φροντίδας εκ μέρους των γονιών, θα καταλήξει λέγοντας ότι κανένας παράγοντας δεν αρκεί από μόνος του για να επιβεβαιώσει ή να αποκλείσει κανείς μια συγκεκριμένη περίπτωση (Πίνακας Ι).

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι
1963 - 1988

Σημαντικά διεθνή ερευνητικά δεδομένα ΣΕΚΑ και Αιμομιξίας

A/A	Χρονολογία Επιστημονική Ομάδα	Περιοχή Χώρα	Αριθμός Φύλο	Τύπος Αιμομιξίας	Τύπος Ερευνας	Ηλικία παιδιού Αιμομικτικής Σχέσης	Τύποι Αιμο- σχέσι
1	1963-1973 -Bigras J. Παιδοψυχιατρικός τομέας Διεπιστημονική ομάδα	Β. Αμερική Καναδάς	-12 έφηβες -9 ενήλικες	Πατέρας/κόρη	Κλινική	10-12 χρ.	Σεξο- σχέσι Αυνα σχέσι Σεξο- χάδι
2	1979 - 1985 -LAMPO, A. -MICHELIS, M. CENTRE de MEDECINS CONFIDENTS (C.M.C)	Ευρώπη Βέλγιο Augers	Έτος δείγματος 1979 - 1983 1983 - 1984 1984 - 1985	Περιπτώσεις αιμομιξίας	34 33 70	Σύνολο περιπτώσεων 880 242 239	
3	1978 LYNCH, M. Παιδίατρος MRAZET, P. Παιδίατρος BENTOVIM, A Ψυχίατρος	Ευρώπη Μ.Βρετανία	1072 Κορίτσια 85% Αγόρια 15%	Μέλος οικ. 43% Πατέρας 23%	Ερωτηματολόγια σε -ειδικούς -γενικούς γιατρούς -ιατροδικαστές -παιδοψυχιατρους -παιδιατρους	0-6 12% 6-10 24%	Ερωτικό Αυνανισ Στοματι έρωτας Απόπειρ επαφής Άλλος τ Κακοπο παιδιών
4	1978 Εθνικό Γραφείο Καταγραφής	Β.Αμερική ΗΠΑ	6096 Κορίτσια 87%	40% πατέρας 38% πατριός πεθερός, πατέρας ανάδοχος	-καταγραφή περιπτώσεων - σεξουαλική παραβίαση	-	-
5	1980 FINKELHOR, D Κοινωνιολόγος	Β.Αμερική ΗΠΑ Ν.Ορλεάνη	796 Κορίτσια 19% Αγόρια 9%	44% μέλος της ευρύτερης οικογένειας 6% πατέρας	-ερωτηματολόγια σε φοιτητές	Μ.Ο.12χρ.	Σπάνια ολοκλήρ επαφή Χάδια c γεννητι Αυνανισ
6	1983 RUSSEL, D Κοινωνιολόγος	Β.Αμερική ΗΠΑ San Francisco	2000 (1000) Κορίτσια 16%	4,5% πατέρας ή πατριός	-ατομικές συνεντεύξεις	<18χρ. 12% <14χρ.	-
7	1981-1983 MIAN, M WEHRSPANN, W Hospital	Β. Αμερική Καναδάς Τορόντο	125 Κορίτσια 77% Αγόρια 23%	60% μέλος της οικογένειας > % πατέρας	-ανάλυση περιπτώσεων	0-3 38% 3-5 42% 5-7 20%	Ερωτικ Αυνανισ Στοματι έρωτας
8	1986 Delfaglia, L. Ψυχολόγος Ανάλυση περιπτώσεων δικαιοσύνης	Ευρώπη Γαλλία	59 (90) Κορίτσια 76% Αγόρια 24%	49% οικογένεια 29% ευρύτερη οικογένεια 22% ξένοι	-ανάλυση περιπτώσεων αιμομιξίας	<6 18% 6-10 37% 10-12 15% 12-15 29%	25 σεξ επαφή 13 πρω 32 στο έρωτας
9	1982-1988 PICHOT, F. Νοσοκομείο Εφήβων 13/19χρ. BICETRE	Ευρώπη Γαλλία Παρίσι	3000 4% αιμομ. Κορίτσια 86%	2/3 οικογένεια	-ανάλυση φακέλων παιδιών		
10	1989 Institut B.V.A	Ευρώπη Γαλλία Rhones-Alpes	1511 6,2% αιμομ.	2/3 ευρύτερη οικογένεια	Ερωτηματολόγια	<12 50%	

11	1991 Service Social de l' enfant Paris	Ευρώπη Παρίσι	90 (72) Κορίτσια 81% Αγόρια 19%	81% Πατέρας/κόρη	Ανάλυση ντοσιέ	<3 2,7% 3-5 16,6% 6-8 25,3% 9-11 19,4% 12-14 33,3% 15-17 2,7% μ.ο 9,2χρ.	Χάδια Επίδειξη Αυνανισμός Στοματικός έρωτας Πλήρης σεξουαλική πρ Πρωκτική επα

3. Σημαντικά ερευνητικά δεδομένα απο τον Ελληνικό χώρο

Σε ότι αφορά στην έρευνα στον ελληνικό χώρο παρ'όλη την έλλειψη σε θεσμικό επίπεδο (ελλείψεις στην οργάνωση της έρευνας και της παροχής υπηρεσιών) και παρ'όλο που το θέμα της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης δεν απασχολεί μεγάλο αριθμό ειδικών, σε αντίθεση με το ζήτημα της σωματικής κακοποίησης, μπορούμε να αναφερθούμε σε πέντε (5) σημαντικές έρευνες οι οποίες διενεργήθηκαν στο διάστημα 1981-1995 (Πίνακας II)

Συνολικά θα λέγαμε ότι πρόκειται, αφ'ενός, για έρευνες, διεθνούς κύρους, αφ'ετέρου για έρευνες οι οποίες κάλυψαν διαφορετικούς ερευνητικούς τομείς όπως: 1) αναδρομική ανάλυση περιπτώσεων αιμομιξίας με βάση τα ντοσιέ του Εφετείου (Β. Αρτινοπούλου 1981-91) 2) α) κλινική έρευνα περιπτώσεων αιμομιξίας (Α.Αλεξανδρίδης Ε.Αγάθωνος 1988-91) β) κλινική έρευνα μητέρων σε περιπτώσεις αιμομιξίας (Α.Βασιλιάς - Ν.Γεωργούδη. Β.Τσιμπούκα 1992-1995) 3) α) Στατιστική έρευνα σε φοιτητές (Ε.Φερέτη - Ε.Αγάθωνος 1988-91) β) Στατιστική έρευνα περιπτώσεων σεξουαλικής παραβίασης (Ελληνική Αστυνομία 1995).

Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι 3 απο τις 5 συνολικά ερευνητικές μελέτες εκπονήθηκαν απο έναν συγκεκριμένο ερευνητικό χώρο το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.

Κοινό χαρακτηριστικό των εργασιών αποτελεί η αιμομιξία στο πλαίσιο της οικογένειας ή της ευρύτερης οικογένειας.

Εκτός απο την 1η ερευνητική εργασία (Β.Αρτινόπουλου) οι υπόλοιπες τρεις αφορούν στην άμεση επαφή του ερευνητή με το αντικείμενο. Τα στατιστικά δεδομένα της Ελληνικής Αστυνομίας για την περίοδο 1995, αποτελούν μια

ξεχωριστή κατηγορία και αφορούν ταυτόχρονα σε σεξουαλική παραβίαση και αιμομιξία. Επίσης η 3η έρευνα, έχει περισσότερο επιδημιολογικό χαρακτήρα οπότε και οι απαντήσεις είναι αρκετά πιο δύσκολο να ελεγχθούν ως προς την ακρίβεια τους.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί επίσης το γεγονός ότι στην πλειοψηφία των ερευνών απασχολήθηκαν ερευνητές-επιστήμονες απο διαφορετικούς κλάδους στο πλαίσιο διεπιστημονικών ομάδων, με κυρίαρχο τον χώρο της ψυχικής υγείας.

Ως προς τα αποτελέσματα:

1. Φαίνεται να υπάρχουν ποιοτικές διαφορές απο έρευνες που γίνονται με βάση ή σε σχέση με την Εισαγγελία ή τον χώρο της δικαιοσύνης γενικώτερα, και σε σχέση με εκείνες που έχουν καθαρά έναν κλινικό χαρακτήρα, κυρίως ως προς την έκφραση του αιτήματος για βοήθεια.

Δύο είναι τα σημαντικά σημεία που διαφοροποιούν τις δύο διαφορετικές προσεγγίσεις: α) ο μέσος όρος ηλικίας παιδιών (10 - 9 χρ. ή 9 χρ. και 7 χρ. αντίστοιχα) β) η κοινωνική προέλευση του δείγματος των οικογενειών (χαμηλά κοινωνικά - οικονομικά - μορφωτικά, στρώματα απο τη μια μεριά, μεσαία απο την άλλη).

Τα στοιχεία αυτά χρειάζονται σίγουρα μια επι μέρους ανάλυση κοινωνιολογικού - κοινωνικού και ψυχολογικού χαρακτήρα, ώστε να φανούν περισσότερο και σε βάθος οι λόγοι και τα αίτια των διαφορών.

Εκείνο που μπορούμε να υποθέσουμε κατ'αρχήν σε ότι αφορά την εισαγγελία, φαίνεται ότι για τις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις η επιβολή του συμβολικού νόμου γίνεται "αναγκαστικά" απο τον πραγματικό νόμο και τη νομοθεσία. Πρόκειται δηλαδή για οικογένειες όπου και οι δύο γονείς ή το κοντινό περιβάλλον, αδυνατούν για κάποιους συγκεκριμένους λόγους (κυρίως

ψυχοπαθολογίας) να επιβάλλουν τον συμβολικό νόμο της απαγόρευσης της αιμομιξίας όταν ο ένας απο τους δύο γίνεται αιμομίκτης.

Σε ότι αφορά στις ηλικίες των παιδιών που έχουν εμπλακεί σε αιμομικτικές πράξεις νομίζουμε και σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα ότι ο μέσος όρος ηλικίας είναι περισσότερο κοντά στα 7 χρ. παρά στα 11 χρ.

2. Είναι σαφές πλέον και σύμφωνο με τα διεθνή στοιχεία ότι τα κορίτσια εμπλέκονται σε αιμομικτικές πράξεις σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό απ'ότι τα αγόρια. Κυρίως στο ενδο-οικογενειακό πλαίσιο.

3. Οι μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης ή παραβίασης είναι σχεδόν τουτόσημες, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό στις αιμομιξίες κατέχει ο πατέρας (φυσικός).

4. Η διάρκεια της αιμομικτικής πράξης κυμαίνεται κατά μέσο όρο απο 12 έως 36 μήνες, κάτι το οποίο συμβαδίζει και με τις έρευνες των Delaglia και Crivillé.

5. Σε ότι αφορά στην αποκάλυψη είναι κυρίως τα ίδια τα παιδιά τα οποία αποκαλύπτουν τα γεγονότα και κατά πρώτο λόγο στη μητέρα. Ακολουθούν οι μητέρες με πολύ μικρό όμως ποσοστό, ζήτημα το οποίο αναλύεται διεξοδικά στην παρούσα εργασία.

6. Συμπερασματικά οι συγκεκριμένες εργασίες και σε σχέση με τις αντίστοιχες της περιόδου 1963-1988 (Πίνακας Ι) εκτός του ότι συμβαδίζουν με τα διεθνή στάνταρ, κάτι το οποίο κατά τη γνώμη μας είναι ιδιαίτερα σημαντικό και κυρίως ως προς την αξιοπιστία τους, ανεξάρτητα απο το μικρό δείγμα περιπτώσεων, αναδεικνύουν παράλληλα σημαντικές παραμέτρους-παράγοντες οι οποίες επιδρούν καταλυτικά στη δημιουργία παρομοίων περιπτώσεων και γενικώτερα καταδείχνουν ένα "προϋπάρχον αιμομικτικό κλίμα" το οποίο κάποια δεδομένη στιγμή παίρνει τη μορφή της εκδραμάτισης.

Ειδικότερα αναφέρω χαρακτηριστικά:

1. Γάμος γονιών σε μικρή σχετικά ηλικία
2. Ανυπαρξία σεξουαλικής εμπειρίας κυρίως απο την πλευρά της μητέρας.
3. Εντονη προδιάθεση προς εξιδανικεύσεις απο την πλευρά της μητέρας.
4. Κυριαρχία συγκεκριμένων ηθικών κανόνων στην συμπεριφορά των γονιών.
5. Ιδιαίτερα συναισθήματα αποστέρησης ή έντονου δεσμού μεταξύ μητέρας και προγονικής μητέρας (μητέρα - κόρη).
6. Αντίστοιχα ο σύζυγος (μητέρα - γιός).
7. Δυσλειτουργία του ζευγαριού σε πολλά επίπεδα.
8. Βίαιο κλίμα στην οικογένεια προκαλούμενο κυρίως απο την πλευρά του συζύγου.
9. Μεγάλη χρονική διάρκεια της αιμομικτικής συναλλαγής (νόμος της σιωπής), μέχρι την αποκάλυψη.
10. Η έννοια της επανάληψης ισχύει ως αποτέλεσμα του τρόπου φαντασίωσης της τραυματικής εμπειρίας, όποια κι αν είναι αυτή και αφορά και στους δύο γονείς (A.Criville 1994).

Πίνακας II
Σημαντικά στατιστικά και ερευνητικά δεδομένα στην Ελλάδα

A/A	Χρονολογία	Ειδικότητα Ερευνητικής Ομάδας	-Τύπος Έρευνας -Αριθμός περιπτώσεων -Τυπος αιμομιξίας	Ηλικία παιδιού στην αιμομιξία	Αιμομίκτης	Μορφές σεξουαλική παραβίαση
1	1981-1991	-Αρτινοπούλου Κοινωνιολόγος Εγκληματολόγος	-αναδρομική ανάλυση 43 περιπτώσεων αιμομιξίας πατέρα/κόρης Εφετείου Αθηνών-Πατρών	μ.ο.κόρης 10,9χρ. (6-15)χρ.	Πατέρας	-χάδια -πορνογρα- φικό υλικό -μύηση στη σεξουαλική των ενηλίκι
2	1988-1991	-Αλεξανδρίδης Α Παιδοψυχίατρος Διεπιστημονική ομάδα Ι.Υ.Π. ⁽¹⁾	-κλινική μελέτη περιπτώσεων αιμομιξίας που είχαν καταγγελθεί στην εισαγγελία Αθηνών -20 περιπτώσεις οικ. -24 περ. Παιδιών	3 αγόρια 21 κορίτσια μ.ο ηλικίας:9χρ.	-15 περιπτώσεις πατέρας -5 άλλος της οικογένειας	12 σεξ. πρά 12 θωπίες
3	1988-1991	-Αγάθωνος Ε. Ψυχολόγος -Φερέτη Ειρ. Κοινωνιολόγος Διεπιστημονική ομάδα Ι.Υ.Π. ⁽²⁾	-Στατιστική έρευνα σε δείγμα 743 φοιτητών στο Παν/μιο Αθηνών	7% αγόρια 17% κορίτσια	1/3 οικογένεια 1/3 ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο 1/3 άγνωστοι	
4	1992-1995	-Βασιλιάς Α Ψυχολόγος -Γεωργούδη, Ν. Ψυχολόγος -Τσιμπούκα Β. Κοινωνική Λειτουργός- Διεπιστημονική ομάδα Ι.Υ.Π. ⁽³⁾	-Κλινική έρευνα 19 περιπτώσεων με θέμα τη διερεύνηση των ψυχικών διεργασιών της μητέρας της οποίας το παιδί παραβιάζεται σεξουαλικά μέσα στην οικογένεια (19 περ. Παιδιών 14 κορ -5 αγόρια)	Ηλικίες με τη μεγαλύτερη συχνότητα 3-11χρ. Μ Ο 7χρ.	Πατέρας: 12 Θείος/παππούς. 4 Πατριός:1 Σύντροφος μητέρας: 1 Συγγενείς: 1	Χάδια Πορνογραφ υλικό Πρωκτική σεξουαλική πράξη Πλήρη σεξουαλική πράξη
5	1995	Στατιστικά στοιχεία Ελληνικής Αστυνομίας ⁽⁴⁾	-Στατιστική έρευνα 100 περιπτώσεων σεξουαλικής παραβίασης	0-6 4 7-12. 11 13-18 18	33 περιπτώσεις αιμομιξίας	

(1) Εργασία αδημοσίευτη

(2) Στοιχεία από δημοσίευση στην εφημερίδα "Ελευθεροτυπία" 30/1/1997

(3) Εργασία που πρόκειται να δημοσιευτεί

(4) Στοιχεία από δημοσίευση στην εφημερίδα "Ελευθεροτυπία" 30/1/1997

4. Ορισμός-Διαχρονική εξέλιξη.

Η αναφορά στην σεξουαλική παρενόχληση - παραβίαση, εμπεριέχει την έννοια της βίας και της μη-βίας. Σε ότι αφορά στη χρησιμοποίηση της έννοιας της βίας έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς διάφορες έννοιες-λέξεις για διάφορους λόγους και από διάφορους χώρους (π.χ. δικαιοσύνη), όπως: σεξουαλική κακοποίηση, παραβίαση, βιασμός, εκμετάλλευση, παρενόχληση.

Είναι προφανές ότι οι συγκεκριμένες λέξεις δεν χρησιμοποιούνται τυχαία αλλά κάθε μία σηματοδοτεί τον χώρο προέλευσής της, την άποψη των ειδικών, ή μη, οι οποίοι ασχολήθηκαν με τις συγκεκριμένες περιπτώσεις και τις ίδιες τις περιπτώσεις. Μ' αυτή την έννοια η δικαιοσύνη και συγκεκριμένα ο Ποινικός Κώδικας χρησιμοποιεί δική του εννοιολογική και σημασιολογική κατάταξη για ευνόητους λόγους, κατάταξη η οποία μάλιστα διαφέρει από χώρα σε χώρα, από μία χρονική περίοδο, σε άλλη.

Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο το οποίο χρειάζεται να επισημανθεί είναι ότι οι έννοιες αυτές συμπεριλάμβαναν και την έννοια της αιμομιξίας, είτε με τη χρήση της βίας, ή της μη-βίας. Συνέπεια της παραπάνω κατάστασης, αποτελούσε το γεγονός ότι οι ορισμοί οι οποίοι κατά καιρούς, όριζαν το περιεχόμενο των συγκεκριμένων πράξεων, αναφερόντουσαν γενικά στην σεξουαλική παραβίαση του παιδιού από τον ενήλικα χωρίς, κατ' αρχή να διαχωρίζουν την πράξη αυτή από την αιμομιξία.

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) δίνει τον ακόλουθο ορισμό: "Με τον όρο σεξουαλικές κακοποιήσεις στα παιδιά θεωρούμε τις κακοποιήσεις οι οποίες ασκούνται πάνω σ' ένα παιδί, από έναν ενήλικα ή ένα πρόσωπο αρκετά μεγαλύτερο, με στόχο την σεξουαλική ικανοποίηση. Το παιδί ορίζεται βάση του νόμου με βάση την ηλικία ενηλικίωσης, η οποία διαφέρει, ιδιαίτερα, από χώρα σε χώρα (από 14 έως και 18 χρ. στην Ευρώπη). Σε αρκετές χώρες

επίσης, εκτός από το όριο ενηλικίωσης για τη σύναψη ετερόφυλων σχέσεων, χωρίς τη λείψη περιοριστικών μέτρων, υπάρχει ένα όριο ηλικίας ακόμη υψηλότερο, το οποίο αφορά στη σύναψη ομοφιλόφυλων σχέσεων όπως επίσης και για τις ετερόφυλες σχέσεις μεταξύ ενήλικα και ανηλίκου" (Ministere de la Solidarite, Sante et Protection Sociale, France 1988)

Ο παιδίατρος CH. Kempe ήταν ο πρώτος ο οποίος προσπάθησε να δώσει ένα πιο ολοκληρωμένο ορισμό της σεξουαλικής κακοποίησης (Kempe, CH and Kempe R. 1978) χωρίς όμως πάλι να την διαχωρίζει από την αιμομιξία.

"Η σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται ως η συμμετοχή ενός παιδιού ή ενός ανηλίκου εφήβου σε σεξουαλικές πράξεις τις οποίες δεν είναι σε θέση να κατανοήσει, οι οποίες είναι ασυμβίβαστες με την ηλικία του και την ψυχοσεξουαλική του ανάπτυξη, στις οποίες υποβάλλεται χωρίς να συναινέσει με τη βία ή την αποπλάνηση και οι οποίες παραβιάζουν τους κοινωνικούς φραγμούς".

Ωστόσο αυτό το οποίο παρατηρούμε στους παραπάνω ορισμούς, εκτός του ότι δεν αναφέρονται ξεχωριστά στην αιμομιξία, είναι ότι αφ' ενός αντιμετωπίζουν το ζήτημα ως νομικό θέμα συγκεκριμένων κοινωνικών δομών και συστημάτων (ορισμός Π.Ο.Υ.), αφ' ετέρου αγνοούν τη δυναμική την οποία εμπεριέχει η ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του παιδιού. Αναφέρομαι συγκεκριμένα στην έννοια της "σεξουαλικής ενόρμησης" (J.Laplanche, S. Pontalis, 1981), η κατανόηση της οποίας μας οδηγεί συνειρμικά στην επιβολή ή όχι του φραγμού της αιμομιξίας από τον ενήλικα ή από το ίδιο το παιδί.

Η απουσία από τους συγκεκριμένους ορισμούς των παραπάνω εννοιών, εκτός του ότι παραπέμπει ξανά στις έννοιες της απώθησης και της άρνησης, είναι ενδεικτική του κλίματος ηθικής που επικρατεί ακόμη και στα τέλη της δεκαετίας του '70, το οποίο δεν διαφέρει ουσιαστικά από εκείνο των

προηγούμενων δεκαετιών όπου στην ανάλυση των διαφόρων ερευνών και μετρήσεων, απουσιάζει ο σημαντικός παράγοντας της "επανάληψης" και της "ταύτισης με τον επιτιθέμενο" σε ότι αφορά τους γονείς (αιμομίκτες ή μη) των οποίων το παιδί έχει υποστεί σεξουαλική παραβίαση ή αιμομιξία. Επισημάνση η οποία μας οδηγεί άμεσα να σκεφτούμε ότι "πίσω" από κάθε σεξουαλική παραβίαση υπάρχει αιμομιξία, ή, η ανάπτυξη ενός ιδιαίτερα απλωμένου αιμομικτικού κλίματος στην προγονική οικογένεια σε ασυνείδητο ή πραγματικό επίπεδο. (Freud, S. 1905)

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 η γαλλίδα ψυχολόγος-ερευνήτρια η L. Deltaglia, (1986) θα δώσει έναν νέο ορισμό, διαχωρίζοντας τη βίαιη από τη μη-βίαιη σεξουαλική παραβίαση, αλλά ταυτόχρονα θα εισάγει τον παράγοντα της "ενεργούς" σεξουαλικότητας του παιδιού.

"Αποτελεί σεξουαλική παραβίαση του παιδιού, κάθε χρησιμοποίηση του σώματος του παιδιού για την σεξουαλική ικανοποίηση ενός προσώπου μεγαλύτερου ηλικιακά από εκείνο, όποιες και αν είναι οι μεταξύ τους σχέσεις και επίσης χωρίς αντίρρηση ούτε βιαιότητα. Αποτελεί σεξουαλική κακοποίηση κάθε πράξη της ίδιας φύσης η οποία όμως συντελείται με πονηριά, αντίρρηση ή βία· ή ακόμα κάθε χρησιμοποίηση της βίας πάνω στα γεννητικά μέρη του παιδιού, όποιοι και αν είναι οι λόγοι (ευχαρίστηση του δημιουργού, ή κοινωνικό έθιμο) εάν αυτό καταλήγει σε έναν ακρωτηριασμό του παιδιού" (M.S.S.P.S. 1988)

Επίσης είναι σημαντικό να επισημανθεί στον συγκεκριμένο ορισμό ότι για πρώτη, ίσως, φορά συμπεριλαμβάνεται σε έναν επιστημονικό ορισμό μια κριτική άποψη, η οποία αφορά σε ήθη και έθιμα συγκεκριμένων κοινωνιών (π.χ. η κλειτοριδεκτομή)

Επίσης η Παιδοψυχίατρος Rouyez Michelle, διευρύνοντας τον ορισμό των

Επίσης η Παιδοψυχίατρος Rouyez Michelle, διευρύνοντας τον ορισμό των Kempe and Kempe δίνει έναν νέο, πιο λεπτομερειακό, ή, περιγραφικό ορισμό, στον οποίο όμως περιλαμβάνει και την έννοια της αιμομιξίας ως μιας ξεχωριστής περίπτωσης σεξουαλικής παραβίασης.

"Οι σεξουαλικές παραβιάσεις περιλαμβάνουν όλες τις μορφές της αιμομιξίας, την παιδοφιλία, τις προσβολές της ηθικής, την χρησιμοποίηση των παιδιών σε πορνογραφικές δραστηριότητες και την παιδική πορνεία, δηλαδή όλες τις μορφές σεξουαλικών σχέσεων ετερόφυλες ή ομοφυλόφιλες, όχι μόνον όταν υπάρχει ζευγάρωμα αλλά και όταν υπάρχει περίπτωση επαφής στοματογεννητικής, πρωκτικής, αυνανιστικής, γενικά όλες οι συμπεριφορές οι οποίες εμπερικλείουν μια ιδιαίτερα έντονη έως ερωτική σωματική επαφή και σε κάθε περίπτωση όταν ο ηδονοβλεπτισμός, ή η επιδειξιομανία επιβάλλονται στο παιδί" (1988).

Αργότερα, οι M. Rouyez και D. Girodet θα προσθέσουν: "Αλλά μπορούμε επίσης να διευρύνουμε την έννοια της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης όπου υπάρχει αυτό που οι ψυχίατροι ονομάζουν ένα "αιμομικτικό κλίμα", το οποίο χαρακτηρίζεται από τον μη-σεβασμό του αισθήματος (*attendant a la pudeur*) του παιδιού, από μια συνεχή εισδοχή του ενήλικα στον προσωπικό του χώρο ή ακόμη από τη συμπεριφορά ορισμένων γονιών οι οποίοι επιδεικνύονται με επιμονή μπροστά στα παιδιά τους, τους επιτρέπουν να βλέπουν την ερωτική τους ζωή, τα προσκαλούν να παρακολουθήσουν οικογενειακά πορνογραφικές βιντεοταινίες. Αυτά τα αιμομικτικά κλίματα μπορούν να έχουν καταστροφικά αποτελέσματα στην ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του παιδιού..." (Rouyez, M., Girodet, D. 1993)

Είναι φανερό ότι οι ερευνητές αλλά και οι κλινικοί προσανατόλιζαν και εστίαζαν τις μελέτες τους στην ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση-

αιμομιξία, ως το σημαντικότερο πρόβλημα, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται, τουλάχιστον σε ότι αφορά τις αναπτυγμένες κοινωνικοοικονομικά κοινωνίες, χώροι, τεχνικές θεραπείας και πρόληψης για το σύνολο των σεξουαλικών παραβιάσεων-κακοποήσεων.

Η L. Deltaglia θα υποστηρίξει ότι μετά τα "χρόνια της λήθης" στα οποία είχε πέσει η διερεύνηση των περιπτώσεων σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού, ήταν στα 1971 στο Giarretto στην Καλλιφόρνια και αργότερα στην Ευρώπη, στο Amsterdam στα 1980, όπου χρησιμοποιήθηκε με τρόπο ξεκάθαρο η έννοια της σεξουαλικής παραβίασης και ότι τελικά η "αιμομιξία αποτελεί ένα έγκλημα".

Η άποψη αυτή εδραιώθηκε από το γεγονός ότι τελικά η ίδια η αιμομιξία αποτελεί και συνθέτει σημαντικό πρόβλημα στη ψυχοσυναισθηματική-ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του παιδιού, άρα η αποκάλυψη της θα βοηθήσει, όσο αυτό είναι δυνατό τόσο το ίδιο το παιδί, όσο και τους υπεύθυνους (γονείς, ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον).

Το γεγονός αυτό έκανε άλλους ειδικούς-ερευνητές (Drouet, M. 1988) να προσδιορίσουν και να προσεγγίσουν ακόμη περισσότερο το ζήτημα της αιμομιξίας, υιοθετώντας ορισμούς οι οποίοι αναφέρονται ή έχουν ως βασικό προσδιοριστικό την αιμομιξία, όπως ο ορισμός της "Επιτροπής Προστασίας νέων του Quebec":

"Κάθε σχέση η οποία έχει σεξουαλικό χαρακτήρα ανάμεσα σ' ένα παιδί και σ' έναν ενήλικα ο οποίος διαδραματίζει ένα γονεϊκό ρόλο ή ο οποίος διασφαλίζει έναν γονεϊκό ρόλο απέναντι του, θεωρείται ως αιμομικτική. Αυτό σημαίνει ότι έξω από κάθε δεσμό αίματος οι σεξουαλικές σχέσεις ανάμεσα σε ένα παιδί και στο πατρικό του, τη μητριά του ή τα συγκεκριμένα γονεϊκά υποκατάστατα περιλαμβάνονται στην πρότασή μας.

Οι αιμομικτικές πράξεις αφορούν όλες τις μορφές των σεξουαλικών σχέσεων,

ομοφιλόφυλων ή ετεροφύλων, όχι μόνον όταν υπάρχει ζευγάρωμα, αλλά επίσης στις περιπτώσεις επαφών, στοματικού ή πρωκτικού σεξ, στην περίπτωση του αυνανισμού και ορισμένων συμπεριφορών των γονιών οι οποίες εμπεριέχουν μια ιδιαίτερα έντονη σωματική επαφή ή όταν επιβάλλονται στο παιδί η ηδονοβλεψία και η επιδειξιμανία".

Η M. Drouet θα καταλήξει επισημαίνοντας ότι ο τύπος αιμομιξίας που μας είναι ο καλύτερα γνωστός είναι εκείνος μεταξύ πατέρα/κόρης, ωστόσο οι αιμομιξίες μεταξύ αδελφού-αδελφής είναι πιο συχνές αλλά αρκετά πιο μυστικές.

Θα κλείσουμε ωστόσο το κεφάλαιο για τους ορισμούς, παραθέτοντας τον ορισμό για την αιμομιξία που έδωσε ο παιδοψυχίατρος Tillman Furniss (1983) με το σκεπτικό ότι είναι ο περισσότερο σύντομος, απλός αλλά και μεστός: "Αιμομιξία είναι κάθε μορφή παρατεταμένης σεξουαλικής παραβίασης ενός παιδιού από έναν ενήλικα, μέλος της οικογένειας και/ή, ο οποίος κατέχει ρόλο παιδαγωγού".

Πρόκειται για τον ορισμό ο οποίος αποφεύγοντας να εμπλακεί σε νομικιστικού τύπου λεπτομέρειες και αποφεύγοντας ταυτόχρονα και την περιπτωσιολογία, τοποθετεί το ζήτημα των σεξουαλικών σχέσεων παιδιού-ενήλικα, σε μια ξεκάθαρη βάση. Ότι δηλαδή η σεξουαλική σχέση, όποιας μορφής, ενός ενήλικα μ' ένα παιδί, δεν μπορεί παρά να θεωρείται ως αιμομικτική συναλλαγή.

Κεφ. Β' Δομή προσωπικότητας. Ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά των γονιών της αιμομικτικής οικογένειας.

1. Γενικά χαρακτηριστικά των αιμομικτών γονιών.

Η ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση είναι ένα σύμπτωμα που αναδεικνύει μια γενικότερη δυσλειτουργία της ίδιας της οικογένειας μέσα στην οποία εμφανίζεται. Πρόκειται δηλαδή για την, με νοσηρό τρόπο, έκφραση, ενός ή πολλών μελών της οικογένειας, μέσω της παραβίασης του ταμπού της αιμομιξίας. Την υπέρβαση δηλαδή της αρχής της πραγματικότητας μέσα από την εκδραμάτιση βαθύτερων ασυνειδήτων επιθυμιών και αναγκών στο πλαίσιο της ψυχαναγκαστικής επανάληψης και της ταύτισης με τον επιτιθέμενο. Πρόκειται για την περίπτωση της "σύγχισης ρόλων και γενεών". Απ' όλες τις περιπτώσεις αιμομιξίας εκείνη η οποία έχει αποδειχθεί μέχρι σήμερα, ερευνητικά, και εμπειρικά ότι κατέχει τη πρώτη θέση είναι η αιμομικτική σχέση πατέρα-κόρης.

Πρόκειται για μια πράξη η οποία δεν αφορά στην οιδιπόδεια σχέση πατέρα-κόρης, αλλά αφορά σε μια συγχωνευτικού τύπου σχέση, αρχαϊκή και προ-οιδιποδειακή (M. Rouyer, M. Drouet 1986).

Μέσα σ' αυτού του τύπου τις οικογένειες οι ρόλοι του καθένα δεν είναι συγκεκριμένοι. Το παιδί δεν είναι αναγνωρισμένο ως υποκείμενο. Συχνά τα ίδια δραματικά γεγονότα επαναλαμβάνονται σε αρκετές γενιές. Ο νόμος της σιωπής, του μυστικού, έρχεται να αντικαταστήσει, σ' αυτές τις οικογένειες τον συμβολικό νόμο της απαγόρευσης της αιμομιξίας, να ενισχύσει την απομόνωση και μια ιδιότυπου τύπου οικογενειακή συνοχή. Αποτελεί αξιοσημείωτο γεγονός ότι η αποκάλυψη του μυστικού, το "σπάσιμο" της

σιωπής, αρκετές φορές δεν αλλάζει τη δυναμική της οικογένειας, πράγμα που αποδεικνύει ότι οι αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά επιτρέπουν να σκεφτούμε ότι πρόκειται για κάτι πολύ βαθύτερο, ότι ο ανθρώπινος ψυχισμός κάνει την αιμομιξία πολύ περισσότερο πιθανή και πιο επικίνδυνη να συμβεί στον άνθρωπο απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο είδος ζώου όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η M. Favez-Boutonier. Ωστόσο αυτό που ξεχωρίζει τις οικογένειες όπου έχει συμβεί αιμομιξία, από τις άλλες είναι ότι υπάρχει μια ιδιαίτερα στενή σχέση μεταξύ των μελών, ως μια σταθερά, όποιες κι αν είναι οι συνθήκες ζωής (M. Rouyer, D. Girodet 1993).

Εμπειρικές και επιδημιολογικές μελέτες στην αρχή με αφορμή τη σωματική κακοποίηση και την συναισθηματική παραμέληση του παιδιού από τους γονείς και αργότερα με βάση τη σεξουαλική παραβίαση, συμφωνούν στο ότι πολύ συχνά οι γονείς αυτών των οικογενειών είχαν μια πρώιμη παιδική ηλικία η οποία χαρακτηριζόταν από ιδιαίτερα τραυματικές εμπειρίες, αποστερήσεις και αποχωρισμούς (M. Rouyer 1993). Τα ίδια γεγονότα μπορεί να έχουν συμβεί και σε άλλους γονείς οι οποίοι μπορεί να είναι "φυσιολογικοί" ή να εμφανίζουν άλλου τύπου δομή προσωπικότητας, χωρίς να παρατηρείται το συγκεκριμένο πέρασμα στην πράξη. Φαίνεται λοιπόν ότι οι συγκεκριμένοι γονείς στη διάρκεια της πρώιμης παιδικής τους ηλικίας δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν τη διαδικασία του αποχωρισμού και της ατομικοποίησης η οποία προοδευτικά θα τους επέτρεπε να αυτονομηθούν ως άτομα. Δεν μπόρεσαν τελικά να οριοθετήσουν και να προστατευθούν από τις ωθήσεις των ενορμήσεών τους και ιδιαίτερα από τις επιθετικές τους ενορμήσεις, μιας και η σεξουαλική παραβίαση του παιδιού παραμένει μια πράξη "θανατική" και βίαιη. Δεν κατάφεραν να φτάσουν να "εμπεριέξουν" ένα "ολικό"- "καλό" αντικείμενο παρέμειναν καθηλωμένοι σ' ένα περιβάλλον συγχωνευτικό-σχισματικό,

αντιμετωπίζοντας τους άλλους αμφιθυμικά. Κατά συνέπεια για τους συγκεκριμένους γονείς, οι απαγορεύσεις και τα όρια είναι ασαφή, όπως και οι ταυτίσεις με τα γονεϊκά μορφοείδωλα, ή δημιουργούνται βάση βιαιών, αυστηρών ή σαγηνευτικών προτύπων (M. Rouyer 1993).

Φαίνεται ότι η ψυχοπαθολογία για ένα μεγάλο αριθμό των συγκεκριμένων γονιών, αναπτύσσεται γύρω από έναν άξονα μεγάλων ναρκισσιστικών διαταραχών (E. Tesone 1988). Ναρκισσιστικά άγχη τους εμποδίζουν να εγκαταστήσουν μια κατάλληλη σχέση με τον άλλον (αντικείμενο), όπου η παρουσία του μπορεί να σημαίνει εισβολή και η απουσία κενό δυσαναπλήρωτο.

Ο βίαιος γονιός φοβάται την συναισθηματική εμπλοκή στη σχέση του με τον άλλον εξ αιτίας βαθύτερων αρχαϊκών φόβων αφανισμού. Αισθάνεται ότι ο δεσμός με τον άλλον θα του διαλύσει την ναρκισσιστική πανοπλία. Πρόκειται για την υπεροχή της συγχώνευσης και της σύγχισης. Της κατοχής του ενός από τον άλλον.

Ο B. Grunberger (1958) αναφερόμενος στους γονείς οι οποίοι παρουσιάζουν μεθοριακή οργάνωση, επισημαίνει ότι δεν τοποθετούνται μέσα σε μια οικονομία αυθεντικά γενετική. "Πρόκειται για δύο γονείς οι οποίοι φαινομενικά είναι ισότιμοι και οι οποίοι ταυτόχρονα επιτίθενται ο ένας στον άλλον και προσπαθούν να κυριαρχήσουν μ' έναν πρωκτικό τρόπο".

Αντίστοιχα ο M. Bouver (1967) θεωρεί ότι ο συγκεκριμένος γονιός (μεθοριακός) αναπαριστά πάντα μια εικόνα φαλλική-ναρκισσιστική, ασεξουαλική, με την οποία ικανοποιείται να διατηρεί μια σχέση προγενετικού τύπου.

Πρόκειται ακριβώς για εκείνες τις περιπτώσεις των γονιών οι οποίοι κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες όπως, ο γάμος, η επιθυμία ή απόρριψη του

παιδιού, η εγκυμοσύνη, η γέννηση, η σχέση με το παιδί, μπαίνουν σε μια διαδικασία έντονης αναζοπύρωσης των ναρκισσιστικών τους τραυμάτων, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να αντέξουν τα νέα δεδομένα και να προβάλουν τις επιθετικές και σεξουαλικές τους ενορμήσεις στο παιδί.

Οι περισσότεροι από αυτές τις περιπτώσεις γονιών, έχουν ένα ευρύ φάσμα ψυχοπαθολογίας με συνηθέστερη κλινική εικόνα τη διαταραχή της προσωπικότητας (Γ. Τσιαντής 1988). Λίγοι γονείς έχουν την εικόνα της ψύχωσης. Σ' αυτά τα ευρήματα πρέπει να προστεθούν η ανωριμότητα, η παρορμητικότητα, οι μεγάλες ανάγκες για εξάρτηση και οι έντονα διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις.

Ο J. Bigras (1987) αναφέρει ότι στις οικογένειες αυτές μόλις γίνει η αιμομιξία εγκαθιστάται αμέσως ο κανόνας της σιωπής. Συχνά το κυρίαρχο πρόσωπο αυτής της ορχήστρας είναι ο πατέρας, όχι τόσο γιατί εμφανίζει τα εχέγγυα για κάτι τέτοιο, αντίθετα γενικά περιγράφεται ως ανώριμος, εξαρτημένος, παθητικός και κυρίως βίαιος όταν αναστέλεται. Ακόμα όμως και όταν είναι ανεύθυνος είναι συχνά εκείνος ο οποίος επιβάλλει τον νόμο στο σπίτι και τα μέλη είναι αναγκασμένα να υπακούσουν, όχι από σεβασμό αλλά για να αποφεύγουν το χειρότερο.

2. Ο αιμομίκτης πατέρας-σύζυγος.

Ο πατέρας εκφράζει ένα παιδικό συναισθηματικό αίτημα το οποίο υποχρεώνει το παιδί να πάρει απέναντί του μια θέση γονιού-συζύγου. Δεν πρόκειται για μια στερεότυπη δομή προσωπικότητας, ούτε για μια συγκεκριμένη ψυχοπαθολογική οντότητα (M. Rouyer, D. Girodet 1993).

Ο πατέρας είναι συχνά ένα ενταγμένο κοινωνικά και επαγγελματικά άτομο και μπορεί να δίνει την εικόνα ενός ανθρώπου ο οποίος νοιάζεται ιδιαίτερα για τα παιδιά του. Ωστόσο, όπως και οι συγκεκριμένες μητέρες-γυναίκες, πρόκειται για άτομα τα οποία εμφανίζουν μια μεγάλη συναισθηματική ανωριμότητα η οποία συνδέεται με βαθιά ψυχοσυναισθηματικά τραύματα και αποχωρισμούς του παρελθόντος και οι οποίοι είχαν ως αποτέλεσμα ένα σταμάτημα της ψυχοσυναισθηματικής και της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης και τη δημιουργία ναρκισσιστικών ρωγμών στην προσωπικότητά τους (R. Gaddini 1983).

Φαίνεται ότι στις οικογένειες όπου υπάρχει αιμομιξία η δομή της προσωπικότητας του πατέρα, αλλά και της μητέρας, να μην διαφέρει ουσιαστικά, είτε είναι ο ίδιος ο αιμομίκτης, είτε είναι ένα πρόσωπο του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος.

Ο αυστηρός, ο βίαιος ή ιδιαίτερα βίαιος πατέρας, με έντονη προσήλωση σε ένα συγκεκριμένο τύπο αρχών και αξιών (όχι απαραίτητα μιας συγκεκριμένης ηθικής), με κάποια μορφή διαστροφικής συμπεριφοράς ή ψυχοπαθητικής προσωπικότητας, με έντονα ανεπτυγμένο το ναρκισσιστικό στοιχείο (αρνητικά ή θετικά), εκείνος που κατά βάθος υποτιμά τη σύζυγό του και τη σεξουαλικότητά της και επιδεικνύει μια ιδιαίτερη σχέση με τη μητέρα του, είναι ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του συζύγου (αιμομίκτη ή μη-αιμομίκτη).

"Οι αρχαϊκές ενορμήσεις των πρώιμων σταδίων ανάπτυξης, στους συγκεκριμένους άντρες, παραμένουν ενεργείς, χωρίς εκείνοι να διαθέτουν μια μεγάλη δυνατότητα επεξεργασίας και μετουσίωσης. Ψάχνουν δίπλα σε μια σύζυγο, και αργότερα δίπλα στην κόρη τους τη δυνατότητα μιας συγχωνευτικής σχέσης την οποία αναζητούσαν πάντα ή την οποία πιστεύουν ότι έζησαν στην παιδική τους ηλικία" (M. Rouyer, D. Girodet 1993).

Ο P. Sherrer (1985) περιγράφει τον παιδικό δεσμό του αιμομίκτη πατέρα με τη γυναίκα του με την οποία, παρ' ολ' αυτά παραμένει εξαρτημένος, παρά τον αιμομικτικό δεσμό με την κόρη του. "Ο πατέρας αρκετές φορές δεν δείχνει ότι έχει συνειδητοποιήσει την πράξη του, η παρορμητική ανάγκη που έχει για την ικανοποίηση των σεξουαλικών του ενορμήσεων μέσω της κόρης του δεν του επιτρέπει την ενοχή ή τον πόνο που προκαλεί. Δεν αναγνωρίζει τις πράξεις του, τα θεωρεί μυθεύματα και όταν τελικά το αποδέχεται, τα "φορτώνει" όλα στην κόρη του και στην "ανίκανη" γυναίκα του".

Σίγουρα για πολλούς αιμομίκτες πατέρες είναι εμφανείς οι παιδοφιλικές ή φυλομόφυλες τάσεις τους.

Κατά τον P. Sherrer οι συγκεκριμένοι πατέρες έχουν μια άποψη για την οικογένεια, αντίστοιχη μ' εκείνη της "φατριάς" και μια "αρχαϊκή ηθική" και ως εκ τούτου διαφορετική από την τρέχουσα ηθική. Πρόκειται για άνδρες οι οποίοι "σέβονται" την μητέρα-γυναίκα, ωστόσο είναι ιδιαίτερα αμφιθυμικοί απέναντι της, "ζηλιάριδες" και βίαιοι. Είναι ο τύπος του "πατέρα δεσπότη" τον οποίον περιέγραψε ο Kinberg, ονομάζοντας και την πράξη "δεσποτική αιμομιξία".

Ο Balier, C. (1988) περιγράφει δύο τύπους αιμομικτών πατέρων τον "εξαρτώμενο παθητικό" και τον "εξαρτώμενο ενεργητικό".

Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για εκείνον τον τύπο άνδρα ο οποίος

υπομένει τη διαστροφή του με έναν καταθλιπτικό τρόπο. "Είναι ένα παιδί ανάμεσα στ' άλλα ... κάνει την κόρη του, τη μητέρα που θα ήθελε να είχε".

Στην δεύτερη περίπτωση έχουμε να κάνουμε μ' ένα τύπο αιμομίκτη πατέρα ο οποίος μας εισάγει περισσότερο στην διαστροφικότητα (perversite) απ' ότι στην διαστροφή (perversion). Τύπος που δικαιολογείτε από μια στάση σεξουαλικής υποταγής των παιδιών του με βάση ιδεολογικές αναφορές. Πρόκειται για μια "δικτατορική συμπεριφορά".

Ο Α. Criville (1986) θεωρεί κι αυτός με τη σειρά του ότι υπάρχουν δύο τύποι αιμομικτικών γονιών. Για τον συγκεκριμένο συγγραφέα δεν υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ των δύο γονιών, αλλά ότι ο ένας συμπληρώνει τον άλλον. Θεωρεί ότι ο αιμομίκτης γονιός αρνείται ουσιαστικά την πραγματικότητα της ύπαρξης του παιδιού του ως μία ξεχωριστή οντότητα, με τα δικά της χαρακτηριστικά, τα όριά της, τα δικαιώματα και τις ανάγκες του. Παραμένοντας (ο γονιός) καθηλωμένος σε πρώιμα στάδια σεξουαλικής ανάπτυξης παράγει στις σχέσεις του με το παιδί τη σχέση που έχει ο ίδιος με τα αντικείμενα, που μπορεί να είναι είτε ναρκισσιστικής, είτε διαστροφικής μορφής. "Είτε στη μία, είτε στην άλλη περίπτωση, το παιδί βρίσκεται για να εκπληρώσει αυτό το σκοπό των πρώιμων σεξουαλικών ενορμήσεων... Η σχέση γονιού-παιδιού δεν είναι μόνο το πεδίο όπου εκδηλώνεται το σύμπτωμα, αλλά επίσης, ο χώρος όπου το σύμπτωμα ξαναβρίσκει ταυτόχρονα τις ενορμητικές του ρίζες, το αντικείμενο και τον στόχο της επιθυμίας που το τροφοδοτεί".

Φαίνεται ότι τελικά ο αιμομίκτης γονιός δεν μπορεί να αντέξει τα συναισθηματικά όρια που του επιβάλλονται από την πραγματικότητα, ότι δεν μπορεί να επενδύσει συναισθηματικά σε άλλα αντικείμενα, μέσω του συντρόφου του, για παράδειγμα. Ουσιαστικά επενδύει, είτε με ένα διαστροφικό τρόπο παρεκκλίνοντας του σεξουαλικού σκοπού, είτε αυτο-

ερωτικά θεωρώντας τον εαυτό του και το παιδί μια ενιαία οντότητα μέσω αυτού που ονομάζουμε "διπλό ναρκισσισμό". Και στη μια και στην άλλη περίπτωση το σημαντικό είναι η επανάληψη στη σχέση του με το παιδί, της σχέσης του με τα δικά του γονεικά μορφοείδωλα, μέσω των αμυντικών μηχανισμών της προβλητικής ταυτοποίησης και της ταύτισης με τον επιτιθέμενο.

3. Δομή προσωπικότητας και ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά των μητέρων των οποίων τα παιδιά έχουν αιμομικτικές σχέσεις.

Η μητέρα περιγράφεται (S. Bigras 1987) ως παθητική, αποσυρμένη, εξαρτημένη, να υποφέρει από χρόνιες καταθλίψεις η οποία δεν παρακολουθεί τα παιδιά, εν ολίγοις ανεπαρκής σε όλα τα επίπεδα, ως σύζυγος, ως ερωμένη, ως γεννήτορας. Αντίθετα αγκιστρώνεται παρ' όλα όσα συμβαίνουν στη διατήρηση της οικογένειας και φυσικά δίπλα στον σύζυγό της. Με μία λέξη, συχνά κλείνει τα μάτια και αρνείται να αποδεχτεί την ύπαρξη του προβλήματος. Η πλειοψηφία των συγκεκριμένων μητέρων εμφανίζουν απέναντι στις κόρες τους μια στάση απόρριψης λίγο-πολύ βαθείας, από την εποχή της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Οι περιγραφές που αφορούν στην προσωπικότητα της μητέρας στις περιπτώσεις σωματικής κακοποίησης των παιδιών από τους γονείς τους, (Γ. Τσιάντης 1987), εμφανίζουν αρκετά κοινά σημεία, με εκείνες που αφορούν σε μητέρες των οποίων τα παιδιά έχουν αιμομικτικές συναλλαγές. Οι συγκεκριμένες μητέρες εμφανίζονται με ανικανοποίητες ανάγκες για εξάρτηση, με συναισθήματα στέρησης από τη μητέρα τους και με το συναίσθημα της έλλειψης υποστήριξης από το σύζυγό τους και τον κοινωνικό περίγυρο. Αισθάνονται ματαιωμένες στο ρόλο τους ως μητέρες ενώ ταυτόχρονα τρέφουν απορριπτικά συναισθήματα προς το παιδί τους. Είναι σαν να ξαναζουν μια δική τους αρχική απόρριψη γεγονός το οποίο έχει ως αποτέλεσμα έντονα συναισθήματα άγχους και ενοχών. Οι μητέρες αυτές προβάλουν τα δικά τους αρνητικά συναισθήματα στο παιδί μέσω των μηχανισμών της "άρνησης" και "προβλητικής ταύτισης". Τέλος ο Γ. Τσιάντης αναφέρει ότι ταυτίζονται με την "κακή" μητέρα και επιτίθενται στο παιδί τους

το οποίο αναπαριστά τον αδύναμο και "κακό" τους εαυτό.

Η γυναίκα-σύζυγος, του πατέρα-συζύγου-αιμομίκτη, δεν μπόρεσε να κάνει αξιόλογες ταυτίσεις με το φύλο της, δεν μπορεί να δει, να αποδεχτεί τον εαυτό της ως σύζυγο και ως μητέρα (M. Rouyez, M. Drouet 1986). Οι ίδιοι συγγραφείς σημειώνουν επίσης ότι η συγκεκριμένη γυναίκα δεν είχε την προστασία που είχε ανάγκη και κατά συνέπεια δεν μπορεί να προστατεύσει τα παιδιά της. "Στην περίπτωση όπου δεν βρίσκει την τρυφερότητα και το στήριγμα το οποίο περιμένει από τον σύντροφό της, το ανικανοποίητο της επιθυμίας της, την οδηγεί σε μία υποβόσκουσα κατάθλιψη".

Η συγκεκριμένη μητέρα μοιάζει παθητική, κλεισμένη στον εαυτό της, αμίλητη στις διαμαρτυρίες του παιδιού χωρίς να μπορεί να δει αυτό που συμβαίνει δίπλα της. Σε ορισμένες περιπτώσεις η παραίτησή της από τις φροντίδες του παιδιού επιτρέπει στον πατέρα να πάρει εκείνος κατ' αρχή το ρόλο της και στη συνέχεια στην κόρη της να αναλάβει πρώιμες ευθύνες. Ο δεσμός που δημιουργείται ανάμεσα στον πατέρα και στο παιδί ενισχύει την περιφρόνηση την οποία αισθάνεται για την ίδια στη διάρκεια της παιδικής της ηλικίας με αποτέλεσμα να ζηλεύει πολύ περισσότερο τον συναισθηματικό δεσμό που ενώνει τον πατέρα με το παιδί παρά την αιμομικτική σεξουαλική σχέση που μπορεί να έχει δημιουργηθεί. Οι ίδιοι συγγραφείς, θα διαπιστώσουν από την έρευνα των περιπτώσεων ότι, οι συγκεκριμένες μητέρες πίσω από την παθητικότητα ή την καταθλιπτική συμπεριφορά, εμφανίζουν συχνά μια επιθυμία ελέγχου και καθοδήγησης της οικογένειας. Συχνά ο πατέρας είναι κοινωνικά κατώτερος και εκείνη κυριαρχεί πάνω του τοποθετώντας τον στη θέση του παιδιού.

Η αιμομιξία μπορεί να δημιουργηθεί ανεξάρτητα από την παρέμβαση (συνειδητή) της μητέρας, ωστόσο το κλίμα το οποίο επικρατεί είναι τέτοιο

ώστε να οδηγεί στο δυνάμωμα της εξουσίας της απέναντι στον σύζυγό της και στο παιδί της. Συχνά είναι εκείνη η οποία κρατάει σε απόσταση όσους προτίθενται να ασχοληθούν με την οικογένεια και συχνά αρνείται η ίδια να ακολουθήσει μια θεραπευτική διαδικασία ή εμποδίζει την κόρη της στο να κάνει κάτι τέτοιο.

Η αιμομιξία είναι μια ψευδαισιακή απάντηση μιας επιθυμίας η οποία απευθύνεται σε κάποιον ο οποίος δεν έχει απάντηση. Πρόκειται ακριβώς για την αναζήτηση και την αντικατάσταση ουσιαστικά της απώλειας ενός εξιδανικευμένου μητρικού μορφοειδώλου μέσα από την σχέση πατέρας-κόρη ή κόρη-πατέρα. Πρόκειται ακριβώς για σχέσεις δυαδικού τύπου, όπου η μητέρα βρίσκεται εκτός, μη δυνάμενη και αυτή με τη σειρά της να διαδραματίσει έναν ενοποιητικό ρόλο στο πλαίσιο της οικογένειας. Ουσιαστικά η μητέρα ακολουθεί την ίδια τακτική όπως και ο σύζυγος, αναζητώντας αγωνιωδώς το στήριγμα μέσω της έκφρασης "μερικών ενορμήσεων" και ταυτιζόμενη με "μερικά αντικείμενα".

Απόρροια αυτής της συγκεκριμένης δομής της προσωπικότητας σε ναρκισσιστικό επίπεδο είναι και η άποψη (A. Criville 1986) που προτείνει δύο τύπους μητέρων, συντρόφων αιμομικτικών συζύγων:

α) Στην περίπτωση της αιμομιξίας που έχει ένα χαρακτήρα διαστροφικό, ο σύντροφος του αιμομίκτη (μητέρα) είναι αποδεκτός ως συνένοχος, το παιδί αναπαριστά και για τους δύο γονείς, τις διαστροφικές σχέσεις που είχαν αναπτύξει με τα δικά τους γονεϊκά μορφοείδωλα. Το παιδί είναι ένα ξεχωριστό αντικείμενο οιδιποδειακής μορφής, αλλά με έντονες σαδοπρωκτικές καθηλώσεις για τους γονείς.

β) Στην περίπτωση της αιμομιξίας ναρκισσιστικού χαρακτήρα ο ερχομός ενός παιδιού κάνει να εμφανίζονται για τον γονιό μια σειρά από ξεχασμένα

του τα οποία ξαναπαίρνουν τη θέση τους στο σήμερα, ακυρώνοντας ωστόσο κάθε τι συνδεδεμένο με το παρελθόν. Στην προκειμένη περίπτωση το παιδί είναι επενδεδυμένο ως ένα "διπλό" ναρκισσιστικό αντικείμενο (είδωλο) μέσω του οποίου ο γονιός ξαναβρίσκει εκείνο το οποίο έζησε στην δική του παιδική ηλικία. Είναι το παιδί που ο ίδιος ο γονιός ήταν και χρειάζεται να προσφερθεί για τον ρόλο, που η ιστορία του γονιού το προορίζει. Είτε ως θύμα, είτε ως δήμιος το παιδί είναι εκεί για να δώσει στον γονιό τη δυνατότητα να ξαναβρεί τη σχέση με τον δικό του γονιό.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση αιμομιξίας, ο σύντροφος γονιός δεν υπάρχει ακριβώς ως ξεχωριστή οντότητα, παρά μόνο ως φυσική παρουσία, καταλαμβάνοντας τη θέση ενός ακόμη παιδιού. Άρα η επιλογή του γονιού συντρόφου (μητέρα) δεν είναι ουσιαστικά να προστατέψει το παιδί, αλλά μέσα από έναν άλλο δρόμο περισσότερο αρχαϊκό από τον προηγούμενο, να προσπαθήσει να ικανοποιήσει τις πρώιμες λιβιδινικές του ενορμήσεις οι οποίες είναι για διάφορους λόγους ανεσταλμένες.

Ο P. Scherrer υπογραμμίζει "την παθητικότητα" ορισμένων μητέρων, τις οποίες φτάνει να χαρακτηρίσει "λίγο νοητικά καθυστερημένες" οι οποίες τρομοκρατημένες από την οργή του συζύγου τους δέχονται συνειδητά τις σεξουαλικές του απαιτήσεις, τόσο σε ότι αφορά τις ίδιες, όσο και στις κόρες τους. Επισημαίνει επίσης τη "συνενοχή" ως κύριο χαρακτηριστικό σε κάποιες περιπτώσεις, αλλά ταυτόχρονα και την απόρριψη που δείχνει η ίδια απέναντι στον σύζυγό της.

Μέρος 2ο

Κεφ. Γ' Θεωρητικό πλαίσιο.

Εισαγωγή

Η περιγραφή της δομής της προσωπικότητας των συγκεκριμένων μητέρων και η ανάλυση τους με βάση το συγκεκριμένο ερευνητικό πλαίσιο, θέτει, αφ' ενός ένα γενικό προβληματισμό στο "πως" και στο "γιατί" της ανθρώπινης ψυχοσυναισθηματικής και ψυχοσεξουαλικής εξέλιξης, αφ' ετέρου στο "πως" και στο "γιατί" της ψυχοσυναισθηματικής και ψυχοσεξουαλικής εξέλιξης των συγκεκριμένων περιπτώσεων. Σε ότι αφορά στη δεύτερη περίπτωση οι απαντήσεις-υποθέσεις, κατατίθενται στο πρώτο και στο τρίτο μέρος της εργασίας, σε ότι αφορά στη γενική τοποθέτηση του ζητήματος της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης και εξέλιξης και σε σχέση με το ζήτημα της αιμομιξίας, θα επιχειρηθεί, στο συγκεκριμένο δεύτερο μέρος, μια θεωρητική τοποθέτηση - προσέγγιση, της δομής της προσωπικότητας και της ψυχοπαθολογίας της μητέρας της οποίας το παιδί έχει υποστεί σεξουαλική παραβίαση από μέλος του οικογενειακού περιβάλλοντος, μέσω της ψυχαναλυτικής θεωρίας και ειδικότερα της φροϋδικής ψυχαναλυτικής σκέψης. Μιας και το ζήτημα της αιμομιξίας απασχόλησε για μεγάλο χρονικό διάστημα τους κλινικούς ως φαντασιωσικό ή πραγματικό γεγονός, θεωρούμε ότι θα πρέπει να παρουσιάσουμε, στο μέτρο που επιτρέπει η παρούσα εργασία, τη θεωρητική έννοια της "ψυχικής πραγματικότητας" μέσα από τη διαπλοκή των σχέσεων ενορμήσεις-αντικείμενο-εξωτερική πραγματικότητα, όπως αυτές αναπτύσσονται κυρίως στη φροϋδική βιβλιογραφία. Η παραπάνω παρουσίαση μας υποχρεώνει βέβαια να αναφερθούμε, έστω περιληπτικά, σε μια σειρά από άλλες έννοιες και θεωρίες της φροϋδικής και μετα-φροϋδικής ψυχαναλυτικής

βιβλιογραφίας. Ωστόσο το κεντρικό σημείο στο οποίο θα εστιάσουμε, αφορά στην ανάπτυξη της έννοιας του "στηρίγματος", όπως έχει αναλυθεί από τον J. Laplanche (1970), τη σημαντικότητα του ρόλου που διαδραματίζει η συγκεκριμένη έννοια στη διαμόρφωση, της θηλυκότητας, της αποπλάνησης ως χαρακτηριστικού στην ανάπτυξη της σεξουαλικότητας στον άνθρωπο, και τέλος στη διαμόρφωση της ναρκισσιστικής και της μεταιχμιακής προσωπικότητας στο επίπεδο της ψυχαναλυτικής ψυχοπαθολογίας.

1. Η ψυχαναλυτική θεωρία των ενορμήσεων. Φαντασίωση και στήριγμα.

"Η επιλογή ενός σεξουαλικού αντικειμένου, σε γενικές γραμμές αποτελεί μια επιστροφή στο παρελθόν" (S. Freud 1905). Διατυπώνοντας αυτήν την άποψη ο S. Freud προσδιόρισε την ουσία των σεξουαλικών σχέσεων και αναπαραστάσεων οι οποίες διαδραματίζονται μεταξύ των ανθρώπων και οι οποίες επισφραγίζουν ή και καθορίζουν τις ανθρώπινες σχέσεις και συμπεριφορές. Προσπάθησε δηλαδή να εξηγήσει και να σχηματίσει μια άποψη για τη φύση και τον χαρακτήρα των σεξουαλικών ενορμήσεων, συμπεριλαμβανομένου και του επιθετικού τους χαρακτήρα, αναλύοντας τη σχέση τους με τα αντικείμενα ως προς την επιλογή, την πηγή και τον σεξουαλικό σκοπό. Η προσπάθεια αυτή έγινε κυρίως και κατ' αρχή μέσα από τη διερεύνηση των σεξουαλικών διαστροφών, σε σύγκριση και σε σχέση με αυτό που αποκαλούμε φυσιολογική σεξουαλικότητα σε κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο.

Κατέληξε πως υπάρχουν πολυάριθμες παρεκλίσεις οι οποίες αναφέρονται τότε στο αντικείμενο και τότε στον σεξουαλικό σκοπό, ενώ οι περισσότερες από αυτές και τουλάχιστον όσον αφορά στις λιγότερο σοβαρές περιπτώσεις, σπάνια απουσιάζουν από τη σεξουαλική ζωή των φυσιολογικών ατόμων. "Μπορεί να λεχθεί πως σε κάθε φυσιολογικό άτομο δεν απουσιάζει κάποιο στοιχείο που θα ήταν δυνατόν να χαρακτηριστεί ως διεστραμμένο και το οποίο αποτελεί συμπλήρωμα του ομαλού σεξουαλικού σκοπού" (S. Freud 1905).

Η συγκεκριμένη παρατήρηση ανέδειξε από τη μια πλευρά τη σημασία της σεξουαλικής ανάπτυξης της πρώιμης περιόδου του παιδιού και πως αυτή

καθορίζει την εν γένει συμπεριφορά του μετέπειτα ενήλικα και παράλληλα την πολυπλοκότητα που εμφανίζει η ανάπτυξη της σεξουαλικότητας του ατόμου, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχοσυναισθηματική του ισορροπία, σε σχέση με την ανάπτυξη ή την καθήλωση των σεξουαλικών του ενορμήσεων (S. Freud 1905).

Η άποψη που διετύπωσε ο S. Freud για τη σεξουαλικότητα του βρέφους, το οποίο χαρακτήρισε ως "πολύμορφο διεστραμμένο" ορίζοντας ταυτόχρονα τις ερωτογενείς ζώνες στο σώμα του, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των εννοιών της απώθησης και της παιδικής αμνησίας, τον οδήγησε στις αρχικές διατυπώσεις σε ότι αφορούσε στη θεωρία των ενορμήσεων.

Κεντρικό σημείο αναφοράς σχετικά με τη θεωρία των ενορμήσεων αποτελεί το γεγονός ότι για πρώτη φορά τίθεται ξεκάθαρα από την πλευρά της επιστήμης το ζήτημα της αλληλοεπίδρασης στις σχέσεις γονιός-παιδί, όπως και στις σχέσεις του ίδιου του παιδιού με το ασυνείδητο του, με βάση τον άξονα των ασυνείδητων ορμών (ενέργεια).

Με βάση τη θεωρία των ενορμήσεων την ίδια χρονική περίοδο (1905) ο S. Freud ανέπτυξε τη θεωρία των σεξουαλικών σταδίων εξέλιξης, (στοματικό, πρωκτικό, φαλλικό, Οιδιπόδειο) εισάγωντας ταυτόχρονα και την έννοια του αντικειμένου (μερικού - ολικού) και συνδέοντας αυτό (το αντικείμενο) με τις ενορμήσεις του υποκειμένου (μερικές - ολικές).

Έννοιες και σχηματισμοί οι οποίοι αργότερα θα φανούν ιδιαίτερα χρήσιμοι στο επίπεδο της κατανόησης ή της αναδόμησης της ζωής του ανθρώπου και ιδιαίτερα στο επίπεδο της ψυχοπαθολογίας με την προσθήκη άλλων όρων όπως σαδισμός - μαζοχισμός, καθήλωση, ταύτιση, επένδυση, σχάση, προβολή, άρνηση.

Ωστόσο καθοριστικό στοιχείο σύνδεσης και αναφοράς όλης αυτής της

θεωρητικής προσέγγισης του ανθρώπινου ψυχισμού αποτέλεσε η έννοια της φαντασίωσης.

Η φαντασίωση αποτελεί μια βασική ψυχική λειτουργία βάση της οποίας είναι η επιθυμία. Ο Freud συνδέει την εμφάνισή της στον ψυχισμό με την εισαγωγή της αρχής της πραγματικότητας αλλά και με τον όρο της ψυχικής πραγματικότητας.

Η ανακάλυψη της έννοιας της φαντασίωσης αντιστοιχεί, σε μέγεθος, σε εκείνη του Οιδιπόδειου συμπλέγματος (J. Boulanger 1982).

Η πρώτη αντίληψη του S. Freud γύρω από τις νευρώσεις, βάσιζε την αιτιολογία τους πάνω στην πραγματικότητα του τραύματος της αποπλάνησης του παιδιού από τους ενήλικες. Ωστόσο η άποψη αυτή ήταν αναπόφευκτο να οδηγήσει σε αδιέξοδο θεωρώντας, ουσιαστικά, τη δυναμική της αλληλεπίδρασης των σχέσεων γονιός-παιδί οπωσδήποτε παθολογική και εγκλωβίζοντας τελικά, την σημαντικότερη ανακάλυψη, της σεξουαλικότητας του μικρού παιδιού και κατά προέκταση των φαντασιώσεων που έχει ο ενήλικας ως προς την δική του σεξουαλική ανάπτυξη, στο επίπεδο της ψυχοπαθολογίας (διαστροφές).

Αντίθετα υιοθετώντας την έννοια της φαντασίωσης, μια άλλη πραγματικότητα αναδεικνύεται, η ψυχική πραγματικότητα των αιμομικτικών επιθυμιών (ενήλικα και παιδιού), του Οιδιπόδειου συμπλέγματος, και της απώθησης των σεξουαλικών ενορμήσεων. Μ' αυτή την έννοια η φαντασίωση αναδεικνύει και την αντίσταση αλλά και την επιθυμία της πραγματοποίησης της επιθυμίας (S. Boulanger).

Οι S. Lebovici, M. Soule αναφερόμενοι στην έννοια της φαντασίωσης και σχετικά με την προέλευσή της, εάν δηλαδή πρόκειται για μια συνειδητή ή ασυνειδητή διαδικασία του ψυχισμού, σημειώνουν: "Είτε είναι συνειδητές

και έκδηλες, είτε πρόκειται για ασυνείδητες οι οποίες φανερώνονται μέσω της ανάλυσης, οι φαντασιώσεις αποτελούν την έκφραση της ικανοποίησης μιας επιθυμίας και έτσι μπορούν να οριστούν ως οι φαντασιώσεις της επιθυμίας".

Ωστόσο σχετικά με το ζήτημα της συνειδητής ή ασυνείδητης φαντασίωσης θα λέγαμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής φαντασιώσεων είναι ασυνείδητο, μιας και η τοπογραφική δομή της φαντασίωσης η οποία δεν φτάνει στο συνειδητό, ποικίλει. Μπορεί δηλαδή φαντασιώσεις επεξεργασμένες στο ασυνείδητο, σύμφωνα με την πρωτογενή διαδικασία να μην φανούν ποτέ ή, ακόμη άλλες που έχουν φτάσει στο συνειδητό επίπεδο και στη συνέχεια έχουν απωθηθεί στο ασυνείδητο να υποβληθούν σε νέες μεταβολές διατηρώντας ταυτόχρονα την οργάνωση την οποία τους καθόρισε η δευτερογενής διαδικασία (J. Boulanger).

Ο S. Freud (1911) αντιπαραθέτει στον εσωτερικό κόσμο που τείνει προς την ικανοποίηση μέσω της αυταπάτης, έναν εξωτερικό ο οποίος με τη μεσολάβηση του συστήματος της αντίληψης επιβάλλει στο υποκείμενο προοδευτικά, την αρχή της πραγματικότητας. Η θεωρία της αρχής της πραγματικότητας σχετίζεται από γενετική άποψη με την αρχή της ηδονής την οποία διαδέχεται. Το νεογνό αποπειράται κατ' αρχήν να πετύχει μια άμεση εκφόρτιση της ενορμητικής τάσης, με ψευδαισθησιακά μέσα, ώστε μέσω της εμπειρίας να αποκτήσει την ικανοποίηση, ωστόσο, "η επαναλαμβανόμενη απουσία της αναμενόμενης ικανοποίησης, μπορεί να οδηγήσει σε εγκατάλειψη της προσπάθειας ικανοποίησης μέσα από την ψευδαίσθηση. Αντί γι αυτό, το ψυχικό όργανο υποχρεώνεται να αποτυπώνει την πραγματική κατάσταση του εξωτερικού κόσμου και να επιδιώκει την τροποποίηση της. Η εξέλιξη αυτή εισάγει μια καινούργια αρχή της ψυχικής δραστηριότητας: δεν αποτυπώνεται

πλέον εκείνο που είναι ευχάριστο, αλλά το πραγματικό ακόμη κι αν είναι δυσάρεστο".

Η αντίθεση μεταξύ "αρχή της πραγματικότητας" και "αρχή της ηδονής" φέρνει στη επιφάνεια ένα άλλο σημαντικό στοιχείο ότι οι σεξουαλικές ενορμήσεις, παρόλα αυτά, μπορούν να συνεχίζουν να ικανοποιούνται με έναν αυτοερωτικό τρόπο αλλά και με μια ικανοποίηση η οποία μπορεί να είναι και φαντασιωσική, δηλαδή, εκτός πραγματικότητας. Έτσι μπορούν πιο εύκολα να παραμένουν προσκολλημένες στην "αρχή της ηδονής" (S. Freud 1911).

Νωρίτερα στα 1900 ο S.Freud θα περιγράψει με έναν ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο τη σχέση των αναμνήσεων με τις φαντασιώσεις. "Η σχέση των φαντασιώσεων με τις παιδικές αναμνήσεις στη βάση των οποίων δημιουργούνται, είναι αρκετά όμοια με εκείνη αρκετών παλατιών μπαρόκ της Ρώμης, με αρχαία ερείπια, των οποίων οι πέτρες και οι κολόνες έδωσαν το υλικό ώστε να κατασκευαστούν νεότερες κατασκευές". Οι φαντασιώσεις είναι τελικά και το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού ανάμεσα σε απωθημένες επιθυμίες ή τραύματα, είναι επενδυμένες με ενορμήσεις οι οποίες στη συνέχεια μετατίθενται στα αντικείμενα.

Σύμφωνα με τους J. Laplanche, J. Pontalis (1967) οι σχέσεις φαντασίωσης-επιθυμίας είναι αρκετά πολύπλοκες. Η φαντασίωση ακόμη και στην πιο ανεπεξέργαστη μορφή της, δεν μπορεί να αναχθεί απλά στους στόχους του υποκειμένου που επιθυμεί. Ουσιαστικά πρόκειται για εκτύλιξη γεγονότων, για οργανωμένες δηλαδή σκηνές ικανές να εκδραματισθούν, το πιο συχνό, με την μορφή εικόνων. Στις σκηνές αυτές το υποκείμενο είναι πάντα παρόν. Απεικονίζεται ακόμη και στην "πρωταρχική σκηνή" απ' όπου θα έπρεπε να είναι εξ ορισμού αποκλεισμένο. Τελικά εκείνο που απεικονίζεται δεν είναι το αντικείμενο στο οποίο προσβλέπει το άτομο, αλλά μια αλληλουχία στοιχείων,

στην οποία συμπεριλαμβάνεται και το ίδιο το άτομο και στο εσωτερικό της οποίας είναι δυνατόν οι ρόλοι να εναλλάσσονται.

Εάν η επιθυμία αρθρώνεται στο εσωτερικό της φαντασίωσης με αυτόν τον τρόπο, είναι φυσικό η φαντασίωση να αποτελεί εκτός των άλλων και τόπο οργάνωσης ποικίλων αμυντικών δραστηριοτήτων. Έτσι επιτρέπει την ανάπτυξη των πιο αρχαϊκών αμυντικών διεργασιών όπως είναι η επαναστροφή στο ίδιο το άτομο, η μεταστροφή της ενόρμησης στο αντίθετό της, η αποποίηση, η προβολή. Οι άμυνες αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την αρχική λειτουργία της φαντασίωσης-εκδραμάτισης της επιθυμίας. Στη λειτουργία αυτή η απαγόρευση είναι πάντα παρούσα και μάλιστα υπεισέρχεται στη διατύπωση της επιθυμίας, αυτής καθαυτής.

Στα 1900 ο S. Freud θέλοντας πιθανώς να "δώσει ένα τέλος" στη συζήτηση περί αντικειμενικής και υποκειμενικής πραγματικότητας εισάγει τον όρο της "ψυχικής πραγματικότητας" επιδιώκοντας μ' αυτόν τον τρόπο να προσδιορίσει "οτιδήποτε παίρνει για το υποκείμενο αξία πραγματικότητας μέσα στον ψυχισμό του".

Ο όρος "ψυχική πραγματικότητα" μας δίνει την δυνατότητα να κατανοήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα το αμφίδρομο φαντασιωσικό πλαίσιο των σχέσεων μητέρας-παιδιού, ιδιαίτερα στις πρώιμες φάσεις ανάπτυξης του παιδιού.

Για τους J. Laplanche, J. Pontalis η έννοια της ψυχικής πραγματικότητας παρουσιάζει μια συνοχή και μία αντίσταση, συγκρίσιμη με τη συνοχή και την αντίσταση της ηθικής πραγματικότητας. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για την "ασυνείδητη επιθυμία και τις συναφείς φαντασιώσεις".

"Ιστορικά η ιδέα της "ψυχικής πραγματικότητας" αναδεικνύεται σε συνάρτηση με την εγκατάλειψη, της θεωρίας της αποπλάνησης και τον παθογόνο ρόλο των πραγματικών παιδικών τραυμάτων. Οι φαντασιώσεις ακόμη κι όταν δεν

βασίζονται σε πραγματικά συμβάντα έχουν για το υποκείμενο την ίδια παθογόνο αξία που ο Freud απέδιδε αρχικά στις "αναμνημονεύσεις"... Η ιδέα της "ψυχικής πραγματικότητας" σχετίζεται με την φροϋδική υπόθεση που αφορά στις ασυνείδητες διεργασίες οι τελευταίες, όχι μόνο δεν υπολογίζουν την εξωτερική πραγματικότητα, αλλά και την αντικαθιστούν με την "ψυχική πραγματικότητα" (J. Laplanche, J. Pontalis 1967). Η έννοια της "ψυχικής πραγματικότητας" είναι άμεσα συνδεδεμένη με εκείνη των "πρωταρχικών φαντασιώσεων".

Οι J. Laplanche και J. Pontalis αναφέρουν χαρακτηριστικά για τις πρωταρχικές φαντασιώσεις:

"Ειδικές φαντασιωσικές δομές (ενδομήτριος ζωή, πρωταρχική σκηνή, ευνουχισμός, αποπλάνηση), οι οποίες σύμφωνα με την ψυχαναλυτική θεωρία οργανώνουν τη φαντασιωσική προβληματική, ανεξάρτητα από τις προσωπικές εμπειρίες του υποκειμένου. Κατά τον Freud, ο οικουμενικός χαρακτήρας τους εξηγείται από το γεγονός ότι συγκροτούν ένα είδος προγονικής παρακαταθήκης, που μεταβιβάζεται φυλογενετικά.

Οι πρωταρχικές φαντασιώσεις, απαντώνται σε όλα τα ανθρώπινα όντα και είναι αδύνατον να αποδοθούν, σε όλες τις περιπτώσεις, σε σκηνές άμεσα βιωμένες στην πραγματικότητα.... Ωστόσο το παιδί, με τη δημιουργία των φαντασιώσεων του συμπληρώνει τα κενά της ατομικής του αλήθειας, χρησιμοποιώντας την προϊστορική αλήθεια. Με άλλα λόγια οτιδήποτε υπήρξε στην προϊστορία ως αντικειμενική πραγματικότητα, γίνεται εδώ ψυχική πραγματικότητα... Εάν εξετάσουμε τη θεματική των πρωταρχικών φαντασιώσεων (πρωταρχική σκηνή, αποπλάνηση, ευνουχισμός) θα παρατηρήσουμε ένα κοινό χαρακτηριστικό: παραπέμπουν όλες στις καταβολές. ...Μεταφράζουν πραγματικότητες, η ειδική φύση των οποίων

απαιτεί από το άτομο εξήγηση ή επεξηγηματική θεωρία, σε σκηνές οι οποίες απεικονίζουν τη στιγμή ανάδυσης των πραγμάτων, δηλαδή την προέλευση τους. Έτσι, στην "πρωταρχική σκηνή" απεικονίζεται η προέλευση του υποκειμένου, στις φαντασιώσεις αποπλάνησης η καταγωγή και ανάδυση της σεξουαλικότητας και στις φαντασιώσεις ευνουχισμού η προέλευση της διαφοράς των φύλων." (J. Laplanche, J. Pontalis 1967)

Οι J. Laplanche και J. Pontalis στο σημαντικό άρθρο "πρωταρχικές φαντασιώσεις, φαντασιώσεις καταγωγής, προέλευση της φαντασίωσης" (1964) θα προχωρήσουν ακόμη περισσότερο συνδέοντας την πρωταρχική φαντασίωση με τη σκηνή της επιθυμίας. Η άποψη αυτή, όπως τονίζουν οι συγγραφείς και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεν έχει να κάνει με τη σχέση υποκειμένου-αντικειμένου αλλά με την αναπαράσταση της σχέσης που το ίδιο το υποκείμενο, διαμέσου της επιθυμίας του, αναπτύσσει με το αντικείμενο. Τοποθετούν δε μάλιστα τη σχέση αυτή στο στάδιο του στηρίγματος: "Τοποθετώντας την καταγωγή της φαντασίωσης στην χρονική περίοδο του αυτο-ερωτισμού, επισημάναμε τη σύνδεση της φαντασίωσης με την επιθυμία. Αλλά η φαντασίωση δεν είναι το αντικείμενο της επιθυμίας, είναι σκηνή-εικόνα. Μέσα στη φαντασίωση, τελικά, το υποκείμενο δεν στοχεύει στο αντικείμενο ή στο σύμβολο του, αυτο-παραστάται μέσα από τη διαδοχή των εικόνων. Δεν αναπαριστά το επιθυμούμενο αντικείμενο αλλά αναπαριστάται συμμετέχοντας στη σκηνή.... Κατά συνέπεια το υποκείμενο παραμένοντας συνεχώς παρών μέσα στη φαντασίωση μπορεί να εμφανίζεται με τη μορφή της απο-υποκειμενικότητας να αλλάξει, δηλαδή, θέση στη σύνταξη της διαδοχής των εικόνων. Ταυτόχρονα στην περίπτωση όπου η επιθυμία δεν αποτελεί καθαρό αποτέλεσμα της ενόρμησης αλλά, εμπεριέχεται μέσα στο περιεχόμενο της φαντασίωσης (στη φράση της) τότε η ίδια η φαντασίωση

αποτελεί τον τόπο της εκλογής των πλέον αρχαϊκών αμυντικών επιχειρήσεων όπως η στροφή ενάντια στον εαυτό, η ανατροπή στο αντίθετο, η προβολή, η άρνηση. Αυτές οι άμυνες είναι επίσης αδιάσπαστα συνδεδεμένες με την πρωταρχική λειτουργία της φαντασίωσης - τη λειτουργία της επιθυμίας. Εάν αληθεύει ότι η ίδια η επιθυμία αυτοπροσδιορίζεται ως απαγορευμένη επιθυμία τότε η σύγκρουση αποτελεί "πρωταρχική σύγκρουση".

Χρειάζεται ωστόσο να επιστρέψουμε στη θεωρία των ενορμήσεων για να μπορέσουμε να εξηγήσουμε περισσότερο πως η συγκεκριμένη ενότητα "πρωταρχικές φαντασιώσεις - φαντασιώσεις - ενορμήσεις - ψυχική πραγματικότητα", λειτουργεί ως βασική ενδοψυχική ενέργεια του υποκειμένου και αναπτύσσει σχέσεις με το αντικείμενο και την πραγματικότητα.

Ο S. Freud (1905) είχε θέσει ως βάσεις λειτουργίας των ενορμήσεων τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά: α) την ένταση, β) τον σκοπό, γ) την πηγή, δ) το αντικείμενο.

Η θεωρία των ενορμήσεων πήρε διάφορες μορφές στην πορεία του φροϋδικού έργου διατηρώντας ωστόσο ως κύριο ουσιαστικό τον δυϊσμό της:

1^ο Η πρώτη επεξεργασία χαρακτηρίζεται από τον δυϊσμό ανάμεσα στις σεξουαλικές ενορμήσεις, από τη μια μεριά και στις ενορμήσεις του εγώ ή της αυτο-συντήρησης, από την άλλη (1905).

2^ο Η δεύτερη επεξεργασία χαρακτηρίστηκε από την εισαγωγή στη θεωρία των ενορμήσεων της έννοιας του ναρκισσισμού (1914).

3^ο Η τρίτη και τελική επεξεργασία, εισήγαγε την αντίθεση ανάμεσα στις ενορμήσεις της ζωής και στις ενορμήσεις του θανάτου ή της καταστροφής (1920).

Ο δυϊσμός στον οποίο αναφερθήκαμε και ο οποίος διατρέχει το σύνολο της φροϋδικής σκέψης, σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, αφορά ουσιαστικά

στην ενδοψυχική σύγκρουση. "Οι ενορμήσεις δεν είναι πάντα σύμφωνες μεταξύ τους και αυτό έχει ως συχνή κατάληξη την σύγκρουση συμφερόντων" (S. Freud 1910).

Η σύγκρουση δηλαδή αφορά στη διαπλοκή των διαφόρων αντιτιθέμενων δυνάμεων του ψυχικού μηχανισμού όπως αυτές εμφανίζονται μέσω των πρωταρχικών φαντασιώσεων, των φαντασιώσεων και των ενορμήσεων, όλων αυτών των στοιχείων δηλαδή που συνθέτουν την "ψυχική πραγματικότητα" του υποκειμένου.

Η άποψη αυτή για τη λειτουργία και έκφραση των ενορμήσεων φέρνει στο προσκήνιο τη σχέση των ενορμήσεων με την πραγματικότητα και τους άλλους, δηλαδή τα εξωτερικά αντικείμενα (π.χ. σχέση μητέρα-παιδί). Πως δηλαδή επηρεάζεται ο ένας από τον άλλον, πως επηρεάζει η μητέρα το παιδί και το αντίστροφο, τι συναισθήματα και γιατί, έχει ο ένας για τον άλλον κλπ.

Ο Freud ωστόσο διατύπωσε ευθύς εξ αρχής μια διάκριση μεταξύ αντικειμένου και σκοπού (ενορμητικού) διατυπώνοντας έτσι έναν ολοκληρωμένο ορισμό για τις ενορμήσεις και το αντικείμενο "..... αντικείμενο της ενόρμησης είναι αυτό με το οποίο ή μέσω του οποίου, η ενόρμηση επιτυγχάνει το σκοπό της (S. Freud 1915).

Ο συγκεκριμένος ορισμός ξεκαθαρίζει ότι δεν πρόκειται για σχέσεις των ενορμήσεων με τα εξωτερικά αντικείμενα (π.χ. μάνα), αλλά για εσωτερικά, φανταστικά αντικείμενα ή αναπαραστάσεις αντικειμένων. 'Οτι τελικά η σύγκρουση των ενορμήσεων αφορά σε αντιτιθέμενες εσωτερικές δυνάμεις υπέρ ή κατά της ικανοποίησης της επιθυμίας, χωρίς να έχει οπωσδήποτε σημασία η εξωτερική πραγματικότητα. Ο J. Lacan (1973) αναφέρει χαρακτηριστικά: "Βασικό χαρακτηριστικό των ενορμήσεων είναι η ικανοποίησή τους μέσω της ευθείας οδού χωρίς να έχει σημασία τελικά το αντικείμενο".

Ο J. Dor αναφερόμενος στην έννοια της ενόρμησης και στη σχέση της με το αντικείμενο θα πει ότι "η ορμή που πειραματίζεται με το αντικείμενό της ανακαλύπτει ότι δεν είναι το αντικείμενο που την ικανοποιεί. Το μόνο αντικείμενο ικανό να ανταποκριθεί σ' αυτή την ιδιότητα δεν είναι άλλο από το αντικείμενο της επιθυμίας το οποίο ο Lacan ορίζει ως αντικείμενο α, αντικείμενο της επιθυμίας και αντικείμενο-αίτιο της επιθυμίας ταυτόχρονα, χαμένο αντικείμενο.

Πρόκειται ακριβώς για το πρόβλημα της εκδήλωσης της μετουσίωσης και το κατά πόσο είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της συμβολικής σχέσης με τον 'Άλλον (μητέρα-πατέρα) και μέσω της επιθυμίας του 'Άλλου" (J. Dor 1993).

Ωστόσο μια σημαντική παράμετρος, η οποία σχετίζεται με την πρώτη θεωρητική προσέγγιση του Freud για τις ενορμήσεις, είναι η έννοια του στηρίγματος.

"Πράγματι οι σεξουαλικές ενορμήσεις του εγώ δεν είναι ευθύς εξ αρχής αντιτιθέμενες. Αντίθετα στην αρχή της ζωής οι σεξουαλικές ενορμήσεις στηρίζονται πάνω στις λειτουργίες της αυτοσυντήρησης, δηλαδή δανείζονται από κοινού την σωματική πηγή και το αντικείμενο. Τυπικό παράδειγμα αυτής της διαδικασίας αποτελεί ο θηλασμός. Το μικρό παιδί θηλάζει για να ικανοποιήσει την πείνα του, ταυτόχρονα όμως αυτή η διαδικασία του προσδίδει και μια ευχαρίστηση και αργότερα με την απουσία του θηλασμού ψάχνει να "πιπιλίσει" για την αναζήτηση αυτής της μοναδικής ευχαρίστησης. Με βάση αυτήν την παρατήρηση η σεξουαλική ικανοποίηση διαχωρίζεται από την φυσιολογική ανάγκη κάτι που ισχύει και για όλες τις άλλες δραστηριότητες.... Μια από τις βασικές συνιστώσες της στήριξης πάνω σε διάφορες λειτουργίες του σώματος είναι η έννοια της μερικής ενόρμησης" (J.

Boulanger).

Οι δύο αυτές συγκεκριμένες λειτουργίες (συνεργασία των σεξουαλικών ενορμήσεων με τις ενορμήσεις αυτοσυντήρησης) συνδέονται άμεσα και εξηγούν την έννοια της μετουσίωσης που αναφέραμε παραπάνω, τη δυνατότητα δηλαδή μιας μερικής σεξουαλικής συνιστώσας να εκφραστεί σε μη-σεξουαλικές δραστηριότητες.

Στο επίπεδο της σχέσης του ατόμου με το αντικείμενο, αυτό που συμπεραίνουμε με βάση την έννοια του στηρίγματος είναι ότι, η σεξουαλική ικανοποίηση είναι δυνατή όταν βρει ένα αντικείμενο το οποίο βρίσκεται εκτός του υποκειμένου όπως είναι το μητρικό στήθος. Σε μια μερική ενόρμηση, δηλαδή, αντιστοιχεί ένα μερικό αντικείμενο. Ωστόσο αρκετά γρήγορα η μερική ενόρμηση διαχωριζόμενη (clivée) από την λειτουργία της αυτοσυντήρησης και χωρίς να έχει πλέον ανάγκη ένα εξωτερικό αντικείμενο μπορεί να ικανοποιείται με αυτο-ερωτικό τρόπο (ναρκισσισμός).

Ο J. Laplanche είναι ιδιαίτερα πιο κατηγορηματικός σχετικά με τη σχέση υποκείμενο-αντικείμενο. "... ο όρος "έρειση" (στήριξη) πήρε στην παράδοση αυτή, την έννοια της στήριξης στο αντικείμενο και εντέλει της στήριξης στη μητέρα. Μπορούμε λοιπόν, να διακρίνουμε πως μια ολόκληρη θεωρία της σχέσης με τη μητέρα ήρθε να διαστρεβλώσει μια έννοια προορισμένη να ερμηνεύσει την ανάδυση της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Στην πραγματικότητα θα αντιληφθούμε ότι στην αρχή δεν κατονομάζει (ο S. Freud) σε καμιά περίπτωση τη στήριξη του υποκειμένου στο αντικείμενο (του παιδιού στη μητέρα), έστω και αν μια τέτοια "στήριξη" μπορεί να είναι κάτι το υπαρκτό. Αυτό που περιγράφει ο S. Freud είναι το φαινόμενο της στήριξης της ενόρμησης, το γεγονός ότι η σεξουαλικότητα στη γέννηση της ερείδεται σε μια άλλη διαδικασία, που ενώ παρουσιάζει μια ομοιότητα με αυτήν

συγχρόνως είναι και κατ' ουσίαν διαφορετική: η σεξουαλική ενόρμηση ερείδεται σε μια μη σεξουαλική αλλά ζωτική λειτουργία ...σε μια "σωματική λειτουργία που είναι ουσιαστική για τη ζωή" (J. Laplanche 1970).

Η έννοια της στήριξης καθορίζει την λιβιδινική ανάπτυξη του ατόμου πολύ πέρα από τις προ-οιδιπόδειες φάσεις, στους ενήλικες πλέον, όταν οι μερικές ενορμήσεις ορίζουν τις σχέσεις με το αντικείμενο (όπου αναφέρονται σε μερικό αντικείμενο).

Για τον J. Laplanche (όπως και για τον S. Freud) το αντικείμενο δεν είναι το στήθος αλλά, η τροφή, το γάλα.

"Τελικά αντικείμενο, σκοπός και πηγή διαπλέκονται σε μια εξαιρετικά απλή πρόταση, που μας επιτρέπει να περιγράψουμε τη διαδικασία: "αυτό μπαίνει μέσα στο στόμα"... Έτσι η έρση καταρχήν συνιστάται στη στήριξη που η αναδυόμενη σεξουαλικότητα βρίσκει, σε μια λειτουργία που συνδέεται με τη διατήρηση της ζωής.... Στην πραγματικότητα, το πρότυπο της στοματικής σεξουαλικότητας ...είναι το πιπίλισμα. Στο εξής το αντικείμενο εγκαταλείπεται, σκοπός και πηγή αυτονομούνται από τη διατροφή και το πεπτικό σύστημα. Με το πιπίλισμα φτάνουμε στο δεύτερο χαρακτηριστικό στον αυτο-ερωτισμό.... Ο αυτοερωτισμός εμφανίζεται σαν ένα δεύτερο στάδιο, ένα στάδιο απώλειας του αντικειμένου. Απώλειας του μερικού αντικειμένου. Ωστόσο το πραγματικό αντικείμενο που χάθηκε είναι το γάλα, ήταν το αντικείμενο της ανάγκης (πείνας) η οποία φαίνεται να προηγείται του κόσμου της ικανοποίησης. Αντικείμενο όμως της σεξουαλικής ενόρμησης είναι αυτό που συνδέεται με την αυτο-ερωτική επαναστροφή, δηλαδή το στήθος, που τώρα πια έγινε ένα φαντασιωσικό στήθος. Έτσι το σεξουαλικό αντικείμενο δεν ταυτίζεται με το αντικείμενο της λειτουργίας-ανάγκης αλλά έχει υποστεί μια μετάθεση ως προς το τελευταίο και βρίσκεται σε σχέση

ουσιαστικής συνάφειας μαζί του, η οποία μας κάνει να γλιστράμε ανεπαίσθητα από το ένα στο άλλο, από το γάλα στο στήθος, που έχει γίνει το σύμβολό του.

Το αντικείμενο λοιπόν που πρέπει να ξαναβρεθεί δεν είναι το χαμένο αντικείμενο, (γάλα), αλλά το υποκατάστατό του που προέρχεται από μια μετάθεση. Το χαμένο αντικείμενο είναι το αντικείμενο της αυτοσυντήρησης, το αντικείμενο της πείνας, ενώ το αντικείμενο που ψάχνουμε να ξαναβρούμε στη σεξουαλικότητα είναι το αντικείμενο που βρίσκεται σε μια σχέση μετάθεσης ως προς αυτό το αντικείμενο.... 'Αρα το αντικείμενο που ψάχνουμε δεν είναι το ίδιο με αυτό που χάθηκε. Εκεί βρίσκεται και το κλειδί της ουσιαστικής "απάτης" που υπάρχει στην αρχή της σεξουαλικής αναζήτησης (J. Laplanche 1970).

Ο σεξουαλικός σκοπός, η κατάποση, γίνεται ενσωμάτωση. Παίρνω μέσα μου το φαντασιωσικό στήθος, το ενσωματώνω για να κυριαρχήσω πάνω του, να το αφομιώσω ή να το καταστρέψω.

Η πηγή της ενόρμησης είναι το ένστικτο συνολικά. Ωστόσο πρόκειται για ένα ένστικτο που συχνά διαστρέφεται. Διαστρέφεται μέσω των φροντίδων στις οποίες επικεντρώνονται οι γονεϊκές φροντίδες και κυρίως οι μητρικές φροντίδες οι οποίες προσελκύονται από τις ερωτογενείς ζώνες.

Πρόκειται ουσιαστικά για το ζήτημα του επηρεασμού της σεξουαλικότητας του παιδιού, μέσω των μητρικών φαντασιώσεων. Ζήτημα που θα αποτελέσει το αντικείμενο του επόμενου κεφαλαίου, σχετικά με τη θηλυκότητα.

2. Σεξουαλικότητα. Σχέσεις παιδιού-μητέρας και σχέσεις μητέρας-παιδιού. Η κατάκτηση της θηλυκότητας.

Κλινικές μελέτες και παρατηρήσεις που έχουν γίνει πάνω στους πρώτους μήνες της ζωής του παιδιού και στις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα σ' αυτό και στο πρόσωπο που το φροντίζει (μητέρα ή το υποκατάστατό της), έχουν καταλήξει ότι οι σχέσεις αυτές ορίζονται μέσα σε ένα σεξουαλικό πλαίσιο (S. Lebonici 1970). Ωστόσο η σεξουαλικότητα, τόσο σχετικά με τη μητέρα όσο και με το παιδί αποτελεί "το κατεξοχήν απωθημένο" (J. Laplanche 1970).

Η μητέρα φροντίζοντας το νεογέννητο θα αποτελέσει ταυτόχρονα, μέσω της σωματικής επαφής, της ομιλίας, αλλά και της ασυνείδητης, ενδοψυχικής της επικοινωνίας με τον έξω κόσμο, ένα φαντασιωσικό μέσο-αντικείμενο, για τη δική του ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη.

Το ίδιο το βρέφος, από τη μεριά του, ικανοποιώντας το αίσθημα πείνας και δίψας από το μητρικό στήθος, ταυτόχρονα, ικανοποιεί και τη σεξουαλική του ενόρμηση.

"Οι σχέσεις του παιδιού σχετικά με τα πρόσωπα τα οποία το φροντίζουν, αποτελούν γι αυτό μια συνεχή πηγή ερεθισμών και σεξουαλικών ικανοποιήσεων, οι οποίες προέρχονται από τις ερωτογενείς ζώνες. Και αυτό πολύ περισσότερο όταν το πρόσωπο το επιφορτιζόμενο με τις φροντίδες (μητέρα) εκδηλώνει στο παιδί συναισθήματα που προέρχονται από τη δική του σεξουαλική ζωή, όπως το να το φιλάει, να το αγκαλιάζει, να το θεωρεί χωρίς καμμία αμφιβολία ως το υποκατάστατο ενός πλήρους σεξουαλικού αντικειμένου" (S. Freud 1905).

Πρόκειται ουσιαστικά για μια "ερωτική" συναλλαγή, μητέρας-βρέφους

"αιμομικτικής" μορφής, σε ασυνείδητο επίπεδο, απαραίτητη όμως για τη σεξουαλική ανάπτυξη του παιδιού.

Η αποπλάνηση, στη φροϋδική σκέψη παραπέμπει σε δύο διαφορετικά συστήματα αναφοράς: α) από τη μια αποτελεί μια κλινική διαπίστωση και αφορά στη διαστροφική ή ναρκισσιστική συμπεριφορά-ψυχοπαθολογία της προσωπικότητας του γονιού (Μέρος 1^ο, Κεφ. Β' § 3) και από την άλλη είναι μια θεωρία που έχει διαμορφωθεί στη βάση των εμπειρικών δεδομένων, διερευνώντας την ανθρώπινη σεξουαλικότητα.

Με βάση τη θεωρία της αποπλάνησης ή του "πρώτου ψεύδους" ο S. Freud προσπάθησε να εξηγήσει την οιδιποδειακή σεξουαλική ανάπτυξη ή καθήλωση (βλ. Υστερία) αλλά και την προ-οιδιπόδεια σεξουαλικότητα αγοριού και κοριτσιού (πρωταρχική σκηνή, προ-οιδιπόδειες σχέσεις μητέρας-κόρης).

Ο J. Laplanche (1987) θα επαναφέρει τη θεωρία της αποπλάνησης στο προσκήνιο της σεξουαλικής ανάπτυξης του παιδιού στη βάση των σχέσεων (μερικές) ενορμήσεις - (μερικά) αντικείμενα, αναπτύσσοντας τη θεωρία της "γενικευμένης αποπλάνησης (seduction generalisée), εμπερικλείοντας μέσα σ' αυτή τη θεωρία όλους τους τύπους αποπλάνησης: πρωταρχική σκηνή ή πρωταρχική αποπλάνηση, πρώιμη αποπλάνηση, παιδική αποπλάνηση. Με τον όρο "πρωταρχική φενάκη" (με τον οποίο αντικαθιστά τον όρο του Freud "πρωταρχικό ψεύδος") θα εστιάσει στην ανάπτυξη της γυναικείας σεξουαλικότητας υπογραμμίζοντας ότι πρόκειται για μια "θεωρία της απώθησης", της απώθησης της επιθυμίας της σεξουαλικότητας, φυσικά, οι ρίζες της οποίας αφορούν στην προ-οιδιπόδεια σχέση των μερικών σεξουαλικών ενορμήσεων του παιδιού, με τα μερικά αντικείμενα γονείς (σχάση υποκειμένου - αντικειμένου). Θα επαναδιατυπώσει τη θεωρία της αποπλάνησης σε άμεση συνάρτηση με τη θεωρία του στηρίγματος (στήριξη

των ενορμήσεων) για να εξηγήσει τη σεξουαλικότητα στα πρώιμα στάδια της ανάπτυξης, ή, σε περιπτώσεις ψυχοπαθολογίας, όπου υπάρχει καθήλωση σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης, ή, σε ότι αφορά στην ανάπτυξη της θηλυκότητας, επιχειρώντας ταυτόχρονα να ξεκαθαρίσει το ζήτημα στη βάση της ψυχικής πραγματικότητας (§ 1).

Στην προσπάθεια του αυτή εκτός από τον Freud, θα στηριχθεί στις απόψεις των S. Ferenczi και M. Klein, αφ' ενός μεν σε ότι αφορά στις φαντασιώσεις των ίδιων των γονιών, ως φορέων των δικών τους οιδιποδίων τριγώνων, αφ' ετέρου στην ιδέα του πρώιμου οιδιποδίου συμπλέγματος και των "συμπλεγμένων γονιών". Είτε πρόκειται για τους γονείς, είτε πρόκειται για το παιδί, το αντικείμενο είναι ένα φαντασιωσικό ή ένα ψευδαισθησιακό αντικείμενο.

Σε ότι αφορά το μικρό παιδί "οι γονείς είναι ενωμένοι -αδιαφοροποίητοι- σε μια παντοτεινή σεξουαλική επαφή οι οποία συνενώνει την ευχαρίστηση και τον θάνατο, αποκλείοντας στο βρέφος κάθε ικανότητα συμμετοχής, δηλαδή συμβολοποίησης" (J. Laplanche 1987). Ωστόσο ο τρόπος με τον οποίον "ξυπνούν" οι σεξουαλικές ενορμήσεις του παιδιού, διαχωρισμένες από τις ενορμήσεις αυτοσυντήρησης ή ενορμήσεις του Εγώ, είναι μέσω της "αποπλάνησης".

Ο J. Laplanche χρησιμοποιώντας το παράδειγμα του "ξεφλουδίσματος του κρεμμυδιού" θα αναφέρει χαρακτηριστικά "είναι η αποπλάνηση εκείνη η οποία ξεφλουδίζει από την αυτοσυντήρηση μια φλούδα την οποία μπορούμε να ονομάσουμε σεξουαλική" (J. Laplanche 1987).

Η συγκεκριμένη άποψη παραπέμπει στη θεωρία του S. Freud στα 1923 σχετικά με την "ψυχική οικονομία" ότι "η ενέργεια που διαθέτει το εγώ και η οποία προέρχεται από το Εκείνο (id), είναι αποσεξουαλικοποιημένη".

"Το Εγώ προσπαθεί να επιβάλλει την επίδραση του εξωτερικού κόσμου στο Εκείνο και στις τάσεις του, επιδιώκοντας να αντικαταστήσει την αρχή της ηδονής που κυριαρχεί ανεμπόδιστα στο Εκείνο, με την αρχή της πραγματικότητας. Στο Εγώ η αντίληψη παίζει το ρόλο που η ενόρμηση έχει αναλάβει στο εκείνο" (S. Freud 1923).

Με άλλα λόγια, η σεξουαλική ενέργεια στηριζόμενη στις μητρικές φροντίδες (αποπλάνηση) επιστρέφει στο υποκείμενο, αποσεξουαλικοποιείται για να μετουσιωθεί. Στην αντίθετη περίπτωση όταν δηλαδή το Εγώ δεν μπορεί να επιτελέσει το ρόλο του, η σύγκρουση με το Εκείνο ή με τις σεξουαλικές ενορμήσεις (οι οποίες παρέμειναν ως τέτοιες αφού δεν έγινε δυνατό να αποσεξουαλικοποιηθούν), μπορεί να πάρει τη μορφή της καθήλωσης, οπότε οι ενορμήσεις παραμένουν διαχωρισμένες, όπως και το ίδιο το Εγώ. Οι σεξουαλικές ενορμήσεις επιστρέφουν στο αντικείμενο ως ανάγκη. Η έννοια της ψυχικής πραγματικότητας συμπληρώνεται ακόμη περισσότερο με την ανάπτυξη της θεωρίας της επιλογής του αντικειμένου (S. Freud 1914).

Στη συγκεκριμένη θεωρία ο S. Freud περιγράφει τους δρόμους ή τις επιλογές που ακολουθεί το υποκείμενο ώσπου να φτάσει να επιλέξει έναν ορισμένο τύπο συντρόφου ή καλύτερα έναν ορισμένο τύπο συμπεριφοράς και σχέσεων με τους άλλους.

Σχηματικά οι δύο τρόποι επιλογής αντικειμένου είναι: α) μέσω της διαδικασίας του στηρίγματος β) ο ναρκισσιστικός τύπος επιλογής.

"Οι δύο αυτές επιλογές αντικειμένου δεν μας παρουσιάζονται παρά σαν δύο ιδεατοί και συνεπώς αφηρημένοι τύποι στην πραγματικότητα απεικονίζουν δύο δυνατότητες που προσφέρονται σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη ότι η ανάδυση μιας ψυχικής πραγματικότητας και η εδραίωσή της πραγματώνονται ακριβώς σε ένα τέτοιο σταυροδρόμι μεταφοράς (ναρκισσιστικός τύπος) και

μετωνυμίας (τύπος στήριξης)" (J. Laplanche 1970).

Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία να κρατήσουμε ως σημαντικό από την ανάπτυξη της συγκεκριμένης θεωρίας, είναι το πώς κάθε άτομο με βάση τη δική του ψυχική πραγματικότητα εδραιώνει μέσα του την εκτίμηση για τον εαυτό του (ναρκισσισμός), σε κάθε σχέση που αναπτύσσει με τους άλλους, έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργεί όσο γίνεται περισσότερα φυσιολογικά η "ψυχική μηχανή" και να αποφεύγονται οι καθηλώσεις σε συγκεκριμένα στάδια ανάπτυξης.

"Η απώθηση προέρχεται από το Εγώ θα μπορούσαμε ακριβολογώντας να πούμε: από την εκτίμηση του εαυτού που έχει το Εγώ. Οι ίδιες εντυπώσεις, εμπειρίες, παρορμήσεις, διαμαρτυρίες της επιθυμίας τις οποίες κάποιος άνθρωπος αφήνει ελεύθερα να τρέξουν προς εκείνον, ή, τουλάχιστον μετά από συνειδητή επιλογή, αποδιώχνονται, από έναν άλλον, με τη μεγαλύτερη άρνηση, ή, έχουν ήδη καταπιεστεί (απωθηθεί) πριν ακόμη φτάσουν να γίνουν συνειδητές. Ωστόσο η διαφορά ανάμεσα σε αυτά τα δύο άτομα, η οποία εμπεριέχει την προϋπόθεση της απώθησης μπορεί να εκφραστεί εύκολα με όρους οι οποίοι επιτρέπουν να την κατατάξουμε στη θεωρία της libido (θεωρία των ενορμήσεων). Μπορούμε να πούμε ότι ο ένας εγκατέστησε μέσα του ένα Ιδανικό με το οποίο μετρά το Εγώ του, αντίθετα στον άλλον αυτή η θεσμοθέτηση του Ιδανικού είναι απύσχα. Η θεσμοθέτηση του Ιδανικού θα αποτελεί από την πλευρά του Εγώ την προϋπόθεση της απώθησης. Είναι σε αυτό το Ιδανικό Εγώ στο οποίο απευθύνεται τώρα ο έρωτας του εαυτού με τον οποίον ικανοποιόταν στην παιδική ηλικία το πραγματικό Εγώ. Φαίνεται ότι ο ναρκισσισμός μετατέθηκε πάνω σ' αυτό το καινούργιο Ιδανικό Εγώ, το οποίο βρίσκεται, όπως το παιδικό Εγώ στην κατοχή όλων των ικανοτήτων. Όπως γίνεται κάθε φορά στον τομέα της libido, ο συγκεκριμένος άνθρωπος δείχνει

ανίκανος να αποκηρύξει την ικανοποίηση με την οποία ευχαριστιόταν κάποτε. Δεν θέλει να περάσει (καθήλωση) από το στάδιο της ναρκισσιστικής δεξιότητας της παιδικής ηλικίας, εάν δεν μπορεί κάποιου να την στηρίξει, γιατί στη διάρκεια της ανάπτυξής του, οι επιπλήξεις των άλλων τον διατάραξαν και αφυπνίστηκε η κρίση του, ψάχνει να την ξανακερδίσει με την καινούργια μορφή του Ιδανικού του Εγώ" (S. Freud 1914).

Είναι σαφές ότι οι έννοιες-μηχανισμοί άμυνας, της απώθησης, της εξιδανίκευσης και της μετουσίωσης θα λειτουργήσουν τελείως διαφορετικά σε άτομα τα οποία οι καθηλώσεις τους αφορούν σε πρώιμα στάδια (προ-οιδιπόδειο) ανάπτυξης.

Ας παρακολουθήσουμε πως μορφοποιούνται οι παραπάνω έννοιες στις σχέσεις μητέρα-κόρη και πως συμβάλλουν καθοριστικά στην δημιουργία της θηλυκότητας. Ας σημειώσουμε επίσης τους "νέους" παθολογικούς μηχανισμούς άμυνας οι οποίοι εμφανίζονται ή ενισχύονται όπως η σχάση, η προβλητική ταύτιση, η εξιδανίκευση (παθολογική), η άρνηση της πραγματικότητας σε ορισμένες περιπτώσεις.

Ο S. Freud στο άρθρο "Η θηλυκότητα" (1937) προσπαθώντας να προσεγγίσει την έννοια της θηλυκότητας, εστιάζει ιδιαίτερα την προσοχή του στο προ-οιδιπόδειο δεσμό μητέρας-κόρης, με δεδομένο το γεγονός ότι για τη συγκεκριμένη σχέση έχει αποδεχτεί ότι "η αποπλάνηση αγγίζει την πραγματικότητα", επιδιώκοντας μ' αυτόν το τρόπο να καταδείξει την ιδιαίτερη ισχύ αυτού του δεσμού και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στα μετέπειτα στάδια ανάπτυξης του κοριτσιού, αλλά και στις σχέσεις της με το άλλο φύλο. "Στο δεσμό αυτό (μητέρα-κόρη) υπάρχουν σχεδόν όλα όσα μεταβιβάζονται αργότερα στον πατέρα και τα συναντάμε στην σχέση μ' αυτόν. Με λίγα λόγια, δεν μπορούμε να κατανοήσουμε τη γυναίκα, αν δεν εκτιμήσουμε τη φάση αυτή

του προοιδιπόδειου δεσμού με τη μητέρα" (S. Freud 1937).

Οι λιβιδινικές σχέσεις μητέρας-κόρης (στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) εκφράζονται με στοματοερωτικές, σαδο-πρωκτικές και φαλλικές επιθυμίες. Ωστόσο ο προορισμός του δεσμού αυτού είναι να παραχωρήσει τη θέση του στο δεσμό με τον πατέρα, κάτι που δεν γίνεται απλά ως μια "απλή αλλαγή αντικειμένου" αλλά με τη μετατροπή της αγάπης σε μίσος. Μίσος το οποίο μπορεί και να διατηρηθεί σε ολόκληρη τη ζωή και για το οποίο υπάρχουν διάφορες αφορμές - αποστερήσεις, όπως, ότι η μητέρα π.χ. ήταν λιγότερο στοργική, παρείχε λιγότερη τροφή, αγαπούσε περισσότερο το άλλο παιδί (αν είχε υπάρξει). Η κυριότερη αποστέρηση συμβαίνει όμως όταν το κορίτσι αποκαλύπτει την έλλειψη του πέους και θεωρεί τη μητέρα υπεύθυνη γι αυτό. Καταλήγει στον "φθόνο του πέους" που αφήνει ανεξίτηλα ίχνη στην ανάπτυξή του.

Η ανακάλυψη του "ευνουχισμού" στο κορίτσι και η τελική απομάκρυνση από τη μητέρα του δεν είναι κάτι το οποίο συντελείται αυτόματα αφού κατ' αρχήν θεωρεί ότι είναι η μητέρα εκείνη που φέρει το πέος - η φαλλική μητέρα και η αγάπη της απευθύνεται προς αυτή, μέχρι τη στιγμή της εγκατάλειψης ως ερωτικού αντικειμένου και της στροφής της προς τον πατέρα.

Η ανακάλυψη του ευνουχισμού στο κορίτσι, αποτελεί για τον S. Freud "καμπή στην εξέλιξη του".

"Από εκεί ξεκινούν τρεις εξελικτικές κατευθύνσεις: 1) η μια οδηγεί στη σεξουαλική αναστολή ή στη νεύρωση, 2) σε μια αλλαγή του χαρακτήρα με την έννοια ενός ανδρικού συμπλέγματος 3) στη φυσιολογική θηλυκότητα".

Το κορίτσι τελικά παίρνει το ρόλο της υποβιβασμένης μητέρας με υποβιβασμένη σεξουαλικότητα (κλειτοριδικός αυνανισμός), κυριαρχείται από παθητικότητα, με την οποία στρέφεται προς τον πατέρα με την ασυνείδητη

επιθυμία της απόκτησης του πέους-φαλλού που της στέρησε η μητέρα. Αυτή είναι και η φάση του Οιδιπόδειου συμπλέγματος στο κορίτσι το οποίο θα επιθυμήσει ένα παιδί, προς αντικατάσταση του πέους, από τον πατέρα.

Η απόκτηση ενός παιδιού θα μπορούσε να σήμαινε αργότερα για τη γυναίκα, στη σχέση της με έναν άντρα και την αποκατάσταση της θηλυκότητάς της όπου το παιδί θα αντικαταστήσει το πέος-φαλλό, αυτό όμως φαίνεται να είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο εξ αιτίας της πολυπλοκότητας του προοιδιπόδειου δεσμού μάνας-κόρης.

Φαίνεται ότι σε πολλές περιπτώσεις εξ αιτίας των πρώιμων αποστερήσεων το κορίτσι αρνείται να αναγνωρίσει το γεγονός της έλλειψης του πέους και καταφεύγει στην ταύτιση με τη φαλλική μητέρα ή τον αρχαϊκό πατέρα (συμπλεγμένοι γονείς).

Ο Freud θεωρεί ότι "το ουσιαστικό σ' αυτή τη διαδικασία είναι ότι στο σημείο αυτό της εξέλιξης αποφεύγεται η παθητικότητα με την οποία συντελείται η στροφή προς την θηλυκότητα".

Ταυτόχρονα ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι εκείνο της παλλινδρόμησης και της επαναστροφής στο πρώιμο αρσενικό σύμπλεγμα. Πρόκειται για επαναστροφές (της ενόρμησης) που οφείλονται σε καθηλώσεις της προοιδιπόδειας φάσης. Τις καθηλώσεις αυτές ο Freud θα τις εντάξει σε ναρκισσιστικού τύπου εκλογή αντικειμένου που αφορά τη θηλυκότητα, "ώστε η γυναίκα να είναι ισχυρότερη και να έχει ανάγκη να αγαπιέται παρά να αγαπά".

"Οι προϋποθέσεις εκλογής αντικειμένου στη γυναίκα είναι συνήθως παραμορφωμένες από την επίδραση των κοινωνικών συνθηκών. Εκεί όπου η εκλογή εμφανίζεται ελεύθερα, γίνεται με πρότυπο το ναρκισσιστικό ιδεώδες του άντρα που κάποτε επιδίωκε η γυναίκα να γίνει η ίδια. Αν το κορίτσι έχει προσκολληθεί στο δεσμό του με τον πατέρα, στο οιδιπόδειο σύμπλεγμα

δηλαδή, τότε διαλέγει σύμφωνα με τον τύπο του πατέρα του. Επειδή με τη στροφή από τη μητέρα στον πατέρα η εχθρότητα από την αμφίρροπη συναισθηματική σχέση παρέμεινε στη μητέρα, θα έπρεπε μια τέτοια εκλογή να εξασφαλίζει έναν ευτυχισμένο γάμο. Πολύ συχνά όμως η εγκαταλειμμένη εχθρότητα ακολουθεί το νέο θετικό δεσμό και υπεισέρχεται στο νέο αντικείμενο. Ο σύζυγος, που καταρχήν κληρονόμησε στοιχεία από τον πατέρα, μετατίθεται σιγά-σιγά στη θέση της μητέρας. Έτσι το δεύτερο μισό της ζωής μιας γυναίκας μπορεί να καλυφθεί από τον αγώνα ενάντια στον άντρα της όπως το πρώτο μισό αναλώθηκε στην εξέγερση ενάντια στη μητέρα.... Μια άλλη αλλαγή στη συμπεριφορά της γυναίκας, για την οποία είναι ελάχιστα προετοιμασμένοι οι ερωτευμένοι, μπορεί να εμφανιστεί μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού. Κάτω από την επίδραση της ίδιας της της μητρότητας η γυναίκα μπορεί να ξαναζήσει την ταύτιση με τη μητέρα της, στην οποία αντιστεκόταν ως το γάμο της, να ιδιοποιηθεί όλη τη διαθέσιμη libido, και τότε, με τον καταναγκασμό για επανάληψη να αναπαραχθεί ο αποτυχημένος γάμος των γονιών..... Η ταύτιση του κοριτσιού με τη μητέρα του έχει δύο φάσεις: την προοιδιπόδεια, που βασίζεται στη στοργική αφοσίωση στη μητέρα και τη θεωρεί πρότυπό της, και τη φάση του οιδιπόδειου συμπλέγματος, που παραμερίζει τη μητέρα και θέλει να την αντικαταστήσει με τον πατέρα..... Η φάση ωστόσο του τρομερού προοιδιπόδειου δεσμού είναι καθοριστική για το μέλλον του κοριτσιού: στη διάρκειά της αποκτά όλες εκείνες τις ιδιότητες με τις οποίες αργότερα θα εκπληρώσει το ρόλο της στη σεξουαλική λειτουργία και θα πραγματοποιήσει τις ανεκτίμητες κοινωνικές της λειτουργίες" (S. Freud 1917).

Η γυναίκα, τελικά με σημαντικές καθηλώσεις στην προ-οιδιπόδεια φάση ανάπτυξης θα μεταθέσει την libido της πάνω σ' ένα ιδανικό του Εγώ το οποίο

αναπαριστά η φαλλική μάνα· μόνο τότε έχει για την ίδια αξία το Εγώ της. Ταυτόχρονα όμως μ' αυτόν τον τρόπο αποποιείται τη σεξουαλικότητα της, σε οιδιποδειακό επίπεδο. Η σεξουαλικότητά της αφορά μερικά αντικείμενα, διαχωρισμένα, τα οποία εμπεριέχουν ταυτόχρονα την εξιδανίκευση και την απόρριψη, τον θαυμασμό και τον καταβροχθισμό.

Η παθητικότητα στις σχέσεις με τους άντρες, ως μια φυσιολογική σεξουαλική συναλλαγή, μετατρέπεται σε σαδο-μαζοχισμό ο οποίος κάτω από την κυριαρχία ενός αρχαϊκού τυραννικού Υπερ-Εγώ καταστρέφει το αντικείμενο, αλλά και το ίδιο τον εαυτό.

Στη συγκεκριμένη γυναίκα η σεξουαλικότητα της εκφράζεται μέσω του στηρίγματος, δηλαδή μέσω της ταύτισης με την αρχαϊκή μητέρα όπου η ενόρμηση της αυτοσυντήρησης συγχέεται με τις σεξουαλικές ενορμήσεις.

Για τη συγκεκριμένη μητέρα, με πρώϊμες καθηλώσεις το παιδί, ως αντικείμενο, δεν αποτελεί παρά την επανένωσή της με την αρχαϊκή μητέρα αλλά και ταυτόχρονα την επαναστροφή του αυτοερωτισμού.

Ο Freud στο άρθρο "Σχετικά με τις μεταφορές των ενορμήσεων, ιδιαιτέρως στον πρωκτικό ερωτισμό" (1917), δείχνει πως η επιθυμία απόκτησης παιδιού, προς αντικατάσταση του πέους-φαλλού, μπορεί να "ταυτισθεί ως κάτι ανάλογο με τα κόπρανα" και άρα να απορριφθεί. Στην προκειμένη περίπτωση η γυναίκα-μητέρα, καθηλωμένη στη σαδο-πρωκτική φάση, στηρίζει την σεξουαλικότητά της στην πρωκτική ζώνη και η διαδικασία του ευνουχισμού μεταφέρεται στο πρωκτικό επίπεδο (πρωκτικός ευνουχισμός). Η μητέρα αδυνατεί να πραγματοποιήσει τη μετουσίωση μέσω της γέννας ταυτόχρονα δεν είναι δυνατόν να πραγματωθεί και η συμβολοποίησή του Ονόματος Του Πατέρα, η συμβολοποίηση ουσιαστικά τού νόμου στην οικογένεια αφού ο πραγματικός πατέρας αποκλείεται (forclusion). Έτσι η αντιπαράθεση του

παιδιού με τη φαλλική σχέση, δηλαδή και με τους δύο γονείς μπορεί να πάρει ένα χαρακτήρα αιμομικτικό, είτε μέσω της διαστροφικής οδού, είτε της ναρκισσιστικής (διπλός ναρκισσισμός κατά Crivillé).

Σε ότι αφορά στη μητέρα.

Ο S. Freud διατυπώνοντας αρχικά την άποψη περί "επιβολής ενός Ιδανικού του Εγώ από τα έξω" και στη συνέχεια με τη διατύπωση της τρίτης θεωρίας για τις ενορμήσεις (1920), υπογραμμίζοντας ότι "η ενόρμηση του θανάτου θέτει υποψηφιότητα μετά από την αμφισβήτηση της αρχής της ευχαρίστησης, από τον καταναγκασμό προς επανάληψη" (J. Boulanger 1982), έθεσε τις προϋποθέσεις για την κατανόηση του ρόλου και της ψυχοπαθολογίας της σημερινής μητέρας - πρώην μικρού παιδιού.

Η μητέρα (φαντασιωσική ή πραγματική) διαδραματίζει κεντρικό ρόλο, είτε σε ότι αφορά στην ανάπτυξη και το προς τα που, της σεξουαλικότητας του παιδιού, είτε σε ότι αφορά στην εισαγωγή του πατέρα στον ρόλο του τρίτου στην τριαδική σχέση μητέρα-πατέρα-παιδί (σχηματισμός οιδιποδείου).

"Από τη στιγμή που διαμορφώνονται οι πρώτες σχέσεις - έστω και αν πρόκειται για καθαρά "δυναμικές" σχέσεις με τη μητέρα - ακόμη και όταν ο πατέρας είναι απών - και όντως, ως πραγματικό πρόσωπο είναι σχεδόν τελείως απών για το βρέφος - αρχίζει να παίζει κάποιο ρόλο η παρουσία ενός τρίτου στοιχείου. Με την έννοια αυτή, ο πατέρας είναι ευθύς εξαρχής παρών, έστω και αν η μητέρα είναι χήρα. Είναι παρών, εφόσον και η μητέρα είχε η ίδια έναν πατέρα, εφόσον και η ίδια προσβλέπει σε ένα πέος. Και ακόμη είναι παρών, στο βαθμό που η μητέρα προσβλέπει στο πέος που επιθυμεί μέσα αλλά και πέρα από το παιδί της" (J. Laplanche 1988).

Αντίστοιχα ο D. Winnicott, έστω και μέσα από μια άλλη οπτική η οποία ερμηνεύει το ψυχικό βίωμα περισσότερο ως πραγματικό γεγονός, θα

υποστηρίζει πως το κατά πόσο ο πατέρας πετυχαίνει να γνωρίσει ή όχι το βρέφος, ώστε να αναπτύξει και μια φυσιολογική σχέση μαζί του, εξαρτιέται από τι κάνει γι αυτό η μητέρα. "Μπαίνει" (ο πατέρας) στη ζωή του παιδιού από ορισμένα συναισθήματα που το βρέφος έχει ήδη αναπτύξει απέναντι σε μερικές ιδιότητες της μητέρας (D. Winnicott 1976).

Ο J. Lacan (1949), παραλληλίζει την πρώτη φάση διάπλασης του εγώ με τη θεμελιώδη ναρκισσιστική εμπειρία την οποία και ονομάζει "στάδιο του καθρέφτη". Το εγώ αυτοπροσδιορίζεται μέσω της ταύτισης με έναν εικονικό τρόπο και μέσω της εσωτερίκευσης της σχέσης. Το εγώ του παιδιού συγκροτείται με βάση την εικόνα του όμοιου.

Εισάγοντας την έννοια του "ονόματος του πατέρα" και τον "αποκλεισμό" από το εγώ, όπως συμβαίνει στην ψύχωση, (και στις ναρκισσιστικές διαταραχές) υπογραμμίζει τη σημασία της παρουσίας του συμβολικού ιατέρα στο μικρό παιδί και το ρόλο που διαδραματίζει η φαντασιακή μητέρα στη διατήρηση ή τον αποκλεισμό του. "Το Ο.τ.Π. είναι αυτό που ανοίγει στο παιδί τον χώρο των ονομάτων, ξεκινώντας από το σημαίνον της επιθυμίας της μητέρας, από αυτό που σε αυτήν λείπει: το συμβολικό φαλλό" (Θ. Λίποβατς 1988).

Η M. Mannoni (1964) αναφερόμενη στην παθογένεση της παιδικής ψύχωσης θα εστιάσει το βάρος στις ασυνείδητες ψυχικές διεργασίες (αναπαραστάσεις, φαντασιώσεις) της μητέρας, "το ασυνείδητο και η επιθυμία της μητέρας υπερσχύουν καθολικά στο παιδί κατευθύνοντάς το, δίνοντάς του ή όχι τη δυνατότητα διόδου προς το έξω, προς τη θέσπιση του υποκειμένου".

Ο S. Lebonici (1970) ανέπτυξε την έννοια της σπειροειδούς συναλλαγής, συγκεκριμένα για το μικρό αγόρι, ή, κορίτσι, η ταύτιση με την "πραγματική" μητέρα ή τον "πραγματικό" πατέρα, αποτελεί μια προσπάθεια διαχείρισης του ασυνείδητου διωκτικού φόβου που αυτά τα πατρικά *imagos* αναπαριστούν

μέσα από το πρώιμο, διωκτικό Υπερεγώ. Έτσι τελικά το μεταγενέστερο Υπερεγώ, το Υπερεγώ του ενήλικα θα αποτελεί τη συνισταμένη όλων των προηγούμενων, προ-οιδιπόδειων και οιδιπόδειων καθηλώσεων, ταυτίσεων, φαντασιώσεων, αναπαραστάσεων και οπωσδήποτε της πραγματικότητας.

Στην παραπάνω άποψη συνηγορούν και οι απόψεις της A. Freud (1976) και του Ferenczi. S (1932) οι οποίοι ανέπτυξαν ιδιαίτερα τις έννοιες-αμυντικούς μηχανισμούς, της "ταύτισης με τον επιτιθέμενο" και του "καταναγκασμού προς επανάληψη".

Κατά την A. Freud (1976), η "ταύτιση με τον επιτιθέμενο" αντιπροσωπεύει από τη μια πλευρά μια προκαταρκτική φάση της ανάπτυξης του Υπερεγώ και από την άλλη, ένα ενδιάμεσο στάδιο στην ανάπτυξη της παράνοιας. Στην πρώτη περίπτωση η ομοιότητα οφείλεται στο μηχανισμό της ταύτισης και στη δεύτερη στο μηχανισμό προβολής.

"Για την μητέρα οι σχέσεις που θα αναπτύξει το παιδί της σε ένα φαντασιωσικό και πραγματικό επίπεδο εξαρτώνται άμεσα από το μέγεθος και το βαθμό των καθηλώσεων που έχει η ίδια στα διάφορα στάδια ανάπτυξης. Το ίδιο ισχύει και για τις σχέσεις που θα αναπτύξει η μητέρα-σύζυγος με τον σύζυγό της, πριν και μετά τη γέννηση του παιδιού, όπως και για τον τρόπο με τον οποίο θα εισαγάγει τον πατέρα στη σχέση με το παιδί.

Στο βαθμό που η μητέρα έχει μπορέσει και ξεπεράσει το ανακλιτικό στάδιο ανάπτυξης (σύμφωνα με τη φροϋδική άποψη), τότε θα μπορέσει να μετουσιώνει με τη γέννα, τον φθόνο του πέους του πατέρα και να ταυτισθεί με τον ιδανικό πατέρα, παραιτούμενη ταυτόχρονα από την αιμομικτική ιδέα της σύναψης σχέσεων με τον πατέρα της, έχοντας πλέον ένα παιδί (πατέρα) μέσα της. Αντίθετα, στο βαθμό όπου η σχέση της μητέρας με τη δική της μητέρα μένει καθηλωμένη στο ναρκισσιστικό επίπεδο (ανακλιτικό), τότε και η

σχέση του παιδιού με τον πατέρα παίρνει ένα χαρακτήρα παθολογικό (νεύρωση, ψύχωση, αιμομικτική σχέση)" (Lebonici, 1970).

Ο J.J. Lushy (1982) αναφερόμενος στη μεταψυχολογία των σχέσεων γονείς-παιδί, θα υπογραμμίσει τη σημαντικότητα του Ιδανικού του Εγώ στη δημιουργία των ταυτίσεων στο προ-οιδιπόδειο στάδιο ανάπτυξης, προτείνοντας μάλιστα την ύπαρξη μιας "προ-τοπικής" (pre-topique) ή τρίτης τοπικής (σύμφωνα με τη φροϋδική θεωρία των τόπων) όπου υπάρχει ο εαυτός-ναρκισσισμός και το Ιδανικό του Εγώ. Πρόκειται, θα υποστηρίξει, για μία προ-βαθμίδα (pre-instance) μητρικής προέλευσης περισσότερο, παρά πατρικής.

Αντίθετα, για τους Braunschweig (1969) και Lebonici (1969) πρόκειται για "μία οικονομική αξία", για "μία πρώιμη ταυτοποίηση", για "αρχαϊκή ενσωμάτωση".

Αυτή η θεωρία, της "τρίτης τοπικής", επιτρέπει να κατανοούμε περισσότερο ορισμένες κλινικές οντότητες, όπως τα ψυχοπαθητικά παιδιά, και ταυτόχρονα να συνδέουμε το Ιδανικό του Εγώ με τον ναρκισσισμό και τις ενορμήσεις.

Κατά τον Kohut (1974), μπορούμε να διακρίνουμε δύο τύπους δομής χαρακτηριστικούς του Ιδανικού του Εγώ και του ναρκισσισμού, είτε με την ιδέα ενός παντοδύναμου εξωτερικού αντικειμένου το οποίο οδηγεί σε μια εξιδανικευμένη μεταβίβαση αυτού του αντικειμένου, είτε τη δημιουργία ενός μεγαλειώδους και μεγαλομανιακού εαυτού τον οποίο προβάλλουμε στο περιβάλλον (καθρέφτισμα).

Ο J. Cognier (1970) ξεχωρίζει ένα παλινδρομημένο, αρχαϊκό, μεγαλομανιακό Ιδανικό του Εγώ από ένα ώριμο Ιδανικό του Εγώ το οποίο επιτρέπει την πρόοδο του παιδιού, ενώ ταυτόχρονα διαχωρίζει το ιδανικό του Εγώ των γονιών το οποίο προβάλλεται στο παιδί (συνά μη-πραγματικό και αντιτιθέμενο στην αυτονόμηση του παιδιού) από το Ιδανικό του Εγώ του

παιδιού που προβάλλεται στους γονείς (φυσιολογική διαδικασία η οποία σταματάει στην οιδιπόδεια φάση).

Ο J.J. Lustin (1982) διερευνώντας τις σχέσεις μητέρα-παιδί από την πλευρά της μητέρας, προτείνει ένα συγκεκριμένο τρόπο θεωρητικής προσέγγισης ο οποίος είναι "το αρνητικό" της ιστορίας της "σχέσης με το αντικείμενο".

1. Η "προϊστορία" του παιδιού μέσα από την ιστορία των γονιών του:

α) "το φαντασιωσικό παιδί". Το μελλοντικό παιδί υπάρχει από πολύ καιρό στον φαντασιωσικό κόσμο του μικρού κοριτσιού αποκτημένο από τον πατέρα σε διάφορα στάδια εξέλιξης.

β) Το "στοματικό παιδί", το "παιδί, καλή-άσχημη τροφή", όπου η γυναίκα έγκυος η οποία είχε ζήσει μια ευτυχισμένη στοματική περίοδο ή της οποίας το Ιδανικό του Εγώ δέχεται τις στοματικές απαιτήσεις, θα περάσει την εγκυμοσύνη της επιτρέποντας στον εαυτό της να παλινδρομήσει και να παχύνει ή αντίθετα θα έχει εμετούς έως ότου αποβάλλει αυτό το "παιδί-άσχημη τροφή".

γ) Το "παιδί-έκκριμα" το οποίο η μητέρα "κρατάει" μέσα της. Φαντασίωση σύμφωνα με τις θεωρίες της γέννας από τον πρωκτό. Παιδί το οποίο ταυτόχρονα είναι ένα μερικό αντικείμενο, το πέος του πατέρα της μάνας και το οποίο η γυναίκα-έγκυος θέλει να κρατήσει μέσα της (ευχαρίστηση του κρατήματος-πρωκτική καθήλωση).

δ) Το "παιδί-φαλλός". Αυτό το παιδί επιτρέπει να αγνοήσουμε με ένα μαγικό τρόπο μια έλλειψη, μιαν απουσία. Πρέπει λοιπόν να παραμείνει κολλημένο για πάντα στη μητέρα. Πρόκειται πάλι για ένα μερικό αντικείμενο, όργανο του σώματος της μητέρας.

ε) Το "παιδί ο προσωποποιημένος τρίτος". Το "επιτυχημένο" ξεπέρασμα της οιδιπόδειας σύγκρουσης της μητέρας όπου αντανakλώνται οι γονείς ως δύο

ξεχωριστές οντότητες η κάθε μία με τα δικά της σεξουαλικά χαρακτηριστικά, σε αντίθεση με τη φαντασίωση των συμπλεγμένων γονιών (parents combines). Ο συγκεκριμένος τρόπος παρουσίασης των προγενετήσιων καθηλώσεων της μητέρας επιτρέπει, σύμφωνα με τον συγγραφέα, να ανακαλύψουμε τη βαθύτερη σημασία που έχει το παιδί για τη μέλλουσα μητέρα και να εξηγήσουμε ορισμένες διαταραχές της εγκυμοσύνης και της πρώτης ανάπτυξης του παιδιού. Ωστόσο, αυτές οι καθηλώσεις δεν αποτελούν οπωσδήποτε τις αιτίες των διαταραχών, αλλά τις προϋποθέσεις-συνθήκες, μιας και ο ερχομός του παιδιού μεταβάλλει το σκηνικό.

2. Το "πραγματικό" παιδί και η "σπειροειδής συναλλαγή" (Lebonici 1970).

α) Ο ερχομός ενός τρίτου στο ζευγάρι έχει βασικά δύο αποτελέσματα:

1. Επανενεργοποίηση του άγχους της οιδιπόδειας φάσης στους δύο γονείς
2. Στοματική (επιτρεπόμενη) παλινδρόμηση της μητέρας

Ειδικότερα για τη μητέρα η εγκυμοσύνη αλλά και η περίοδος μετά τη γέννα εμφανίζουν σημαντικές αλλαγές και σε οικονομικό επίπεδο με την αύξηση της ναρκισσιστικής λίμπιντο σε βάρος της λίμπιντο του αντικειμένου.

β) Ο τραυματισμός της γέννας προκαλεί στη μητέρα ποικίλα συναισθήματα, όπως η ανάγκη για επαναπροσδιορισμό των συναισθηματικών της επενδύσεων, η διαχείριση της απώλειας ενός μέρους του ίδιου της του εαυτού, ο χωρισμός από το παιδί.

γ) Οι σχέσεις μητέρας-παιδιού καθορίζονται, ως ένα βαθμό, από τη φαντασίωση της παντοδύναμης ή της ανεπαρκούς μητέρας, που έχει η ίδια η μητέρα για τον εαυτό της (Winnicott 1970).

Εάν η "πρώιμη μητρική ενασχόληση" είναι επενδυμένη με ιδιαίτερο άγχος ή εάν υπάρχει "υπερβολική μητρική φροντίδα" ή εάν αντίθετα υπάρχει "έλλειψη

μητρικής φροντίδας", τότε το βρέφος θα αντιμετωπίσει προβλήματα τροφής, ύπνου, κλπ.

Ωστόσο, πρόκειται για αμφίδρομη επικοινωνία και σχέση.

δ) Η ίδια η ενεργητικότητα του παιδιού και τα σήματα τα οποία δίνει στη μητέρα, παίζει σημαντικότατο ρόλο στην ανάπτυξη αυτής της δυαδικής σχέσης. Αυτό σημειώνει ο Lebonici (1970) όταν αναφέρεται στη "σπειροειδή συναλλαγή", επισημαίνοντας τις μεταβολές στην επικοινωνία που συντελούνται ανάμεσα στο παιδί και στη μάνα. "Το άνισο μέσα στη δυάδα μειώνεται προοδευτικά και η παντοδύναμη "πραγματική" μητέρα συνδιαλέγεται με την παντοδύναμη φαντασιωσική εικόνα του παιδιού".

ε) Η προοδευτική εμφάνιση του πατέρα και ο ρόλος του σ' αυτή τη "σπειροειδή συναλλαγή" μάνας-παιδιού (μερικό αντικείμενο για τη μητέρα το οποίο "εξατομικεύεται" στη διάρκεια της ανάπτυξης του παιδιού).

στ) Η επανασύσταση του ερωτικού ζευγαριού των γονιών αποτελεί μια ιδιαίτερη χρονική στιγμή στην εξατομίκευση του βρέφους. Η αποεπένδυση του παιδιού από τη μητέρα, με αυτή την ευκαιρία, θα του επιτρέψει την ανακάλυψη του αυτοερωτισμού "στηριζόμενου" στη μητέρα.

ζ) Η συναισθηματική συναλλαγή, τέλος, μεταξύ γονιών-παιδιού, η αποδοχή, η άρνηση, η αμοιβαία προσμονή, η αναγνώριση και αποδοχή της πραγματικότητας, συνθέτουν μια συνεχή και αμοιβαία δημιουργία.

Η αποτυχία τελικά της λειτουργίας αυτής της "σπειροειδούς συναλλαγής" την οποία περιγράφει ο Lebonici μεταξύ γονιών-παιδιού μεταφράζεται και σε ψυχοπαθολογικού τύπου συναλλαγές όπως "ο ψυχαναγκασμός της επανάληψης" ή η ταύτιση με τον επιτιθέμενο", ο οποίος μετατρέπει το πείραμα σ' ένα παιχνίδι καθαρά υπολογιστικό και θανατηφόρο.

3. Ψυχαναλυτική προσέγγιση περιπτώσεων απώλειας του στηρίγματος

Αναφερθήκαμε προηγουμένως και επισημάνσαμε ότι το Εγώ αποτελεί μια δεξαμενή της libido αντίστοιχα όπως και το αντικείμενο (libido του αντικειμένου).

Αναφέραμε επίσης ότι η λιβιδινική ενέργεια αντλείται από το Εγώ είτε μέσω του ναρκισσιστικού δρόμου επιλογής αντικειμένου, είτε μέσω του δρόμου του στηρίγματος, ή τέλος από τον συνδυασμό των δύο, πράγμα, ίσως και το πιο πιθανό.

Η ανάδυση δηλαδή της "ψυχικής πραγματικότητας" και η εδραίωσή της πραγματώνεται ακριβώς στο σταυροδρόμι της μεταφοράς (ναρκισσιστική επιλογή αντικειμένου) και της μετωνυμίας (ανακλιτική επιλογή αντικειμένου). Η επικράτηση του ναρκισσισμού αφορά στη libido του Εγώ. (J. Laplanche 1970).

Ωστόσο στην επιλογή μέσω του στηρίγματος, σύμφωνα δηλαδή με το μοντέλο, "η γυναίκα που παρέχει τις φροντίδες της", η σεξουαλική υπερτίμηση, κραυγαλέα σ' αυτό το είδος αγάπης του αντικειμένου, μέσω της διαδικασίας του στηρίγματος, έχει ασφαλώς την καταγωγή της στον πρωταρχικό ναρκισσισμό του παιδιού και συνεπώς ανταποκρίνεται σε μια μεταβίβαση του ναρκισσισμού αυτού προς το σεξουαλικό αντικείμενο. (S. Freud 1914). Επομένως η μορφή και το περιεχόμενο του αντικειμένου αντλούν το πρότυπο τους από τον ναρκισσισμό του Εγώ. Κάποιος που αναζητά την αγάπη του αντικειμένου, φαίνεται να αποποιείται τον ίδιο του τον ναρκισσισμό ώστε να βρει το ταίρι του με την υποδούλωση σε κάποιο αντικείμενο, ωστόσο αντίθετα με ότι φαίνεται το Εγώ όργανο αναζητά στο αντικείμενο ένα άλλο Εγώ το εικονικό Εγώ ή libido του αντικειμένου. Πρόκειται

ακριβώς για την έννοια του εκκρεμούς, όπου, το άτομο νομίζοντας ότι θυσιάζεται για το αντικείμενο, μέσα από τη διαλεκτική κίνηση του εκκρεμούς, μετακινείται προς μία άλλη μορφή ναρκισσισμού.

Καταλήγουμε τελικά ότι η ναρκισσιστική, ή, η ανακλιτική επιλογή αντικειμένου εμπεριέχονται και διαπλέκονται, δίνοντας ένα και το αυτό συγκεκριμένο αποτέλεσμα: τη λιβιδινική αναπαράσταση του αντικειμένου μέσα στο Εγώ.

Η ανάλυση του πρωταρχικού ναρκισσισμού ή του παιδικού ναρκισσισμού, η ναρκισσιστική παντοδυναμία και οι μεγαλομανίες που χαρακτηρίζουν το παιδί δεν είναι τίποτε άλλο από μία ανεστραμμένη μορφή της φαντασιστικής γονεϊκής παντοδυναμίας ή του παιδικού ναρκισσισμού των γονιών. Μόνο στη βάση της ενσωμάτωσης, της ενδοβολής, της ταύτισης και της προβολής μπορούν να κατανοηθούν οι ναρκισσιστικές καταστάσεις.

Η σύγκρουση τελικά του Εγώ με το αντικείμενο δεν είναι παρά η σύγκρουση της libido του Εγώ (Εγώ όργανο) με την libido του αντικειμένου (εικονικό Εγώ). Ωστόσο η ναρκισσιστική επιλογή αντικειμένου ή ναρκισσιστική επένδυση, είναι θεμελιακή για τη λειτουργία της ζωής, για την αυτοσυντήρηση δηλαδή κάθε ανθρώπινου όντος.

Το ναρκισσιστικό τραύμα ή προ-οιδιπόδειο τραύμα αφορά στη θεμελιακή διατάραξη της αγάπης του Εγώ. Στην παρεμπόδιση δηλαδή της libido να ικανοποιήσει βασικές ζωτικές ανάγκες του οργανισμού. Έτσι το Εγώ παραμένει διασχισμένο όπως ταυτόχρονα και το αντικείμενο. Οι σεξουαλικές ενορμήσεις χάνουν τον σκοπό τους, αλλά και η πηγή σχεδόν καταστρέφεται. Ανάγκη και επιθυμία μπλέκονται σε ένα φαύλο κύκλο απόρριψης και εξιδανίκευσης.

Στις περιπτώσεις ναρκισσιστικών τραυμάτων το Εγώ περνάει χωρίς μεγάλες

αποστερήσεις και χωρίς μεγάλες καθηλώσεις την πρώιμη περίοδο των σχέσεων με τη μητέρα, οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μια προψυχωσική οργάνωση. Αυτό το Εγώ συνεχίζει το δρόμο του προς το Οιδιπόδειο όταν ξαφνικά και πιο συχνά στη περίοδο της αρχής του Οιδιπόδειου η τριαδικοποίηση και κατά προέκταση η γενετική φάση ανάπτυξης, δεν προσεγγίζονται με έναν φυσιολογικό ρυθμό. Ένα γεγονός πραγματικού περιεχομένου, το οποίο κάτω από άλλες συνθήκες δε θα είχε καμιά ερμηνευτική σημασία, βιώνεται από το άτομο ως μια πολύ δυνατή αποστέρηση, ως ένας κίνδυνος απώλειας του αντικειμένου. Πρόκειται γι αυτό το οποίο θα ονόμαζα "πρώιμος ψυχικός τραυματισμός ή ναρκισσιστικό τραύμα" (J. Bergeret 1974).

Έτσι προσπαθεί να περιγράψει και να διαγράψει την πορεία του λιβιδινικού Εγώ, ο J. Bergeret, στη σχέση του με το λιβιδινικό αντικείμενο, ορίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο, το τόπο της σύγκρουσης και τον τρόπο της αντίδρασης του υποκειμένου, το οποίο στην κλινική ψυχοπαθολογία ορίζεται ως μεταιχμιακή περίπτωση που αποτελεί μια ανεξάρτητη νοσολογική οντότητα.

Αρκετοί συγγραφείς, σήμερα, θεωρούν τις μεταιχμιακές περιπτώσεις να αποτελούν μια ανεξάρτητη νοσολογική οντότητα. Πρώτοι οι αγγλοσάξωνες ψυχαναλυτές υπερασπίστηκαν αυτή την άποψη όπως: ο V. W. Eisenstein (1956), ο M. Schmideberg (1959), A. Stern (1945), R. Knight (1954), ο O. Kernberg (1967) οι οποίοι έθεσαν καθοριστικά ζητήματα σχετικά με την ψυχοοικονομική διάσταση των μεθοριακών καταστάσεων. Στην Ευρώπη ο M. Bouvet (1967) εστίασε στην ακριβή περιγραφή των διαφορετικών σχέσεων με το αντικείμενο. Οι P. Male et A. Green (1958) ασχολήθηκαν με τις περιπτώσεις προ-σχιζοφρένειας στους εφήβους, σε συνέχεια των εργασιών των S. Lebonici et R. Diatkine (1955 και 1956) οι οποίοι είχαν ασχοληθεί με τις εξελικτικές

δυσαρμονίες και τα προψυχωστικά παιδιά. Επίσης ο A. Green (1964) ασχολήθηκε με την διερεύνηση των ορίων ανάμεσα στις νευρώσεις και τις ψυχώσεις. Οι S. Nacht και P. Racamier (1959) με την διερεύνηση των καταθλιπτικών καταστάσεων. Αντίστοιχα ο P. Racamier (1967) με τη διερεύνηση της αγχώδους νεύρωσης, ενώ τέλος ο B. Grunberger (1958) και ο F. Pasche (1955) με τη διερεύνηση του ναρκισσισμού.

Επανερχόμενοι στην ανάλυση του J. Bergeret και στην έννοια του πρώιμου τραυματισμού διαπιστώνουμε ότι ο τραυματισμός αυτός αντιστοιχεί πριν απ' όλα σε μια έντονη λιβιδινική αναστάτωση, σε συνθήκες όπου η οργάνωση του ψυχικού οργάνου δεν έχει ολοκληρωθεί και βρίσκεται σ' ένα στάδιο ανωριμότητας σε ότι αφορά, στον εξοπλισμό του, στην προσαρμογή του και στην εγκαθίδρυση του αμυντικού εξοπλισμού. Μπορεί να πρόκειται δηλαδή π.χ. για μια σεξουαλική παρενόχληση από τη μεριά του ενήλικα προς το παιδί, πραγματικού περιεχομένου και όχι φαντασιωσικού, όπως στην περίπτωση του Οιδιπόδειου.

"Μπορούμε να υποθέσουμε ότι, για το παιδί, ο μη-ολοκληρωμένος, πρώιμος ναρκισσισμός, προερχόμενος τόσο από την προσήλωση στη φαλλική μητέρα, όσο και από την ανεπάρκεια της εικόνας του πατέρα, θα καθηλώσει τη λιβιδινική ανάπτυξη σε μία προ-οιδιπόδεια θέση, στη βάση μιας πρωκτικής οικονομίας αρκετά ιδιαίτερης, χωρίς το οιδιπόδειο και το Υπερεγώ να έχουν επεξεργαστεί φυσιολογικά και τελικά θα προκαλέσει στο Εγώ μια παραμόρφωση σε ένα προσαρμοστικό και σε ένα ανακλιτικό Εγώ.

Πρόκειται για μια καθήλωση η οποία απαιτεί αμυντικούς μηχανισμούς πολύ πιο πρώιμους (π.χ. σχάση) ώστε να μπορέσει το υποκείμενο να αμυνθεί απέναντι στον κίνδυνο της απώλειας του αντικειμένου (κατάθλιψη) παρά στον "κίνδυνο" των ενορμήσεων (λιβιδινικές ενορμήσεις που προέρχονται από το

εκείνο και από το Εγώ και οι οποίες στην οιδιπόδεια κατάσταση απωθούνται). Στην προκειμένη περίπτωση και σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στην ψύχωση, αν και χρησιμοποιούνται οι ίδιοι βασικά αρχαϊκοί μηχανισμοί άμυνας, αναφερόμαστε στην άρνηση των σεξουαλικών αναπαραστάσεων και όχι στην άρνηση της πραγματικότητας η οποία συμβαίνει στους ψυχωσικούς, στη σχάση του αντικειμένου (του εικονικού Εγώ και όχι του Εγώ οργάνου), στην προβλητική ταυτοποίηση ή στη διαχείριση της παντοδυναμίας γενικά του αντικειμένου, τέλος επίσης στον συμβολικό αποκλεισμό του πατέρα ο οποίος τοποθετείται πολύ κοντά με την άρνηση του γυναικείου σεξουαλικού οργάνου". (J. Bergeret 1974).

Αυτός ο πρώιμος τραυματισμός θα διαδραματίσει τον ρόλο του "πρώτου αποδιοργανωτή" (J. Bergeret 1974)) στην ανάπτυξη του υποκειμένου. Το άμεσο αποτέλεσμα του θα είναι να σταματήσει τη μεταγενέστερη σεξουαλική ανάπτυξη, δίνοντας ως αποτέλεσμα σε πρώτο επίπεδο μια ψευδο-λανθάνουσα περίοδο, πρώιμη και μεγαλύτερης διάρκειας απ' ότι η φυσιολογική, ή και το αντίθετο, εμφανίζοντας ταυτόχρονα μια εφηβεία γεμάτη εκδραματίσεις και παρατεταμένης χρονικής διάρκειας.

Πρόκειται για μια ιδιαίτερα δαπανηρή προσπάθεια του Εγώ (οργάνου) η οποία απαιτεί, ασταμάτητα, συνεχείς αντιεπενδύσεις ή αντιδραστικούς σχηματισμούς με στόχο να μπορέσει από τη μία να αποφύγει το "πέρασμα" στην ψύχωση και από την άλλη να φτάσει σε ένα λιβιδινικό επίπεδο που να προσαρμόζεται στην πραγματικότητα, την οποία όμως ωστόσο δεν φθάνει.

Το Εγώ της μεταιχμιακής περίπτωσης δεν αφορά στο ενοχικό Εγώ του νευρωσικού, αλλά σε μία απόρριψη του Εγώ. Πρόκειται για μια "ναρκισσιστική αποστροφή" (J. Bergeret 1970) η οποία βέβαια εμπεριέχει ταυτόχρονα την παντοδυναμία και την απόρριψη, τόσο του Εγώ όσο και του αντικειμένου

(εικονικό Εγώ).

Η μεταιχμιακή οργάνωση αφορά, πριν απ' όλα, σε μια ασθένεια του ναρκισσισμού. Το Εγώ μη μπορώντας να κατακτήσει μια ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη νευρωτικού τύπου, στη σχέση του με το αντικείμενο, παραμένει εξαρτημένο ανακλιτικά με τον άλλο, αγωνιζόμενο ενάντια στην απώλειά του, που θα φέρει και την κατάθλιψη.

Εάν σχηματικά ορίζαμε την κλασσική νευρωτική διαδοχή: λίμπιντο του Εγώ - Υπερεγώ - σύγκρουση υπερεγωτική - απειλή ευνουχισμού - σύμπτωμα, στο ναρκισσιστικό τραύμα η σύγκρουση αφ' ενός είναι πρωϊμότερη, αφ' ετέρου παίρνει ένα χαρακτήρα πραγματικότητας, οπότε η ναρκισσιστική διαδοχή θα μπορούσε σχηματικά να περιγραφεί: λίμπιντο του Εγώ (ναρκισσισμός) - λίμπιντο του αντικειμένου - σύγκρουση - ναρκισσιστικό τραύμα - ιδανικό του Εγώ - άγχος απώλειας αντικειμένου - ανακλιτική σχέση με το αντικείμενο ή κατάθλιψη (B. Grunberger 1958).

Μ' αυτήν την έννοια το Εγώ της μεταιχμιακής οργάνωσης ορίζεται μέσα σ' ένα διπλό σύστημα σχέσης με την πραγματικότητα, από τη μία της προσαρμογής και από την άλλη της αμυντικής θωράκισης.

Το υποκείμενο παραμένει ιδιαίτερα ευάλωτο στις αλλαγές της εξωτερικής πραγματικότητας και των αλλαγών των αντικειμένων, εκφράζοντας και προτάσσοντας κυρίως τις ανάγκες του και όχι τις επιθυμίες του. Ανάγκες κατά βάση στοματικές και πρωκτικές, όπου το αντικείμενο φαντασιώνεται καταδιωκτικό, σαγηνευτικό και ταυτόχρονα μη-σεξουαλικό, καταβροχθιστικό. Δεν πρόκειται όμως για το πρωκτικό Εγώ-αντικείμενο του παρανοϊκού, ούτε για τη στοματική libido του σχιζοφρενούς. Πρόκειται, είτε (A. Stein 1945) για τον διπλό ρόλο του βοηθητικού Υπερεγώ και του βοηθητικού Εγώ, είτε (A. Criville 1981) για τον "διπλό ναρκισσισμό" όπου αντίστοιχα το παιδί ταυτίζεται

με το αρχαϊκό Εγώ και υπερεγώ των γονιών.

Οι πραγματικοί γονείς των μεταιχμιακών περιπτώσεων ενισχύουν τις καθηλώσεις σε μια σχέση άμεσα ανακλιτική κάτι που ο G. Bibring επεσήμανε αναφερόμενος στις προοιδιπόδεις παλλινδρομήσεις που επιτελούνται μπροστά στο άγχος των οιδιποδειακών συνθηκών, δημιουργώντας έτσι τις συνθήκες ενός υπερμεγέθους και ταυτόχρονα παιδιάστικου Ιδανικού του Εγώ.

"Θα μπορούσαμε να πούμε σχετικά με τη λειτουργία του Ιδανικού του Εγώ ότι, ήταν ήδη ιδιαίτερα επενδεδυμένο, κατά την προγενετική περίοδο και ότι η αναδίπλωση των πρώτων υπερεγωτικών στοιχείων θα αναπτύξει ακόμη περισσότερο την ποσοτική διάσταση του Ιδανικού του Εγώ, το οποίο από εκείνη τη στιγμή θα καταλάβει το μεγαλύτερο κομμάτι από εκείνο το οποίο θα έπρεπε κανονικά να επιστρέψει στο Υπερεγώ μέσα στην οργάνωση της προσωπικότητας εφ' όσον αυτό το Ιδανικό του Εγώ είναι σε επίπεδο ωριμότητας αρκετά πιο αρχαϊκό από το Υπερεγώ καταλαβαίνουμε γιατί αυτές οι προσωπικότητες παραμένουν ασυμπλήρωτες, εύθραυστες και ημιτελείς. (J. Bergeret 1974). Ο A. Green (1962) επεσήμανε, επίσης, και προσδιόρισε ότι η αγάπη από το Ιδανικό του Εγώ είναι το ίδιο απαραίτητη με την αγάπη της μητέρας, όσο αναγκαία είναι και η τροφή.

Η αναδρομή στα 1937 και στο άρθρο του S.Freud "για την θηλυκότητα" ή ακόμη στα 1917 και συγκεκριμένα στη φάση του προ-οιδιπόδειου δεσμού μητέρας - κόρης, επαναφέρει στο προσκήνιο την φαντασιωσική έννοια του τραύματος, σε σχέση με την έννοια του στηρίγματος και της απώλειας του αντικειμένου ή της μη - ολοκλήρωσης του Εγώ. Η μητέρα "τροφή" γίνεται για την κόρη ουσιαστικά και το σεξουαλικό αντικείμενο.

Μέρος 3ο

Κεφ. Δ' Προβληματική και τοποθέτηση του ζητήματος

1. Αρχικές θεωρητικές υποθέσεις - σκοποί της έρευνας

Οπως έχει ήδη αναφερθεί η παρουσίαση και ανάλυση των δέκα (10) συγκεκριμένων περιπτώσεων, αποτελεί μέρος ευρύτερης έρευνας (ερευνητικό πρωτόκολλο) με τίτλο: "Η μητέρα, της οποίας το παιδί παραβιάζεται σεξουαλικά μέσα στην οικογένεια. Διερεύνηση των ψυχικών της διεργασιών".

Η έρευνα αυτή αφορούσε σε δέκα εννέα (19) περιπτώσεις, έγινε στα πλαίσια του Ινστιτούτου Υγείας του παιδιού (Ι.Υ.Π.) και είχε διάρκεια τρία (3) χρόνια Μάρτιος 1992 - Ιουνιος 1995.

Στη συγκεκριμένη έρευνα συμμετείχαν δύο (2) κλινικοί ψυχολόγοι και μια (1) Κοινωνική λειτουργός.

Η συγκεκριμένη παρουσίαση και ανάλυση των δέκα (10) περιπτώσεων αφορά, αυστηρά, στις περιπτώσεις εκείνες με τις οποίες συνεργάστηκε ο υποφαινόμενος.

Ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση θεωρείται η σεξουαλική πράξη που επιβάλλεται σε ανήλικο παιδί από συγγενή ενήλικα, ο οποίος συνήθως εκμεταλλεύεται τη συγγενική σχέση εξουσίας και εμπιστοσύνη του παιδιού. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η μελέτη της δομής της προσωπικότητας της μητέρας που επιτρέπει συνειδητά ή ασυνείδητα να παραβιαστεί σεξουαλικά το παιδί, αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Πρόθεσή μας ήταν να μελετήσουμε τις βαθύτερες ψυχικές διεργασίες της μητέρας, της οποίας το παιδί έχει παραβιαστεί σεξουαλικά, μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης οικογένειας.

Με τον όρο "ευρύτερη οικογένεια" εννοούμε τα άτομα εκείνα, τα οποία, σε πραγματικό ή σε φαντασιωσικό επίπεδο, έχουν ή θα μπορούσαν να διαδραματίσουν ρόλο ερωτικού συντρόφου της μητέρας (σύζυγος, πατριός, φίλος, συγγενής) και που θα μπορούσαν επίσης να διαδραματίσουν ένα γονεϊκό ρόλο για το παιδί.

Οι σεξουαλικές παραβιάσεις των παιδιών μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας παραβαίνουν την απαγόρευση, καθολικού τύπου, που διέπει και δομεί τις σύγχρονες κοινωνίες, την απαγόρευση της αιμομιξίας.

Η παραβίαση αυτή θεωρείται σε αυτό τουλάχιστον το θεωρητικό πλαίσιο, ως προϊόν μιας σύγκρουσης σε ατομικό ενδοψυχικό επίπεδο, τόσο στον αιμομίκτη, όσο και στη μητέρα, λόγω της συνειδητής ή της ασυνείδητης ανοχής ή παρακίνησής της. Αυτό το τελευταίο στοιχείο είναι εκείνο που δικαιολόγησε το ενδιαφέρον μας για αυτή την έρευνα.

Σκοπός μας ήταν η βαθύτερη κατανόηση της ψυχολογίας και ψυχοπαθολογίας της μητέρας της οποίας το παιδί έχει παραβιαστεί σεξουαλικά, με απώτερο στόχο την ανάπτυξη αποτελεσματικότερων θεραπευτικών προσεγγίσεων.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η έρευνά μας αυτή εγγράφεται στη συνέχεια προηγούμενης έρευνας που είχε διεξαχθεί στο Ι.Υ.Π. από τους Αλεξανδρίδη Α., Αγάθωνος Ε. και συνεργάτες με τίτλο: "Κλινική μελέτη των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης παιδιών που θα καταγγελθούν στην Εισαγγελία Ανηλίκων Αθηνών επί ένα εξάμηνο". (1989 - 1992)

Παρόλο που τα αποτελέσματα αυτής της τελευταίας έρευνας δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί, από την μέχρι τώρα επεξεργασία των κλινικών περιπτώσεων, είναι οράτη η εμπλοκή συνειδητή ή ασυνείδητη - των μητέρων.

Εξ άλλου μια τέτοια διαπίστωση δεν έρχεται παρά να επιβεβαιώσει και θεμελιακές αντιλήψεις της σύγχρονης ψυχαναλυτικής θεωρίας και δεδομένα

που έχουν προκύψει από εμπειρικές έρευνες.

Ο M.Drouet παρατηρεί πως η μητέρα συνειδητά ή ασυνείδητα συμμετέχει με τη στάση της στην παραβίαση του φραγμού της αιμομιξίας μεταξύ πατέρα - κόρης, περιγράφοντάς την σαν ένα άτομο "εξαρτημένο", ανίκανο να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της πραγματικότητας, απαρνούμενη το ρόλο της σαν σύζυγος". (M.Drouet 1987)

Ο A. Criville στην άποψη του οποίου στηρίξαμε τις υποθέσεις μας, αναφερόμενος στο θέμα της αιμομιξίας, επισημαίνει άμεσα το ρόλο της μητέρας, είτε σαν "συνενόχου" με την έννοια της ψυχοπαθολογίας και ειδικότερα σε ένα διαστροφικό επίπεδο, είτε σαν "απούσα" συναισθηματικά σε ένα επίπεδο διαδικής συγχώνευσης (dualite fusionnelle). (A.Criville 1986)

Κατά τον συγγραφέα ο αιμομίκτης γονιός αρνείται ουσιαστικά στην πραγματικότητα της ύπαρξης του παιδιού του ως μια ξεχωριστή οντότητα με τα δικά του χαρακτηριστικά, τα όρια του, τα δικαιώματα και τις ανάγκες του. Παραμένοντας καθηλωμένος σε πρώιμα στάδια σεξουαλικής ανάπτυξης, παράγει στις σχέσεις του με το παιδί τη σχέση που έχει ο ίδιος με τα αντικείμενα, που μπορεί να είναι είτε ναρκισσιστικής, είτε διεστραμμένης μορφής. "Είτε στη μία, είτε στην άλλη περίπτωση, το παιδί βρίσκεται για να εκπληρώσει αυτό τον σκοπό των πρώιμων σεξουαλικών ενορμήσεων" (A.Criville 1986).

"Η σχέση γονιού - παιδιού δεν είναι μόνο το πεδίο όπου εκδηλώνεται το σύμπτωμα, αλλά επίσης, ο χώρος όπου το σύμπτωμα ξαναβρίσκει ταυτόχρονα τις ενορμητικές του ρίζες, το αντικείμενο και το στόχο της επιθυμίας που το τροφοδοτεί". (K.Abraham 1907)

Φαίνεται τελικά ότι ο αιμομίκτης γονιός δεν μπορεί να αντέξει τα συναισθηματικά όρια που του επιβάλλονται από την πραγματικότητα, δεν

μπορεί να επενδύσει συναισθηματικά σε άλλα αντικείμενα, μέσω του συντρόφου του για παράδειγμα. Ουσιαστικά επενδύει είτε με ένα διαστροφικό τρόπο παρεκκλίνοντας του σεξουαλικού σκοπού, είτε αυτοερωτικά θεωρώντας τον εαυτόν του και το παιδί μια ενιαία οντότητα μέσω αυτού που ονομάζουμε "διπλό ναρκισσισμό".

Και στη μια και στην άλλη περίπτωση το σημαντικό είναι να επαναλάβει με το παιδί του τη σχέση του με τους δικούς του γονείς μέσω του μηχανισμού της "ταύτισης με τον επιτιθέμενο". (A.Criville 1986)

Ετσι παρατηρείται αυτός ο απαράβατος νόμος της απαγόρευσης της αιμομιξίας να μην μεταβιβάζεται επαρκώς από τη μια γενεά στην άλλη και έτσι να μην εσωτερικεύεται από τα παιδιά.

Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της όλης κατάστασης διαδραματίζει ο γονιός σύντροφος και στην προκειμένη περίπτωση η μητέρα.

Στην περίπτωση της αιμομιξίας που έχει ένα χαρακτήρα διαστροφής, ο σύντροφος του αιμομίκτη γονιού είναι αποδεκτός όχι σαν ένα τρίτο πρόσωπο αλλά σαν ένας συνένοχος. Ετσι, σε αυτή την περίπτωση υπάρχει μια μορφή συνενοχής μεταξύ των δύο γονιών, όπου το παιδί αναπαριστά και για τους δύο, τους δικούς τους γονείς και τους επιτρέπει να κρατούν στα πράγματα έναν έλεγχο σαδομαζοχιστικού τύπου τον οποίον έχασαν στο παρελθόν.

"Η κακοποίηση στην οποία υποβάλλεται το παιδί επιτρέπει στο γονιό να ξαναζήσει, δια μέσου αντιπροσώπου, μια ανταγωνιστική σχέση ή μια σχέση μίσους με τον έναν ή και τον άλλον από τους δικούς του γονείς". (K.Abraham)

Στην περίπτωση της αιμομιξίας που έχει ένα ναρκισσιστικό χαρακτήρα, ο σύντροφος γονιός δεν υπάρχει ακριβώς σαν ξεχωριστή οντότητα - σύντροφος, γιατί αυτού του είδους η σχέση, μεταξύ αιμομίκτη γονιού και παιδιών, δεν επιτρέπει την ύπαρξη ενός τρίτου προσώπου. Ωστόσο, η κλινική εμπειρία μας

δείχνει ότι και αν ακόμη ο γονιός σύντροφος υπάρχει τουλάχιστον ως φυσική παρουσία, είτε βρίσκεται εκτός της σχέσης γονιός - παιδί, είτε μέσα στη σχέση, αλλά σαν ένα ακόμη παιδί. Έτσι εδώ δεν αναφερόμαστε σε μια ακόμη περίπτωση συνενοχής, αλλά περισσότερο στην ανικανότητα του γονιού - συντρόφου να καταλάβει τη θέση που του ανήκει. Εάν παρ'όλα αυτά, τη διεκδικήσει, τότε αποδιοργανώνει το σύστημα και σπάει το δεσμό που έχει δημιουργηθεί ανάμεσα στον γονιό αιμομίκτη και στο παιδί. Αρα η επιλογή του γονιού - συντρόφου δεν είναι να προστατέψει το παιδί και να βοηθήσει τον αιμομίκτη γονιό, αλλά να σώσει τον έναν (παιδί) εγκαταλείποντας τον άλλο.

Στις δύο αυτές περιπτώσεις αιμομιξίας βλέπουμε τελικά ότι στην πρώτη περίπτωση η τριαδικοποίηση της σχέσης ισχύει ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για dualite fusionelle. Πρόκειται δηλαδή για μια πολύ περισσότερο διαταραγμένη σχέση με έντονα τα αρχαϊκά στοιχεία και στους δύο γονείς. (A.Criville 1986).

Στη δεύτερη αυτή περίπτωση "είναι στην παιδική ηλικία της μητέρας που χρειάζεται να αναζητήσουμε τα βαθύτερα αίτια μιας ασυνήθιστης συμπεριφοράς και η οποία επιτρέπει την αιμομιξία μεταξύ του συντρόφου της και του παιδιού". (M.Drouet 1987). Χρειάζεται δηλαδή η μητέρα, ως παιδί, να έχει ικανοποιήσει τις βασικές συναισθηματικές της ανάγκες και να είναι ικανή να πραγματοποιεί ταυτίσεις απέναντι στα ερωτικά αντικείμενα (π.χ. στο σύζυγό της).

Εάν η μητέρα δεν έχει μπορέσει να ολοκληρώσει το Εγώ της στην πρώιμη νεαρή της ηλικία, δεν θα μπορέσει να μεταφέρει στο παιδί εκείνο το οποίο η ίδια δεν κατέχει.

Κλινικά παρατηρείται ότι οι μητέρες αυτές ή είναι απούσες, συναισθηματικά ή έντονα καταθλιπτικές - παθητικές, ή αποδιοργανωμένες ψυχικά και δεν είναι

σε θέση ουσιαστικά να τοποθετηθούν ως γυναίκες, ή ως σύζυγοι.

Απαρνούνται το ρόλο τους ως σύζυγοι, ενώ οι σεξουαλικές σχέσεις τις απωθούν. Περιγράφονται ως άτομα εξαρτημένα σε όλα τα επίπεδα περιμένοντας από κάποιον άλλον να αποφασίσει για τη ζωή τους ή να πάρει τη θέση τους (αλλαγή ρόλων μητέρας - κόρης). (M.Drouet 1987)

Σκοπός της κλινικής μελέτης ήταν:

1. Η βαθύτερη κατανόηση της ψυχολογίας και ψυχοπαθολογίας της μητέρας της οποίας το παιδί έχει παραβιαστεί σεξουαλικά.
2. Η αναγνώριση των ιδιομορφιών και των ειδικών συνθηκών του κοινωνικού - οικογενειακού πλαισίου, μέσα στο οποίο η μητέρα διαμορφώνει συμπεριφορά "ανοχής" της αιμομιξίας.
3. Η ανάπτυξη αποτελεσματικότερων προληπτικών και θεραπευτικών προσεγγίσεων στη λειτουργία της οικογένειας.

Οι παραπάνω σκοποί βασίστηκαν στις αρχικές θεωρητικές υποθέσεις του A.Criville ότι δηλαδή, η μελέτη των βαθύτερων ψυχικών διεργασιών της μητέρας, της οποίας το παιδί έχει υποστεί σεξουαλική παραβίαση στο πλαίσιο της ευρύτερης οικογένειας, θα μας δώσει τη δυνατότητα να αναλύσουμε τη σεξουαλική ανάπτυξη της μητέρας ως άτομο, τη θέση της ως προς το σεξουαλικό αντικείμενο και το σεξουαλικό σκοπό, τη στάση της στο ρόλο της μητέρας - συζύγου.

Αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης θα είναι και η στάση της απέναντι στην παραβίαση του φραγμού της αιμομιξίας από το σύντροφό της.

Σημαντικός παράγοντας για την περαιτέρω επεξεργασία των υποθέσεων είναι να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες διαβίωσης της μητέρας και της οικογένειας στο σύνολό της.

2. Μεθοδολογία

Η έρευνα αφορούσε στην ανάλυση (19) δέκα εννέα περιπτώσεων.

Οι περιπτώσεις προερχόντουσαν από οργανισμούς όπως: Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής, ΙΚΑ, Νοσοκομεία, Κοινωνική Πρόνοια, αλλά υπήρξαν και μεμονωμένες περιπτώσεις. Οι παραπάνω οργανισμοί είχαν ενημερωθεί για τους σκοπούς της έρευνας με γράμμα που τους απευθύνθηκε, καθώς και με κατ'ιδίαν επικοινωνία.

Από τις περιπτώσεις που παραπέμφθηκαν γίνονταν μία επιλογή από την ερευνητική ομάδα. Έτσι, αποκλείονταν οι μητέρες με σοβαρές ψυχιατρικές ή νοητικές διαταραχές ή εκείνες οι περιπτώσεις όπου το κοινωνικό-οικονομικό-μορφωτικό επίπεδο δημιουργούσε σοβαρά εμπόδια στη δουλειά μας.

Η υποδοχή των μητέρων γίνονταν στο Ι.Υ.Π. από τους δύο κλινικούς ψυχολόγους, σε καθορισμένη ημέρα και ώρα της εβδομάδας.

Η μέθοδος που επιλέξαμε για τη συλλογή του υλικού ήταν αυτή των κλινικού τύπου ατομικών συνεντεύξεων καθώς και της προβλητικής δοκιμασίας Rorschach. Οι συνεντεύξεις καταγράφονταν σε μαγνητόφωνο, την ύπαρξη του οποίου γνωστοποιούσαμε στις μητέρες.

Η παραπάνω συλλογή υλικού ορίστηκε και γίνεται σε τρεις (3) συναντήσεις.

Ο οδηγός πάνω στον οποίο στηρίζονταν οι συνεντεύξεις είχε ως σκοπό να αναδείξει μερικές κοινές θεματικές κατηγορίες για όλες τις μητέρες, όπως επίσης και βιογραφικά στοιχεία χωρίς να περιορίζεται παράλληλα η έκφραση ελεύθερων συνειρμών από πλευρά τους. Επρόκειτο για ημι-κατευθυνόμενες συνεντεύξεις.

Η πρώτη περίπτωση χρησίμευε ως περίπτωση "πιλότος" τόσο σε ότι αφορούσε την μεθοδολογία, όσο και στο κλινικό περιεχόμενο, με βάση τις αρχικές θεωρητικές υποθέσεις.

Προβλέποταν επίσης κοινωνική εργασία υποστηρικτικού συμβουλευτικού τύπου για τις ανάγκες των οικογενειών με διευκολυντικό ρόλο ως προς την ψυχοθεραπευτική αντιμετώπιση των μητέρων.

Για όλη την οικογένεια τηρήθηκε αρχείο - ημερολόγιο, που περιελάμβανε το κοινωνικό/ατομικό ιστορικό μελών - οικογένεια καθώς και τα σημαντικά γεγονότα ζωής των γονέων ή, των συντρόφων πριν την εκδήλωση και κατά την διάρκεια της αιμομικτικής σχέσης.

Ειδικότερα για τις μητέρες έγινε προσπάθεια σκιαγράφησης του προφίλ τους μελετώντας διαχρονικά τις φάσεις της ζωής τους από την παιδική τους ηλικία μέχρι σήμερα.

Μελετήθηκαν οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, το οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσαν, η σημερινή οικογενειακή τους κατάσταση και οι σχέσεις τους με το σύζυγο ή σύντροφο, τα παιδιά, τους συγγενείς και τον κοινωνικό περίγυρο.

Παράλληλα, επιχειρήθηκε η διερεύνηση των αντιστάσεων των μελών της οικογένειας ως προς την αποκάλυψη της αιμομικτικής σχέσης ή τη θεραπευτική παρέμβαση.

Η παρέμβαση μας δεν περιορίστηκε μόνο στο ερευνητικό έργο αλλά διέθετε σαφώς τον χαρακτήρα θεραπευτικής στήριξης, παράλληλα με τη συλλογή του ερευνητικού υλικού. Αυτή η θεραπευτική στήριξη γίνονταν στα πλαίσια μίας τακτής εβδομαδιαίας εφημερίας, η οποία είχε γνωστοποιηθεί στις ενδιαφερόμενες, είτε είχαν επιλεγεί για την έρευνα, είτε όχι.

Προβλέποταν επίσης παραπέρα παραπομπή σε ειδικούς της ψυχικής υγείας ή της υγείας γενικότερα ανάλογα με τις ανάγκες της οικογένειας, όπως επίσης και παραπομπή για μια, σε βάθος, θεραπευτική εργασία με τον εαυτόν τους για τις περιπτώσεις που είχε αξιολογηθεί ότι κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό

(ικανότητα ψυχικής επεξεργασίας).

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι, στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας δεν προβλέποταν συνεργασία με τις εισαγγελικές αρχές, στο βαθμό που εκτιμούσαμε ότι η ποινικοποίηση και η τιμωρία αφ'ενός δεν έχει παραδειγματικό χαρακτήρα, αφ'ετέρου δεν θεραπεύει και δεν άρει τις γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος.

2.1. Μεθοδολογικά ζητήματα

Η ανάπτυξη της παραπάνω προβληματικής και μεθοδολογίας, οδήγησαν στη συγκέντρωση μιας αρκετά μεγάλης ποσότητας κλινικού υλικού το οποίο ανταποκρίνοταν στις αρχικές θεωρητικές υποθέσεις. Ωστόσο είναι σημαντικό να αναφερθούν ορισμένα σημεία κεντρικά ως προς την εξέλιξη της συνολικής διαδικασίας.

1. Χρειάζεται να γίνει σαφές ότι οι συγκεκριμένες συναντήσεις είχαν εξ'αρχής έναν διττο χαρακτήρα 1) ερευνητικές 2) θεραπευτικές.

Η θεραπευτική ομάδα αποφάσισε και για λόγους δεοντολογίας αλλά και για λόγους άμεσης θεραπευτικής παρέμβασης να επιλέξει αυτόν τον διττο χαρακτήρα δράσης παράλληλα. Γι'αυτό το λόγο αποφασίστηκε η συνάντηση υποδοχής (accueil) να γίνεται ταυτόχρονα απο τους δύο κλινικούς, όπου είχε προαποφασισθεί ότι ο ένας θα ήταν και ο συντονιστής της συνάντησης, ενώ ο δεύτερος θα κρατούσε σημειώσεις και θα παρενέβαινε όποτε έκρινε σκόπιμο. Μετά το τέλος της συνάντησης οι δύο κλινικοί - ερευνητές αντάλλασαν απόψεις, τις οποίες και κατέγραφαν.

2. Στη συνέχεια της συνάντησης με την περίπτωση και πριν απο την απομαγνητοφώνηση, γινόταν ενημερωτική συνάντηση των 2 κλινικών ψυχολόγων με την κοινωνική λειτουργό, όπου εντοπίζονταν και τα ζητήματα κοινωνικής εργασίας (π.χ. επίσκεψη κοινωνικής λειτουργού στο σπίτι της οικογένειας).

3. Ακολουθούσε καθιερωμένη 15θήμερη συνάντηση με τους επιστημονικούς συμβούλους του προγράμματος, σε θέματα περιεχομένου και μεθοδολογίας.

4. Η συνάντηση υποδοχής, η οποία υπολογίζοταν και ως η πρώτη εκ των τριών (3) συναντήσεων, που έκαναν οι κλινικοί ψυχολόγοι, ήταν οριοθετημένη ως προς τη διάρκεια, χρόνος δύο ώρες περίπου και ως προς τη δομή.

Ορίστηκε ένα πλαίσιο ερωτήσεων με τις οποίες άρχιζε η διαδικασία όπως: "Πείτε μας σας παρακαλούμε για ποιό λόγο έρχεστε;" ή "Θέλετε να μας πείτε ξανά αυτά που συνέβησαν, από την αρχή;"

Σε κάθε συνάντηση υποδοχής ήταν οι θεραπευτές - ερευνητές εκείνοι, οι οποίοι "άνοιγαν" τη συζήτηση, αφού συστηγόντουσαν πρώτα. Στο τέλος επίσης ανακοίνωναν στον συνεντευξιζόμενο με ποιόν από τους δύο ερευνητές θα συνέχιζε και το συνολικό "πακέτο δουλειάς".

5. Όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω η μαγνητοφώνηση άρχιζε από την υποδοχή κατόπιν συμφωνίας των δύο πλευρών. Το μαγνητόφωνο ήταν σε εμφανή θέση και κοντά στον συνεντευξιζόμενο. Αφορούσε μόνο τις τρεις (3) συναντήσεις.

6. Υπήρξε, σε ότι αφορούσε στην υποδοχή, μια σφιχτή διαδικασία με την υποβολή συγκεκριμένων ερωτήσεων, σε ότι αφορούσε στο ζήτημα της αιμομιξίας, σε δημογραφικά στοιχεία της οικογένειας.

7. Στις συναντήσεις των ομάδων (ερευνητές μεταξύ τους, ερευνητές, επιστημονικοί σύμβουλοι) αποφαιζόταν εάν η κάθε περίπτωση θα συμπεριλαμβάνονταν στο ερευνητικό πρωτόκολλο. Είτε ναι, είτε όχι, πάντως η διαδικασία συνεχίζονταν κανονικά απλά αλλάζοντας τον προσανατολισμό, από ερευνητικό - θεραπευτικό, μόνο σε θεραπευτικό.

8. Η επιλογή των ημι-κατευθυνόμενων συνεντεύξεων έδινε τη δυνατότητα, από τη μία, να τίθενται μία σειρά ερωτήσεις - οδηγοί, χρήσιμες για την αντιπαραβολή με το θεωρητικό πλαίσιο, από την άλλη, έδιναν τη δυνατότητα στην ομιλήτρια να αναπτύσσει το λόγο της και να εκφράζει τα συναισθήματά της διηγούμενη πολλά κομμάτια από την προσωπική της ιστορία αλλά και την ιστορία της οικογενείας της συνολικά.

Είναι σημαντικό να καταγράψει ότι ελάχιστες ήταν οι περιπτώσεις εκείνες οι

οποίες δεν δέχτηκαν να μαγνητοφωνηθούν οι συνεντεύξεις, (3 στις 19) ενώ όλες μίλησαν γενικότερα για τη ζωή τους χωρίς να περιοριστούν μόνο στο συγκεκριμένο ζήτημα της αιμομιξίας.

9. Χρειάζεται να επισημανθεί ότι οι σκέψεις ή οι απόψεις των συζητήσεων του συνόλου της ερευνητικής ομάδας δεν συμπεριελήφθησαν στην ανάλυση του υλικού, αλλά χρησιμοποιήθηκαν ως υλικό συζήτησης και εμβάθυνσης κλινικού προσανατολισμού. Βοήθησαν βέβαια στο επίπεδο της ορθολογικότερης μεθοδολογικής προσέγγισης.

10. Στην πορεία του προγράμματος και λόγω του διττού του χαρακτήρα έγιναν συναντήσεις είτε με άλλα μέλη της οικογένειας, είτε με τις εισαγγελικές αρχές όπου κρίθηκε σκόπιμο.

11. Ο χώρος των συναντήσεων ήταν το γραφείο των ερευνητών και το οποίο παρέμενε πάντα το ίδιο, για όλες τις περιπτώσεις.

12. Χρειάζεται να επισημανθεί, επίσης, ότι ο ερευνητής ο οποίος "χρεωνόταν" μια περίπτωση ερευνητικά, την χρεωνόταν ταυτόχρονα και θεραπευτικά αν προέκυπτε τέτοιο θέμα. Σε ότι αφορά στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας και αν υπήρχε αίτημα, ή, ανάγκη για κάποια συνάντηση, αυτό το αναλάμβαναν τα δύο άλλα μέλη της ομάδας.

13. Η απομαγνητοφώνηση γινόταν σε εξωτερικό συνεργάτη, τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα αντιπαραβάλλονταν στα βασικά σημεία με τις σημειώσεις που είχαν κρατήσει οι ερευνητές.

Ελλείψεις που αφορούσαν στο κοινωνικό ιστορικό ή σε δημογραφικά στοιχεία συμπληρωνόντουσαν από τις πληροφορίες που έπαιρνε η κοινωνική λειτουργός.

14. Ο χωρισμός των περιπτώσεων μεταξύ των δύο κλινικών, κρίθηκε αναγκαίος, ως μέτρο καλύτερης επεξεργασίας του υλικού, έτσι ώστε ο

ερευνητής να μπορεί ανηπερέαστα να επεξεργάζεται το υλικό με δική του προσωπική επένδυση και τονίζοντας τα σημεία που εκείνος θα ήθελε να τονίσει.

2.2. Στοιχεία δείγματος

Οπως αναφέρθηκε και προηγουμένως το δείγμα της συνολικής έρευνας αφορούσε σε δέκα εννέα (19) περιπτώσεις μητέρων. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθώ στις δέκα (10) απο αυτές τις περιπτώσεις για τις οποίες είχα και την συνολική ευθύνη.

Απο τις δέκα (10) μητέρες την εποχή που έγινε η συνέντευξη οι επτά (7) ήταν σε πλήρη διάσταση με τον αιμομίκτη, σύζυγο ή άλλο πρόσωπο στην ευρύτερη οικογένεια, όλες αφού είχε γίνει η αποκάλυψη της αιμομικτικής πράξης. Πρίν την αποκάλυψη οι τέσσερεις (4) συμβίωναν ή είχαν σχέσεις με σύζυγο. Οι υπόλοιπες δύο (2) είχαν έρθει σε ρήξη πρίν απο την αποκάλυψη, ενώ η μια ήρθε σε διάσταση αμέσως με την αποκάλυψη.

Απο τις υπόλοιπες 3 στο σύνολο των 10, οι δύο είχαν σχέσεις (μερική διάσταση) ή έμεναν και μαζί με σύζυγο, ενώ η μία δεν είχε έλθει σε ρήξη.

Απο τις 10 περιπτώσεις, οι επτά (7) αφορούσαν σε περιπτώσεις παραβίασης απο τον ίδιο τον πατέρα (μια απο πατριό), μια αφορούσε σε θείο (αδελφός του πατέρα) μια αφορούσε σε θείο της μητέρας και μια σε φίλο της μητέρας.

Ολες οι περιπτώσεις αφορούσαν σε ένα παιδί, κορίτσι 9 στις 10 περιπτώσεις.

Απο τα κορίτσια τα 2 ήταν μοναδικά παιδιά, τα 4 τα πρώτα παιδιά και τα 3 τα δεύτερα παιδιά. Ο μέσος όρος ηλικίας παιδιού όπου άρχισε η σεξουαλική παρενόχληση ήτα τα 7 1/2 χρόνια.

Ο μ.ο. σεξουαλικής παρενόχλησης ήταν τα 2 χρόνια και 2 μήνες. Μετά την αποκάλυψη και σύμφωνα με τα λεγόμενα των μητέρων σε 6 περιπτώσεις σταμάτησε να υπάρχει σεξουαλική παρενόχληση. Στις υπόλοιπες 4 περιπτώσεις είναι άγνωστο τι ακριβώς συμβαίνει αφού ο πατέρας έβλεπε μόνος του τακτικά το παιδί.

Η μορφή της αιμομικτικής συναλλαγής αφορούσε σε θωπείες σε πέντε (5) περιπτώσεις, ασελγείς πράξεις σε δύο (2) πλήρης σεξουαλική πράξη σε τρεις (3) περιπτώσεις.

Η αποκάλυψη της αιμομικτικής πράξης σε επτά (7) περιπτώσεις έγινε απο το παιδί στη μητέρα και σε τρεις (3) περιπτώσεις απο την παρατήρηση της ίδιας της μητέρας.

Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε απο την αποκάλυψη της αιμομικτικής πράξης μέχρι την αναζήτηση βοήθειας απο τη μεριά της μητέρας, κυμάνθηκε απο 1 μήνα έως και 4 χρόνια.

Πρόκειται στην πλειοψηφία τους για μικρο-αστικές οικογένειες απο τις οποίες 3 περιπτώσεις είναι μέσο-αστικές.

Στην πλειοψηφία τους οι μητέρες ήταν απόφοιτες Λυκείου, ενώ 4 ήταν απόφοιτες Πανεπιστημίου.

Δύο δεν εργαζόντουσαν, αλλά έψαχναν για εργασία ή είχαν εργαστεί στο παρελθόν, μια ήταν συνταξιούχος (πρώωρη συνταξιοδότηση) τέσσερεις ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, δύο ιδιωτικοί υπάλληλοι και μια ελεύθερη επαγγελματίας.

Ο μ.ο. ηλικίας των μητέρων ήταν περίπου 35 χρ.

Οι έξη απο τις δέκα γνώρισαν τους συζύγους τους με ελεύθερη σχέση ενώ οι τέσσερεις απο συνοικέσιο.

Η πλειοψηφία δεν είχε προηγούμενες άλλες σχέσεις με άντρες πριν το γάμο τους.

Όλες είχαν αυξημένο το κοινωνικό - ηθικό - θρησκευτικό συναίσθημα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι όλες οι μητέρες από τις 10 ήρθαν στο ΙΥΠ με δικιά τους πρωτοβουλία (χωρίς δηλαδή κάποιος φορέας να τις υποχρεώσει γι' αυτό) ενώ μόνο 4 στις 10, έμαθαν για το Ι.Υ.Π. μέσω κάποιας υπηρεσίας ή κάποιου

γνωστού, εργαζόμενου σε υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας ή υγείας.

Απο τις 10 μητέρες οι 7 δέχτηκαν και μίλησαν με την παρουσία του μαγνητοφώνου, ενώ οι υπόλοιπες το αρνήθηκαν αλλά δέχτηκαν να κρατούνται σημειώσεις. Επίσης 3 μητέρες δεν ολοκλήρωσαν όλη την ερευνητική διαδικασία σταματώντας είτε στην 2η συνέντευξη (1 περιπτ.) είτε δεν έκαναν το τεστ (2 περιπτ.).

2.3. Επεξεργασία - Ανάλυση περιεχομένου

Οπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η επεξεργασία των συνεντεύξεων άρχιζε, αμέσως μετά την πρώτη συνάντηση με την ανταλλαγή πληροφοριών, εντυπώσεων, συναισθημάτων, παρατηρήσεων και υπογραμμίσεων, μεταξύ των δύο κλινικών. Το ίδιο "επαναλαμβανόταν" στις δύο επόμενες συναντήσεις, της μικρής και της μεγάλης ομάδας.

Στη συνέχεια η πορεία της επεξεργασίας των συνεντεύξεων αφορούσε τον κάθε ερευνητή ξεχωριστά.

Ωστόσο για μια πληρέστερη και μεθοδολογικά τεκμηριωμένη ανάλυση περιεχομένου των περιπτώσεων, επιλέχτηκε ο τρόπος της παρουσίασης της πρώτης περίπτωσης ως περίπτωσης πιλότος, σε ότι αφορούσε στην ανάλυση του κλινικού περιεχομένου και στη μεθοδολογία.

Μ'αυτόν τον τρόπο δώθηκε η δυνατότητα στον ερευνητή να εξασφαλίσει όσο το δυνατόν περισσότερο την αντικειμενικότητα του στην χρήση των ερμηνειών του και στη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, σε συνάρτηση φυσικά με τις αρχικές υποθέσεις και τους προβληματισμούς που είχαν αναπτυχθεί στην διάρκεια των συζητήσεων.

Αποτελεί σημαντικό γεγονός, για κάθε τύπου ανάλυση περιεχομένου, ο κίνδυνος του να "γλιστρήσει" κάποιος σε συμπεράσματα τα οποία δεν αφορούν στη διαλεκτική σχέση συγκεκριμένο υλικό και υποκειμενικό θεωρητικό υπόβαθρο, απο το οποίο, ή, σε σχέση με το οποίο, εκφέρονται συγκεκριμένου τύπου ερμηνευτικές υποθέσεις (μιάς και σε υποθέσεις αναφερόμαστε πάντοτε), είτε σε "πρωκρουστιες", είτε σε αυθαίρετες, απαντήσεις και συμπεράσματα.

Οπως έχει παρατηρηθεί και καταγραφεί, εξ άλλου, (Ρήγα - Μπεχράκης 1991) η ανάλυση περιεχομένου "βασίζεται στην πράξη ενός ευρέως θεωρητικού

πλαίσιου που δίνει σημασία στις δημιουργικές και λειτουργικές διαστάσεις του λόγου του αφηγητή συνδυασμένη με την ικανότητα του ερευνητή να προσδιορίζει τα ενδιαφέροντα στοιχεία ανάλυσης, συνεχώς και ποικιλομόρφως και να τα παρατηρεί". Επίσης ότι "η καταγραφή των σημειώσεων πρέπει να δείχνει καθαρά και συστηματικά ότι αναφέρεται σε πραγματικά γεγονότα και ότι αντιπροσωπεύει την ερμηνεία του παρατηρητή". (Φιλίας 1977).

Η διαδικασία ανάλυσης περιεχομένου ακολούθησε δύο τύπους ανάλυσης: τον κάθετο και τον οριζόντιο (D'Unrug 1974). Πρόκειται ακριβώς για έναν τύπο ανάλυσης όπου μελετάται και διερευνάται η βιωμένη αλλά και φαντασιωστική εμπειρία του αφηγητή, μέσα από τον εκφερόμενο λόγο του, πως τελικά διαμορφώθηκε το παρόν σε σχέση με το παρελθόν μέσα από αναπαραστάσεις, φαντασιώσεις, επιθυμίες, αμυντικούς μηχανισμούς (οριζόντια ανάλυση).

Με βάση την "ανά-κατασκευή" του συγκεκριμένου υλικού έγινε και η ανάλυση - παρουσίαση τεσσάρων περιπτώσεων.

Ταυτόχρονα και με βάση, ή, διαμέσου ασυνειδήτων ή λανθανόντων διατυπώσεων - επαναλαμβανομένων, οι οποίες είχαν μια κλινική ή άλλου είδους σημαντικότητα (συναισθηματική φόρτιση) έγινε ο διαχωρισμός των θεματικών ενότητων (κάθετος ανάλυση). Οι θεματικές ενότητες δεν αφορούν μόνο σε λέξεις κλειδιά (π.χ. μητέρα, πατέρα, αιμομιξία κ.λ.π.) αλλά και σε φράσεις με συγκεκριμένο περιεχόμενο - νόημα.

Η επεξεργασία του υλικού ακολούθησε, συνοπτικά τις παρακάτω φάσεις:

α) Συζήτηση των δύο ερευνητών μετά το accueil

β) Συζήτηση των ομάδων (μικρή - μεγάλη)

γ) Απομαγνητοφώνηση της πρώτης περίπτωσης και ανάλυση της α'

περίπτωσης στο συνολό της ως περίπτωση πιλότος. Εξαγωγή πρώτων συμπερασμάτων.

δ) Συσχετισμός με τις αρχικές υποθέσεις

ε) Συνέχεια των συζητήσεων κάθε περίπτωσης, συσχετισμός με την πρώτη και με τις αρχικές υποθέσεις .

στ) Ανάλυση των τεσσάρων περιπτώσεων απο τον ερευνητή

ζ) Ανάλυση θεματικών ενοτήτων.

η) Συμπεράσματα

2.4. Μεταβιβαστικά φαινόμενα στο πλαίσιο της έρευνας

Το κεφάλαιο αυτό θα μπορούσε να είχε και τον χαρακτήρα μιας προσωπικής κατάθεσης ξεφεύγοντας εντελώς απο ένα συγκεκριμένο επιστημονικό πλαίσιο προσέγγισης των πραγμάτων, ωστόσο μιας και το επιστημονικό τείνει προς το αληθινό (τουλάχιστον μέσα σε ορισμένες προϋποθέσεις) στην προκειμένη περίπτωση δεν αναφερόμαστε παρά στην υποκειμενική αλήθεια του ερευνητή.

Είναι επίσης σαφές ότι κάθε τι το οποίο δημιουργείται ή διαπλάθεται έξω απο τις σχέσεις ζωής (είτε αυτό είναι ψυχανάλυση, είτε έρευνα) ενέχει και εμπεριέχει το "ψέμα" και σε κάποιες περιπτώσεις και τη "βία" (η βία σε σχέση με τον βιασμό, την διαστρέβλωση των πραγμάτων).

Η έρευνα, όπως και η ψυχανάλυση έχουν πολύ συγκεκριμένους κανόνες τους οποίους χρειάζεται οπωσδήποτε να ακολουθήσει ο ειδικός, για να έχει ένα αποτέλεσμα, που να μπορεί να έχει κάποιες περισσότερες πιθανότητες ώστε να πλησιάζει σε μια συγκεκριμένη αντικειμενικότητα. Η κυριότερη απο αυτές τις προϋποθέσεις είναι η ουδετερότητα του ειδικού απέναντι στο αντικείμενό του.

Ωστόσο ήδη στο σημείο αυτό υπάρχει μια αντίφαση γιατί είναι ο ίδιος ο ερευνητής - κλινικός ο οποίος επέλεξε να ασχοληθεί ερευνητικά με το συγκεκριμένο ζήτημα της αιμομιξίας και τη διερεύνησή του σε σχέση με τις μητέρες των παιδιών.

Ο ερευνητής θέλησε δηλαδή να ασχοληθεί μ'ένα ζήτημα που αφορούσε τον δικό του ψυχισμό, προβάλλοντάς το προς τα έξω και παίρνοντας ταυτόχρονα τη θέση του παρατηρητή.

Επιπλέον επιλέγει να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο ζήτημα βάζοντας

συγκεκριμένους κανόνες (ερευνητικό πλαίσιο) και φυσικά εκτός των πλαισίων της κοινωνικής ζωής.

Για να μπορεί να υπάρξει ένα αξιόπιστο ερευνητικό αποτέλεσμα χρειάζεται ο ερευνητής να έχει επίγνωση των παραπάνω διαδικασιών σε όσο γίνεται μεγαλύτερο βάθος. Έτσι θα μπορεί να ερμηνεύσει και να εξηγήσει, ή, να προσεγγίσει περισσότερο τις ασυνείδητες διαδικασίες οι οποίες λειτουργούν μέσα του, όπως κι' εκείνες των περιπτώσεων, αλλά και το κυριώτερο την μεταξύ τους ασυνείδητη επικοινωνία (φαινόμενα μεταβίβασης και αντιμεταβίβασης).

Χωρίς να επιχειρείται μια αντιστροφή των καταστάσεων χρειάζεται να επισημανθεί η σημασία της ασυνείδητης επικοινωνίας μεταξύ ερευνητή - περίπτωσης, η οποία συχνά μπορεί να είναι εκείνη η οποία θα κατευθύνει το ερευνητικό έργο, ανεξάρτητα από το συγκεκριμένο και αυστηρά οριοθετημένο πλαίσιο.

Το γιατί μια περίπτωση ήθελε να μιλήσει περισσότερο από μία άλλη, το γιατί ήταν περισσότερο ξεκάθαρη ως προς τα συμβάντα, το γιατί ο ερευνητής πίεσε περισσότερο προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση ή καταλάβαινε καλύτερα μια περίπτωση από μία άλλη, δεν αφορά το ερευνητικό πλαίσιο, αλλά στο τι διαμείφθηκε μεταξύ ερευνητή - περίπτωσης σε ασυνείδητο επίπεδο.

Η ουδετερότητα τελικά του ερευνητή δεν αφορά μόνο στο συνειδητά επιστημονικό οριοθετημένο ερευνητικό πλαίσιο αλλά ταυτόχρονα και στην οριοθέτηση και τον έλεγχο των ασυνειδήτων συναισθημάτων, σκέψεων και επιθυμιών που δημιουργείται μέσα από την αφήγηση του υλικού.

Η συγκεκριμένη θέση αυτού του δίδυμου δεν μπορεί να είναι άλλη από αυτή που ορίζεται να είναι μέσα από τις συγκεκριμένες ερευνητικές διατεταγμένες έτσι ώστε, μέσω μιας συγκεκριμένης μορφής στέρησης, να δοθεί η

δυνατότητα και στους δύο να φτάσουν να κατακτήσουν την αληθινή ιστορία. Ο ένας μιλώντας και ο άλλος ακούγοντας και παρεμβαίνοντας κατάλληλα στον κατάλληλο χρόνο.

Η έρευνα και πολύ περισσότερο η κλινική έρευνα, δεν μπορεί να αποτελεί δουλειά του ενός, του αφηγητή, αλλά είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας ερευνητή - αφηγητή.

Η συνάντηση με τη θεωρία θα έρθει όταν τα ασυνείδητα των δύο συναντηθούν μεταξύ τους και μέσα απο ένα κοινό συνειδητό λόγο.

Στη συγκεκριμένη έρευνα σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και το γεγονός της θεραπευτικής διάστασης και παρέμβασης κάτι που σε συγκεκριμένες περιπτώσεις έδρασε καταλυτικά. Εξ ίσου σημαντική βέβαια ήταν και η δυνατότητα ομαδικής συζήτησης, η οποία λειτούργησε υποστηρικτά αλλά και θεραπευτικά για τον ίδιο τον ερευνητή και σε αντιπαράθεση με τη μοναχική διαδρομή η οποία συνήθως επιλέγεται.

Κεφ. Ε': Ανάλυση περιπτώσεων

1. Η Περίπτωση της κας Α.

Με αφορμή την αρχική εισαγωγική ερώτηση της έρευνας, "Πείτε μας τι είναι αυτό που σας έκανε να έρθετε σε μας;" η κα Α. απαντά αναφερόμενη, ταυτόχρονα σε πολλά ζητήματα και σε πολλά επίπεδα:

"Έχω κάποιες ανησυχίες και δεν ξέρω κατά πόσο η δική μου ερμηνεία είναι σωστή, φοβάμαι ότι συμβαίνουν κάποια πράγματα αλλά, θα ήθελα να δείτε και εσείς το παιδί για να καταλάβετε. Αυτό είναι το πρώτο. Το δεύτερο είναι, να έχω το χαρτί από εσάς ώστε, να το χρησιμοποιήσω, είμαστε ενόψει διαζυγίου με τον άντρα μου, να μη βλέπει το παιδί μόνος του, αλλά "παρουσία τρίτου". Αυτό που θα ήθελα και θα ευχόμουν είναι να υπάρχει κάποιο μικρό πρόβλημα και με κάποια σύσταση, να μη χρειαστεί, να μη δημιουργηθεί τέτοιο πρόβλημα οπότε να το βλέπει τα Σαββατοκύριακα που κανονικά ένα παιδί έχει ανάγκη από τον πατέρα του".

Η κα Α. αναφέρει ότι έχει "κάποιες ανησυχίες" χωρίς όμως να πει ποιές ακριβώς είναι αυτές οι "ανησυχίες", σε ποιο ζήτημα αναφέρεται. Ωστόσο με δική της πρωτοβουλία ήρθε να μας μιλήσει για το συγκεκριμένο ζήτημα, που αφορούσε στη σεξουαλική παραβίαση του παιδιού της. Αποφεύγει όμως να ονοματίσει εξ αρχής την αιτία της επίσκεψης της, ενώ ταυτόχρονα, συνεχίζοντας τη σκέψη της, προβάλλει ως κύριο στοιχείο την "αμφιβολία" της για ότι συμβαίνει και ζητάει τη συνδρομή του ειδικού για το ξεκαθάρισμα αυτής της αμφιβολίας. Η αμφιβολία - ανησυχία, της κας Α., αφορά σε μία αρχική υποβάθμιση του γεγονότος το οποίο ωστόσο, όπως θα δούμε παρακάτω, περιγράφει με αρκετά μεγάλη σαφήνεια. Η αμφιβολία της θα "εξαφανιστεί" με "το χαρτί" που θα της δώσει ο ειδικός γιατί "είναι σε διαζύγιο

με τον άντρα της, ώστε εκείνος να βλέπει το παιδί παρουσία τρίτου προσώπου". Η κα Α. επιζητεί δηλαδή κάποιον ο οποίος θα διαλύσει την "αμφιβολία" της, στην οποία ωστόσο δεν έχει ακόμη αναφερθεί. Θα επικυρώσει όμως ταυτόχρονα με αυτόν τον τρόπο, τον λόγο για τον οποίο ζητάει διαζύγιο από τον άντρα της.

Η κα Α. ζητάει ένα "χαρτί", μια (επι)βεβαίωση για να μπορέσει να ανταγωνισθεί τον σύζυγό της. Είναι κάτι το οποίο αισθάνεται ότι δεν το έχει και γι' αυτό το ζητάει από κάποιον άλλον (τον ειδικό). Το "χαρτί" αυτό θα της δώσει τη δυνατότητα να πάρει διαζύγιο από τον σύζυγο και μάλιστα, σε βάρος του, καταγγέλοντάς τον ως αιμομίκτη. Θα της δώσει δηλαδή τη δυνατότητα να τον "νικήσει". Χρειάζεται όμως κάποιον άλλον για να το κατορθώσει αυτό. Χρειάζεται κάποιο "στήριγμα" και μάλιστα ένα στήριγμα εξουσίας.

Φαίνεται ότι η στάση της κας Α. απέναντι στον σύζυγό της, αλλά και στο γεγονός, της αιμομιξίας να είναι αμφιθυμική και όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η ίδια: "ως προς τα γεγονότα σχετικά με το παιδί, θα ήθελα και θα ευχόμουν να υπάρχει ένα μικρό πρόβλημα, να βλέπει το παιδί τον πατέρα του που τον έχει ανάγκη".

Από αυτή την πρώτη-πρώτη παράγραφο της συνέντευξης με την κα Α. διαφαίνονται άμεσα και έμμεσα, αφ' ενός μεν η σχέση της και η στάση της με την αιμομιξία, ως ψυχοσυναισθηματική συναλλαγή, αφ' ετέρου η γενικότερη ψυχοσυναισθηματική της κατάσταση και πως διαμορφώνονται οι σχέσεις της με τους άλλους (σύζυγος-παιδί-ειδικός).

Η κα Α. αποφεύγει άμεσα ν' αναφερθεί σ' αυτόν καθ' αυτόν το λόγο της επίσκεψής της στο κέντρο, δηλαδή στην αιμομιξία. Αναφέρεται έμμεσα και κατά κάποιο τρόπο (απο)-σιωπώντας το γεγονός της αιμομικτικής συμπεριφοράς του συζύγου. Δείχνει κατ' αρχή να ανησυχεί, έχοντας όμως

"κάποιες αμφιβολίες" και ζητάει την παρέμβαση του ειδικού, θεωρώντας ίσως, ότι εκείνος έχει τη δύναμη (το χαρτί), τη γνώση, αλλά και το θάρρος της επικύρωσης. Τί ακριβώς όμως χρειάζεται να επικυρώσει ο ειδικός;

Η κα Α. αναφέρει: "φοβάμαι ότι συμβαίνουν κάποια πράγματα" χωρίς όμως να αναφέρεται στα συγκεκριμένα πράγματα. Φαίνεται να διστάζει για δικούς της λόγους να αναφερθεί άμεσα στο γεγονός της αιμομιξίας. Ουσιαστικά η κα Α. δηλώνει και εκδηλώνει, σε ένα ασυνείδητο επίπεδο, τα δικά της αιμομικτικά συναισθήματα. Ζητάει λοιπόν από τον ειδικό αφ' ενός μεν να πάρει εκείνος την ευθύνη των αποκαλύψεων, αφ' ετέρου να μην είναι και ιδιαίτερα αυστηρός με τον σύζυγο και κατ' ουσίαν μαζί της. Ζητάει να της δώσει ο ειδικός "το χαρτί" το οποίο θα βεβαιώνει ότι, ναι πράγματι είναι ο σύζυγος ο αιμομίκτης και όχι εκείνη. Το "χαρτί" ως συγχωροχάρτι "άφεσης" των αμαρτιών, ως διαβατήριο ίσως για το "πέρασμα" σε μια άλλη κατάσταση.

Αμέσως μετά όμως, η ίδια σε μια εκδήλωσή αμφιθυμίας και αμφισβήτησης της όλης διαδικασίας, δηλώνει ότι "υποστηρίζει" τον σύζυγό της ότι δεν θέλει να χωρίσουν, ή ότι της είναι πολύ δύσκολο και εύχεται να μην υπάρχει πρόβλημα, ή, να είναι κάτι τόσο μικρό ώστε με μια "σύσταση" από τον ειδικό να "ξεπεραστεί".

"Το παιδί έχει ανάγκη από τον πατέρα του" λέει, δηλώνοντας μ' αυτό τον κατηγορηματικό τρόπο την αμφιθυμία της και τελικά, το πόσο η ίδια έχει ανάγκη αυτό το αμφιθυμικό αιμομικτικό, τελικά συμβιωτικό περιβάλλον. Αυτή η εικόνα, της ανάγκης, δηλαδή της διατήρησης ενός συμβιωτικού περιβάλλοντος και της αμφιθυμίας της ως προς το αντικείμενο, διασαφηνίζεται αμέσως μετά, όταν συνεχίζει να αναφέρεται στις σχέσεις της με τον σύζυγό της και διαπερνά το σύνολο της ομιλίας της μέχρι το τέλος της συνέντευξης.

"Είμαστε μαζί σχεδόν 5 χρόνια....Κοιμόμαστε χωριστά.....εδώ και 1 1/2 χρόνο.....Η σχέση μου με τον σύζυγό μου είχε κάποια αρνητικά από την αρχή... αρχίσανε να γίνονται άσχημες οι σχέσεις από τότε ουσιαστικά που γεννήθηκε το παιδί.....Από πριν ας πούμε είχαμε το πρόβλημα και οι σεξουαλικές μας σχέσεις δεν ήταν και πάρα πολύ καλές από την αρχή.....Ο άντρας μου το επιθυμούσε υπερβολικά (το παιδί) εγώ το ήθελα πάρα πολύ, ίσως δεν ήταν η ανάγκη μου αυτόν τον καιρό να κάνω ένα παιδί, αλλά το ήθελα τόσο πολύ, είχα πολύ ωραία εγκυμοσύνη αναμένοντάς το, ήταν όλα θετικά τα συναισθήματα τίποτα αρνητικό κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης".

Η κα Α. δεν καταπιάνεται με το ζήτημά της σεξουαλικής παρενόχλησης του γιου της, αντίθετα εστιάζει τη διήγησή της στις άσχημες σχέσεις της με τον σύζυγό της, οι οποίες υπάρχουν περίπου από την αρχή του γάμου, αναδεικνύοντας με την διήγησή της την αμφιθυμία ως το κύριο χαρακτηριστικό στις σχέσεις του ζευγαριού αλλά και σε όλα τα επίπεδα, όπως και στο θέμα του παιδιού. Δεν μπορεί να ξεκαθαρίσει τί θέλει. Αναφέρεται ουσιαστικά σ' έναν γάμο ο οποίος ευθύς εξ αρχής είχε προβλήματα (και κυρίως στο σεξουαλικό επίπεδο). Ωστόσο και παρ' όλ' αυτά, η ίδια αποφασίζει να κρατήσει το παιδί όταν διαπιστώνει ότι είναι έγκυος, ενώ διαφαίνεται μέσα της μια συναισθηματική σύγκρουση "...εγώ το ήθελα πάρα πολύ το παιδί, ίσως δεν ήταν η ανάγκη μου"...

Η κα Α. "κρατάει" το παιδί, προφανώς για κάποιους λόγους, που όμως δεν την καλύπτουν ολοκληρωτικά. Αυτή την αμφιθυμία όμως προσπαθεί με έναν ασυνείδητο τρόπο να την καλύψει, υπερτονίζοντας την επιθυμία της να κάνει ένα παιδί και ωραιοποιώντας την κατάσταση παρουσιάζοντας την περίοδο της εγκυμοσύνης της ως κάτι που κύλησε πολύ θετικά. Αργότερα όμως και προς το τέλος της 2ης συνάντησης μας θα πει: "...είχα πολλούς έμμετους περίπου

δέκα-δώδεκα (10-12) την ημέρα για τους πρώτους έξη (6) μήνες. 'Εχασα δέκα (10) κιλά ενώ θα έπρεπε να τα είχα πάρει, είχα και ένα είδος ανορεξίας...δηλαδή όσο μου λέγανε να φάω, τόσο δεν ήθελα να φάω".

Φαίνεται ότι η κα Α. έχει μια ιδιαίτερη τάση, να εξιδανικεύει τα πρόσωπα με τα οποία συνδέεται άμεσα στη ζωή της, αλλά και τις καταστάσεις οι οποίες την συνδέουν με αυτά. Αποτέλεσμα, ενώ υπάρχουν πρόσωπα ή καταστάσεις, που την δυσαρεστούν (σεξουαλικό, σύζυγος, γάμος, εγκυμοσύνη) εκείνη απωθεί συνεχώς αυτή τη δυσαρέσκεια, με συνέπεια να υπάρχει μέσα της μια συνεχής ψυχοσυναισθηματική σύγκρουση. Θετικό στοιχείο βέβαια της όλης υπόθεσης είναι το γεγονός ότι η κα Α. ζήτησε τη βοήθεια του ειδικού.

Στη συνέχεια μπορεί και περιγράφει την αιμομικτική συμπεριφορά του συζύγου προς το παιδί με αρκετή σαφήνεια και αρκετά ξεκάθαρο τρόπο. "Πολλές φορές ο άντρας μου σηκώνεται στις δύο-τρεις (2.00-3.00) το πρωί...κατεβαίνει λοιπόν το βράδυ, μπορεί να γίνει αυτό και δύο και τρεις φορές μέσα στη νύχτα, σηκώνεται πηγαίνει στο δωμάτιο του παιδιού, το σηκώνει από το κεφάλι, και το φιλάει στο στόμα παθητικά. Όχι ένα φιλί διαρκείας αλλά όπως το έχει έτσι το παιδί (στην αγκαλιά του) σε όλο το πρόσωπο και οπωσδήποτε περνάει από το στόμα...του λέει σ' αγαπώ σε λατεύω, θα πεθάνω, δεν μπορώ χωρίς εσένα κ.λ.π.....Πολλές φορές του σηκώνει το μπλουζάκι και το γαργαλάει, τον χαϊδεύει στο στήθος.....Μια φορά τον είχε φιλήσει στις ρώγες.....Αλλες φορές, μπροστά σε κόσμο όταν κάνει κάποια αταξία του κατεβάζει το βρακάκι και τον χτυπάει...τον βάζει μπρούμυτα επάνω του και τον χτυπάει στον πωπό....Ο άντρας μου παίρνει το παιδί μαζί του στην W.C. πολλές φορές κάνουνε και μπάνιο μαζί.....Τον φοβερίζει και του λέει τώρα θα τιμωρηθείς, τώρα θα τιμωρηθείς και τον ετοιμάζει ψυχολογικά" (πριν τον χτυπήσει στον πισινό).

Ωστόσο για την κα Α. η συγκεκριμένη συμπεριφορά του συζύγου απέναντι στα παιδιά, γενικότερα, της ήταν γνωστή, ακόμα, πριν παντρευτούν. Ο σύζυγός της από πριν, είχε μια αποπλανητική συμπεριφορά απέναντι σε παιδιά, γνωστά, ή, άγνωστα"....

Η δεύτερη φάση είναι τι χαριτωμένο, να σου δώσω ένα φιλάκι, τι γλυκό που είναι κ.λ.π., το παίρνει, το φιλάει στο στόμα, σχεδόν πάντα, όταν βλέπει ότι η μαμά δεν κοιτάει, το γυρίζει τούμπα, το παίρνει αγκαλίτσα κάνει διάφορα που δείχνουν ότι έχει μια υπερβολική αδυναμία στο παιδί. Είναι τριάντα (30) παιδιά στο δρόμο; θα σηκώσει και τα τριάντα (30).....το πήρε από τον παπά και άρχισε να το φιλάει στον πωπό μπροστά στον κόσμο και έλεγε: δεν αντέχω να περιμένω δεν αντέχω".

Παρ' όλ' αυτά όμως για την κα Α. το ζήτημα παρέμενε "ανοιχτό" και η ίδια διατηρούσε και διατηρεί ακόμη, στη διάρκεια της συνεργασίας μας, κάποιες "επιφυλάξεις", όπως: "έχω κάποιες ανησυχίες και δεν ξέρω κατά πόσο είναι δική μου ερμηνεία..." "υπάρχουν και μερικά που συμβαίνουν, είναι κάτι που μπορεί να είναι στο μυαλό μου. Οι προεκτάσεις που του έχω δώσει εγώ δεν ξέρω κατά πόσο ισχύουν".

Φαίνεται λοιπόν ότι η αμφιθυμία είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό στο συναισθηματικό κόσμο της κα Α., με αποτέλεσμα και η συμπεριφορά της απέναντι στο γεγονός της σεξουαλικής παρενόχλησης, όσο και απέναντι στον σύζυγό της, αλλά και στο παιδί της, να μην είναι ξεκάθαρη και σταθερή. Εγκλωβισμένη η ίδια σε μια εξιδανικευμένη αλλά ταυτόχρονα απορριπτική εικόνα που έχει για τον σύζυγό της μοιάζει να μην μπορεί να αποδεχτεί την πραγματικότητα.

"Εγώ δεν μπορούσα ποτέ να διανοηθώ ότι ο άντρας μου θα μπορούσε ποτέ να κάνει τέτοιο πράγμα, δηλαδή να βάλει χέρι ή οτιδήποτε.....Πώς αντιδράω εγώ

όταν τα κάνει αυτά; Ή τον σκουντάω ή τον κοιτάζω με κάποιο τρόπο συνθηματικό ώστε να μην καταλαβαίνει το παιδί ή πολλές φορές του το λέω και μπροστά στο παιδί".

Φαίνεται ότι για την ίδια η συγκεκριμένη συμπεριφορά του συζύγου της έχει ενταχθεί στο γενικότερο πλαίσιο των καθημερινών σχέσεων ρουτίνας.

Η κα Α. "αντιδρά ή δεν αντιδρά", στην τουλάχιστον "περίεργη" συμπεριφορά που έχει εκείνος απέναντι στο παιδί τους ή απέναντι σε άλλα γνωστά ή άγνωστα παιδιά, όπως θα έκανε ο καθένας για μια οποιαδήποτε διαφωνία με τον σύζυγο του.

Το ενδιαφέρον ωστόσο της κας Α. επικεντρώνεται στις σχέσεις της με τον σύζυγό της και λιγότερο στο συγκεκριμένο γεγονός. Στο πως δηλαδή θα μπορέσουν "να τα βρουν", έτσι ώστε να μη διαταραχτεί η συζυγική ισοροπία και αναγκαστούν να χωρίσουν.

Απουσιάζει από τη διήγηση των γεγονότων εκείνο που ονομάζουμε συναισθηματική δόνηση που προκαλείται από τον συναισθηματικό πόνο.

Όταν αναφέρεται στη γνωριμία της με τον σύζυγό της οι περιγραφές όπως και τα συναισθήματά της είναι αντιφατικά. Από την μία τον ήθελε πάρα πολύ και τον είχε εξαδανικευμένο, από την άλλη παντρεύτηκε με το "ζόρι". Από την μία δεν τον πολύ - ήθελε, από την άλλη κολακευόταν με την συμπεριφορά και τη στάση του απέναντί της. Από τη μία τον θεωρεί σπουδαίο, από την άλλη μέτριο. Φαίνεται να δημιουργεί μια σχέση και αργότερα μια οικογένεια με τον σύζυγό της, χωρίς να έχει ξεκαθαρίσει μέσα της, σε συνειδητό επίπεδο, ποιά ήταν τα συναισθήματά της απέναντι στον άντρα της ως ερωτικό σύντροφο. Παρορμητικά σχεδόν παντρεύεται έναν άνθρωπο για τον οποίο διαπιστώνει, αρκετά νωρίς, ότι έχει προβλήματα και παρ' όλ' αυτά προχωράει στη γέννηση ενός παιδιού.

Διηγούμενη τις σχέσεις της με τον σύζυγό της θα πει: "Γνωριστήκαμε...εγώ είχα μια ιδέα για το θέμα...πολύ παλιά...τον ήξερα και τον είχα ερωτευθεί στα 16 μου. Μετά οκτώ-εννέα (8-9) χρόνια τον ξαναείδα, ήρθε στο σπίτι, μεγάλη επιμονή και να με δει ότι του είχα λείψει, τελείως παράλογο....."

Η κα Α., πολύ χαρακτηριστικά, αναφέρει για τη γνωριμία με τον σύζυγό της, "είχα μια ιδέα για το θέμα". Σπάνια, πολύ σπάνια κάποιος εκφράζεται μ' αυτόν τον τρόπο όταν αναφέρεται σε κάποιον άλλον άνθρωπο για τον οποίο μάλιστα νοιώθει και μια ερωτική έλξη. Πρόκειται συνήθως για μια έκφραση η οποία αφορά σε υποθέσεις, γεγονότα ή καταστάσεις και όχι βέβαια σε πρόσωπα. Φαίνεται δηλαδή εξ αρχής ότι η κα Α. όταν αναφέρεται στο σύζυγό της δεν αναφέρεται τόσο σ' εκείνον ως πρόσωπο αλλά στη "θεματική" του, σ' εκείνον που αναπαριστά μέσα της κάτι το οποίο το ήξερε, όπως θα πει η ίδια αμέσως μετά.

Θα λέγαμε επίσης ότι, μ' έναν ασυνείδητο τρόπο, κάνει μια παραδρομή, αντί να αναφερθεί στο πρόσωπο και να πει "τον ήξερα από παλιά" αναφέρεται στο τι αντιπροσωπεύει για κείνην το συγκεκριμένο πρόσωπο "είχα μια ιδέα για το θέμα". Στην προκειμένη περίπτωση είναι σαν να εξομολογείται, χωρίς να το συνειδητοποιεί ότι: "είχα μια ιδέα για την σεξουαλική διαστροφή του συζύγου εξ αρχής".

Πηγαίνει μαζί του τελικά γνωρίζοντας τι συμβαίνει. Ήταν "τελείως παράλογο" θα πει, αλλά, θα συμπληρώσει παρακάτω, "το είχα μεγάλη ανάγκη".

Το παράλογο αν και το τοποθετεί από την πλευρά του συζύγου της και εύλογα, (πως ήταν δυνατόν να του λείπει τόσο πολύ μετά από τόσα χρόνια) ισχύει και για την ίδια. Η κα Α. μιλάει για το δικό της "παρ-άλογο", για τις δικές της ασυνείδητες ενορμήσεις και φαντασιώσεις οι οποίες με την επανεμφάνιση του μελλοντικού συζύγου αφυπνίστηκαν, τόσο, που δεν

μπορούσε τελικά να τις ελένξει όπως θα αναφέρει αμέσως μετά "...πήγα σχεδόν σαν να με σπρώχνανε, πραγματικά δεν το ήθελα να πάω, αλλά πήγα για να πάω. Ήμουν σε μια άσχημη κατάσταση αυτή τη περίοδο".

Η κα Α. ακολούθησε αυτό που στην καθημερινότητα θα λέγαμε "μοιραίο", ακολούθησε τη "μοίρα" της. Ακολούθησε ουσιαστικά αυτό που της προέτασε το ασυνείδητό της "σπρώχνοντάς την", "πήγα για να πάω". Δεύτερον, γιατί ήταν σε "άσχημη" κατάσταση, τότε. Που σημαίνει ότι ήταν σε μια κατάσταση όπου δεν αντλούσε καμιά ικανοποίηση ότι, είχε δηλαδή βαθύτερες ανάγκες και επιθυμίες ανικανοποίητες.

Η κα Α. "πήγε" με τον σύζυγό της γιατί ουσιαστικά αυτό ήθελε, αυτό επιδίωκε, ήταν μια βαθύτερη ανάγκη της. Η ανάγκη μιας αγκαλιάς, η βαθύτερη ανάγκη για μια συμβιωτική σχέση, περιβεβλημένη από μια ψευδο-επιθυμία.

"Τελικά, μου φέρθηκε πάρα πολύ τρυφερά, μου μίλησε ανοιχτά για τη ζωή του, για όλα αυτά, είδα ότι έχει πάρα πολλά προβλήματα και είπα ότι θα τον κάνω καλά και έπεσα στο λάκκο ας πούμε που πέφτεις συνήθως. Είχα μόλις τελειώσει την ψυχιατρική".

Η κα Α. "ήξερε" λοιπόν από την αρχή για το "θέμα". "Γνώριζε" τι συνέβαινε στο σύζυγό της και εκείνος της το επιβεβαίωσε "μιλώντας της ανοιχτά για τη ζωή του, για όλα αυτά". Εκείνο που δεν γνώριζε και γι αυτό βρίσκεται και σ' αυτή την έντονη αμφιθυμική κατάσταση ήταν οι ασυνείδητες ανάγκες του δικού της Εγώ.

"Έπεσα θα πει, στο λάκκο" και αμέσως μετά θα συμπληρώσει "μόλις είχα τελειώσει φιλολογία". Έπεσε δηλαδή κατά κάποιο τρόπο στην "παγίδα" που το ίδιο το ασυνείδητο της της έστρωσε", και όχι τυχαίως, αλλά, μόλις τελείωσε τις σπουδές της. Σαν οι ανάγκες ενός ιδιαίτερα αδύναμου. Εγώ, να διαπλέκονται με τις απαιτήσεις της παντοδυναμίας ενός αυστηρού Υπερεγώ

και ενός μεγαλόσχημου Ιδανικού του Εγώ.

"Μου φερόταν πάρα πολύ τρυφερά, εξουσιάστηκα θα μπορούσα να πω. Δηλαδή μπορούσα να αργήσω 5' και να είχε πάρει την αστυνομία, τον Ερυθρό Σταυρό, μήπως και μου συνέβει τίποτα στα 5' που άργησα... Αυτό το μετέφραζα ως αγάπη τότε και όχι ως κάτι το παθολογικό. Είχε αναβιώσει και μένα μέσα μου, με αφορμή όλα αυτά, ο εφηβικός έρωτας και εγώ το παρέβλεπα. Έλεγα, "τι καλά"...με το που έμπαινα άνοιγε μια αγκαλιά... ...καθόμουν έτσι και υπέφερα από όλη αυτή την ιστορία..."

Η κα Α. αναφέρει ότι ο σύζυγός της της φερόταν "τρυφερά" τόσο πολύ όμως τρυφερά που καταντούσε "εξουσιαστικό." Δεν παραπονιόταν όμως η ίδια γι αυτή τη συμπεριφορά του συζύγου της. Αντίθετα, "αυτό το μετέφραζε ως αγάπη τότε και όχι ως κάτι το παθολογικό". Αναφέρεται δηλαδή σε μια συμπεριφορά που της άρεσε και μάλιστα της ήταν "οικεία" μια και της θύμιζε τον "εφηβικό έρωτα", σίγουρα όμως της θύμιζε κάτι βαθύτερο. Παρακάτω μάλιστα θα πει: "...είχε δώσει μια εικόνα ενός σοβαρού ατόμου τότε (τους 3 πρώτους μήνες) δεν είχα δει αυτές τις εικόνες με τα παιδιά, είχα άλλη εικόνα που μετά άρχισε να αλλάζει". Θα αναφέρει μάλιστα ότι ο "κακός" ήταν ο πεθερός της ο οποίος τους εκβίασε για να παντρευτούν "...στους 3 μήνες με εκβιασμό του πατέρα του θα μου δώσει την κατάρα που παντρευτήκαμε".

Εισάγοντας στη σχέση με τον σύζυγό της, τον πεθερό της, επαναφέρει στο προσκήνιο το στοιχείο της "μαγικής σκέψης", της "κατάρας" όπως χαρακτηριστικά θα αναφέρει. Πρόκειται ακριβώς για αυτό το στοιχείο του "πεπρωμένου" που αναφέραμε και παραπάνω.

Η κα Α. δεν μπορεί να αποφύγει αυτόν το γάμο, δεν μπορεί να αποφύγει αυτή τη συγκεκριμένη σχέση με τον σύζυγο της και για έναν παραπάνω λόγο, γιατί "θα έχει την κατάρα του πεθερού". Πρόκειται ακριβώς, όπως και πριν, για την

υπακοή σε μιαν "εντολή", σε έναν νόμο ενός γονεϊκού μορφοειδώλου, όπως είναι ο πεθερός στη προκειμένη περίπτωση. Φαίνεται ότι για εκείνη η εντολή με την μορφή της κατάρας, ή, της μοίρας, αποτελεί τον αρχέγονο εσωτερικό της νόμο, τον οποίο και δεν μπορεί να απαρνηθεί, αφού τον έχει εσωτερικεύσει ή ακόμα περισσότερο ενσωματώσει, ως ένα αρχαϊκό γονεϊκό μορφοείδωλο. Είναι ακριβώς αυτή η σχέση, σε καλά και κακά αντικείμενα, η οποία και καθορίζει την εξέλιξη της σχέσης με τον σύζυγό της (ο καλός σύζυγος, ο κακός πεθερός).

Η σημαντικότητα αυτής της σχέσης εξηγείται και από ένα άλλο γεγονός, από το ότι η κα Α. συσκοτίζει και απωθεί την πραγματικότητα, αναφέροντας κάποια στιγμή ότι ο σύζυγος τους τρεις πρώτους μήνες της γνωριμίας τους, "είχε δώσει μια εικόνα ενός σοβαρού ατόμου". Στη συγκεκριμένη περίπτωση η κα Α. λέει ένα "ψέμα" γιατί ήδη γνωρίζει πολύ καλά πια (και μετά την ανάμνηση της εφηβείας) τη σεξουαλική συμπεριφορά του μελλοντικού της συζύγου.

"Οι σεξουαλικές μας σχέσεις δεν ήταν και πάρα πολύ καλές από την αρχή.....Παρόλο που το σεξουαλικό δεν με κρατούσε τόσο πολύ είπα, δεν πειράζει ίσως αργότερα να είναι καλύτερα (τους 3 πρώτους μήνες της γνωριμίας).....Κάποια στιγμή αρχίσαμε στις σχέσεις περίεργα σεξουαλικά και εγώ έστριψα, όχι ακριβώς έστριψα στην αρχή, γιατί κάποια στιγμή μου κάλυπτε ανάγκες.....Μου έδενε χέρια, έπαιρνε κάποιες γραβάτες και με μαστίγωνε, άλλες φορές πόναγα, άλλες φορές δεν με πόναγε, αλλά ήθελε να βλέπει την κίνηση και ήθελε να λέω συνέχεια ότι είμαι δούλα και αυτά... Αυτό γινόταν 5-6 μήνες στην αρχή. Μετά έμεινα έγκυος και δεν είχαμε δυνατότητα επαφών.....Δεν μπορούσε (ο σύζυγος) να κάνει αλλιώς... Ήθελε πάντα να βλέπει κάποιες "τσόντες" και ένοιωθε ότι δεν τον τράβαγα εγώ αλλά έπρεπε

να βλέπει, κάτι, κάθε φορά...".

Είναι σαφές ότι η κα Α. αναφέρεται εδώ σε μια σαδομαζοχιστική σεξουαλική σχέση που είχε αναπτύξει με τον σύζυγό της από την αρχή της γνωριμίας τους και κυρίως πριν από τη γέννηση του παιδιού, η οποία όμως δεν συνεχίστηκε μετά, με δικιά της "υπαιτιότητα".

Φαίνεται όμως ότι ο μαζοχισμός της κας Α. δεν αφορά σε μια διαστροφική διαταραχή σεξουαλικού χαρακτήρα αλλά αντίθετα, έχει να κάνει με τον ψυχαναγκασμό προς επανάληψη "ο οποίος αντιπαραθέτει διαλεκτικά το σαδιστικό Υπερεγώ (εντολή του πατέρα ή της αρχαϊκής φαλλικής μάνας) με το μαζοχιστικό Εγώ (συναισθήματα αυτοϋποτίμησης)." (B. Grunberger)

Εκείνο το οποίο φαίνεται να έχει ιδιαίτερη σημασία και κάποια στιγμή να διαφοροποιεί τελεσίδικα, ως προς τη διαστροφή, τη στάση της κας Α. απέναντι στον σύζυγό της, είναι το γεγονός της μη σεξουαλικής ικανοποίησης. Η κα Α. έχει ανάγκες. Ο τρόπος που γινόντουσαν οι σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού της "κάλυπτε κάποιες ανάγκες. Αισθάνεται, κριτικά απέναντι στον σύζυγό της που βλέπει πορνο-ταινίες για να διεγερθεί. Επειδή αυτό είναι έξω από τις ανάγκες της.

Τα ίδια συναισθήματα εκφράζει και απέναντι στον ερευνητή, εξού και το "ψέμα" ότι τάχα "δεν ήξερε τι γινόταν με τον σύζυγο." Επιδιώκει να φανεί ότι "μπλέχτηκε" σε μια υπόθεση την οποία δεν ήθελε, αλλά που είχε πολύ μεγάλη ανάγκη.

Μετά τον γάμο "ανακαλύπτει νέα" προβλήματα:

"...Υπήρχε το εξής πρόβλημα, όταν το βράδυ κοιμόμασταν μαζί έχει πολύ δύσκολο ύπνο, αυτός που κοιμάται δίπλα του είναι αδύνατο να κουνηθεί.....καθόμουν έτσι και υπέφερα γιατί ήξερα ότι εάν κάνω κάτι και ξυπνήσει θα σηκώσει τη γειτονιά στο πόδι με βλαστήμιες, θα τον πιάσει

ημικρανία και μετά θα πάει όλη η μέρα έτσι".

Παρ' όλ' αυτά δεν μπορεί να αποφασίσει τι θα κάνει, ή "προτιμούσε να υποφέρει" μήπως και φτιάξει η σχέση τους.

Με την γέννηση του παιδιού θα πει: "

...είχα δύο. Από τη μία να ακούσω το παιδί και δεύτερο να μη κουνηθώ να μην αλλάξω πλευρό και ξυπνήσει εκείνος...". Ωστόσο όμως συμβαίνει κάποιο γεγονός που φαίνεται να αλλάζει άρδην, έκτοτε, την κατάσταση.

"Έφυγε για 6 μήνες ταξίδι (λίγο μετά τη γέννηση του παιδιού) και μου είπε ότι φεύγω για να απαλλαγώ από εσένα, κάπως έτσι κάποιες στιγμές βρήκα κάποια προφυλακτικά στην τσάντα του και εκείνος μου είπε: "εγώ εσένα αγαπάω αλλά με άλλες ευχαριστιέμαι". Αυτό δεν μου άρεσε καθόλου και από εκείνη τη στιγμή άρχισα να είμαι καχύποπτη".

Βρισκόμαστε στην περίοδο λίγο μετά τη γέννηση του παιδιού με τα συγκεκριμένα προβλήματα που έχουμε αναφέρει και όπου το ζευγάρι δεν έχει ή σχεδόν, δεν έχει, σεξουαλικές σχέσεις, ο κος Α. φεύγει για ταξίδι και η σύζυγος ανακαλύπτει τα προφυλακτικά και λέει: "άρχισα να είμαι καχύποπτη". Η κα Α. ανακαλύπτει ότι ο σύζυγος της "πηγαίνει" με άλλες γυναίκες και όχι μόνον αυτό, αλλά βασικά ικανοποιείται σεξουαλικά από άλλες γυναίκες και εκείνη μόνον την "αγαπάει". Σταμάτησε να αποτελεί για το σύζυγο το αντικείμενο του πόθου του, κατά μια έννοια "απο-σεξουαλικοποιήθηκε" ή διαφορετικά, απορρίφθηκε.

Δεν είναι εκείνη πια που του προσφέρει σεξουαλική ευχαρίστηση αλλά μόνον "αγάπη", όπως της είπε ο κος Α. Η απάντηση της κας Α., σε όλα αυτά, είναι η καχυποψία αλλά και η άρνηση της, για σεξουαλικές σχέσεις.

Απαντάει στην πρόκληση του συζύγου της με έναν καθαρά ναρκισσιστικό τρόπο. Δεν μπορεί να πιστέψει αυτό που έγινε και που ο ίδιος ο σύζυγός της

ομολόγησε. Σαν να μην άντεξε την πραγματικότητα, το γεγονός, τη συζήτηση με τον άντρα της. "Έκανε ένα βήμα πίσω," θεωρώντας το δεύτερο σκέλος του περιστατικού ως μη γενόμενο, διατηρώντας μόνο κάποιες υποψίες. Μοιάζει σαν να μην άντεξε την πραγματικότητα στο σύνολό της, αρνήθηκε ένα μέρος της και μάλιστα το πιο σημαντικό. Συγχρόνως δεν αναφέρεται καθόλου στα συναισθήματα που της δημιούργησε αυτό το περιστατικό, αν θύμωσε ή αν στεναχωρέθηκε κ.λ.π. Αυτό που δεν μπορεί να πιστέψει είναι τυχόν η απώλεια του αντικειμένου - σύζυγος.

Η έννοια της καχυποψίας έτσι όπως μας τη μεταφέρει η κα Α. σε σχέση με το συγκεκριμένο γεγονός, εκτός του ότι αφορά σε μια αμυντική δική της στάση, απέναντι στην επιθετική συμπεριφορά του συζύγου, ταυτόχρονα είναι εξ ίσου επιθετική συμπεριφορά προς τον σύζυγο.

Φαίνεται να αρνείται μ' έναν ασυνείδητο τρόπο αυτό που της συμβαίνει και ταυτόχρονα, ή πάλι μ' έναν ασυνείδητο τρόπο, αλλάζει θέση, περνάει στην αντεπίθεση, "μπαίνει" πια σε μια διαδικασία αντιμετώπισης του συζύγου σαν, "ίσος προς ίσος," με έναν δικό της φαλλό (παιδί). Η στάση της και η συμπεριφορά της από καθαρά παθητική-μαζοχιστική γίνεται διεκδικητική, επιθετική-σαδιστική.

Προσπαθεί να αλλάξει θέση για να αντιμετωπίσει τον σύζυγό της, πράγμα όμως πολύ δύσκολο αφού όπως θα πει η ίδια, συνεχίζοντας, τα πράγματα πήραν μια δραματική μορφή.

"Με χτύπαγε. Δεν μπορούσα να αντιδράσω καθόλου δηλαδή δεν σήκωνα χέρι.....Όταν με χτύπησε και μένα έβαλε τα κλάμματα...και ενώ μέσα μου έχω πεισθεί ότι είναι από τα νεύρα του...κάποιες στιγμές τον λυπάμαι...αφού είναι παθολογικό, γιατί να του κάνω κι εγώ κακό. Από εκεί είναι οι ενοχές. Γενικά έχω πολλές ενοχές στη ζωή μου".

Η κα Α. νοιώθει "ενοχές" όπως θα πει. Νοιώθει ενοχές και γι αυτό τελικά δεν μπορούσε "να σηκώσει χέρι στον σύζυγό της". Προτιμά "να κάθεται να τις τρώει", λυπάται τον σύζυγό της, λέει ότι αυτό που του συμβαίνει είναι παθολογικό και ότι εκείνη "δεν θέλει να του κάνει κακό", γιατί έχει ενοχές. Γενικά, θα πει, "έχω πολλές ενοχές στη ζωή μου".

Δυσκολεύεται να αντιμετωπίσει τον σύζυγό της ως "ίσος προς ίσον", γιατί παραμένει καθηλωμένη σε μια σαδο-μαζοχιστική σχέση θεωρώντας ταυτόχρονα τον σύζυγο αφ' ενός ως ένα αρχαϊκό γονεϊκό μορφοείδωλο το οποίο την καταδυναστεύει και ουσιαστικά δεν μπορεί να τα βάλει μαζί του, αφ' ετέρου ένα εξιδανικευμένο αντικείμενο. Και για τις δύο περιπτώσεις η κα Α. νοιώθει ένα βαθύ και έντονο μίσος το οποίο της προκαλεί μια μεγάλη αδράνεια, τόση ώστε να μην μπορεί να κάνει τίποτα.

Παραμένοντας σε μια σαδομαζοχιστική σχέση με τον σύζυγό της, δίνει μια άλλη μορφή στη σεξουαλική της σχέση όπου κυρίαρχο στοιχείο είναι ο ξυλοδαρμός της από εκείνον, αδυνατώντας ουσιαστικά να δημιουργήσει μια γενετικού σχέση τύπου μαζί του.

Η συγκεκριμένη συμπεριφορά της κας Α. παραπέμπει σε καθηλώσεις οι οποίες αφορούν στο σαδοπρωκτικό και στο φαλλικό στάδιο ανάπτυξης όπου η σύγκρουση αφορά σε ναρκισσιστικού τύπου τραύματα και σε ένα καταρακωμένο Ιδανικό του Εγώ.

Στην πορεία της σχέσης διαπιστώνοντας ότι δεν μπορεί να "τα καταφέρει" όπως λέει, ότι δεν μπορεί δηλαδή να τα βάλει με αυτό το αρχαϊκό imago, το οποίο και φοβάται ιδιαίτερα, αναζητά ένα στήριγμα (ειδικός).

Κάπου με όλες αυτές τις καταστάσεις θα πει: "ένοιωθα φοβερό φόβο, ότι εγώ δεν θα μπορούσα ποτέ μόνη μου να τα καταφέρω και ήθελα να με βοηθήσει κάποιος". Ταυτόχρονα όμως εξακολουθεί να αρνείται κάθε σεξουαλική επαφή

με τον σύζυγό της, ενώ συγχρόνως σκέφτεται να τον καταγγείλει στην αστυνομία. "Στα 2 1\2 χρόνια είχαμε 4-5 επαφές και οι επαφές είναι κάτι που δείχνει πόσο ένα ζευγάρι πάει καλά ή όχι.....Κλειδώνομαι στο δωμάτιό μου. Αυτό δεν το κάνω τόσο γιατί φοβάμαι μη με σκοτώσει, αλλά για να έχω κάποιο άλλοθι...ώστε καταθέτοντας στην αστυνομία να πω ότι το έκανα από φόβο, γιατί έχω και τύψεις.....Ολο αυτό τον καιρό προσπαθούσα να τον στρέψω προς μια ψυχίατρο για να μη χαλάσει η σχέση, γιατί είχα κι εγώ τις ανασφάλειές μου, δεν ήθελα να χωρίσω".

Χρειάζεται εδώ, ίσως, να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις οι οποίες αφ' ενός μεν θα μας ξεκαθαρίσουν τη σχέση της κας Α. με τον σύζυγό της, αφ' ετέρου θα κατανοήσουμε τη γενικότερη ψυχοσυναισθηματική της κατάσταση, αλλά και τι ζητάει από τον ειδικό.

Η κα Α. διηγείται μια ιστορία όπου φαίνεται η ίδια να "υποφέρει" από έναν διεστραμμένο σύζυγο, τον οποίο φοβάται λέει ότι, έχει ενοχές γι αυτή τη σχέση αλλά ταυτόχρονα "δεν μπορεί" να του κάνει κάτι "κακό". Θέλει όπως λέει να τον βοηθήσει και γι αυτό τον πηγαίνει σε ειδικούς ή πηγαίνει η ίδια σε ειδικούς, ωστόσο από τους ειδικούς "περιμένει" να ακούσει την καταδίκη του συζύγου της και την δικιά της δικαίωση. Ουσιαστικά δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει σε βάθος, τη δικιά της συμμετοχή στο συγκεκριμένο σαδομαζοχιστικό παιχνίδι με τον σύζυγό της.

Η κα Α. ταυτίζεται βασικά με μια αρχαϊκή μητέρα και προσπαθεί να ευνουχίσει τον σύζυγό της τον οποίο και φθονεί, όπως πιθανώς φαντάζεται ότι η μητέρα της ενεργούσε αντίστοιχα απέναντι στον πατέρα της. Ωστόσο όμως εκφράζει ταυτόχρονα την ανάγκη της για στήριγμα δηλώνοντας μια καθήλωση στο στοματικό στάδιο ανάπτυξης.

"Συνήθως ας πούμε είμαι κάτω σε μια σχέση, ότι δεν ζητάω, ότι δέχομαι

κάποια πράγματα και προσπαθώ...γιατί φοβάμαι πολλά πράγματα. Το συγκεκριμένο άτομο το φοβάμαι πολύ.....Ισως έλκω και έλκομαι από άτομα που έχουν ανάγκη από βοήθεια.....Πάντα γίνεται το δικό του και εγώ είμαι πάντα από κάτω".

Η ταύτιση με την αρχαϊκή μητέρα της προκαλεί έντονο φόβο και άγχος και είναι ταυτόχρονα και η αιτία για την σαδο-μαζοχιστική της συμπεριφορά. Είναι όμως και ο μόνος τρόπος, φαινομενικά, για να γίνει αγαπητή, ως παιδί, από την ίδια της την μητέρα, ως σύζυγος από τον σύντροφό της και ως θεραπευόμενη από τον θεραπευτή της. "Ισως ελκώ και έλκομαι, θα πει, από άτομα που έχουν ανάγκη από βοήθεια". Με όλες αυτές τις φράσεις εκφράζει τις βαθύτερες ανάγκες της για στήριξη.

Πίσω όμως από όλη αυτή την γεμάτη μοιρολογία και θλίψη, για την ίδια, κατάσταση, υπάρχει ένας έντονος θυμός.

"...εγώ είμαι πάντα από κάτω..... Μέσα μου γίνεται μια μάχη γιατί βλέπω ότι με συκοφαντεί σε όλο τον κόσμο.....Κάπου θα πρέπει να βγάλω αυτή τη δικαίωση τόσο καιρό γι αυτό το 'χω βάλει στόχο. Το είχα μάλλον. Τώρα δεν μπορώ...τώρα με έπεισε αρκετά...Νοιώθω την ήττα μου και εκεί εκνευρίζομαι.....Δεν έχω μεγάλη αυτοεκτίμηση.....Συνήθως δείχνω μια εικόνα πολύ δυναμική και έχω εμπιστοσύνη σ' αυτά που μπορώ να κάνω. Έχω μεγάλη δυνατότητα ελιγμών. Εκτός και αν υπάρξει κάποιο άτομο το οποίο να με απορρίπτει".

Η κα Α. αισθάνεται ότι δεν αντέχει την απόρριψη. Όταν υπάρχει κάποιο άτομο που την απορρίπτει, "χάνει" την αυτοεκτίμησή της, αισθάνεται αδικημένη, συκοφαντημένη και τελικά ηττημένη. Θέλει να αντιδράσει αλλά νοιώθει ότι δεν μπορεί (σαδιστικό Υπερεγώ σε αντιπαράθεση με το μαζοχιστικό Εγώ).

Με τα παραπάνω λεγόμενά της, μοιάζει να αναφέρεται σε πρώιμα άγχη και

φαντασιώσεις, σε στοματικές στερήσεις και σε ναρκισσιστικά τραύματα, τα οποία την κάνουν να νοιώθει τελικά απορριπτέα. Για να αμυνθεί σε όλα αυτά τα αρχαϊκά άγχη τα προβάλλει στους άλλους, τους οποίους θεωρεί συκοφάντες και άδικους και διεκδικεί για κείνη έναν φαλλό-πέος για να μπορέσει να τους επιβληθεί ή για να μπορέσει να συγκροτήσει τον εαυτό της. Ωστόσο η διεκδίκηση, ή, καλύτερα η ταύτιση της, γίνεται μ' ένα μερικό αντικείμενο, είναι προ-οιδιποδιακή και ουσιαστικά αναπαράγει το ίδιο εσωτερικευμένο μοντέλο, το οποίο προσπαθεί να αλλάξει. Η κα Α. ταυτίζεται βασικά με ένα αρχαϊκό αδιαφοροποίητο γονεϊκό μορφοείδωλο (συμπλεγμένοι γονείς κατά M. Klein) το οποίο ταυτόχρονα προσπαθεί να ανταγωνιστεί (μητέρα - σύζυγος) όταν νοιώθει ότι την απορρίπτει (διωκτικά άγχη).

Αισθάνεται στη σχέση της με τον σύζυγό της, αλλά και γενικότερα στις σχέσεις της με τους άλλους, ότι ενώ είναι "δυναμική" χάνει τη δύναμή της όταν κάποιος την απορρίπτει. Αυτή είναι και η απαρχή για τη δημιουργία του διωκτικού άγχους, όπου τελικά το καλό μερικό αντικείμενο (πέος-μαστός) γίνεται κακό, τιμωρητικό, διωκτικό. Πρόκειται ουσιαστικά για το ίδιο μερικό αντικείμενο που φαντασίωσε ότι κατείχαν η αρχαϊκή μητέρα ή ο αρχαϊκός πατέρας και το οποίο θα την έκανε να νοιώθει δυνατή, επιθυμητή, καλύτερη από άλλους-ες, κάτι το οποίο όμως τελικά δεν είχε καμιά αξία, δεν άξιζε. Έτσι από "χρυσός γίνεται χαλκός" και νοιώθει τελικά απορριμμένη.

Το συναίσθημά της αυτοϋποτίμησης της κας Α. φαίνεται ακόμη περισσότερο και στη σχέση-επένδυση που κάνει προς το παιδί της. Σχετικά με την επιθυμία της για παιδί, φαίνεται ότι εκπληρώνει περισσότερο την επιθυμία του συζύγου της παρά τη δική της. Έτσι το παιδί-πέος δεν έχει για την ίδια καμιά ιδιαίτερη αξία, εξ ου και η "παρατήρηση" προς τον σύζυγο "θα τον κάνεις ομοφυλόφιλο". Τελικά για τρίτη φορά στη ζωή της διαπιστώνει ότι έχει ένα

πέος-φαλλό που δεν αξίζει τίποτα. Ειδικότερα όταν οι σχέσεις με τον σύζυγο αλλάζουν μορφή και από επιθυμητή γίνεται ανεπιθύμητη. Ο σύζυγός της δηλαδή δεν την "εκτίμησε" ούτε για το παιδί που γέννησε, όπως όμως προηγουμένως δεν το έκανε ούτε η ίδια θεωρώντας το παιδί (πέος) ως απόρριμα. "Εγώ το ήθελα πάρα πολύ, ίσως δεν ήταν η ανάγκη μου αυτόν τον καιρό να κάνω ένα παιδί, αλλά το ήθελα τόσο πολύ".

Αναφερόμενη στην συνέχεια για τον γιό της, τον οποίο σημειωτέον σπάνια αναφέρει με το όνομά του, θα πει:

"Καλά και το παιδί είναι πολύ μικρό ακόμα, δεν έχει μια προσωπικότητα, δεν μπορεί να εκφραστεί, δεν μπορεί να μιλήσει.....Το παιδί φοβάται τον πατέρα του πάρα πολύ και γι αυτό ταυτίζεται μ' αυτόν. Δηλαδή φοβάται ο Πέτρος τον λύκο και γι αυτό γίνεται λύκος ο ίδιος.....Κάποιες φορές δείχνει να με απορρίπτει, ενώ αντίθετα λέει είμαι με τον μπαμπά μου.....Το βάρος είναι πολύ μεγάλο και δεν ξέρω εάν θα επιβιώσω μετά απ' όλα αυτά. Να μπορέσω να αντέξω αυτή την απόρριψη από το παιδί".

Η κα Α. αναφερόμενη στον γιό της μιλάει ουσιαστικά για τον ίδιο της τον εαυτό, για το πόσο μικρή και φοβισμένη είναι και ότι δεν "μπορεί να μιλήσει". Ταυτόχρονα όμως εκφράζει και τα συναισθήματα ζήλειας που έχει για τον γιό της, ο οποίος τα "βρίσκει" με τον πατέρα του. Φαντασιώνοντας ίσως δικές της σχέσεις με τα δικά της γονεϊκά μορφοείδωλα αισθάνεται ότι δε θα μπορέσει να αντέξει άλλη μια απόρριψη, γίνεται "λύκος η ίδια" για να καταστρέψει τον γιό της.

Οι αναφορές αυτές στο παιδί, δείχνουν ταυτόχρονα και τη δυσκολία της να συνάψει ουσιαστική σχέση με τον γιό της, ο οποίος τελικά προτιμάει τον πατέρα του από εκείνη. Κάτι που φυσικά την θυμώνει, τόσο, ώστε κάποια στιγμή να πει ότι μπορεί να "γίνει ομοφυλόφιλος". Εκφράζοντας μ' αυτό τον

τρόπο τα συναισθήματα απόρριψης προς τον γιό της και επαναλαμβάνοντας μαζί του (μέσω της ταύτισης με την αρχαϊκή μητέρα) δικές τις σχέσεις από το παρελθόν.

Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται να έχουμε να κάνουμε με τα φαινόμενα του καταναγκασμού προς επανάληψη και της ταύτισης με τον επιτιθέμενο. Η κα Α. θα πει: "Τον έπιασα να του λέει ότι η μαμά είναι κακιά δεν την αγαπάμε και διάφορα τέτοια..... Πιστεύω ότι με αυτό κάνει κακό στο παιδί δεν μπορεί να κάνει κακό σ' εμένα".

Ταυτιζόμενη διαδοχικά (διασταυρούμενες ταυτίσεις) τότε με τα αρχαϊκά γονεϊκά μορφοείδωλα και τότε με το παιδί, αισθάνεται, είτε φοβισμένη και τρομοκρατημένη μπροστά στο θυμό της αρχαϊκής μητέρας ή του αρχαϊκού πατέρα, είτε απορριπτική και παντοδύναμη αρχαϊκή μητέρα που καταστρέφει παιδί και σύζυγο. Επαναλαμβάνει στο σήμερα, στις σχέσεις της με τον σύζυγό της και το παιδί της, εκείνο που φαντασιωσικά βιώνει σχετικά με τους δικούς της γονείς και τις σχέσεις που είχε αναπτύξει μαζί τους.

Αναφερόμενη στην μητέρα της θα πει: "Με την μητέρα μου η κατάσταση ήταν άσχημη...είναι πολύ δυναμική, πολύ αγχώδης...ήθελε πολύ την κοινωνική προβολή.....Με παίρνει τηλέφωνο και μου λέει κάνε λίγο υπομονή, και τι έγινε και δεν τα κατάφερες, δεν ήσουν άξια σύζυγος γιατί αν ήσουν άξια θα τα είχες καταφέρει και κάνε λίγο υπομονή να πουλήσουμε το σπίτι, να πάρουμε τα εκατομμύρια και μετά να φύγεις, εν τω μεταξύ κοίταξε μήπως βρεις και κανέναν άλλον και να είναι ακόμα καλύτερος από αυτόν για να ζηλέψει αυτός..."

Και παρακάτω: "Έχει πολύ δυνατή προσωπικότητα και με έχει επηρεάσει και εμένα από μικρή δεν άφησε ποτέ να φορέσω αυτό που ήθελα, ποτέ δεν αγόρασα ένα φόρεμα που να αρέσει σε μένα, το καλό ήταν ό,τι έλεγε

εκείνη.....Η ποτέ δεν έκανα τίποτα γιατί δεν άξιζα τίποτα, μου το κοπάναγε αυτό συνέχεια.....Η μητέρα μου, μου είχε εμφυσήσει ένα άγχος να μπω πρώτη (στο Παν/μιο) και όλη τη νύχτα ήμουν α ξύπνια...ένα άγχος μια τρεμούλα φοβερή.....Αρχισα διάβασμα.....αλλά κάποια στιγμή πετάχτηκε το ένα μάτι μου έξω.....Από πολύ μικρή, όταν στο σαλόνι λέγανε διάφορα, είχα την ανάγκη να πω κάτι, οτιδήποτε. Μου είχε πει η μητέρα μου γιατί είσαι μουγκή δεν μιλάς, δεν φαίνεσαι κι εσύ και το έβλεπα τόσο σαν πίεση αυτό και ότι έπρεπε να πω κάτι. Όταν φεύγανε όλοι μου έλεγε, γιατί το είπες αυτό. Να σε πάρει η ευχή να σε πάρει. Από τη μία έπρεπε να μιλήσω και από την άλλη ότι και να έλεγα ήταν βλακεία. Είχα πάντα την κακή της κριτική.....Μέσα μου με είχε φτιάξει να κοιτάζω ανθρώπους που να έχουν κάποιο κύρος κοινωνικό και όχι τον κλητήρα ας πούμε του "Χ" Υπουργείου".

Η κα Α. αναφερόμενη στη μητέρα της, μιλάει για μια πολύ "δυνατή προσωπικότητα", η οποία έκανε και την έκανε, ότι ήθελε. Σαν να ήταν εκείνη που διοικούσε το σπίτι, εφαρμόζοντας τον νόμο της προσωπικής της επιθυμίας και του προσωπικού της γούστου. Ήταν εκείνη (η μητέρα) που είχε προδικάσει τι θα έκανε η κόρη της. Μια φιλόδοξη απ'ότι φαίνεται γυναίκα που εκτιμούσε σε πολύ μεγάλο βαθμό μια συγκεκριμένη κοινωνική καταξίωση (σπουδές, χρήματα, κοινωνική άνοδος) και είχε αναπτυγμένη μια πολύ συγκεκριμένη ηθική. Μια μητέρα η οποία έτρεφε αμφιθυμικά συναισθήματα απέναντι στην κόρη της και την οποία ουσιαστικά και με διάφορους τρόπους κατηγορούσε και υποτιμούσε.

Είναι εύλογο να φανταστεί κανείς ότι οι διέξοδοι σε μια παθητική συμπεριφορά από μεριάς της κας Α. ήταν ίσως και ο μονόδρομος για να μπορέσει να κρατήσει την ψυχική της ισορροπία.

Ωστόσο αυτή η παθητική έως και μαζοχιστική συμπεριφορά της κας Α.

μετατρέπονταν συχνά σε μια σαδιστική συμπεριφορά απέναντι στους άλλους και ιδιαίτερα όταν εκείνοι "έπαυαν" να την αγαπούν και να την αναγνωρίζουν. "Μ' έχει επηρεάσει", θα πει "...μέσα μου με έχει φτιάξει...".

Η κα Α. ταυτιζόμενη μ' αυτή τη φαντασιωσική αλλά και πραγματικά σαδιστική μητέρα, απορρίπτει τον άντρα της, όταν παύει να την επιθυμεί, αλλά και τον γιό της που νοιώθει ότι δεν την αγαπάει δεν την αναγνωρίζει ως μαμά. Τον θεωρεί απόβλητο, "ομοφυλόφιλο" όπως το ίδιο θεωρούσε για κείνη η μητέρα της. Έτσι περνάει διαδοχικά από μια μαζοχιστική σε μια σαδιστική συμπεριφορά κάτι το οποίο επαναλαμβάνεται συνέχεια στις σχέσεις της με τους άλλους.

"Το καλοκαίρι γυρίζοντας από διακοπές που είχαμε πάει με κάποιες ομάδες, σε ένα πολύ ωραίο ξενοδοχείο ήμουν πολύ καλά. Είχε αλλάξει η συμπεριφορά μου. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μου δείξει έναν ξαφνικό έρωτα... Τελικά εκπέμπω κάτι".

Για την κα Α. έχει μεγάλη σημασία το ενδιαφέρον των άλλων για την ίδια. Την "ανεβάζει" ψυχολογικά, την κάνει να νοιώθει ότι αξίζει, "εκπέμπει κάτι". Ουσιαστικά πρόκειται για τα βαθύτερα συναισθήματα ανασφάλειας, και αυτοϋποτίμησης που έχει, για εκείνο το υπερβολικό και παιδιάστικο ιδανικό του Εγώ.

Στην εξιστόρηση της προσωπικής της ζωής θα αναφερθεί σε ένα γεγονός που φωτίζει σημαντικά τις στοματικές-σαδιστικές καθηλώσεις της (όπου και την ανάγκη για στήριγμα).

"Οι γονείς μου με πίεζαν να φάω και κάποια στιγμή αντέδρασα και μου ερχόταν πολύ βολικό το ότι μου λέγανε να φάω γιατί είχα μια αντίδραση στο να μη φάω. Δηλαδή επειδή μου λέγανε να φάω, ένοιωθα ότι έπρεπε να μην φάω. Όσο μου λέγανε να φάω μου κοβότανε η όρεξη". Ταυτόχρονα μιλώντας

για τον σύζυγό της θα πει: "Ήθελε να αδυνατίσω 5 κιλά. Με σκοπό ότι αν δεν αδυνατίσω δεν θα με παντρευτεί".

Η κα Α. αναφέρεται σε μια ανάμνηση στη σχέση της με τους γονείς της όπου εκείνοι προσπαθούν να την ταΐσουν αλλά η ίδια αρνείται να φάει. Πρόκειται βέβαια για μια ανάμνηση η οποία αφορά σε πιο εξελιγμένα στάδια ανάπτυξης, αλλά που ουσιαστικά δηλώνει ένα τραυματικό γεγονός το οποίο έχει συμβεί παλαιότερα και το οποίο ασυνείδητα απωθεί. Ωστόσο όμως με τη στάση της η ίδια παλλινδρομεί σε πρωιμότερα στάδια εξέλιξης. Στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με μια σαδιστική συμπεριφορά της κας Α. προς τος γονείς της.

Στη συνέχεια, αναφερόμενη στη γνωριμία με τον σύζυγό της και στις σχέσεις που ανέπτυξε μαζί του, μας δείχνει ότι έκανε τα "ακριβώς αντίθετα", τόσο που υπέφερε παραμένοντας νηστικιά για πολλές ώρες την ημέρα. Στην προκειμένη περίπτωση διατηρεί μια μαζοχιστική συμπεριφορά, "χάριν του έρωτα" που ήταν η ανάγκη και η εκτίμηση του άντρα της και γι αυτό του έκανε όλα τα καπρίτσια. Πίσω όμως από αυτή τη μαζοχιστική στάση υπήρχε μια σαδιστική συμπεριφορά και η οποία εκδηλώθηκε στην κατάλληλη στιγμή.

Η κα Α. δημιουργεί μια σχέση με έναν άνθρωπο ο οποίος στην αρχή της φέρεται, ως σε "βασίλισσα" και εκείνη του κάνει όλα τα χατήρια, στη συνέχεια όμως τα πράγματα αλλάζουν και αλλάζει και η στάση της, αρχίζει και τον φοβάται, τον υποτιμά, τον ταυτίζει τελικά με την κακιά μητέρα, με την οποία και η ίδια έχει ταυτισθεί.

Αναφερόμενη στον σύζυγο θα πει: "Μέσα μου γίνεται μια μάχη γιατί βλέπω ότι με συκοφαντεί σ' όλον τον κόσμο", ενώ σε ένα άλλο σημείο: "'Ήταν δεδομένο ότι η μαμά μου τον εκτιμούσε, ήταν γνωστός οικογενειακός φίλος".

Φαίνεται ότι από ένα σημείο και ύστερα οι αναφορές στην μητέρα ή στον

σύζυγο δεν ξεχωρίζουν ιδιαίτερα. Δεν είναι σαφές για "ποιόν" μιλάει, αν πρόκειται για τον σύζυγο ή για την μητέρα.

"Γενικά από την αρχή δεν είχα το δικαίωμα ούτε καν να μπω στο δωμάτιό του (γραφείο του).....Ελεγε, πάλι εγώ θα νικήσω θα δεις". "Μ" έχει προσβάλει πάρα πολλές φορές και μπροστά σε κόσμο λέγοντάς μου διάφορα πράγματα.....όσο είμαστε μαζί, όταν τα "φτιάξαμε" μου έκανε γενικό στραπατσάρισμα.....από μικρή η μάνα μου μου είχε βάλει ότι δεν αξίζω τίποτα και ένας που δεν είναι τίποτα δεν μπορεί να πείσει τον άλλον.....Αυτό μου 'χει μείνει μέσα μου, η κριτική της μητέρας μου. Αν ανοίξω το στόμα μου σκέφτομαι πολύ καλά από πριν τι θα πω".

Η κα Α. αναφέρεται ουσιαστικά σε μια δυαδικού τύπου σχέση όπου τα πρόσωπα αλλάζουν απλώς μορφή. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα πρόσωπο εκείνο της αρχαϊκής σαδιστικής μητέρας. Φαίνεται σαν να μεγάλωσε κάτω από την απειλή και το "τρομερό βλέμμα" της μητέρας, έτσι ώστε κάποια στιγμή "να πεταχτεί το δικό της μάτι έξω". Αισθάνεται, αδικημένη, χωρίς δικαιώματα, ένα σκουπίδι χωρίς καμμία αξία χωρίς φροντίδα.

Το συναίσθημα της απόρριψης που παλλινδρομεί την κα Α. στο στοματικό στάδιο ανάπτυξης και στη διαρκή αναζήτηση ενός στηρίγματος, έχει να κάνει και με το γεγονός της γέννησης του αδελφού, τρία χρόνια μετά από εκείνη. Γεγονός το οποίο ήταν ιδιαίτερα τραυματικό για την ίδια. Με τον ερχομό του αδελφού φαίνεται να αρχίζουν να αλλάζουν πολλά πράγματα στις σχέσεις της κας Α. με τους γονείς της. Πρώτα με τη μητέρα της και στη συνέχεια με τον πατέρα της. Απογοητευμένη από την εγκατάλειψη της μητέρας, στρέφεται στον πατέρα.

Με τον πατέρα της φαίνεται να φτιάχνει μια συμβιωτικού και ίσως και αιμομικτικού τύπου σχέση, μια και αυτός "την προτιμούσε" από τον αδελφό

της "σε σημείο που εκείνος νόμιζε ότι δεν τον ήθελε ο πατέρας του". Όμως διαπιστώνει γρήγορα ότι ο πατέρας είναι ένας ανίσχυρος άνθρωπος "τον πήγαινε και τον έφερνε η μαμά". Αργότερα, μάλιστα, ο πατέρας αρρώστησε σοβαρά, απέκτησε χρόνια ασθένεια και συγχρόνως γέρασε. Τελικά "δεν άξιζε" όπως ίσως δεν άξιζε να "ζητήσει" κάτι από εκείνον, έναν ανίσχυρο και αρρωστημένο φαλλό. Εκείνο που άξιζε ήταν ο φαλλός της μάνας.

"Θα μου πείτε, τι σε νοιάζει εάν εσύ είσαι σίγουρη ότι δεν έχεις άδικο, αλλά δεν ξέρω, ίσως πάντα έδινα σημασία για το τι θα πουν οι έξω και γι αυτό".

Αναφερόμενη στον πατέρα της η κα Α. διηγείται: "Τον πατέρα μου τον λατρεύω πραγματικά, αλλά βρίσκεται σε μια κατάσταση "έτσι", τα έχει λίγο χαμένα, είναι μεγάλος άνθρωπος.....Ο πατέρας μου δεν ήταν καθόλου αυταρχικός, τον πήγαινε και τον έφερνε η μητέρα μου να το πω έτσι.....Πάντα είμασταν πολύ καλά μαζί, από μικρά που είμασταν πάντα εμένα έπαιρνε βόλτα και άφηνε τον αδελφό μου σε σημείο που να νομίζει εκείνος ότι δεν τον αγαπούσε.....πράγματι σέρνεται από πίσω της.....Ο πατέρας μου σας λέω τα έχει λίγο χαμένα.....έχει πολύ ζάκχαρο...κάνει δύο ινσουλίνες την ημέρα".

Τελικά η κα Α. ταυτίζεται με την φαλλική μητέρα και αυτή ψάχνει να βρει στις σχέσεις της με τους άλλους. "Είναι εκείνη που μπορεί να την κάνει να νοιώθει βασίλισσα και να την αγαπάει". Παραμένει ωστόσο αμφιθυμική στις σχέσεις της με τους άλλους, όπως και στα συναισθήματά της. Στην επανασύνδεση με τον σύζυγό της βλέποντας τη δική του παρορμητική διάθεση, εντυπωσιάζεται και συνδέεται μαζί του, κάνοντάς του όλα τα χατήρια, προσδοκώντας ότι κι εκείνη θα έπαιρνε, θα κέρδιζε απ' όλα αυτά ένα στήριγμα, μια αναγνώριση.

Όμως επαναλήφθηκε το ίδιο σκηνικό όπως και με τη μητέρα της. Ο σύζυγός της την απέρριψε βρήκε άλλες γυναίκες να του ικανοποιούν τη σεξουαλική του διαστροφή, ή, χρησιμοποιούσε τον γιό τους γι αυτό. Τότε

εκείνη παρά τις όποιες απεγνωσμένες προσπάθειες που έκανε για να τον κρατήσει, έστω και άρρωστο (κι αυτή είναι η άλλη πλευρά της σχέσης της με τους άντρες) ουσιαστικά ξαναπαίρνει για τον εαυτό της τη θέση του απορρίματος και προσπαθεί να φτιάξει μια καινούργια σχέση αυτή τη φορά με τον θεραπευτή με στόχο όμως να εκδικηθεί τον σύζυγο.

Παραμένει τελικά μια γυναίκα με μια αρκετά χαμηλή αυτοεκτίμηση ειδικότερα όταν πρόκειται να αναμετρηθεί με κάποιον άλλον για να υπερασπισθεί τον εαυτό της (π.χ. εξετάσεις στο Παν/μιο).

Είναι χαρακτηριστικές δύο φαντασιώσεις-γεγονότα στις οποίες περιγράφει με πολύ σαφήνεια αυτό που η ίδια φαντασιώνει μέσα από τις σχέσεις της με τους άλλους, αλλά και για τον ίδιο της τον εαυτό.

"Μου είχε συμβεί κάτι χαρακτηριστικό μικρή. Είχα πάει στο τραίνο για πρώτη φορά μόνη μου, είχα βγάλει εισιτήριο μόνη μου κ.λ.π. Ήρθε ο ελεγκτής, κοιτάζει το εισιτήριό μου, πάει σε μια άλλη κυρία και εκείνη δεν είχε. Τότε εκείνη γυρίζει προς τα μένα μου λέει, "εσύ με πλησίασες και μου το πήρες από την τσέπη μου". Κοκκίνισα και δεν ξέρω αν υπήρξε άτομο στο τραίνο που να μην την πίστεψε. Κανονικά θα έπρεπε να πω "τι λέτε!" Όμως αυτή την ετικέττα που μου είχε δώσει, του κλέφτη, την είχα δεχθεί. Είπα ένα όχι, σαν πραγματικά να είχα εγώ την ευθύνη και όλοι με κοιτάζανε σαν να είχα πάρει εγώ το εισιτήριο από την κυρία... Θέλω να πω ότι μπορεί να μου δώσει μια ετικέττα ο άλλος και να τη δεχτώ. Το έχω νοιώσει μερικές φορές όταν πρόκειται να μιλήσω σε αμφιθέατρο. Δεν νοιώθω καλά...νοιώθω ότι είμαι τίποτα και τι λέω τώρα..."

Παρακάτω επίσης θα πει: "Χθες όπως οδηγούσα, ξαφνικά πετάχτηκε ένα λεωφορείο από αριστερά. Πρόλαβα και σταμάτησα. Μου ήρθε μέσα μου ο κορ Α. Αυτός ο φόβος, αυτή η απειλή...και λέω για κοίταξε βρε παιδί μου σε ποιό

σημείο μπορεί να είναι μέσα σου. Με τρώμαξε αυτό που ταύτισα το λεωφορείο με τον άντρα μου".

Και στις δύο περιπτώσεις η κα Α. αναφέρεται σ' εκείνο το αρχαϊκό γονεϊκό μορφοείδωλο που είναι μέσα της και το οποίο την απειλεί συνέχεια με αφανισμό και θάνατο. Κατ' αρχή αμφισβητώντας την ταυτότητά της και στη συνέχεια θανατώνοντάς την.

Η κα Α. νοιώθει μεγάλη αυτοϋποτίμηση και άγχος για την ίδια την ύπαρξή της. Νοιώθει σαν να "έκλεψε" τη ζωή από κάποιον άλλον, νοιώθει ότι είναι "ένα τίποτα", χωρίς "ταυτότητα". Συναισθήματα τα οποία στην συνέχεια της προκαλούν, άλλα εντονότερα συναισθήματα, άγχους, φόβου, αφανισμού απο αρχαϊκά καταδιωκτικά όντα.

Μ' αυτές τις δύο φαντασιώσεις η κα Α., αναφέρεται στην "εκ των υστέρων" αναψηλάφηση των αιμομικτικών της βιωμάτων απέναντι στα αρχαϊκά γονεϊκά μορφοείδωλα, σε συναισθήματα αφανισμού αλλά και ευνουχισμού και στην "πρωταρχική σκηνή".

Πρόκειται για βιώματα τα οποία δεν κατόρθωσε να ενσωματώσει πλήρως σ' ένα σημασιοδοτικό πλαίσιο και τα οποία αφού είχαν απωθηθεί ήρθαν στο σήμερα και φυσικά με αφορμή όλα αυτά τα γεγονότα, με τη μορφή των φαντασιώσεων.

Αυτές οι δύο φαντασιώσεις που όπως φαίνεται η μία είναι συνέχεια της άλλης αναδεικνύουν τις "πρωταρχικές φαντασιώσεις" της και τους έντονους φόβους της, αλλά και επιθυμίες απέναντι στα αρχαϊκά γονεϊκά μορφοείδωλα. Συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι αφ' ενός μεν, η αδυναμία της για ταύτιση, ή, η ταύτιση της με "μερικά" αντικείμενα (η κυρία που την κατηγορεί ότι της έκλεψε το εισιτήριο στην πρώτη φαντασίωση), αφ' ετέρου η αδυναμία της να συνάψει φυσιολογικές σεξουαλικές σχέσεις με το άλλο φύλο εξ αιτίας

των αιμομικτικών της επιθυμιών (ταυτίζοντας τον σύζυγό της με το λεωφορείο), θεωρώντας ότι αυτό απαγορεύεται από τον σύζυγό της, δηλαδή την αρχαϊκή μητέρα.

Ωστόσο για την κα Α., φαίνεται, ότι η περιγραφή αυτών των γεγονότων μέσω των φαντασιώσεων, αναδεικνύει και άλλο σημαντικό στοιχείο του χαρακτήρα της, εκείνο της "μοίρας" και του "πεπρωμένου". Έτσι αμέσως μετά θα πει: "Ίσως το πρόβλημα είναι δικό μου που δεν μπορώ να εμπιστευτώ δικηγόρο, επειδή δεν μπορώ να εμπιστευτώ τον εαυτό μου..... Σκέπτομαι μήπως με αρρωστήσω εγώ".

Επαναλαμβάνει εδώ, αυτό που έλεγε και προηγουμένως, αναφερόμενη στο πως παντρεύτηκε τον σύζυγό της ουσιαστικά επαναλαμβάνει στο σήμερα τη σχέση της με το αρχαϊκό ον, σχέση ουσιαστικά με ένα μαγικό αντικείμενο, που συναντάται στο σαδο-πρωκτικό στάδιο ανάπτυξης.

Δηλώνει μ' αυτόν τον τρόπο την εκλογή του αντικειμένου που φαίνεται να είναι μια εκλογή ανακλιτικού τύπου, αφ' ετέρου την ταύτισή της με αυτή την αρχαϊκή μητέρα η οποία "βρίσκεται μέσα της" και την απειλεί ότι θα την σκοτώσει. Οτι τελικά "η ίδια θα αρρωστήσει τον εαυτό της" (συγχώνευση με τη μητέρα).

Ουσιαστικά και στις δύο φαντασιώσεις εκείνο το οποίο η κα Α. επιθυμεί, φθονεί, ή φοβάται, κατέχεται από ένα και μοναδικό πρόσωπο εκείνο της αρχαϊκής φαλλικής μητέρας. Πρόκειται, θα λέγαμε, για ένα ανεστραμμένο οιδιπόδειο, όπου το Όνομα του πατέρα είναι αποκλεισμένο.

Τελικά και ως συμπέρασμα, εκείνο που έχει σημασία για την κα Α. είναι η επανάκτηση της συμβιωτικής σχέσης με τη μητέρα της (σύζυγό της). Είναι αυτό που αναζητά με κάθε τρόπο στη ζωή της και εκείνο που ουσιαστικά την αναζωογονεί, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα το παιδί της. Το σημαντικό για κείνη

είναι να βρίσκεται στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων του συζύγου της, με κάθε τίμημα. Έτσι γίνεται κατανοητό και το γεγονός ότι ενδιαφέρεται πρώτιστα για τη διατήρηση της σχέσης με τον σύζυγό της και δευτερευόντως για την σεξουαλική παραβίαση του παιδιού της, από κείνον. Αντίθετα μάλιστα όταν αντιλαμβάνεται ότι μεταξύ τους έχουν αναπτυχθεί πολύ ισχυροί συναισθηματικοί δεσμοί και ότι η ίδια είναι σχεδόν απ' έξω, εξοργίζεται και καταθλίβεται ακόμη περισσότερο, μιας και αναβιώνεται η σχέση της μητέρας της με τον αδελφό της.

Στη συγκεκριμένη οικογένεια και όπως φαίνεται και στις (δύο οικογένειες των συζύγων), απουσιάζει ο συμβολικός νόμος της απαγόρευσης της αιμομιξίας σε οιδιποδειακό επίπεδο μιας και απουσιάζει ο συμβολικός πατέρας. Ειδικότερα για την κα Α. η οποία ως σύζυγος έχει ως αναφορά (totem) τον πατέρα της, τον οποίο και ανακαλεί στη σχέση της με τον σύζυγό της, είδαμε ότι ο συμβολικός, όπως και ο πραγματικός πατέρας, εκείνος δηλαδή ο οποίος θα τριαδικοποιούσε τη σχέση, είναι αποκλεισμένος. Έτσι ο νόμος που επιβάλλεται είναι ο νόμος της αρχαϊκής φαλλικής μητέρας ή του αδιαφοροποίητου σεξουαλικά όντος, ο νόμος των αιμομικτικών ταυτίσεων, επενδύσεων και καθηλώσεων σε αρχαϊκά στάδια ανάπτυξης.

2. Η περίπτωση της κας Β.

Η κα Β. αρχίζει την διήγησή της λέγοντας τα εξής: "Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι σοβαρό. Είμαι μητέρα με 3 παιδιά. Πριν ενάμιση χρόνο έμαθα ότι το μεγάλο μου παιδί υπέφερε σιωπηλά έναν μεγάλο. Σαν μητέρα τρόμαξα και σοκαρίστικα. Βρέθηκα εντελώς μόνη. Πως να ανταπεξέλθω σε μία ιστορία αιμομιξίας η οποία κρατούσε απ' όταν το παιδί μου ήταν περίπου επτά (7) χρονών.....Μόλις το έμαθα πήγα το παιδί στη μητέρα μου που μένει κοντά στο σπίτι. Έδιωξα από το σπίτι τον σύζυγο. Έτρεξα σε ψυχιάτρους, γιατί σκέφτηκα ότι μόνο ειδικοί θα μπορούσαν να με βοηθήσουν".

Η κα Β. αρχίζει την διήγησή της μπαίνοντας κατ' ευθείαν στο θέμα και στις ενέργειες που έκανε για να προστατεύσει την κόρη της. Ωστόσο όμως από την αρχή της διήγησής της και μιλώντας για τα δικά της συναισθήματα θα πει: "βρέθηκα εντελώς μόνη". Με αυτή την πρόταση η κα Β. κάνει μια άμεση αναφορά στον εαυτό της πολύ χαρακτηριστική, σαν να θέλει να δηλώσει κάτι. Πράγματι μερικές σειρές παρακάτω θα αναφέρει: "Εγώ σαν άτομο έχω μια ψυχολογική πάθηση, μανιοκατάθλιψη και έχω έναν νευρολόγο από χρόνια, από τις καταστάσεις που έχω περάσει μια που δεν ήταν καθόλου ευχάριστα τα πράγματα στην οικογένειά μου".

Με αυτές τις δύο παρεμβάσεις η κα Β. μετατοπίζει ουσιαστικά τη συζήτηση από το γεγονός της αιμομιξίας της κόρης της με τον πατέρα της, στη δική της ψυχοσυναισθηματική κατάσταση, σαν να θέλει με έναν ασυνείδητο τρόπο, ίσως να δικαιολογηθεί για ότι συνέβηκε, ή να μας υποδείξει μία πιθανή πηγή δημιουργίας των προβλημάτων.

"Γίναμε μία οικογένεια με αρκετά δύσκολα προβλήματα για ένα άτομο όπως εγώ που έχω τις ψυχολογικές ευαισθησίες μου - κακά τα ψέματα - και πολύ περισσότερο όταν γίνονται τρία (3) παιδιά με ψυχολογικά κενά, μέσα σε μία

τέτοια κατάσταση που άλλο ξέρει, άλλο έζησε και είναι σε σύγχυση".

Φαίνεται ότι για την κα Β. το γεγονός ότι αντιμετωπίζει κάποια ψυχολογικά προβλήματα και μάλιστα βλέπει και κάποιον ειδικό, είναι κάτι για το οποίο νοιώθει μεγάλη ανάγκη να μιλήσει. Ωστόσο δεν φαίνεται να είναι αυτό το μοναδικό σημαντικό στοιχείο της προσωπικής της ιστορίας.

Αναφέρεται σε κάποιες άσχημες καταστάσεις που πέρασε η ίδια στη δική της πατρική οικογένεια και οι οποίες ήταν τόσο έντονες μέχρι που επηρέασαν την τωρινή της οικογένεια. Γι αυτές τις καταστάσεις μιλάει παρακάτω.

"Έχω μια μητέρα χήρα..... Οι γονείς μου ήταν διαζευγμένοι. Λέω στη μάνα μου, πες στον επόμενο πατέρα ότι έχω προβλήματα. Ο πατριός μου πέθανε αλλάζει ο πραγματικός μου πατέρας. Με μεγάλωσε ο πατριός μου από 1,5 έτους. Μέχρι να βγάλω το Λύκειο εκείνος (φυσικός πατέρας) δεν νοιάστηκε. Όταν το έβγαλα του έκανα μία επιστολή να του θυμίσω την ύπαρξη μου. Είχα κάποια όνειρα και του ζήτησα τη βοήθειά του. Εκεί πήρα το πρώτο σοκ της ζωής μου όταν έδειξε αδιαφορία. Την ίδια αδιαφορία συνάντησα σε διάφορες φάσεις της ζωής μου εκ μέρους του, ακόμα και στο σημερινό μου πρόβλημα. Αλλά το έχω ξεπεράσει. Αυτά τα πατήματα ήταν λείαν γνωστά στο σύζυγό μου ο οποίος ήξερε ότι μπορούσε κάλλιστα να ισοπεδώσει τη γυναίκα του, πράγμα που έκανε και να κατασπαράξει τα παιδιά του".

Αναφέρεται στην προσωπική της οικογενειακή ιστορία φανερώνοντας τελικά πόσο πολύ επηρεασμένη είναι από αυτά που συνέβησαν. Τόσο ώστε κάποια στιγμή να πει ότι ο σύζυγός της που τα ήξερε όλα αυτά μπορούσε να την ισοπεδώσει.

"Κάθε πατέρας είναι αναντικατάστατος. Η απουσία του σήμερα έχει δημιουργήσει ψυχολογικό πρόβλημα". Η κα Β. αναφέρεται ταυτόχρονα σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Αναφέρεται στον φυσικό της πατέρα αλλά και στον

συζυγό της, συνδέοντας αυτούς τους δύο άντρες μεταξύ τους. Δηλώνει ότι η έλλειψη υποστήριξης από τον φυσικό πατέρα, της στοίχισε ιδιαίτερα στη ζωή της ακόμα και σήμερα. Θεωρεί αυτή την έλλειψη ένα μειονέκτημα και μάλιστα προχωρώντας ακόμα περισσότερο, ανεξάρτητα αν κάποια στιγμή θα πει ότι "αυτά τα έχω ξεπεράσει", θα σημειώσει ότι ο σύζυγός της που τα ήξερε όλα αυτά την "ισοπέδωσε".

Η κα Β. δείχνει να μην έχει ξεπεράσει την απομάκρυνση του φυσικού της πατέρα από το σπίτι. Είναι ένα γεγονός που τη γεμίζει θλίψη, θυμό και μοναξιά, αλλά ταυτόχρονα και συναισθήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης και εξάρτησης από τους άλλους. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν το γεγονός ότι με αφορμή τα γεγονότα που συνέβησαν μεταξύ της κόρης της και του άντρα της, ουσιαστικά εστιάζει τη διήγησή της στη "δική της απώλεια" στη δική της ιστορία.

"Ενοιωσα, θα πει, μοναξιά", ή παρακάτω "έχω μια μητέρα χήρα" ή "κάθε πατέρας είναι αναντικατάστατος". Μιλάει για την πατρική της οικογένεια, και μπερδεύει γεγονότα και καταστάσεις. Ως εκείνος που πέθανε να ήταν ο φυσικός της πατέρας και όχι ο πατριός της. Αναφέρεται σ' έναν πατέρα ο οποίος δεν την αναγνώρισε ποτέ, ούτε όταν ήταν μικρή, ούτε αργότερα στην εφηβεία, ούτε και τώρα με αφορμή το γεγονός της αιμομιξίας. Ήταν ένα "σοκ" για μένα, όπως θα πει. Μοιάζει να έψαχνε σ' όλη της, τη ζωή αυτόν τον πατέρα ή την αναγνώριση από τον πατέρα.

"...Ποτέ δεν έχω μιλήσει σε κάποιον για το πρόβλημά μου. Όλα τα αντιμετωπίζα με χιούμορ. Μέσα από τα προβλήματα του άλλου ξεχνούσα τα δικά μου. Τι να λύσω σε κάτι που δεν διορθώνεται..... Αυτή η απώλεια της ιδέας του πατέρα..."

Η κα Β. μιλάει για το πρόβλημά της, το οποίο είχε "καλά κρυμμένο" μέσα της.

Δεν μιλούσε σε κανέναν γι αυτό, ανεξάρτητα αν τελικά όλη της η ζωή ήταν γύρω από αυτό το ζήτημα. Μιλάει για την "απώλεια της ιδέας του πατέρα". Αναφέρεται δηλαδή στην απώλεια του συμβολικού πατέρα. Αυτή ήταν και η σημαντική απώλεια, το σημαντικό κενό στη ζωή της. Μια απώλεια την οποία δεν μπόρεσε να αντικαταστήσει, ένας πραγματικός πατέρας που ήταν ο πατριός, παρ' όλα τα "καλά" λόγια που έχει να πει για κείνον.

"Το πρόσωπο αυτό το αντικατέστησε ένα πρόσωπο που το περιεχόμενό του ήταν αρκετά πλούσιο και μπόρεσε να με καλύψει από πλευράς πατέρα. Ο πατριός μου ήταν πολύ δεμένος μαζί μου και σαν μικρή ήμουν σαν παιδί του και μεγάλη σαν φίλη.....Μέσα από αυτό το σκηνικό της οικογένειας δεν μπορεί να περάσει ότι είχα κενά. Περισσότερα κενά συνάντησα με τη μητέρα μου".

Πράγματι η κα Β. δεν έχει λόγους να μην αισθάνεται όμορφα με τον πατριό της, ο οποίος απ' ότι φαίνεται της φέρθηκε πολύ καλά, ωστόσο όμως "εκείνος την είχε σαν παιδί". Στηρίχτηκε πράγματι από τον πατριό της γιατί εκείνος την φρόντισε. Αυτό όμως δεν ήταν αρκετό για την ίδια να της γεμίσει το εσωτερικό κενό για το οποίο βέβαια πολύ χαρακτηριστικά ρίχνει όλη την ευθύνη στη μητέρα της. "Περισσότερα κενά συνάντησα με τη μητέρα μου," θα πει. Μια μητέρα που ως φαίνεται δεν μπόρεσε ούτε κι εκείνη να τριαδικοποιήσει τη σχέση, (πατέρας-μητέρα-κόρη) και έτσι η κόρη (η κα Β.) παρέμεινε ουσιαστικά α-συντόνιστη σωματικά και πνευματικά, με έντονη την έλλειψη της επιθυμίας του τρίτου. Κάτι που τελικά η ίδια, προσπαθεί να αποκαταστήσει στις σχέσεις της με τους άλλους και ειδικότερα στη σχέση της με τον σύζυγό της.

"Τώρα που έχω χάσει τον σύζυγό μου έχουν χάσει για μένα το νόημα όλοι οι πατεράδες...".

Φαίνεται λοιπόν ευθύς εξ αρχής ότι για την κα Β. το κυρίαρχο ζήτημα είναι

εκείνο της απώλειας του φυσικού πατέρα και πολύ περισσότερο η αδυναμία συμβολοποίησης του πατέρα, όπως ταυτόχρονα και η ταύτιση της απώλειας του φυσικού πατέρα με την "απώλεια" του συζύγου - πατέρα.

Η αποκάλυψη του γεγονότος των σεξουαλικών σχέσεων του συζύγου με την κόρη, στάθηκε η αφορμή έτσι ώστε η κα Β. να αναφερθεί σ' αυτό που τη βασανίζει χρόνια ολόκληρα - σχεδόν από τη γέννησή της. Δεν είναι σαφές τελικά αν ο πόνος για την ίδια αφορά το γεγονός της αιμομικτικής συναλλαγής πατέρα-κόρης ή την έλλειψη της "πρωταρχικής φενάκης" (Laplanche 1986) και την καθήλωση της σ' αυτή την έλλειψη. Μοιάζει ότι για την κα Β. το δεύτερο είναι το καθοριστικό στην ανάπτυξη των σχέσεών της με τους άλλους.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Η κα Β. "μαθαίνει" μετά από επτά (7) ολόκληρα χρόνια, από την ίδια, την πρώτη κόρη της, ότι εκείνη είχε κανονικές σεξουαλικές σχέσεις με τον πατέρα της.

"...Μια ιστορία αιμομιξίας η οποία κρατούσε από όταν το παιδί μου ήταν περίπου επτά (7) ετών.....Την Μ. Πέμπτη του 91' (ηλικία κόρης 15 ετ.) της λέω να έρθει μετά την εκκλησία σπίτι κατ' ευθείαν. 'Ηθελα να δω αν θα το τηρήσει..... Πήγα στο δωμάτιό της και της λέω: "ό,τι σε απασχολεί πες το μου να το μοιραστούμε", μου λέει "από πότε έχεις να κάνεις σεξ με τον μπαμπά;" Λέω: "την περασμένη βδομάδα". Σοκαρίστηκα με την ερώτηση. Λέω: "Γιατί ενδιαφέρεσαι;" Μου λέει: "Γιατί εγώ έχω σχέσεις με τον μπαμπά" Ααα! Εγώ!"....Εδώ έγινε η έναρξη του κακού (Αθήνα) σε μια περίοδο που έμεινα έγκυος στο 3ο παιδί και έμεινα στο κρεβάτι τέσσερεις (4) μήνες μέχρι να γεννήσω". Παρακάτω θα συμπληρώσει: "Ο σύζυγος παραδέχτηκε στα δύο πρόσωπα (γιατρός, νομικός), αυτά τα επίσημα, αλλά και σε φίλους με κλάμματα και έλεγε ότι είμαι ελεύθερος χάρη στη γυναίκα μου. Παραδέχτηκε

ότι είχε σχέση με την κόρη του, σεξουαλική, αιμομικτική".

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η κα Β. προχώρησε άμεσα και θα λέγαμε, με μια εκπληκτική ψυχραιμία η οποία, συνήθως, απουσιάζει από τέτοιου είδους περιπτώσεις, σε μια σειρά από ενέργειες οι οποίες θα μπορούσαν να κριθούν και ως οι πλέον αρμόζουσες.

"Ήθελα, όχι να σβήσω το πρόβλημα όπως θέλει ο άντρας μου, ούτε να το σκεπάσω. Ήθελα να θεραπεύσω το παιδί".

"Εστειλε" την κόρη στην Αθήνα και "έδωξε", όπως χαρακτηριστικά ανέφερε, τον σύζυγο από το σπίτι. Ταυτόχρονα συμβουλευτήκε ψυχίατρο και νομικό, θέτωντας άμεσα θέμα διαζυγίου. Πηγαίνοντας ωστόσο με την κόρη της στον δικηγόρο και όταν εκείνος και με τη προτροπή της κόρης, ζητάει να γίνει ποινική δίωξη στον πατέρα, η κα Β. κάνει πίσω.

"Ξεκίνησα με έναν δικηγόρο που μου είπε για το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσω.....Να τον κλείσεις μέσα.....Εγώ είχα αντίθετη άποψη. Του το είπα ότι για αρκετά χρόνια ζούσα με κάποιον που ήταν τόσο πειστικός που δεν μου άφηνε αμφιβολίες ότι πρέπει να νοιάζομαι για κείνον..... Στο δικηγόρο είπα ότι χρειαζόμαστε πόρους επιβίωσης..... Απορρίπτω τον δικηγόρο και την άποψή του. Πηγαίνω σε άλλον..... Με τον άλλον δικηγόρο κάναμε μια συμβιβαστική πράξη της καταγγελίας, να μην τον χωρίσω, να μην γίνει το "μπαμ", γιατί η εκτίναξη η νομική, θεωρώ ότι είναι περισσότερο εκδικητική, περισσότερο πάλη δικηγόρων. Σέβομαι τον νόμο αλλά ψυχολογικά και οικονομικά δεν τα καλύπτω. Θα ήμουν ανίσχυρη οικονομικά με ένα παιδί θύμα..... Στον συμβιβασμό ο σύζυγος υποσχέθηκε να φροντίζει την οικογένεια, θα πληρώνει, θα προσφέρει".

Η κα Β., τελικά, μοιάζει να κάνει πίσω από την αρχικές της προθέσεις. Ενώ υποτίθεται ότι θα κατήγγειλε το γεγονός, κάτι το οποίο και η ίδια η κόρη

επιθυμούσε, ενώ θα ζητούσε διαζύγιο, δεν έκανε τίποτα απ' όλα αυτά. "Συμβιβάστηκε" με την προϋπόθεση ότι ο σύζυγος θα "φροντίζει την οικογένεια θα πληρώνει και θα προσφέρει".

Σαν να μην άντεξε τελικά να αποχωριστεί ή να κατηγορήσει επίσημα τον σύζυγο. Προέταξε το οικονομικό και τις οικονομικές ανάγκες της οικογένειας, ότι ο σύζυγος θα "φροντίζει" την οικογένεια και θα "προσφέρει".

Η κα Β. δεν συμφωνεί ούτε με την κόρη της, η οποία ζητάει να καταγγεληθεί ο πατέρας της, πράγμα το οποίο αφού τελικά δεν γίνεται, θυμώνει την κόρη πάρα πολύ και φαίνεται στη συνέχεια να είναι αυτό η αιτία για μια σειρά από αντιδράσεις στη συμπεριφορά της.

Θα πει για την κόρη της: "Εκείνη όμως αισθάνεται αδικημένη. Έχει κάποιο δίκιο... Μέσα στο σπίτι βασιλεύει μία ανταρσία. Αντιμετωπίζω τρία παιδιά που δεν έχουν καμία εκτίμηση σε κείνον, σε μένα, γιατί καταστρατήγησα το νόμο που δεν έδωσα τη σωστή λύση. Την Κυριακή πέρασα μια έντονη κρίση με την κόρη μου. Έχει αμελήσει τα μαθήματά της και έχουν πέσει οι βαθμοί της".

Η κα Β. δεν άντεξε τελικά "να βάλει τα πράγματα στη θέση τους", έστω και μετά την αποκάληψη μιας αιμομικτικής συναλλαγής που διαρκούσε επί επτά ολόκληρα χρόνια, έστω κι αν αυτό της το ζητούσε η ίδια της η κόρη.

"Καταστρατήγησα το νόμο", θα πει. Με αυτή τη φράση αναφέρεται άμεσα αλλά ασυνείδητα στο γεγονός ότι δεν μπόρεσε να θέσει τον φραγμό της αιμομιξίας, έστω και εκ των υστέρων. Αναφέρεται στην καταστρατήγηση του νόμου αναλαμβάνοντας την ευθύνη της μη-καταγγελίας, αλλά ουσιαστικά και σε ένα ασυνείδητο επίπεδο , αναφέρεται στο γεγονός του ότι δεν έθεσε εξ αρχής το νόμο της απαγόρευσης της αιμομιξίας μέσα της. Πρόκειται για μία φράση κλειδί στη διήγηση της και η οποία όπως θα δούμε παρακάτω θα μας δώσει και την εξήγηση όλων αυτών των γεγονότων και των καταστάσεων.

Αναφερόμενη στη συμπεριφορά της κόρης της και στις μεταξύ τους σχέσεις θα πει: "Η αντίδραση της είναι ότι ενοχλείται με την παρουσία του, γιατί δεν έχει πάρει την εκδίκηση της μέσω του νόμου. Δεν μπορεί να εννοήσει τον τρόπο που είδα εγώ τα πράγματα . Εκείνη δεν τη νοιάζει τίποτα και σκέπτεται κάποια στιγμή να πάρει την αστυνομία. Αυτό το πράγμα παλεύω. Αυτό αφορά όλους μας..... Με αποκάλεσε την Κυριακή σκουπίδι που τον έχω έξω για να μας ταΐζει. Θεωρεί τη στάση μου αυτή αξιοθρήνητη....."Ομως, θα επισημάνει η ίδια λίγο παραπάνω, θα ήμουνα ανίσχυρη οικονομικά με ένα παιδί θύμα", ενώ στη συνέχεια θα αναφέρει: "'Εχω αποκλειστεί και εγώ, τα προβλήματά μου δεν είχα κάποιον να τα μοιραστώ και τα ανήλικα παιδιά δεν μπορούσαν να με καλύψουν. Αυτόν τον καιρό όμως αισθάνθηκα την ανάγκη να επικοινωνήσω με κάποιους σαν εσάς που να μπορούν να νοιώσουν κάποιους παλμούς μέσα σ' αυτή την ιστορία..... 'Εχει γίνει μια αιμομικτική πράξη. Ο άνθρωπος αυτός που δεν μπορώ να τον πω πατέρα βίαζε σεξουαλικά κατ' εξακολούθηση επί χρόνια τη κόρη μου..... Τη πράξη του τη θεωρώ γενοκτονία".

Η κα Β. μοιάζει να αναφέρεται με όλα αυτά που διηγείται, στην ιστορία της κόρης της, ουσιαστικά όμως φαίνεται να θρηνεί και για μια άλλη ιστορία από το παρελθόν. Πρόκειται γι αυτό το ζήτημα που έθεσε ευθύς εξ αρχής στη διήγησή της "βρέθηκα εντελώς μόνη" και παρακάτω "εγώ σαν άτομο έχω μια ψυχολογική πάθηση... από τις καταστάσεις που έχω περάσει μια που δεν ήταν καθόλου ευχάριστα τα πράγματα στην οικογένειά μου".

Το γεγονός της αποκάλυψης της αιμομικτικής συναλλαγής της κόρης με τον πατέρα έφερε στο προσκήνιο ένα άλλο γεγονός από το παρελθόν, αρκετά μακρινό, αλλά καθόλου ξεχασμένο. Εκείνο της εγκατάλειψης της κας Β. από τον πατέρα της όταν η ίδια ήταν ενάμισυ έτους. Ταυτόχρονα, της θύμισε τη στάση που κράτησε η μητέρα της με το να ξαναπαντρευτεί, πιθανώς και για

λόγους οικονομικούς.

Όλη αυτή η αναμόχλευση του παρελθόντος στη διάρκεια αυτών των τελευταίων γεγονότων και ειδικότερα με βάση τη συμπεριφορά της κόρης της πήρε μια οξεία μορφή, μέσα της.

Η κόρη της, της ζητάει επίμονα και όσο φυσικά μπορεί, να καταγγείλει το γεγονός της αιμομιξίας, εκείνη όμως αντιστέκεται τελικά σ' αυτό και κατηγορεί την κόρη της ότι "δεν την νοιάζει τίποτα", ότι "ενοχλείται με την παρουσία του" και ότι σκέπτεται κάποια στιγμή να πάει να "καταγγείλει τον πατέρα της στην αστυνομία".

Όλα αυτά μοιάζουν σαν να είναι "παράλογα" για την κα Β. Θεωρεί ότι τελικά η κόρη της είναι παράλογη, "δεν καταλαβαίνει", "δεν μπορεί να εννοήσει τον τρόπο που είδα εγώ τα πράγματα" θα πει. Και πράγματι έτσι είναι. Η "κόρη" αδυνατεί, να δει και να κατανοήσει και αυτό είναι πολύ φυσικό, το μέγεθος του ψυχικού πόνου και της ψυχικής σύγκρουσης στην οποία βρίσκεται η μητέρα της.

Η κα Β. βρίσκεται σε μια μεγάλη και έντονη ψυχοσυγκρουσιακή κατάσταση, κατηγορείται από την κόρη της η οποία "θέλει να πάρει την εκδίκησή της μέσω του νόμου", η ίδια όμως παλεύει για να κρατήσει τα πράγματα όπως είναι, γιατί εκείνη "ξέρει".

"Παλεύω γι' αυτό", "μας αφορά όλους", θα πει. Παλεύει να κρατήσει αυτό που ίσως δεν μπόρεσε να κάνει η μητέρα της με τον φυσικό της πατέρα. Παλεύει να κρατήσει, κοντά της τον συζύγό της (στοματικά, πρωκτικά) και με οποιοδήποτε κόστος. Κανείς όμως δεν την καταλαβαίνει κανένα από τα παιδιά της. Η κόρη της την θεωρεί "σκουπίδι", απόρριμα, "αξιοθρήνητη" ενώ η ίδια αισθάνεται "αποκλεισμένη".

Προσπαθεί να δικαιολογηθεί και υποστηρίζει, λέγοντας: "Θα ήμουν ανίσχυρη

οικονομικά μ' ένα παιδί θύμα", ή "δεν έχω κάποιον να μοιραστώ τα προβλήματά μου", ή παρακάτω, "θεωρώ τη πράξη αυτή του συζύγου μου γενοκτονία".

Θέλει να πείσει για το δίκαιο των προθέσεών της αλλά σαν να μην μπορεί. Αισθάνεται ανίσχυρη, αβοήθητη, είναι αμφιθυμική. Κατηγορεί τον σύζυγό της ως γενοκτόνο, αλλά ταυτόχρονα προβάλλει δικαιολογητικά για να δικαιολογήσει την πράξη του, "ήμουν ανίσχυρη οικονομικά, ήμουνα μόνη μου". Αποδέχεται τελικά την πράξη του συζύγου, λόγω της προσωπικής της ιστορίας ταυτίζεται μαζί του, γιατί ασυνείδητα βρίσκεται καθηλωμένη σε μια επιλογή του χαμένου αντικειμένου πατέρα, πάνω σε μια ναρκισσιστική βάση. Αυτή η ναρκισσιστική ταύτιση με το χαμένο αντικείμενο έχει γίνει για την κα Β. το υποκατάστατο της ερωτικής επένδυσης, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα να μην εγκαταλείπεται η σχέση αγάπης παρά τη σύγκρουση με το αγαπημένο της πρόσωπο.

Ουσιαστικά δεν αναφέρεται στον σύζυγό της, αναφέρεται στην απώλεια εκείνη της πλευράς του Εγώ που έχει ταυτιστεί με το χαμένο αντικείμενο. Γι αυτό εξ άλλου υπάρχει και το συνεχές συναίσθημα μοναξιάς. Θέλει να υπάρχει κάποιος ο οποίος θα αναλάβει να την ταΐζει όπως ο σύζυγός της, γι αυτό τον διάλεξε πριν, συμβούν όλα αυτά τα γεγονότα κι είναι ακριβώς αυτό το οποίο δεν μπορεί να καταλάβει η κόρη της.

Ουσιαστικά αυτό που "παίζεται" στο σήμερα, επαναλαμβάνει κατά κάποιο τρόπο το παρελθόν. Πρόκειται για την έντονη αγωνία της κας Β. για την απώλεια του αντικειμένου, το οποίο η ίδια πιστεύει ότι σκότωσε, "είναι γενοκτονία", θα πεί

Η κα Β. θεωρεί υπεύθυνο τον εαυτό της για τον χωρισμό της μητέρας της και του πατέρα της. Τον θεωρεί υπεύθυνο γιατί όπως αναφέραμε και παραπάνω,

"καταστρατήγησε τον νόμο". Είναι εκείνη δηλαδή η οποία θεωρεί ότι παραβίασε το ταμπού της αιμομιξίας στις σχέσεις της με τον πατέρα της και γι αυτό η μητέρα της, ίσως και για να την τιμωρήσει, έδωξε τον πατέρα της. Αυτό ήταν ένα μεγάλο ναρκισσιστικό πλήγμα για την μετέπειτα ζωή της, το κουβαλούσε χρόνια μέσα της. Ήταν το μεγάλο της μυστικό.

Η κα Β. έχτισε ουσιαστικά όλη της τη ζωή πάνω σ' αυτό το ναρκισσιστικό τραύμα, οι σχέσεις της, η κοινωνική της ζωή, η σχέση της και ο γάμος της με τον συγκεκριμένο άνθρωπο, εμπεριείχαν αυτό το μυστικό. Ταύτισε το Εγώ της με το εγκαταλειμμένο αντικείμενο, έτσι το Εγώ της στη συνέχεια θεωρήθηκε ως το εγκαταλειμμένο αντικείμενο. Αυτό είχε ως συνέπεια η ίδια να μείνει καθηλωμένη σε ένα ναρκισσιστικό επίπεδο ανάπτυξης, όπου η επένδυση της στο αντικείμενο αλλά και στον εαυτό της να είναι αντιφατική και γεμάτη εμποδία.

Ενώ φαινομενικά δείχνει ότι αρχίζει μια κανονική ζωή, παντρεύεται μετά από επτά χρόνια γνωριμίας, ουσιαστικά τον πρώτο και μοναδικό άντρα με τον οποίο είχε ολοκληρωμένες σχέσεις και ο οποίος ήταν κατά τέσσερα χρόνια μικρότερός της. Ένας γάμος που έγινε αρκετά νωρίς για έναν άντρα (μόλις εικοσιτριών χρόνων) και επιπλέον χωρίς να έχει λυθεί το επαγγελματικό του ζήτημα.

Ανέλαβε εκείνη να "τον φροντίζει και να τον ταΐζει". Ήταν εκείνη που εργαζόταν, που πήγαινε και τα περισσότερα χρήματα στο σπίτι. Δηλώνει ότι της άρεσε και ότι τον ήθελε πολύ, ωστόσο μ' έναν αρκετά αμφιθυμικό και ίσως ανοιχτά επιθετικό τρόπο τελικά. "...στο περιβάλλον έλαμπε βέβαια μια που τα ενδιαφέροντά του είναι ποικίλα. Είναι ευπαρουσίαστος, σπινθηροβόλος, ραδιούργος, πανέξυπνος, θεατρίνος, γλύφτης.....Γοήτευσε τη ζωή μου, ό,τι βρήκα σ' αυτόν ήταν μια πλάνη".

Παρακάτω συνεχίζει:

"Ήμουν σε καλή οικονομική κατάσταση τότε. Ο σύζυγος έψαχνε δουλειά. Εγώ κάλυπτα τα έξοδα, έφερνα δώρα, δερμάτινα παλτά τα Χριστούγεννα".

Η κα Β. παντρεύεται μ' έναν άνθρωπο όπου εκ των προτέρων γνωρίζει ότι δεν ταιριάζει. Έναν άνθρωπο που τον υποτιμά που ίσως τον "θέλει και του χεριού της" και γι αυτό διαλέγει να είναι και μικρότερός της. Είναι όμως κάποιος που την "βολεύει" εξυπηρετεί την ασυνείδητη επιθυμία της διατήρησης του μυστικού. Ουσιαστικά της είναι αρκετά δύσκολο να δημιουργήσει σχέσεις με άλλον τύπου άνδρα.

"Στο σεξ, θα πει, είχαμε εκλείψεις, αλλά δεν μπορώ να πω ότι τσακωνόμασταν.....Οι διαφορές μας είναι από πολλά χρόνια.....Στη γενικότερη κατάσταση ήταν που δεν έβλεπα ψεγάδια.....Σε όλη τη ζωή μας υπάρχει μια ένταση.....Κάθε μέρα σ' αυτόν τον γάμο αφανιζόμουν.....Βγήκε με το χρόνο ότι είχαμε εντελώς διαφορετικούς χαρακτήρες.....Ο γάμος κρατιόταν σαν ένας δεσμός που υπήρχε μέσα από κάποιο πάθος.....Στην περίπτωση μου ο γάμος δεν ήταν λιμάνι". Στην πορεία της σχέσης και ουσιαστικά με τον γάμο, δημιουργούνται και αποκαλύπτονται μια σειρά από ανακολουθίες ή δυσάρεστα γεγονότα, παρ' όλ' αυτά όμως, θα "κρατήσει" τον σύζυγό της και όχι μόνον αυτό αλλά θα "φροντίσει" να είναι και εξαρτημένη από κείνον, παρ' όλη την αμφιθυμία της και τους συχνούς καυγάδες.

Με το που έγινε ο γάμος αποκαλύφθηκε εκ των υστέρων ότι ο κος Β. διατηρούσε εξωσυζυγικό δεσμό, ενώ οι τσακωμοί ανάμεσα στο ζευγάρι ήταν συχνοί. Ένα χρόνο μετά η κα Β. γέννησε το πρώτο της παιδί (κορίτσι) το οποίο όμως γεννήθηκε πεθαμένο. Τότε η κα Β. θα πει: "Μετά τον θάνατο του 1ου παιδιού δεν πήγαινα κοντά του (εννοεί δεν είχαμε σεξουαλικές σχέσεις)

και από τότε άρχισε να απομακρύνεται".

Στη συνέχεια και αμέσως μετά (επόμενο έτος), έρχεται το 2ο παιδί και μετά από ένα χρόνο το τρίτο. Γι αυτό το διάστημα η κα Β. θα πει κάποια στιγμή: "Εργάζομαι και γεννάω". Δείχνοντας μ' αυτό τον τρόπο τη δυσφορία της και την μείωση των αντοχών της. Με τη γέννηση του τρίτου, στην ουσία δεύτερου παιδιού, αφού το πρώτο πέθανε, γίνεται και η αποκάλυψη της εξωσυζυγικής σχέσης του συζύγου, ενώ ταυτόχρονα η κα Β. παθαίνει κρίση πανικού μέσα στο τρόλεϋ, "αρρώστησα" όπως θα πει η ίδια.

"Όταν έκανα το 3ο παιδί έμαθα ότι όλη αυτή την 3ετία ο σύζυγος διατηρούσε δεσμό. Μου έλεγε να μην κάνουμε συχνά έρωτα γιατί είναι σε βάρος του οργανισμού.....Όταν έμαθα ότι είχε 3ετή δεσμό και ήμουν λεχώνα σοκαρίστηκα...και τον έδιωξα πάλι τότε.....Πήγαινε με κάτι γυναίκες που είχαν το γεννητικό τους όργανο ξυρισμένο. Υπήρχε παιδεραστία.....Του άρεσε του συζύγου να βλέπει πορνό. Εγώ δεν μπορούσα να συμμετέχω. Δεν μπορώ να καταλάβω τα ζευγάρια που πάνε μαζί να δούνε τσόντα".

Ωστόσο παρ' όλες τις αποκαλύψεις, παρ' όλους τους χωρισμούς, η κα Β. δεν αποφασίζει να δώσει μια μονιμότερη λύση στα προβλήματα με τον σύζυγό της. Αισθάνεται βαθειά αποδιωγμένη και αποκλεισμένη, αισθάνεται άρρωστη.

"Τρία χρόνια όμως νωρίτερα είχε έναν εξωσυζυγικό δεσμό λίαν θανατηφόρο τον οποίο πληροφορήθηκα από τη μητέρα της, την ώρα που είχα γυρίσει με το 2ο μωρό, το 3ο κατά σειρά στο σπίτι.....Μου ζητούσε η μάνα της τον άνδρα μου γιατί η κόρη της ήταν μέχρι τότε παρθένα. Από εκεί και ύστερα αρρώστησα.....Όταν λοιπόν έμαθα για τη σχέση αυτή που είχε αρρώστησα. Σε όλη την πορεία βγήκε ένα συμπέρασμα σε μένα, ότι αυτός ο άνθρωπος, όλες του οι προσπάθειες, ήταν να καλύπτουν έναν εγωισμό άρρωστημένο".

Αισθάνεται, προδομένη και εγκαταλειμμένη από τον σύζυγο, σαν όλα να έγιναν,

ξαφνικά, "από το πουθενά" και "αρρωσταίνει", όπως λέει. Ταυτόχρονα κατηγορεί τον σύζυγό της ως εγωιστή που σκέφτεται μόνον τον εαυτό του. Φαίνεται ότι η εγκατάλειψη από τον σύζυγο σήμαινε, για εκείνη, "εκ των υστέρων" την σκηνή της εγκατάλειψης από τον πατέρα της για την οποία τόσες ενοχές είχε νοιώσει τότε. Πρόκειται ουσιαστικά για την αναβίωση του ναρκισσιστικού πλήγματος του Εγώ της κας Β (η μητέρα ζητούσε τον άντρα της απο εκείνη).

"Από εκεί και ύστερα αρρώστησα", θα πει, ορίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο τη διάσταση που πήρε όλη αυτή η ιστορία μέσα της. Από την περίοδο εκείνη η κα Β., από τη μία αποσύρεται κοινωνικά, σταματώντας να εργάζεται και ταυτόχρονα αυξάνει την εξάρτησή της προς στον σύζυγο.

"Εγώ ή δίνω την καρδιά μου στους ανθρώπους ή την παίρνω και φεύγω", θα πει και συνεχίζοντας "έχω χάσει όμως τον εαυτό μου".

Είναι πια μια περίοδος όπου απο-επενδύει από τον ίδιο της τον εαυτό ή καλύτερα επενδύει σ' ένα Εγώ ανίκανο, άρρωστο με κουσούρια. "Μέσα σ' αυτή τη σκηνοθεσία είχε απέναντι του έναν άνθρωπο ο οποίος ήταν ντόμπρος και το μόνο του κουσούρι ήταν ότι ήμουνα ιδεολόγα, ψυχολόγα".

Η κα Β. από ένα άτομο που "δούλευε μια ζωή" που "είχε μεγάλη επιτυχία στην πάλη της ζωής", έγινε ένα άτομο άρρωστο και μόνο που εκλιπαρεί για τη στήριξη του άλλου.

"Τα προβλήματα που έχω εγώ είναι οικονομικά. Δεν μπορεί κανένας να μου προσφέρει τον οβολόν του".

Φαίνεται να μένει καθηλωμένη σε στοματικές και πρωκτικές ανάγκες. Και είναι ο πατριός της εκείνος ο οποίος φαίνεται να την καλύπτει σ' αυτό το επίπεδο (οικονομικό), όλα αυτά γίνονται σε ένα ψευτο-οιδιποδειακό επίπεδο. Αυτή η παρηγοριά όμως του πατριού δεν κράτησε και πολύ αφού και εκείνος

πέθανε. Σχεδόν ταυτόχρονα μένει έγκυος στο τρίτο της παιδί (τέταρο στη σειρά) και φυσικά μένει πλέον μαζί με τον σύζυγο. Η γέννηση όμως αυτή συμπίπτει και με την αρχή περίπου της αιμομικτικής συναλλαγής μεταξύ του πατέρα και της πρώτης κόρης. "...η έναρξη του κακού έγινε εδώ (Αθήνα) σε μια περίοδο που έμεινα έγκυος στο τρίτο παιδί και έμεινα στο κρεβάτι τέσσερεις μήνες μέχρι να γεννήσω".

Η κα Β. γνωρίζει πλέον ξεκάθαρα ποιός είναι ο σύζυγός της και ποιές μπορεί να είναι οι μεταξύ τους σχέσεις. Ωμως εκείνη θα πει ότι είναι άρρωστη, έχει ψυχολογικά προβλήματα, παίρνει φάρμακα και απ' την άλλη έχει οικονομικές ανάγκες. "Η οικονομική μας κάλυψη είναι μόνο και μόνον από εκείνον". Τα ίδια θα ισχυριστεί και αργότερα την περίοδο της αποκάλυψης και θα είναι οι ίδιοι λόγοι, οι ίδιες εξηγήσεις γιατί δεν αποφασίζει να χωρίσει μαζί του.

"Με ενοχλεί αφάνταστα. Αν είχα την οικονομική δυνατότητα δεν θα κυνηγούσα το θέμα δικαστικά για εκδίκηση, θα έφευγα χωρίς ίχνη". Φυσικά ούτε έφυγε, ούτε κίνησε κάποια δικαστική διαδικασία.

"Με τρόμαζε το πλήθος των υποχρεώσεων που έχω απέναντι στα παιδιά όχι από ευθυνοφοβία αλλά επειδή έχω νοιώσει ένα κενό, της έλλειψης του άντρα και ξέρω ότι η στέρηση από ένα παιδί, να του στερήσεις τον πατέρα του...κάνει κάποιο κακό".

Επιστρέφει τελικά στον σύζυγό της, μένοντας ουσιαστικά καθηλωμένη σ' ένα στοματικό - σαδο-πρωκτικό στάδιο ανάπτυξης, από τη μια για να τον εκδικηθεί που την εγκατέλειψε για μια άλλη γυναίκα (ταυτιζόμενη σ' αυτή την περίπτωση με τη μητέρα της και παίρνοντας για λογαριασμό της τη ρεβάνς) και απαιτώντας από εκείνον να την συντηρεί (βρίσκοντας επιπλέον ως σύμμαχο την αρρώστια της) από την άλλη πραγματοποιεί, μέσω της κόρης της, την απραγματοποίητη ασυνείδητη αιμομικτική της φαντασίωση, με τον

πατέρα της.

Προσπαθώντας να εξηγήσει τη στάση της αναφέρεται ταυτόχρονα στον σύζυγό της αλλά και στον πατέρα της.

"Η απουσία του πατέρα (συζύγου) του σήμερα μου έχει δημιουργήσει ψυχολογικά προβλήματα.....Γύρευα σε έναν άνθρωπο να έχει πολλά ευαίσθητα σημεία και μια καρδιά για να μπορέσω να καλύψω τα δικά μου ψυχολογικά κενά.....Δεν είχα την τύχη να βρω ένα άνθρωπο που να ανταποκρίνεται. Αφανίστηκε με τον δεσποτισμό, τον αυταρχισμό και τις πράξεις που έγιναν με τη σχέση που έκανε και με τη μεγάλη πράξη που έκανε σε βάρος του παιδιού μου.....Νοιώθω ότι έχω υποστεί μια ισοπέδωση και ότι με την παρουσία του ενοχλούμαι και η απουσία του με τρομάζει πάλι".

Η κα Β. αναφέρεται στα αμφιθυμικά συναισθήματα που είχε προς τον σύζυγό της. Τον θέλει ή δεν τον θέλει, αφανίζεται, τον ποθεί, ενώ ταυτόχρονα τον συγχέει με την έννοια πατέρας αλλά και μητέρας. Όπως είχε αναφέρει προηγουμένως η ίδια "καταστρατήγησα τον νόμο", "υπάρχει απώλεια της ιδέας του πατέρα".

Από την αρχή της συνέντευξης φαίνεται ότι τελικά αυτό είναι και το θέμα που απασχολεί την κα Β.: η εγκατάλειψη της ιδέας του πατέρα η εγκατάλειψη της αιμομικτικής επιθυμίας της, και ιδιαίτερα η εγκατάλειψη που η ίδια νοιώθει από το αντικείμενο. Ωστόσο στη φαντασίωσή της η κα Β. προχωράει ακόμα περισσότερο ότι, όχι μόνον τον έδιωξε αλλά ότι "καταστρατήγησε τον νόμο" μαζί του και έγινε και γενοκτονία. "Εριξε" δηλαδή τον φραγμό της αιμομικτικής συναλλαγής. Αυτό είναι και το βαθύτερο συναίσθημα.

Η κα Β. μιλάει ταυτόχρονα ως κόρη και ως σύζυγος. Συγχέει αυτούς τους δύο ρόλους μέσα της δείχνοντας μ' αυτόν τον τρόπο και την αδυναμία της να επιλέξει ποιά θέση θέλει να κρατήσει. Ωστόσο, φαίνεται ότι, μετά τον θάνατο

του πατριού και τη γέννηση του τρίτου (τέταρτου κατά σειρά) παιδιού, "κατέθεσε τα όπλα".

"Νοιώθω ότι έχω υποστεί, μια ισοπέδωση, θα πει, με την παρουσία του ενοχλούμαι και η απουσία του με τρομάζει.....Είναι σαν να μη θέλω να πιστέψω τα πράγματα. Δεν είμαι ρεαλίστρια να κάνω τους διαχωρισμούς και να βάλω τα πράγματα σε μια τάξη". Ενώ θα συμπληρώσει παρακάτω: "Εγώ παίρνω τους ρόλους όλων και είναι κουραστικό".

Η κα Β. δεν μπορεί να πιστέψει τι έχει γίνει, τι έχει γίνει μέσα της αλλά και στη πραγματικότητα, δεν μπορεί να βάλει διαχωρισμούς και γι αυτό "παίρνει" όλους τους ρόλους των άλλων, της μάνας, της συζύγου, του παιδιού, του "χαμένου" πατέρα.

"Η μητέρα μου είχε πάρει διαζύγιο και ξαναπαντρεύτηκε. Βλέπω κάποιες αιτίες που μου έχουν βάλει πάρα πολλά ερωτηματικά..... Δεν μπορώ να ξεπεράσω το θέμα του διαζυγίου.....Εχω ανάγκες και το ξέρω ότι έχω περάσει και ελλείψεις και στερήσεις και πράγματα μη συνηθισμένα. Που η ζωή μου ήταν πάντα δύσκολη. Με δύσκολες γέννες, γάμο, επαγγελματισμό, επιβίωση, να μη μπορώ να σπουδάσω, να μη μπορώ να μεγαλώσω όπως θα θελα γιατί ήταν οι γονείς μου έτσι και έτσι. Μεσ' απ' αυτές βγήκα απέναντι στον εαυτό μου αγωνιζόμενη, απέναντι στους άλλους ως δυνατή, αλλά μέσα στα πράγματα τα ίδια βγαίνω πικραμένη, γιατί φθάνω να μετράω αδυναμία πλέον".

Νοιώθει πλέον "αδυναμία", το βάρος των γεγονότων της προγονικής της οικογένειας είναι πολύ μεγάλο. Δεν μπορεί να ξεπεράσει το θέμα του διαζυγίου, όπως λέει.

Αναφερόμενη στα γεγονότα της αποκάλυψης της αιμομικτικής σχέσης θα πει: "Τον βουτάω και του λέω: Τι έκανες βρε στο παιδί! Δεν ντρέπεσαι! Δεν

σκέφτηκες τη μάνα σου!".

Παράλληλα αναφερόμενη στην κόρη της και στη μεταξύ τους αντίθεση για το πως πρέπει να χειριστούν την υπόθεση: "Η μεγάλη μου αυτόν τον καιρό έχει εχθρικότητα απέναντί μου. Μου καταλογίζει ευθύνες για τη στάση μου απέναντι στο πρόβλημα. Δεν μπορώ να προχωρήσω γιατί δεν νοιώθω ότι μπορώ να κάνω κάπως έτσι. Είναι σαν να θέλω να κόψω κάποιο από τα δύο μου πόδια. 'Η το δεξί ή το αριστερό και δεν μπορώ να το αποφασίσω. Το ένα μου πόδι ήταν το ένα μου παιδί και το άλλο το άλλο.....Κάπου σκέπτομαι ότι η εχθρότητα της κόρης μου απέναντί μου μπορεί να είναι δίκαιη... Μου λέει ότι δεν μπορεί να με δει σαν μάνα της. Εγώ είμαι μικροσκοπική μπροστά της. Το παίζει αυτή μάνα... Με βλέπει σαν φίλη: Καλό είναι αυτό γιατί κι εγώ έτσι τη βλέπω... 'Όταν ήταν μικρή, μου ζητούσε να εργαστώ. Το ίδιο κάνει και τώρα".

Η αμφιθυμία της κας Β. να αποφασίσει για τα συναισθήματά της, αλλά και για τη θέση της, τελικά, είναι πολύ μεγάλη, μιλάει σαν να νοιώθει ότι δεν υπάρχει κάτω από τα πόδια της ένα στέρεο έδαφος, όπου θα μπορέσει να στηριχθεί. Βρίσκεται σε μια συνεχή διάσχιση - σύγχιση πότε ταυτιζόμενη με τη μητέρα της ή με την πεθερά της, πότε με την κόρη της εγκαταλείποντας τη θέση της μητέρας-συζύγου.

"Βρίσκομαι σε σύγχιση...σε θαλασσοταραχή με οικονομική αδυναμία περιμένοντας από τον σύζυγο, στον οποίον είχα τυφλή εμπιστοσύνη..... 'Εχω πραγματικούς λόγους να έχω ανασφάλεια. Δεν ήμουν από μύθο ανασφαλής. Είχα μια φτωχή οικογένεια, η μάνα μου ο πατριός μου να με μεγαλώνουν, να με ταϊζουν χωρίς να έχουν δυνατότητα να προσφέρουν κάτι να πάρω, ένα όπλο για τη ζωή".

Η σύγχιση και η αμφιθυμία της απέναντι στον εαυτό της και στους άλλους φαίνεται να πηγάζουν από ένα βασικό γεγονός, εκείνο της απώλειας του

αντικειμένου. Η απώλεια αυτή που έγινε σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης επηρέασε καθοριστικά την όλη εξέλιξή της. Τα ενδοβλημένα αντικείμενα έχουν για την ίδια μια αμφίσημη σημασία, άλλοτε καλή κι άλλοτε κακή, άλλοτε εξιδανικευμένη και άλλοτε απειλητική.

Παραμένοντας καθηλωμένη σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης δεν μπορεί ουσιαστικά να τριαδικοποιήσει τις σχέσεις της. Ο παντοδύναμος φάλλος που κάποια στιγμή στη ζωή της νόμιζε ότι κατείχε (πριν τον γάμο και πριν από τη γέννηση των παιδιών) ήταν ένα κακό αντικείμενο, ουσιαστικά ένας σαδιστικός καταστροφικός φάλλος που κάποια στιγμή ευνουχίστηκε και σταμάτησε να παράγει δύναμη. Ως εκείνη τη στιγμή, η κα Β., ένοιωθε παντοδύναμη και απρόσιτη. Όλα αυτά όμως άλλαξαν με τη γέννηση του πρώτου παιδιού, το οποίο μάλιστα πέθανε. Η κατάσταση συνεχίστηκε η ίδια και χειροτέρεψε στη συνέχεια με την αποκάλυψη της εξωσυζυγικής σχέσης του συζύγου όπου κατέρρευσε στην κυριολεξία. Έκτοτε έπαψε να είναι η ίδια ο "καλός πλούσιος φάλλος". Φάλλος έγινε ο σύζυγος αλλά ήταν πλέον ένας κακός φάλλος.

"Η οικονομική μας κάλυψη είναι μόνο και μόνο από εκείνον. Με αυτόν τον τρόπο μας σκατοπασάλειψε. Πάνω σ' αυτό βλέπω μια πορεία που δεν μου αρέσει εκ μέρους του. Επέβαλε αυταρχισμό, απειλή, κάνει νουθεσίες".

Η κρίση στη σχέση του ζευγαριού επέδρασε ώστε να παλλινδρομήσει η κα Β. σ' ένα πρώιμο στάδιο ανάπτυξης με ιδιαίτερα ανικανοποίητες ανάγκες και χωρίς η ίδια να διαθέτει τίποτα πλέον "είμασταν μια φτωχή οικογένεια...δεν είχαν την δυνατότητα να μου προσφέρουν ένα όπλο για τη ζωή".

Όλες οι πρώιμες καθηλώσεις ήρθαν στην επικαιρότητα μ' έναν ιδιαίτερα επιτακτικό τρόπο. Η καθημερινή σύγκρουση του ζευγαριού ακόμη και μετά την αποκάλυψη της αιμομιξίας είναι τα χρήματα. Κάτι που από ότι φαίνεται ήταν εξαρχής το σημείο ισχύς για την κα Β. Το σημείο τελικά που καθόριζε και τις

σχέσεις ανάμεσα στο ζευγάρι και στα παιδιά, μ' έναν ιδιαίτερα σαδιστικό τρόπο. Όποιος είχε τα χρήματα, είχε τη δύναμη και επιβαλλόταν στους άλλους, γι αυτό και η κα Β. δεν θέλει να τα χάσει.

Η κα Β. εξ αιτίας των πρώιμων καθηλώσεών της, ανέπτυξε με τον άντρα της έναν ναρκισσιστικό τύπο σχέσεων όπου τα πάντα εστιάζονταν στο ποιός έχει την εξουσία, τα χρήματα, τον φαλλό τελικά και στην αντιπαράθεση που στήθηκε γύρω από αυτή την επιθυμία και τον φθόνο.

Επέλεξε στη ζωή να παντρευτεί έναν άντρα μικρότερό της και χωρίς οικονομική κάλυψη, μόνο και μόνο για να μπορεί να είναι εκείνη η οποία θα κατείχε την εξουσία και να διαχειρίζεται τα πράγματα όπως εκείνος θα ήθελε. Ίσως θεωρούσε μάλιστα ότι αυτό θα κρατούσε για πάντα κάτι που της απάλυνε τον πόνο και τις ασυνείδητες ενοχές από την εγκατάλειψη του πατέρα της. Ωστόσο τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν μ' αυτόν τον τρόπο και το ενδιαφέρον της εστιάστηκε με έναν σαδο-πρωκτικό τρόπο στην κατοχή της δύναμης μέσω των χρημάτων. Ουσιαστικά ο σύζυγος και τα παιδιά είχαν δευτερεύουσα σημασία για την ίδια.

"Δεν είναι μόνο το συναισθηματικό στη δυσκολία των αποφάσεων είναι καθαρά ζήτημα ανασφάλειας για τα οικονομικά... Αυτή τη στιγμή έχουμε κάποιον ο οποίος έκανε τα πράγματα έτσι ώστε να έχουμε την οικονομική του ανάγκη... Έχω μπλεχτεί πάρα πολύ άσχημα και με τρομάζει το οικονομικό. Που να στηριχτώ;.....Η θεία τους λέει ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα να βλέπουν τον πατέρα τους όποιος κι αν είναι αυτός. Εγώ της φώναξα: δεν εννοείς ότι είναι νεκρός".

Το χαμένο, ενδοβλημένο, αντικείμενο για την κα Β. έχει ενσωματωθεί μέσα της ταυτόχρονα ως ένα εξιδανικευμένο αλλά και καταδιωκτικό αντικείμενο που πρέπει να πεθάνει. Η κα Β. "σκοτώνει" τον σύζυγό της, τον οποίον στην

αρχή τον είχε εξιδανικεύσει καταργώντας τον νόμο της απαγόρευσης της αιμομιξίας. Ουσιαστικά "σκοτώνει τον ίδιο της τον εαυτό, ως γυναίκα και ως μάνα χωρίς να μπορεί να αντέξει στην ανελέητη κριτική ενός αρχαϊκού και σαδιστικού Υπερεγώ.

Η κα Β. δεν μπόρεσε να συγχωρήσει ποτέ τον εαυτό της, τον θεωρούσε υπεύθυνο για την απώλεια του πατέρα της. Προσπάθησε να φτιάξει μέσα της μία εικόνα του πατέρα δημιουργώντας ουσιαστικά μια φανταστική σχέση μ' έναν άντρα που φυσικά σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της και οι οποίες σε τελική ανάλυση δεν αφορούσαν τον ίδιο, αλλά τις δικές της στοματικές και πρωκτικές ανάγκες.

"Μιλούσα για κάποιον που πριν λίγο για μένα ήταν ο νοικοκύρης, ο πατέρας. Εκ των πραγμάτων δεν ήταν βέβαια ο πατέρας αλλά είχε κάποια χρέη.....Είναι οδηγός αυτή τη στιγμή στη ζωή μας επειδή προσφέρει οικονομικά.....Τώρα που έχω χάσει τον σύζυγο, έχουν χάσει για μένα το νόημα όλοι οι πατεράδες.....Αν βγει διαζύγιο θα διευκολύνουμε περισσότερο τη θέση του να είναι ελεύθερος.....Χρειάζομαι κάποιον άνθρωπο και δεν έχω κανέναν. Είναι δυστήχημα. Δεν μπορείς να μιλάς σε κάποιον άσχετο, εσείς είσαστε σπουδαγμένος".

Σαν τελικά η προσπάθεια της κας Β. να ήταν η δημιουργία μιας εξιδανικευμένης ζωής, με υψηλά ιδανικά, μ' έναν σύζυγο ο οποίος θα ήταν ταυτόχρονα και μητέρα και πατέρας ώστε να μπορέσει να απαλύνει τις έντονες ενοχές του αρχαϊκού Υπερεγώ, ν' αποφύγει δηλαδή την κατάθλιψη. Ωστόσο το συναίσθημα της χρεωκοπείας του Ιδανικού του Εγώ και τελικά της καταστροφής είναι τόσο έντονα εγκαταστημένο μέσα της, ώστε στο τέλος παραμένει μόνη της και δυστυχισμένη μη αντέχοντας παράλληλα τον αποχωρισμό από το αντικείμενο (σύζυγος-πατέρας) όσο σαδιστικό και

καταστροφικό κι αν είναι για την ίδια και τα παιδιά της.

Εκείνο που φοβάται η κα Β. είναι μια ακόμη μεγαλύτερη καταστροφή για τον εαυτό της, απόρροια της ρωγμής στο ίδιο της το Εγώ, αλλά και της αμφιθυμικής στάσης της μητέρας της της οποίας κυρίαρχο στοιχείο στη συμπεριφορά της είναι η αποστέρηση, αλλά και με την οποία η κα Β. έχει τελικά ταυτισθεί.

Η κα Β. αναζητά ουσιαστικά έναν εξιδανικευμένο φαλλό-πέος ο οποίος θα αντικαταστήσει το κακό μητρικό στήθος, ωστόσο όμως η απομάκρυνση του πατέρα και η ενοχή που η ίδια επωμίζεται για αυτή την απομάκρυνση-εξ αιτίας της αιμομικτικής της επιθυμίας, την καθλώνει στην ταύτιση του εξιδανικευμένου φάλλου με το κακό μητρικό στήθος. Η κα Β. παραμένει ένα παιδί σε "δυναδική συγχώνευση" (Α. Crivillé 1981) με τη μητέρα και τον φυσικό της πατέρα (συμπλεγμένοι γονείς). Η κόρη της για την ίδια δεν υπάρχει παρά μόνο ως το φαντασιακό κομμάτι του εαυτού της. Εκείνο το οποίο θα πραγματοποιήσει τις ασυνείδητες επιθυμίες της που ή ίδια δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει.

3. Η περίπτωση της κας ΣΤ'.

Η κα ΣΤ' ήρθε στο ΙΥΠ μετά από παρότρυνση της κοινωνικής υπηρεσίας γνωστού προνοιακού χώρου. Το αίτημα της ήταν κατ' αρχή να "βοηθήσουμε" εκείνη και την κόρη της Άννα ώστε να διερευνηθούν οι πιθανές σεξουαλικές σχέσεις της Α. με τον πατριό της και 2ο σύζυγο της κας ΣΤ', με τον οποίο έχει ήδη χωρίσει.

Η κα ΣΤ. η οποία μένει σε ένα από τα δυτικά προάστια της Αττικής (Αγ. Ανάργυροι) είναι ηλικίας 45χρ. Είναι το 3ο παιδί της οικογένειας της Μάρθας και του Γιώργου και έχει το όνομα της γιαγιάς της από την πλευρά της μητέρας της. Τα δύο μεγαλύτερα αδέρφια της είναι αγόρια (ο Παν/γιώτης, ο Κων/ντίνος), όπου φαίνεται ότι η ηλικιακή διαφορά ειδικά με τον πρώτο να είναι μεγάλη.

Οι σχέσεις της κας ΣΤ' με την πατρική της οικογένεια φαίνονται να είναι πάρα πολύ στενές. Πολλές κρίσιμες αποφάσεις για τη ζωή της ίδιας και των παιδιών της, ή για τις σχέσεις της με τους δύο συζύγους, παίρνονται από κοινού, με τα μέλη ή με κάποια από τα μέλη της πατρικής της οικογένειας (μητέρα, αδέρφια). Περιγράφει τις σχέσεις της με την οικογένειά της σαν πολύ θετικές: "Με υπεραγαπούσαν". Είμαι η πιο μικρή". Περιγράφει ότι πέρασε μια παιδική ηλικία όπου τίποτα δεν της έλειψε: "Ξέρει πως με είχε η μητέρα μου".

Αναφέρει ότι η μητέρα της ήταν πολύ δυναμικός τύπος σε αντίθεση με τον πατέρα της: "'Όσο δυναμική ήταν η μαμά μου, εκείνος ήταν ένα προβατάκι". Παράλληλα αναφέρει ότι είχε ιδιαίτερες σχέσεις με τον μεγαλύτερο, από τους δύο αδελφούς", ο ένας μου αδελφός με είχε μεγαλώσει".

Φαίνεται ότι ήταν πολύ δεμένη συναισθηματικά με την οικογένειά της. "'Ημουν τύπος οικογενειακός". Ιδιαίτερα με τη μητέρα της: "Υπεραγαπούσα τη μαμά".

"Δεν έπρεπε τότε να ακούσω τη μαμά" και τον μεγαλύτερο αδελφό της. Ενώ παράλληλα τα αδέλφια της την βοηθούσαν οικονομικά, όπως θα δούμε παρακάτω, όταν η ίδια είχε οικονομικά προβλήματα. Αναφέρει ότι η μητέρα της είχε ιδιαίτερες σχέσεις με την εκκλησία όπως και η ίδια.

Η κα Σ'. όταν ήταν 14χρ. γνώρισε τον Χ. ο οποίος ήταν 18χρ. Παντρεύτηκαν όταν εκείνη ήταν 18 χρ. και εκείνος 23 χρ. Παντρεύτηκαν από έρωτα, όπως διηγείται η ίδια. Ο σύζυγός της ήταν το 1ο παιδί από 5 αδέλφια...

Περιγράφει τον 1ο σύζυγό της σαν "ωραίο, γυναικά και δουλευταρά". Ήταν ο πρώτος άντρας που γνώρισε ερωτικά στη ζωή της. Το ίδιο λέει για την οικογένεια του συζύγου της αναφερόμενη στον πεθερό της: "Αυτό που δεν μου άρεσε και δεν μπορούσα, ήταν ότι όλοι στην οικογένειά του ήταν γυναικάδες.....γιατί ήταν ωραίοι.....κι ο πεθερός μου που ήταν μεγάλος".

Αναφέρει ότι την αγαπούσε και την φρόντιζε "ήταν κουβαλητής" και ευκατάστατος. Το επάγγελμα του συζύγου ήταν επιπλοποιός. Επίσης ο σύζυγός της ήθελε, να είναι εμφανίσιμη και περιποιημένη: "Με έβγαζε έξω, ήθελε να ντύνομαι ωραία σε βαθμό να μου λέει, πήγαινέ το πίσω να πάρεις το πιο ακριβό". Αυτή η συμπεριφορά του συζύγου ήταν κάτι που της άρεσε ιδιαίτερα.

Επίσης ο σύζυγος, απ' ότι διηγείται η ίδια, ήταν σε φαρμακευτική θεραπεία και παρακολούθηση από κάποιον ψυχίατρο γιατί "είχε τα νεύρα του".

Μετά από 3 αποβολές η κα ΣΤ'. γεννάει το 1ο της παιδί-κορίτσι, την Βασιλική η οποία πήρε αυτό το όνομα επειδή ήταν "ταγμένη", όπως λέει η ίδια.

Αναφέρει ότι πέρασε δύσκολη εγκυμοσύνη, στο κρεβάτι, όπου πήρε 20kg επιπλέον βάρος. Επίσης την περίοδο εκείνη, αναφέρει, ότι δεν είχε σεξουαλικές σχέσεις με τον σύζυγό της. "Εγώ τον είχα κάνει πέρα.....Είχαμε αποχή".

Το γεγονός της σεξουαλικής αποχής ενοχλούσε όμως τον σύζυγό της: "Έλεγε, έχω μια κοπέλα σαν τα κρύα τα νερά και την λαχταράω και δεν μπορώ...". Η κα ΣΤ'. όμως υποστήριζε ότι "εγώ για το παιδί έκανα θυσίες". Φαίνεται ότι οι σεξουαλικές σχέσεις στο ζευγάρι από την αρχή του έγγαμου βίου ήταν σπάνιες.

Εκείνη την περίοδο, της εγκυμοσύνης έμαθε ότι ο σύζυγός της είχε σεξουαλικές σχέσεις με μια άλλη γυναίκα. Κάτι που της το είπε ο αδελφός του συζύγου της. "Με είχε πιάσει ο αδελφός του ο οποίος πρέπει να με ζήλευε", "Αφού μου άνοιξε τα μάτια ο αδελφός του".

Το γεγονός αυτό την αναστάτωσε συναισθηματικά: "Τρία χρόνια παιδεύομουν να κάνω παιδί με αποβολές, επομένως τον καιρό που ήμουν έγκυος είχε γνωρίσει την άλλη". Συγχρόνως όμως ήταν κάτι που προσπαθούσε, αφ' ενός μεν να το "κρύψει" και από την πατρική της οικογένεια: "εγώ προσπαθούσα να το κρύψω" αφ' ετέρου να το "ανεχθεί". "Εγώ τα ανεχόμουν όλα με στοργή και αγάπη". "Είμαι ήρεμος τύπος".

Συγχρόνως, αναφερόμενη στην πατρική της οικογένεια έλεγε: "Στους δικούς μου δεν άρεσε αυτό ". Στο διάστημα αυτό η κα ΣΤ'. δέχεται πιέσεις από την μητέρα της και τα αδέλφια της να χωρίσει τον σύζυγό της". "Η μητέρα μου και τα αδέλφια μου με πιέζανε". Ενώ εκείνη φαίνεται να μην αποφάσιζε τι ακριβώς ήθελε να κάνει.

Σ' αυτό το διάστημα και αφού γέννησε το 1ο της παιδί ξαναμένει έγκυος, 4 μήνες μετά τον τοκετό. Η ίδια αναφέρει ότι δεν το ήθελε το 2ο το παιδί και "έκανε τα πάντα για να το ρίξει". Έλεγε "καλύτερα να αποβάλω" και "χοροπήδαγε" για να αποβάλει επειδή ήταν "στεναχωρημένη, λόγω του επικείμενου χωρισμού", τελικά δεν απέβαλε και γέννησε ένα κορίτσι την Άννα. Η εγκυμοσύνη ήταν "άσχημη" όπως λέει η ίδια και πόναγε πολύ.

Η Άννα 19χρ. σήμερα, παρουσιάζει προβλήματα νοητικής καθυστέρησης, όπως επίσης και ψυχιατρικά προβλήματα. Έχει πάρει το όνομα της μητέρας του πατέρα της. Πήγε νηπιαγωγείο και δημοτικό σε Ειδικό Σχολείο ενώ για ένα χρόνο ήταν εσωτερική σε Ίδρυμα. Παρακολουθείται σε πάρα πολύ αραιά διαστήματα (1 φορά το χρόνο) από ψυχίατρο. Τον ψυχίατρο αυτόν τον είχε συστήσει ο 1ος σύζυγος και ήταν ο ίδιος που παρακολουθούσε και εκείνον.

Η κα ΣΤ'. αναφέρει για το γεγονός της νοητικής καθυστέρησης της Άννας, ότι της το είχε επισημάνει κάποια δασκάλα στο Νηπιαγωγείο που την πήγε λέγοντάς της "πως η Α. είναι πολύ ζωηρή μέσα στην τάξη". Έτσι της σύστησαν το Ειδικό Σχολείο και την πήγε εκεί.

Βγήκε το διαζύγιο με τον 1ο σύζυγο, για μοιχεία. Η κα ΣΤ'. περιγράφει όλο αυτό το διάστημα σαν πολύ δύσκολο για την ίδια και ότι ακόμη την ώρα της δίκης δεν είχε αποφασίσει αν θα ήθελε να χωρίσει. "Δεν ήθελα να διαλύσω το σπίτι μου", "Εστω κι αν ήταν γυναικάς μπορεί να είμασταν πολύ καλύτερα".

Φαίνεται να βρισκόταν σε μια έντονα αμφιθυμική κατάσταση σε σχέση με τα αισθήματά της απέναντι στον σύζυγό της. "Όταν έμαθα ότι γυρνάει κλωνιστικά φοβερά, σε σημείο που να μην τον θέλω πια, όσο κι αν τον αγαπούσα", "έφευγα από το κρεβάτι και κοιμόμουνα μόνη μου". "Είδα ότι έπρεπε να τον διώξω αλλά δεν είχα τη δύναμη". Αντίθετα, ο σύζυγός της, όπως διηγείται η ίδια, δεν ήθελε να χωρίσουν "Εκείνος έλεγε ότι με αγαπούσε και δεν ήθελε να φύγει". Ενώ επίσης διηγείται για τον σύζυγό της "Εκείνος ήταν βλάσφημος και απότομος έκανε ώρες-ώρες πράγματα τρελλά".

Σε όλη αυτή την περίοδο η κα ΣΤ'. δεχόταν έντονες πιέσεις από την μητέρα της και τα αδέρφια της για να χωρίσει το σύζυγό της.

"Με έβαζε στο μηχανάκι και οι δικοί μου έλεγαν ότι πάει να με σκοτώσει.....Ο αδελφός μου ήθελε να τον πιάσει για μοιχεία, πράγμα που έγινε μέσα στο

σπίτι της κοπέλας.....Με πίεσαν οι δικοί μου και τους άκουσα.....Η μητέρα μου και τα αδέρφια μου τον πιέζανε.....Δεν είμαι τύπος να κατακρίνω την μητέρα μου.....την μητέρα μου που έλεγε αν τον πάρεις, ωχ, η καρδιά μου και κλεινόταν στο δωμάτιο.....Υπεραγαπούσα και τη μαμά μου και έλεγα θα μου μείνει στα χέρια.....Και τα αδέρφια μου έχουν δώσει πολλά λεφτά στους ντεντέκτιβς.....Ο πατέρας δεν έπαιρνε μέρος".

Για διάστημα επτά ετών ζει μόνη της με τα 2 παιδιά της, ενώ παράλληλα διατηρεί κάποιες σχέσεις με τον πρώην σύζυγό της.

Αναφέρει ότι τους φρόντιζε και ιδιαίτερα τα παιδιά. Επίσης όταν πέθανε η μητέρα της αναφέρει ότι ο πρώην σύζυγός της, της "στάθηκε ιδιαίτερα:

"Μετά 1 χρόνο πέθανε η μητέρα μου και εκείνος μου στάθηκε πάρα πολύ, οπότε πέρασε η κακία και το μίσος.....Από 'κει και πέρα δεν χάσαμε την επικοινωνία".

Επίσης αφήνει να εννοηθεί ότι ο πρώην σύζυγός της ήθελε να ξαναπαντρευτούν. "Όταν μετά από χρόνια ήρθε ο 2ος του κακοφάνηκε....., Ηλπιζε μέχρι τότε ότι θα τα ξαναφτιάχναμε".

Στο διάστημα αυτό φαίνεται ότι η κα ΣΤ'. εργαζόταν. Δεν είναι ξεκάθαρο εάν είχε ή όχι κάποια σεξουαλική δραστηριότητα.

Παντρεύεται για 2η φορά με συνοικέσιο (προξενιό) μετά από 7 χρόνια τον Γεράσιμο τον οποίο χώρισε μετά από 10 χρόνια. Αναφέρει ότι το συνοικέσιο το έκανε ο ένας από τα 2 αδέρφια της ο μεγαλύτερος που τύχαινε να γνωρίζει τον 2ο σύζυγό της. Ο Γεράσιμος αναφέρεται σαν άνεργος και παράλληλα σαν εργαζόμενος σε γραφείο μιας ΔΕΚΟ. Ήταν επίσης πρώην ναυτικός και είχε 2 γάμους από όπου είχε: 1ο γάμο 2 παιδιά, 1 αγόρι, 1 κορίτσι.

Η κα ΣΤ'. φαίνεται αρκετά μπερδεμένη στις διηγήσεις της όταν αναφέρεται στο 2ο σύζυγό της. Παράλληλα αναφέρει ότι στο μεγαλύτερο διάστημα του

2ου έγγαμου βίου της εξακολουθούσε να διατηρεί κάποιου είδους σχέσεις με τον 1ο της σύζυγο ο οποίος τους επισκεπτόταν στο σπίτι. Οι σχέσεις αυτές ήταν περισσότερο οικονομικές (ο 1ος συζ. βοηθούσε οικονομικά). Αναφέρει ότι ο 2ος σύζυγός της είχε ψυχολογικά προβλήματα ενώ επίσης ζήλευε πάρα πολύ τον 1ο της σύζυγο. Συγχρόνως ενώ στην αρχή του γάμου τον περιγράφει σαν καλό οικογενειάρχη που φρόντιζε εκείνη και τα παιδιά, στην συνέχεια αναφέρει ότι είχαν προβλήματα μεταξύ τους, ότι την έβριζε και δεν την βοηθούσε στις δουλειές του σπιτιού, την είχε "σαν υπηρέτρια" και δεν φρόντιζε τα παιδιά. Σ' αυτό το διάστημα είχαν τσακωθεί μεταξύ τους πολλές φορές και ο σύζυγός της έφευγε από το σπίτι αρκετές φορές και για μεγάλα χρονικά διαστήματα "πήγαινε στις αδελφές του". Αυτό γινόταν από το 1ο χρόνο του γάμου τους. Ακόμη την τελευταία φορά που είχε φύγει, έλλειψε για διάστημα 6 μηνών και μάλιστα είχε νοικιάσει και δικό του σπίτι.

Η κα ΣΤ'. τον περιγράφει σαν "Δεν ήταν από τους τύπους που ξεμυαλίζονται και παρατάνε τις γυναίκες τους.....Τα αδέρφια μου τον αγαπούσαν γιατί ήταν τρυφερός με τα λουλούδια και τα δώρα του στις επετείους, να με βοηθάει στη μαγειρική, γενικά έκανε πράγματα που με συγκινούσαν".

Φαίνεται ότι το ζευγάρι δεν είχε μια ομαλή σεξουαλική ζωή για την οποία η κα ΣΤ'. αναφέρει: "Δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε σαν αντρόγυνο", "Δεν είχαμε πολλά-πολλά". "Δεν είχαμε δυνατότητες να είμαστε μόνοι". "Δεν του στεκόμουν επειδή μου 'λεγε ζηλεύει".

Το ίδιο διάστημα του 2ου γάμου, φαίνεται ότι η οικογένεια αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα γι' αυτό και η κα ΣΤ'. εργαζόταν πρώτα προσέχοντας παιδιά και στη συνέχεια σε ένα εργοστάσιο, έτσι έλειπε αρκετές ώρες από το σπίτι, σε αντίθεση με το σύζυγό της που φαίνεται να μην είχε σταθερό ωράριο στη δουλειά του και έτσι έμενε αρκετές ώρες στο σπίτι.

Η κα ΣΤ'. δεν είχε ξεκάθαρη άποψη σε σχέση με την επιθυμία της απέναντι στον 2ο σύζυγο, ενώ η "παρουσία" του 1ου ήταν έντονη, σε πραγματικό και φαντασιωσικό επίπεδο. Αυτό φάνηκε ακόμη περισσότερο όταν πείστηκε από την κόρη της Άννα με την αποκάλυψη των αιμομικτικών σχέσεων της Άννας με τον πατριό της. Ακόμη και τότε όμως, ακόμη και στις συναντήσεις με την ομάδα του ΙΥΠ η κα Π. αναρωτιώταν εάν θα έπρεπε να χωρίσει τον 2ο σύζυγό της. Είναι χαρακτηριστικό επίσης, ότι εκείνος αποφάσισε να φύγει από το σπίτι και όχι η κα ΣΤ'.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, επίσης, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις της ίδιας πάλι τα 2 αδέλφια της. Από τη στιγμή που χώρισε, άρχισε να έχει πιο στενές σχέσεις με τον 1ο σύζυγό της, όχι όμως σεξουαλικές, όπως αναφέρει, ρητά, η ίδια. Μάλιστα το καλοκαίρι που ακολούθησε του διαζυγίου με το 2ο σύζυγο, έκαναν διακοπές μαζί με τον 1ο.

Ο 1ος σύζυγός στηρίζει εκείνη και τα παιδιά, συναισθηματικά και οικονομικά, ενώ παράλληλα είναι εκείνος ο οποίος ζητάει άμεσα από εκείνη και την πιέζει να καταγγείλουν τον 2ο σύζυγό της στον εισαγγελέα. Αντίθετα η ίδια φαίνεται αναποφάσιστη ως προς αυτό ενώ παράλληλα εκφράζει την αντίθεσή της. Στην περίοδο που έγιναν οι συνεντεύξεις η ίδια δεν είχε καταλήξει ως προς το ποινικό μέρος της υπόθεσης.

Για την κα ΣΤ'. η Άννα είναι ένα ανεπιθύμητο παιδί. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν αποκαλύπτεται στην ίδια, ότι η Α. έχει προβλήματα νοητικής καθυστέρησης, η απόρριψη εκ μέρους της μεγαλώνει, σε αντιδιαστολή μάλιστα με την πρώτη κόρη, την οποία θεωρεί "όμορφη και έξυπνη".

Στην αρχή η γέννηση της Άννας είναι συνδεδεμένη με την άσχημη σχέση με τον 1ο σύζυγο (περίοδος χωρισμού). Είναι ένα πρόσθετο βάρος, ένα "κακό αντικείμενο" που πρέπει να "απορριφθεί".

Στη συνέχεια και σε συνδυασμό αφ' ενός μεν με τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η ίδια εξ' αιτίας του χωρισμού, αφ' ετέρου με την αποκάλυψη του προβλήματος της Α. το άγχος της κας ΣΤ'. για το αν θα τα καταφέρει, ή, το τι θα κάνει με την Α. αυξήθηκε ακόμη περισσότερο. Φαίνεται ότι η Α. και τα προβλήματά της ήταν κάτι που, από τη μια μεριά, την κούραζε ιδιαίτερα, από την άλλη, δεν μπορούσε να την φροντίσει, ή να την ελένξει, όπως επίσης δεν μπορούσε να ελένξει και τα δικά της συναισθήματα, ίσως και λόγω άγνοιας. Τότε αποφάσισε (δεν ξέρουμε αν σ' αυτή την απόφαση συμμετείχε και κάποιος άλλος, που είναι πολύ πιθανό) και έκλεισε τη Α. σε ένα Ίδρυμα. Όταν ξαναπαντρεύτηκε, με την προτροπή του 2ου συζύγου πήρε την Α. στο σπίτι. Τα προβλήματα όμως στις σχέσεις μάνας - κόρης φαίνεται ότι ξανάρχισαν να δημιουργούνται και μάλιστα με μεγαλύτερη ένταση. Στο γεγονός αυτό έπαιξε ρόλο και η παρουσία του 2ου συζύγου.

Η Α. είχε καλές σχέσεις με τον πατριό της, τουλάχιστον στην αρχή, μιας και ήταν εκείνος που προέτρεψε και τους άλλους για την επιστροφή της Α. στο σπίτι. Τις σχέσεις της Α. με τον πατριό της, η κα ΣΤ'. τις περιγράφει στην αρχή ως "πολύ καλές".

"Είχαμε όλοι ενθουσιαστεί... Να τα πηγαίνει βόλτες, να τα πηγαίνει στα πάρτυ, κλπ... Η Α. πήγαινε κοντά του και καθόντουσαν και τα λέγανε...".

Στη συνέχεια, φαίνεται καθαρά, ότι ο πατριός και η Α. συνδέθηκαν ακόμη περισσότερο συναισθηματικά και μετά από κάποιο διάστημα οι σχέσεις τους, φυσικά με κύριο υπεύθυνο τον πατριό, πήραν έναν καθαρά σεξουαλικό χαρακτήρα.

Από την άλλη, "χαλούσαν" οι σχέσεις του ζευγαριού, ενώ ταυτόχρονα είναι εμφανές ότι η κα ΣΤ'. "άφησε" την "διαπαιδαγώγηση" της Άννας στον 2ο σύζυγό της. Ή διαφορετικά του την "φόρτωσε".

Η κα ΣΤ'. δυσκολεύεται πολύ να συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι η Α. είναι νοητικά καθυστερημένη, ενώ ταυτόχρονα φαίνεται ότι το γεγονός αυτό καθ' αυτό την έχει κουράσει.

"Λέω δεν είναι τρελλή... Δεν κάνει τίποτα, να πάρει από εδώ το ποτήρι να το πάει εκεί, αντίθετα λες και έχω δέκα μικρά μεσ' στο σπίτι... Στον καλύτερο να πάει και να πληρώσουμε".

Συγχρόνως της συμπεριφέρεται είτε όπως σε ένα μικρό παιδί, είτε ως αντικείμενο-πράγμα, χωρίς επιθυμίες και σεξουαλικές ενορμήσεις. Ξαφνιάζεται όταν αργότερα η Άννα προσπαθεί να της εξηγήσει τι συμβαίνει με τον πατριό της.

"Έχει κι αυτό ορμές, επιθυμίες".....αρνούμενη να την πιστέψει.....Εγώ δεν την πίστεψα..." αρνούμενη ουσιαστικά την σεξουαλικότητα της Άννας. "Ούτε σχέσεις έχει, ούτε είναι πονηρό... Δεν θα μπορούσε να τα ξέρει αυτά τα πράγματα".

Στη συνέχεια κι όταν ερχόντουσαν από τη μία μεριά της Α. μηνύματα (με διάφορους τρόπους: θυμοί, έντονη σεξουαλική συμπεριφορά, επιθετικότητα προς την μητέρα, επιθετικότητα προς τον πατριό) ότι κάτι συνέβαινε, εξακολουθεί να ισχυρίζεται ότι δεν καταλάβαινε τίποτα. Το ίδιο όμως ισχυρίζεται και όταν πλέον τα πράγματα σχετικά με τις σεξουαλικές σχέσεις Α.-πατριού, είναι σχεδόν ξεκάθαρα.

Η κα ΣΤ'. επιμένει να αγνοεί ή να απωθεί κάθε τι που είχε σχέση με αυτό, δηλαδή με την σεξουαλικότητα. Δεν πιστεύει τη Α., ενώ στη συνέχεια θεωρεί ότι δεν μπορεί να έχει τέτοιου είδους σχέσεις θεωρώντας την κάτι το ουδέτερο (αναφέρεται σ' αυτή αποκαλώντας την "αυτό, κοριτσάκι, το παιδί" κλπ). Ωστόσο ταυτόχρονα κάνοντας μια υπέρβαση, περνάει από την αντίθετη πλευρά ταυτίζοντας την αναπηρία της Α. με την σεξουαλικότητά της, πάλι

όμως για να την κατηγορήσει και να την υποτιμήσει. "Όπως ξέρουμε αυτά τα παιδάκια που έχουν λίγο πρόβλημα έχουν πιο έντονες ορμές, επιθυμίες..." Ακυρώνοντας για μια ακόμη φορά την Άννα ως προσωπικότητα και ως γυναίκα πλέον.

Παρακάτω και όταν τα γεγονότα είναι τόσο έντονα που δεν μπορεί ούτε η ίδια να τα αγνοήσει, διερωτάται απευθυνόμενη στη Α. πως τα κατάφερε "εσύ καθόσουνα;" ενώ παράλληλα εξακολουθεί να μην την πιστεύει. "Η Άννα, που ήξερε;"

Φαίνεται τελικά ότι η κα ΣΤ., παρ' όλα τα λεγόμενά της, ήταν διατεθειμένη να συνεχίσει να αγνοεί το γεγονός των σεξουαλικών σχέσεών της Α. με τον πατριό της. Φαίνεται ότι ήταν διατεθειμένη να συνεχίσει ή να τον μοιράζεται με την Α. προκειμένου εκείνος να συνεχίσει να μένει, μαζί της και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι μεταξύ τους δεν είχαν σεξουαλικές σχέσεις. "Δεν ήθελα πάλι όπως έδιωξα τον πρώτο να διώξω κι αυτόν".

Έτσι και ενώ ο χρόνος κυλούσε και ενώ η επιθετικότητα της Α. προς τη μητέρα της αυξανόταν, όσο εκείνη δεν απαντούσε στο αίτημά της για βοήθεια, εξακολουθούσε να μην κατανοεί την κατάσταση και απέδιδε τα αίτια της όλης συμπεριφοράς της Α. στο πρόβλημα της νοητικής της καθυστέρησης.

"Είναι πολύ επιθετική.....Έχω μια Α. που τα κάνει όλα λίμπα.....Εκεί εκείνη χύμαγε να μου τραβάει τα μαλλιά, να με σπρώχνει, να με κλωτσάει, μέχρι τώρα ακόμη". Παράλληλα και για το συγκεκριμένο πρόβλημα των αιμομικτικών σχέσεων δείχνει αρκετά συγκεχυμένη και συγχυτική. "Να έλεγε κάτι και να με έβαζε σε υποψίες.....Της άρεσε και δενμίλαγε.....Δεν μπορώ να διανοηθώ πως τα δεχόταν η Α.".

Συγχρόνως ερμήνευε την αυξημένη επιθετικότητα της Α. προς όλους, σαν αποτέλεσμα της ζήλειας που εκδήλωνε ο 2ος σύζυγος απέναντι στην ίδια

επειδή διατηρούσε στενά φιλικές σχέσεις με τον 1ο της σύζυγο "...αυτό που μου είπε η Α. εκεί το απέδιδα".

Όταν τελικά το θέμα, μετά από αρκετά χρόνια, έφτασε στην αποκάλυψη, μετά τις επίμονες προσπάθειες της Α., η στάση της εξακολουθεί να παραμένει συγκεχυμένη.

"Είχε δίκιο το καημένο.....Δεν θα το πίστευα και το παιδί, αν απλώς μου έλεγε ότι είχε γίνει μια-δύο φορές.....Εδώ μου λέει γεγονότα ας πούμε και γι' αυτό το πιστεύω.....Ολα αυτά δεν μπορώ να μην τα πιστέψω, να πω ότι είναι της φαντασίας μου.....Ρίχνω ευθύνες στον εαυτό μου, αλλά δεν πήγαινε ο νους μου.....Εγώ το πιστεύω το παιδί ακράδαντα.....Πίστευα ότι αυτός ήταν το θύμα.....Της λέω βρε Άννα γιατί καθόσουνα";

Η κα ΣΤ'. δείχνει να είναι ένα άτομο με έντονες εξαρτητικές ανάγκες στις σχέσεις της με τους άλλους. Η εικόνα αυτή φαίνεται αρκετά καθαρά τόσο όταν περιγράφει τις σχέσεις της με την πατρική της οικογένεια και ιδιαίτερα με την μητέρα της και τους αδελφούς της, όταν περιγράφει τις σχέσεις της με τους 2 συζύγους και όταν απευθύνεται στους ειδικούς για βοήθεια.

Όταν αναφέρεται στους δικούς της , όσο και στους δύο συζύγους, υπάρχουν πολλά σημεία τα οποία τελικά εκφράζουν μια κοινή συναισθηματική βάση εξάρτησης, απόρροια των ιδιαίτερα στενών σχέσεων που είχε αναπτύξει η ίδια με τη μητέρα της και τα αδέρφια της.

Στις σχέσεις της με τη μητέρα της και τα αδέρφια της αναφέρει: "Υπεραγαπούσα τη μαμά μου.....Ξέρει πως με είχε η μητέρα μου.....Δεν είμαι τύπος να κατακρίνω τη μητέρα μου.....Η μητέρα μου πέθανε από τον καημό της για μένα.....Ο ένας μου αδελφός με είχε μεγαλώσει.....Τους δικούς μου δεν τους άρεσε αυτό.....Με πίεσαν οι δικοί μου και τους άκουσα.....Ηθελα να πω ναι αλλά σκεφτόμουν τ' αδέρφια μου".

Στις σχέσεις της με τους δύο συζύγους: 1ος "Τον αγαπούσα πάρα πολύ τον πίστευα.....Δεν μπορούσα να διανοηθώ ότι γυρνάει.....Δεν ήταν από τους τύπους που ξεμυαλίζονται και παρατάνε τις γυναίκες τους". Σχετικά με τον 2ο "Ήταν σε όλα καλός.....Είχαμε όλοι ενθουσιαστεί.....Δεν είχα τη δύναμη να τον διώξω..... Με έβγαζε έξω ήθελε να ντύνομαι ωραία.....Δεν με συνόδευε καθόλου στα ψώνια.....Μόνη μου έτρεχα όπως τώρα που είμαι μόνη μου....."Είδα έναν άντρα που μου πρόσφερε μεγάλη αγάπη".

Σαν συνέχεια αυτής της συμπεριφοράς, εκφράζει συχνά ένα μόνιμο αίτημα για βοήθεια και στήριξη. Στοιχείο το οποίο πολλές φορές καθορίζει τα συναισθήματά της αλλά και τη στάση της απέναντι στους άλλους. Το στοιχείο αυτό εκδηλώθηκε έντονα και απέναντι στους ερευνητές, όπως επίσης και στους άλλους ειδικούς που είχαν ασχοληθεί κατά καιρούς με την Α.

"Να με βοηθήσετε πως θα βαδίσουμε.....Πάνω σε όλα αυτά θα ήθελα να με βοηθήσετε.....Κανένας δεν σε (με) βοηθάει, δεν βοηθάει την οικογένεια.....Περισσότερο τη μάνα ήθελαν να βοηθήσουν".

Στις σχέσεις της με την οικογένειά της: "Ξέρει πως με είχε η μητέρα μου.....Ο ένας μου αδελφός με είχε μεγαλώσει.....Ο αδελφός μου ήταν στην ΕΥΔΑΠ προηγουμένως. Δεν σκέφτηκε να με βάλει".

Η κα ΣΤ'. συχνά όταν αναφέρεται στον εαυτό της το "ΕΓΩ" αντικαθίσταται εύκολα από το "Εμείς". Περιγράφει τον εαυτό της "σαν ένα μικρό κορίτσι που χρειάζεται συνέχεια βοήθεια και στήριξη ή σαν ένα όμορφο κορίτσι που όλοι την φροντίζουν, την στηρίζουν και την περιποιούνται.

Θέλει συνέχεια να φαίνεται όμορφη και καλοντυμένη, ενώ έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ίδια τα χρήματα, η τάξη και η καθαριότητα.

Στην προσωπική της ζωή φαίνεται ότι οι σεξουαλικές σχέσεις με το σύντροφό της καταλαμβάνουν ένα πολύ μικρό κομμάτι, σε αντίθεση με την στήριξη και

την περιποίηση που πάντα περιμένει από εκείνον.

Οι σχέσεις της με τους γονείς της και τα αδέρφια της περιγράφονται μόνο ως πολύ θετικές, "τα είχα όλα" όπως αναφέρει η ίδια. Παράλληλα η έντονη παρουσία μιας "δυναμικής" μητέρας και η απουσία ενός πατέρα, "προβατάκι", όπως αναφέρει η ίδια, είναι καθοριστικής σημασίας για την διαμόρφωση της προσωπικότητάς της.

Αναφέρει ότι ο πατέρας της ήταν γενικά αμέτοχος στις οικογενειακές υποθέσεις και ότι το μόνο που έκανε ήταν να εργάζεται (επάγγελμα γυρολόγος), λείποντας πολλές ώρες από το σπίτι. "Δεν έπαιρνε μέρος". Παρ' όλα αυτά όμως δεν δείχνει (τουλάχιστον στο επίπεδο της έρευνας) να ενοχλείται από την απουσία του (τουλάχιστον συναισθηματικά) "Όσο δυναμική ήταν η μαμά μου εκείνος ήταν ένα προβατάκι". Είναι μάλιστα εκείνη που αργότερα και στη διάρκεια του 2ου γάμου της θα φιλοξενήσει τον πατέρα της στο σπίτι της παραχωρώντας του ένα δωμάτιο στο χώρο της αυλής. Χώρος ο οποίος αργότερα θα χρησιμεύσει ως "χώρος συνάντησης" του πατριού και της Άννας.

Σημαντικό επίσης ρόλο στην ψυχική της ανάπτυξη, έπαιξε το έντονα ηθικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μεγάλωσε. Τόσο από πλευράς κοινωνικής ηθικής, όσο και θρησκευτικής. Όπως η μητέρα της, έτσι και η ίδια πηγαίνει τακτικά στην εκκλησία και δίνει μεγάλη σημασία στην γνώμη του κοινωνικού περίγυρου.

Υπολογίζει πολύ στο πως θα την κρίνει ο κόσμος. "Να υπολογίζουμε και τον κόσμο και τους συμπεθέρους.....Είχε δώσει μια καλή εικόνα σ' όλη την κοινωνία σ' όλον τον κύκλο μας.....Δεν τα αφήνω ποτέ έξω γιατί δεν θέλω να δώσω στόχο.....Βλέπει η γειτονιά και ντρέπομαι".

Εκφράζει μια "ντροπή" για τη σεξουαλικότητα, τις σεξουαλικές σχέσεις και το ανθρώπινο σώμα. "Να τον δει η μητέρα μου ντυμένο.....Δεν νομίζω να 'ναι

κατεστραμμένη.....Αυτό που δεν μ' άρεσε και δεν το μπορούσα ήταν ότι όλοι στην οικογένειά του ήταν γυναικάδες, γιατί ήταν ωραίοι".

Η ίδια χαρακτηρίζει τον εαυτό της αγαθό, άβγαλτο, ντροπαλό: "'Ημouνα τόσο αγαθή.....Δεν είμαι πονηρή.....Τότε ντρέπομαι.....Εγώ τα ανεχόμouνα όλα με στοργή, με αγάπη.....Ηταν η πρώτη φορά που ξανοίχτηκα γιατί ντρεπόμouνα και να το συζητήσω.....Ημouνα άβγαλτη".

Στην επιλογή των δύο συζύγων σημαντικό ρόλο για την ίδια (ανεξάρτητα εάν στην 1η περίπτωση ήταν μια ερωτική σχέση που κατέληξε σε γάμο και στη 2η συνοικέσιο), ήταν το γεγονός ότι και οι δύο σύζυγοι την στήριζαν και της προσέφεραν υλικά αγαθά.

Στην οικογενειακή της ζωή φαίνεται ότι δεν μπορεί να αποφασίζει για τον εαυτό της και τα παιδιά της και γι αυτό συχνά ανατρέχει στους γονείς και στα αδέρφια της για βοήθεια.

Ταυτόχρονα επισημαίνει τις μειωμένες σεξουαλικές σχέσεις και με τους δυο συζύγους, τις οποίες δικαιολογεί με διάφορους τρόπους: "Εγώ για το παιδί έκανα θυσίες.....Εγώ τον είχα κάνει πέρα.....Να μην τον θέλω πια όσο κι αν τον αγαπούσα.....Εφευγα απ' το κρεβάτι και κοιμόμouνα μόνη" (1ος σύζυγος). "Δεν είχαμε πολλά-πολλά.....Δεν είμαστε και νέοι να έχουμε πολλά-πολλά.....Δεν του στεκόμouνα επειδή μου 'κανε ζήλεις" (2ος σύζυγος).

Η κα ΣΤ' και στους δύο γάμους φαίνεται ότι πολύ γρήγορα χάνει τη θέση της σαν σύντροφος και σύζυγος. Στον 1ο γάμο ο σύζυγός της την εγκαταλείπει για να πάει με άλλες γυναίκες, ενώ στο 2ο γάμο ο σύζυγός της, δημιουργεί σχέσεις με την δεύτερή της κόρη.

Και στις δύο περιπτώσεις δεν μπορεί να ξεκαθαρίσει τι είδους στάση πρέπει να κρατήσει απέναντι στους συζύγους της και τα συναισθήματά της παραμένουν συγκεχυμένα. Και στις δύο περιπτώσεις ανατρέχει στη βοήθεια

της μητέρας της και των αδελφών της. Συγχρόνως το σημαντικό γεγονός για την ίδια είναι, ότι αν χωρίσει, θα "χάσει" αυτά τα οποία της προσφέρουν οι δύο σύζυγοί της. Έτσι εξηγείται εν μέρει και η στάση της όπου για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα "παίζει" ανάμεσα στους δύο συζύγους (splitting).

Προκαλώντας και η ίδια με τη στάση της μια παρανοϊκή συμπεριφορά ζήλειας στον 2ο σύζυγο, καταστρέφει τελικά και τον 2ο γάμο της, και "οδηγεί" ουσιαστικά τον σύζυγό της σε αιμομικτικές σχέσεις με την Α. Και στις δύο περιπτώσεις δρα με έναν ψυχικά ανώριμο τρόπο, όπου φαινομενικά στην πρώτη περίπτωση είναι εκείνη το "θύμα" ενώ στη δεύτερη ο "θύτης", ουσιαστικά όμως φαίνεται να είναι εκείνη η οποία κατευθύνει τα πράγματα. Για την κα ΣΤ'. ο άντρας παραμένει ένα "μερικό αντικείμενο". Αυτό που αναζητά στις σχέσεις μαζί του δεν είναι μια "ολοκληρωμένη σχέση όπου το καλό και το κακό συνυπάρχουν, αλλά μια μερική σχέση όπου υπάρχουν ή μόνον "καλά" ή μόνον "κακά" πράγματα-αντικείμενα. Η κα ΣΤ'. φαίνεται να έχει αναπτύξει ένα αδύναμο ΕΓΩ και ένα αρκετά έντονα, αυστηρό Υπέρ-ΕΓΩ, τα οποία την εμποδίζουν να ενεργεί σαν αυτόνομο και ανεξάρτητο άτομο και να δημιουργεί ολοκληρωμένες σχέσεις με τους άλλους.

Μένοντας καθηλωμένη σε πρώιμα στάδια σεξουαλικής ανάπτυξης (σαδο - πρωκτικό), οι σχέσεις που αναπτύσει με τους άλλους έχουν χαρακτήρα ναρκισσιστικό. Ιδιαίτερη σημασία για την ψυχική ωρίμανση της φαίνεται να έχουν η δυναμική-αυστηρή, μητέρα, ο απόν πατέρας και ο αδελφός-πατέρας. Σχέσεις που εμπόδισαν την κα ΣΤ'. να αναπτύξει μια ανεξάρτητη libido (λίμπιντο του Εγώ - λίμπιντο του αντικειμένου). Ειδικότερα οι "στενές" σχέσεις με τη μητέρα, που σε τελική ανάλυση, έχει διαδραματίσει για την κα ΣΤ'. ρόλο μητέρας και "πατέρα" ταυτόχρονα, με τον παράλληλο παραμερισμό του πατέρα της και την παράλληλη "προσφορά" της κόρης στον μεγαλύτερο

αδελφό (σύζυγος-πατέρα), φανερώνουν από τη μια, την "υποταγή" της στο φαλλικό μητρικό imago (πιθανά ομοφυλόφιλα συναισθήματα) και από την άλλη, το αιμομικτικό των σχέσεων ανάμεσα στα δύο αδέλφια.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η μοναδική περίοδος όπου αναπτύσσει σχέσεις με τον πατέρα της είναι όταν αυτός είναι πλέον αρκετά ηλικιωμένος, άρα και αποσεξουαλικοποιημένος. Ωστόσο και σ' αυτή την περίπτωση την φροντίδα του "παππού", όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, την είχε ο 2ος σύζυγος: "Εκείνος ασχολιόταν μαζί του, τον έπλενε, τον ξύριζε".

Η κα ΣΤ' φαίνεται να είναι ένα άτομο με έντονα αναπτυγμένο το ιδανικό του Εγώ και με καθηλωμένο το Εγώ και τις ενορμήσεις στο ναρκισσιστικό στάδιο ανάπτυξης. Το ναρκισσιστικό "τραύμα" μοιάζει να αφορά στον τρόπο με τον οποίο μεγάλωσε (τελευταίο παιδί και μοναδικό κορίτσι) και ο οποίος κυμαινόταν ανάμεσα στην υπερπροστασία και την απαγόρευση. Σημαντικό στοιχείο βέβαια διαδραμάτισε τόσο για τη δική της λιβιδινική ανάπτυξη όσο και για την λιβιδινική ανάπτυξη με τα αντικείμενα ο αποκλεισμός του πατέρα. Μοιάζει να μεγάλωσε σαν μια "κούκλα στη γυάλα". Ακόμη και σήμερα - μεσήλικας ήδη - αναφέρεται μιλώντας για τον εαυτό της ως "κορίτσι". Της φαίνεται αδιανόητο να έχει ψεγάδια, όπως επίσης και αδιανόητο οι άλλοι να μην την φροντίζουν. Το ίδιο αδιανοήτο της φαίνεται να έχει μια κόρη ανάπηρη. Παραμένοντας ταυτισμένη με την εικόνα της φαλλικής μητέρας, αδιαφορεί ουσιαστικά για τον άντρα ως σεξουαλικό αντικείμενο, επιλέγοντας επίσης άντρες-συζύγους με ψυχικά προβλήματα. Ωστόσο και παρ' όλο που εκείνοι την επιθυμούν η ίδια αποφεύγει τις σεξουαλικές σχέσεις με τα γνωστά αποτελέσματα.

Αντίστοιχα ξαφνιάζεται όταν διαπιστώνει ότι ακόμη και η Άννα μπορεί να έχει (και έχει) σεξουαλικές επιθυμίες, της φαίνεται τελείως εξωπραγματικό,

ενώ η ίδια μοιάζει να ζει εκτός πραγματικότητας και προσπαθεί να αρνηθεί τα συγκεκριμένα γεγονότα.

Ήρνηση η οποία παραπέμπει σε μια ναρκισσιστική προσωπικότητα όπου το αρχαϊκό Ιδανικό του Εγώ της μητέρας απαγορεύει κάθε τι το σεξουαλικό με το άλλο φύλο.

Η Άννα αποτελεί για εκείνη ένα ακόμη ναρκισσιστικό πλήγμα. Είναι καρπός μιας σχέσης "προδομένης" και μάλιστα άρρωστη. Ακόμη περισσότερο "άρρωστη" που έχει και σεξουαλικές επιθυμίες. Ωστόσο η Άννα αποτελεί μια αντίφαση γιατί παράλληλα ήταν και το αποτέλεσμα της επιθυμίας της ίδιας απέναντι στον πρώτο της άντρα. Είναι μέρος της σεξουαλικότητάς της και ίσως και γι' αυτό απορρίφθηκε. Είναι ο κόλπος που δέχεται το πέος-φαλλό - η γυναίκα που αποδέχεται τον άντρα σε μια σχέση συμβίωσης - κάτι που απαιτεί πόνο, αναγνώριση, υποχωρήσεις και το οποίο φαίνεται για την κα ΣΤ' να είναι ιδιαίτερα δύσκολο.

Η κα ΣΤ' αρνούμενη τη γυναικεία της πλευρά, αρνείται ταυτόχρονα να αποδεχτεί και την Άννα, δεν την ενδιαφέρει. Την "κλείνει" στο Ίδρυμα ή προηγουμένως "αργεί" να καταλάβει τα προβλήματα νοητικής στέρησης που παρουσίαζε. Είναι κλεισμένη στον εαυτό της με έναν ανακλιτικό τρόπο ο οποίος θυμίζει ανακλιτική κατάθλιψη εξ αιτίας της απώλειας του στηρίγματος. Τελικά "παραχωρεί" την Άννα στον 2ο σύζυγο, ίσως φοβούμενη μια νέα απώλεια του στηρίγματος. Πρόκειται βασικά για μια διαδικασία εκδήλωσης των πρωταρχικών αναγκών μέσω της στήριξης, η οποία φαίνεται ότι καθόρισε και την όλη εξέλιξη της ιστορίας.

4. Η περίπτωση της κας Θ.

Η κα Θ. ήρθε και μας βρήκε στο ΙΥΠ μετά από προτροπή κάποιας φίλης της, εργαζόμενης σε κοινωνική υπηρεσία της περιοχής στην οποία διέμενε και με την οποία βρισκόταν επίσης, σε συνεργασία για θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης.

Όταν ήρθε σε μας ήταν 26 χρ. Μας είπε πως έχει δύο παιδιά. Το ένα, η Ρ., από τον γάμο της με τον Κ. η οποία είναι 6 χρονών και είναι εκείνη για την οποία ήρθε και το άλλο αγόρι, ο Μ. 2,5 χρ. τον οποίον απέκτησε με τον Χ., ενώ ήταν σε διάσταση (όχι διαζύγιο) με τον Κ.. Ο Μ. έχει το επίθετο του Κ. (τον αναγνώρισε δηλαδή ο σύζυγός της ως δικό του παιδί). Η κα Θ. χώρισε και με τον Χ. οπότε έκτοτε έμενε μόνη με τα δύο παιδιά.

Η κα Θ. μεγάλωσε σε προάστιο της Αθήνας έχει έναν αδελφό μεγαλύτερο κατά δύο χρόνια. Οι γονείς της ήταν εργάτες σε εργοστάσιο.

Η κα Θ. μας είπε πως είχε κάποιες υπόνοιες "η μικρή είχε πονηρέψει επιστρέφοντας από τις διακοπές του καλοκαιριού με τον πατέρα της".

Πριν από 6 βδομάδες μια φίλη της, τής είπε, πως έμαθε από την ίδια την κόρη της κας Θ. ότι ο πατέρας της, την χάριδευε στο σεξουαλικό όργανο. Της το είπε όταν εκείνη πήγε να την πάρει από το σχολείο.

Το γεγονός αυτό έκανε την κα Θ. να σκεφτεί ορισμένα πράγματα σχετικά με την συμπεριφορά της κόρης της Ρ. 6 χρονών όταν βρίσκονται μαζί όπως: 1) "Την είχα δει ότι είχε πονηρέψει και ντρεπόταν" 2) "Μου είπε ότι είχε φαγούρα στα γεννητικά της όργανα και της έβαζα ταλκ" 3) "Ντρεπόταν στο μπάνιο" 4) "Μια φορά ήρθε που έβλεπα Τ.Β. και μου είπε να μην βλέπω. Έδειχνε βιασμούς κλπ. Ενώ πριν, δεν το πείραζε να δει κάτι τέτοιο" 5) "Στο μπάνιο χωρίς να την πιάνω με το χέρι μου παρά μόνο με το σφουγγάρι για να την ξεπλύνω στο πουλάκι της την πείραζε. Από πίσω ακόμα και ο πωπός της δεν

την πείραζε".

Η κα Θ. θα συνεχίσει λέγοντας: "Πιστεύω ότι μόνο το όργανο δεν ήθελε να πιάνω επειδή εκεί την πείραξε Εμένα βέβαια μου τα μурδούκλωνε. Μια μέρα στο μπάνιο την ρώτησα επίμονα. Βέβαια δεν ήταν ο σωστός τρόπος. Τι σου έκανε κλπ. Έκλαιγε, μου έλεγε ότι τσούζει, έχει φαγούρα Σκέπτομαι μήπως το παιδί έχει και φαντασιώσεις, δεν ξέρω.....Να πάει το παιδί σε ιατροδικαστή αλλά 6 χρ. παιδί σε ιατροδικαστή.....Με τον πατέρα της δεν μπορώ να συζητήσω. Δεν του είπα τίποτα. Είναι άτομο που δεν μπορείς να του μιλήσεις. Αν μιλούσαμε δεν θα είχε διαλύσει ο γάμος μας".

Αυτή είναι η παρουσίαση, η περιγραφή από την πλευρά της μητέρας, της αιμομικτικής συναλλαγής πατέρα-κόρης, πραγματικής ή φαντασιωσικής, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η ίδια. Ωστόσο, ταυτόχρονα η μητέρα αρχίζει και αναφέρεται στον εαυτό της και στις σχέσεις της με τον άντρα της (πρώην), τους γονείς της, τα πεθερικά της, τις αξίες της για τη ζωή.

Αναφέρει χαρακτηριστικά για τον πρώην άντρα της: "δεν μιλάμε, αν μιλούσαμε τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά". Γιατί όμως τα πράγματα έφτασαν εκεί που έφτασαν; Ήταν μόνο η έλλειψη επικοινωνίας στο ζευγάρι, η έλλειψη του λόγου; Κι αν, ναι, γιατί θα έπρεπε να δημιουργηθεί αυτή η αιμομικτική συναλλαγή μεταξύ κόρης και πατέρα. Επίσης το ερώτημα φαντασιωσικό ή πραγματικό παραμένει. Γιατί αιμομιξία, γιατί αποπλάνηση; Γιατί η μητέρα επιλέγει τελικά να επισφραγίσει τις σχέσεις της, τις άσχημες σχέσεις με τον άντρα της μ' αυτόν τον τρόπο, σε πραγματικό ή σε φαντασιωσικό επίπεδο.

Η κα Θ. επέλεξε τον συγκεκριμένο άντρα ως σύζυγο σύμφωνα με την "ψυχική της πραγματικότητα". Επέλεξε δηλαδή το αντικείμενο που ο ίδιος ο ψυχισμός της με έναν ασυνείδητο τρόπο της επέβαλε και που ο ίδιος την οδήγησε με

έναν τρόπο μη-λεκτικό να δημιουργηθεί το συγκεκριμένο αιμομικτικό περιβάλλον.

Πώς έγινε αυτό στο επίπεδο της επιλογής του συζύγου-αντικειμένου; Η κα Θ. θα αναφέρει: "Τον σύζυγό μου δεν τον αγαπούσα. Δεν τον διάλεξα εγώ τον ήθελε η μητέρα μου. Εκείνη θεωρούσε ότι μ' αυτόν τον γάμο θα με εξασφάλιζε. Για την μητέρα μου ήταν τέλειος". Βέβαια η κα Θ. δεν επέλεξε και μάλιστα συνειδητά, την αποπλάνηση της κόρης τους από τον πατέρα, αντίθετα το γεγονός αυτό της προκαλεί αποτροπιασμό και το θεωρεί ιδιαίτερα χυδαίο. Η ίδια μάλιστα, όπως θα δούμε και παρακάτω είναι "αμέμπτου ηθικής", όπως υποστηρίζει.

Η κα Θ. περιγράφει τα παιδικά της χρόνια ως αρκετά άσχημα. "Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν συνέχεια. Αλλά εμείς τους ακούγαμε. Ο πατέρας μου έπινε και έτρωγε όλα του τα χρήματα σε τυχερά παιχνίδια. Έβριζε. Χτύπαγε τη μητέρα μου. Τα μάτια μου (παρουσιάζει στραβισμό) μου είπαν οι γονείς μου ότι ήταν κανονικά, ώσπου 4,5 χρ. είδα την μητέρα μου να την χτυπάει ο πατέρας μου και κάτι έπαθε το νεύρο και τράβαγε το ένα μάτι. Η μητέρα μου ήταν πολύ προληπτική. Ο πατέρας μου δεν είναι κακό άτομο. Τώρα που μεγαλώσαμε λέμε ότι έφταιγε και η μητέρα μου για τα προβλήματά τους. Τον μπαμπά τον έστελνε η μητέρα να "παίζει". Η μητέρα μου τα κρατάει μέσα της γι' αυτό έφτασε να χτυπάει το κεφάλι της στον τοίχο. Μετά ήταν πολύ πουριτανή, γι' αυτό το λόγο και εγώ δεν είχα σχέσεις πριν το γάμο. Μου τα είχε παρουσιάσει φοβερά τα πράγματα..... Ήταν δικτάτορας και είναι".

Σε άλλο σημείο της συνέντευξης, αναφερόμενη στον σύζυγό της, θα πει: "Τον άντρα μου τον γνώρισα στη σχολή που πήγαινα. Είχαμε 14 χρ. διαφορά. Ήταν καθηγητής μου. Παντρευτήκαμε όταν ήμουν 19 χρ. Γέννησα στα 22 χρ. την Ρ..... Στα 2 χρ. γάμου χώρισα..... Η μητέρα μου επέμενε να τον πάρω για να με

αποκαταστήσει..... Ο σύζυγός μου είχε αλλοπρόσαλη συμπεριφορά στο σεξ. Είχε σχέσεις με άντρες..... Μου έκανε ανήθικες προτάσεις..... γιατί κι εγώ παιδί ήμουνα όταν με πήρε. Μου ζήτηγε κάτι πονηρό που δεν είναι φυσικό από την εντολή του Θεού..... Με αντιμετώπιζε ή σαν κουτή ή σαν παιδί..... Δεν είχαμε σχέσεις πριν παντρευτούμε. Ήταν λάθος της μητέρας μου η οποία δεν ήθελε να έχω σεξουαλικές σχέσεις..... Μέναμε 3 μέρες στην πεθερά και 3 μέρες στο σπίτι επάνω από τον μπαμπά μου..... Μας έβαζαν και κοιμόμασταν σε χωριστά κρεβάτια, το ήθελε αυτό ο πεθερός και η πεθερά και η πόρτα έπρεπε να είναι ανοιχτή για να βλέπει ο πεθερός μου να μην πάω να κοιμηθώ με τον άντρα μου. Αυτό πάντως εμένα δεν με πείραζε....."

Η κα Θ. φαίνεται να επέλεξε να δημιουργήσει μια σχέση με έναν άντρα με έναν αιμομικτικό τρόπο επαναλαμβάνοντας ασυνείδητα την αιμομικτική σχέση που είχε η ίδια με τη μητέρα της. Δημιούργησε έτσι τις προϋποθέσεις για την επανάληψη μιας νέου τύπου αιμομικτικής συναλλαγής. "Δεν τον επέλεξα, εγώ θα πει, αλλά η μητέρα μου σ' εκείνη άρεσε".

Ο Freud (1905) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι στην ενήλικη ζωή ξαναβρίσκουμε το πρωταρχικό ερωτικό αντικείμενο. Αργότερα, στα 1932 αναφερόμενος στη διαδικασία της ταύτισης της κόρης με την μητέρα και ταυτόχρονα στην επιλογή του αντικειμένου, περιγράφει τις δυσκολίες που συναντά η γυναίκα όταν ανακαλύπτει τον ευνουχισμό της και το περίπλοκο των σχέσεων μάνας-κόρης. Αντανάκλαση αυτών των σχέσεων, όπως και των σχέσεων με τον πατέρα είναι αργότερα στην ενήλικη ζωή, η επιλογή του συντρόφου.

Η κα Θ. ακολουθεί πιστά τις παρεναίσεις της μητέρας της ξαναβρίσκοντας τελικά στον σύζυγο, τον οποίον της προτείνει η ίδια η μητέρα της, το πρωταρχικό ερωτικό αντικείμενο, που δεν είναι παρά το ιδεωδές της μητέρας της.

Υπακούει στην προτροπή της μητέρας της φανερώνοντας μ' αυτόν τον ξεκάθαρο τρόπο τον σημαντικό προοιδικό δεσμό μαζί της και το μέγεθος των καθηλώσεων (Freud 1932).

Η σχέση που αναπτύσσει με τον σύζυγό της είναι ουσιαστικά μια ψευδεπίγραφη κατάσταση όπου το αντικείμενο για την ίδια παραμένει διαχωρισμένο και απειλητικό. Δεν έχει ανεξαρτοποιηθεί από τη μητέρα της ή από τα αρχαϊκά γονεϊκά μορφοείδωλα, δεν έχει ουσιαστικά αποκοπεί από το στήθος της μητέρας της, επιλέγει ένα μερικό αντικείμενο ταυτιζόμενη με την φαλλική αρχαϊκή μητέρα, παραμένοντας καθηλωμένη σ' ένα πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης.

Η κα Θ. φαντασιώνει, στη σχέση της με τον σύζυγό της, τη σχέση με το καλό στήθος της μητέρας. "Ένας άντρας, δεν παντρεύεται για να γίνει επιβήτορας ή να τεκνοποιήσει, αλλά θέλει στοργή, ζεστασιά και παρέα". Πολύ γρήγορα και όταν όλα αυτά δεν πραγματοποιούνται ο σύζυγος (στήθος) γίνεται κακός, επαναλαμβάνοντας τότε στη σχέση τους τη σαδομαζοχιστική σχέση που είχε η ίδια με την φαντασιστική κακιά μητέρα, ταυτιζόμενη κατά περίσταση μαζί της (ταύτιση με τον επιτιθέμενο). Ουσιαστικά δεν την ενδιαφέρει η ολοκληρωμένη σχέση με τον άλλον, όχι μόνον σεξουαλικά αλλά και επικοινωνιακά, την ενδιαφέρει η στήριξη από τον άλλον, το τάισμα, το ντάντεμα, η αγκαλιά.

Η κα Θ. ταυτίζεται με την φαλλική μητέρα, όπου αυτό που συμβαίνει είναι η φαντασίωση της απόρριψης από την μητέρα της κόρης, η οποία όμως ταυτιζόμενη μερικώς μαζί της, μετατρέπει τον μαζοχισμό σε σαδισμό απορρίπτοντας στη συνέχεια τον άντρα ως ερωτικό αντικείμενο. (Freud 1932).

Πράλληλα φαίνεται να έχει αναπτύξει μια έντονα ηθική αντίληψη για τη ζωή και τα πράγματα, ένα έντονα αυστηρό αρχαϊκό Υπερεγώ, ενώ αντίθετα

εμφανίζει ένα ιδιαίτερα αδύναμο Εγώ, αφού ως άτομο δεν έχει καταφέρει σχεδόν τίποτα στη ζωή της. Και σ' αυτή την περίπτωση παρ' όλη την αμφιθυμία που εκφράζει προς το πρόσωπο της μητέρας της φαίνεται ότι τελικά ταυτίζεται μαζί της ή καλύτερα, ταυτίζεται με το αρχαϊκό Υπερεγώ της μητέρας.

"Έχω μια φίλη μάρτυρα του Ιεχωβά, πολύ καλή κοπέλα... Δεν κάνω έκτρωση άσχετα που δεν είμαι μάρτυς του Ιεχωβά... Είχα πάρει ηθικές αρχές από τη μητέρα μου... Όνομα είναι να είσαι αμέμπτου ηθικής, να μην κλέβεις, να μην κάνεις ανήθικο βίο".

Παρακάτω αναφερόμενη στον εαυτό της θα πει: "Εγώ υποχωρώ όταν βλέπω ότι δεν υπάρχει διέξοδος αντί να σπάσουν τα νεύρα μου υποχωρώ... Δεν έχω γερά νεύρα... Όταν είμαι άσχημα τρώω συνέχεια... Όταν γίνονταν φασαρίες δεν μπορούσα να υπομένω έφευγα... Όταν ο άντρας μου μου ζητούσε να κάνουμε ορισμένα πράγματα, μου έκανε και χειρονομίες, εγώ δεν τον ήθελα, είχα αποχή μαζί του, κλειδωνόμουν στο δωμάτιο μέχρι που χώρισα".

Σχετικά με τον πατέρα η κατάσταση για την κα Θ. δεν είναι καλύτερη και δεν θα μπορούσε να είναι καλύτερη. Το "χρονικό της βίας" όπως θα χαρακτηρίζαμε τα πρώτα χρόνια της ζωής της με τους γονείς της, φτάνει στο αποκορύφωμά του όταν σε ηλικία 4,5 χρ. αρρωσταίνει στα μάτια της. Από τότε στις σχέσεις της με τους άλλους δεν μπορεί να τους "δει", να τους "κοιτάξει κατάματα". Δεν μπορεί να δημιουργεί ισότιμες σχέσεις με τους άλλους και ειδικότερα με τους άντρες.

Στην κρίσιμη ηλικία των 4-5 χρ. η κα Θ. τραυματίζεται ψυχολογικά-σωματικά. Ο πατέρας της μπορεί τώρα να την καταλαβαίνει αλλά ο συμβολικός νόμος στην οικογένεια είχε προ πολλού καταλυθεί. "Η μητέρα είναι ο δικτάτορας ο πατέρας πίνει και παίζει χαρτιά". Η φαντασιωσική αιμομικτική σχέση με τον

πατέρα παραμένει ως "φενάκη", όνειρο απατηλό (Laplanche). Η πορεία προς το οιδιπόδειο ανακώπτεται βίαια ή παραμορφώνεται, όπως παραμορφώνεται ο κόσμος οι ανθρώπινες σχέσεις, μέσα από το βλέμμα της. Η ίδια μένει καθηλωμένη, αλλά, "η μάνα μου ήταν σχιζοφρενής", θα πει. Ανεξάρτητα αν είναι ορθή ή όχι αυτή η ψυχιατρική διάγνωση που η ίδια κάνει για να περιγράφει την κατάσταση της μητέρας της παραπέμπει συναισθηματικά σε ένα σαθρό έδαφος σχέσεων μάνας - κόρης όπου απουσιάζει ο λόγος και το συναίσθημα.

Ο αποκλεισμός του ονόματος του πατέρα έρχεται να ενισχύσει την αιμομικτική επιλογή του αντικειμένου εκ μέρους της κας Θ. Η κα Θ. είναι ένα αδύναμο παιδί το οποίο ψάχνει μια αγκαλιά, ένα στήριγμα.

Δημιουργεί κατ' εντολή της μητέρας της μια σχέση με έναν άντρα ο οποίος της φέρεται βάνουσα και με τον οποίο δεν μπορεί να μιλήσει, να επικοινωνήσει. Φαίνεται να επαναλαμβάνει στις σχέσεις της με τους άλλους τις σχέσεις των γονιών της. Μήπως τελικά ο ομοφυλόφιλος σύζυγος εκπροσωπεί μέρη της προσωπικότητας του πατέρα της, αλλά και της μητέρας της με τα οποία η ίδια έχει ταυτισθεί και έχει εξιδανικεύσει αρνούμενη ταυτόχρονα την σεξουαλικότητά της.

Η κα Θ. έχει ένα αδύναμο εγώ το οποίο σε συνάρτηση με ένα αυστηρό αρχαϊκό Υπερεγώ, παραμένει καθηλωμένο και επενδύει σε "μερικά" αντικείμενα. Οι ενορμήσεις της παραμένουν μερικές, δεν μπορεί τελικά να συλλάβει (να δει) το όλον, με αποτέλεσμα την καταστροφή.

Ενδεικτικές, του κλίματος που επικρατεί, είναι οι σχέσεις της με τα παιδιά της.

Αναφερόμενη στην κόρη της: "Πιο παλιά κοιμόταν με τον μπαμπά της αλλά δεν την πείραζε (εκείνος). Την παίρνει κάθε 15 μέρες. Δεν φέρνω αντίρρηση

γιατί δεν μπορώ να αποκόψω και την επικοινωνία. Τον Χ. (2ο σύντροφο) τον λάτρευε η Ρ. μέχρι που της έκανε μπάνιο".

Και παρακάτω: "Δεν μ' αφήνει να την φιλήσω ούτε στον πωπό. Είσαι λέει ανώμαλη. Δεν πιστεύω μέχρι τα 6-7 χρ. ότι είναι κακό η μάνα να του κάνει του παιδιού μπάνιο και να του φιλήσει το ποπάκι του, τα μπουτάκια του... Του Μ. θα του φιλήσω το ποπάκι του, τον αφαλό, την κοιλιά του, τώρα αν μου ξεφύγει και τον φιλήσω πιο κάτω ε, εντάξει".

Η κα Θ. δεν αντιλαμβάνεται ή δεν θέλει να αντιληφθεί το τι ακριβώς συμβαίνει στις σχέσεις της με τα παιδιά της, γιατί η ίδια παραμένει καθηλωμένη και βιασμένη ως ένα μικρό παιδί.

Η Μ.Κlein αναφέρει ότι: "η επιθετικότητα, η καταστροφικότητα είναι η βάση της αποπλάνησης, είτε έχοντας ως αφετηρία σαδιστικές φαντασιώσεις ενάντια στους "συμπλεγμένους γονείς", με τους οποίους το αποπλανημένο παιδί ταυτίστηκε και αυτή η αποπλάνηση μετατέθηκε πάνω σε ένα νεότερο παιδί, πραγματοποιούμενη με τη μορφή της επιβεβλημένης σεξουαλικότητας, είτε όταν προέρχεται από την ταύτιση με τον επιτιθέμενο αιμομίκτη". (Μ.Κlein 1932).

Η κα Θ. τραυματίστηκε στα μάτια μη αντέχοντας την βίαιη συμπλοκή των γονιών της. Τραυματίστηκε όμως και ψυχικά μη αντέχοντας την φαντασιωσική ή πραγματική "βίαιη" ερωτική σύζευξη των αδιαφοροποίητων γονιών, παραμένοντας καθηλωμένη σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης. Αποτέλεσμα εκείνων των καταστάσεων ήταν οι σχέσεις της με τους άλλους να είναι ανολοκλήρωτες, ασυμβίβαστες, διφορούμενες και εξαρτητικές.

Ωστόσο εάν σε μια ερευνητική εργασία οι παραπάνω υποθέσεις μπορεί ως ένα σημείο να παραμένουν αδιευκρίνιστες, εκείνο το οποίο είναι ξεκάθαρο είναι ότι "η αποπλάνηση μετατέθηκε στην κόρη", στη βάση της εκλογής του

αντικειμένου εκ μέρους της μητέρας.

Η μητέρα, θα πει ο Laplanche, εισάγει με βάση τις δικές της μητρικές φαντασιώσεις τη σεξουαλική διέγερση στο παιδί κατευθύνοντάς το προς τη διαστροφή, ή, προς τη φυσιολογικότητα. Η απωθημένη φαντασιωσική επιθυμία της κας Θ. για αιμομικτικές σχέσεις με τον αδιαφοροποίητο γονιό, μετατίθεται στην κόρη μέσω του γάμου με τον συγκεκριμένο σύζυγο. (J.Laplanche 1970).

Η κα Θ. παραμένοντας καθηλωμένη σ' έναν προοιδιπόδειο δεσμό με την μητέρα της (σύμφωνα με την φροϋδική άποψη) επαναλαμβάνει ουσιαστικά στην πράξη μέσα σ' ένα καινούργιο αιμομικτικό πλαίσιο τον ανακλιτικό δεσμό με το αντικείμενο.

Η επιλογή του συζύγου-συντρόφου δεν ήταν τελικά καθόλου τυχαία. Αυτό επιβεβαιώνεται όταν επιλέγει τον 2ο μελλοντικό της σύζυγο με τον οποίον κάνει ένα παιδί, πριν ακόμη παντρευτούν και με τον οποίον τελικά χωρίζει εξ αιτίας του ότι εκείνος δεν μπορούσε να ενταχθεί κοινωνικά και επαγγελματικά διατηρώντας ωστόσο έντονη εξαρτητική σχέση με τη μητέρα του, με την οποία μάλιστα η κα Θ. δεν τα πήγαινε καθόλου καλά.

Ο J. Bergeret αναφερόμενος στις οριακές οργανώσεις της προσωπικότητας επισημαίνει την ανακλιτική σχέση με το αντικείμενο η οποία μεταξύ άλλων αποτελεί μια σχέση μεγάλης εξάρτησης. Παραμένει σταθερά να βιώνεται και να παίζεται ανάμεσα σε δύο, αλλά με έναν τελείως διαφορετικό τρόπο από εκείνον της συγχώνευσης του ψυχωτικού με τη μητέρα του.

Αντίστοιχα και σε σχέση με τους γονείς των οριακών, ο B. Grunberger, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι συγκεκριμένοι γονείς "δεν κατατάσσονται ακόμη, από οικονομική άποψη, στο γεννητικό επίπεδο: πρόκειται ακριβώς σε αυτούς τους δύο γονείς, κατά τα άλλα ισότιμους, στους οποίους θα επιτεθεί

και θα προσπαθήσει να αναμετρηθεί με έναν πρωκτικό τρόπο". Ο M. Bouvet, επίσης, υπογραμμίζει ότι ο γονιός του ανακλιτικού αναπαριστά πάντα μια εικόνα φαλλική-ναρκισσιστική, α-σεξουαλική, με την οποία εικόνα (μορφοείδωλο) το συγκεκριμένο άτομο αναπτύσσει σχέσεις προγενετήσιου τύπου.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η κα Θ. δεν μπορεί να αποκοπεί από τη συνεχή φροντίδα των γονιών της και ότι συνέχεια έχει ανάγκη από κάποιον άλλον (φίλη) να στηρίζει εκείνη και τα παιδιά της, ενώ η ίδια δυσκολεύεται, ιδιαίτερα να εγκαταστήσει μόνιμη σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον.

Κεφ. ΣΤ' : Θεματικές Ενότητες - Εγκάρσια ανάλυση

1η Η περιγραφή της σεξουαλικής παραβίασης.	Σελ. 191
1.1. Η σεξουαλική παραβίαση από άντρες, οι οποίοι ανήκαν στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον (περ. Ζ', Η')	Σελ. 192
1.2. Η σεξουαλική παραβίαση από τον θετό πατέρα (περ. ΣΤ')	Σελ. 197
1.3. Η σεξουαλική παραβίαση από το σύντροφο της μητέρας (περ. Ι')	Σελ. 199
1.4. Η σεξουαλική παραβίαση από το σύζυγο της μητέρας και φυσικό πατέρα του παιδιού (περ. Α', Β', Γ', Δ', Ε', Θ')	Σελ. 202
2η Πώς η μητέρα αντιλαμβάνονταν το γεγονός της σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού της	Σελ. 210
3η Η μητέρα	Σελ. 216
4η Ο πατέρας	Σελ. 222
5η Οι γονείς	Σελ. 229
6η Η οικογένεια	Σελ. 233
7η Η πεθερά	Σελ. 237
8η Γνωριμία με σύζυγο - Έγγαμη ζωή	Σελ. 240
9η Σεξουαλικότητα της μητέρας - σεξουαλική σχέση του ζευγαριού	Σελ. 249
10η Η ηθική της μητέρας	Σελ. 255
11η Ο σύζυγος - άντρες	Σελ. 261
12η Η κοινωνική ζωή της μητέρας (πριν και μετά το γάμο)	Σελ. 267
13η Περιγεννητική περίοδος	Σελ. 274
14η Σχέσεις με παιδί	Σελ. 279
15η Η σχέση της μητέρας με το χρήμα -ιδιοκτησία	Σελ. 286
16η Η αιμομιξία ως συζήτηση ανάμεσα στο ζευγάρι	Σελ. 289
17η Η σχέση της μητέρας με τον αιμομίκτη - εκτός οικογένειας	Σελ. 291
18η Η μητέρα αυτοχαρακτηρίζεται	Σελ. 295

1η Η περιγραφή της σεξουαλικής παραβίασης απο τις μητέρες

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα αφορά στην εξιστόρηση απο τις μητέρες των συγκεκριμένων γεγονότων της σεξουαλικής παρενόχλησης που συνέβησαν μεταξύ συζύγου, ή συντρόφου, ή συγγενούς της μητέρας και του παιδιού.

Πρόκειται ουσιαστικά για την παράθεση των γεγονότων είτε όπως τα αντιλήφθηκε η ίδια η μητέρα, είτε παραθέτοντας τα μετά απο την αφήγηση του ιδίου του παιδιού.

Αφορά ουσιαστικά στην περιγραφή μιάς συγκεκριμένης πραγματικότητας όπως μας την μετέφερε η μητέρα σε σχέση με το συγκεκριμένο γεγονός. Ταυτόχρονα αναδεικνύει τη στάση της μητέρας απέναντι στο συγκεκριμένο γεγονός αυτό καθ'αυτό, αλλά και απέναντι στο παιδί και τον αιμομίκτη.

1.1. Η σεξουαλική παρενόχληση απο άντρες οι οποίοι δεν είχαν σχέση συντρόφου με την μητέρα, αλλά ανήκαν στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. (περ. Ζ', Η')

Η συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνει δύο περιπτώσεις: την Ζ' και Η'. Και οι δύο αφηγούνται τα γεγονότα για τα οποία τους έχει ενημερώσει κάποιος άλλος.

Στην περίπτωση Ζ' η πληροφόρηση γίνεται κατ'αρχή απο την αδελφή της κυρίας Ζ', η οποία το πληροφορήθηκε απο την ίδια την κόρη της και την κόρη της κυρίας Ζ'.

"Κάποια στιγμή η αδελφή μου πήρε τηλέφωνο στο σπίτι να δει τι κάνουν τα παιδιά και της το είπε η κόρη της, και το έχει πει και στο αδελφάκι της.....Η κόρη μου της είπε ό,τι είχε συμβεί και της εξιστόρησε ένα σωρό γεγονότα".

Στη συνέχεια η κυρία Ζ' αφηγείται τη δική της συζήτηση με την κόρη της.

"Συζητήσαμε ήρεμα με το παιδί και έβγαλα το συμπέρασμα ότι αυτό άρχισε να συμβαίνει πριν ένα (1) χρόνο.....Το παιδί λέει οτι το φώναξε κάποια στιγμή στο σπίτι του, που πήγαινε έτσι κι αλλιώς, για να πιεί νερό, να πάει W.C. Εκεί άρχισε να την χαϊδεύει, να την φιλάει στο στόμα και επειδή αντιδρούσε της κράταγε το χέρι της, της κατέβαζε το σορτσάκι και το βρακάκι της και τη χαϊδευε "μπρός - πίσω.....Της σήκωσε το μπλουζάκι και τη χαϊδευε στο στήθος. Της έβαλε το δάχτυλο στο πουλάκι της και απο πίσω. Πονούσε λιγάκι. Αυτό έγινε πέρσυ.....(Ο θείος) Επειδή φοβόταν να μας το πεί....της είπε οτι αυτό είναι το μυστικό μας και δεν πρέπει να το πείς σε κανέναν και αν το πείς θα γίνει μεγάλο κακό και εσύ θα γίνεις μια ωραία γυναίκα.....Οτι σου κάνω τώρα εγώ θα το κάνεις και μόνη σου όταν πηγαίνεις στο σπίτι σου στο

δωμάτιό σου, πράγμα που θα σου κάνει πολύ καλό και έτσι θα μεγαλώσεις.....Κάθε φορά που πήγαινε της έλεγε έλα επάνω. Το έβαζε σε κάποιο δωμάτιο..."

Η κυρία Ζ' περιγράφει τα γεγονότα με αρκετή σαφήνεια και λεπτομέρειες, χωρίς καμμία διάθεση αμφισβήτησης τους, κάτι μάλιστα που το δηλώνει ευθαρσώς στην αμέσως επόμενη θεματική ενότητα.

Περιγράφει θα λέγαμε τα γεγονότα σαν να ήταν και η ίδια παρούσα όταν συνέβαιναν. Δείχνει ότι συμπάσχει.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που αφορά και το θέμα της έρευνας είναι το γεγονός της στενής σχέσης που υπήρχε ανάμεσα στις δύο οικογένειες.

"Το παιδί.....που πήγαινε έτσι κι αλλιώς στο σπίτι του θείου για να πιεί νερό."

Επίσης, γίνεται γνωστό το γεγονός, ότι η συναλλαγή αυτή είχε αρχίσει τουλάχιστον ένα (1) χρόνο πριν, όπως το ανέφερε η ίδια η κόρη στη μητέρα της και ότι ουσιαστικά η όλη διαδικασία δεν περιείχε σχέσεις βίας απο την πλευρά του αιμομίκτη. Το γεγονός ότι η μητέρα στη διήγησή της "επιλέγει" να επισημάνει ότι "την εμποδίζε κρατώντας της το χέρι" αναιρείται άμεσα απο την επανάληψη της όλης διαδικασίας για ένα τουλάχιστον χρόνο.

Ενα άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να πάρει μια ιδιαίτερα αξιόλογη σημασία είναι η αναφορά στην απαγόρευση της κοινοποίησης και στη διατήρηση του μυστικού, που φαίνεται να επιβάλλει ο θείος στην ανηψιά του.

Το στοιχείο αυτό μας παραπέμπει στο αυστηρό κλίμα που προϋπήρχε τόσο στην οικογένεια της ανηψιάς αλλά και στην προγονική οικογένεια της μητέρας.

Φαίνεται ως το κορίτσι να επαναλαμβάνει ή να μεταφέρει το αυστηρό ψυχοσυναισθηματικό κλίμα της οικογένειας στις σχέσεις της με τους άλλους.

"Επειδή έχουμε πολύ καλές σχέσεις με τα παιδιά μας μπόρεσα και την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε. Είμαστε αγαπημένοι με τον συζυγό μου.....Μου είπε ότι δεν ήθελα να στο πώ μη γίνει κάποιο κακό.....το παιδί περίμενε να με δει, να δει πως θα κοιτάζω και αφού με είδε ήρεμη μου εξιστόρησε διάφορα πράγματα. Την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε. "Γιατί δεν ήξερα τι θα μου συμβεί, "είπε". Ακόμα και τώρα δεν ξέρω, μπορεί να το πείτε σ'αυτόν και αυτός να σας πείσει ότι φταίω εγώ.....Οταν έμαθε για το άλλο παιδάκι πήρε αμέσως την αδελφή μου τηλέφωνο για να το πεί".

Φαίνεται και απο τα λόγια της μητέρας, αμέσως μετά, ότι το αυστηρό αυτό κλίμα υπάρχει στην οικογένεια, έτσι ώστε η ίδια να αισθάνεται την ανάγκη να πεί "είμαστε αγαπημένοι με τον συζυγό μου."

Ενα τελευταίο, ίσως, στοιχείο που θα μπορούσαμε να επισημάνουμε είναι επίσης το πολύ σημαντικό συναίσθημα αμφισβήτησης που εκφράζει η κόρη απέναντι στους γονείς της. Οτι δηλαδή μπορεί και να μην την εμπιστεύονται και να έπαιρναν το μέρος του θείου. Σημειωτέον ότι κάποια στιγμή ειπώθηκε πως η συμπεριφορά του πατέρα άλλαξε μετά την αποκάλυψη έγινε δηλ. "λιγότερο αυστηρός".

Παρόμοια είναι η κατάσταση και στην περίπτωση της κυρίας Η', η οποία παρ'όλο που δεν μας δίνει παρά μόνο αρκετά λίγα στοιχεία περιγράφει ένα ανάλογο κλίμα αυστηρότητας και φόβου που επικρατεί στην οικογένεια.

Η κυρία Η'. η οποία σημειωτέον ήταν μία από τις δύο περιπτώσεις οι οποίες δεν δέχτηκαν να γίνει η καταγραφή των συνεντεύξεων με μαγνητόφωνο θα πεί κάποια στιγμή: "Δεν θέλω να ανακατευτεί ο άνδρας μου. Γι'αυτό φοβάμαι."

Δεν είναι τυχαίο επίσης το γεγονός ότι καθυστέρησε δύο χρόνια μετά την αποκάλυψη της σεξουαλικής παρενόχλησης μέχρις ότου έρθει σε επαφή με το κέντρο.

"Η κόρη μου, μού είπε ότι ο κουνιάδος μου απο ηλικίας περίπου επτά-οκτώ (7-8) χρόνων, της έδειχνε περιοδικά με πορνογραφικό υλικό και την έβαζε να του τα κάνει.....Της έδινε να καπνίσει τσιγάρο και μετά το χρησιμοποιούσε ως εκβιασμό ώστε να μην μας πεί τίποτα".

Είναι χαρακτηριστικό ότι η κυρία Η'. δέχεται τη δικαιολογία του καπνίσματος ως τον εκβιασμό που έκανε ο κουνιάδος στην κόρη.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που αφορά στις σχέσεις μητέρας - κόρης - κουνιάδου, είναι το γεγονός ότι η κόρη έλεγε στην μητέρα ότι δεν ήθελε να μένει μόνη με τον θείο ή να κοιμάται στο ίδιο δωμάτιο με τον θείο (κάτι το οποίο γίνονταν συστηματικά όταν φιλοξενούσαν τον θείο στο σπίτι τους).

"Δεν ήθελε να μένει μόνη με τον θείο.- Δεν ήθελε να μένει στο ίδιο δωμάτιο όταν εκείνος έρχονταν."

Υπήρξε λοιπόν μια ιδιαίτερα στενή σχέση μεταξύ γονιών και κουνιάδου.

Ο κουνιάδος ήταν ο αγαπημένος αδελφός του συζύγου αλλά και ο έμπιστος της συζύγου, τόσο ώστε να κοιμάται στο δωμάτιο των παιδιών όταν ερχόταν να τους επισκεφτεί την Αθήνα.

Η κυρία Η'. περιγράφει το γεγονός μιας σεξουαλικής παρενόχλησης η οποία διήρκησε πέντε χρόνια (5) χωρίς κανείς απο το ζευγάρι να αντιληφθεί κάτι, ούτε και ο ίδιος ο αδελφός του κοριτσιού.

"Μου έκανε εντύπωση οτι μίλησε πρώτα σ'εκείνον (αδελφό) αλλά δεν την πίστεψε. "Νόμιζα, είπε εκείνος, οτι ήταν στην φαντασία σου.....Φοβόταν να μιλήσει και σε εμένα διότι δεν θα την πίστευα."

Ισως τελικά ο φόβος στον οποίον αναφερόταν η κόρη να ήταν αποδεκτός και απο την ίδια την μητέρα, κάτι το οποίο συνάγεται και ως συμπέρασμα απο την ανάλυση άλλων θεματικών ενοτήτων. Ωστόσο η μητέρα δεν έπαιρνε τα μηνύματα που της έστελνε η κόρη της, λέγοντας της οτι δεν ήθελε να

κοιμάται στο ίδιο δωμάτιο με τον θείο της. Το γεγονός αυτό δεν αφορά μόνο στο συναίσθημα του φόβου της κόρης προς τους γονείς της αλλά και στη στάση της μητέρας της απέναντι στην κόρη και στον κουνιάδο της.

1.2. Σεξουαλική παραβίαση απο τον σύζυγο της μητέρας, αλλά θετό πατέρα του παιδιού. (περ. ΣΤ')

Η συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνει μόνον μία (1) περίπτωση εκείνη της κυρίας ΣΤ'.

Η κυρία ΣΤ' "μαθαίνει" το γεγονός απο την ίδια της την κόρη και το οποίο περιγράφει η ίδια με αρκετά παραστατικό τρόπο. Ωστόσο παρ'όλο που η κόρη κατά καιρούς και ίσως και απο την πρώτη στιγμή την ενημέρωνε για το τι γινόταν η κυρία ΣΤ' δεν την πίστευε.

"Όταν πρωτοέκανε εκείνος χειρονομία η Α'. ήταν στα δεκαπέντε της (15χρ.) και μου είπε "μαμά ο θείος, όπως τον αποκαλούσαμε, μου χαϊδεύει το στήθος." Λέω Α'. αλήθεια;.....Την έδερνε την Α'. πάρα πολύ, την φοβέριζε, την έλεγε τρελλή..... Κράτησε αυτή η υπόθεση τέσσερα (4) χρόνια.....Μέχρι να πάω στο Σ.Μάρκετ αυτός το είχε κάνει στο παιδί.....Η Α'. μου λέει: μαμά εσύ ήσουν μέσα, έπλενες πιάτα κι αυτός με χαϊδευε στο στήθος και απο κάτω.....Πήγαινες να κάνεις μπάνιο κι ερχότανε έξω απο το λουτρό και κοίταγε να βεβαιωθεί για να προλάβει να χαϊδωλογήσει το κορίτσι.....μαμά έφευγες και με φώναζε στο κρεβάτι.....Η Α'.πήγαινε. Σηκωνότανε εκείνος και πήγαινε στο κρεβάτι του παιδιού και μάλιστα το κρεβάτι είχε σπάσει στα πλαϊνά που ακουμπούν οι σανίδες.....Με πιάνει, μου λέει, και με ακουμπάει απο πίσω και μου λέει "χύνω-χύνω" και πήρε, λέει, τη φανέλα του και με σκούπισε.....και της λέω βρέ Α'. καθόσουνα.....Είτε άλλες φορές που πήγαινε στο κρεβάτι του..... και του καθότανε μετά.....Συχνά του έλεγε η Α'. "Ξέρεις εσύ!.....Της έλεγα βρε Α'. σου έβγαλε το εσώρουχο και καθόσουνα." Τις Κυριακές που πήγαινα στην εκκλησία η Α'. δεν ερχότανε.....πήγαινε κοντά

του και καθόντουσαν και τα λέγανε."

Η κυρία ΣΤ' όλο το χρονικό διάστημα που συμβαίνει η σεξουαλική παρενόχληση της κόρης της απο τον θετό της πατέρα δέχεται διάφορα μηνύματα, όμως η ίδια δεν μπορεί, για δικούς της λόγους να το πιστέψει. Θεωρεί ότι όλα συμβαίνουν εξ' αιτίας της νοητικής στέρησης της Α'.

Είναι χαρακτηριστικό επίσης το γεγονός πως η κυρία ΣΤ' απαντάει στην Α' όταν εκείνη προσπαθεί να της αποκαλύψει τι ακριβώς γίνεται "βρέ Α'. και εσύ καθόσουν;."

Φαίνεται ότι για την κυρία ΣΤ' η διατήρηση αυτής της σχέσης (με τον κύριο ΣΤ') είχε μεγάλη σημασία, τόσο ώστε να αμφισβητεί ή να μην μπορεί 'να δει' τίποτα απο όλα τα γεγονότα που διαδραματίζοταν για τέσσερα ολόκληρα χρόνια.

Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται ότι υπήρχε χρήση βίας μεταξύ αιμομίκτη και παιδιού δεν είναι όμως σαφές εάν αυτή η χρήση βίας συνδέοταν άμεσα και με τη διατήρηση του μυστικού ή αφορούσε περισσότερο στις σχέσεις που είχαν αναπτυχθεί ανάμεσα τους.

Ενα ενδιαφέρον σημείο στη διηγησή της κυρίας ΣΤ' είναι το γεγονός οτι δεν είναι σαφές τι ακριβώς γινόταν και με πια χρονική σειρά ούτε είναι ξεκάθαρη η στιγμή της αποκάλυψης. Μοιάζει ότι όλα αυτά τα γεγονότα να της ήταν γνωστά απο την αρχή, χωρίς όμως να της είναι δυνατόν να πάρει μια ξεκάθαρη θέση.

1.3. Σεξουαλική παραβίαση απο τον σύντροφο της μητέρας. (περ.Ι')

Η συγκεκριμένη κατηγορία αφορά επίσης σε μια μόνο περίπτωση, της κυρίας Ι'.

Πρόκειται για την περιγραφή σεξουαλικής παρενοχλήσης που κάνει η μητέρα απο πληροφορίες της κόρης της και αφορά τον ερωτικό σύντροφο της μητέρας.

Το σημαντικό στοιχείο στην συγκεκριμένη κατηγορία είναι ότι δεν πρόκειται ακριβώς για ένα γεγονός, αλλά για μια ανάμνηση γεγονότος μετά απο ένα όνειρο που είδε η κόρη της κυρίας Ι'.

Η Α'. δεκατριών (13) χρόνων στο διάστημα της επίσκεψης της κυρίας Ι'. στο κέντρο περιγράφει ως ανάμνηση στη μητέρα της ενα γεγονός που της συνέβηκε όταν ήταν έξη (6) χρόνων.

"Το καλοκαίρι είχαμε πάει για W.E. εξοχή. Η Α'. βγήκε με μια παρέα κορίτσια και αγόρια σε ντίσκο. Εκεί την ενοχλούσαν τα αγόρια, τα αισθανόταν πολύ κοντά, ανώριμα. Το βράδυ είδε ένα όνειρο". Ήταν στο κρεβάτι στο σπίτι με τον Μ. Μετά ότι ήταν μαζί με τον Μ. στο σαλόνι και εκείνος της χαϊδευε το πόδι πολύ - πολύ". Στη συζήτηση μαζί μου η Α'. μου είπε ότι θυμάται να έγινε πράγματι κάτι τέτοιο όταν ήταν σε ηλικία έξη (6) χρόνων. Λέει ότι καταλάβαινε τι γινόταν αλλά δεν μπορούσε να αντιδράσει.

Μετά θυμάται ότι τα σεντόνια κοκκίνησαν και ύστερα δεν θυμάται τίποτα.

Όταν τα θυμάται αυτά θέλει να τα διώξει. Θέλει να κάνει ντους να ξεπλυθεί."

Η κυρία Ι'. πιστεύει και υιοθετεί αυτά που της διηγείται η Α'. Σε τέτοιο σημείο μάλιστα, που όπως λέει παρακάτω, διακόπτει τις σχέσεις της με τον Μ., χωρίς όμως να του πεί τι ακριβώς έχει γίνει. Θεωρεί ότι "δεν είναι ακριβώς

αυτό που δείχνει."

"Τον αποφεύγω, θα πεί, τον φοβάμαι.....Δεν ξέρω πως θα ήταν η συμπεριφορά του. Θα θύμωνε."

Γεγονός είναι ότι σχεδόν αμέσως μετά απο την "αποκάλυψη" απο την Α'. της συγκεκριμένης ιστορίας στη μητέρα της, εκείνη της πρότεινε να δει και να κουβεντιάσει με κάποιον ειδικό.

"Της λέω μήπως θέλεις να μιλήσεις με μια Κοινωνική λειτουργό. "Όχι" μου απαντάει. "Θέλω να ξεχάσω". Της λέω μπορεί να σε βοηθήσει να ξεκαθαρίσεις και να ξεχάσεις πιο εύκολα. Μου λέει, "δεν ξέρω, ότι θές εσύ. Εσύ αποφασίζεις". Της λέω, εγώ θα νοιώθω πιο καλά. Μου λέει, "εντάξει θα μιλήσω μαζί της."

Χρειάζεται να επισημανθεί βέβαια η χρονική στιγμή που η Α'. βλέπει το συγκεκριμένο όνειρο και στη συνέχεια κάνει τον συνειρμό της σεξουαλικής παρενόχλησης απο τον Μ. πρόκειται ακριβώς για την εποχή όπου η Α'. μπαίνει στην εφηβεία, όπου οι σχέσεις της με τα αγόρα αρχίζουν και έχουν εντονότερο το ερωτικό στοιχείο.

Η Α'. κάνει το όνειρο με τον Μ. και νοιώθει τόσο έντονα ενοχικά ώστε μετά θέλει να "ξεπλυθεί για να διώξει οτιδήποτε πάνω απο το σώμα της που μπορεί να θυμίζει μια πιθανή ερωτική συναλλαγή.

Ταυτόχρονα δεν αισθάνεται καλά για κάποιο χρονικό διάστημα. Η κυρία Ι'. της προτείνει να δει κάποιον ο οποίος θα τη βοηθήσει να ξεχάσει και κατά προτίμηση μια γυναίκα (Κ.Λ).

Ωστόσο είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η κυρία Ι'. δέχεται de facto την ανάμνηση της Α'. ως γεγονός χωρίς να το "ψάξει" κάπως περισσότερο, μιας και αναφέρεται σε μια και μοναδική μάλιστα κατάσταση η οποία συνέβηκε πρίν επτά (7) χρόνια. Ούτε μοιάζει να αναρωτιέται γιατί η Α'. δεν της

αποκάλυψε τίποτα όλο αυτό το διάστημα (διάστημα μάλιστα κατά το οποίο η κυρία Ι'. είχε πάψει προ πολλού να έχει ερωτικές σχέσεις με τον Μ. και απλώς διατηρούσε φιλικές σχέσεις).

Αντίθετα μάλιστα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η κυρία Ι'. διακόπτει τις όποιες σχέσεις με τον Μ. και δεν του λέει τίποτα επειδή φοβάται ότι εκείνος θα θυμώσει.

1.4. Σεξουαλική παραβίαση απο τον σύζυγο της μητέρας και φυσικό πατέρα του παιδιού (περ. Α',Β',Γ',Δ',Ε',Θ')

Η κατηγορία αυτή αφορά στην πλειοψηφία των μητέρων οι οποίες απευθύνθηκαν για στήριξη στο κέντρο. Πρόκειται για την περιγραφή σεξουαλικής παραβίασης απο τον σύζυγο και πατέρα του παιδιού και αφορά στην πλειοψηφία κορίτσια (1 αγόρι, 5 κορίτσια) μικρότερα των πέντε (5) ετών, όταν ξεκίνησε το συγκεκριμένο γεγονός (περ. Α', Γ', Ε', Θ').

Στο σύνολο των περιπτώσεων μόνο σε μία (1), (Β') φαίνεται ξεκάθαρα ότι πρόκειται για βιασμό. Οι υπόλοιπες περιπτώσεις αφορούν σε θωπείες (Α', Δ', Ε', Θ') ή σε ασελγείς πράξεις (Γ').

Η χρονική διάρκεια της σεξουαλικής παραβίασης μέχρι την αποκάλυψη σε τρεις (3) περιπτώσεις ήταν μεγαλύτερη απο τους 12 μήνες (Α', Β', Ε') και σε μια έφτασε μέχρι τα οκτώ (8) χρόνια περίπου. Ωστόσο υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις όπου δεν είναι σαφές εάν έχει σταματήσει (Α',Δ',Ε',Θ') αφού τα παιδιά συνεχίζουν και βλέπουν τον πατέρα τους.

Ο χρόνος που χρειάστηκε ώστε, οι συγκεκριμένες μητέρες μετά την αποκάλυψη, να επισκεφτούν τον ειδικό κυμάνθηκε απο 2 μήνες έως και δύο (2) χρόνια.

Η περιγραφή του γεγονότος της αιμομικτικής συναλλαγής στις τέσσερεις (4) περιπτώσεις έγινε απο την απ'ευθείας παρατήρηση ή παρακίνηση της μητέρας (Α',Β',Γ',Δ',Ε'). Στις υπόλοιπες δύο (2) το είπε το ίδιο το παιδί, είτε σε οικογενειακή φίλη (Θ'), είτε στην μητέρα (Β'), μετά όμως απότι φαίνεται τη δική της παρότρυνση, η οποία βέβαια δεν αναφερόταν απ'ευθείας στο θέμα αλλά σε μια γενικότερη παρατήρηση σχετικά με τη συμπεριφορά του παιδιού το τελευταίο διάστημα.

Συγκεκριμένα:

Η κυρία Α'. περιγράφει τα γεγονότα ως εξής:

"Πολλές φορές ο άντρας μου σηκώνεται στις 2.00 και 3.00 το πρωί.....Κατεβαίνει λοιπόν το βράδυ, μπορεί να γίνει αυτό και δύο και τρεις φορές μέσα στη νύχτα, σηκώνεται πηγαίνει στο δωμάτιο του παιδιού, το σηκώνει απο το κεφάλι και το φιλάει στο στόμα παθητικά. Οχι ενα φιλή διαρκείας αλλά, όπως το έχει, ετσι, το παιδί σε όλο το πρόσωπο και οπωσδήποτε περνάει απο το στόμα..... του λέει σ'αγαπάω σε λατρεύω, θα πεθάνω δεν μπορώ χωρίς εσένα κ.λ.π. Αυτό είναι το ένα σύμπτωμα ας πούμε το χοντρό του.....Πολλές φορές του σηκώνει το μπλουζάκι και τον γαργαλάει, τον χαϊδεύει στο στήθος. Αυτό μπορεί να είναι βέβαια παιχνιδιάστικο δέν ξέρω.....Αλλες φορές , μπροστά σε κόσμο, όταν κάνει κάποια αταξία του κατεβάζει το βρακάκι και τον χτυπάει, τον εξευτελίζει. Τον βάζει μπρούμυτα επάνω του και τον χτυπάει στο πισινό και εκείνος γελάει, έχει μια αίσθηση ικανοποίησης.....τον φοβερίζει και του λέει τώρα θα τιμωρηθείς, τώρα θα τιμωρηθείς και τον ετοιμάζει και ψυχολογικά.....Μια φορά το είδα, τον είχε φιλήσει στις ρώγες.....Μου είχε ζητήσει πριν απο τρεις-τέσσερεις μήνες να τον χαϊδέψω πίσω όπως κάνει ο μπαμπάς και του αρέσει.....Ο άντρας μου παίρνει το παιδί μαζί του στο W.C. πηγαίνει εκείνος στο W.C. για να ουρήσει και παίρνει και το παιδί μαζί του και του λέει να σου δείξω πως..... Πολλές φορές κάνουνε και μπάνιο μαζί. Τον έπαιρνε και απο μωρό και του έκανε μπάνιο μαζί του.....Στο πάρκο του είχε κατεβάσει το κυλοτάκι και τον χτυπούσε στον πισινό."

Η κυρία Α'. περιγράφει με σαφήνεια το αιμομικτικό πλαίσιο που είχε δημιουργηθεί ανάμεσα στον πατέρα και στον γιό απο την εποχή που ο γιός ήταν βρέφος.

Στηρίζει την πεποιθησή της, ότι πράγματι πρόκειται για μια μορφή σεξουαλικής παραβίασης όταν παρατηρώντας τις σχέσεις πατέρα-γιου διέκρινε εκ μέρους του πατέρα συμπεριφορές ιδιαίτερα παρορμητικές και οι οποίες οδηγούν άμεσα στο πρώιμο ξύπνημα των λιβιδινικών ενορμήσεων του γιου. Ωστόσο η κυρία Α'. όπως σημειώνεται και παραπάνω δεν μπορεί να πάρει την κατάσταση στα χέρια της εξ αιτίας του φόβου της απέναντι στον σύζυγο. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, αφ'ενός μεν μεσολάβησαν δύο (2) χρόνια μέχρι να ζητήσει μια συγκεκριμένη βοήθεια, αφ'ετέρου και μετά την αποκάλυψη δεν είχε αποφασίσει τι στάση θα κράταγε απέναντι στον σύζυγο. Η κυρία Β'. έμαθε για τον κατ'εξακολούθηση βιασμό της κόρης από τον πατέρα από την ίδια την κόρη της.

"Μία ιστορία αιμομιξίας η οποία κρατούσε από όταν το παιδί μου ήταν περίπου επτά (7) χρόνων.....Την Μ.Πέμπτη του '91 της λέω να έρθει μετά την εκκλησία σπίτι κατ'ευθείαν. Ηθελα να δω αν θα το τηρήσει.....Πήγα στο δωμάτιο της και της λέω: "ότι σε απασχολεί πες το μου να το μοιραστούμε" μου λέει: "Από τότε έχεις να κάνεις σεξ με τον μπαμπά;" Λέω: "την περασμένη βδομάδα." Σοκαρίστηκα με την ερώτηση. Λέω: "γιατί ενδιαφέρεσαι;" Μου λέει:"γιατί εγώ έχω σχέσεις με τον μπαμπά" Α α α! Εγω.....Εδώ έγινε η έναρξη του κακού (Αθήνα) σε μια περίοδο που έμεινα έγκυος στο 3ο παιδί και έμεινα στο κρεβάτι τέσσερις (4) μήνες μέχρι να γεννήσω.....Ο σύζυγος παραδέχτηκε στα δύο πρόσωπα αυτά τα επίσημα αλλά και σε φίλους, με κλάμματα και έλεγε ότι είμαι ελεύθερος χάρη στη γυναίκα μου. Παραδέχτηκε ότι είχε σχέση με την κόρη μου. Σεξουαλική αιμομικτική."

Η κυρία Β'. ζητάει από την κόρη της η οποία βρίσκεται στην εφηβεία, να μιλήσουν για ζητήματα συμπεριφοράς της κόρης και εκείνη της αποκαλύπτει την αιμομικτική σχέση με τον πατέρα της.

Προφανώς ο χρόνος επιλογής εκ μέρους της κυρίας Β'. της συγκεκριμένης συζήτησης δεν είναι τυχαίος. Παρατηρεί διάφορα πράγματα στη συμπεριφορά της κόρης της στην διάρκεια των τελευταίων επτά (7) ετών αλλά μόνον τότε ρωτάει ώστε να μάθει τι ακριβώς συμβαίνει.

Ενα σημαντικό στοιχείο που παρατηρείται στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως και στην επόμενη (περ.Γ'.) είναι ότι "όλα άρχισαν" την περίοδο που η κ.Β'. ήταν έγκυος στο τρίτο της παιδί.

Ωστόσο και στη συγκεκριμένη περίπτωση η κόρη δεν ενημερώνει τη μητέρα αμέσως για ότι έχει συμβεί.

Παράλληλα και παρ'όλο που και ο σύζυγος ομολόγησε την πράξη του, η κυρία Β'. αδυνατεί να ξεκαθαρίσει τα πράγματα. Εξακολουθεί και συμβιώνει μαζί του και μετά την αποκάλυψη.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση και σε αντίθεση με την προηγούμενη δεν αναφέρονται σκηνές βίας μεταξύ παιδιού και πατέρα, ενώ ταυτόχρονα ο σύζυγος επιδεικνύει μια γενικότερα βίαιη συμπεριφορά.

Ενώ είναι το παιδί εκείνο που αποφασίζει να μιλήσει για ότι συμβαίνει, φαίνεται, ωστόσο σαν να συνέπεσαν οι χρόνοι μεταξύ μητέρας και κόρης. Η μια για να δεχτεί την αποκάλυψη του μυστικού και η άλλη για να το αποκαλύψει.

Η κυρία Γ'. περιγράφει πως η ίδια παρατήρησε την σεξουαλική παρενόχληση της κόρης της απο τον συζυγό της.

"Το πείραζε σε κάποιο συγκεκριμένο σημείο.....Ημουν έγκυος στον γιό μου 5 μηνών και η κόρη μου παραπονέθηκε οτι είχε τσούξιμο στο πουλάκι της. Ήταν τότε πέντε (5) χρόνων. Το πουλάκι της ήταν κόκκινο.....Πριν είχα δει την κίνηση που έκανε αυτός. Η μικρή, "το παιδί", έμπαινε στη μέση του κρεβατιού αναμεσά μας και εκείνος το τσίμπησε. Το παιδί φώναξε.....Ο γιατρός με

συμβούλεψε να πάω στο "Παιδων.....Εκείνος το τσίμπαγε το παιδί και το παιδί έκλαιγε και φώναζε.....Μια άλλη μέρα σφουγγάριζα τη σκάλα και το παιδί τσίριζε μέσα. Του είχε κατεβάσει και το κυλοτάκι του.....Πέρασαν 5 μήνες και το κακό συνεχιζόταν.....Ο σύζυγος το παραδέχεται σε όλους και στ'αδέλφια του και στην μητέρα του. Λέει, ναι την πείραζα. Δεν απαντάει, γιατί, το έκανε. Σκύβει το κεφάλι και δεν μιλάει."

Η κυρία Γ'. αφηγείται πως η ίδια παρατήρησε αυτό που συνέβαινε απο τον πατέρα πρός την κόρη. Ωστόσο όμως και παρ'όλο που είχε επανειλημμένως παρατηρήσει τι ακριβώς συνέβαινε, "άφησε" να περάσουν δώδεκα (12) μήνες μέχρι να αποφασίσει τι θα κάνει.

Σημαντικό επίσης είναι το στοιχείο ότι η κυρία Γ'. ήταν έγκυος εκείνη την περίοδο στο 2ο της παιδί. Αντίστοιχα οι σχέσεις της με τον συζυγό της περιγράφονται παρακάτω αρκετά βίαιες.

Είναι σημαντικό επίσης να επισημανθεί το γεγονός ότι το παιδί, σύχναζε στο κρεβάτι των γονιών, φυσικά και με την σύμφωνη γνώμη της κυρίας Γ'. και μάλιστα ξάπλωνε ανάμεσα στο ζευγάρι.

Η κυρία Δ'. ήταν η μοναδική περίπτωση η οποία εξ'αρχής εκδήλωνε μεγάλο φόβο και άρνηση απέναντι στους ειδικούς (ειδικά τον άνδρα) όταν χρειαστηκε να περιγράψει το τι ακριβώς είχε συμβεί.

Χρειάστηκε να έρθει δεύτερη φορά μέχρι να αποφασίσει τι θα κάνει.

"Είναι τόσο χυδαία και τόσο πρόστυχα που δεν μπορώ σ' έναν άνδρα να τα πω.....Είμασταν οι δυο μας στο σπίτι (μητέρα-κόρη) και λεω βρε Σ. έχεις κάτι που σε απασχολεί. Η κόρη μου είπε: "Μαμά θέλω να σου πω κάτι αλλά ντρέπομαι....Άρχισε να με ερεθίζει μαμά, με χαίδευε.....Κάτι είχε πάρει το μάτι μου ένα βράδυ το καλοκαίρι όπου καθόντουσαν μαζί και έβλεπαν T.V. Αυτό μ'έκανε και μετά έπιασα την κόρη μου και ρώτησα.....Βέβαια η κόρη μου,

μου είπε ότι έγιναν πράγματα πάρα πολύ άσχημα. Της ζητούσε και του έκανε πράγματα τόσο χυδαία και τόσο πρόστυχα. Δεν μπορώ να μιλήσω γι' αυτά.....Το άσχημο είναι ότι από ένα σημείο και μετά του παιδιού του άρεσε, ερεθιζόταν απ' όλη αυτή την κατάσταση.....Ολα αυτά γινόντουσαν όταν έλειπα στη δουλειά και εκείνος είχε άδεια.....Η κόρη μου μου λέει: Με έχει πρήξει βρε μαμά, να μου λέει τα ίδια και τα ίδια και να με ενοχλεί-πριν ένα μήνα της ήρθε περίοδος και της είπε: Αν νοιώσεις την ανάγκη να κάνουμε έρωτα.....Η μικρή, λέει, ότι ο πατέρας της με την αποκάλυψη αγρίευε τόσο πολύ και τον φοβότανε, τον έτρεμε ότι θα σπάσει όλα και ότι θα κτυπήσει εμένα."

Η κα Δ'. περιγράφει μια κατάσταση, η οποία φαίνεται να διήρκεσε αρκετό καιρό πριν τους 6 μήνες όπου συνέβει το συγκεκριμένο περιστατικό το οποίο περιέγραψε όταν ήρθε στο κέντρο. Και σ' αυτή την περίπτωση η μητέρα δεν αντιλαμβάνεται έγκαιρα τι ακριβώς συμβαίνει, αλλά ούτε και η κόρη της την ενημερώνει. Ειδικότερα μάλιστα όταν η ίδια η Σ. λέει πως ήταν κάτι που της άρεσε.

Παράλληλα είναι φανερό από την πρώτη στιγμή και η στάση του συζύγου-πατέρα, ο οποίος, είτε με ήρεμο, είτε με βίαιο τρόπο, προσπαθεί να ελέγξει τα πράγματα και να διατηρήσει την κατάσταση ως έχει. Ο σύζυγος και με την εξέλιξη των γεγονότων (διαζύγιο που απαίτησε η μητέρα) όξυνε ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Ωστόσο και παρ' όλα όσα ακολούθησαν μπορούσε και έβλεπε τακτικά την κόρη του την οποία μάλιστα από ένα σημείο και πέρα "πήρε με το μέρος του".

Η κα Δ'. φάνηκε ιδιαίτερα ανήσυχρη να αντιμετωπίσει τον σύζυγο της αλλά και την επιθετικότητα της Σ'. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Σ. είναι το δεύτερο παιδί όπου η σεξουαλική παραβίαση αποκαλύπτεται σε μεγάλη ηλικία,

όπως επίσης και η στάση που κράτησε η ίδια αργότερα, αγνοώντας ουσιαστικά τη μητέρα της. Ουσιαστικά η κα Δ'. περιγράφει μια κατάσταση στην οποία η ίδια βρίσκεται "εκτός παιχνιδιού", ευθύς εξ αρχής. Η περίπτωση της κας Δ'. μοιάζει με εκείνη της κας Β'. ως προς το σημείο της αποκάλυψης, αλλά και την ηλικία των παιδιών. Και στις δύο περιπτώσεις ήταν η μητέρα ουσιαστικά εκείνη που έφερε το θέμα στο προσκήνιο. Ίσως αυτές οι δύο περιπτώσεις να περιγράφουν με έναν αρκετά ξεκάθαρο τρόπο και την αλλαγή ρόλων μεταξύ μητέρας-κόρης.

Η κα Ε'. περιγράφει το πως η ίδια παρατήρησε κάποια "περίεργη" συμπεριφορά στην κόρη της, αλλά και συγκεκριμένους ερεθισμούς στην περιοχή των γεννητικών οργάνων.

Περίπου ίδια είναι και η περίπτωση της κας Θ'. η οποία έχει μια κόρη στην ίδια ηλικία σχεδόν με εκείνη της κας Ε'. Αυτό που αλλάζει στην περίπτωση της κας Θ'. είναι ότι η αρχική παρατήρηση και συζήτηση με το παιδί έγινε από μια φίλη της μητέρας και όχι από την ίδια την μητέρα. Στη συνέχεια όμως η κα Θ'. διαπίστωσε ότι εκείνα που της μετέφερε η φίλη της, ίσχυαν.

Κοινό χαρακτηριστικό και για τις δύο περιπτώσεις είναι ότι το παιδί δεν ενημερώνει από μόνο του τη μητέρα του. Άλλο κοινό χαρακτηριστικό επίσης είναι οι άσχημες σχέσεις στο ζευγάρι και η βιαιότητα του συζύγου. Στην περίπτωση της κας Ε'. δεν αναφέρεται καθόλου κάποια αντίδραση του συζύγου, σε αντίθεση με την κα Θ'. όπου κάποια στιγμή αναφέρεται ότι ο μπαμπάς απειλεί το κορίτσι.

Η κα Ε'. περιγράφει ως εξής τα γεγονότα:

"Οι υπόνοιες είναι ότι ... κοιμούνται και μαζί, εκεί που το παίρνει.....Το περιστατικό που είδα εγώ και άρχισαν οι υποψίες μου ήταν: μια μέρα βλέπαμε Τ.Υ. και όπως κάθομαι εγώ στον καναπέ την έχω επάνω μου κοιτώντας και

εκείνη προς την Τ.Υ. Το κοριτσάκι είναι 4,5 χρονών είχε ανοιγμένα τα πόδια της και όπως εγώ την είχα αγκαλιασμένη μου παίρνει το χέρι και μου το κατευθύνει εδώ (στο γεννητικό όργανο). Εγώ τρόμαξα, το τράβηξα και προσπάθησα να κατευθύνω το χέρι μου να μη δώσω βάση σ' αυτό, εκείνη επέμενε, πάλι τράβηξα το χέρι μου μέχρι που στο τέλος έβαλε εκείνη το δικό της χέρι και άρχισε και τριβόταν και κάτι τέτοια- την ρώτησα, γιατί; Ποιός; Και μου απαντάει "ο πατέρας μου με χαϊδεύει εκεί." "Εσύ το ζητάς; Όχι εκείνος το θέλει....."Μόνο εσύ με φιλάς στα μάγουλα στο προσωπο.....Οπως την έπλενα μου λέει πονάω-πονάω δεν μπορώ. Την ξαπλώνω, ανοίγω τα πόδια της και μάλιστα στα χείλια και ήτανε κατακκόκινο το παιδί..."

Η κα Ε'. σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις δεν αναφέρει κάποιες συγκεκριμένες συζητήσεις με τον σύζυγο. Θεωρεί ότι αυτά που παρατήρησε η ίδια στο παιδί και αυτά που, όπως αναφέρει, υποστηρίζει το παιδί, παραπέμπουν σε σεξουαλική παρενόχληση από τον πατέρα."

Η κα Θ'. αναφέρει:

"Πριν από έξη (6) εβδομάδες ... πήγε να την πάρει η φίλη μου από το σχολείο ... της είπε λέει ότι κοιμάται με τον μπαμπά της, ότι θέλει ο μπαμπάς να την παίρνει στο κρεβάτι και να την χαϊδεύει... Η φίλη μου μου είπε πως της είπε ότι την χάιδευε στο πουλάκι της.....Παρατήρησα ότι έβαζε το δαχτυλάκι του και έκανε αυτή την τριβή."

2. Πώς η μητέρα αντιλαμβάνόταν το γεγονός της σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού της.

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα περιλαμβάνει τις απόψεις των μητέρων για το πως εκείνες αντιλήφθηκαν την σεξουαλική παραβίαση των παιδιών τους από τον πατέρα τους ή από άλλο συγγενικό πρόσωπο.

Η συγκεκριμένη ενότητα διαφέρει από την προηγούμενη, στο ότι οι μητέρες περιγράφουν τη δική τους ψυχοσυναισθηματική αντίδραση απέναντι στο γεγονός, την παραδοχή του ή όχι, ανεξάρτητα εάν ήταν εκείνες οι οποίες το απεκάλυψαν.

Περιγράφεται ή αναφέρεται, άμεσα ή έμμεσα η συναισθηματική σχέση με τον αιμομίκτη, με το παιδί, η σεξουαλική ζωή του ζευγαριού, αν το γεγονός ήταν πραγματικό ή φανταστικό, οι σχέσεις του συγκεκριμένου παιδιού με τον αιμομίκτη πριν από το γεγονός της σεξουαλικής παραβίασης. Τέλος και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, εκφράζονται κάποιες συναισθηματικές ανάγκες των μητέρων και ιδιαίτερα εκείνη της στήριξης από τον ειδικό.

Είναι σημαντικό ότι το σύνολο των μητέρων, δεν αμφισβητεί ότι έγινε κάποιας μορφής σεξουαλική παρενόχληση μεταξύ του παιδιού και του πατέρα του ή του συγκεκριμένου συγγενικού προσώπου που "μπλέχτηκε" σ' αυτή την υπόθεση.

Ωστόσο καταγράφηκαν ποικίλες ψυχοσυναισθηματικές αντιδράσεις με τις οποίες οι μητέρες προσπάθησαν να εκφράσουν τη δική τους ενδοψυχική κατάσταση.

"Έχω κάποιες ανησυχίες και δεν ξέρω κατά πόσο η δική μου ερμηνεία είναι σωστή.....Δεν ξέρω πόσο σοβαρά βρίσκετε αυτά τα σημεία. Εγώ τα ερμηνεύω..."(Α')

Η κα Α'. έρχεται για να δηλώσει μια σειρά από γεγονότα και καταστάσεις που η ίδια παρατήρησε στις σχέσεις του συζύγου της με το παιδί της, ωστόσο συγχρόνως εκφράζει και την αμφιβολία της κατά πόσο αυτά τα οποία η ίδια παρατήρησε δεν αποτελούν παρά δικές της ερμηνείες.

Αντίστοιχα υπάρχει ένας αριθμός περιπτώσεων (Α',Ζ',Η') οι οποίες εκφράζουν το συναίσθημα ότι δεν ήθελαν να υπάρχει το συγκεκριμένο πρόβλημα με τον συγκεκριμένο άνθρωπο.

"Αυτό που θα ήθελα και θα ευχόμουν να είναι να υπάρχει κάποιο μικρό πρόβλημα και με κάποια σύσταση να μη χρειαστεί, να μη δημιουργηθεί τέτοιο πρόβλημα..." (Α')

"Δεν σκέφτηκα ποτέ να προσέχω τον πατέρα μου ή τον θείο μου ή φίλους..." (Ζ')

"Μου ήταν δύσκολο να πιστέψω ότι ο κουνιάδος μου έκανε κάτι τέτοιο στην κόρη μου." (Η')

Η έκφραση της αμφιβολίας εκ μέρους των μητέρων, στο να πιστέψουν δηλαδή ότι πράγματι υπήρξε μια αιμομικτική πράξη, αφορά σε διάφορες καταστάσεις και πλέγμα σχέσεων που βέβαια μπορεί και να μην είναι τα ίδια σε κάθε περίπτωση.

"Ο λόγος που έχω υπόνοιες ότι κάτι συμβαίνει είναι ότι ο σύζυγος είχε ένα πρόβλημα γρήγορης εκσπερμάτωσης" (Ε').

Ωστόσο το σύνολο των μητέρων αναφέρει ότι οι σεξουαλικές σχέσεις με τον σύντροφό τους δεν ήταν καλές. Αυτό ακόμη και στις περιπτώσεις Ζ', Η', όπου ο αιμομίκτης είχε συγγενικούς δεσμούς με την οικογένεια (δεν ήταν ο σύζυγος ούτε ο σύντροφος).

Σε δύο περιπτώσεις (Β',Γ') οι μητέρες εξέφρασαν ανοιχτά το συναίσθημα ότι αυτό που συνέβηκε τις τρόμαξε και τις σοκάρισε. Ήταν κάτι το αναπάντεχο

και δεν μπορούσαν να το πιστέψουν. Ωστόσο και σ' αυτή την περίπτωση κάθε μητέρα με αυτά που λέει, εκφράζει τη δική της ψυχική πραγματικότητα, η οποία παραπέμπει σε διαφορετικά σημαίνοντα.

"Σαν μητέρα τρόμαξα και σοκαρίστηκα. Βρέθηκα εντελώς μόνη." (Β')

"Μου μπήκαν ψίλοι στ' αυτιά. Φοβήθηκα μήπως μου βιάσει το παιδί." (Γ')

Στην περίπτωση (Η') η μητέρα αναρωτιέται γιατί να "της συμβεί σ' εκείνη". Σαν να μη μπορεί να το "χωνέψει" να αποδεχτεί την κατάσταση.

"Ξέρω περιπτώσεις ακόμα και με πατέρα και παιδί, αλλά γιατί να συμβεί στο δικό μου παιδί, που το περιβάλλον μας δεν είναι τέτοιο." (Ζ')

Παράλληλα υπήρξε ένας αριθμός μητέρων, σχεδόν η πλειοψηφία, οι οποίες δεν αντελήφθηκαν έγκαιρα το γεγονός. Η κάθε μια πάλι για συγκεκριμένους, δικούς της λόγους.

"Ο άνθρωπος αυτός που δεν μπορώ να τον πω πατέρα, βίαζε σεξουαλικά κατ' εξακολούθηση επί χρόνια την κόρη μου" (Β')

"Είναι κανένας χρόνος. Γινόταν όταν έλειπα." (Δ')

"Δεν έπιασα το πρόβλημα που τόσο της φταίει αυτός... Δεν πήγαινε το μυαλό μου." (ΣΤ')

Ενώ επίσης αρκετές μητέρες αξιολογούσαν το γεγονός ή τις διάφορες νύξεις που τους έκανε το ίδιο το παιδί ως φαντασιώσεις του ίδιου.

"Αυτό που μου είπε η Α'. εκεί το απέδιδα. Γι αυτό δεν τον χωνεύει έλεγα... Η Α'. τότε που μου είχε πρωτοπεί αυτό το πράγμα δεν το πίστεψα, γιατί φαντάστικα ότι τον μισεί γιατί έβριζε τον πατέρα της." (ΣΤ')

"Εγώ νόμιζα ότι ήταν ανωριμότητα." (Η')

"Σκέπτομαι μήπως το παιδί έχει και φαντασιώσεις. Δεν ξέρω." (Θ')

Ωστόσο σχεδόν όλες οι μητέρες ανέφεραν το γεγονός στον αιμομίκτη και ζήτησαν να μιλήσουν μαζί του, σίγουρες ότι έχει συμβεί σεξουαλική παραβίαση

του παιδιού από εκείνον. Βέβαια, αυτό έγινε μετά την αποκάλυψη.

Σχεδόν όλες επίσης οι μητέρες αντέδρασαν μετά την αποκάλυψη, παίρνοντας κάποια μέτρα είτε για το παιδί, είτε για τις ίδιες, είτε για τον αιμομίκτη.

Ωστόσο το διάστημα, που μεσολάβησε από την αποκάλυψη μέχρι που η μητέρα ζήτησε τη συνδρομή του ειδικού για το συγκεκριμένο ζήτημα κυμάνθηκε από 1-2 μήνες, μέχρι και τέσσερα (4) χρόνια.

Στη συγκεκριμένη θεματική ενότητα τον αν και κατά πόσο η μητέρα αντιλήφθηκε τον αιμομικτική σχέση που ανέπτυξε το παιδί της με τον ενήλικα και πως την αντιλαμβάνεται τελικά, είναι σημαντικό και ένα άλλο στοιχείο, εκείνο που αφορά στη σεξουαλική συμπεριφορά του αιμομίκτη. Το στοιχείο αυτό όπως και άλλα στοιχεία, που αφορούν π.χ. στη σεξουαλική ζωή του ζευγαριού, αναφέρονται από την πλευρά της μητέρας χωρίς όμως οπωσδήποτε και αυτό είναι το σημαντικό, να σηματοδοτούν από τη μεριά της συγκεκριμένες στάσεις, ή, να ερμηνεύονται με έναν συγκεκριμένο τρόπο στη συγκεκριμένη θεματική. Τρία τέτοια στοιχεία- ιδιαιτερότητες και οι οποίες εντάσσονται στη συγκεκριμένη θεματική ενότητα είναι: α) Ο πατέρας ή ο συγγενής είχε ως γνώρισμα μια παρορμητική συμπεριφορά προς τα παιδιά (Α', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'), β) μια ιδιότυπη σεξουαλική συμπεριφορά (Α', Β', Γ', Δ', Ε', Η', Θ', Ι'), γ) υπήρχε μια ιδιαίτερη σωματική επαφή με το παιδί (Α', Γ', Ε', ΣΤ', Θ').

Ωστόσο για τις μητέρες ή για κάποιες από αυτές, οι συγκεκριμένες στάσεις και συμπεριφορές είτε δεν αξιολογήθηκαν καθόλου, είτε ερμηνεύθηκαν ως απλές ιδιοτροπίες, είτε ερμηνεύθηκαν μόνο κατά ένα μέρος και κυρίως εκείνο που αφορούσε στη μεταξύ τους σχέση.

Σε κάποιες βέβαια περιπτώσεις ήταν και αφορμή για μια βαθύτερη αναζήτηση.

Σε κάθε περίπτωση όμως είναι γεγονός ότι σε ένα μεγάλο ποσοστό οι άνδρες αυτοί παρουσιάζουν συμπεριφορές και στάσεις ιδιότυπου χαρακτήρα.

"...υπάρχουν μερικά, που συμβαίνουν...το γαργαλάει μέχρι να βάλει τα κλάματα...το φιλάει στο στόμα σχεδόν πάντα... πήρε το παιδί από τον παπά και άρχισε να το φιλάει στον πισινό μπροστά στον κόσμο και έλεγε δεν αντέχω να περιμένω δεν αντέχω...Ήταν και ο λόγος που χώρισε με προηγούμενες σχέσεις." (Α')

"Πήγαινε με κάτι γυναίκες που είχαν το γεννητικό τους όργανο ξυρισμένο." (Β')

"Γιατί το έκανες; τον ρωτάω. Θέλεις να το πηδήξεις;" (Γ')

"Σεξουαλικά ήταν βίαιος." (Δ')

"Κοιμούνται μαζί εκεί που το παίρνει." (Ε')

"Πήγαινε κοντά στο κρεβάτι του μέσα και καθόντουσαν και τα λέγανε. Ερχόμουν εγώ και του έλεγε "φύγε Α'. να έρθει η μαμά..." (ΣΤ')

"Ο κουνιάδος μου είχε υποστεί ο ίδιος σεξουαλική παραβίαση από τον μεγαλύτερο αδελφό." (Η')

"Ο σύζυγος μου ήταν παράξενος στη συζυγική κλίνη. Γι αυτό τον χωρίσα. Ήταν βίαιος στο σεξ..... είχε σχέσεις με άντρες". (Θ')

"Η Σ. μου είχε πει ότι είναι ικανός για τα πάντα, είναι ανώμαλος." (Ι')

Συμπερασματικά στη συγκεκριμένη ενότητα φαίνεται ότι στα λεγόμενα των μητέρων, το φανταστικό μπερδεύεται με το πραγματικό, η φαντασιωσική επιθυμία με την πραγματικότητα. Τα πρόσωπα και τα συναισθήματα συγχέονται και αρκετές φορές ο λόγος της μητέρας δεν είναι ξεκάθαρο σε ποιόν αναφέρεται.

Η μητέρα έρχεται στον ειδικό για να "καταγγείλει" τον αιμομίκτη του παιδιού της, ζητώντας ταυτόχρονα στήριξη, για να μπορέσει να μιλήσει για τον άνδρα που την εγκατέλειψε, ή, για να εκφράσει την απογοήτευση της και τον θυμό της, εξαιτίας του ότι η ίδια δεν μπόρεσε να δημιουργήσει τη σχέση που επιθυμούσε με εκείνον τον άνδρα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στην συντριπτική πλειψηφία των ζευγαριών υπήρχαν έντονα προβλήματα επικοινωνίας, πολύ πριν από την αποκάλυψη και ότι μετά την αποκάλυψη δρομολογήθηκαν διαδικασίες διαζυγίων.

Κοινό χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις οι μητέρες, παρ όλο που αποδέχονται το γεγονός της αιμομιξίας, αφήνουν σχεδόν πάντα ένα περιθώριο αμφισβήτησης, ότι μπορεί εκείνες να το ερμηνεύουν κάπως, ή, ότι ήταν φαντασίωση του παιδιού.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι μητέρες εστιάζουν στη σχέση τους με τον σύζυγο ή τον συγγενή αιμομίκτη, ξεφεύγοντας από το γεγονός αυτό καθ'αυτό. Αναφέρονται σε συναισθήματα μοναξιάς, ανημποριάς, εκδίκησης, ξαφνιάσματος, φόβου ή και σιγουριάς ότι "πράγματι έγινε", σηματοδοτώντας έτσι τη σχέση ανάμεσα σ'εκείνες και στον αιμομίκτη, αλλά εκφράζοντας ταυτόχρονα δικές τους ψυχοσυναισθηματικές καταστάσεις.

3η Η μητέρα

Η άποψη των συγκεκριμένων γυναικών - μητέρων, για τη μητέρα (τους) μπορούμε να πούμε ότι χαρακτηρίζεται από έντονα αμφιθυμικά συναισθήματα. Από τη μια η μητέρα εμφανίζεται ως αποστερητική, απορριπτική, απαιτητική, αυταρχική, από την άλλη είναι τελικά σ'εκείνη στην οποία θα τείνουν να μοιάσουν οι κόρες τους. Η έννοια της αμφιθυμίας, της ταύτισης με τον επιτίθεμο και της επανάληψης, περιγράφονται σε αυτή τη θεματική με έναν αρκετά ξεκάθαρο τρόπο.

Στις συγκεκριμένες οικογένειες μοιάζει να είναι η μητέρα εκείνη η οποία κατευθύνει τα πράγματα, τουλάχιστον σε ότι αφορά στις κόρες τους, ενώ φαίνεται, στις περισσότερες περιπτώσεις, ότι τα "πράγματα" μεταξύ μητέρας- κόρης δεν πήγαιναν πάντα καλά.

"Με τη μητέρα μου η κατάσταση ήταν άσχημη...Είναι πολύ δυναμική πολύ αγχώδης...ήθελε πολύ την κοινωνική προβολή...Η μαμά έχει πολύ δυνατή προσωπικότητα και με έχει επηρεάσει και μένα...Η μητέρα μου, μου έχει εμφυσήσει ένα άγχος...Αυτό μου έχει μείνει ακόμα, η κριτική της μητέρας μου. Πριν ανοίξω το στόμα μου σκέπτομαι πολύ καλά τι θα πω." (Α')

"Περισσότερα κενά συνάντησα με τη μητέρα μου...Η μητέρα μου σου εκφράζει την αγάπη της αλλά δεν σου την αποδεικνύει...Μερικές φορές την έχω πληγώσει γιατί ότι έχω, το λέω κατά πρόσωπο...Εγώ πάντως έτσι μεγάλωσα...και από τη μάνα μου έχω δεχτεί βάσεις αγάπης." (Β')

"Η μητέρα μου είναι πολύ αυστηρή και με καταπιέζει." (Γ')

Στην περίπτωση Δ' η αρρώστια της μητέρας, η οποία ήταν κατάκοιτη από τότε που η κα Δ' ήταν 11 χρόνων, είναι και το σημείο αναφοράς. Τίποτε δεν ειπώθηκε ύστερα απ'αυτό παρά μόνο, πόσο "καλά" ήταν τα "πράγματα" στην

οικογένεια. Η παρουσία της μητέρας "κάλυψε" τα πάντα, έτσι ώστε να μη φαίνεται κανένα ψεγάδι. "Η μητέρα μου ήταν κατάκοιτη απο τότε που ήμουνα 11 χρ. Τη φρόντιζα εγώ και η αδελφή μου". Ωστόσο κάποια στιγμή η ίδια αναφερόμενη στις σχέσεις με τα παιδιά της και στην αντιπαλότητα που είχε δημιουργηθεί με τον πατέρα, θα πεί: "Η μαμά να μην είναι η καλή".

"Η μητέρα μου.....με χτύπαγε πολλές φορές επειδή δεν έτρωγα.....μετά απο κάποια χρόνια ένοιωσε ενοχές η μητέρα μου και γίναμε πολύ φίλες, είμαστε πολύ ενωμένες, την θεωρώ την καλύτερή μου φίλη.....η μητέρα μου ήταν παθολογικά ζηλιάρη.....Με μάλωνε.....απο τότε έγινα πολύ αρνητική και στο σχολείο είχα πρόβλημα..... Ηθελαν να είμαι αγόρι και η μητέρα μου με έντυνε με αγορίστικα.....Συνέχεια έκανε τη σύγκριση με την αδελφή μου ίσως γιατί με ήθελε τελικά αγόρι..... Τώρα έχει κολλήσει πάνω μου..... Η συμπεριφορά τότε της μητέρας μου με κάνει να νοιώθω σήμερα έτσι (με χαμηλή αυτοεκτίμηση).....Θυμάμαι ότι το γάλα τόπινα γιατί με πίεζε και στο σχολείο τόκανα εμετό, κάθε μέρα, απο αντίδραση (Ε'). Η προοιδιπόδεια αρχαϊκή μητέρα και η τελική ταύτιση μαζί της.

Η ταύτιση με τη μητέρα παίρνει ως και χαρακτήρα εξιδανίκευσης. "Δεν είμαι τύπος να κατακρίνω τη μητέρα μου" (ΣΤ'). Ωστόσο τα αμφιθυμικά συναισθήματα παραμένουν έντονα: "Έχω περάσει μια περιπέτεια γιατί άκουσα τη μητέρα μου.....Δεν έπρεπε τότε ν'ακούσω τη μητέρα μου.... Υπεραγαπούσα και τη μαμά και έλεγα θα μου μείνει στα χέρια..... Η μητέρα μας πέθανε απο τον καημό της για μένα....." (ΣΤ')

Σε κάποιες περιπτώσεις όπως στη π. Ζ' η μητέρα, η έννοια της μητέρας, ταυτίζεται με το σπίτι και αποκτά μια ευρύτερη και βαρύτερη σημασία για την κόρη. "Η μητέρα μου ζει στο ισόγειο.....Στο σπίτι της μητέρας μου δίπλα είναι το σπίτι του θείου μου. Ο θείος μου είναι άνδρας της αδελφής της μητέρας

μου..... Η μητέρα μου είναι πολύ καλός άνθρωπος. Έχει υποστεί πολλά απο αυτούς τους ανθρώπους (θεία - θείος).....Είχαμε πει να φύγουμε κάποτε απο αυτόν το χώρο, αλλά επειδή το σπίτι είναι της μαμάς.....Στο λύκειο, η θεία μου, επειδή είχα "διάπλωση".....έλεγε "πώ,πώ πώς είναι έτσι αυτό το παιδί, πως θα το παντρέψουμε που δεν της κάνουν τα ρούχα, τι στήθος έχει.....

Η μαμά δεν έλεγε τίποτα. Γέλαγε. Λίγο, συμφωνούσε στα μάτια τα δικά μου. Δεν έλεγε τι είναι αυτά που λές..... Η μητέρα μου δεν θέλει να στεναχωρήσει την αδελφή της.....μου είπε ότι θέλει να πεθάνει". (Ζ')

"Η μητέρα μου κι ο πατέρας μου καυγαδίζανε συνέχεια. Η μητέρα μου έκλαιγε.... Με τη μητέρα μου δεν τα πάω καθόλου καλά.....Ηθελε πάντα να γίνεται το δικό της..... Είναι αυταρχική, ιδιαίτερα παληότερα ότι, ήθελε εκείνη έπρεπε να γίνεται (Η')

Το στοιχείο της εξάρτησης της κόρης απο τη μάνα είναι ιδιαίτερα φανερό και η "αναζήτηση" της μέσω, διαφόρων τρόπων, καθοριστική.

Αδυναμία ταύτισης με την οιδιπόδεια μητέρα.

"Η μητέρα μου είναι πολύ αυστηρή και δεν με βοηθάει..... Ήταν προληπτική η μητέρα μου..... Τώρα που μεγαλώσαμε λέμε ότι έφταιγε και η μητέρα μου για τα προβλήματα τους. Τον μπαμπά τον έστειλε η μητέρα μου να παίζει..... Η μητέρα μου τα κρατάει μέσα της γι'αυτό έφτασε να χτυπάει το κεφάλι της στον τοίχο. Είχε πάθει σχιζοφρένεια.... της είχα πει της μητέρας μου ότι δεν θα είχα πρόβλημα αν ήταν διαφορετική....Ολα τα βάρη τα έχουμε ρίξει στη μαμά μου και το έχει καταλάβει και δεν μιλάει ότι και να γίνει.....Βλέπω τους τρόπους που λειτουργούσε στο σπίτι και της το έχω πει κατάμουτρα.....Ήταν δικτάτορας και είναι..... Το σπίτι είναι δικό της και μου λέει ότι θα με πετάξει έξω (Θ').

Στην περίπτωση της κας Ι' η οποία είναι αλλοδαπή, τα πράγματα σε σχέση με

τη μητέρα δεν είναι διαφορετικά, παρ'όλες ίσως τις πολιτισμικές διαφορές με τις Ελληνίδες μητέρες.

"Η μητέρα μου ήταν πολύ ειλικρινής, ήταν κι εκείνη επίσης αριστερή απο πολύ φτωχή οικογένεια. Σπούδασε στο Καιμπριτζ.....Η μητέρα μου ήταν πολύ δυνατή σαν χαρακτήρας. Με νευριάζει πολύ όπως και την Α. (κόρη). Θέλει να έχει πάντα δίκιο. Σε κάνει να νοιώθεις ενοχές..... Έχει μεγάλη καρδιά, θα κάνει ότι μπορεί για τα παιδιά της, είναι όμως εκνευριστική, πιεστική. Θέλει να γίνεται ότι θέλει εκείνη. Δεν κρατάει τους τύπους.....Επιμένει πολύ στις απόψεις της. Γενικά είναι πολύ καλός χαρακτήρας....Το κακό που κάνω είναι ότι τη κατηγορώ μπροστά στην Α. Είναι πολύ δύσκολο για μια μητέρα να μη το κάνει..... Η μητέρα μου έλεγε οτι ο αδελφός μου έχανε το χρόνο του πηγαίνοντας σχολείο" (I').

Η παρεμβατικότητα της μητέρας στην προσωπική ζωή των κοριτσιών, η αμοραλιστική, ή, αυστηρή ηθική της, όπως και η καθοριστική της συμμετοχή στην εκλογή του "γαμπρού" είναι επίσης σαφείς στις σχέσεις μητέρας-κόρης.

"Ήτανε δεδομένο ότι η μαμά μου τον εκτιμούσε, ήταν γνωστός οικογενειακός φίλος..... Με παίρνει τηλέφωνο και μου λέει κάνε λίγο υπομονή και τι έγινε και δεν τα κατάφερες, δεν ήσουν άξια σύζυγος γιατί αν ήσουν άξια θα τα είχες καταφέρει, και κάνε λίγο υπομονή να πουλήσουμε το σπίτι.....και μετά να φύγεις.....εν τω μεταξύ κοίταξε μήπως βρείς και κανέναν άλλον και να είναι ακόμα καλύτερος απο αυτόν για να ζηλέψει αυτός..... Η μαμά μου του φέρεται πολύ "λάου-λάου", του λέει: "κάντε υπομονή και να φέρεστε ωραία τώρα που είσαστε μαζί και οι άνθρωποι είναι πολιτισμένοι... απο μικρή η μάνα μου μου είχε βάλει ότι δεν αξίζω τίποτα και ένας που δεν είναι τίποτα δεν μπορεί να πείσει τον άλλον" (A').

"Μούλεγε η μάνα μου κάνε κάτι για σένα. Μήπως κρατάει αυτός τίποτα;

Πονηρευόταν. Της έλεγα να μη λέει κουβέντα για τον άντρα μου..... η μάνα μου μου είπε δεν θα χωρίσω εγώ απο τον άντρα μου (να βοηθήσω εσένα)..... Η μητέρα μου και η μητέρα του ήταν αντιμαχόμενα στρατόπεδα και αυτό απο την αρχή για τη μητέρα μου ήταν αρνητικός παράγων.....Αντιπάθεια μεγάλη μέχρι σήμερα" (Β')

"Τον ρώτησε η μάνα μου γιατί το κάνει και εκείνος δεν αντέδρασε" (Γ')

".....Το πρόβλημα το μεγάλο εκείνου (συζύγου) είναι η μητέρα μου, επειδή όταν χωρίσαμε δεν ήταν ότι υπήρχε κάποιος άλλος άντρας που με έκανε να χωρίσω και έτσι έριχνε πάντα το βάρος στη μητέρα μου. Του είχα πεί "κακώς γιατί η μητέρα μου απο την αρχή δεν σε ήθελε, το είχε δείξει ξεκάθαρα, αλλά δεν ήτανε εκείνη που ούτε με επηρέασε να μη σε πάρω, ούτε εκείνη που μου έδωσε κάποια αφορμή για να χωρίσω μαζί σου".....Σκέφτηκα να της πώ να φύγει αλλά μετά λέω και γιατί εγώ να διώξω τη μητέρα μου..... Οι γονείς μου είχανε απ'ότι μου λέει η μητέρα μου μια πολύ ωραία σχέση και στον έρωτα. Γνωριστήκανε και αγαπηθήκανε. Μόνο που στα 55χρ. άρχισε κι εκείνη να μη θέλει (να κάνει έρωτα) οχι στα 39χρ. που είμαι εγώ βέβαια.... και εμείς, εγώ και η μητέρα μου έχουμε τον τρόπο να το πάρουμε το παιδί άμα θέλουμε, αλλά δεν το κάνουμε για να μη δημιουργήσουμε παραπάνω προβλήματα" (Ε')

"Όταν γύριζε αργά (ο 1ος σύζυγος) προσπαθούσα να του λύσω τη ζώνη του για να μην τον δει η μητέρα μου ντυμένο κ.λ.π..... Η μητέρα και τα αδέλφια μου το πιέζανε και σιγά-σιγά τον είχανε βάλει σ'ένα κανάλι..... Η μητέρα μου.....έκριναν καλό να του αλλάξουν την κλειδαριά και να τον στείλουμε στο δικαστήριο..... έλεγε αν τον πάρεις Ωχ!. η καρδιά μου και κλεινόταν στο δωμάτιο" (ΣΤ')

"Η μητέρα μου, μου τον γνώρισε.....Αν το έλεγα στη μητέρα μου (σχετικά με τη σεξουαλικότητα) θα πέθαινα..... Η μητέρα μου ήθελε μόλις

αρραβωνιαστήκαμε να κοιμόμαστε μαζί τους στο ίδιο δωμάτιο..... Κάποια φορά μου είπε: Μην τον αφήνεις να σου κάνει ανωμαλίες" (Η')

"Είχα πάρει πολύ ηθικές αρχές απο τη μητέρα μου και μάλιστα πήγα και τη ρώτησα και ορισμένα πράγματα της φάνηκαν φοβερά.....Είναι και πουριτανή... Ήταν λάθος και της μητέρας μου που δεν ήθελε να έχω σεξουαλικές σχέσεις.... Η μητέρα μου μου είχε πεί να τον πάρω..... είχε αξιολογήσει ότι αν πάρω για άντρα μου τον Σ. θα περνάω καλά....Επεδίωξε να τον γνωρίσει.....έλεγε είναι εγγράμματος και θα σ'έχει σαν βασίλισσα.... Ήταν πολύ πουριτανή γι'αυτό το λόγο κι εγώ δεν είχα σχέσεις πρίν..... Μου τα είχε παρουσιάσει φοβερά τα πράγματα. Μου απαγόρευε να πάω σινεμά ή σε ένα πάρτυ" (Θ')

"Ήταν πολύ αγνή σε σχέση με μένα για τις σχέσεις με αγόρια..... Ήταν μια μητέρα πολύ προχωρημένη στις απόψεις της για το μέγλωμα των παιδιών εκτός απο το σεξουαλικό" (Ι').

4η Ο πατέρας

Η συγκεκριμένη θεματική που αφορά στον πατέρα δεν μπορούμε να πούμε ότι εμπεριέχει τόσα κοινά χαρακτηριστικά, για το σύνολο των περιπτώσεων, όπως η προηγούμενη που αφορά στη μητέρα. Ωστόσο φαίνεται και ίσως για το σύνολο των περιπτώσεων (εκτός της περ. Δ' εξ'αιτίας της ασθένειας της μητέρας) ότι ο πατέρας, ως έννοια, ως φυσική και συναισθηματική παρουσία να βρίσκεται σε δεύτερο πλάνο, σε ότι αφορούσε σε ζητήματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών και σχέσεων με τα παιδιά. Η, η κατάσταση να αλλάζει και απο μια χρονική περίοδο και ύστερα ο πατέρας να απομακρύνεται, ή, η κόρη να μη μπορεί να "φτάσει κοντά" στον πατέρα. Αυτή η εικόνα μοιάζει να δημιουργεί συναισθήματα απώλειας στα τότε κορίτσια και σημερινές γυναίκες-μητέρες.

Γενικότερα, ο πατέρας είναι μια φιγούρα λιγότερο φορτισμένη με αρνητικά συναισθήματα, σε αντίθεση με τη μητέρα. Εντάσσεται στο γενικότερο οικογενειακό πλαίσιο ως συμπληρωματική φιγούρα το οποίο όμως ορίζει η παρουσία της μητέρας.

Είναι σημαντικό επίσης να επισημανθεί ότι μόνο σε δύο περιπτώσεις (Η',Θ') αναφέρεται κατηγορηματικά ότι ο πατέρας ήταν βίαιος (απέναντι στη μητέρα, κυρίως).

Επίσης σε άλλες δύο περιπτώσεις (Η',Ι') αναφέρεται ότι ο πατέρας συμμετείχε ενεργά ή μη ενεργά στη δημιουργία ενός πρώϊμου αιμομικτικού κλίματος.

Εκείνο στο οποίο θα καταλήγαμε ως γενικότερο συμπέρασμα σχετικά με την εικόνα του πατέρα (γονεϊκού μορφοειδωλου), την οποία παρουσιάζει προφανώς η κόρη, είναι ότι δύσκολα θα επιλέγαμε την άποψη ότι ο πατέρας

έπεξε ουσιαστικό ρόλο για την ανάπτυξη των σχέσεων με το άλλο φύλο, στις περιπτώσεις των συγκεκριμένων γυναικών και μάλλον ήταν ένα εξιδανικευμένο απόν αντικείμενο. Δύσκολο να το πλησιάσεις αλλά και να σε πλησιάσει.

"Τον πατέρα μου τον λατρεύω πραγματικά, αλλά βρίσκεται σε μια κατάσταση "έτσι", (δείχνει με χαρακτηριστικές κινήσεις το πόσο άσχημα είναι), τα έχει λίγο χαμένα, είναι και μεγάλος άνθρωπος..... Πάντα είμασταν πολύ καλά...Πάντα έπαιρνε εμένα βόλτα και άφηνε τον αδελφό μου..... Ο πατέρας μου δεν ήταν καθόλου αυταρχικός, τον πήγαινε και τον έφερνε η μητέρα μου..... είναι πολύ αγχώδης.....πραγματικά σέρνεται πίσω της....." (Α')

Ο πατέρας ο μη αυταρχικός, ο "λατρεμένος", ο οποίος όμως δεν είχε δικιά του άποψη, ακολουθούσε την άποψη της γυναίκας του, κάποια στιγμή αρρώστησε "τα έχασε". Κάπως έτσι στην πορεία δεν μπόρεσε και η κα Α. "να βρεί" τη σχέση με τον άντρα.

Στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στον συμβολικά απόντα πατέρα. Η αίσθηση ότι δεν μπορεί να περιμένει τίποτα πια από κείνον σημαδεύει τη σχέση τους και τη γεμίζει απογοήτευση.

"Λέω στη μάνα μου:"πες στον επόμενο πατέρα μου ότι έχω πρόβλημα...Με μεγάλωσε ο πατριός μου από 1,5 χρ....πέθανε αλλάζει ο πραγματικός μου πατέρας...Μέχρι να βγάλω το Λύκειο εκείνος (φυσικός πατέρας) δεν νοιάστηκε. Όταν το έβγαλα του έκανα μια επιστολή να του θυμίσω την ύπαρξή μου...Εκεί πήρα το πρώτο σοκ της ζωής μου, όταν έδειξε αδιαφορία...Κάθε πατέρας είναι αναντικατάστατος...Η απουσία του (πατριού αλλά και συζύγου ταυτόχρονα) σήμερα μου έχει δημιουργήσει ψυχολογικό πρόβλημα....Αυτή η απώλεια της ιδέας του πατέρα...Ο πατριός μου ήταν πολύ δεμένος μαζί μου και σαν μικρή ήμουν σαν παιδί του και μεγάλη, σαν φίλη...Τώρα που έχω χάσει

το σύζυγό έχουν χάσει για μένα το νόημα όλοι οι πατεράδες....Δεν τον γνώρισα με οικονομική δυνατότητα, αλλά μακάρι να μπορούσα να βρώ κάποιον σαν αυτόν. Η δική του απώλεια μου στοίχισε. Είναι έξη με επτά χρόνια που πέθανε όσα και το πρόβλημα του παιδιού μου....Εχω πρόβλημα με την απουσία του πατριού μου. Ήταν η αγάπη που δεν την βρήκα πουθενά αλλού.....Όταν βρέθηκα στην ανάγκη μετά τον χωρισμό είπε ο πατριός μου: "Μαρία μη σε νοιάζει, θα μεγαλώσουμε τα παιδιά μαζί....." (Β')

Ο πατριός ή επόμενος πατέρας, ο αναντικατάστατος πατέρας, ο φυσικός αδιάφορος πατέρας, η απουσία του πατέρα, η απώλεια της ιδέας του πατέρα, ο θάνατος του πατέρα, η απουσία του συζύγου και η αιμομιξία. Εννοιες, συναισθήματα, αναπαραστάσεις, φαντασιώσεις που δείχνουν την έντονη σχέση, τον έντονο δεσμό της κας Β' με την έννοια πατέρα, την άμεση σύνδεση της με την έννοια και την μεγάλη απογοήτευση της με το θάνατο του πατέρα. Σαν να "πέθανε η ιδέα του πατέρα" τόσο ώστε η δική της απόσυρση να σηματοδοτεί και την έναρξη της αιμομικτικής σχέσης πατέρα-κόρης. Για την κα Β', όσο ζούσε ο πατριός της, τα πράγματα πήγαιναν, φαινομενικά τουλάχιστον, καλά, μια και μέσω εκείνου μπορούσε και ξεπερνούσε την απώλεια, απο τον χωρισμό, του φυσικού της πατέρα. Παρέμενε ωστόσο προσκολλημένη έντονα σ'αυτή την απώλεια και στη σχέση, "ήταν η αγάπη που δεν την βρήκα πουθενά αλλού", θα πεί. Ούτε και στο γάμο της .

Ισως ο γάμος με κάποιον άλλον άντρα να μην είχε κάποια ιδιαίτερη σημασία για την ίδια. Ισως και γι'αυτό παντρεύτηκε κάποιον κατά δέκα χρόνια μικρότερό της.

Ωστόσο η έντονη προσήλωση της κας Β' στην "ιδέα" του πατέρα θέτει ως ερώτημα τη διερεύνηση του προοιδιοπόδων σχέσεων με τη μητέρα, αφ'ενός, όπως και τον πιθανό οιδιποδειακό αιμομικτικό δεσμό πατριού-κόρης

αφέτέρου.

Η κα Β' δεν άντεξε τη διπλή διάψευση των συναισθημάτων της, ή των συναισθημάτων των πραγματικών πατέρων (φυσικός πατέρας - πατριός, σε αντίθεση με την έννοια των φαντασιώσεων και του συμβολικού πατέρα) απέναντί της (χωρισμός - θάνατος) ότι δηλαδή τελικά την εγκατέλειψαν και οι δύο και φταίει φυσικά εκείνη γι'αυτά που έγιναν.

"Ο πατέρας μου δεν ήταν αυστηρός. Ήθελε σεβασμό. Ήθελε αυτό που λέει να γίνεται κι εγώ το έκανα χωρίς δεύτερη κουβέντα...Υπήρχε ίση μεταχείριση από τον πατέρα σε μένα και στην αδελφή μου." (Δ')

Οι συγκεκριμένες φράσεις θα μπορούσαν να διαβαστούν και ως εξής:"Άκουγα τον πατέρα μου, που ήταν αυστηρός, γιατί τον φοβόμουνα χωρίς δεύτερη κουβέντα. Το ίδιο και η αδελφή μου ίσως όμως εγώ να τον φοβόμουνα περισσότερο."

Η αρρώστια της μητέρας επιδρά στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας καταλυτικά. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η ασθένεια , που προσβάλλει τόσο νωρίς τη μητέρα, "δίνει" τη δυνατότητα στον πατέρα να επιβάλλει το νόμο "με συνοπτικές διαδικασίες." Κύρια συναισθήματα το άγχος θανάτου, ο φόβος, ο θυμός, η εξιδανίκευση. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η κα Δ' μόλις μπόρεσε και σε αρκετά πρώιμη ηλικία (16χρ.) εναπόθεσε όλες τις ελπίδες της σε έναν άντρα (τον πρώτο και μοναδικό) αδιαφορώντας για τις μεταξύ τους αντιθέσεις. Έναν άντρα που τον αγαπούσε και τον σεβόταν ιδιαίτερα.

"Με τον πατέρα μου δεν είχαμε κοντινή σχέση, ήτανε κάπως απόμακρος. Είχα αυτό το παράπονο, μας αγαπούσε πολύ, αλλά δεν είχαμε κοντινή σχέση. Δεν ένοιωσα ποτέ αυτή την ιδιαίτερη σχέση που νοιώθουν τα κορίτσια προς τον πατέρα...Όταν ήμουν 15 χρ. ο πατέρας μου είχε δημιουργήσει κάτι με την ταμία της επιχείρησης που δούλευε. Ήταν μια πάρα πολύ καλή κοπέλα,

ευαίσθητη...Εγώ έχω το όνομα της μητέρας, της μητέρας του...ο πατέρας είχε ένα αυτοκίνητο και μου το άφησε...δεν ήταν κοντά ποτέ. Εκείνος της έλεγε δεν θέλω να φέρεσαι έτσι στο παιδί και να το μαλώνεις...Ο πατέρας μου πέθανε από τον καημό του (εξ αιτίας της άσχημης συμπεριφοράς της συζύγου του)...Ο πατέρας μου τη μάλωνε τη μητέρα μου γιατί μου συμπεριφερότανε έτσι (αυστηρά). (Ε')

Το λανθάνον και το έκδηλο περιεχόμενο. Η πραγματικότητα και οι απραγματοποίητες επιθυμίες. Ο πατέρας απών, απόμακρος, ο οποίος κάποια στιγμή επιλέγει μια νέα κοπέλα για να δημιουργήσει ερωτική σχέση, προς μεγάλη στεναχώρια της κας Ε'.

Ωστόσο εκείνη θέλει να ελπίζει, να πιστεύει ότι πέθανε από τον καημό του για εκείνη, της χάρισε το αυτοκίνητό του, έκανε παρατηρήσεις στη μητέρα της..... τον ήθελε παρόντα αλλά εκείνος απουσίαζε. Η "φενακή". Η απραγματοποίητη οιδιπόδεια φαντασίωση.

"Όσο δυναμική ήταν η μαμά μου εκείνος (πατέρας) ήταν ένα προβατάκι. Δεν έπαιρνε μέρος. Το μεγαλύτερο διάστημα απουσίαζε σε δουλειές" (ΣΤ')

Ο πατέρας απουσίαζε, αλλά και δεν συμμετείχε. Για την κα ΣΤ' η έννοια του πατέρα είχε σχεδόν εκλείψει ή αντικατασταθεί.

"Ο ένας μου αδελφός με είχε μεγαλώσει, με διάβαζε στο σχολείο.....ο αδελφός μου υπάλληλος.....δεν σκέφτηκε να με βάλει να έχω μια θεσούλα".

Ισως στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην έννοια του αποκλεισμού του ονόματος του πατέρα, όπου ο νόμος μέσα στην οικογένεια ορίζεται από τη μητέρα και τον αδελφό με τρόπο εντελώς ξεκάθαρο.

"Ο πατέρας μου νόμιζε ότι δεν μου κόβει και πολύ.....τον έβλεπα σαν μοναδική ευκαιρία να φύγω από το σπίτι και να δείξω στον πατέρα μου ότι, ορίστε κύριε

εγώ, αυτό.....Ο πατέρας μου πάντα έλεγε, εμένα δεν με ενδιαφέρει να πάρει κάποιον πλούσιο, κάποιον επιστήμονα κ.λ.π., αρκεί να είναι κάποιος που θα την αγαπάει και θα τον αγαπάει....Στο κουρείο του πατέρα μου ο καθένας τούλεγε ότι ήθελε". (Ζ').

Η εμπιστοσύνη η οποία δεν υπάρχει εξ'αρχής, απέναντι στον πατέρα.

Η μη αναγνώριση που οδηγεί ίσως στη μετάθεση της σχέσης όπου ο θείος φαίνεται να κερδίζει τη θέση του πατέρα.

"Είμαστε κολλητά, τόσο που ακούμε την καρέκλα του θείου μου..... Κάποια στιγμή λυπήθηκα και μετά είπα τί κάνω, λυπάμαι αυτόν τον άνθρωπο τη στιγμή που έχει κάνει αυτό που έχει κάνει στο παιδί μου.....Να του πω καλημέρα τι κάνεις θείε τη στιγμή που τον έχω πάει στο δικαστήριο,.....Με υποδέχτηκε ο θείος "κάτσε παιδί μου.....Ο πατέρας μου ήταν φωνακλός... τον φοβόμουν πολύ τον πατέρα μου. Χτυπούσε και έβριζε τη μάνα μου..... τον αδελφό μου τον υποστήριζε περισσότερο απο μένα. Με είχε δευτέρας κατηγορίας.....τον αγαπάω πολύ τον πατέρα μου. Όταν έφυγε θύμωσα πάρα πολύ. Στεναχωρέθηκα.... Ο πατέρας ήταν τσακωμένος με τη γιαγιά, την πεθερά του. Τόσο που δεν πήγαιναν ο ένας στο σπίτι του άλλου.... Μια φορά πήρε το όπλο να τη σκοτώσει και θα το έκανε εάν δεν ήμουν εγώ εκεί.....Στην αρχή που αρραβωνιάστηκα κοιμόμασταν στο ίδιο δωμάτιο με τη μητέρα μου και τον πατέρα μου....." (Η').

Η βία, το αιμομικτικό κλίμα, η βία και ο διαχωρισμός μεταξύ των δύο φύλων, η απουσία του πατέρα, τα κεντρικά στοιχεία που χαρακτήριζαν τη σχέση πατέρας-κόρη.Η αμφιθυμική τελικά σχέση με την έννοια πατέρας - άντρας.

Αντίστοιχα στοιχεία συναντάμε και στις επόμενες περιπτώσεις (Θ',Ι') όπου η βία, το αιμομικτικό κλίμα και η αμφιθυμική εικόνα του πατέρα είναι χαρακτηριστικές.

"Πήρε τηλέφωνο ο πατέρας μου και του είπε θα σε σκοτώσω.....Τον πατέρα μου δεν τον έχω δει, ούτε με την πυτζάμα να κολάει πάνω του. Είναι απαγορευτικό..... Ούτε συζητούσα με τον πατέρα ενα θέμα που να ντρέπεται η κόρη τον πατέρα, δεν μπορούσα.....Ο πατέρας μου βοηθάει.... μου κάνει κακό αντί για καλό.....Ο πατέρας μου έβριζε.....για να εκτονώνεται χτύπαγε τη μητέρα μου μέχρι αίματος..... έβρισκε διέξοδο στο χαρτί.....μάλλον αγαπούσε και τη μητέρα μου.....ακόμα και τώρα όταν του ζητήσω βοήθεια τρέχει" (Θ').

"Την Α' την αγαπάει χωρίς να το δείχνει όπως ο πατέρας μου.....τον πατέρα μου τον φοβόμουν. Δεν εξέφραζε ποτέ τα συναισθήματα του. Δεν είχε χρόνο. Δεν είχαμε καθόλου φυσική επαφή..... Μέχρι τα εννέα-δέκα χρόνια εκείνος μας έκανε μπάνιο, όμως.....τώρα ασχολείται με το νοικοκυριό στο σπίτι.....είχε πολύ μεγάλες ηθικές αξίες, ήταν πολύ ειλικρινής..... Ο άντρας μ'αρέσει να έχει ευθύνες, όπως ο πατέρας μου.....Ηταν αριστερός, συνδικαλιστής". (Ι').

Η ηθική και αυστηρή εικόνα του συζύγου - πατέρα, αντίστοιχη με την εικόνα του πραγματικού πατέρα του αριστερού άγγλου συνδικαλιστή. Μια εικόνα ιδιαίτερα εξιδανικευμένη κι ίσως απαγορευτική, μη ρεαλιστική.

5η Οι γονείς

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα, όπως και η επόμενη που αφορά στην οικογένεια, δείχνουν πώς μέσα απο τις αναπαραστάσεις των συγκεκριμένων λέξεων συναντούμε και διαφορετικά νοήματα και διαφορετική συμπύκνωση συναισθημάτων.

Εννοιες όπως μητέρα ή πατέρα που τις συναντήσαμε προηγουμένως, ως αυτόνομες έννοιες, μέσα απο γενικότερες έννοιες που τις εμπεριέχουν όπως η έννοια γονείς, είτε αποκτούν διαφορετικό νόημα είτε αποκρυσταλώνουν περισσότερο την άποψη στην οποία είχαμε καταλήξει προηγουμένως. Σε κάθε περίπτωση μέσα απο ένα γενικότερο λεκτικό σχήμα, πολλές φορές, μπορούμε να εκφράσουμε πράγματα τα οποία δεν μπορούμε να εκφράσουμε, για διάφορους λόγους, άμεσα χρησιμοποιώντας πολύ συγκεκριμένες λέξεις.

Σε ότι αφορά στη δυναμική της περίπτωσης, σίγουρα μπορούμε να έχουμε ένα στίγμα πολύ περισσότερο προσδιορισμένο.

Στη συγκεκριμένη θεματική έχουμε απαντήσεις απο το 80% των περιπτώσεων (8 στις 10) ωστόσο αυτό δεν επηρεάζει κατά τη γνώμη μας ένα γενικότερο συμπέρασμα το οποίο να αφορά στο σύνολο των περιπτώσεων.

Οι άσχημες σχέσεις μεταξύ των γονιών η έντονη ψυχοσυναισθηματική πίεση που ασκούσαν στα παιδιά, απο τη μια μεριά, και ψυχοσυναισθηματική εξάρτηση απο την άλλη, φαίνεται να κυριαρχούσαν στις συγκεκριμένες σχέσεις γονείς - κορίτσια. (σημερινές γυναίκες)

"Οι γονείς μου με πίεζαν, να φάω και κάποια στιγμή αντέδρασα και μου έρχοταν πολύ βολικό το ότι λέγανε να φάω γιατί είχα μια αντίδραση στο να μη φάω" (Α')

Ψυχοσυναισθηματική πίεση στα πρωταρχικά στάδια ανάπτυξης (στοματικό

στάδιο) του παιδιού, την οποία συναντούμε σε γονείς με έντονα τονισμένη μια ψυχαναγκαστική συμπεριφορά. Ιδιαίτερα σε ότι αφορά στη μητέρα. Ωστόσο σε ότι αφορά στο συγκεκριμένο ζήτημα δεν γίνεται τελικά κάποιος διαχωρισμός μεταξύ πατέρα και μητέρας παρουσιάζονται και οι δύο ως ένα.

"Που η ζωή ήταν πάντα δύσκολη, με δύσκολες γέννες, γάμο, επαγγελματισμό, επιβίωση, να μη μπορώ να σπουδάσω, να μη μπορώ να μεγαλώσω όπως θάθελα γιατί ήταν οι γονείς μου έτσι και έτσι" (Β')

Και εδώ οι γονείς παρουσιάζονται ως ένα, όπου η κα Β' προβάλλει πάνω τους όλες τις "δυσκολίες" που συνάντησε στη ζωή της. Δείγμα της έντονα εξαρτητικής σχέσης που είχε αναπτύξει η ίδια (ανακλιτική σχέση) με τα γονεϊκά μορφοείδωλα και εξ' αιτίας της απώλειας του φυσικού πατέρα.

"Οι γονείς μου με είχαν με τον χωροφύλακα απο πίσω.....είμαι πολύ υπομονετική και με τους γονείς μου (Γ').

Και εδώ πάλι οι γονείς εμφανίζονται σε μια ενότητα, να απειλούν και να ελέγχουν τη σεξουαλικότητα της κας Γ', η οποία φαίνεται να αποδέχεται, με "υπομονή", αυτόν το ρόλο ίσως σε μια σαδομαζοχιστική βάση.

"Οι γονείς μου είχανε μια πολύ ωραία σχέση..... Στην αρχή οι γονείς μου δεν θέλανε παιδί..... Ηθελαν να είμαι αγόρι" (Ε').

Προσπάθεια απώθησης και ταυτόχρονα εξιδανίκευσης της σχέσης των γονιών απο την κα Ε', η οποία προσπάθεια ίσως μ' αυτόν τον τρόπο να απωθήσει μια μεγαλύτερη στεναχώρια το ότι δεν ήταν επιθυμητή και μάλιστα ως κορίτσι. Και στην προκειμένη περίπτωση η κα Ε' αναφέρεται σε συναισθήματά που αφορούν και στους δύο γονείς.

"Στο δικαστήριο έκλαιγα και μου έλεγε ο Πρόεδρος "λέγε κοπέλα μου, τον θές τον άντρα σου;" Ηθελα να πώ ναι, αλλά σκεφτόμουν τα αδέλφια μου και τη μητέρα μου". (ΣΤ').

Εδώ οι γονείς αναφέρονται "η μητέρα και τα αδέρφια", πάλι ως μια ενότητα και των οποίων το "χατήρι" δεν μπορεί να χαλάσει η κα ΣΤ'. Ισως τον ρόλο του πατέρα να τον έχει ο πρόεδρος, θα τολμούσαμε να ερμηνεύσουμε, ο οποίος όμως βρίσκεται "εκτός" και με λίγες δυνατότητες να παρέμβει.

Μ'αυτή της τη φράση η κα ΣΤ' εκφράζει ίσως με τον πιο καταλυτικό τρόπο την ιδιαίτερα εξαρτητική της σχέση με τους γονείς της (πραγματικούς ή φανταστικούς). Η επιθυμία της αποτελεί δική τους επιθυμία. Ωστόσο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε επίσης ότι η έννοια γονείς αντιπροσωπεύεται μόνο από τη μητέρα (αρχαϊκή μητέρα) οπότε η κα ΣΤ' εκφράζει καθαρά την άποψη της μητέρας. (Αρχαϊκή φαλλική μητέρα, η οποία απέκλυσε τον πατέρα - σύζυγο, βάζοντας στη θέση του τον γιό του).

"Ήθελα να φύγω αλλά πώς πήγα κρυφά στην Ένωση γιατί οι γονείς μου δεν ήταν σύμφωνοι.....Οι γονείς μου δεν θέλανε να ξέρουν τα παιδιά οτιδήποτε άσχημο". (Ζ')

Οι γονείς οι απαγορευτικοί - ευνουχιστικοί οι οποίοι δεν επιτρέπουν στα παιδιά (τους) να γνωρίζουν οτιδήποτε "άσχημο", οτιδήποτε δηλαδή έχει να κάνει με τη σεξουαλικότητα.

"Οι γονείς μου μου έλεγαν να μην εμπιστεύομαι κανέναν, ότι ο κόσμος είναι κακός, αλλά εγώ δεν ήθελα δεν θέλω να το πιστέψω.... Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν συνέχεια." (Η')

Η αμφιθυμία και το διπλό μήνυμα από τη μεριά των γονιών στο παιδί. Η προβολή και η μετάθεση των δικών τους ψυχοσυναισθηματικών συγκρούσεων στους άλλους και η προσπάθεια της κόρης να ξεκαθαρίσει μέσα της αυτή τη διγλωσσία, τον διχασμό.

"Με λατρεύουν οι γονείς μου....Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν συνέχεια. Ήδη από μικρή είχαν σπάσει τα νεύρα μου με αυτές τις καταστάσεις...Είδα την

μητέρα να την χτυπάει ο πατέρας. Κάτι έπαθε ένα νεύρο και τράβαγε το ένα μάτι, κάπως σαν στραβισμό."(Θ')

Το βλέμμα και η διάθλαση των συναισθημάτων μέσω του βλέμματος. Όσο και να προσπαθεί η κα Θ' να αλλάξει την εικόνα των γονιών της (πραγματικών) θα της το θυμίζει το τραύμα στα μάτια της.

Ως γενικότερο και τελικό συμπέρασμα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η συγκεκριμένη θεματική με την "ενότητα" γονείς, παραπέμπει άμεσα σ' εκείνον το προ-οιδιπόδειο τύπο αρχαϊκών γονιών, που M.Klein (1928) ονόμασε "συμπλεγμένοι γονείς".

Πρόκειται για φαντασίωση, που προέρχεται από την φαντασίωση της πρωταρχικής σκηνής, όπου το πατρικό πέος εμπεριέχεται στο εσωτερικό της μητέρας και καθορίζει στο παιδί μια άλλη φαντασίωση, εκείνης της "γυναίκας με πέος". (Θεωρία της φαλλικής γυναίκας). Η συνδυασμένη γονεϊκή μορφή είναι διαποτισμένη με έντονο σαδισμό εξ αιτίας του μίσους με το οποίο την βιώνει το παιδί (πρόκειται για τις απαρχές της προβλητικής ταύτισης). Αντίστοιχα ο S. Freud νωρίτερα είχε αναφερθεί εκτενώς στην εννοιολογική και συναισθηματική αξία της έννοιας της φαντασίωσης της, πρωταρχικής σκηνής, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονα σαδομαζοχιστικά άγχη (άγχος αφανισμού - ευνουχισμού). (S. Freud 1912)

Επίσης να υπενθυμίσουμε την άποψη των B. Grunberger και J. Bergeret, σχετικά με τις βαθιές προ-οιδιπόδειες καθηλώσεις των γονιών των μετεχμιακών περιπτώσεων.

6η Οικογένεια

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα έρχεται να συμπληρώσει τις έννοιες μητέρα, πατέρα, αλλά και να δώσει ένα στίγμα μεγαλύτερης ακρίβειας για το πως η κάθε μητέρα (από τις περιπτώσεις) αναπαριστά μέσα της την έννοια της οικογένειας μέσα από τις εμπειρίες και τα συναισθήματα που πηγάζουν από τη δική της πραγματική οικογένεια.

Οι έννοιες της εξιδανίκευσης και της αμφιθυμίας είναι έντονα παρούσες και στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ωστόσο χρειάζεται να επισημανθεί ότι η έννοια οικογένεια και με βάση τις συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι το ενοποιητικό εκείνο στοιχείο στο οποίο συγχωνεύονται όλες οι παράμετροι και τα δυναμικά μεταξύ των μελών σε μια γενική άποψη.

"Στην οικογένεια μας ήμασταν πολύ αγαπημένοι...Πάντα πίστευα στη δεμένη οικογένεια ...Κάναμε πολλές θυσίες για να σωθεί μια οικογένεια." (Δ')

Η "αγάπη", ο δεσμός, η θυσία και η διάσωση της οικογένειας. Με οποιοδήποτε τίμημα, θα προσθέταμε, αποτελούν για τη κα Δ' προϋπόθεση ως αναφορά στην αναπαράσταση της δικής της οικογένειας.

"Είχα μια φτωχή οικογένεια, η μάνα μου, ο πατριός μου να με μεγαλώνουν, να με ταΐζουν χωρίς να έχουν δυνατότητα να προσφέρουν κάτι να πάρω, ένα όπλο για τη ζωή...Γίναμε μια οικογένεια με αρκετά δύσκολα προβλήματα για ένα άτομο όπως εγώ που έχω τις ψυχολογικές μου ευαισθησίες. (Β')

Οι δύο πραγματικές οικογένειες, οι προγονική και η δική της, η δεύτερη σε επανάληψη θα μπορούσαμε να πούμε της πρώτης, αφού η φαντασίωση των ανικανοποιήτων ενορμήσεων παραμένει φαντασίωση.

Η τροφή, η φροντίδα, η προσφορά, η στήριξη των λιβιδινικών ενορμήσεων

παρέμεινε φτωχή και οι δύο οικογένειες είναι προβληματικές.

"Όταν, βέβαια, άρχισαν τα προβλήματα και τα έβλεπα, επειδή ήδη είχαν περάσει και τα χρόνια, επειδή συνέπεσε και το γεγονός ότι έμεινα έγκυος, κάπου συμβιβάστηκα. Το είδα ότι η ζωή εδώ πέρα τελειώνει, δηλαδή δεν μπορώ να κάνω τίποτα άλλο, θα κάνω μια οικογένεια, ένα παιδί, θα δεχτώ κάποια πράγματα και κάποιες καταστάσεις, που δεν μου αρέσουνε, γιατί αυτή είναι η μοίρα μου" (Ε')

Ο συμβιβασμός και η μοίρα, η τάση προς επανάληψη, όπου η πραγματικότητα χάνεται μπροστά σ' αυτό που προστάζει το πεπρωμένο. Σαν να είναι επιτακτική ανάγκη τα προβλήματα να επαναλαμβάνονται από γενιά σε γενιά.

"Κανένας δε σε βοηθάει, δεν βοηθάει την οικογένεια...Αυτό που δε μου άρεσε και δεν μπορούσα ήταν ότι, όλοι στην οικογένεια του ήταν γυναिकाδες, γιατί ήταν και ωραίοι.....Όλοι στην οικογένεια με αγαπούσανε... Ημουν τύπος οικογενείας.....Τελικά η οικογένεια του με ξεσήκωνε (ΣΤ').

Η "καλή" και η "κακιά" οικογένεια. Η διχασμένη οικογένεια. Η δική μου στηρικτική οικογένεια και η άλλη οικογένεια που "δεν με βοηθάει". Η γενίκευση και η προβολή των αναγκών και των συναισθημάτων του σημαίνοντος οικογένεια.

"Το πονάω αυτό το σπίτι. Κάθε χρόνο κάτι γκρεμίζουμε και φτιάχνουμε, αλλά θα το κάνουμε, πρέπει να το κάνουμε.....πρέπει να ξεκινήσουμε κάτι άλλο μακριά με τα παιδιά μας.....Είπα ότι θα φύγω εκείνη τη στιγμή αφήνοντας τα πάντα στο σπίτι, αλλά μετά ξεκαθάρισα.....τελικά θεωρώ απαραίτητο να φύγουμε απο τη γειτονιά..... αν μείνω θα είμαι συνεχώς σε δύσκολη θέση. Κάθε στιγμή θα αναρωτιέμαι "πρέπει να μιλήσω"..... Θα πρέπει να αλλάξω τρόπο ζωής.....Επρεπε να είμαι στο σπίτι..... Στο σπίτι αισθάνομαι τόσο πολύ πιεσμένη.....Να φύγω απο το σπίτι αλλά όταν εγώ φεύγω στη δουλειά

τα παιδιά πως θα τα βολέψω;.....Προτιμώ να φύγω και να κάνουμε κάτι καινούργιο κάπου αλλού. Δεν είναι αργά.....είναι ευκαιρία να φύγουμε απο όλο αυτό το περιβάλλον το συγγενικό..... Η συνάντηση με τον Ψυχολόγο να γίνει στο σπίτι, στο χώρο του μέσα (του παιδιού). Να μην αισθάνεται ότι το πάμε κάπου αλλού..... Είχα πρόβλημα με το σπίτι μου" (Ζ').

Ενας ουσιαστικά εσωτερικός διάλογος υπογραμμισμένος απο έντονα αμφιθυμικά συναισθήματα και απο την έντονη τάση προς επανάληψη, όπου το σημαίνον οικογένεια εκφράζεται με το σημαινόμενο σπίτι.

"Έχω μια τάση να ενώνω την οικογένεια του συζύγου μου.....Η δικιά μου οικογένεια, είμασταν πολύ δεμένοι μεταξύ μας.....Είμασταν το άλλο άκρο. Τα δύο αντίθετα..... Ήταν μια διαλυμένη οικογένεια..... Μπορώ να κάνω ότι θέλω; και η οικογένεια μου;" (Η').

Στο "όνομα της οικογένειας" θα μπορούσαμε να πούμε. Όπου τα πάντα απωθούνται και συσκοτίζονται κάτω απο την έννοια της φαντασιστικής οικογένειας, ακόμη και οι καθημερινοί βίαιοι καυγάδες των γονιών απαλίνονται, εξιδανικεύονται. Ή αντίστοιχα η διάσχιση του Εγώ μέσω των δύο διαφορετικών οικογενειών.

"Είχαμε προβλήματα στην οικογένεια και γι'αυτό δέχτηκα να τον παντρευτώ"....Η φίλη μου μου μίλαγε ήρεμα, γιατί είναι και φοβερά ήρεμο άτομο, έχει πολύ καλή οικογένεια" (Θ').

Η πραγματικότητα και η επιθυμία. Η ασυνείδητη φαντασίωση για δημιουργία μιας οικογένειας ήρεμης, χωρίς προβλήματα.

"Πάντα υπάρχει βέβαια πρόβλημα με τα λεφτά στην οικογένεια μας" (Ι').

Η οικογένεια ως οικονομικό πρόβλημα, ή το οικονομικό πρόβλημα της οικογένειας με υψηλές ηθικές, αξίες και αρχές.

"Με τον σύζυγο είχαμε R.V. κρυφά και έτσι όπως τον έβλεπα σκέφτηκα ότι

μπορούσαμε να στεριώσουμε το σπιτικό μας" (Γ')

Η οικογένεια μέσα από την έννοια του σπιτικού, όμως στα κρυφά.

Η κρυφή, απαγορευμένη σεξουαλική σχέση. Ο κρυφός νόμος της οικογένειας.

7η Πεθερά

Η συγκεκριμένη θεματική ενδιαφέρει σχετικά με την άποψη που η μητέρα σύζυγος είχε αναπτύξει απέναντι στην πεθερά της και στο πως είχαν διαμορφωθεί η μεταξύ τους σχέσεις. Οι αναφορές αν και μικρές, είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικές.

"Η μητέρα του, είναι ένας τύπος περίεργος, αγέλαστος, κρύος και όλα τα σχετικά, με πολλά προβλήματα" (Α')

"....Να με θεωρεί η πεθερά μου σπάταλη..... Δεν πήρε τα ρημάδια τα πόδια της όλο τον καιρό να ρωτήσει τι συνέβει σ'αυτή τη γυναίκα....απο την αρχή για τη μητέρα του ήμουν αρνητικός παράγων. Αντιπάθεια μεγάλη μέχρι σήμερα....Συνέχεια η κακογλωσσιά της, έχω φοβηθεί το μίσος της.....Υπήρξε μια αντιπάθεια όλα τα χρόνια.... Εγώ ποτέ δεν την κακολόγησα, να μη σηκωθώ απο αυτή την καρέκλα....Ηλπιζα κάποια μέρα να δεί ότι έχει λάθος. Όσες φορές στρεφόταν εναντίον μου με στεναχωρούσε για λογαριασμό του άνδρα μου....κακολογεί εμένα αλλά στην ουσία βλάπτει το παιδί της" (Β')

"Την επομένη του γάμου ήρθε η πεθερά να ελέγχξει τα σεντόνια στο κρεβάτι μας..... Το παραδέχτηκε και στη μητέρα του ότι πείραζε το παιδί" (Γ').

"Οι γονείς του δεν με ήθελαν..... Σπάνια βλεπόμαστε..... Ηθελαν γάμο άλλων προσόντων....." (Δ')

"Με τους δικούς του δεν είχα καμμία σχέση" (ΣΤ').

"Η μητέρα του άνδρα μου ήταν μεγάλη, όχι τόσο καλός άνθρωπος" (Ζ')

"Με τη μητέρα του δεν είχε καλές σχέσεις. ούτε εγώ είχα καμμία σχέση" (Η')

"Η πεθερά μου έκανε κουμάντο.....δεν την μπορούσα καθόλου..... Η πεθερά μου έλεγε "άντρας είναι και αν πάει με τους φίλους του δεν πειράζει...." Η πεθερά μου ακόμα και να ξεντυθεί και να φανεί ο μαστός της στο γυιό της.....Η πεθερά μου μου ζητούσε και πανωπροίκι.....Η μητέρα του είναι αρνητική ως

πρός εμένα (η πεθερά απο τη δεύτερη σχέση).....Τσακώθηκαν έντονα η μητέρα του με τη δική μου..... Στην αρχή η πεθερά μου με έκανε οτι ήθελε, μετά εναντιώθηκε έβριζε το γυιό της χασικλή.....Με τα δικά της κριτήρια δεν ταιριάζαμε" (Θ')

"Δεν ήθελα να μένω στην Κ'. γιατί η μητέρα του είναι η περίπτωση απο όλες τις περιπτώσεις.....Η μητέρα του πρώην συζύγου μου ήταν εντελώς τρελλή και πολύ κακιά..... Έχει μπερδέψει τα τέσσερα παιδιά της" (π. Ι')

Μπορούμε να πούμε ότι σε όλες τις περιπτώσεις όπου αναφέρεται το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ νύφης - πεθεράς, τα συναισθήματα της νύφης είναι κυρίως αρνητικά. Αντίστοιχα φαίνεται ότι και οι πεθερές είχαν επίσης αρνητικά συναισθήματα για τις νύφες τους. "Είναι τύπος περίεργος, κρύος....με θεωρεί σπάταλη....Υπήρξε μια αντιπάθεια όλα τα χρόνια.... δεν με ήθελαν.....δεν είχα καμμία σχέση..... Η μητέρα του.....όχι τόσο καλός άνθρωπος.....δεν είχα σχέσεις.....είναι αρνητική προς εμένα.....μου έκανε κουμάντο..... είναι η περίπτωση απ'όλες τις περιπτώσεις....."

Ενα τρίτο σημαντικό στοιχείο είναι οτι οι νύφες θεωρούσαν ότι οι πεθερές ήθελαν να τους "κάνουν κουμάντο", οτι δεν ήθελαν οι περισσότερες αυτόν τον γάμο και ότι κάποιες είχαν ιδιαίτερες, αν και αμφιθυμικές σχέσεις με τους γιους τους.

Τέλος είναι αξιοσημείωτο οτι οι αναφορές αφορούν σε όλες τις πεθερές ανεξάρτητα τι είδους αιμομιξία έχει διαπραχθεί, αν δηλαδή είναι ο ίδιος ο πατέρας ο αιμομίκτης ή κάποιος συγγενής. Αυτό είναι σημαντικό σε ότι αφορά στις σχέσεις και στα ασυνείδητα συναισθήματα των μητέρων με την αναπαράσταση της έννοιας μητέρα-γυναίκα, γενικότερα, σε σχέση με την αιμομιξία.

Επίσης σημαντικό στοιχείο είναι και οι "στενές" σχέσεις πεθεράς - γιού (βλ.

θεματική σύζυγος).

8η. Γνωριμία με τον σύζυγο - Εγγαμη ζωή

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα μας δίνει τη δυνατότητα να "μπούμε" λίγο περισσότερο στην καθημερινή ζωή των συγκεκριμένων ζευγαριών.

Αναφορές, υπόνοιες ή επισημάνσεις, που μπορεί να υπήρξαν στις δύο προηγούμενες ενότητες, στη συγκεκριμένη θεματική παίρνουν μια πιο ολοκληρωμένη μορφή, όπου και αρχίζει να σκιαγράφεται το καθημερινό σκηνικό των σχέσεων. Επίσης νέες παράμετροι δευρύνουν ακόμη περισσότερο το μέγεθος της ανάλυσής μας.

Από την αρχή της μελέτης της κάθε περίπτωσης, στη συγκεκριμένη θεματική, εκείνο το οποίο επισημαίνεται από τις μητέρες (Α',Β',Γ',Δ',Ε', ΣΤ',Θ',Ι') είναι ότι βρίσκονται σε διαδικασία διάστασης ή διαζυγίου. Διένεξη, η οποία μπορεί να έχει ξεκινήσει πριν από την αποκάλυψη ή και αμέσως μετά. Επίσης κάποιες μητέρες ζήτησαν από το Κέντρο "βεβαίωση" για να την χρησιμοποιήσουν ως ενοχοποιητικό στοιχείο εναντίον του συζύγου στο δικαστήριο.

"Το δεύτερο είναι να έχω το χαρτί από εσάς ώστε να το χρησιμοποιήσω, είμαστε εν όψη διαζυγίου με τον άντρα μου." (Α')

"Βρισκόμαστε ενάμισυ (1,5) χρόνο σε διάσταση με τον σύζυγό μου." (Β')

"Χώρισα εδώ και τρεις (3) μήνες." (Δ')

"Μου πρότεινε να βγάλουμε διαζύγιο και εγώ συμφώνησα." (Γ')

"Είμαστε σε διάσταση με τον σύζυγό, υπήρξαν πολλά προβλήματα στο παρελθόν και ακόμα περισσότερα από τότε που χωρίσαμε." (Ε')

"Μας έφερε σκέτη καταστροφή ο δεύτερος γάμος μου...Του είπα να πάρει τα πράγματά του και να φύγει και εκείνος τα πήρε όλα σχεδόν ακόμα και την T.V." (ΣΤ')

"Ήμουν σε διάσταση. Με τον μπαμπά της Ρ. είχαμε χωρίσει εδώ και πέντε (5)

χρόνια." (Θ')

Μόνο στις περιπτώσεις Ζ', Η', Ι', δεν μπαίνει τέτοιο ζήτημα κάτι όμως που αφορά την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Το γεγονός της επισήμανσης της διάστασης ή του διαζυγίου στο ζευγάρι αφορά στο αδιέξοδο της μεταξύ τους επικοινωνίας. Ουσιαστικά το πριν ή μετά την αποκάλυψη δεν φαίνεται να έχει και ουσιαστική σημασία, αντίθετα, πρόκειται για την επικύρωση μιας πορείας, η οποία είχε ξεκινήσει από πολύ παλιά, σχεδόν από την αρχή του γάμου.

"Η σχέση μου με τον σύζυγο μου είχε κάποια αρνητικά από την αρχή...Αρχίσανε να γίνονται άσχημες οι σχέσεις από τότε ουσιαστικά που γεννήθηκε το παιδί." (Α')

"Κάθε μέρα σ'αυτόν τον γάμο αφανίζόμουν...Στην περίπτωση μου ο γάμος δεν ήταν λιμάνι." (Β')

"Από την πρώτη ώρα είχαμε προβλήματα." (Γ')

"Πριν συζητήσουμε δεν ήταν έτσι...Ο σύζυγος εύρισκε αφορμές, δεν του άρεσε το φαγητό και τα έσπαγε... Ο σύζυγος δεν ήθελε το γάμο και τα παιδιά και δεν ήθελαν και οι γονείς του αυτόν τον γάμο...Από τα 3-4 πρώτα χρόνια του γάμου σκεφτόμουν να χωρίσω." (Δ')

"Αφού έγινε ο γάμος με υποβίβαζε...Πριν από το γάμο υπήρχε κάποιο συναίσθημα, έβλεπα έναν άνθρωπο, που με κάλυπτε συναισθηματικά...υπήρχαν κάποια προβλήματα, τα οποία έβλεπα...αλλά έλεγα ότι όλα θα τα ξεπεράσουμε με το χρόνο." (Ε')

"Μια ζωή συνέχισα μαλώνουμε γι αυτό" (για τις φιλικές σχέσεις, που διατηρούνε η κα ΣΤ' με τον πρώην σύζυγο)...είχε κρυώσει η καρδιά μου, επειδή βάραγε την Α'. και δεν είχα τη δύναμη να τον διώξω. Δεν θελα να τον διώξω πάλι όπως έδιωξα τον πρώτο." (ΣΤ')

"Τα δύο τελευταία χρόνια είχε πάψει αυτός τα γλυκόλογα και τα κοπλιμέντα, αλλά εγώ το απέδιδα, γιατί τα παιδιά μεγαλώσανε...Δε με συνόδεψε καθόλου σε ψώνια. Μόνη μου έτρεχα όπως τώρα, που είμαι μόνη μου...Εκείνος από την ώρα που σχόλαγε μέχρι τις 24.00 σε μια πολυθρόνα στην T.V. "

Στις περιπτώσεις Ζ' και Η', όπου ο αιμομίκτης είναι συγγενικό πρόσωπο, υπάρχει διαφορά στις σχέσεις του ζευγαριού.

Στην περίπτωση Ζ' σε ότι αφορά την εγγαμη ζωή ό,τι αναφέρεται είναι θετικό. "Είμαστε αγαπημένοι με το σύζυγό μου. Παντρευτήκαμε και είμασταν πάρα πολύ ευτυχισμένοι." (Ζ)

Αντίθετα στη περιγραφή της περι. Η', υπήρχαν προβλήματα ευθύς με το γάμο "Οι σχέσεις μας ήταν από την αρχή άσχημες. Η γνωριμία μας ήταν μια ιστορία για κλάμματα..Με τον σύζυγό μου είχαμε συνέχεια καυγάδες...Συνέχεια τσακωνόμαστε και συνέχεια του λέω να χωρίσουμε." (Η')

Στην περίπτωση της κας Θ'. υπήρξαν επίσης συγκεκριμένα προβλήματα από την αρχή του γάμου.

"...ήταν παράξενος στη συζυγική κλίνη. Γι αυτό και χώρισα. Μου ζητούσε πράγματα που δεν μπορούσα να τα κάνω. Ντρέπομαι μόνο που τα σκέφτομαι. Ήταν βίαιος στο σέξ."

Η κα Θ'. από την αρχή της συζήτησης τοποθετεί το θέμα της διάστασης με το σύζυγο στη σεξουαλική του συμπεριφορά (βίαιη, παράξενη) κάτι που δεν τίθεται από άλλες περιπτώσεις τόσο άμεσα. Ωστόσο όπως θα παρατηρήσουμε και στη συνέχεια το θέμα της σεξουαλικής συμπεριφοράς των συζύγων απασχολούσε με ένα συγκεκριμένο τρόπο το σύνολο σχεδόν των περιπτώσεων.

Η περίπτωση Ι' αφορά σε μια ερωτική σχέση της κας Ι' με τον Μ'. και όχι σε μια συζυγική σχέση. Ωστόσο η κα Ι' με τη διήγησή της αφήνει αναπάντητα

αρκετά σημεία και σε ότι αφορά τις σχέσεις με τον Μ. και για τα συναισθήματά της απεναντί του, αλλά και σε ότι αφορά γενικότερα τις σχέσεις της με τους άντρες.

"Με ρώτησε (η κόρη) τώρα αν μου λείπει ο Μ...της είπα όχι πολύ, δε νομίζω ...Σας λείπει; Όποια σχέση ερωτική και αν έχεις με κάποιον άνθρωπο σου λείπει. Και έναν σκύλο αν είχες που γαύγιζε από το πρωί μέχρι το βράδυ και έφυγε σου λείπει."

Στη συγκεκριμένη περίπτωση φαίνεται η κα Ι'.να διατυπώνει άλλου τύπου ανάγκες, αποφεύγοντας ταυτόχρονα να εκφράσει τα συναισθήματά της για την συγκεκριμένη σχέση. Επίσης και σ'αυτή την περίπτωση υπάρχει σεξουαλικό πρόβλημα.

"Ο Μ'. δεν μπορεί να έχει σεξουαλικές σχέσεις" (Ι').

Ουσιαστικά στο σύνολο των περιπτώσεων αναφέρεται ότι οι σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού ήταν μειωμένες ενώ σε τέσσερες περιπτώσεις (Α',Ε',Θ',Ι') αναφέρεται ότι κοιμόντουσαν σε ξεχωριστά κρεβάτια.

"Κοιμόμαστε χωριστά.....Ζούμε ξεχωριστά εδώ και ενάμιση χρόνο".....Ουσιαστικά είναι δυόμισυ χρόνια που δεν πάμε καλά. Στα δυόμισυ χρόνια είχαμε τέσσερες-πέντε επαφές και οι επαφές είναι κάτι που δείχνει πόσο ένα ζευγάρι πάει καλά ή όχι". (Α').

Ωστόσο στις περισσότερες περιπτώσεις οι άσχημες σχέσεις εντάθηκαν ή διαμορφώθηκαν έτσι μετά τη γέννηση του πρώτου παιδιού (Α',Β',Γ',Δ',Ε',Η'). Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι οι μητέρες εκείνες που κατηγορούν τους συζύγους ότι είτε τις παραμελούν ηθικά, είτε δεν τις βοηθούν, είτε δεν τις επιθυμούν ερωτικά, είτε και οι ίδιες αποφεύγουν να έχουν ερωτικές σχέσεις με τον σύντροφό τους .

"Όταν έμαθα ότι είχε 3 έτη δεσμό και ήμουν λεχώννα σοκαρίστικα.....και τον

έδιωξα πάλι" (Β').

"Αρχίσανε να γίνονται άσχημες οι σχέσεις απο τότε ουσιαστικά που γεννήθηκε το παιδί" (Α').

"Ο σύζυγος δεν ήθελε τον γάμο και τα παιδιά" (Δ'). "Τα πρώτα 3 χρόνια μετά τη γέννηση του Β. έκανα μιά έκτρωση. Εκείνος δεν το ήθελε το παιδί. Ηθελε να χωρίσουμε εάν θα το κρατούσα" (Δ').

"Ενδιάμεσα είχαμε χωρίσει τρεις-τέσσερις φορές. Εφευγα και πήγαινα στο σπίτι της μητέρας μου" (Δ').

"Ερχότανε, χτύπαγε και τις λίγες μέρες που είχα το παιδί εγώ σπίτι, καθότανε μέρα-νύχτα απ'έξω.....Ενα βράδι που γύρναγα απο τη δουλειά μου με χτυπάει. Κάνω μήνυση οτι με χτύπησε.....Συζήσαμε δύο χρόνια, μετά έμεινα έγκυος, παντρευτήκαμε και απο τότε άρχισαν τα προβλήματα..... Τους πρώτους μήνες όταν ήμουν έγκυος, με τα παιδιά που είχαμε μια πολύ ωραία σχέση..... με είχανε σα να ήμουν δούλα κι εκείνος κύριος.....Οταν ήμουν έγκυος.....άρχισε να με βρίζει και να μου λέει οτι δεν αξίζει να έχεις παιδί" (Ε')

"Μέναμε τρεις ημέρες στην πεθερά μου και τρεις στο σπίτι πάνω του μπαμπά μου. Αυτό μου είχε σπάσει τα νεύρα. Μας έβαζαν και κοιμόμασταν σε χωριστά κρεβάτια, το ήθελε αυτό ο πεθερός μου και η πεθερά μου". (Θ')

Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται επίσης το φαινόμενο της άμεσης παρέμβασης των προγονικών οικογενειών (Θ') είτε της μιάς είτε της άλλης πλευράς. (Α',Β',Γ',Δ',Ε',ΣΤ',Ζ',Η',Θ').

Ο ιδιαίτερος αυτός δεσμός με τις προγονικές οικογένειες, μπορεί αφ'ενός να εκφράζει ένα κοινωνικό φαινόμενο, ταυτόχρονα όμως και ειδικά για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις αφήνει τα περιθώρια για ερμηνείες σε επίπεδο, φαινομένων εξάρτησης, στήριξης και ταύτισης με τον επιτιθέμενο σε ένα

αιμομικτικό πλαίσιο συναλλαγών.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, όπως είδαμε αναλυτικότερα προηγουμένως ότι η πλειοψηφία σχεδόν των μητέρων, είχε άσχημες σχέσεις με τα πεθερικά και ειδικότερα με την πεθερά. Ενώ επίσης σε κάποιες περιπτώσεις διαφαίνεται η έντονη παρέμβαση της μητέρας της συζύγου στην επιλογή του άντρα της.

Φαίνεται λοιπόν ότι στην όλη διαδικασία που εδημιουργείτο στις σχέσεις του ζευγαριού, οι προγονικές οικογένειες είχαν ενεργό ρόλο.

Για τις συγκεκριμένες μητέρες ο ρόλος των προγονικών τους οικογενειών αρκετές φορές είχε τον χαρακτήρα του "άσυλου" χωρίς ωστόσο αυτό να προϋποθέτει ότι και οι μεταξύ τους σχέσεις ήταν ξεκάθαρες. Η συγκεκριμένη συναλλαγή όμως δείχνει και την ανάγκη των μητέρων για ίση στήριξη και με οποιοδήποτε τίμημα.

Χρειάζεται να επισημανθεί επίσης ότι στους καυγάδες των ζευγαριών οι οποίοι πιθανώς μπορεί να ξεκινούσαν από τους συζύγους, οι μητέρες δεν κρατούσαν μια στάση αποχής ή μια στάση απόστασης και ψυχραιμίας, αντίθετα εμπλέκονταν με έναν τρόπο τον οποίο θα χαρακτηρίζαμε, παθητικό-επιθετικό. Είτε με την σεξουαλική αποχή, είτε φεύγοντας από το σπίτι, είτε προκαλώντας τον σύζυγο, οι μητέρες συμμετείχαν ενεργά στους καυγάδες, ανεξάρτητα εάν εκείνο που επικαλούνται οι ίδιες είναι ότι οι σύζυγοι ήταν βίαιοι και επιθετικοί. Μπορούμε να υποστηρίξουμε επίσης ότι αυτή η συγκεκριμένη στάση των μητέρων δεν είναι τελείως ξεκομμένη από το γεγονός του ισχυρού δεσμού με την προγονική οικογένεια. Αυτός ο ισχυρός δεσμός μοιάζει να σηματοδοτεί, στην νέα σχέση, την σύγχυση των ρόλων και των γενεών.

"Τσακωθήκαμε για το όνομα του παιδιού. Μετά γίναν φασαρίες και με τη μητέρα του." (Θ')

"Παντρευτήκαμε στους 3 μήνες με εκβιασμό του πατέρα του οτι θα μου δώσει την κατάρτα του" (Α').

"Αυτός πήγε κι έμεινε με τη μητέρα του και τη θεία του. " "Δεν είχα καμμιά συμπαράσταση απο τον πατέρα μου" (Β').

"Ο σύζυγος δεν ήθελε τον γάμο και τα παιδιά και δεν τον ήθελαν και οι γονείς του αυτόν τον γάμο". (Δ')

"Ενδιάμεσα είχαμε χωρίσει 3-4 φορές. Έφευγα και πήγαινα στο σπίτι της μητέρας μου". "Δεν με ήθελαν για νύφη"....."Μας έδιωξαν"..... (Δ')

"Οι δικοί μου απο την αρχή δεν τον θέλανε, γιατί έβλεπαν οτι υπήρχε μια οικογένεια πίσω του" (Ε').

"Τα αδέλφια μου τον αγαπούσαν γιατί ήταν τρυφερός με τα λουλούδια του, τα δώρα του στις επετείους, να με βοηθάει στη μαγειρική, γενικά έκανε πράγματα που με συγκινούσαν.....Ο αδελφός μου δεν το πίστεψε οτι έφυγε.....Καταλαβαίνετε πόσο άσχημα είναι για μας που επειδή χρωστάει στον αδελφό μου λεφτά δεν μπορώ να τον πιάσω να του μιλήσω ελεύθερα....." (ΣΤ')

"Μέναμε με την πεθερά μου και τους γονείς μου και τον αδελφό μου.....Σαν να τον διάλεξε η μάνα μου για μένα" (Η')

Στην περίπτωση της κας Ι' όπου ο αιμομίκτης είναι φίλος της μητέρας, το φαινόμενο της εμπλοκής της προγονικής οικογένειας στις σχέσεις του ζευγαριού, το παρατηρούμε όταν ανατρέχουμε στην έγγαμη ζωή της κας Ι'.

"Η μητέρα του ήταν εντελώς τρελή και πολύ κακιά..... Ο άντρας μου ήταν ο βλάκας που του έβαζε φωνές η μητέρα του..... Δεν ήθελα να μείνω στην Α. γιατί η μητέρα του είναι περίπτωση απ'όλες τις περιπτώσεις".

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι καυγάδες ανάμεσα στο ζευγάρι οδηγούσαν αρκετές φορές σε πρόσκαιρους, επανειλημμένους χωρισμούς, χωρίς όμως να

έχει υπάρξει μια τελεσίδικη απόφαση. Αφορμή, ίσως, για την συγκεκριμένη απόφαση αποτέλεσε και η αποκάλυψη της αιμομιξίας.

Απο τις δέκα περιπτώσεις στις έξι (Α',Β',Δ',Ε',Ζ',Ι') ήταν η ελεύθερη επιλογή μεταξύ των ζευγαριών που οδήγησε στο γάμο και στις υπόλοιπες τέσσερεις το συνοικέσιο.

Μια σημαντική παράμετρος που αφορούσε στη στάση και στη συμπεριφορά των συγκεκριμένων μητέρων στη σχέση τους με τους συζύγους ήταν η ιδιαίτερη σημασία του οικονομικού παράγοντα, και πως αυτός ο τελευταίος καθόριζε σε αρκετές περιπτώσεις και την γενικότερη εξέλιξη των γεγονότων. (Α',Β',Δ',Ε',ΣΤ',Θ',Ι').

Ο οικονομικός παράγοντας φαίνεται πως διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο σε διάφορα επίπεδα, είτε αυτά αφορούσαν στη διατήρηση του γάμου, παρ'όλα τα προβλήματα (Α',Ε',ΣΤ',Θ',Ι'), είτε ως αντίβαρο για τη λήψη μιας απόφασης διαζυγίου (Β',ΣΤ',Ι'), είτε ακόμη ως αντισταθμιστικός παράγοντας σε ασυνείδητο επίπεδο για την αποδοχή ή την απόρριψη της αιμομικτικής συναλλαγής (Α',Β',Δ',Ε',ΣΤ',Θ',Ι'). Φαίνεται τελικά για όλες τις περιπτώσεις ότι η αναφορά ή καλύτερα η σημαντικότητα του οικονομικού στοιχείου στην ψυχοσύναισθηματική κατάσταση των μητέρων, αφορά στην πορεία της ανάπτυξης της libido των ιδίων των μητέρων και πιο συγκεκριμένα στην κατήλωση της libido σε προοιδιόδεια στάδια ανάπτυξης όπου ο σαδισμός και ο πρωκτικός ερωτισμός διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο.

Η έννοια της κατοχής (κατοχή χρημάτων ή άλλων υλικών αγαθών, όπως και η κατοχή του άλλου) αλλά και η έννοια της εξάρτησης με τη μορφή της στήριξης (σχέσεις με προγονικές οικογένειες) μοιάζει να είναι δύο απο τα σημαντικότερα στοιχεία και καθοριστικότερα στην ψυχολογική δομή των συγκεκριμένων μητέρων. Στοιχεία τα οποία θα τα συναντούμε και στις

επόμενες θεματικές ενότητες, και τα οποία εκτός των άλλων προσδιορίζουν την επιλογή και την εκλογή του αντικειμένου και κατά συνέπεια τις σχέσεις με το άλλο φύλλο.

9η Σεξουαλικότητα της μητέρας - Σεξουαλική σχέση του ζευγαριού

Η περιγραφή της σεξουαλικής συμπεριφοράς των συγκεκριμένων μητέρων, των συζύγων τους και κατά προέκταση της σεξουαλικής ζωής του ζευγαριού στο σύνολό της, αναδεικνύουν με αρκετά σαφή τρόπο και σε συνδυασμό με τη θεματική "έγγαμη ζωή", τη διαταραγμένη σχέση του ζευγαριού, αλλά πρωτίστως των τρόπων με τον οποίον οι μητέρες "διαχειρίζονται" τις σεξουαλικές τους ενορμήσεις.

Οι συγκεκριμένες μητέρες φαίνεται ότι δεν κατόρθωσαν να έχουν με τους συντρόφους τους μια σεξουαλική ζωή από όπου θα αντλούσαν ευχαρίστηση. Ακόμη περισσότερο δεν είναι αρκετά σαφές εάν η σεξουαλική δραστηριότητα είχε για τις ίδιες ιδιαίτερη σημασία, ενώ αντίθετα είναι αρκετά σαφής η μειωμένη διάθεση τους για σεξουαλική δραστηριότητα.

Είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι το σύνολο των μητέρων είχε γενικά μειωμένη σεξουαλική διάθεση, σε αντίθεση με τους συζύγους ή συντρόφους τους. Επίσης από την αρχή του γάμου το σύνολο των ζευγαριών είχε μειωμένες σεξουαλικές σχέσεις. Τα δύο αυτά στοιχεία, φυσικά σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία από τις προηγούμενες ή επόμενες θεματικές ενότητες, μας δίδουν τη δυνατότητα της σκιαγράφησης της εικόνας της δομής της προσωπικότητας των συγκεκριμένων μητέρων, είτε πρόκειται για αιμομικτική συναλλαγή που αφορούσε στον πατέρα και σύζυγο, είτε για συναλλαγή που αφορούσε σε άλλο συγγενικό πρόσωπο.

Για τις μητέρες όπου ο αιμομίκτης είναι ο πατέρας και σύζυγος (Α',Β',Γ',Δ',Ε',Θ') είτε παντρεύονται με ελεύθερη επιλογή συντρόφου, είτε με συνοικέσιο, η σχέση με τον σύντροφο είναι σχεδόν από την αρχή και παρέμεινε αμφιθυμική (εξιδαγκευμένη στη αρχή, απορριπτική στη συνέχεια).

Το ίδιο ίσχυσε και για τις περιπτώσεις ΣΤ' και Ι'.

Στην περίπτωση Ζ' υπήρξε μια έμμεση αμφισβήτηση του συζύγου χωρίς η κα Ζ' να επεκταθεί περισσότερο.

'Είμασταν καλοί φίλοι και δεν μπορούσα να σκεφτώ ότι θα δημιουργούσαμε σχέσεις. Ίσως απο αυτά που είχα ακούσει μέχρι τότε με είχαν κάνει να βλέπω αλλιώς τον ιδανικό. Θα έπρεπε να είναι ψηλός, τόνα τάλλο....." (Ζ')

Στην περίπτωση Η' υπήρξε απο την αρχή ένας φόβος τόσο απέναντι στον σύζυγο όσο και απέναντι στη σεξουαλική πράξη.

"Στη σεξουαλική πράξη υπήρξαν μόνον οι ενοχές και ο φόβος..... Δεν ξέρω αν μου άρεσε σαν άντρας. Πόσο τον ήθελα ερωτικά. Είναι τόσο σπουδαίο αυτό;" (Η')

Φαίνεται ότι για τις συγκεκριμένες μητέρες-γυναίκες το εγώ τους παρέμενε ανίσχυρο και η libido στάσιμη. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν η ανάπτυξη εμποδίων στις σχέσεις με τα αντικείμενα και ειδικότερα στις σεξουαλικές σχέσεις με τους άντρες. Η libido του αντικειμένου για τις συγκεκριμένες μητέρες, όπως και η επιλογή του αντικειμένου παρέμεινε ανακλιτική, ναρκισσιστική ή διαστροφική, τελικά διασχιστική.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο (και αυτό θα φανεί περισσότερο στην ανάλυση της 11ης θεματικής) ότι οι συγκεκριμένες γυναίκες, κατ'αρχή, εξιδανίκευαν τον άντρα που επρόκειτο να παντρευτούν, ωστόσο η συνέχεια ήταν το τελείως αντίθετο, μια καταστροφή.

Στην πορεία του γάμου οι σχέσεις με τον σύντροφο διαταράσσονταν σε μέγιστο βαθμό, η σεξουαλική ζωή φτώχαινε ιδιαίτερα, ή έπαιρνε διαστροφικές διαστάσεις. Ο ερχομός του παιδιού δεν αύξανε την σεξουαλική έλξη του ζευγαριού, αντίθετα ήταν η αφορμή για να δημιουργηθεί ένα ακόμη εμπόδιο (Α',Β',Γ',Δ',Ε',ΣΤ',Η',Θ',Ι')

Επίσης χρειάζεται να υπογραμμισθεί το γεγονός ότι σχεδόν η πλειοψηφία των μητέρων-γυναικών δεν έπαιρνε ικανοποίηση από την σεξουαλική πράξη με τον σύντροφο τους, ή, ότι εκείνοι τις χαρακτήριζαν, ως "ψυχρές", ή, "άσχετες σεξουαλικά". Αυτό συνέβαινε σε όλες τις μητέρες-γυναίκες ακόμη και σε εκείνες που είχαν προηγούμενους γάμους.

Οι σεξουαλικές σχέσεις στις περ. ΣΤ', Ι' με τον 1ο σύζυγο ήταν το ίδιο διαταραγμένες και σε ένα σαδομαζοχιστικό πλαίσιο βασισμένες.

Οι συγκεκριμένες μητέρες-γυναίκες επέλεξαν να είναι ένα υποτιμημένο σεξουαλικό αντικείμενο για τον άντρα, αλλά ουσιαστικά και για τον ίδιο τους εαυτό.

Επέλεξαν κατά πλειοψηφία (Α',Γ',Δ',Η',Θ') άντρες-συζύγους οι οποίοι από την αρχή ήταν βίαιοι και ιδιαίτερα κατά την σεξουαλική πράξη. Επίσης για τις υπόλοιπες περιπτώσεις (Β',Ε',ΣΤ',Ζ',Ι') η βιαιότητα των συζύγων εκδηλωνόταν μετά από κάποιο σύντομο χρονικό διάστημα εγγάμου βίου.

Ουσιαστικά φαίνεται ότι δεν διέφεραν οι μητέρες-γυναίκες των οποίων οι σύζυγοι-πατέρες, ήταν και αιμομίκτες, από εκείνες των οποίων οι αιμομίκτες ήταν φίλοι ή συγγενείς. Και στις δύο κατηγορίες το αιμομικτικό κλίμα στις σχέσεις του ζευγαριού λειτουργούσε ως ο "ελαστικός φράχτης" (Ελαστικός φράχτης: Έννοια την οποία εισήγαγε ο I. Wypne (1958) αναλύοντας τις σχέσεις ψευδο-αμοιβαιότητας οι οποίες υπάρχουν στις οικογένειες των σχιζοφρενών). ο οποίος επέτρεπε αφ'ενός μεν να δημιουργηθούν οι αιμομικτικές συναλλαγές με τα παιδιά, αφ'ετέρου να μη γίνει κατορθωτό το ζευγάρι να αποκτήσει μια ανεξάρτητη, ισορροπημένη σεξουαλική ζωή και κατά προέκταση ισορροπημένη κοινωνική ζωή.

Στις μητέρες αυτές η έντονη "κοινωνική ηθική", το ιδιαίτερα αυστηρό και αρχαϊκό Υπερεγώ, δεν τους επέτρεπε να αναπτύσουν φυσιολογικές

σεξουαλικές σχέσεις στις οποίες να μπορούν, ταυτόχρονα, να θέτουν τον φραγμό της αιμομιξίας και συγχρόνως και σ'ένα φαντασιωσικό επίπεδο, να αποδέχονται την αιμομικτική αναπαράσταση με τα γονεϊκά ή οικογενειακά μορφοείδωλα. Παρέμεναν καθηλωμένες σε αιμομικτικού τύπου συναλλαγές, αναπτύσσοντας μια ιδιαίτερη σαδομαζοχιστική συμπεριφορά.

Ετσι δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στις περισσότερες (Α',Β',Γ',Δ',Ε',Η',Θ') δεν άρесе το πώς έκαναν έρωτα με τον σύντροφο τους, αλλά ταυτόχρονα αποδέχονταν αυτή την κατάσταση.

Επίσης για κάποιες, (Α',Β',Δ',Ε',Η'), ο σύζυγος ήθελε να βλέπει ταινίες με πορνογραφικό περιεχόμενο ώστε να ερεθισθεί, για να μπορεί στη συνέχεια να έχει σεξουαλική δραστηριότητα.

Η τελευταία παρατήρηση που αναφέρεται στους συζύγους σχετίζεται άμεσα με τη σχέση, όπως την επισημαίνει ο S.Freud (1912), η οποία γίνεται κατ'αρχήν ανάμεσα στην τρυφερότητα και στον ερωτικό αισθησιασμό και αφορά στην καθήλωση σε αιμομικτικές φαντασιώσεις και σε ένα δεύτερο επίπεδο στην ανάγκη σχάσης του ερωτικού αντικειμένου σε υποτιμημένο και σε εξιδανικευμένο.

Αρκετοί σύζυγοι (Α',Β',Δ',ΣΤ',Η',Θ') είχαν και ερωτικές σχέσεις εκτός γάμου για να ικανοποιήσουν ακριβώς αυτά, τις διαστροφικές τους επιθυμίες, τις οποίες αρκετές φορές οι σύζυγοι τους δεν ικανοποιούσαν.

Αντίθετα οι συγκεκριμένες μητέρες-γυναίκες δεν είχαν προβεί σε τέτοιου είδους σεξουαλικές δραστηριότητες, ενώ όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είχαν ιδιαίτερα ανεπτυγμένο το αίσθημα της κοινωνικής ηθικής.

Το ζήτημα της κοινωνικής ηθικής το οποίο θα μας απασχολήσει ως μια ξεχωριστή ενότητα, παρακάτω και το οποίο σχετίζεται άμεσα με την γυναικεία σεξουαλικότητα και την επιλογή του σεξουαλικού αντικειμένου,

συνδέεται και με το γεγονός ότι για αρκετές μητέρες-γυναίκες η συγκεκριμένη σχέση αποτελούσε και την πρώτη σεξουαλική εμπειρία (Γ',Δ',Ζ',Η',Θ') ενώ και για τις υπόλοιπες η σχέση αυτή ήταν μάλλον η δεύτερη ολοκληρωμένη σχέση που είχαν με έναν άντρα.

Αντίθετα η πλειοψηφία των συντρόφων είχε προηγούμενη σεξουαλική δραστηριότητα και εμπειρία.

Η φτωχή σεξουαλική ζωή των συγκεκριμένων γυναικών (είτε ο αιμομίκτης ήταν ο πατέρας, είτε όχι) παραπέμπει επίσης στην έννοια του "ταμπού της παρθενίας" και ότι αυτό συνεπάγεται και κυρίως στο γεγονός ότι ο σύντροφος δεν αποτελούσε παρά ένα υποκατάστατο ενός αρχαϊκού γονεϊκού μορφοειδώλου και πότε ένα πραγματικό άντρα. Παράλληλα για τις γυναίκες αυτές η σεξουαλική πράξη στο σήμερα παράπεμπε σε καθηλώσεις της libido κυρίως σε προοιδιπόδειο επίπεδο.

Πρόκειται για ένα ναρκισσιστικό τραύμα και ταυτόχρονα για τον θαυμασμό αλλά και φθόνο του αρχαϊκού φάλλου, κάτι το οποίο δεν αλλάζει με τη γέννηση του παιδιού. Πρόκειται για μια διαταραχή στην επιλογή του αντικειμένου που αφορά περισσότερο στις σχέσεις της μητέρας με ένα αρχαϊκό γονεϊκό μορφοείδωλο. (αρχαϊκή μητέρα).

Οι συγκεκριμένες γυναίκες παρ' όλο που απέκτησαν παιδιά και έγιναν μητέρες δεν μπόρεσαν να μετουσιώσουν τη σχέση με το αντικείμενο (άντρας), η οποία παρέμεινε σε μια εξιδανικευμένη μορφή (φόβος του άντρα). Η επιθυμία για την απόκτηση του πέους από τη μεριά των μητέρων-μέσω της απόκτησης του παιδιού-παρέμεινε ως ο φθόνος ενός αρχαϊκού πέους-φάλλου και κατά συνέπεια συνετέλεσε στη ρήξη της σχέσης με τον άντρα. Φαίνεται ωστόσο ότι και το παιδί (ίσως και το συγκεκριμένο παιδί) για αυτές τις μητέρες να μην είχε ιδιαίτερη σημασία ή να αισθάνθηκαν αδύναμες και ανήμπορες στη

δημιουργία σχέσης μαζί του. Το παιδί στη συγκεκριμένη περίπτωση παραμένει, συμβολικά για τη μητέρα, ένα απόρριμα, (ειδικά όταν πρόκειται για κορίτσι), όπου μέσα από μια παρεκκλίνουσα διαδρομή παίρνει τη θέση της γυναίκας δίπλα στον πατέρα του, ενώ ταυτόχρονα η μητέρα-γυναίκα θα παραμείνει προσκολλημένη στη μητέρα της και ο σύζυγος θα δέχεται ολοένα και περισσότερο το μίσος της (S.Freud 1932).

Πρόκειται για εκείνο τον τύπο μητέρων, όπου η εκλογή αντικειμένου γίνεται με πρότυπο το ναρκισσιστικό ιδεώδες του άνδρα, που κάποτε επεδίωκε η γυναίκα να γίνει η ίδια, όπου όμως αυτό δεν γίνεται κατορθωτό εξ αιτίας των προοιδιαστικών διαταραγμένων και στερητικών σχέσεων με τη μητέρα. Έτσι τα θετικά συναισθήματα μετατρέπονται σε αρνητικά και η αγάπη σε μίσος. Στην προκειμένη περίπτωση δεν πρόκειται για ταυτίσεις με το ολικό, αλλά με το μερικό αντικείμενο (πέος). Πρόκειται ουσιαστικά για ανακλιτικούς, ναρκισσιστικούς, ή, διαστροφικούς τύπους γυναικών, που λειτουργούν κυρίως με βάση ένα φάλλικο αρχαϊκό μητρικό *imago*, με ένα ναρκισσιστικό *ιδανικό* του Εγώ.

10η Η ηθική της μητέρας (Κοινωνική ηθική των μητέρων και θρησκευτικό συναίσθημα)

Η ηθική, ως θεματική ενότητα, ακολουθεί αμέσως μετά από εκείνη της σεξουαλικής ζωής του ζευγαριού, κατά συνέπεια θεωρείται συμπληρωματική της προηγούμενης, όπως και την επομένην οι οποίες αφορούν στον σύζυγο και στην κοινωνική ζωή των μητέρων.

Ένα πρώτο στοιχείο το οποίο διακρίνεται άμεσα μέσω του λόγου που ανέπτυξαν οι συγκεκριμένες μητέρες, και το οποίο φαίνεται να τις αφορά όλες συνολικά, είναι η ανάπτυξη συναισθημάτων αυτοϋποτίμησης και φόβου απέναντι σ'αυτό που ονομάζουμε κοινωνικό-ηθική κριτική.

Όλες οι μητέρες ή κάθε μητέρα ξεχωριστά, άμεσα ή έμμεσα, εξέφραζαν μια έντονη αγωνία στην προοπτική μιας ενδεχόμενης κριτικής εκ μέρους της κοινωνίας, που θα αφορούσε στην σεξουαλική πλευρά της ζωής τους ή της αντίστοιχης του συντρόφου τους. Επρόκειτο για συναίσθημα, αυτοϋποτίμησης και φόβου τα οποία αφού ενδοβλήθηκαν, στη συνέχεια και μέσω των ταυτίσεων, προβλήθηκαν προς τα εξωτερικά αντικείμενα για να επανέλθουν στο εσωτερικό και αφορούνε ουσιαστικά στην κριτική την οποία οι μητέρες αισθάνονται ότι δέχονται στο σύνολο της προσωπικότητάς τους απο την κοινωνία και ουσιαστικά απο το αρχαϊκό Υπερεγώ.

".....Να μη φθάσει στα όρια της εφημερίδας αλλά μια τέτοια απειλή θα τον εκφόβιζε" (Α').

"Τα κορίτσια βρίζουν και λένε κάτι εκφράσεις πάρα πολύ άσχημες για κορίτσια..... Για μένα δείχνει την ηθική τους κατάπτωση" (Β').

"Εδώ έμπλεξε με μηχανικούς, εργολάβους και έχει ξεφύγει από το δρόμο του σπιτιού" (Γ')

"Η αδελφή της μητέρας του ήταν ηθοποιός. Μπλέχτηκε σ' αυτό το κύκλωμα, με όποια ήθελε πήγαινε και έκανε ότι ήθελε και οι κοπέλες αυτού του κυκλώματος δεν είχαν ενδοιασμούς." (Δ')

"Η αδελφή μου μπήκε στην....μόλις τελείωσε το γυμνάσιο. Εγώ δεν ήθελα να μπω σ' αυτό το "μπουρδέλο" όπως έλεγα τότε..." (Ε')

"Λέω, να υπολογίζουμε και τον κόσμο και τους συμπεθερους...είχε δώσει μια καλή εικόνα σ'όλη την κοινωνία, σ'όλο τον κύκλο μας" (ΣΤ')

"Είναι άνθρωπος χωρίς ηθικές αξίες...Έχω το συναίσθημα από παιδάκι ότι δεν είναι άνθρωποι τίμιοι" (Ζ')

"Φοβόμουν ότι θα με τιμωρήσει ο Θεός, οι άνθρωποι." (Η')

"Όνομα είναι να είσαι αμέπτου ηθικής, να μην κλέβεις και να μην κάνεις ανήθικο βίο." (Θ')

"Είναι δύσκολο για μια γυναίκα να βγει μόνη της έξω...Δεν είναι εύκολο γιατί οι γυναίκες δεν μπορούν να το κάνουν αυτό." (Ι')

Οι συγκεκριμένες αποστροφές του λόγου, των συγκεκριμένων γυναικών-μητέρων, αποτελούν και τις πρώτες ενδείξεις για το μέγεθος που κατείχε η ηθική στην ψυχοσεξουαλική τους ανάπτυξη και κατά προέκταση στη σεξουαλική τους συμπεριφορά.

Φαίνεται ότι για αυτές τις μητέρες η σεξουαλικότητα ή καλύτερα η σεξουαλική τους έκφραση και επιθυμία είχε υποστεί ιδιαίτερη καταπίεση και αυστηρή κριτική, εντασόμενη μέσα σ' ένα ιδιαίτερα στερητικό περιβάλλον, (πραγματικό και φαντασιωσικό) όπου το πρωταρχικό ρόλο κατείχαν αυστηρά γονεϊκά μορφοείδωλα, ένα δύσκαμπτο αρχαϊκό Υπερεγώ και ένα υπερτονισμένο ιδανικό του Εγώ.

Επίσης και σε σχέση με την προηγούμενη θεματική, το σύνολο των συγκεκριμένων γυναικών είχε μειωμένη σεξουαλική επιθυμία σε πολλές

περιπτώσεις εξέφραζαν την μη ικανοποίησή τους από την σεξουαλική συνεύρεση, κάτι που δεν άλλαξε και μετά τη γέννηση των παιδιών αλλά αντίθετα επιδεινώθηκε. Όπως θα δούμε παρακάτω, οι μητέρες αυτές μεγαλώνοντας σ'ένα ιδιαίτερα αυστηρό και ηθικό περιβάλλον, δόμησαν έναν εαυτό ιδιαίτερα ανασφαλή και συγκρατημένο έτσι ώστε να εμφανίζουν μια δυσκολία στη δημιουργία σχέσεων με το αντικείμενο (σύντροφος-σύζυγος).

Πρόκειται, ακριβώς για εκείνο τον τύπο γυναικών που περίγραψε ο Freud το 1908 στο άρθρο του "Η πολιτισμένη σεξουαλική ηθική και η νευρωτική ασθένεια των μοντέρνων καιρών", για τις οποίες θεωρεί ότι κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες αναπτύσσουν έντονες νευρωτικές διαταραχές.

Σε συνέχεια της πρώτης παρατήρησης, ακολουθεί μια δεύτερη που αφορά στη μεγάλη σημασία που δίνουν οι συγκεκριμένες μητέρες στην κοινωνική καταξίωση τις κοινωνικές αξίες μέσω της εξιδανίκευσης ή μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας. Κάθε μητέρα ξεχωριστά με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο εκφράζει τον θαυμασμό της ή την πίστη της σ'ένα συγκεκριμένο μοντέλο κοινωνικής καταξίωσης το οποίο, παρ'όλο που μπορεί να την βαραίνει συναισθηματικά, είναι κάτι το αδιαπραγμάτευτο στις σχέσεις της με τούς άλλους, αλλά και για τον ίδιο της τον εαυτό.

Η παραπάνω παράμετρος ενισχύεται και από το γεγονός ότι, το σύνολο των μητέρων μεγάλωσε μέσα σε οικογένειες με αυστηρές ηθικές αρχές και αξίες. Είναι αυτές οι αυστηρές αρχές που επικαλούνται οι ίδιες οι μητέρες, ταυτιζόμενες τότε με την μητέρα τους, τότε με τον πατέρα τους, για να ερμηνεύσουν τη δική τους συμπεριφορά είτε ως ανεξάρτητα άτομα, είτε ως σύζυγοι.

Μητέρες (πραγματικές) κατά βάση συντηρητικές ως προς τη σεξουαλικότητά τους, με αυστηρά στάνταρ ηθικής κριτικής, με έντονο συναίσθημα ευθύνης, με

αυξημένο θρησκευτικό συναίσθημα.

(Χρειάζεται να επισημανθεί ότι το θρησκευτικό συναίσθημα αναφέρθηκε σ'ένα ποσοστό 50% όπου όμως ήταν αρκετά έντονο και καθοριστικό στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των συγκεκριμένων μητέρων).

Οι παρατηρήσεις αυτές σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το σύνολο των μητέρων, εκφράζει συναισθήματα ενοχής απέναντι στους άλλους, παραπέμπει στην έννοια "ανάγκη τιμωρίας" όπως αυτή περιγράφηκε από τον Freud (1909, 1924) "στη βάση της έντασης μεταξύ ενός ιδιαίτερα απαιτητικού υπερεγώ και του εγώ".

Η χρήση του όρου "ανάγκη τιμωρίας", στις συγκεκριμένες περιπτώσεις και σε συνδυασμό με την εικόνα εξιδανίκευσης του άλλου, μοιάζει να παραπέμπει ευθέως στην έννοια της "ηθικής", όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω και του "ηθικού μαζοχισμού".

"Στην πρώτη περίπτωση η έμφαση δίδεται στον έντονο σαδισμό του υπερεγώ στον οποίο το εγώ υποτάσσεται, στη δεύτερη περίπτωση, αντίθετα, τονίζεται ο μαζοχισμός του εγώ που επιζητεί την τιμωρία είτε αυτή έρχεται από το υπερεγώ, είτε από τις εξωτερικές γονεϊκές δυνάμεις". (Freud 1924).

Φαίνεται να πρόκειται για μητέρες-γυναίκες οι οποίες εμφανίζουν ένα αρχαϊκό Υπερεγώ το οποίο δεν επιτρέπεται στο εγώ να αναπτυχθεί ή του επιτρέπει να αναπτυχθεί μ'έναν συγκεκριμένο τρόπο, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα ιδιαίτερα διογκωμένο ιδανικό του Εγώ.

Θα μπορούσαμε να πούμε, διαφορετικά, ότι όσο το Υπερεγώ είναι περισσότερο αρχαϊκό, τόσο περισσότερο αυξάνεται το Ιδανικό του Εγώ ή όσο το Εγώ παραμένει φτωχό, αυξάνεται το Ιδανικό του Εγώ. (S. Bergeret)

Πρόκειται τελικά για γυναίκες οι οποίες, προσκολλημένες στις πλέον αυστηρές αρχές της οικογένειας, εξιδανίκευσαν στη συνέχεια τον σύντοφό

τους (ο οποίος για τις περισσότερες μάλιστα αποτελεί την πρώτη τους σεξουαλική σχέση), αδυνατώντας να αξιολογήσουν τη συγκεκριμένη σχέση, σε σχέση με την πραγματικότητα και αδυνατώντας τέλικά να κρατήσουν το ρόλο της ερωτικής συντρόφου.

Η εξιδανίκευση του άλλου - του αντικειμένου - αφορά στο σύνολο των περιπτώσεων των συγκεκριμένων μητέρων, εντάσσεται μέσα σ'ένα γενικότερο σαδομαζοχιστικό πλαίσιο όπου το αντικείμενο είναι ένα αιμομικτικό - ανακλιτικό, αντικείμενο. Οι συγκεκριμένες μητέρες αδυνατούν να αξιολογήσουν την πραγματικότητα και ειδικότερα το αιμομικτικό κλίμα που υπάρχει στις σχέσεις παιδιού-συντρόφου, ακριβώς γιατί και οι ίδιες είναι ενταγμένες μέσα σ'αυτό το αιμομικτικό κλίμα (ανακλιτική σχέση με το αντικείμενο).

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, όπως φαίνεται από τα λεγόμενα τους, ότι σχεδόν εξ'αρχής για το σύνολο σχεδόν των ζευγαριών υπήρχε μια βιαιότητα στις σχέσεις, παράλληλα με μια αποδοχή αυτής της βιαιότητας εκ μέρους των μητέρων. Βιαιότητα η οποία σχεδόν για το σύνολο των ζευγαριών είχε διαστροφικά χαρακτηριστικά. Το γεγονός ότι στο 60% των περιπτώσεων οι άνδρες σύντροφοι είχαν αποδεδειγμένα διαστροφική συμπεριφορά, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα των μητέρων-συνηγορεί υπέρ της παραπάνω άποψης.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί, επίσης, ο ρόλος και η σημασία που έδιναν ή έδειχναν οι συγκεκριμένες μητέρες στα χρήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία και ο καθοριστικής σημασίας ρόλος που διαδραμάτιζε το οικονομικό στις σχέσεις του ζευγαριού.

Μοιάζει να πρόκειται για την ανάδειξη του πρωκτικού ερωτισμού σε κεντρικό σημείο αναφοράς (Freud 1917), όπου ο φθόνος του πέους στις σχέσεις τους με τους άντρες να παραμένει κυρίαρχος, τόσο, ώστε ακόμη και η γέννηση ενός

παιδιού να μην διαφοροποιεί τα πράγματα και η επιθυμία των συγκεκριμένων μητέρων για την απόκτηση του φάλλου να παραμένει ουσιαστικά ανεκπλήρωτη.

11η Ο σύζυγος - άντρες

Η συγκεκριμένη θεματική αφορά στην εικόνα που έχει σχηματίσει η κάθε μητέρα-σύζυγος, για τον σύζυγο-σύντροφό της και την οποία προβάλλει προς τα έξω. Πρόκειται ακριβώς για εκείνα τα συναισθήματα, σκέψεις και αναπαραστάσεις, που φαντασίωνε στη σχέση της, μαζί του, τα γεγονότα της ζωής, μέσα από τις δικές της περιγραφές, το πως εκείνη τον χαρακτηρίζει τελικά.

Ενα πρώτο σημαντικό στοιχείο που εμφανίζεται μέσα απο την περιγραφή των μητέρων και αφορά στο σύνολο των περιπτώσεων είναι ότι ο σύζυγος ήταν ο κυρίαρχος στη ζωή του ζευγαριού.

Οτι δηλαδή η ζωή και ο ρυθμός της οικογένειας καθοριζόταν απο εκείνον. Οτι πολλά πράγματα γινόντουσαν ή δεν γινόντουσαν παρά μόνον όταν εκείνος το επιθυμούσε. Οτι οι μητέρες-σύζυγοι προσάρμοζαν τη δική τους ζωή (επιθυμίες, επιδιώξεις) στις επιταγές του συζύγου τους. Το συγκεκριμένο μοντέλο συζύγου περιγράφεται με τις λέξεις, εξουσιαστικός, βίαιος, αυστηρός, απαιτητικός.

Αναφέρω ορισμένα παραδείγματα απο τα λόγια των μητέρων:

"Μου φερόταν εξουσιαστικά..... Μου φερόταν πάρα πολύ τρυφερά, εξουσιαστικά.....Ελεγα δεν βαριέσαι, θα κάνω θυσίες (Α') "Δεν έλεγε κουβέντα σαν αυταρχικός που τον ήξερα.....Εκανα θυσίες για κείνον" (Β'). "Γενικά ήταν βίαιος και ήθελε να ικανοποιήσει τον εαυτό του χωρίς, να νοιάζεται για μένα, αν θέλω, αν έχω διάθεση, αν υπάρχουν πράγματα που με απασχολούν" (Γ').

"Ο άντρας μου είναι ένα άτομο που έφτανε σε ακρότητες.....ήθελε να ασχολείται κάποιος μαζί του..... Οπωσδήποτε τον αγαπούσα" (Δ').

"Η όλη συμπεριφορά του, με είχε χτυπήσει.... Πίστευα σ'αυτόν τον

άνθρωπο....δεν με υπολόγιζε" (Ε').

"Ήταν βλάσφημος και απότομος, έκανε ώρες-ώρες πράγματα τρελλά.....επειδή τον αγαπούσα πάρα πολύ τον πίστευα". (ΣΤ').

"Ο άντρας μου είναι πιο αυστηρός απο μένα..... έμεινα συνέχεια κοντά του σε καθημερινή βάση" (Ζ')

"Τον φοβάμαι τον άντρα μου..... σταμάτησε να μου φέρεται βίαια. Όταν άρχισα να σπάω κι εγώ τότε σταμάτησε να σπάζει" (Η').

"Με αντιμετώπιζε ή σαν κουτή ή σαν παιδί.....με είχε χτυπήσει....είναι φοβερός άνθρωπος" (Θ').

"Είναι πολύ επιθετικός....Είχα την ελπίδα ότι κάποια μέρα θα γίνει πιο ώριμος" (Ζ').

Για κάποιες περιπτώσεις (Α',Β',Δ',ΣΤ',Θ) είναι και εκείνος που ξεχωρίζει, είτε επαγγελματικά, είτε ως προσωπικότητα, είτε ως παρουσιαστικό. Φαίνεται ότι αυτό το στοιχείο μέτρησε ιδιαίτερα όχι μόνον στο να δημιουργηθεί, αλλά κυρίως να κρατηθεί η συζυγική σχέση παρ'όλο που απο την αρχή υπήρχαν έντονες συγκρούσεις.

Το ακριβώς αντίθετο περιγράφεται απο τις υπόλοιπες περιπτώσεις (Γ',Ε',Ζ',Η',Ι'). Οτι δηλαδή πρόκειται για άτομο με λίγες δυνατότητες και σε κάποιες περιπτώσεις κατώτερος και απο τη σύζυγο. Ομως και σε αυτή την περίπτωση, δύσκολα υπήρξε ρήξη στις σχέσεις του ζευγαριού (Ι').

Για τις περιπτώσεις ΣΤ', Θ', Ι', όπου υπήρξε ρήξη στις σχέσεις (διαζύγιο, άλλος γάμος) στις μεν δύο πρώτες περιπτώσεις, οι πρώτοι σύζυγοι είναι απο εκείνους που θα τους χαρακτηρίζαμε δραστήριους, ενώ στην περίπτωση Ι' ο σύζυγος χαρακτηρίζεται ως ανώριμος.

Ωστόσο καμμία απο το σύνολο των περιπτώσεων των μητέρων δεν συνδέει οπωσδήποτε τους χαρακτηρισμούς απέναντι στον σύζυγό της με το γεγονός

της σεξουαλικής παραβίασης, ακόμη και στην περίπτωση που εκείνος είναι ο αιμομίκτης. Οτι δηλαδή υπήρξε αιμομιξία επειδή ο σύζυγος ήταν ικανός ή λιγότερο ικανός.

Για τις μητέρες, οι σύζυγοι, με τις διάφορες παραλλαγές, αποτελούν τελικά τις δύο όψεις του ιδίου νομίσματος (ικανός-ανώριμος), η αρχική εικόνα δεν αλλάζει, εκείνος δηλαδή τελικά έχει τον "πρώτο λόγο" και το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι η με αυστηρό τρόπο επιβολή στις γυναίκες.

Η άποψη αυτή των μητέρων θα μπορούσε να μοιάζει ότι οδηγεί σε σχέσεις λίγο-πολύ κλασσικού πατριαρχικού τύπου, όπου ο νόμος, ο συμβολικός νόμος της οικογένειας, ορίζεται και καθορίζεται από τον άντρα, γεγονός που θα παρέπεμπε σε οιδιοποδειακού τύπου σχέση. Ωστόσο τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι, αλλά αφορούν σε σχέσεις με έντονο το συγκρουσιακό στοιχείο, προ-οιδειπόδιας μορφής, όπου απουσιάζει ο συμβολικός νόμος της οικογένειας, γιατί κανείς δεν είναι σε θέση να τον επιβάλλει.

Σε ότι αφορά την σύζυγο πρόκειται γι'αυτό στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω, για τη σχέση δηλαδή του αγαπημένου αντικειμένου, (σύζυγος - μητέρα) και η οποία αντιμετωπίζει τον συζυγό της είτε ως μια εξιδανικευμένη μορφή, είτε ως καταστροφέα. Δεν είναι δηλαδή τελικά μόνον ο σύζυγος εκείνος που επιτίθεται, αλλά και η σύζυγος. Η διαφορά έγκειται στον τρόπο με τον οποίο επιτίθεται ο καθένας.

Ο σύζυγος επιδεικνύει τον αρχαϊκό φάλλο (πέος) και προσπαθεί ουσιαστικά να καταστρέψει μ'αυτόν, ενώ ταυτόχρονα, καταστρέφεται και ο ίδιος. Αντίθετα η γυναίκα σύζυγος ενώ φοβάται, ταυτόχρονα φθονεί και διεκδικεί τον φάλλο (πέος) για να καταστρέψει και να καταστραφεί κι εκείνη με τη σειρά της. Πρόκειται και από τις δύο μεριές για την εκδήλωση των "μερικών-ενορμήσεων" απέναντι σε "μερικά αντικείμενα", όπου ο αρχαϊκός φάλλος είναι

η κύρια αιτία των συγκρούσεων και διεκδικήσεων (αρχαϊκή μητέρα).

Ας μη ξεχνάμε ότι για την συντριπτική πλειοψηφία των συγκεκριμένων γυναικών, ο σύζυγος αποτελούσε τον πρώτο και μοναδικό εραστή. Αντίστοιχα ότι όλοι οι σύζυγοι είχαν ασκήσει σωματική βία στις γυναίκες τους, ενώ ορισμένοι απο αυτούς είχαν ιδιαιτερότητες σχετικά με την σεξουαλική τους ζωή και αυτό είναι ένα δεύτερο σημαντικό στοιχείο. (9η Θ.Ε.)

".....εκείνος μου είπε: "εγώ εσένα αγαπάω αλλά με άλλες ευχαριστίεμαι". (Α')

".....του άρεσε να βλέπει πορνό κ.λ.π....." (Β').

"Είχε παντρευτεί παρθένος και αυτό με πείραζε. Ένας φυσιολογικός άνδρας έχει ανάγκη και αυτός ήταν 30χρ. και δεν είχε πάει με γυναίκα. Μου το είπε την πρώτη νύχτα του γάμου "(Γ').

"Ο άντρας μου έχει..... σεξουαλικά προβλήματα" (Δ')

"Ο συζυγός μου είχε ένα πρόβλημα γρήγορης εκσπερμάτωσης" (Ε')

"Εκείνος δεν κοιμόταν με πυτζάμα και έβγαζε και το εσώρουχο γιατί του άρεσε, έλεγε, να είναι απελευθερωμένος.....ενώ ήταν γυμνός της έλεγε. "κοίτα". (ΣΤ').

"Μέχρι να παντρευτούμε δεν είχε πάει με άλλη γυναίκα..... Με αποκαλούσε "πουτάνα".....Από τη μια με έλεγε πουτάνα κι απο την άλλη ήθελε να ντύνομαι προκλητικά.....Είναι πολύ ζηλιάρης" (Η'). "Τον βρήκα ξαπλωμένο με άντρα. Τους βρήκα γυμνούς" (Θ).

Η έννοια της εξιδανίκευσης στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω και αφορά στο πώς οι συγκεκριμένες γυναίκες αντιμετωπίζουν τους συζύγους τους αποτελεί ουσιαστικά έναν αμυντικό μηχανισμό της μητέρας ώστε να προστατευθεί απο τις ασυνείδητες καταστροφικές της ενορμήσεις, που έχει απέναντι στον συζυγό της.

Μ'αυτή την έννοια η εξιδανίκευση συνδέεται άμεσα με την "προβλητική

ταύτιση" όπως και με την "ταύτιση με τον επιτιθέμενο". Δεν είναι τυχαίο, κάθε άλλο μάλιστα, ότι το σύνολο των μητέρων θεωρεί ότι ο σύζυγος τους "μοιάζει" ή έχει μια ιδιαίτερη σχέση με την μητέρα του-πεθερά, για την οποία πεθερά, η σύζυγος τρέφει αν όχι τα χειρότερα, αλλά οπωσδήποτε αρνητικά συναισθήματα, τα οποία βέβαια είναι και αμοιβαία. Ας μη ξεχνάμε φυσικά τις σχέσεις που έχουν οι συγκεκριμένες περιπτώσεις με τις μητέρες τους, οι οποίες όταν δεν είναι αρνητικές είναι ιδιαίτερα εξιδανικευμένες και ότι βέβαια οι σύζυγοι είχαν την προτίμηση των πεθερών.

"Δεν είχε ποτέ καταξιωθεί απο τη μάνα του..... έλεγε ότι εμένα (ο σύζυγος) ποτέ δεν με αγάπησε η μητέρα μου και εφ'όσον δεν με αγάπησε η μητέρα μου πρέπει να δείξω την αγάπη μου στα παιδιά..... η μητέρα του φοβόταν μη χάσει το παιδί της "θα πεθάνει το παιδί μου" έλεγε..... του μαγείρευα..... και εκείνη πήγαινε και τον έφερνε άλλο φαγητό..... θα με πάχυνει, θα με παχύνει, θα με πεθάνει (η σύζυγος)". (Α')

"Αυτός, η μάνα του και η θεία του, τριάς ομοούσιος και αχώριστος" (Β').

"Φοράν την ίδια μάσκα (σύζυγος-μητέρα του)" (Δ').

"Ο συζυγός μου μοιάζει με τη μάνα μου..... Έχει ιδιαίτερη αδυναμία στη μάνα του" (Η').

"Ήμουν πολύ αγνή δεν καταλάβαινα την κουτοπονηριά τη δική του και της μητέρας του" (Ι').

Πρόκειται τελικά για σχέσεις ανάμεσα σε δύο ανώριμες ψυχοσυναισθηματικά προσωπικότητες για τις οποίες το καθοριστικό κίνητρο ή καλύτερα η διακίνηση της libido αφορά, στην σύνδεση με το πρωταρχικό ανακλιτικό αντικείμενο - αρχαϊκή μητέρα.

Αφορά δηλαδή σε μια καθήλωση της libido σε πρώιμα, μη - οιδιπόδεια στάδια ανάπτυξης. Για τον κάθε σύζυγο το σημαντικό στοιχείο είναι η με κάθε τρόπο

διατήρηση της σχέσης με την φαντασιωσική μητέρα, ταυτόχρονα με την αναζήτηση της σχέσης με την πραγματική μητέρα, αδιαφορώντας ουσιαστικά για τη μεταξύ τους σχέση.

Γεγονός που παραπέμπει άμεσα στην έννοια του "διπλού ναρκισσισμού" που ανέπτυξε ο A. Crivill[↑].

12. Κοινωνική ζωή της μητέρας (πριν και μετά το γάμο)

Η ισορροπημένη κοινωνική ζωή, για ένα άτομο ή διαφορετικά, η με ισορροπημένο τρόπο ένταξη του ατόμου στα κοινωνικά δρώμενα, είναι κάτι που σημαίνει τη δυνατότητα εξισορρόπησης των ενορμητικών ώσεων, φαντασιώσεων και αναπαραστάσεων, με τα εξωτερικά ερεθίσματα και απαγορεύσεις, μέσω των μετουσιώσεων και αποτελεί μια από τις βασικές παραμέτρους της ισορροπημένης ενδοψυχικής πραγματικότητας.

Για τις συγκεκριμένες γυναίκες-μητέρες τα πράγματα δε φαίνεται να είναι τόσο καθαρά ή καλύτερα φαίνεται ότι και σ'αυτόν τον ιδιαίτερα σημαντικό τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας, παρουσιάζουν διάφορες ιδιαιτερότητες.

Ίσως το σημαντικότερο στοιχείο που τις χαρακτηρίζει στο σύνολό τους να είναι η έλλειψη ευχαρίστησης ή η αδυναμία διεκδίκησης της ικανοποίησης και τελικά η αδυναμία της μετουσίωσης.

Κάτι τέτοιο βέβαια έρχεται να συμφωνήσει και με τις προηγούμενες θεματικές ενότητες και ιδιαίτερα με την 9η και τη 10η.

Φαίνεται ότι για τις συγκεκριμένες γυναίκες-μητέρες τα πάντα να καθορίζονται από ένα αυστηρό, αρχαϊκό Υπερεγώ, όπου η έννοια της απόκτησης ικανοποίησης να "χάνεται", ή η ικανοποίηση να είναι ιδιαίτερα σύντομη, με ημερομηνία λήξης, θα λέγαμε, όπου ένα σοβαρό κοινωνικό γεγονός να αντιστρέφει εντελώς τα πράγματα (περιπτώσεις Α',Β',Ε'). Ακόμη όμως και όταν, φαινομενικά, τα "πράγματα πηγαίνουν καλά", να υπάρχει πίσω από αυτό, ένας μεγάλος πόνος, προσπάθεια, δυσκολία (αναφέρομαι χαρακτηριστικά στην περ. 2).

Ουσιαστικά οι συγκεκριμένες γυναίκες, πριν ακόμη παντρευτούν και πριν

ακόμα γίνουν μητέρες, ακόμη και στις περιπτώσεις εκείνες, όπου εμφανίζουν μια, θα λέγαμε, φαινομενικά κανονική, κοινωνική ζωή, - έχουν δηλ. τη δουλειά τους ή κάνουν κάποιες σπουδές που τις ευχαριστούν, έχουν παρέες και φίλους - (όπως οι περ. Α',Β',Ε',Ζ'), πάντα εμφανίζουν μια δυσκολία μετουσίωσης, μια δυσκολία απόκτησης ικανοποίησης ή ότι η ικανοποίηση αυτή θα "πρέπει" να εξαργυρώνεται με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο (Β' δώρα στους φίλους και στους συγγενείς). Ή αντίστοιχα (Α'.) ένα ιδιαίτερα έντονο αγχώδες συναίσθημα, συνεχές και ανελέητο, για το ποιός είναι ο καλύτερος, αξίζω δεν αξίζω, είμαι ή δεν είμαι τελικά αποδεκτή. Ή τελικά αφού δεν είμαι αποδεκτή από αυτήν την αρχαϊκή-φαλλική μάνα, αυτό που κάνω, αυτό που δημιουργώ και στις σχέσεις μου με τους άλλους, δεν μπορεί να έχει καμία αξία. Ή όπως στην περ. Ε' το Εγώ εμφανίζεται ως αντικείμενο περισσότερο, παρά ως υποκείμενο. "Οι άλλοι με θέλουν και με αγαπούν", θα πει.

Κεντρικό σημείο αναφοράς για όλες τις περιπτώσεις "η αναζήτηση ενός ανθρώπου, ο οποίος θα μπορέσει να τις βοηθήσει." Κι εδώ επανερχόμαστε στην έννοια του "στηρίγματος". Όλες οι μητέρες με τον ερχομό τους στην ερευνητική ομάδα εκφράζουν κατ' αρχήν ένα αίτημα βοήθειας-στήριξης. Ωστόσο το αίτημα αυτό για να μπορεί να έχει μια κοινωνική διάσταση, να μπορεί δηλαδή να μετουσιώνεται, χρειάζεται να συνδέεται άμεσα και να στοχεύει, στην αναζήτηση της κατανόησης της δικιάς τους ενδοψυχικής λειτουργίας και με βάση τα συγκεκριμένα γεγονότα. Στις συγκεκριμένες όμως σχέσεις δεν συνέβηκε κάτι τέτοιο. (Εκτός μιας περίπτωσης η οποία συνεχίζει μακρόχρονη ψυχοθεραπευτική διαδικασία, καμιά άλλη περίπτωση δεν "μπήκε" σε ανάλογο είδους διαδικασία). Μ' αυτήν την έννοια η κοινωνική διάσταση της σχέσης με την ερευνητική ομάδα δεν μετουσιώνεται, αντίθετα η εγκλωβισμένη ενόρμηση προσπαθεί να στηριχθεί στο αντικείμενο μ' έναν

τρόπο αμφιθυμικό, αναπαράγοντας στο σήμερα την αποτυχημένη διαδικασία μετουσίωσης του πρώϊμου παρελθόντος.

Η ερευνητική ομάδα ή ο ερευνητής παρέμεινε για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις ένα συμβιωτικό-αμφιθυμικό αντικείμενο, πρόθυμο να τις στηρίξει ή να τις κατασπαράξει. Ή ότι τελικά εκείνες μέσω της προβλητικής ταύτισης, θέτουν το αντικείμενο σε μια αιμομικτικού και καταβροχθίστικου τύπου σχέση. Επανερχόμενοι έτσι στην αρχική μας υπόθεση, σχετικά με την αδυναμία διεκδίκησης της ικανοποίησης από τις συγκεκριμένες γυναίκες, θα μπορούσαμε να τη διατυπώσουμε αντίστροφα ότι, δηλαδή, πρόκειται για τη μαζική αναζήτηση της ανάγκης εξ' αιτίας της στέρησης ή οποία δεν μπορεί παρά να είναι αιμομικτική λόγω του χρονικού διαστήματος όπου σημειώθηκε η καθήλωση. Δεν μπορεί να είναι επίσης παρά αμφιθυμική, τελικά απαγορευτική, μιας και αφορά στις σχέσεις αρχαϊκής μάνας-κόρης.

Η απόκτηση ικανοποίησης από την ανάπτυξη της κοινωνικής ζωής για τις συγκεκριμένες γυναίκες, παραπέμπει τελικά στην αναβίωση της στερημένης, αμφιθυμικής, αιμομικτικής σχέσης με τη μητέρα τους κάτι, το οποίο είναι ταυτόχρονα απαγορευμένο, αλλά και βαθιά επιθυμητό. Έτσι ουσιαστικά ενώ η πλειοψηφία των συγκεκριμένων γυναικών δεν είχε κοινωνικές ή φιλικές σχέσεις πριν από το γάμο (Γ',Δ',ΣΤ',Η',Θ',Ι') κι αν είχε (Α',Β',Ε',Ζ') ήταν των τύπων που περιγράψαμε παραπάνω, το ίδιο συνέβηκε και μετά τον γάμο. Μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις (Α',Β',Ε') οι κοινωνικές και φιλικές σχέσεις μειώθηκαν σημαντικά μετά τον γάμο. Το 90% δηλαδή του συνόλου είχε περιορισμένες κοινωνικές σχέσεις μετά το γάμο.

Η παράμετρος αυτή σε συνδυασμό με το γεγονός ότι, όλες οι μητέρες είχαν ιδιαίτερα στενές σχέσεις με τις προγονικές τους οικογένειες ή με εκείνες του συζύγου τους, ή και με τις δύο (ανεξάρτητα εάν χαρακτήριζαν τις σχέσεις

αυτές ως καλές ή άσχημες) δείχνει εκτός άλλων χαρακτηριστικών, το μέγεθος της εξάρτησης που έτρεφαν τις γυναίκες προς τους συζύγους τους. Εξάρτηση και προσδοκία η οποία μεταφέρθηκε στον ερευνητή και στην ερευνητική ομάδα. Να σημειώσουμε ωστόσο το έντονο αμφιθυμικό στοιχείο το οποίο εμπεριέχεται στην έννοια της εξάρτησης και το οποίο καθορίζει ουσιαστικά αυτού του τύπου τις σχέσεις.

Σε ότι αφορά στο ζήτημα της εργασίας, ή, γενικότερα στην επαγγελματική δραστηριότητα, το ερώτημα δεν αφορά εάν εργαζόντουσαν ή εάν είχαν ένα προσανατολισμό για επαγγελματική απασχόληση αλλά εάν η εργασία που έκαναν, όσες έκαναν, πριν και μετά το γάμο, τις ικανοποιούσε. Και σ' αυτή την περίπτωση αυτό που φαίνεται ως καθοριστικό είναι, είτε η έλλειψη ικανοποίησης από τη δουλειά (Γ',Ι') ή ένα συναίσθημα ανασφάλειας (Α') ή ένα ενοχικό συναίσθημα (Β') ή ένα συναίσθημα συνεχούς προσπάθειας και κόπου (ΣΤ',Ζ') ή αδιαφορίας (Ε'). Σε καμιά περίπτωση δεν εκφράστηκε καθαρά ότι υπάρχει ευχαρίστηση και ικανοποίηση, παρά μόνο ως έκφραση μιας βαθύτερης επιθυμίας ίσως, πάλι όμως σε αντιστάθμισμα ή σε αντιπαράθεση με κάτι άλλο (κυρίως με τους άλλους).

Γενικότερα σε ότι αφορά στο θέμα της εργασίας με την έννοια της συμμετοχής στα κοινά (οικονομική στήριξη της οικογένειας με δικά τους χρήματα ή νοικοκυριό, φροντίδα των παιδιών) θα λέγαμε ότι οι συγκεκριμένες γυναίκες χαρακτηρίζονται από μια μεγάλη συμμετοχικότητα. Ζήτημα ιδιαίτερα σημαντικό, ειδικότερα εάν και κατά πόσο η συμμετοχή αυτή εμπεριείχε και τη συναισθηματική συμμετοχή. Και εδώ υπάρχει ένα μεγάλο ερωτηματικό το οποίο συνδέεται άμεσα και με το γεγονός της σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού. Φαίνεται ότι για τις συγκεκριμένες μητέρες-συζύγους, η συναισθηματική συμμετοχή στα οικογενειακά δρώμενα χαρακτηρίζοταν από

διάφορες ιδιαιτερότητες οι οποίες τις εμποδίζουν τελικά να αναπτύξουν "κοινωνικές σχέσεις" με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Ιδιαιτερότητες οι οποίες προέρχονται από βαθιά ανικανοποίητες πτυχές της δομής της προσωπικότητας αυτών των μητέρων. Ζήτημα το οποίο γίνεται περισσότερο κατανοητό όταν εξετάζοντας τον παράγοντα χρήμα-ιδιοκτησία, παρατηρούμε ότι για όλες ανεξαιρέτως τις μητέρες έχει μεγάλη σπουδαιότητα και σημασία. Αποτελεί τελικά κοινό χαρακτηριστικό της προσωπικότητας τους η κατοχή του χρήματος ή κάποιου άλλου περουνσιακού στοιχείου, ειδικότερα σε ότι αφορά στη σχέση τους με τον αιμομίκτη, ως σημείο σύγκρουσης και υπεροχής. Πρόκειται ακριβώς για την προοιδιπόδεια σύγκρουση της μητέρας και την ταύτιση της με την αρχαϊκή-φαλλική μάνα της. Η απόκτηση εξουσίας - αρχαϊκού φάλλου, μέσω της ιδιοκτησίας ή του χρήματος δεν αφορά σε πρόσωπα αλλά σε πράγματα, δεν αφορά σε συναισθήματα αλλά στο ποιός θα κυριαρχήσει στον άλλον, στο ποιός θα καταστρέψει τελικά τον άλλον. Οπου τελικά η εξιδανικευμένη σχέση με τον σύζυγο γίνεται σχέση θανατική μέσω της σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού, το οποίο καταλήγει να γίνει βορά στην ανελέητη μάχη μεταξύ των δύο συζύγων.

Το γεγονός ότι τελικά αυτές οι σχέσεις, μητέρα-σύζυγος, μητέρα-παιδί, είναι δυαδικές, έρχεται να το επιβεβαιώσει μια άλλη παράμετρος, εκείνη του "νόμου της σιωπής".

Το 80% των συγκεκριμένων περιπτώσεων δεν ανακοινώνουν το θέμα της αιμομιξίας σε φίλους ή ακόμη και στους στενούς συγγενείς ή ακόμη αφήνουν να περάσει αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι να το αποκαλύψουν στον ειδικό. Στις άλλες δύο περιπτώσεις (B',Z') η αποκάλυψη εμπεριέχει έντονα ενοχικά και σαδιστικά στοιχεία τόσο σε ότι αφορά στους ίδιους, αλλά και στο παιδί.

"Της έχουμε πει ότι το ξέρει αυτός, αυτός και αυτός, γιατί είναι φίλοι μας και πρέπει να αντιμετωπίσουμε μαζί το πρόβλημα, να μας βοηθήσουν" (Ζ').

"Το πρόβλημα μου αυτό, λυπήθηκα δεν τρόμαξε μόνο εμένα.....αλλά και ξένα πρόσωπα. Η απομάκρυνσή τους αυτή με πλήγωσε" (Β')

Φαινομενικά οι συγκεκριμένες γυναίκες έχουν μία, όπως θα τη χαρακτηρίζαμε, φυσιολογική κοινωνική ζωή. Εργάζονται ή εαν δεν εργάζονται ασχολούνται με συστηματικό τρόπο με το νοικοκυριό του σπιτιού, έχουν κάποιες σχέσεις με τον κοινωνικό περίγυρο, αλλά ιδιαίτερα με τις προγονικές τους οικογένειες. Καταστάσεις οι οποίες, με μια πρώτη ματιά και ενταγμένες μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο μιας μεγαλούπολης, θα μπορούσαν να τις θεωρήσουν ως ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα κατοίκων της πρωτεύουσας. Ωστόσο μια βαθύτερη και συστηματικότερη ανάλυση μας δείχνει πως πρόκειται ουσιαστικά για ενδογενείς και όχι για εξωγενείς δυσκολίες, οι οποίες είναι και οι αιτίες αυτής της μοναχικότητας που τις χαρακτηρίζει.

"Χρειάζομαι κάποιον άνθρωπο και δεν έχω κανέναν. Είναι δυστύχημα.

Δεν μπορείς να μιλάς σε κάποιον άσχετο". (Β').

"....Δεν μπορώ να πω ότι τους έχασα (τους φίλους). Εχουν αγάπη αλλά δεν πλησιάζουν. Δεν υπάρχει κάποιος να νοιώθει τους παλμούς της αγωνίας μου" (Β')

".....Στο νησί δεν πηγαίναμε πουθενά. Εκείνος στο καφενείο κι εγώ στο σπίτι και συνεχίζεται αυτό και στην Αθήνα.....Στεναχωριέμαι που φεύγω απο την Αθήνα. Ήταν μια γειτονιά που όλοι με ήξεραν και περνούσα καλά. Δεν υπήρχε κουτσομπολιό και κανένας δεν λέει τίποτα.....Στο νησί είναι διαφορετικά, πολύ περιορισμένος ο κύκλος εκεί έχω μόνο μια φίλη". (Γ')

"Δεν έχω φίλους. Ουσιαστικά έχω την αδελφή μου με την οποία μένουμε και κοντά. Εργάζομαι στο γαμπρό μου "(Δ')

"Γενικά φοβότανε να κάνω παρέα με άλλους, γιατί θα με επηρεάζανε, θα μου έλεγαν ότι αυτός είναι έτσι και αλλιώς και ίσως να με έχανε, ενώ αυτός βολεύτηκε" (Ε')

13η Περιγεννητική περίοδος

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα παρουσιάζει, ιδιαίτερο ενδιαφέρον, απο την άποψη ότι, ένα γεγονός, όπως η εγκυμοσύνη και ο μετέπειτα τοκετός, τα οποία απο πολλούς χαρακτηρίζονται ως βιολογικές λειτουργίες, όταν εξετασθούν απο μια άλλη σκοπιά, εκείνη της ψυχοσυναισθηματικής κατάστασης και ενταχθούν στο γενικότερο, οικογενειακό αλλά και ατομικό ψυχοσυναισθηματικό πλαίσιο, μας δίνουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες οι οποίες αφορούν στην προσωπικότητα της γυναίκας-μητέρας, στις σχέσεις της με τον σύζυγο της και στο πως εκείνη φαντασιώνει το μελλοντικό της παιδί.

Θα λέγαμε οτι η περιγεννητική περίοδος και ιδιαίτερα η περίοδος της εγκυμοσύνης, σε μια γυναίκα, αφορά και αγγίζει σε βάθος την έννοια της θηλυκότητας. Αφορά στο κατά πόσο η συγκεκριμένη γυναίκα μπόρεσε να δομηθεί ως άτομο με βάση τις ενορμήσεις της και τη σχέση της με τα αντικείμενα, ώστε απο τη θέση του παιδιού και της ενήλικης γυναίκας, να πάρει τη θέση της μάνας, χωρίς ταυτόχρονα να εγκαταλείψει ή ακόμη και να χάσει, την σεξουαλική της ταυτότητα.

Η περιγεννητική περίοδος αποτελεί για μια γυναίκα, μια πραγματική αλλά ταυτόχρονα και αυτό ίσως είναι το σημαντικότερο, μια φαντασιωσική διαδρομή, όπου μια σειρά απο έννοιες-θέσεις, καταστάσεις, αποκαλύπτουν την σημαντικότητα της, όπως: αρσενικό, θηλυκό, σεξουαλικότητα, οιδιπόδειο, μάνα-πατέρας, φαντασιωσικό παιδί, παιδί μετά τη γέννηση, προ-οιδιπόδεια σχέση με το παιδί κ.λ.π.

Επαναφέροντας στο προσκήνιο την άποψη που εκφράστηκε στο Α' μέρος της εργασίας ότι δηλαδή "στις αιμομικτικές οικογένειες υπάρχει σύγχυση ρόλων και γενεών", θα λέγαμε ότι "η περί τη γέννηση περίοδος" είναι εκείνη όπου ο

χαρακτηρισμός αυτός αποκτά τη μέγιστη σημασία του και ουσιαστικά καθορίζει, εν πολλοίς, αυτά τα οποία θα συμβούν στο μέλλον.

Σε ότι αφορά στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, δύο είναι τα χαρακτηριστικά που κυριαρχούν τη συγκεκριμένη περίοδο, η οποία χρονικά ορίζεται από την ημέρα που έγινε γνωστή η σύλληψη από τη μητέρα έως και λίγο χρόνο μετά τον τοκετό:

Πρώτον, ότι όλες οι μητέρες που αναφέρθηκαν στη συγκεκριμένη περίοδο (επτά στις δέκα), ανέφεραν ότι είχαν συγκεκριμένα προβλήματα (άσχημη εγκυμοσύνη, κακή γέννα, μη επιθυμητό παιδί).

Δεύτερον, ότι σε όλα τα ζευγάρια υπήρχαν προβλήματα ανάμεσα στο ανδρόγυνο και τα οποία εξακολούθησαν να υπάρχουν και μετά τη γέννηση του παιδιού.

Να υπενθυμίσουμε επίσης κάτι που αναφέρθηκε στην 9η ενότητα σεξουαλική ζωή, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μητέρων δεν ήθελαν να έχουν σεξουαλικές σχέσεις με τον σύντροφό τους στη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Αυτό ανεξάρτητα από το γεγονός εάν ήταν ο σύζυγος - πατέρας, ο αιμομίκτης ή ήταν κάποιο άλλο πρόσωπο.

Υπάρχει ωστόσο και ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο, το γεγονός ότι κάποιες μητέρες για δικούς τους λόγους δεν θεωρούσαν ότι είχαν προβλήματα. Τα αγνοούσαν ή τα διαχώριζαν και μάλιστα με χαρακτηριστικό τρόπο, όπως στην π. Α'.

".....είχα πολύ ωραία εγκυμοσύνη αναμένοντας το. Ήταν όλα θετικά τα συναισθήματα, τίποτα το αρνητικό κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.... Προβλήματα υγείας είχα κάποιους εμέτους. Αλλά γέννησα πολύ ωραία. Σηκώθηκα αμέσως..... Ημασταν ωραία, έννοιωθα άνετα..... είχα πολλούς εμέτους περίπου 10-12 την ημέρα για τους πρώτους 6 μήνες. Έχασα 10 κιλά

ενώ θα έπρεπε να τα είχα πάρει, είχα και ένα είδος ανορεξίας.....δηλαδή όσο μου λέγανε να φάω τόσο εγώ δεν ήθελα να φάω". (Α')

Αντίστοιχα για κάποια άλλη περίπτωση (Ζ') η οποία περιγράφει την περίοδο του τοκετού, το θέμα της γέννησης του παιδιού και της ζωής της μητέρας, αντιμετωπίζονται με έναν ιδιαίτερα σκληρό, ως προς τη ζωή της, τρόπο, όπου ο πόνος μοιάζει να αποτελεί καθήκον και η ασυνείδητη αμφιθυμία ως προς την απόκτηση παιδιού παίρνει τον χαρακτήρα της υπερανάπληρωσης.

".....Πέρασα πάρα πολύ δύσκολες στιγμές..... Ο γυναικολόγος μου έφυγε διακοπές και με παρέδωσε σε άλλο γιατρό, ευτυχώς.....Μου είπε ότι ή θα κάνω καισαρική ή αν είμαι πολύ δυνατή θα υπομείνω τους πόνους για να ωριμάσει το παιδί. Είπα ότι δεν υπάρχει συζήτηση και δεν θα κάνω καισαρική.....το παιδί γεννήθηκε φυσιολογικά..... είπε ότι θα το βάλει στην εντατική.... το παιδάκι ήταν σε άθλια κατάσταση..... είπαν ότι δύσκολα θα ζήσει".

Σημαντική επίσης παράμετρος είναι εκείνη η οποία αφορά σε προβλήματα τα οποία είτε υπήρχαν σε προηγούμενες, είτε σε επόμενες εγκυμοσύνες ή τοκετούς.

"Το πρώτο παιδί το έχασα με τη γέννα. (Γεννήθηκε νεκρό).....το δεύτερο είναι αυτό που σας λέω" (Η κοπέλα με την οποία είχε αιμομικτική σχέση ο πατέρας) (Β').

- "Μετά, στην δεύτερη γέννα έπαθα σαλμονέλλα" (Α')

- "Κατά τη δεύτερη εγκυμοσύνη δεν είχαμε σχέσεις γιατί είχα προβλήματα με τον πλακούντα και υπήρχε φόβος για πρόωρο τοκετό και τότε είναι που έγινε το κακό" (Γ').

- "Είχα χαλαρό τράχηλο..... Πάντα τα έχανα με αιμοραγία" (Ε')

- "Τρία χρόνια παιδεύομουν να κάνω παιδί με αποβολές" (ΣΤ')

Στις σχέσεις τους με τον σύζυγο, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως,

υπήρχαν έντονα προβλήματα και τα οποία τελικά καθορίζουν την περιγενετική περίοδο.

"Τότε που αργούσε ήμουν έγκυος. Δεν με πιστεύανε ότι αργούσε φοβερά.....Όταν ερχότανε με σκούνταγε και μου έλεγε βάλε μου να φάω.....Εκανα κακή γέννα..... Επαθα ένα τροχαίο.....Ημουν 6.5 μηνών. Χτύπησα στον θώρακα και έμεινα στο κρεβάτι 1.5 μήνα..... Δεν έφταιγα εγώ. Επεσε πάνω μου ένα αυτοκίνητο. Δεν την κυνήγησα. Δεν πήρε ούτε ένα τηλέφωνο" (Θ').

Η έντονη έλλειψη ότι κάποιος νοιάζεται. Η έλλειψη του στηρίγματος αλλά και η αποδοχή αυτής της έλλειψης τελικά "Δεν την κυνήγησα. Δεν πήρα ούτε ένα τηλέφωνο."

Η συναισθηματική έλλειψη δεν αφορά τελικά στην συναισθηματική απουσία του συζύγου αλλά στη βαθειά έλλειψη της μητρικής φροντίδας.

Έλλειψη η οποία στην περιγενετική περίοδο παραπέμπει ευθέως στις σχέσεις μητέρα - κόρη.

"Η μάνα μου μας υποχρέωνε να κοιμόμαστε μαζί τους.....Ενοιωσα μεγάλη ντροπή όταν κατάλαβα ότι ήμουν έγκυος. Οτι τώρα πιά όλοι ήξεραν τι γινόταν τα βράδια εκεί, ενώ κοιμόμασταν όλοι μαζί" (Η')

"Εκείνος τριγύρναγε και ξενυχτούσε κι εγώ ήμουνα στο κρεβάτι έγκυος" (ΣΤ').

"Την ημέρα που πήγα να γεννήσω.....έγινε καυγάς μέσα στο αυτοκίνητο. Εγώ έκλαιγα σε όλη τη διάρκεια που πηγαίναμε και είχα πρόβλημα, σαν αποτέλεσμα σπάσανε και τα υγρά Δεν έδειχνε μεγάλη λαχτάρα, δεν ήρθε ποτέ κοντά μου να μου χαϊδέψει την κοιλιά, ποτέ δεν μίλησε γι'αυτό.....με αντιμετώπιζε σαν να μην έτρεχε τίποτα, σαν να μην ήμουνα έγκυος" (Ε')

"Ο εγκυμοσύνες ήταν καλές, αλλά ο σύζυγος δεν ήθελε παιδιά. Θύμωσε και τις δύο φορές που έμεινα έγκυος και ήθελε να τα ρίξω" (Δ')

"Αρχισαν να γίνονται άσχημες οι σχέσεις απο τότε που ουσιαστικά γεννήθηκε το παιδί" (Α')

14η Σχέσεις με το παιδί

Η συγκεκριμένη ενότητα, με τον συμβατικό τίτλο "σχέσεις με το παιδί" δεν αφορά βέβαια μόνο στη σχέση της μητέρας με το συγκεκριμένο παιδί, αλλά αφορά σε όλα εκείνα που αναφέρονται στο εισαγωγικό της προηγούμενης θεματικής και κυρίως στο φαντασιωσικό παιδί.

Στο παιδί που συμπυκνώνει την ενορμητική διαδικασία της μητέρας, με αποκορύφωμα τη μετουσίωση και την αποτυχία τελικά για μετουσίωση.

"Εγώ το ήθελα πάρα πολύ, ίσως δεν ήταν η ανάγκη μου αυτόν τον καιρό να κάνω ένα παιδί, αλλά το ήθελα τόσο πολύ....." (Α')

Κεντρικό σημείο αναφοράς της συγκεκριμένης θεματικής είναι τα αμφιθυμικά συναισθήματα της γυναίκας ως προς την μετουσίωση, ως προς το να γίνει μητέρα, ολοκληρώνοντας τελικά τον κύκλο, ανεξάρτητα από αυτή καθ'αυτή την επιθυμία του συζύγου. Το ίδιο αντίστοιχα ισχύει και για τον άντρα-σύζυγο.

Σε όλες τις περιπτώσεις, με άμεσο ή με έμμεσο τρόπο, η επιθυμία της απόκτησης παιδιού, δεν είναι ξεκάθαρη. Επίσης το ζήτημα δεν αφορά μόνο στα συγκεκριμένα παιδιά που υποστήκαν τη σεξουαλική παραβίαση, εκτός φυσικά από τις περιπτώσεις μοναδικών παιδιών, αλλά στο σύνολο των παιδιών. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι για τα συγκεκριμένα παιδιά, εκτός από το φύλο τους που είναι θηλυκό (9 στα 10) δεν συνηγορούν και άλλοι παράγοντες, που οδήγησαν στη συγκεκριμένη κατάσταση ορισμένους από τους οποίους αναφέραμε στις προηγούμενες θεματικές.

Η αμφιθυμική αυτή επιθυμία ως προς την απόκτηση του παιδιού, αργότερα και μετά τη γέννηση του μετατρέπεται σε αμφιθυμία προς το ίδιο το πραγματικό παιδί και αδυναμία δημιουργίας ισορροπημένης συναισθηματικής σχέσης μαζί του.

"Το παιδί είναι πολύ μικρό ακόμα, δεν έχει μια προσωπικότητα, δεν μπορεί να εκφραστεί δεν μπορεί να μιλήσει.....τον έπιασα να του λέει ότι η μαμά είναι κακιά, δεν την αγαπάμε και διάφορα τέτοια.....Πιστεύω ότι με αυτό κάνει κακό στο παιδί, δεν μπορεί εμένα να μου κάνει κακό" (Α').

"Μέσα στο σπίτι βασιλεύει μια ανταρσία. Αντιμετωπίζω τρία παιδιά που δεν έχουν καμμία εκτίμηση σε κείνον, σε μένα, γιατί καταστρατήγησα το νόμο που δεν έδωσα τη σωστή λύση" (Β')

Η μητέρα που "καταστρατήγησε το νόμο", που δεν μπόρεσε να εκπληρώσει τελικά το ρόλο της ως μάνα και ως γυναίκα.

"Μου λέει ότι δεν μπορεί να με δει σαν μάνα της. Εγώ είμαι μικροσκοπική μπροστά της. Το παίζει αυτή μάνα". (Β')

"Είναι γεγονός ότι αφού έμεινα έγκυος στο δεύτερο παιδί-εκείνη-δέθηκε περισσότερο με τον πατέρα της" (Γ')

"Όταν τα κάνεις αυτά (τα χατήρια) τα παιδιά τα κακομαθαίνεις". (Δ')

"Με έφτασε στο σημείο να πώ, εφ'όσον είναι έτσι, κράτησέ την εσύ.....Ενώ μέχρι πριν ήμουνα κάπως αρνητική, δεν είχα αποφασίσει, είχαν περάσει τα χρόνια, δεν μου είχε συμβεί μέχρι τότε και σκέφτηκα ότι περνώντας τα χρόνια, όταν θελήσω ένα παιδί δεν θα μπορώ να το έχω και όταν έμεινα έγκυος, ενώ, ίσως υπήρχανε και τα αρνητικά μαζί του..... το κράτησα το παιδί" (Ε').

Φαίνεται ότι για κάποιες περιπτώσεις, όπως στην ακριβώς προηγούμενη η σημασία της απόκτησης ενός παιδιού γίνεται υπό τη μορφή της εκδραμάτισης. Το ίδιο ακριβώς και στην επόμενη περίπτωση.

"Έκανα διάφορες βαριές δουλειές για να αποβάλω.....Είναι πολύ επιθετική.....να βάλω χίλιες υπογραφές άμα μου βρείτε ένα μέρος να πάει.....λέτε κι έχω δέκα μικρά μέσα στο σπίτι.....λέω δεν είναι τρελλή.....της

άρεσε και δεν μίλαγε" (ΣΤ').

Όπου ο θυμός της μητέρας απέναντι στον πατέρα της κόρης εκφράζεται με την καθαρή και συνειδητή προσπάθεια αποβολής, η οποία αργότερα και σε σχέση με το γεγονός της νοητικής καθυστέρησης γίνεται καθαρή απόρριψη.

"Το παιδάκι είναι πολύ δειλό, έχει κάποια προβλημάκια που την βοηθήσαμε να τα αντιμετωπίση" (Ζ')

Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος αναφοράς στα παιδιά, όπου συχνά χρησιμοποιείται το ουδέτερο γένος και τα παιδιά δεν αποκαλούνται με το ονομά τους και ταυτόχρονα, ασυνείδητα, υποτιμούνται.

"Γεννήθηκε μικρόσωμο, είχε προβλήματα. Είναι και παιδάκι ευαίσθητο" συνεχίζει η κα Ζ', υπονοώντας ότι υπήρξε μια ειδική αντιμετώπιση απέναντί της εξ' αιτίας των προβλημάτων της γέννας και σ' αυτό το σημείο συνδέεται άμεσα η περιγεννητική περίοδος, με την μετέπειτα περίοδο όπου τελικά οι σχέσεις μάνας-παιδιού είναι ήδη από πριν καθορισμένες. Συχνά μάλιστα όχι μόνον οι σχέσεις κόρης-μάνας ή δεν αντιπροσωπεύουν μόνο τις σχέσεις μάνας-κόρης, αλλά ότι και αυτές αναπαριστούν "Και εμείς και η μητέρα μου της φερόμασταν με ένα ειδικό τρόπο" συμπληρώνει η κα Ζ', κάνοντας τελικά αναδρομή στις δικές της σχέσεις με τα δικά της γονεϊκά μορφοείδωλα".

"Στο παιδί χωρίς να του λέμε, θέλουμε να κάνεις αυτό, έβλεπε από μας τους ίδιους πως παλεύουμε στη δουλειά μας. Καταλάβαινε ότι πρέπει να το φτάσει αυτό που θέλουν οι γονείς.....το κακό είναι ότι δεν του έχουμε δώσει οσα θα θέλαμε, γιατί δεν έχουμε τον χρόνο με ηρεμία να ασχοληθούμε μαζί του". (Ζ')

Αντίστοιχα η κα Η' αναφέρει "Φοβόταν να μιλήσει και σε μένα γιατί δεν θα την πίστευα".

'Δεν μ' αφήνει να τη φιλήσω ούτε στον πισινό. Είσαι λέει ανώμαλη.....να του κάνεις μπάνιο και να του φιλήσεις το ποπάκι του, τα μπουτάκια του, δεν είναι

φοβερό.....Το "ποπάκι" του θα φιλήσω, τον αφαλό του, την κοιλίτσα του. Τώρα αν μου ξεφύγει και το φιλήσω πιο κάτω ε, εντάξει". (Θ')

Στην προκειμένη περίπτωση, το αιμομικτικό κλίμα το οποίο δημιουργεί η ίδια η μητέρα, αποτελεί μια άλλη μορφή αμφιθυμίας ως προς το ρόλο της και τη σχέση της με τα παιδιά της. Θέση η οποία εκφράζει την αμφιθυμία της απέναντί στους δικούς της γονείς (γονεϊκά μορφοείδωλα).

Η αμφιθυμία ως προς την απόκτηση του παιδιού εκφράζεται και στην περίπτωση Ι': "Μόλις γέννησα το παιδί μου κατάλαβα ότι αυτός ήταν το δεύτερο παιδί μου". Η συγκεκριμένη μητέρα ταυτίζει μ'έναν ασυνείδητο τρόπο τον "κακό" σύζυγο με το παιδί, την κόρη της, κάτι που βέβαια η ίδια δεν καταλαβαίνει, επαναλαμβάνοντας μ'αυτό τον τρόπο τις δικές της σχέσεις με τα ενδοβλημένα γονεϊκά μορφοείδωλα.

Ετσι σε κάποια άλλη στιγμή θα αναφέρει: Ήταν 5 χρ. η Α. όταν χώρισα με τον άντρα μου..... Η Α. τον έχει ανάγκη (τον πατέρα της) από την άλλη όμως, τον έχει καταλάβει και ξέρει όλα τα ελαττώματά του. Είναι πολύ ώριμη πολύ σοφή". Κάθε άλλο παρά τυχαία και ενώ τα προβλήματα στο ζευγάρι υπάρχουν σχεδόν εξ'αρχής, η κα Ι. επιλέγει κατ'αρχή να κάνει παιδί και σ'ένα δεύτερο χρόνο επιλέγει να χωρίσει όταν η Α. είναι 5 χρόνων. Σε μια ηλικία δηλαδή ιδιαίτερα σημαντική για τις σχέσεις της (της Α) με τον πατέρα της και κατά προέκταση με τους άντρες. Ωστόσο η κα Ι. υποστηρίζει ότι η Α. είναι πλέον "πολύ σοφή" γνωρίζει "όλα τα ελαττώματα" των ανδρών. Είναι σαφής η σύγχυση ρόλων και γενεών, όπως είναι σαφές ότι η κα Ι. αναφέρεται σ'ένα παιδί της φαντασίας της μέσω της κόρης της.

Ενας άλλος σημαντικός παράγοντας που αφορά στις σχέσεις μάνας-παιδί είναι η με κάποιο τρόπο και από νωρίς, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις, δημιουργίας ενός αιμομικτικού κλίματος ή η αδυναμία της μητέρας να

οριοθετήσει σε συγκεκριμένα ζητήματα της σχέσεις της με το παιδί. Ίσως και ξεχωρίζοντας το συγκεκριμένο παιδί απο τα άλλα. Ωστόσο και μέσα απο αυτού του είδους τις σχέσεις σε αρκετές περιπτώσεις εκφράζονται συναισθήματα υποτίμησης προς το παιδί".

"Ελεγε δεν σε θέλω είσαι κακιά, εγώ θα μείνω με τον μπαμπά. Του είπα θα το κάνεις το παιδί ομοφυλόφυλο.....Οταν του βάζω πάντα κάθε βράδυ βάζει το χέρι του μόνος του πίσω και γελάει σαν να νοιώθει ότι παίρνει ευχαρίστηση.....έβαλε το χέρι πίσω.....και γέλαγε.....Μετά με προκαλούσε να τον δώ και μου έλεγε, με είδες δεν με είδες.....Ο πατέρας του όταν πηγαίνει στο W.C. θέλει να τον παίρνει μαζί του" (Α')

"Δεν μπορεί να ενοήσει τον τρόπο που είδα εγώ τα πράγματα. Εκείνη δεν την νοιάζει τίποτα και σκέπτεται κάποια στιγμή να πάει στην αστυνομία" (Β').

"Ήταν άρρωστο το παιδί και φοβόμουνα μη κάνει "γουλιά" και μου πνιγεί, γι'αυτό το πήρα στο κρεβάτι κι εκείνου του ζήτησα να πάει να κοιμηθεί στο κρεβάτι της. Μετά όμως έγινε καλά το παιδί, αλλά συνεχίστηκε να μη κοιμάται στο κρεβάτι της. Η μικρή κοιμάται μαζί μου.....Είχα πει και στο παιδί να βάζει τις φωνές όποτε συμβαίνει κάτι, όταν ο μπαμπάς της την πειράζει και εγώ θάρθω αμέσως". (Γ')

"Το παιδί ήξερε ποιόν ν'ακούσει και πάντα υπήρχε η συμπάθεια προς εκείνον....την παίρνει καμμιά φορά ο πατέρας της και επειδή κοιμούνται μαζί, μου το ζητάει και εμένα πολλές φορές.....Στην αρχή την ήθελα κοντά μου..."(Ε').

Η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η αδυναμία της να εκπληρώσει το ρόλο της ως σύζυγος και μητέρα, αλλά ίσως και ένας ασυνείδητος φόβος απέναντι στον άντρα, οδηγούσε τις μητέρες αυτές έμεσα ή άμεσα, είτε να αποστασιοποιούνται, είτε να δημιουργούν απο μόνες τους τις συνθήκες μιας

νέας σχέσης πατέρα-κόρης.

"Δεν της χαλούσε χατήρι και ότι ζημιά έκανε δεν την μάλωνε.....Τον έβλεπα στην κόρη να έχει άλλη συμπεριφορά....Η κόρη μου είναι πολύ όμορφη κοπέλα. Αναπτυγμένη, τσαχπίνα" (Δ')

".....Δηλαδή και που το είχα το παιδί δεν μπορούσα να το κρατήσω" (Ε').....

"... Η Α. μου είπε απο τότε γινότανε και δεν με πίστεψες.....Δεν μπορώ να διανοηθώ πως τα δεχότανε η Α. που είναι ολόκληρη κοπελίτσα....Έχει κι αυτό ορμές, επιθυμίες και όπως ξέρουμε αυτά τα παιδάκια που έχουν λίγο πρόβλημα είναι πιο έντονες και της άρεσε και δεν μίλαγε.....της έλεγα:βρε οτι σου έβγαλε το εσώρουχο και καθόσουν....Ουτε σχέσεις έχει, ούτε είναι πονηρό και δεν μπορούσε να τα ξέρει αυτά τα πράγματα" (ΣΤ').

"Τα προσέχει η γιαγιά, η μητέρα μου και ο θείος (ο αιμομίκτης).....Για να τη βοηθήσω την έπαιρνα μόνη της και πηγαίναμε βόλτα οχι όσο συχνά θα ήθελα γιατί δουλεύω σε βάρδιες και δεν έχω τόσο χρόνο....Οι συμβουλές μας είναι να κάνει αυτό που θέλει αλλά όχι πάνω στο κεφάλι μας.....έχει ωριμάσει τόσο που μου λέει, "σου είπε η Α. τι της έκανε ο θείος;" και μου περιγράφει εκείνη τα πάντα" (Ζ')

"Έρχοταν ο θείος στην Α. και κοιμόταν στον ίδιο δωμάτιο με τα παιδιά" (Η')

"Πιο παληά κοιμόταν με τον μπαμπά της αλλά δεν την πείραζε" (Θ')

"Πάντα η Α. λέει τη γνώμη της. Να μη συνεχίσεις με τον Μ. δεν είναι καλός.....την αφήνω.....Η Α. είναι πολύ δημοφιλής.....Τον Μ. τον λάτρευε καθόντουσαν ώρες μαζί και τα έλεγαν, απο εκείνη τον γνώρισα κι εγώ" (Ι').

Τελικά η αδυναμία της μητέρας να κρατήσει το ρόλο της ως μητέρα και γυναίκα, δημιουργούσε ταυτόχρονα συναισθήματα απόρριψης απο το ίδιο το παιδί προς εκείνες.

"Είσαι κακιά....θέλω τον μπαμπά.....Με αποκαλούσε σκουπίδι.....το παίζει

αυτή μάνα.....τώρα που έφυγε εκείνος η Σ. ανακάλυψε ότι και η μαμά μαγειρεύει καλά.....τι είναι ο μπαμπάς μου "Αλβανός".....είναι πολύ επιθετική μαζί μου....την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε, γιατί δεν ήξερα τι θα μου συμβεί, είπε.....φοβόταν να μιλήσει και σε μένα διότι δεν θα την πίστευα.... Η Α. νοιώθει ότι την απορρίπτουν επειδή ο φίλος της μάνας της δεν μένει μόνιμα μαζί μας....."

15η Η σχέση της μητέρας με το χρήμα και την ιδιοκτησία

Η ψυχοσυναισθηματική διάσταση του οικονομικού φαίνεται ότι και στις συγκεκριμένες περιπτώσεις διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Εννοιες όπως "δίνω" - "παίρνω" - "κατέχω" - "ζητάω" - "κερδίζω" - "χάνω" - "αναγνωρίζω" - "υποτιμώ", είναι καθοριστικές τόσο για τη σκιαγράφηση της προσωπικότητας της μητέρας, όσο και στην ανάπτυξη των σχέσεων της με τους άλλους (γονείς-σύζυγος)

Η σημαντικότητα της συγκεκριμένης θεματικής εναπόκειται στη δυνατότητα μετατροπής των οικονομικών εννοιών σε ψυχοδυναμικού τύπου οικονομικές έννοιες (π.χ. επένδυση), όπου η έννοια της αναπαράστασης είναι ποσοτικά συνδεδεμένη με την έννοια του συναισθήματος.

Στη συγκεκριμένη θεώρηση των πραγμάτων, η έννοια του συναισθήματος περιγράφει την ποιοτική πλευρά μιας συναισθηματικής φόρτισης αλλά κυρίως, την ποσοτική πλευρά της επένδυσης της αναπαράστασης με βάση τη συγκεκριμένη φόρτιση.

Φαίνεται ότι οι συγκεκριμένες μητέρες παραδείγματος χάριν στις σχέσεις τους με τους συζύγους τους επενδύουν ή αντεπενδύουν τα συναισθήματα τους, "αγαπούν" ή "δεν αγαπούν", ανάλογα με το κατά πόσο νοιώθουν ότι κυριαρχούν ή τους είναι απαραίτητοι. Οικονομικά τα συγκεκριμένα συναισθήματα μεταφράζονται σε χρηματικά μεγέθη ή σε ιδιοκτησία, ή σε λιβιδινική ενέργεια. "Αγαπάω αυτόν που μου παρέχει που με φροντίζει....αξίζω....στηρίζομαι".

"Εγώ είχα μεγαλύτερα εισοδήματα από τον σύζυγο.....Προσπαθούσα να μη γίνει καμμία παρεξήγηση" (Ζ')

"Με υποτίμησαν ότι είμαι φτωχιά και τέτοια σε μεγάλη κλίμακα" (Θ')

"Εγώ είμαι συντηρητική στο σπίτι δεν θέλω να ξοδεύουμε χρήματα κάθε βράδυ για φαγητό έξω" (Δ')

Το οικονομικό ζήτημα στις σχέσεις των συγκεκριμένων μητέρων με τους άλλους αναδεικνύει ένα πεδίο συγκρούσεων, διεκδικήσεων για την κατάκτηση της εξουσίας (φάλλος)

".....Εάν είχα αυτή την περιουσία στα χέρια μου, παίρνω το σπίτι, ανεξαρτοποιούμαι και δεν τον έχω ανάγκη". (Α')

Είναι κάτι που προέρχεται και απο τις προγονικές οικογένειες των μητέρων, από τις σχέσεις τους με τους γονείς (φαντασιωσικούς - πραγματικούς) τους και αφορά στη δημιουργία της εικόνας του Εγώ.

"Αν σε εμένα έδινε δέκα στον αδελφό μου έδινε εκατό".....(Η')

Ωστόσο "βοηθάει", ώστε τα πράγματα τα αντιμετωπίζοντα με έναν οικονομικό χαρακτήρα, συσκοτίζοντας τις ψυχοσυναισθηματικές διαστάσεις στις διαπροσωπικές σχέσεις.

"Όταν είχαμε μεγαλώσει ο αδελφός μου κι εγώ, είχαμε σκεφτεί να φύγουμε. Θα είχαμε όμως οικονομικό πρόβλημα, θέλαμε να σπουδάσουμε και δεν είναι εύκολο. Η' το κάναμε επειδή μεγαλώσαμε και εναντιωθήκαμε;".....(Θ')

"Πάντα υπάρχει βέβαια πρόβλημα με τα λεφτά στην οικογένεια μας" (Ι')

Στις σχέσεις του ζευγαριού, το γεγονός ότι το οικονομικό, για τις μητέρες-συζύγους, παίρνει σε καίρια σημεία μεγάλη διάσταση δείχνει και τη καθήλωση των ατόμων αυτών σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης (στοματικό - σαδο-πρωκτικό), όπου τελικά το ζήτημα της αιμομικτικής σχέσης έρχεται μοιραία σε πρωτεύοντα θέση. Η τροφή - στήριξη αποκτά σεξουαλικό χαρακτήρα γίνεται επένδυση, ενόρμηση κατακυρίευσης σε ένα σαδομαζοχιστικό επίπεδο, όμως μη σεξουαλικό.

"Εγώ θέλω να φύγω. Απο την άλλη με απειλεί με διάφορα, δεν πουλάει το

σπίτι" (Α')

"Αν είχα την οικονομική δυνατότητα δεν θα κυνηγούσα το θέμα δικαστικά για εκδίκηση, θα έφευγα, χωρίς ίχνη.....βρίσκομαι σε σύγχυση, σε θαλασσοταραχή με οικονομική αδυναμία περιμένοντας απο τον σύζυγο στον οποίο είχα τυφλή εμπιστοσύνη.....Εγώ ήμουν του υπολογισμού. Του χαρτιού και του μολυβίου.....μου έλεγε οτι δεν κρατάνε τα χέρια σου χρήματα.....Αυτή τη στιγμή έχουμε κάποιον ο οποίος έκανε τα πράγματα έτσι ώστε να έχουμε την οικονομική του ανάγκη....."(Β')

"Τον είχα δώσει εν ολίγοις όλα, τα λεφτά, τα πάντα.....Εγώ που έβαζα τα λεφτά πάντα στην άκρη" (Ε')

Δίνοντας τα χρήματα τα δίνουμε όλα. Οπου τα χρήματα αναπαριστούν στις συγκεκριμένες σχέσεις τον συναισθηματικό δεσμό.

"Υστερα είναι τύπος που άμα δεν πάω, βλέπω οτι μας κοιτάει, μας προσφέρει και φοβάμαι μην πάψει.....Μου έκανα προξενιά άντρες πολύ ευκατάστατους" (ΣΤ')

"Του είπα λοιπόν με υποτίμησες, είσαι τσιγκούνης και δεν μπορώ άλλο" (Ι')

Η αμφιθυμία των συγκεκριμένων μητέρων έγκειται στο γεγονός οτι αυτός ο αρχαϊκός φάλλος που τρέφει (συζύγους-μητέρα) χρειάζεται να διατηρηθεί, για όσο διάστημα παρέχει, με οποιοδήποτε τίμημα.

16η Η αιμομιξία ως συζήτηση ανάμεσα στο ζευγάρι (σύζυγος αιμομίκτης)

Η ενότητα αυτή εστιάζει στο κατά πόσο το ζήτημα της αιμομιξίας ήρθε με την αποκάλυψη, ως θέμα συζήτησης στο ζευγάρι, αναδεικνύοντας τη στάση της μητέρας-συζύγου, αλλά και του συζύγου, τόσο απέναντι στο γεγονός της αιμομιξίας, όσο και του ενός, απέναντι στον άλλον. Αφορά στις περιπτώσεις Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ', Θ', των οποίων οι σύζυγοι φέρονται ως αιμομίκτες.

Ενα πρώτο κοινό χαρακτηριστικό σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις είναι ότι οι μητέρες-σύζυγοι προσπάθησαν, ακόμη και μετά την αποκάλυψη να στηρίξουν το γάμο τους, με διάφορους τρόπους.

"Εγώ προσπαθούσα όλον αυτόν τον καιρό, εδώ και ένα χρόνο να τον στρέψω προς κάποιον ψυχολόγο....." (Α')

"Τον ρώταγα γιατί δεν αντιδράει, αν είναι αθώος....." (Γ')

"Παράπονα υπάρχουν στο ότι η παρουσία ενός προσώπου που έκανε ένα κακό σε ένα παιδί που το υποχρεώνει να το αγνοεί....." (Β')

"Αν είχε δεσμό θα έκανα κάποιες θυσίες....." (Δ')

"Είδα ότι έπρεπε να τον διώξω αλλά δεν είχα τη δύναμη....." (ΣΤ')

Επίσης εξέφρασαν την επιθυμία ότι θα μπορούσαν τα πράγματα να ήταν διαφορετικά, εάν υπήρχε ο διάλογος ανάμεσα στο ζευγάρι (Ε',Θ').

Ωστόσο καμμία απο τις περιπτώσεις δεν φαίνεται να αμφιβάλλει ουσιαστικά γι'αυτό που έγινε, και το παίρνουν ως δεδομένο.

Εκτός απο τις περιπτώσεις Ε' και Θ' όπου ο φόβος απο μια βίαιη αντίδραση εκ μέρους του συζύγου είναι ιδιαίτερα έντονος σε όλες τις άλλες περιπτώσεις οι μητέρες-σύζυγοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο βάζουν το θέμα ανοικτά.

"Καθήσαμε και τα συζητήσαμε την πρώτη φορά πριν ενάμισυ χρόνο" (Α')

"Μετά την ανακοίνωση της αιμομικτικής σχέσης του βουτάω και του λέω: "Τι έκανες στο παιδί; Δεν ντρέπεσαι; Δεν σκέφτηκες τη μάνα σου!;" (Β')

"Του λέω: "διεκδίκησε το δικό σου, θίγεται ο ανδρικός σου εγωϊσμός και το παιδί". (Γ')

"Δεν του έχω μιλήσει για το θέμα της σεξουαλικής παραβίασης.....Μετά το επεισόδιο με την Τ.Υ. του είπα να φύγει απο το σπίτι και έφυγε" (Δ').

"Ήταν η πρώτη φορά που ξανοίχτηκα γιατί ντρεπόμουν και να το συζητήσω. Μήπως, λέω, σ'έχει δει γυμνό;" (ΣΤ')

Σε ότι αφορά τους συζύγους-πατέρας κανένας δεν φαίνεται να αποδέχεται τουλάχιστον άμεσα και καθαρά την πράξη του και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις δείχνει να την αμφισβητεί.

Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα φαίνεται να δείχνει ότι το ζήτημα της αιμομιξίας "ήρθε" και συζητήθηκε μεταξύ των συζύγων, νωρίς ή καθυστερημένα, σπάζοντας κατ'αρχήν τον νόμο της σιωπής.

Φαίνεται ωστόσο ότι για τις μητέρες-συζύγους η κατάρρευση του εξιδανικευμένου άλλου, είχε μεγάλο κόστος.

17η Σχέση της μητέρας με τον αιμομίκτη εκτός οικογένειας

Η συγκεκριμένη ενότητα, αφορά σε τρεις περιπτώσεις (Ζ', Η', Ι')

Πρόκειται για τον θείο (Ζ') της μητέρας, τον κουνιάδο (Η') της μητέρας και τον φίλο της μητέρας (Ι').

Πρόκειται για σχέσεις και αυτό αφορά και στις τρεις περιπτώσεις, οι οποίες θα χαρακτηρίζονταν σημαντικές, όχι μόνον για τις "μητέρες", αλλά και για άλλα μέλη της οικογένειας. Μοιάζει οι συγκεκριμένοι άνθρωποι να έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, σε πραγματικό ή φαντασιωσικό επίπεδο, και να έχουν επηρεάσει ιδιαίτερα με την παρουσία τους, συμβολική ή πραγματική, τα τεκτονόμενα στις οικογένειες.

Απο την πλευρά των μητέρων διακρίνεται και στις τρεις περιπτώσεις μια αμφιθυμία ως προς τα συναισθήματα, απέναντι σ' αυτό το πρόσωπο και σε ότι συμβολίζει για εκείνες, ιδιαίτερα μετά την αποκάλυψη των γεγονότων.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο συγκεκριμένος τύπου άνδρας εμπεριέχει για τις γυναίκες αυτές ταυτόχρονα τις εικόνες του πατέρα, του ερωτικού συντρόφου, του φίλου.

Πρόκειται για σχέσεις ιδιαίτερα "στενές" συναισθηματικά, οι οποίες διαχωρίζονται απο άλλες και παίρνουν έναν ξεχωριστό χαρακτήρα.

Και οι τρεις περιπτώσεις δεν αποτελούν συγγενείς 'εξ αίματος' της μητέρας και εισάγονται στη ζωή τους μέσω κάποιου άλλου προσώπου, της θείας, του συζύγου, της κόρης (Ζ', Η', Ι' περιπτώσεις αντίστοιχα).

Στην περίπτωση Ζ' η εικόνα που επανέρχεται στο προσκήνιο είναι εκείνη της "συγχωνευτικής ευρύτερης οικογένειας" ή της "αιμομικτικής ευρύτερης οικογένειας", μέσω της περιγραφής της εικόνας συγκατοίκησης όπου, ο ένας μένει στην κυριολεξία πάνω απο τον άλλο", όπου "όλα είναι ανοιχτά, όλα

ακούγονται" και όπου ο θεός φαίνεται να έχει ένα ρόλο κυρίαρχο μέσα σ'αυτό το σκηνικό ιδιαίτερα σε ότι έχει σχέση με την ανατροφή των παιδιών.

"Τα παιδιά τα προσέχει η γιαγιά, η μητέρα μου και ο θεός μου.....' Ωστόσο ο θεός πάντα "είχε λόγο" για την ανατροφή των "παιδιών". "Ο.....θεός έλεγε πάντα, τι άντρας είναι αυτός που δέχεται να του ταΐζει η γυναίκα του.....Εγω προσπαθούσα να μη γίνει καμμία παρεξήγηση....."

Όπου ο θεός "αναλαμβάνει" καθήκοντα γονιού και σ'ένα δεύτερο επίπεδο εκφράζει και τη δυσαρέσκεια του για την επιλογή της ανηψιάς του. Αντίστοιχα εκείνη "κρατάει τα προσχήματα", είναι "κολλητοί", "ακούει τα πάντα που κάνει ο θεός".

Η κα Ζ' προτιμάει ο θεός της να είναι "άρρωστος" όπως λέει, παρά "πρόστυχος". Θέλει να πιστεύει σ'ένα θείο α-σεξουαλικό, άρρωστο και τον οποίον θα συγχωρούσε εάν της ζητούσε συγγνώμη, ωστόσο γνωρίζει "από παιδάκι ότι δεν είναι τίμιος άνθρωπος", ότι είναι "χωρίς ηθικές αξίες".

Η εξιδανικευμένη εικόνα, ενός σεξουαλικού πανίσχυρου όντος το οποίο καταστρέφει σεξουαλικά-και όχι μόνον-άλλα από το οποίο η κα Ζ' για δικούς της λόγους δεν μπορεί να αποστασιοποιηθεί, έστω. "Φρόντιζε τα παιδιά", θα πεί γ'αυτό "δεν δίνει σημασία, δεν έχει νόημα".

Η κα Ζ' δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον θείο της, δεν μπορεί ούτε να του μιλήσει, σαν να περιμένει απο εκείνον να τη συγχωρέσει για κάτι που έκανε η ίδια παρά τη θέλησή του. Ωστόσο ο θεός μοιάζει περισσότερο με ένα προ-οιδιποδειακό αδιαφοροποίητο όν, παρά με ένα πατρικό imago.

Στην περίπτωση της κας Η' ο κουνιάδος είναι "ο αγαπημένος αδελφός του άντρα της, τον αγαπούσε επειδή τον αγαπούσε ο άντρας της". Ήταν εκείνος ο οποίος "είχε παραβιαστεί σεξουαλικά απο τον μεγαλύτερο του αδελφό".

Μοιάζει η κα Η' να ταυτίζεται με το αιμομικτικό στοιχείο του άντρα της ή της

οικογένειας του άντρα της, τον οποίο βέβαια σε άλλες αναφορές φέρεται να μη τον θέλει. Ξαφνιάζεται απο το γεγονός της σεξουαλικής παρενόχλησης, χωρίς όμως να την έχει απασχολήσει νωρίτερα όταν ο θεός κοιμόταν στο ίδιο δωμάτιο με τα παιδιά. Χρειάστηκε επίσης αρκετός χρόνος για να μπορέσει να του μιλήσει, όπως και στον άντρα της.

Φαίνεται οτι στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με μια "υπόγεια" συμμαχία σε διαστροφικό επίπεδο, μεταξύ κουνιάδου και μητέρας-συζύγου. Ο καλός και γενναιόδωρος θεός γίνεται "ξαφνικά κακός", "άλογος", θέλει να τον καταστρέψει "μούρθε να του βγάλω τα μάτια και να του τα δώσω να τα φάει". Το αντικείμενο (θεός) "διαχωρίζεται", απο πολύ καλός και αγαπημένος γίνεται τέρας, ταυτόχρονα οι επιθυμίες της κας Η' γίνονται καταβροχθιστικές "θα του φάει τα μάτια". Η απαγορευμένη ερωτική επιθυμία της κας Η' προς τον κουνιάδο είναι ταυτόχρονα επιθυμία καταστροφής (καταβροχθισμός). Η έκφραση της σεξουαλικότητας της κας Η' είναι βίαιη και αρχαϊκή. Θέλει να "βγάλει" τα δικά της μάτια γι'αυτό που δεν της "επιτρέπονταν" να δει: την ερωτική επιθυμία προς τον κουνιάδο αλλά και γενικώτερα την ύπαρξη της σεξουαλικότητας της. Επιθυμία η οποία υπάκουει σ'ένα κυρίαρχο ναρκισσιστικό αρχαϊκό μητρικό Ιδανικό του Εγώ.

Η κα Ι' θέλει και επιθυμεί τον Μ. ωστόσο τον θεωρεί "ομοφυλόφιλο"

Διστάζει να του μιλήσει για το γεγονός της σεξουαλικής παρενόχλησης που της έχει αναφέρει η κόρη της και να ξεκαθαρίσει την κατάσταση, ωστόσο θα ήθελε να συνεχίσει μαζί, παρ'όλα όσα έγιναν και δηλώνει οτι τον αγαπάει και οτι την στήριζε οικογενειακά.

Η κα Ι' αποφεύγει τον άντρα που επιθυμεί και θέλει, τον θεωρεί ομοφυλόφιλο αλλά ταυτόχρονα τον φοβάται. Αναφέρει επίσης οτι είναι η κόρη της η οποία τον "πρωτο-γνώρισε" και η οποία σήμερα της λέει να "τον αφήσει γιατί χάνει

τον καιρό της".

Φαίνεται ότι για την κα Ι' είναι δύσκολο να ξεπεράσει δικές της ασυνείδητες αναστολές και να διεκδικήσει τον άντρα που επιθυμεί. Αντίθετα τον υποτιμά (ομοφυλόφιλος) και τον φοβάται. Ταυτόχρονα όμως η κα Ι' εισάγει στη συζήτηση και ένα άλλο στοιχείο, ότι ο Μ., ο οποίος "παρενόχλησε σεξουαλικά την κόρη, το γνώρισε η ίδια η κόρη και η οποία επίσης λέει στη μητέρα της να μην ασχολείται.

Φαίνεται σαν η κα Ι' να μη θέλει "να πάρει τον άντρα της κόρης" της ή ίσως τον άντρα της μάνας της μένωντας προσηλωμένη και καθηλωμένη σ'ένα προοιδικό στάδιο ανάπτυξης και υπακούοντας σε μία φυλομόφιλη σχέση με την μητέρα-κόρη (αντιστροφή ρόλων).

Η επιθυμία, η ερωτική επιθυμία για τον άντρα από την μεριά της κας Ι' είναι μια απαγορευμένη ερωτική επιθυμία. Οι άντρες που μπορεί να έχει η θα είναι ανώριμοι (πρώην σύζυγος) ή ομοφυλόφιλοι (έστω υποτιθέμενοι ή και πραγματικοί) ωστόσο, φαίνεται ότι πρόκειται για τη δική της πιθανή λανθάνουσα ομοφυλοφιλία και ταύτιση της με την αρχαϊκή φαλλική μητέρα.

18η Η μητέρα αυτοχαρακτηρίζεται

Η συγκεκριμένη θεματική αφορά στο πώς οι συγκεκριμένες μητέρες χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους, γενικότερα και ειδικότερα, μέσα απο συγκεκριμένες μνήμες απο την παιδική τους ηλικία.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφέρουμε οτι αρκεί απο μόνη της αυτή η θεματική για να έχουμε μια, όσο το δυνατόν γίνεται, πληρέστερη εικόνα που να αφορά στην προσωπικότητα των μητέρων που εξετάζουμε.

Ενα πρώτο χαρακτηριστικό στοιχείο αφορά στο γεγονός οτι στο σύνολο τους οι συγκεκριμένες μητέρες εργάζονται ή είναι σε σύνταξη (Β') ή έχουν σταματήσει την εργασία λόγω εγκυμοσύνης (Γ'). Σημασία όμως έχει ότι όλες ανεξαιρέτως αντιμετωπίζουν θετικά και έμπρακτα το επαγγελματικό ζήτημα. Ενα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι το γεγονός οτι, οι περισσότερες, αναφέρουν οτι, τα καταφέρνουν καλά σε ότι αφορά στην φροντίδα του σπιτιού (νοικοκυριό, παιδιά, σύζυγος).

Θα αναφέρουμε παρακάτω ορισμένους απο τους χαρακτηρισμούς τους οποίους οι ίδιες απέδιδαν στον εαυτόν τους και όποιοι αφορούν στο σύνολο ή σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις.

".....Είχα κι εγώ τις ανασφάλειές μου.....δεν μπορώ να πώ ότι είμαι άχρηστη.....Δεν έχω μεγάλη αυτοεκτίμηση..... Εχω μεγάλη δυνατότητα ελιγμών εκτός και αν υπάρξει κάποιο άτομο το οποίο να με απορρίπτει....δεν μπορώ να εμπιστευθώ τον εαυτό μου" (Α')

".....Σαν άτομο έχω μια ψυχολογική πάθηση.....έχω αποκλειστεί.....έχω χάσει τον εαυτό μου.....είμαι ευάλωτη.....έχω πραγματικούς λόγους να έχω ανασφάλεια, δεν ήμουν απο μύθο ανασφαλής....." (Β')

".....Κρατούσα τα πράγματα μέσα μου και δεν μίλαγα....."(Γ')

".....Πρέπει να φανώ δυνατή....." (Δ')

".....Εγώ ήμουν πάντα ευαίσθητη.....απο μικρή είχα μια τάση αυτοκαταστροφής.....οι ανασφάλειες, τα κόμπλεξ, ένοιωθα οτι δεν μπορώ να βρώ κάτι καλύτερο.....ένοιωθα μειονεκτικά....."(Ε')

"Ημουν τόσο χαλαρή, τι να χαρακτηρίσω τον εαυτό μου.....κατηγορώ τον εαυτό μου που δεν είμαι πονηρή.....ήμουν άβγαλτη.....μικρή.....έχω αφήσει τον εαυτό μου, με όλα αυτά" (ΣΤ')

"Κλεισμένη στον εαυτό μου.....Στο δημοτικό δεν τα πήγαινα καλά με τον εαυτό μου.....ήθελα να κάνω παρέα με τους χαμηλότερους μαθητές.....νόμιζα πως ήμουν η χειρότερη κοπέλα.....Ζητούσα να πώ κάτι και έκλαιγα....."(Ζ')

"Πρέπει να παίρνω αποφάσεις Ημουν κλαψιάρα.....Δεν ξέρω ποτέ αν αυτό που κάνω είναι το σωστό.....Δεν ήξερα τι ήθελα ή αν ήθελα κάτι. Γενικά είμαι πολύ μπερδεμένη και δεν ξέρω τι ακριβώς θέλω ή αν ακόμη έχω το δικαίωμα να έχω επιθυμίες.....Αισθάνομαι οτι δεν έχω χέρια, οτι τα χέρια μου είναι κομμένα "(Η')

"Πιστεύω οτι δεν μπορώ να το συζητήσω εγώ.....Εγώ υποχωρώ. Οταν βλέπω οτι δεν υπάρχει διέξοδος, αντί να σπάσουν τα νεύρα μου υποχωρώ "(Θ')

"Εγώ έφταιγα που τον άφησα να τρέχει έτσι.....Αισθάνομαι μπερδεμένη....."(Ι')

Το συναίσθημα της ανασφάλειας, της αυτοϋποτίμησης, της υποχωρητικότητας. Τελικά το συναίσθημα ενός αδύναμου Εγώ, της απόρριψης απο τον άλλον αλλά κυρίως απο τον ίδιο τον εαυτό. Ισως μια φράση τα συμπυκνώνει όλα τα παραπάνω:"Ζητούσα να πω κάτι και έκλαιγα".

"Κάπου με όλες αυτές τις καταστάσεις ένοιωθα φοβερό φόβο, οτι εγώ δεν θα μπορούσα ποτέ μόνη μου να τα καταφέρω.....Συνήθως ας πούμε είμαι κάτω σε σχέση.....γιατί φοβάμαι πολλά πράγματα" (Α')

"Με τρομάζει το πλήθος των υποχρεώσεων που έχω απέναντι στα παιδιά, όχι απο ευθυνοφοβία, αλλά επειδή έχω νοιώσει ένα κενό, της έλλειψης του άντρα, και ξέρω ότι η στέρηση απο ένα παιδί οτι κάνει κάποιο κακό" (Β')

"Έχω δυνάμεις να ξαναπιάσω τη δουλειά που ξέρω, που δεν με φοβίζει.....τα βράδυα φοβάμαι μήπως έρθει κάποιος "Αλβανός".....βέβαια δεν πρόκειται να έρθει κανένας αλλά φοβάμαι....."(Γ')

"Να φοβάμαι να μιλήσω σε κάποιον. Δεν έχω βρεί τρόπο να το αντιμετωπίζω αυτό.....Φοβόμουνα μη φανεί αυτό το πράγμα.....Μη φανεί η διαφορά (το μεγάλο στήθος).....φοβάμαι πολύ αυτούς τους ανθρώπους (θείους)" (Ζ')

"Κλαίω συχνά όταν κάποιος μου φωνάζει.....Αισθάνομαι οτι δεν έχω χέρια οτι ατα χέρια μου είναι κομμένα" (Η')

Ο φόβος, ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό που φαίνεται να αφορά στο σύνολο των περιπτώσεων, ανεξάρτητα εάν δεν αναφέρεται ονομαστικά απ'όλες τις μητέρες.

Φόβος ευνουχισμού αλλά και φόβος αποχωρισμού, στέρησης.

Ο φόβος που προκαλεί μεταξύ άλλων και το άγχος ή και ίσως αυτό είναι το σπουδαιότερο, το αντίστροφο οπου το άγχος αποχωρισμού προκαλεί ιδιαίτερα συναισθήματα φόβου και απαξίωσης παράλληλα με συναισθήματα διαχωρισμού του Εγώ.

"Ίσως έλκω και έλκομαι απο άτομα που έχουν ανάγκη απο βοήθεια.....Εγώ τους έπαιρνα με το μαλακό και τελικά εκεί είναι το πρόβλημα και πρέπει να είμαι σκληρή λιγάκι.....Είναι δύσκολο να πω όχι.....δεν ξέρω ίσως πάντα έδινα σημασία για το τι θα πούν οι έξω.....Είπα ένα όχι σαν πραγματικά να είχα εγώ την ευθύνη.....Θέλω να πω οτι μπορεί να μου δώσει την ετικέτα ο άλλος και να τη δεχτώ.....Σκέπτομαι μήπως με αρρωστήσω εγώ" (Α')

"Βρέθηκα εντελώς μόνη.....Εγώ τα προβλήματά μου δεν είχα κάποιον να τα

μοιραστώ.....Εγώ ή δίνω την καρδιά μου στους ανθρώπους ή την παίρνω και φεύγω. Εχω όμως χάσει τον εαυτό μου.....Εγώ είμαι απλή, αλλά είμαι και επιτηδευμένη.....η στέρηση απο ένα παιδί, να του στερήσεις τον πατέρα του κάνει κάποιο κακό.....Είμαι αρκετά υπομονετική και παίρνω τους ανθρώπους όπως είναι.....Θα του μιλήσω.....όταν θα έχει τις καλές του και δεν θα περάσει έτσι.....Γύρευα σ'έναν άνθρωπο να έχει πολλά ευαίσθητα σημεία και μια καρδιά για να μπορέσω να καλύψω τα δικά μου ψυχολογικά κενά.....Είμαι αρκετά δυναμική.....Δέν ξέρω τί να κάνω για να βοηθήσω.....Δέν έχω κάποιον να μοιραστούμε αυτό το φορτίο....."(Β')

".....Σκέφτομαι ότι όλοι οι άντρες είναι ίδιοι.....Βέβαια ο αδελφός μου δεν κάνει τα ίδια" (Γ')

"Είμαι αγχώδης σαν άτομο.....Μπορεί να έγινα λάστιχο" (Δ')

"Στο θέμα του φαγητού.....τότε είχα πρόβλημα.....κράταγα το φαγητό μέσα στο στόμα μου.....Με την αδελφή μου παίζαμε.....πάντα εγώ ήμουν ο άντρας.....Ενοιωθα πως δεν μπορούσα να συνεχίσω με κάποιον που ήταν καλύτερος" (Ε')

"Εγω είμαι πελαγωμένη....να ήμουνα δυναμική....."(ΣΤ')

"Όταν βρίσκομαι με άλλους ανθρώπους π.χ. στη δουλειά, έχω έντονο άγχος, αν με δέχονται ή όχι.....Ποτέ δεν είχα κάποιον που να νοιώθω ευχάριστα μαζί του....Δεν αντέχω τις φωνές και τους καυγάδες" (Η')

"Δεν μπορώ τις φασαρίες.....με πιάνει πονοκέφαλος.....κι εγώ παιδί ήμουνα όταν με πήρε.....Ετρωγα τα νύχια μου μικρή όταν έβλεπα να χτυπάει ο πατέρας μου τη μητέρα μου. Τόχα κόψει και τώρα το ξανάρχισα. Όταν έχω άγχος θα τα φάω.....Δεν έχω γερά νεύρα.....Δεν μπορώ να υπομένω.....Εγώ είμαι εξωστρεφής "(Θ')

"Όποια σχέση ερωτική και αν είχες με κάποιον άνθρωπο σου λείπει. Και ένα

σκύλο αν είχες που γαύγιζε απο το πρωί μέχρι το βράδυ και έφυγε σου λείπει.....Ελεγα στον εαυτό μου ότι δεν μ'αρέσει να μην έχω επαφή με κανέναν και ας μη του ζητάω τρυφερότητα, όπως θέλουν όλες οι γυναίκες.....θα προτιμούσα να είχα έναν άνδρα "(I)

Αδύνατο και διχασμένο Εγώ, το οποίο διαπερνά με αδιόρατη, μισό-ασυνείδητη επιθυμία "είμαι δυνατή", "μπορώ να είμαι δυνατή", "θέλω να είμαι περισσότερο δυναμική". Ενας δυναμισμός ο οποίος χαρακτηρίζεται απο ένα αρχαϊκό Υπερ-Εγώ και ένα γιγαντιαίο αλλά παιδιάστικο Ιδανικό του Εγώ.

"Νοιώθω την ήττα μου και εκεί εκνευρίζομαι.....Συνήθως δείχνω μια εικόνα πολύ δυναμική και έχω εμπιστοσύνη σ'αυτά που μπορώ να κάνω. Εχω μεγάλη δυνατότητα ελιγμών εκτός και αν υπάρξει κάποιο άτομο το οποίο να με απορρίπτει.....Είπα ενα όχι σαν πραγματικά να είχα εγώ την ευθύνη και όλοι με κοιτάζανε σαν να είχα εγώ πάρει το εισιτήριο απο την κυρία.....όταν πρόκειται να μιλήσω σε κόσμο δεν νοιώθω καλά.....νοιώθω οτι δεν είμαι τίποτα". (A')

"Δεν είμαι εύκολη να γνωρίσω, να φλερτάρω με κάποιο άτομο κενό.....Εγώ είμαι άτομο που δίνω, είμαι περιποιητική.....δεν έχω εχθρούς ή φίλους....το μόνο κουσούρι ήταν ότι ήμουν ιδεολόγα, ψυχολόγα....."(B')

"Στο νησί τα κορίτσια δεν είναι όπως εδώ που βγαίνουν....Στο νησί δεν έχει "Αλβανούς" (Γ')

"Εγώ είμαι συντηρητική.....Δεν έχω κακία και μίσος.....για κανένα, ποτέ, δεν μπορώ. Δεν μπορούσα να υποκριθώ.....Είμαι πάρα πολύ ανεκτική. Πως μπόρεσα να αντέξω.....Ηθελα να τα έχω όλα όμορφα.....Πάντα πίστευα στη δεμένη οικογένεια....το αίσθημα της αγάπης, η εξιδανίκευση με εμπόδιζε να δώ" (Δ')

"Αυτές οι λάθος επιλογές.....ένοιωθα οτι δεν μπορώ να βρώ κάτι καλύτερο.

Ενοιωθα οτι δεν μπορούσα να συνεχίσω με κάποιον που θα ήταν καλύτερος"
(Ε')

"Πολλές φορές κατηγορώ τον εαυτόμου που δεν είμαι πονηρή.....Είμαι ήρεμος τύπος.....τα ανεχόμουν όλα με στοργή, με αγάπη.....Εγώ στα νιάτα μου ήμουν καλή" (ΣΤ')

"Είμαι πιο ελαστική.....θα πρέπει ν'αλλάξω τρόπο ζωής.....Εχουμε αγωνισθεί πάρα πολύ στη ζωή μας και αυτός ο αγώνας συνεχίζεται καθημερινά.....Ημουν σοβαρό παιδί σαν φυσιογνωμία. Δεν είχα καλαμπούρια, ούτε πολλά - πολλά.....Βασανίστηκα πάρα πολύ". (Ζ')

"Αισθάνομαι ότι για να μπορέσω να σταθώ και να ενταχθώ ότι πρέπει να προσφέρω το μάξιμουμ που μπορώ.....Νοιώθω ότι εγώ φταίω γι'αυτό που έγινε.....Αισθάνομαι άσχημα που έρχομαι εδώ. Ερχομαι κρυφά απο τον άντρα μου γιατί ξέρω οτι θα γίνει καυγάς αν το μάθει.....Νοιώθω πολύ ευχάριστα που έρχομαι εδώ" (Η')

"Μπορεί να είμαι φτωχιά αλλά έχω και κάποια αξιοπρέπεια.....Δεν μπορώ να υπομένω" (Θ')

"Εγώ δυστυχώς δεν ξαναπαντρεύτηκα. Δεν υπήρξε ευκαιρία γιατί πάντα δεν διαλέγω τον σωστό άντρα.....Εγώ έφταιγα που το άφησα να τρέχει έτσι.....Ημουν πολύ αγνή και δεν καταλάβαινα" (Ι')

Η ανεσταλμένη και καθηλωμένη ενόρμηση, η αυστηρή κριτική και αυτοκριτική και η δυσκολία αντιμετώπισης της σεξουαλικότητας στις σχέσεις με τους άλλους. Σχέσεις που παραμένουν ουσιαστικά ανεκπλήρωτοι εξιδανικευμένοι πόθοι.

Κεφ. Ζ': Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα - κλινική μελέτη αποτελεί μια πρώτη απόπειρα προσέγγισης στη διερεύνηση της δομής της προσωπικότητας της μητέρας της οποίας το παιδί έχει υποστεί σεξουαλική παραβίαση στο οικογενειακό και στο ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο, στην Ελλάδα.

Ταυτόχρονα η συγκεκριμένη έρευνα προσέγγισε γενικότερα το ζήτημα της αιμομιξίας στην Ελλάδα και έγιναν συγκρίσεις με αντίστοιχα ευρήματα απο τον διεθνή χώρο, αλλά και αντίστοιχες μελέτες απο τον Ελληνικό χώρο. Αποδείχτηκε, παρ'ότι το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας είναι μικρό, οτι δεν υπάρχουν αξιολογήσιμες διαφορές ως προς τα βασικά ευρήματα και συμπεράσματα. Επίσης αποδείχτηκε οτι σε ορισμένες παραμέτρους αλλάζουν τα συμπεράσματα (π.χ. ταξική προέλευση των οικογενειών, ταξική προέλευση αιμομίκτη) όταν το υλικό προέρχεται απο τις εισαγγελικές αρχές και όταν δεν προέρχεται.

Από τη μελέτη και ανάλυση των συγκεκριμένων περιπτώσεων των μητέρων, αποδείχτηκε, οτι ακόμη και στις περιπτώσεις εκείνες όπου η αιμομιξία μπορεί να έχει, ίσως, και φαντασιωσικό χαρακτήρα για τη μητέρα (περ. Ε',Ι') οι μητέρες αυτές δεν διαφέρουν ουσιαστικά ως προς τη δομή, απο τις υπόλοιπες.

Φαίνεται τελικά ότι επιβεβαιώνεται η αρχική μας υπόθεση ("διπλός ναρκισσισμός" A.Criville 1987) οτι δηλαδή οι μητέρες φαντασιώνουν έντονα ένα ναρκισσιστικό τραύμα (προ-οιδιπόδεια φάση) το οποίο τις κρατά καθηλωμένες σε πολλούς τομείς της ζωής τους, αλλά κυρίως σε εκείνο που αφορά στον σχηματισμό ενός ολοκληρωμένου Εγώ.

Τα αποτελέσματα αυτής της κατάστασης, όπως τα είδαμε, τα αναλύσαμε και

τα περιγράψαμε προηγουμένως, είναι ότι, οι συγκεκριμένες γυναίκες αφ'ενός, δεν έχουν κατακτήσει τη θηλυκότητα τους, αφ'ετέρου ως μητέρες, κάτι το οποίο είναι σε άμεση συνάρτηση με το προηγούμενο, δεν έχουν μπορέσει να ανεξαρτοποιηθούν από τους δικούς τους γονείς, παραμένουν σε μια "διάδικη συγχώνευση" με τα αρχαϊκά γονεϊκά μορφωείδωλα, με αποτέλεσμα να μην αποδέχονται το ρόλο τους και να αντιμετωπίζουν το παιδί ως ένα ναρκισσιστικό είδωλο, μέσω του οποίου, θα ξαναβρούν εκείνο το οποίο έζησαν ή έχασαν στη δική τους πρώιμη παιδική ηλικία.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πλειοψηφία των συγκεκριμένων συζύγων - μητέρων ταυτίζει τον άντρα - σύζυγο με τη μητέρα τους ή με τη μητέρα του.

Για τις συγκεκριμένες γυναίκες η φαντασιωσική αναπαράσταση της έννοιας μητέρα παραμένει μέσα τους βαθιά αμφιθυμική με αποτέλεσμα το φαντασιωσικό ή και πραγματικό παιδί (το εσωτερικευμένο αντικείμενο παιδί) να αποτελεί για τις ίδιες ένα απόρριμα παρά ένα δώρο.

Είναι ή με ψυχαναγκαστικό τρόπο επανάληψη του δικού τους φαντασιωσικού τραύματος στις σχέσεις τους με τη δική τους μητέρα, την οποία προβάλλουν στο πραγματικό τους παιδί. Πρόκειται ακριβώς για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η αιμομιξία αφορά σε μια ψυχοπαθολογική πραγματικότητα, εκείνη της ψυχοπαθολογίας της μητέρας.

Ωστόσο πιστεύουμε ότι η διαπίστωση αυτή έρχεται να επιβεβαιώσει τη φροϋδική προσέγγιση της αιμομιξίας στη βάση της θεωρίας της αποπλάνησης και όπως την επαναδιατύπωσε ο J.Laplanche (1970) αναπτύσσοντας την έννοια του στηρίγματος σε άμεση συνάρτηση με τη θεωρία των ενορμήσεων και της επιλογής αντικειμένου.

Ο J. Laplanche επαναδιατυπώνοντας τη θεωρία της αποπλάνησης έδωσε έμφαση στη φαντασιωσική πλευρά του τραύματος ορίζοντας ως "γενικευμένη

αποπλάνηση" εκείνο που η μητέρα μεταφέρει στο παιδί μέσω των "αινιγματικών σημαινόντων".

Οι γονείς, εν δυνάμει, "αποπλανούν" το παιδί, το παιδί "επιζητεί" την αποπλάνηση. Η αιμομιξία μέσω της αποπλάνησης είναι πρωταρχική φαντασίωση. Είναι εγγεγραμμένη στο ασυνείδητο κάθε ανθρώπου ως ανυνείδυτη επιθυμία.

Η διαφορά της αιμομιξίας ως κλινικής πραγματικότητας από την αιμομιξία ως πανανθρώπινης ασυνείδυτης επιθυμίας, έγκειται στο γεγονός της εκδραμάτισης. Στο "πέρασμα στην πράξη" ως πραγματικότητα αλλά και ως φαντασίωση (οτι μπορεί να γίνει).

Η ανάλυση της δομής της προσωπικότητας των συγκεκριμένων μητέρων, αναδεικνύει το πρώιμο τραυματικό γεγονός, ως γεγονός πρωταρχικής σημασίας τη διατάραξη της αγάπης του Εγώ (τη διατάραξη της libido του Εγώ - ναρκισσισμού, αλλά, ταυτόχρονα και τη διατάραξη της σχέσης με το εικονικό Εγώ ή libido του αντικειμένου).

Η μη ολοκλήρωση της αγάπης του Εγώ είχε ως αποτέλεσμα την "εξάπλωση" στον ψυχισμό των συγκεκριμένων γυναικών - μητέρων ενός αυστηρού αρχαϊκού Υπερ - Εγώ (προσήλωση σε μια ιδιαίτερα στερητική και απορριπτική μητέρα και σε ιδιαίτερα αυστηρές ηθικές αρχές) το οποίο συχνά παραχωρεί τη θέση του σε ένα μεγαλόσχημο αλλά παιδιάστικο Ιδανικό του Εγώ (εξιδανικευμένος γάμος που οδηγείται σύντομα σε παταγώδη αποτυχία).

Οι συγκεκριμένες μητέρες δεν μπορούν να έχουν μια ξεκάθαρη σχέση με τους ανθρώπους γύρω τους ή ξεκάθαρη στάση απέναντι στα γεγονότα. Δρουν αμφιθυμικά προσπαθώντας στην ουσία να αμυνθούν στον κίνδυνο της απώλειας του αντικειμένου (να μη χάσουν το αντικείμενο στήριγμα), παρά στον κίνδυνο των ενορμήσεων που μπορεί να τους επέβαλλε μια

οιδοποδειακού τύπου αυστηρή ηθική.

Ωστόσο και σύμφωνα με τη θεωρία του στηρίγματος, το στήριγμα δεν είναι το αντικείμενο αυτό καθ'αυτό αλλά, αυτό το οποίο εκφαίρεται μέσω του αντικειμένου (το γάλα από το στήθος). Έτσι, οι συγκεκριμένες γυναίκες - μητέρες φαντασιώνουν τελικά στη σχέση τους με τον σύζυγο, ότι είναι εκείνος, εκ του οποίου και δια μέσου του οποίου, εκρέουν δυνάμεις οι οποίες είναι απαραίτητες για την ύπαρξη τους, εξ'ού και η ιδιαίτερη κατ'αρχήν εξιδανίκευση του συζύγου.

Ωστόσο οι δυνάμεις αυτές δεν αφορούν παρά στις πρωταρχικές ανάγκες των συγκεκριμένων γυναικών - μητέρων, με αποτέλεσμα κάθε γενετήσια σχέση στις μεταξύ τους συναλλαγές να είναι θνησιγενής.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, η αιμομιξία, ακολουθεί μια συζυγική σχέση, η οποία είναι εξ'αρχής απροσδιόριστη και αμφιθυμική. Εν τέλει όμως η φαντασίωση της αιμομιξίας υπάρχει από την αρχή στη σχέση του ζευγαριού ως εν δυνάμει εκδραμάτιση.

Για τη μητέρα - σύζυγο, έχει ιδιαίτερα μεγαλύτερη σημασία η διατήρηση της σχέσης με τον σύζυγο, παρά η διατάραξή της, ώστε να διαραγεί. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι ότι η ψυχοσυναισθηματική σχέση με το παιδί να έρχεται σε δεύτερη μοίρα ή να βρίσκεται σε άλλο επίπεδο.

Η κάλυψη και η εκπλήρωση ανεκπλήρωτων βασικών αναγκών, σε αντίθεση με την εκπλήρωση λιβιδινικών επιθυμιών αποκτά για τη μητέρα πρωταρχική σημασία.

Ανάγκες κατά βάση στοματικές και πρωκτικές, όπου το αντικείμενο φαντασιώνεται ταυτόχρονα καταδιωκτικό και σαηνευτικό.

Ουσιαστικά η αμφιθυμία της μητέρας με την προγονική της μητέρα, μεταφέρεται και προβάλεται στον σύζυγο ο οποίος αφού κατ'αρχήν

εξιδανικεύεται (εξιδανικευμένος φάλλος) στη συνέχεια απορρίπτεται ως καταδιωκτικός (αρχαϊκός φάλλος της μάνας). Ωστόσο η μητέρα - σύζυγος δεν "μπορεί" να αποχωριστεί τον σύζυγο, παρ'όλο που και σε ένα πραγματικό επίπεδο οι σχέσεις του ζευγαριού χειροτερεύουν "μέρα με την μέρα".

Η εγκαθίδρυση της αιμομικτικής σχέσης πατέρα - συντρόφου - κόρης, αφορά στη μη δυνατότητα πραγματοποίησης, από την πλευρά της μητέρας, της απώθησης, της "πρωταρχικής φενακής" (κατά J.Laplanche 1970). Της απραγματοποίητης δηλαδή και σε φαντασιωσικό επίπεδο οιδιπόδειας αιμομικτικής συναλλαγής με το δικό της πατέρα.

Η αποκάλυψη της πραγματικής αιμομικτικής συναλλαγής της κόρης με τον πατέρα ή τον σύντροφο ή τον συγγενή της μητέρας και μάλιστα κυρίως με πρωτοβουλία της κόρης, έρχεται να αποκαλύψει με την πιο βίαιη πραγματικότητα ένα ασυνείδητο δράμα το οποίο "πήγε" να διαδραματισθεί στο φαντασιακό παρελθόν, με άλλους πρωταγωνιστές, αλλά ανακόπηκε βίαια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Abraham, K.: "Les traumatismes sexuels comme forme d'activité sexuelle infantile" in "Rêve et Mythe". éd. P. b. Payot, Paris 1965.
2. Αρτινοπούλου, Β.: "Αιμομιξία" Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1995.
3. Balier, C.: "Psychanalyse des comportements violents" éd. P.U.F., Paris 1988.
4. Bergeret, J.: "La personnalité normale et pathologique" éd. Dunod Paris 1974.
5. Bergeret, J.: "Les états limites" R.F.P.T. 4, Paris 1970.
6. Bibring, Cl.: "Some considerations regarding the ego ideal in the psychoanalytic process" J.A.P.A., 12, n°3 1964.
7. Bigras, J.: "Les effets à court et à long terme de l'inceste père-fille" in "Enfants Maltraités" AFIREM 1987.
8. Bigras, J.: "Le sens moral et le masochisme dans l'inceste père-fille" R.I.V.I. 1967.
9. Bonaparte, M.: "Les deux frigidités de la femme" in "Psychanalyse et biologie" éd. PUF, Paris 1952.
10. Bonaparte, M.: "De l'angoisse devant la sexualité" in "Psychanalyse et biologie" éd. PUF, Paris 1952.
11. Bonaparte, M.: "Passivité, masochisme et féminité" in "Psychanalyse et biologie" éd. PUF, Paris 1952.
12. Boulanger, J.: "Aspect métapsychologique" J. Bergeret, éd. Masson, Paris 1982.
13. Bouvet, M.: "Oeuvres psychanalytiques" V. II éd. Payot, Paris 1967.
14. Braunschweig, D.: "La psychopathie chez l'enfant" in "Psychiatrie de l'enfant" 12, f. 1, Paris 1969.
15. Cosnier, J.: "Investissement narcissiques et objectaux" R.F.P. 24, n° 4, Paris 1970.
16. Crivillé, A.: "A corps et à cris" N.R.P. n° 33, Paris 1986.
17. Crivillé, A.: "Mauvais traitements abussexuel: place du sadisme, place de sexuel" in "Enfants Maltraités" AFIREM 1987.
18. Crivillé, A.: "L'inceste" éd. Dunod, Toulouse 1994.
19. Deltaglia, L.: "Résultats de recherche sur 90 cas d'abus sexuel" AFIREM 1987.
20. Deltaglia, L.: "L'évolution des idées" AFIREM 1987.
21. Deutsch, H.: "La psychologie des femmes. Etude psychanalytique" éd. PUF, Paris 1949.
22. Dor, J.: "Εισαγωγή στην ανάγνωση του Lacan" Τ. Ι. εκ. Πλέθρον, Αθήνα 1993.
23. Drouet, M.: "Dynamique de la famille incestueuse" in "L'enfant violente" éd. Centurion, Paris 1986.
24. Drouet, M.: "Les éléments du diagnostic pour les enfants. Aspects théoriques" AFIREM 1987.
25. D'Unrug, M.: "Analyse de contenu et acte de parole" éd. Delarge, Paris 1974.

26. Eisenstein, V.W.. "Psychothérapie différentielle des états limites" in "Techniques spécialisées de la psychothérapie". éd. PUF, Paris 1956.
27. Ferenczi, S.: "Confusion de langue entre les adultes et les enfants" in "Psychanalyse IV. Oeuvres complètes". éd. Payot, Paris 1982.
28. Ferenczi, S.: "Présentation abrégée de la psychanalyse" in "Psychanalyse IV. Oeuvres complètes" éd. Payot, Paris 1982.
29. Finkelhor, D.: "A Sourcebook on child Sexual Abuse" Sage Publications, Beverly Hill 1986.
30. Finkelhor, D.: "Risk factors in the sexual victimization of children" C.A.W. Vol. 4, N° 4 1980.
31. Freud, A.: "Le normal et le pathologique chez l' enfant" éd. Gallimard, Paris 1968.
32. Freud, A.: "Το Εγώ και οι μηχανισμοί άμυνας" εκ. Καστανιώτης, Αθήνα 1978.
33. Freud, S.: "Etudes sur l' hystérie" éd. PUF, Paris 1956.
34. Freud, S.: "Esquisse d' une psychologie scientifique" in "La naissance de la psychanalyse" éd. PUF, Paris 1956.
35. Freud, S.: "Trois essais sur la théorie de la sexualité" éd. Idées - Gallimard, Paris 1962.
36. Freud, S.: "La morale sexuelle "civilisée" et la maladie nerveuse des temps modernes" in "La vie sexuelle" éd. PUF, Paris 1969.
37. Freud, S.: "Cinq leçons sur la psychanalyse" éd. P. b. Payot, Paris 1979.
38. Freud, S.: "Un souvenir d' enfance de Leonard de Vinci" éd. Gallimard, Paris 1927.
39. Freud, S.: "Remarques psychanalytiques sur l' autobiographie d' un cas de paranoia: Le Président Schreber" in "Cinq psychanalyses" éd. PUF, Paris 1954.
40. Freud, S.: "Contributions à la psychologie de la vie amoureuse" in "La vie sexuelle" éd. PUF, Paris 1969.
41. Freud, S.: "Pour introduire le narcissisme" in "La vie sexuelle" éd. PUF, Paris 1969.
42. Freud, S.: "Les pulsions et leurs destins" in "Métopsychologie" éd. Gallimard, Paris 1952.
43. Freud, S.: "Introduction à la psychanalyse" éd. Payot, Paris 1951.
44. Freud, S.: "Sur les transformations des pulsions, particulièrement dans l' érotisme anal" in "La vie sexuelle" éd. PUF, Paris 1969.
45. Freud, S.: "On bat un enfant" in "Névrose, psychose et perversion" éd. PUF, Paris 1981.
46. Freud, S.: "Au-delà du principe de plaisir" in Essais de psychanalyse" éd. Payot, Paris 1951.
47. Freud, S.: "Sur la psychogenèse d' un cas d' homosexualité féminine" in "Névrose, psychose et perversion" éd. PUF, Paris 1981.
48. Freud, S.: "L' homme aux loups" in "Cinq psychanalyses" éd. PUF, Paris 1954.

49. Freud, S.: "Le moi et le Soi" in "Essais de psychanalyse", éd. Payot, Paris 1951.
50. Freud, S.: "Le problème économique du masochisme" in "Névrose, psychose et perversion" éd. PUF, Paris 1981.
51. Freud, S.: "Sur la sexualité féminine" in "La vie sexuelle" éd. PUF, Paris 1969.
52. Freud, S.: "La féminité" in "Nouvelles conférences sur la psychanalyse" éd. Idées - Gallimard, Paris 1936.
53. Furniss, T.: "Family process in the treatment of intrafamilial child sexual abuse". J. of family therapy 1983, n° 5.
54. Gaddini, R.: "Incest as a developmental failure" Child Abuse and Neglect N° 7 1983.
55. Green, A.: "Pour une nosographie psychanalytique freudienne". Conférence donnée à l' Institut psychanalytique de Paris 18/12/1962.
56. Grunberger, B.: "Preliminaire à une étude topique du narcissisme" R.F.P., N° 22 1958.
57. Gruyer, F., Fadier, M., Sabourin, P.: "La violence impensable" éd. Nathan, Paris 1991.
58. Καστοριάδης, Κ.: "Για την αυτονομία και την απελευθέρωση του Εγώ" Συνέντευξη εφημ. "Ελευθεροτυπία" 12/10/1997.
59. Kempe, H.: "The battered child syndrome" ed. J.A.M.A. 181, 1962.
60. Kempe, H. and Kempe R.: "Child Abuse" Press-Fontana 1978.
61. Keruberg, O.: "Border-line personality organization" J. Amer. Psychoanal. Ass., 15, 1962.
62. Klein, M.: "Les premiers stades du complexe d' Oedipe" R.F.P., n° 4, 1930.
63. Klein, M.: "La psychanalyse des enfants" éd. PUF Paris 1966.
64. Klein, M.: "Notes sur quelques mécanismes schiroides" in "Développements de la psychanalyse" éd. PUF, Paris 1966.
65. Kohut, H.: "Réévaluation des relations d' objet-soi du soi" in "Analyse et guérison" éd. PUF, Paris 1991.
66. Lacan, J.: "Le stade du miroir comme formateur de la fonction du Je telle qu' elle nous est révélée dans l' expérience psychanalytique" in "Ecris" éd. Seuil, Paris 1966.
67. Lacan, J.: "L' agressivité en Psychanalyse" in "Ecris" éd. Seuil, Paris 1966.
68. Laplanche, J.: "Vie et Mort en Psychanalyse" éd. Champs Flammarion, Paris 1970.
69. Laplanche, J.: "Nouveaux fondements pour la psychanalyse" éd. PUF, Paris 1987.
70. Laplanche, J., Pontalis, J.B.: "Vocabulaire de la Psychanalyse" éd. PUF, Paris 1967.
71. Lanouzière, J.: "Histoire secrète de la séduction" éd. PUF, Paris 1991.
72. Lebovici, S., Soulé, M.: "La connaissance de l' enfant par la psychanalyse" éd. PUF, Paris 1970.

73. Lebovici, S., Diatkine, S.: "Contribution à la compréhension et au traitement de la mélancolie", *Evolution psychiatrique*, n° 3 1955.
74. Lebovici, S., Diatkine, S.: "La relation objectale chez l' enfant" *Psychiatrie de l' enfant*, 3, n° 1 1961.
75. Lebovici, S.: "La théorie de l' attachement et la métapsychologie freudienne" *Devenir*, Vol 4, N° 4, 1992.
76. Lampo, A., Marjan, M.: "Le rôle du médecin confident face aux problèmes des services sexuels" in "Enfants maltraités" AFIREM 1987.
77. Λίποβατς, Θ.: "Το Όνομα του Πατέρα" Περ. "Τετράδια Ψυχιατρικής" N° 19, 1988.
78. Lustin, J.J.: "Clinique infantile" in "Psychologie pathologique" éd. Masson, Paris 1982.
79. Mannoni, M.: "Η θεωρία ως επινόηση" εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1993.
80. Male, P.: "Les préschizophrénies de l' adolescence", *Evolution psychiatrique*, N° 2, 1958.
81. Masson, J.: "Le réel escamoté. Le renouement des Freud à la théorie de séduction", éd. Aubier, Paris 1984.
82. Μπακαλάκη, Α.: "Εμπειρίες και συμπεράσματα από το ιστορικό αρχείο της παιδικής ηλικίας", στο, "Οικογένεια. Παιδική Προστασία. Κοινωνική Πολιτική" εκ. Ι.Υ.Π. Αθήνα 1993.
83. Νάκου, Σ.: "Κακοποίηση και παραμέληση παιδιών: Ιστορική αναδρομή", στο, "Κακοποίηση, Παραμέληση παιδιών" εκδ. Ι.Υ.Π., Αθήνα 1987.
84. Nache, S.: "Les états dépressifs, étude psychanalytique" *R.F.P.* 23, n° 5, 1959.
85. Nache, S.: "Le masochisme" éd. P.b. Payot, Paris 1965.
86. Pasche, F.: "Intervention sur la névrose narcissique", *R.F.P.*, 19, n° 3, 1955.
87. Pichot, F.: "Elements du diagnostic pour les adolescents et troubles associés. Protocole d' accueil et de prise en charge" éd. AFIREM 1987.
88. Racamier, P.: "Etude des frustrations précoces", *R.F.P.*, 17, n° 3, 1953.
89. Racamier, P.: "Les schizophrènes", éd. P. b. Payot, Paris 1980.
90. Ρήγα, Α.Β., Μπεχράκης, Θ.: "Μαρία Τ.. ιστορία ζωής. Ψυχοβιογραφική προσέγγιση" εκδ. Μαυρομάτη Αθήνα 1991.
91. Rouyer, M., Drouet, M.: "Dynamique de la famille incestueuse" in "Enfants Maltraités" AFIREM 1986.
92. Rouyer, M.: "Psychopathologie de la maltraitance" in "L' enfant maltraité" éd. Fleurus, Paris 1993.
93. Rouyer, M., Girodet, D.: "Abus sexuels" in "L' enfant maltraité" éd. Fleuru, Paris 1993.
94. Sherrer, P.: "L' inceste dans la famille", *Nouv. rev. Ethnopsychiatr.* 1985, 3.
95. Straus, P.: "Quelques données epidemiologiques anglosaxonnes sur les abus sexuels" AFIREM, 1987.

96. Sloan, M.: "Typology for parents of abused children" Child Abuse and Neglect 1983.
97. Συνέδριο Rio de Janeiro.: VII Congrès International sur l' enfance Maltraitée. AFIREM 1988.
98. Tesone, E.: "Réflexions sur la prévention des mauvais traitements à enfants, à partir d' un service d' aide psychologique par téléphone" AFIREM 1988.
99. Τσιάντης, Γ.: "Σωματική κακοποίηση - παραμέληση και ψυχική υγεία", στο, "Κακοποίηση παραμέληση παιδιών" εκδ. Ι.Υ.Π., Αθήνα 1987.
100. Winnicott, D.: "De la pédiatrie à la psychanalyse" éd. Payot, Paris 1969.
101. Winnicott, D.: "L' enfant et sa famille. Les premières relations" éd. Payot Paris 1971.

Παράρτημα

Αποσπάσματα - θεματικές ενότητες των δέκα (10) περιπτώσεων

- 1η Περιγραφή της σεξουαλικής παραβίασης
- 2η Πως η μητέρα αντιλαμβανόταν το γεγονός της σεξουαλικής παραβίασης του παιδιού της
- 3η Η μητέρα
- 4η Ο πατέρας
- 5η Οι γονείς
- 6η Η οικογένεια
- 7η Η πεθερά
- 8η Γνωριμία με σύζυγο - Έγγαμος ζωή
- 9η Σεξουαλικότητα της μητέρας - Σεξουαλική σχέση με σύζυγο-σύντροφο
- 10η Η ηθική της μητέρας
- 11η Σύζυγος-άντρες
- 12η Η κοινωνική ζωή της μητέρας
- 13η Περιγεννητική περίοδος
- 14η Σχέσεις της μητέρας με το παιδί
- 15η Η σχέση της μητέρας με το χρήμα-ιδιοκτησία
- 16η Η αιμομιξία ως συζήτηση ανάμεσα στο ζευγάρι (σύζυγος αιμομίκτης)
- 17η Η σχέση της μητέρας με τον αιμομίκτη εκτός οικογενείας
- 18η Η μητέρα αυτοχαρακτηρίζεται

1η Περιγραφή Σεξ. Παρ.

Περίπτωση Α:

"Πολλές φορές ο άντρας μου σηκώνεται στις 2:00-3:00 το πρωί..... Κατεβαίνει λοιπόν το βράδυ, μπορεί να γίνει αυτό και δύο και τρεις φορές μέσα στη νύχτα, σηκώνεται πηγαίνει στο δωμάτιο του παιδιού, το σηκώνει από το κεφάλι, και το φιλάει στο στόμα παθητικά. Όχι ένα φιλή διαρκείας αλλά όπως το έχει έτσι το παιδί σε όλο το πρόσωπο και οπωσδήποτε περνάει από το στόμα ...του λέει σ' αγαπάω σε λατρεύω, θα πεθάνω δεν μπορώ χωρίς εσένα κ.λ.π. Αυτό είναι το ένα σύμπτωμα ας πούμε το χοντρό του.....Πολλές φορές του σηκώνει το μπλουζάκι και τον γαργαλάει, τον χαϊδεύει στο στήθος. Αυτό μπορεί να είναι βέβαια παιχνιδιάστικο, δεν ξέρω.....Αλλες φορές, μπροστά σε κόσμο, όταν κάνει κάποια αταξία ...του κατεβάζει το βρακάκι και τον χτυπάει τον εξευτελίζει. Τον βάζει μπρούμητα επάνω του και τον χτυπάει στο πισινό και εκείνος γελάει, έχει μια αίσθηση ικανοποίησης ...τον φοβερίζει και του λέει τώρα θα τιμωρηθείς, τώρα θα τιμωρηθείς και το ετοιμάζει και ψυχολογικά.....Μια φορά το είδα αυτό, τον είχε φιλήσει στις ρώγες.....Μου είχε ζητήσει (ο γιός της) πριν από τρεις-τέσσερις μήνες να τον χαϊδέψω πίσω όπως του κάνει ο μπαμπάς και του αρέσει.....Ο άντρας μου παίρνει το παιδί μαζί του στην W.C. Πηγαίνει εκείνος στο W.C. για να ουρήσει και παίρνει και το παιδί μαζί του και του λέει να σου δείξω πως. Πολλές φορές κάνουνε και μπάνιο μαζί. Τον έπειρνε και από μωρό και του έκανε μπάνιο μαζί του ...τον έχω δει πολλές φορές να τον παίρνει μόνος του, δηλ. Να τον τραβάει να μπαίνει μέσα (στο μπάνιο).....Του είχε κατεβάσει το κυλοτάκι και τον χτυπούσε στον πισινό (στο πάρκο)"

Περίπτωση Β:

"...μια ιστορία αιμομιξίας η οποία κρατούσε από όταν το παιδί μου ήταν περίπου 7 χρ. Την Μ. Πέμπτη του '91 της λέω να έρθει μετά την εκκλησία σπίτι κατ' ευθείαν. 'Ηθελα να δω αν θα το τηρήσει... Πήγα στο δωμάτιο της και της λέω: "ότι σε απασχολεί πες το μου να το μοιραστούμε" μου λέει "Από πότε έχεις να κάνεις σεξ με τον μπαμπά;" Λέω: "την περασμένη βδομάδα". Σοκαρίστηκα με την ερώτηση. Λέω: "γιατί ενδιαφέρεσαι;" Μου λέει: "γιατί εγώ έχω σχέσεις με τον μπαμπά" Ααα! Εγώ".....Εδώ έγινε η έναρξη του κακού (Αθήνα) σε μια περίοδο που έμεινα έγκυος στο 3ο παιδί και έμεινα στο κρεβάτι 4 μήνες μέχρι να γεννήσω.....(ο σύζυγος) Παραδέχτηκε στα 2 πρόσωπα αυτά τα επίσημα αλλά και σε φίλους με κλάματα και έλεγε ότι είμαι ελεύθερος χάρη στη γυναίκα μου. Παραδέχτηκε ότι είχε σχέσεις με τη κόρη του. Σεξουαλική, αιμομικτική".

Περίπτωση Γ:

"Το πείραζε σε κάποιο συγκεκριμένο σημείο.....Ημουν έγκυος στον γιό μου 5 μην. Και η κόρη μου παραπονέθηκε ότι είχε τσούξιμο στο πουλάκι της. Ήταν τότε 5 χρ.....Το πουλάκι της ήταν κόκκινο.....Πριν είχα δει την κίνηση που έκανε αυτός. Η μικρή, "το παιδί", έμπαινε στη μέση του κρεβατιού ανάμεσά μας και εκείνος το τσίμπησε. Το παιδί φώναξε.....Ο (γιατρός) με συμβούλεψε να πάω στο "Παίδων".....Εκείνος το τσίμπησε το παιδί και το παιδί έκλαιγε και φώναζε.....Μια άλλη μέρα σφουγγάριζα τη σκάλα και το παιδί τσίριζε μέσα. Του είχε κατεβάσει και το κυλοτάκι του.....Πέρασαν 5 μήνες και το κακό συνεχιζόταν.....Είχα πέσει για μεσημέρι μια μέρα κι έγινε πάλι το ίδιο. Έπεσε το παιδί ανάμεσά μας στο κρεβάτι κι εκείνος πάλι το τσίμπησε στο 'σημείο'..... το παραδέχεται σε όλους και στ' αδέρφια του και

την μητέρα μου.....Λέει, ναι την πείραζα. Δεν απαντάει γιατί το έκανε. Σκύβει το κεφάλι και δεν μιλάει".

Περίπτωση Δ:

"είναι τόσο χυδαία και τόσο πρόστυχα που δεν μπορώ να τα πώ σ'έναν άντρα.....Είμασταν οι δυο μας στο σπίτι (μητέρα-κόρη) και λέω "βρε Σ. Εχεις κάτι που σε απασχολεί"... Η κόρη μου είπε... Μαμά θέλω να σου πω κάτι αλλά ντρέπομαι.....Αρχισε να με ερεθίζει μαμά, με χαίδεψε - (όλα αυτά γινόντουσαν) όταν έλειπα στη δουλειά και εκείνος είχε άδεια.....Η κόρη μου να μου λέει: "Με έχει πρήξει βρε μαμά, να μου λέει τα ίδια και τα ίδια και να με ενοχλεί". Πριν ένα μήνα της ήρθε περίοδος και της είπε: Αν νοιώσεις την ανάγκη, να κάνουμε έρωτα.....Η μικρή λέει ότι ο πατέρας της αγρίευε τόσο πολύ και τον φοβότανε, τον έτρεμε ότι θα τα σπάσει και ότι θα χτυπήσει τη μητέρα.....Κάτι είχε πάρει το μάτι μου ένα βράδυ το καλοκαίρι όπου καθόντουσαν μαζί και έβλεπαν T.V. Αυτό με έκανε και μετά έπιασα την κόρη μου και την ρώτησα.....Βέβαια η κόρη μου, μου είπε ότι έγιναν πράγματα πάρα πολύ άσχημα. Της ζητούσε και του έκανε πράγματα τόσο χυδαία και τόσο πρόστυχα. Δεν μπορώ να μιλήσω γι αυτά.....Το άσχημο είναι ότι από ένα σημείο και μετά του παιδιού του άρεσε, ερεθιζόταν απ' όλη αυτή την κατάσταση".

Περίπτωση Ε:

"Οι υπόνοιες είναι ότι ...κοιμούνται και μαζί, εκεί που το παίρνει.....Το περιστατικό που είδα εγώ και άρχισαν οι υποψίες μου ήταν: μια μέρα βλέπαμε T.V. και όπως κάθομαι εγώ στον καναπέ την έχω επάνω μου κοιτώντας και εκείνη προς την T.V.....Το κοριτσάκι είναι 4,5 χρ. είχε ανοιγμένα τα πόδια της

και όπως εγώ την είχα αγκαλιασμένη μου παίρνει το χέρι και μου το κατευθύνει εδώ (στο γεννητικό όργανο). Εγώ τρόμαξα, το τράβηξα και προσπάθησα να κατευθύνω το χέρι μου να μη δώσω βάση σ' αυτό, εκείνη επέμενε πάλι τράβηξα το χέρι μου μέχρι που στο τέλος έβαλε εκείνη το δικό της το χέρι και άρχισε και τριβόταν και κάτι τέτοια.....την ρώτησα.....Την ρώτησα. Γιατί Α'. ποιός; Και μου απαντάει ο πατέρας μου, με χαϊδεύει εκεί.....Εσύ το ζητάς; όχι εκείνος το θέλει. ...μόνο εσύ με φιλάς στα μάγουλα στο πρόσωπο.....Όπως την έπλενα μου λέει πονάω-πονάω δεν μπορώ. Την ξαπλώνω, ανοίγω τα πόδια της και μάλιστα στα χείλια και ήταν κατακόκκινο το παιδί ...λέω τι είναι αυτό δεν έχουμε πει ότι όταν χτυπάς πρέπει να λες στη μαμά τι συμβαίνει; Μου λέει όχι, είναι κάτι άλλο δεν μπορώ να σου πω".

Περίπτωση ΣΤ:

"Όταν πρωτοέκανε εκείνος χειρονομία η Α'. ήταν στα 15 της χρόνια και μου είπε - μαμά ο θεός, όπως τον αποκαλούσαμε, μου χαϊδεύει το στήθος.....Λέω Α'. αλήθεια;.....Την έδερνε την Α'. πάρα πολύ, την φοβέριζε, την έλεγε τρελλή.....Κράτησε αυτή η υπόθεση 4 χρόνια.....Μέχρι να πάω στο σ/μάρκετ αυτός το είχε κάνει στο παιδί.....Η Α'. μου λέει: μαμά εσύ ήσουν μέσα, έπλενες πιάτα κι αυτός με χάριδευε στο στήθος και από κάτω... Πήγαινες να κάνεις μπάνιο και ερχότανε έξω από το λουτρό και κοίταγε να βεβαιωθεί για να προλάβει να χαϊδολογήσει το κορίτσι.....μαμά έφευγες και την φώναζε στο κρεβάτι. Η Α'. πήγαινε. Σηκωνότανε εκείνος και πήγαινε στο κρεβάτι του παιδιού και μάλιστα το κρεβάτι είχε σπάσει στα πλαϊνά που ακουμπούν σε σανίδες.....συχνά του έλεγε: ξέρεις εσύ.....Με πιάνει μου λέει και με ακουμπάει από πίσω και μου λέει "χύνω, χύνω" και πήρε λέει τη φανέλα του και με σκούπισε".

Περίπτωση Ζ:

"Της ζήτησε να του γλύψει το πουλί του.....Κάποια στιγμή πήρε τηλέφωνο η αδερφή μου στο σπίτι να δει τι κάνουν τα παιδιά και της το είπε και το έχει πει και στο αδελφάκι της.....Η κόρη μου της είπε ότι είχε συμβεί και της εξιστόρησε ένα σωρό γεγονότα.....Συζητήσαμε ήρεμα (με το παιδί) και έβγαλα το συμπέρασμα ότι αυτό άρχισε να συμβαίνει πριν 1 χρόνο.....Το παιδί λέει ότι το φώναξε κάποια στιγμή στο σπίτι του, που πήγαινε έτσι κι αλλιώς για να πιεί νερό, να πάει W.C. Εκεί άρχισε να την χαϊδεύει, να την φιλάει στο στόμα και επειδή αντιδρούσε της κράταγε το χέρι της, της κατέβαζε το σορτσάκι και το βρακάκι της και την χαϊδευε, μπρος-πίσω. Της σήκωσε το μπλουζάκι και την χαϊδευε στο στήθος. Της έβαλε το δάκτυλο στο πουλάκι της και από πίσω. Πονούσε λιγάκι. Αυτό έγινε πέρσι.....(ο θείος) Επειδή φοβόταν μη μας το πει ...της είπε ότι αυτό είναι το μυστικό μας και δεν πρέπει να το πεις σε κανέναν και αν το πεις θα γίνει μεγάλο κακό, και εσύ θα γίνεις μια ωραία γυναίκα.....Οτι σου κάνω τώρα εγώ θα το κάνεις και μόνη σου όταν πας στο σπίτι σου στο δωμάτιό σου, πράγμα που θα σου κάνει πολύ καλό και έτσι θα μεγαλώσεις.....Κάθε φορά που πήγαινε της έλεγε έλα επάνω. Το έβαζε σε κάποιο δωμάτιο.....Επειδή έχουμε πολύ καλές σχέσεις με τα παιδιά μας μπόρεσα και την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε. Είμαστε αγαπημένοι με τον σύζυγό μου.....Μου είπε ότι δεν ήθελα να στο πω μη γίνει κάποιο κακό.....Οταν έμαθε για το άλλο παιδάκι πήρε αμέσως την αδελφή μου τηλέφωνο για να το πει.....Το παιδί περίμενε να με δει, να δει πως θα το κοιτάξω και αφού με είδε ήρεμη μου εξιστόρησε διάφορα πράγματα. Την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε. Γιατί δεν ήξερα τι θα μου συμβεί, είπε. Ακόμα και τώρα δεν ξέρω. Μπορεί να το πείτε σ' αυτόν και αυτός να σας πείσει ότι φταίω εγώ".

Περίπτωση Η:

"...η κόρη μου μου είπε ότι ο κουνιάδος μου από ηλικίας περίπου 7-8 χρ. 1988 της έδειχνε περιοδικά με πορνογραφικό υλικό και την έβαζε να του το κάνει.....Της έδινε τσιγάρο να καπνίσει και μετά το χρησιμοποιούσε ως εκβιασμό, ώστε να μη μας πει τίποτα.....Δεν ήθελε να μένει μόνη με το θείο.....Δεν ήθελε να μένει στο όδιο δωμάτιο όταν εκείνος ερχόταν.....Μου έκανε εντύπωση ότι μίλησε πρώτα σ' εκείνον αλλά δεν την πίστεψε.....Νόμιζα, είπε εκείνος, ότι ήταν στη φαντασία σου.....Φοβόταν να μιλήσει και σε μένα διότι δεν θα την πίστευα".

Περίπτωση Θ:

"Πριν από 6 βδομάδες είχα πει στη μικρή ότι θ' αργήσω να την πάρω από το σχολείο. Πήγε να την πάρει η φίλη μου από το σχολείο. Δεν ξέρω πως ήρθε η συζήτηση, δεν μου είπε λεπτομέρειες και της είπε, λέει, ότι κοιμάται με τον μπαμπά της, ότι θέλει ο μπαμπάς να την παίρνει στο κρεβάτι και να την χαϊδεύει. Η φίλη μου την ρώτησε αν την χαϊδευε στα μαλλιά.....Η φίλη μου μου είπε πως της είπε ότι την χαϊδευε στο πουλάκι της. Γι αυτό και το μικρό πονηρεύτηκε.....Εβαζε το δάκτυλό του και έκανε αυτή την τριβή.....Τώρα πήγε πάλι να την ξαναπειράξει τη μικρή και του είπε μπαμπά δεν είναι σωστό. Μου είπε όμως ότι της είπε να μην μου πει τίποτα γιατί θα στείλει κλητήρα να την πάρει από μένα.....Από το καλοκαίρι η μικρή την είδα ότι είχε πονηρέψει και ντρεπόταν. Από κει και πέρα δεν μου είπε τίποτα. Το μόνο που μου είπε ήταν ότι είχε φαγούρα και της έβαζα ταλκ.....Ντρεπόταν στο μπάνιο".

Περίπτωση Ι:

"Της λέω μήπως θέλεις να μιλήσεις με μια Κ.Λ. Όχι μου λέει. Θέλω να

ξεχάσω. Της λέω μπορεί να σε βοηθήσει να ξεκαθαρίσεις και να ξεχάσεις πιο εύκολα. Μου λέει, δεν ξέρω, ότι λες εσύ. Εσύ αποφασίζεις. Της λέω, εγώ θα νοιώσω πιο καλά. Μου λέει εντάξει θα μιλήσω μαζί της.....Το καλοκαίρι είχαμε πάει για W.C. στο Π.Ρ. Η Ο. βγήκε με μια παρέα κορίτσια και αγόρια σε Ντίσκο. Εκεί την ενοχλούσαν τα αγόρια τα αισθανόταν πολύ κοντά, ανώριμα. Το βράδυ είδε ένα όνειρο: Ήταν στο κρεβάτι στο σπίτι του Μ. Μετά ότι ήταν μαζί με τον Μ. στο σαλόνι και εκείνος της χάιδευε το πόδι πολύ-πολύ.....Στη συζήτηση μαζί μου η Ο. μου είπε ότι θυμάται να έγινε πράγματι κάτι τέτοιο όταν ήταν σε ηλικία 6 χρ. Λέει ότι καταλάβαινε τι γινόταν αλλά δεν μπορούσε να αντιδράσει. Μετά θυμάται ότι τα σεντόνια κοκκίνησαν και ύστερα δεν θυμάται τίποτα. Όταν τα θυμάται αυτά θέλει να τα διώξει θέλει να κάνει ντους να ξεπλυθεί".

2η Αξιολόγηση της αιμομ. Πράξης από μητέρα

Περίπτωση Α:

"Έχω κάποιες ανησυχίες και δεν ξέρω κατά πόσο είναι δική μου ερμηνεία είναι σωστή ...φοβάμαι ότι συμβαίνουν κάποια πράγματα αλλά θα ήθελα να δείτε και εσείς το παιδί για να καταλάβετε ...θα ήθελα να ξεκαθαριστεί... Αυτό που θα ήθελα και θα ευχόμουν να είναι να υπάρχει κάποιο μικρό πρόβλημα και με κάποια σύσταση να μη χρειαστεί, να μη δημιουργηθεί τέτοιο πρόβλημα (να βλέπει ο σύζυγος κανονικά το παιδί).....υπάρχουν και μερικά που συμβαίνουν, είναι κάτι που μπορεί να είναι στο μυαλό μου. Οι προεκτάσεις που του έχω δώσει εγώ δεν ξέρω κατά πόσο ισχύουν... Πολλές φορές το θεωρούσα παιχνίδι, του τραβάει τα χέρια έτσι ψηλά και το γαργαλάει μέχρι να βάλει τα κλάματα. Και το παιδί τον σπρώχνει νοιώθει φοβερή δυσκολία, αυτό το βλέπω πολύ έντονα.....Ήταν και ο λόγος που χώρισε με προηγούμενες σχέσεις του αυτός (έβλεπε παιδιά άλλων στο δρόμο)... το φιλάει στο στόμα σχεδόν πάντα όταν βλέπει ότι η μαμά δεν κοιτάει το γυρίζει τούμπα, το παίρνει αγκαλίτσα κάνει διάφορα που δείχνουν ότι έχει μια υπερβολική αδυναμία στο παιδί.....στα βαφτίσια της κουμπάρας ...πήρε το παιδί από τον παπά και άρχισε να το φιλάει στον πωπό μπροστά στον κόσμο και έλεγε δεν αντέχω να περιμένω, δεν αντέχω. Όλοι το πήραν σαν αστείο. Εγώ όμως που είχα τη μύγα... Έγινε και τη μια και την άλλη φορά, την πρώτη φορά το πήρε από τις κυρίες που το αλάζανε.....έλεγα ότι επειδή έχει μεγάλη αδυναμία στα παιδιά... Πολλές φορές πηγαίναμε σε φίλους 12 και 1 π.μ. μόνο και μόνο για να φιλήσει το μωρό να δει το μωρό, δεν άντεχε δεν μπορούσε να κάνει χωρίς αυτό.....Πολλές φορές και τώρα από τότε που γεννήθηκε το παιδί δεν μπορέσαμε ποτέ να πάμε κάπου και να μην γυρίσουμε την επομένη ή το ίδιο

βράδυ από το άγχος του να δει το παιδί.....Μου είχε πει πάρα πολλές φορές ότι ζει μέσω του παιδιού.....Εγώ δεν μπορούσα ποτέ να διανοηθώ ότι ο άντρας μου θα μπορούσε ποτέ να κάνει τέτοιο πράγμα δηλ. να βάλει χέρι ή οτιδήποτε τον ρώτησα να δω τι συμβαίνει και μου είπε ότι "τον έχω σκουπίσει δυο-τρεις φορές και μου είπε ότι του αρέσει" (Εγώ είπα) "Λοιπόν τέρμα το σκούπισμα όταν κάνει μπάνιο θα σκουπίζεται μόνος του όπως μπορεί.....(ο μικρός).....βάζει το χέρι του μόνος του πίσω και γελάει.....Δεν ξέρω πόσο σοβαρά βρίσκετε αυτά τα σημεία. Εγώ τα ερμηνεύω.....Πως αντιδράω εγώ όταν τα κάνει αυτά; Ή τον σκουντάω ή τον κοιτάζω με κάποιο τρόπο συνθηματικό ώστε να μην καταλαβαίνει το παιδί ή πολλές φορές του το λέω και μπροστά στο παιδί.....Τον είχε βγάλει στην πλατεία του είχε κατεβάσει το κυλοτάκι και τον έδερνε".

Περίπτωση Β:

"Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι σοβαρό.....Πριν 1 1/2 χρ. έμαθα ότι το μεγάλο μου παιδί υπέφερε σιωπηλά έναν μεγάλο.....Σαν μητέρα τρόμαξα και σοκαρίστηκα. Βρέθηκα εντελώς μόνη.....Μόλις το έμαθα πήγα το παιδί στη μητέρα μου που μένει κοντά στο σπίτι.....Εδιωξα από το σπίτι το σύζυγο.....Ετρεξα σε ψυχιάτρους γιατί σκέφτηκα ότι μόνο ειδικοί θα μπορούσαν να με βοηθήσουν.....Ηθελα όχι να σβήσω το πρόβλήμα όπως θέλει ο άντρας μου ούτε να το σκεπάσω.....Ηθελα να θεραπεύσω το παιδί. Αυτό θέλω.....Στον δικηγόρο είπα ότι χρειαζόμαστε πόρους επιβίωσης.....κάναμε μια συμβιβαστική πράξη της καταγγελίας, να μη χωρίσω, να μη γίνει το μπαμ γιατί η εκτίναξη η νομική θεωρώ ότι είναι περισσότερο εκδιωκτική.....Σέβομαι το νόμο αλλά ψυχολογικά και οικονομικά δεν τα καλύπτω.....Θα ήμουν ανίσχυρη οικονομικά με ένα παιδί θύμα.....Αυτόν τον

καιρό όμως αισθάνθηκα την ανάγκη να επικοινωνήσω με κάποιους σαν εσάς που να μπορούν να νοιώσουν κάποιους παλμούς μέσα σ' αυτή την ιστορία.....Έχει γίνει μια αιμομικτική πράξη.....Ο άνθρωπος αυτός που δεν μπορώ να τον πω πατέρα βίαζε σεξουαλικά κατ' εξακολούθηση επί χρόνια τη κόρη μου.....Τη πράξη του τη θεωρώ γενοκτονία.....Πήγαινε (ο σύζυγος) με κάτι γυναίκες που είχαν το γεννητικό τους όργανο ξυρισμένο.....Υπήρχε παιδεραστία".

Περίπτωση Γ:

"Μου μπήκαν ψίλοι στ' αυτιά. Φοβήθηκα μήπως μου βιάσει το παιδί.....Σκέφθηκα μήπως είχε ουρολοίμωξη και την πήγα για εξετάσεις αλλά δεν βρέθηκε τίποτα.....Εγώ πάω στο σπίτι και του λέω κοίτα Π. αυτό που κάνεις σ' αυτό το σημείο δεν κάνει. Για λίγο καιρό ηρέμησε μετά όμως πάλι τα ίδια.....Του 'βαλα και πάλι τις φωνές.....Για κάποιο διάστημα έκανα τη χαζή ότι δεν ακούω.....Γιατί το έκανες; τον ρωτάω. Θέλεις να το πηδήξεις; Θα σε πάω στον εισαγγελέα.....Το λέω και στην αδελφή μου... Το λέω στα αδέρφια του και στους γονείς μου.....Φοβάμαι μη μου κάνει το κακό, μη το βιάσει το προαισθάνομαι.....Με τον άνδρα μου το σεξουαλικό ήταν το βασικό μας πρόβλημα.... 'Ηταν πάντα βίαιος..."

Περίπτωση Δ:

"Ο ίδιος το εξήγησε. 'Ελεγε στο παιδί αφού η μαμά σου δεν κάνει έρωτα μαζί μου, γι αυτό το πληρώνεις εσύ, δεν είναι τίποτα κακό.....Είναι κανένας χρόνος. Γινόταν όταν έλειπα.....Το παιδί μου είπε να μείνουν αυτά μεταξύ μας.....Επεσε στην αντίληψή μου κάτι, το καλοκαίρι ένα βράδυ όπου έβλεπαν Τ.Β. ο άντρας μου φάνηκε ότι την χάιδευε στα γεννητικά όργανα. Αυτό που

είδα δεν μου άρεσε.....Η Σ. Την επομένη μέρα το δέχτηκε ότι έτσι γινόταν.....Μετά το επεισόδιο με την Τ.Υ. του είπα να φύγει από το σπίτι και έφυγε.....Ο άντρας μου πίστευε ότι επειδή δεν είχα πάει με άλλους άνδρες ήμουν άπειρη. Ποτέ δεν ήτα καλή η σεξουαλική μας ζωή.....Ηταν βίαιος με υποτιμούσε".

Περίπτωση Ε:

"Το κοριτσάκι είναι 4 1/2 χρ., είχε τα πόδια ανοιγμένα και όπως εγώ την είχα αγκαλιασμένη μου παίρνει το χέρι και μου το κατευθύνει εδώ (γεννητικό όργανο) Εγώ τρόμαξα, το τράβηξα και προσπάθησα να κατευθύνω το χέρι μου να μη δώσω βάση σ' αυτό. Εκείνη επέμενε πάλι τράβηξα το χέρι μου μέχρι που στο τέλος έβαλε εκείνη το δικό της χέρι και άρχισε και τριβότανε.....Κοιμούνται και μαζί (πατέρας-κόρη) εκεί που το παίρνει. Ο λόγος που έχω υπόνοιες ότι κάτι συμβαίνει είναι ότι ο σύζυγος είχε ένα πρόβλημα, γρήγορης εκσπερμάτωσης. Οι σχέσεις μας ήτανε μια φορά το χρόνο τόσο αραιές.....Ηθελα να μπορέσω να εξετάσω το παιδί.....Ξέρω ότι όλα τα παιδάκια είναι επιδειξιμανή, αλλά αυτή η επιμονή να μου τραβήξει το χέρι και να μου το πάει εκεί και να μου πει ότι το κάνει ο πατέρας μου και ξέροντας το δικό του πρόβλημα....Εγώ έλεγα και το παιδί ακόμα να εξετάσω, να μην μαθευτεί, γιατί δεν είμαι και σίγουρη εάν συμβαίνει.....Το κρατάει αυτός το παιδί, είναι ένα σπίτι μικρό δεν έχει δωμάτιο για το παιδί. Πολλά βράδυα εδώ και 1 1/2 μήνα όταν ερχότανε ήταν επηρεασμένη, ξύπναγε το βράδυ, μου έλεγε: θέλω τον μπαμπά μου.....Αυτή λοιπόν η υπόνοια ότι λέει το παιδί ότι κοιμούνται μαζί, "ότι με χαϊδεύει και εμένα μου αρέσει" συνεχώς μου ζητάει και μένα και μου λέει: "ο μπαμπάς μου το κάνει και εσύ όχι" Όλα αυτά με έκαναν να σκεφτώ κάποια πράγματα.....Αυτά είναι τα περιστατικά αυτό

δηλαδή το ένα συγκεκριμένο που έκανε".

Περίπτωση ΣΤ:

"Είναι κρίμα μια χαρά κοπέλα με αυτό που της έγινε.....Δεν έπιασα το πρόβλημα που τόσο της φταίει αυτός.....Οπως σας είπα εγώ δεν το απέρριψα, είτε μου ρίχναν ευθύνες, είτε με κατηγοτούσαν εγώ ήθελα να βοηθήσω την Α'.....Δεν πήγαινε το μυαλό μου.....η Α'. απ' όταν το λέει στις κυρίες ...τότε ντρέπομαι.....Αυτό που μου είπε η Α'. εκεί το απέδιδα. Γι αυτό δεν τον χωνεύει έλεγα. Είχε δίκιο όμως το καημένο.....Η Α'. τότε που μου είχε πρωτοπεί αυτό το πράγμα δεν το πίστεψα γιατί φαντάστηκα ότι τον μισεί γιατί έβριζε τον πατέρα της.....Αν το πίστευα ήμουν ικανή να τον διώξω.....Εγώ το μεσημέρι ερχόμουνα για 2,5 ώρες στο παιδάκι και αυτός ήταν κουκουλωμένος στο κρεβάτι. Τώρα που το σκέφτομαι με πιάνει τρέλλα. Ήταν με τη Α'. τόσες ώρες!.....Η κατάσταση της Α'. είχε επιδυνωθεί ίσως γιατί αυτός είχε προχωρήσει πέρα από τα χαϊδολογήματα σε πολύ περισσότερα πράγματα.....μου είπε η Α'. είμαι φαντασιόπληκτη ή αν σου πω κάτι θα το πιστέψεις;.....Τώρα τελευταία που από την εξώπορτα του φώναζε "ανώμαλε", τώρα είχα αρχίσει κι εγώ, δεν ξέρω γιατί, να την πιάνω να την ρωτάω, ίσως γιατί είχε κρυώσει η καρδιά μου αρκετά επειδή τη βάραγε και δεν είχα τη δύναμη να τον διώξω.....έλεγε στις αδελφές του να η Α'. γδύνεται κλπ κι αν γίνει τίποτε η μαμά της ποιόν θα πιστέψει. Θα πιστέψει την Α'. Όλα αυτά μου είχανε κινήσει την περιέργεια.....Πάνω εκεί λέω ας τ' αφήσουμε να νομίζει ότι δεν έχω την απάντηση.....Εκείνο το βράδυ μου είπε ότι αν ήταν στη θέση μου και είχε αμφιβολία θα με έδιωχνε.....Ενα διάστημα η Α'. έμενε στο καμαράκι έξω στην αυλή και μου είπε ότι και εκεί ακόμα πήγαινε να την βρει. Αλλά εμένα τότε δεν πήγαινε ο νους μου. Μου θύμησε η Α'. ότι κάποια φορά τον

βρήκα εκεί και την ρώτησα τι ήθελε.....Μέναν μόνοι τους πολλές ώρες.....Δεν θα το πίστευα το παιδί αν απλώς μου έλεγε ότι είχε γίνει μια-δυο φορές. Εδώ μου λέει γεγονότα ας πούμε και γι αυτό το πιστεύω. Δεν μπορεί να είναι της φαντασίας της.....πήγαινε κοντά του (στο κρεβάτι του μέσα) και καθόντουσαν και τα λέγανε... Ερχόμουνα εγώ του λεγε φύγε Α'. να ρθει η μαμά ...και εκείνος σήκωνε τα σκεπάσματα, ενώ ήταν γυμνός και έλεγε "κοίτα" για να το προκαλέσει το παιδί, να το ερεθίσει.....Ολα αυτά λοιπόν δεν μπορώ να μη τα πιστέψω και να πω ότι είναι της φαντασίας της.....Με τον σύζυγό μου δεν είχαμε πολλά-πολλά ...δεν είχαμε δυνατότητες να είμαστε μόνοι.....Δεν είμαστε και νέοι να έχουμε πολλά-πολλά".

Περίπτωση Ζ:

"Επειδή κάποιοι το αμφισβήτησαν, εγώ δηλώνω ότι είμαι σίγουρη ότι έγινε.....Ισως γι αυτόν τον λόγο βρήκε τον τρόπο να μας μιλήσει.....Οπωσδήποτε το σκέπτεται γιατί σηκώνεται πολλές φορές το βράδυ και μας κάνει ερωτήσεις πάνω σ' αυτό το θέμα.....Ξέρω περιπτώσεις ακόμα και με πατέρα και παιδί αλλά γιατί να συμβεί στο δικό μου παιδί που το περιβάλλον μας δεν είναι τέτοιο.....Δεν σκέφτηκα ποτέ να προσέχω τον πατέρα μου ή τον θείο μου ή φίλους.....Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία το σεξουαλικό για μένα στις σχέσεις μου με το σύζυγο".

Περίπτωση Η:

"Μου είναι δύσκολο να μιλήσω.....μπλοκαρίστηκε στο σχολικό, δεν πήγαινε καλά στα μαθήματα.....Εγώ νόμιζα ήταν ανωριμότητα. Επίσης είχε εκδηλώσει αλλεργία σε όλο της το σώμα.....Δεν ήθελε να μείνει μόνη με το θείο.....Δεν ήθελε να μείνει στο ίδιο δωμάτιο όταν ερχόταν. Παλιότερα όταν ερχόταν ο

κουινιάδος μου στην Α. κοιμόταν μαζί με τα παιδιά στο ίδιο δωμάτιο.....(προσφορά χρημάτων) Μετά κατάλαβα ότι ήταν δελέασμα-προσφορά στο παιδί.....Γι αυτή την περίπτωση έχω την αίσθηση ότι ήταν το σωστό (αυτό που έκανα).....Στη σεξουαλική ικανοποίηση με τον σύζυγό μου υπήρξαν μόνον οι ενοχές και ο φόβος.....Ο κουινιάδος μου ήταν ο αγαπημένος αδελφός του άντρα μου αλλά και σε μένα ήταν πολύ αγαπητός. Μιλούσαμε πάρα πολύ μαζί. Ήταν ο μόνος με τον οποίο μπορούσα να μιλήσω.....Ο κουινιάδος μου είχε υποστεί ο ίδιος σεξουαλική παραβίαση από τον μεγαλύτερό του αδελφό.....Μου ήταν πολύ δύσκολο να πιστέψω ότι ο κουινιάδος μου έκανε κάτι τέτοιο στην κόρη μου".

Περίπτωση Θ:

"Είχα πει ορισμένα πράγματα στη φίλη μου, εκείνη δεν τα πίστευε. Της φανήκανε απίθανα.....Μου είπαν να πάω σε δικηγόρο ή στην αστυνομία, να κάνω αγωγή εναντίον του. Να πάει το παιδί σε ιατροδικαστή. Αλλά να πάει τώρα 6 χρ. παιδάκι σε ιατροδικαστή;.....πριν δεν το πείραζε (κόρη) να δει κάτι τέτοιο (βιασμός στην Τ.Υ.).....Στο μπάνιο χωρίς να την πιάνω με το χέρι μου παρά μόνο με το σφουγγάρι για να την ξεπλύνω στο πουλάκι της την πείραζε. Από πίσω ακόμα και ο πωπός της δεν την πειράζει.....Πιστεύω ότι το όργανο την ενοχλούσε επειδή την πείραζε εκεί.....Εμένα βέβαια μου τα μπουρδούκλωνε. Μια μέρα τη ρώτησα επίμονα, τι σου έκανε κλπ.... Έκλεγε μου έλεγε ότι τσούζει, έχει φαγούρα.....Σκέπτομαι μήπως το παιδί έχει και φαντασιώσεις. Δεν ξέρω.....Εγώ προβληματίστηκα που έφθασε το δάκτυλο. Φοβάμαι μήπως έχει κάποια ανωμαλία σωματική αλλά και το ψυχολογικό.....Εγώ το πρόβλημα δεν το είχα καταλάβει από την αρχή. Άρχισα να το καταλαβαίνω από τότε που την έκανα μπάνιο, αλλά παρ' ολ' αυτά δεν

μου έλεγε. Μου 'λεγε έχω φαγούρα.....Από το καλοκαίρι που την είχε πάρει 1 μήνα άλλαξε συμπεριφορά".

Περίπτωση I:

"...Από τότε σταμάτησε η περιόδός της ...από τότε που έγιναν όλα αυτά τα πράγματα σταμάτησε η περιόδός της 4-5 μήνες.....Μπορεί (να σταμάτησε) λίγο πριν.....Το μυαλό μου πήγε εκεί και έλεγα θα είναι στρες αυτό, τόσους μήνες.....Δεν ξέρω εάν είναι της φαντασίας της δεν νομίζω όμως.....Υπάρχει και κάτι άλλο σημαντικό. 'Όταν η Α'. ήταν 6 χρ. την ίδια περίοδο και μετά την περίοδο του ονείρου εγώ ήμουνα στην Σ. Α' Μ. εκείνη την περίοδο μόλις είχε χωρίσει με την Σ. μετά από δεσμό χρόνων. Ο Μ. έφερε την Α'. στην Σ. Η Α'. μου είπε ότι στη διάρκεια του ταξιδιού ο Μ. την πίεζε στο στήθος. Από τότε δεν τον άφησα ξανά μόνο του μαζί της.....Το 2ο είναι ότι ξέρω ότι δεν έχει κανονικές σχέσεις με τις γυναίκες και το 3ο ότι η Σ. μου είχε πει ότι είναι ικανός για τα πάντα είναι "ανώμαλος".....είναι δεν είναι πρόβλημα της φαντασίας της είναι ένα πρόβλημα και χρειάζεται να το δούμε".

3. Μητέρα

Περίπτωση Α:

"Με τη μητέρα μου η κατάσταση ήτανε άσχημη.....Είναι πολύ δυναμική πολύ αγχώδης... Έχει ο πατέρας ζάχαρο και τον προστατεύει, μη φας ψωμί μη φας εκείνο να φας αυτό.....ήθελε πολύ την κοινωνική προβολή.....Με παίρνει τηλέφωνο και μου λέει κάνε λίγο υπομονή και τι έγινε και δεν τα κατάφερες, δεν ήσουν άξια σύζυγος γιατί αν ήσουν άξια θα το είχες καταφέρει, και κάνε λίγο υπομονή να πουλήσουμε το σπίτι, να πάρουμε τα εκατομμύρια και μετά να φύγεις, εν τω μεταξύ κοίταξε μήπως βρεις και κανέναν άλλο, και να είναι ακόμα καλύτερος από αυτόν για να ζηλεύει αυτός.....κατά τη μαμά μου (το σπίτι-προίκα που πούλησα) το σκοτώσαμε, μας έφυγαν εκατομμύρια.....(Η μητέρα) έχει πολύ δυνατή προσωπικότητα και με έχει επηρεάσει και εμένα από μικρή δεν με άφησε ποτέ να φορέσω αυτό που ήθελα, ποτέ δεν αγόρασα ένα φόρεμα που να αρέσει σε μένα, το καλό ήταν ότι έλεγε εκείνη. 'Η ποτέ δεν έκανα τίποτα γιατί δεν άξιζα τίποτα μου το κοπάναγε αυτό συνέχεια.....Ήτανε δεδομένο ότι η μαμά μου τον εκτιμούσε ήταν γνωστός οικογενειακός φίλος.....Η μητέρα μου, μου είχε εμφυσήσει ένα άγχος /να μπω πρώτη και ...όλη τη νύχτα ήμουν ξύπνια...ένα άγχος μια τρεμούλα φοβερή.....Η μητέρα μου του φέρεται πολύ λάου-λάου, του λέει: κάντε υπομονή και να φέρεστε ωραία τώρα που είσαστε μαζί και οι άνθρωποι είναι πολιτισμένοι.....από μικρή η μάνα μου μου είχε βάλει ότι δεν αξίζω τίποτα και ένας που δεν είναι τίποτα δεν μπορεί να πείσει τον άλλον.....Από πολύ μικρή όταν στο σαλόνι λέγαμε διάφορα είχε την ανάγκη να πω κάτι οτιδήποτε. Μου είχε πει η μητέρα μου γιατί είσαι μουγκή δεν μιλάς, δεν φαίνεσαι κι εσύ και το έβλεπα τόσο σαν πίεση αυτό και έπρεπε να πω κάτι. Όταν φεύγανε όλοι μου

έλεγε γιατί το είπες αυτό. Να σε πάρει η ευχή να σε πάρει. Από τη μια έπρεπε να μιλήσω και από την άλλη ότι και να έλεγα ήταν βλακεία. Είχα πάντα την κακή της κριτική.....Αυτό μου έχει μείνει ακόμα η κριτική της μητέρας μου. Πριν ανοίξω το στόμα μου σκέπτομαι πολύ καλά τι θα πω".

Περίπτωση Β:

"Έχω μια μητέρα χήρα.....Οι γονείς μου ήταν διαζευγμένοι....Μου' λεγε η μάνα μου κάνε κάτι για σένα. Μήπως κρατάει αυτός τίποτα; Πονηρευόταν της έλεγα να μη λέει κουβέντα για τον άντρα μου.....Περισσότερα κενά συνάντησα με τη μητέρα μου.....Έχω τη φωτογραφία του πατριού μου στο σπίτι και η μητέρα μου λέει εμένα δεν μ' έχεις πουθενά.....Η μητέρα μου σου εκφράζει την αγάπη της αλλά δεν σου την αποδεικνύει.....Μερικές φορές την έχω πληγώσει γιατί ότι έχω το λέω κατά πρόσωπο.....(Σχετικά με τη οικονομική βοήθεια προς εκείνη).....η μάνα μου είπε δεν θα χωρίσω εγώ απ' τον άντρα μου.....Όταν έφευγα από την Ν. δεν είπε που πας παιδί μου, μείνε εδώ κοντά μου.....Η μητέρα του και η μητέρα μου ήταν αντιμαχόμενα στρατόπεδα.....Εγώ κάπως έτσι μεγάλωσα...και από τη μάνα μου έχω δεχτεί βάσεις αγάπης.....Η μητέρα μου είχε πάρει διαζύγιο και ξαναπαντρεύτηκε. Βλέπω κάποιες αιτίες που μου έχουν βάλει πάρα πολλά ερωτηματικά".

Περίπτωση Γ:

"Τον ρώτησε η μάνα μου γιατί το κάνει και εκείνος δεν αντέδρασε.....Η μητέρα μου είναι πολύ αυστηρή και με καταπιέζει".

Περίπτωση Δ:

"Η μητέρα είχε προβλήματα από τότε που ήταν 11 χρ.....Η μαμά να μην είναι η

καλή.....Είχα κάποια προαίσθηση, η διαίσθηση της μάνας ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με το παιδί".

Περίπτωση Ε:

"Η μητέρα μου από μικρή πράγμα που και εγώ έχω απωθημένο από τότε, θεωρούσε την αδελφή μου πιο έξυπνη ότι έπαιρνε τα γράμματα και έμένα με χτύπαγε πολλές φορές επειδή δεν έτρωγα, μου έλεγε όταν με διάβαζε, δεν τα παίρνεις εύκολα τα γράμματα δεν είσαι έξυπνη σαν την αδελφή σου.....μετά από κάποια χρόνια ένιωσα ενοχές η μητέρα μου και γίναμε πολύ φίλες, είμαστε πολύ ενωμένες, την θεωρώ την καλύτερή μου φίλη.....Η κάθε μια έχει το δικό της σπίτι...αφού χώρισα τις περισσότερες φορές την έχω μαζί μου για να κρατάει τη μικρή....το πρόβλημα το μεγάλο εκείνου (συζύγου) είναι η μητέρα μου επειδή όταν χωρίσαμε δεν ήταν ότι υπάρχει κάποιος άλλος άντρας που με έκανε να χωρίσω και έτσι έριχνε πάντα το βάρος στη μητέρα μου. Του είχα πει κακώς γιατί η μητέρα μου από την αρχή δεν σε ήθελε, το είχε δείξει ξεκάθαρα αλλά δεν ήτανε εκείνη που ούτε με επηρέασε να μη σε πάρω, ούτε εκείνη που μου έδωσε κάποια αφορμή για να χωρίσω μαζί σου...(ο σύζυγος) έχει κάνει το παιδί να τη μισεί (μητέρα) να της λέει ότι θέλω να πεθάνεις και όταν πεθάνεις εσύ ο πατέρας μου θα έρθει στο σπίτι.....λέω πολλές φορές "ίσως αν μάνα έφευγες να δω τι μπορώ να κάνω".....δεν είχα όμως τη δυνατότητα.....Σκέφτηκα να της πω να φύγει αλλά μετά λέω και γιατί εγώ να διώξω τη μητέρα μου.....Εκείνη μόνη της λέει δεν πειράζει αλλά και εγώ θέλω μια παρέα.....Η μητέρα μου ήταν παθολογικά ζηλιάρη.....Θυμάμαι που είχε γίνει ένας καυγάς και είχε πει η μητέρα μου θα χωρίσουμε και είχε φύγει από το σπίτι για 1-2 μέρες. Αυτό μας είχε επηρεάσει πάρα πολύ.....Με μάλωνε από τότε έγινα πολύ αρνητική και στο σχολείο

είχα πρόβλημα. Ενώ ήξερα το μάθημα όταν με ρωτούσαν σταματούσε το μυαλό μου και δεν μπορούσα να πω μάθημα.....Οι γονείς μου είχανε απ' ότι μου λέει η μητέρα μου μια πολύ ωραία σχέση και στον έρωτα γνωριστήκανε και αγαπηθήκανε. Μόνο που στα 55 χρ. άρχισε κι εκείνη να μη θέλει (να κάνει έρωτα) όχι στα 39 που είμαι εγώ, βέβαια.....Μέναμε μαζί με τη γιαγιά από την μητέρα μου.....Ηθελαν να είμαι αγόρι και η μητέρα μου με έντυνε με αγορίστικα.....-Συνέχεια έκανε τη σύγκριση με την αδελφή μου ίσως γιατί με ήθελε τελικά αγόρι.....Τώρα έχει κολλήσει απάνω μου.....Η συμπεριφορά τότε της μητέρας μου με κάνει να νιώθω σήμερα έτσι (χαμηλή αυτοεκτίμηση) Γιατί λοιπόν κι εγώ το παιδί από μικρό που ήτανε κάπου την πίεζα στο φαγητό πράγμα που εμένα μου κανε κακό. Γιατί μας μένουνε κι εξακολουθούμε κι εμείς να τα κάνουμε;.....Θυμάμαι ότι το γάλα τόπινα γιατί με πίεζε και στο σχολείο το κανα εμετό κάθε μέρα από αντίδραση.....και εμείς εγώ και η μητέρα μου έχουμε τον τρόπο να το πάρουμε το παιδί άμα θέλουμε, αλλά δεν το κάνουμε για να μη δημιουργήσουμε παραπάνω προβλήματα."

Περίπτωση ΣΤ:

"Όταν γύριζε (αργά ο 1ος) προσπαθούσα να του λύσω τη ζώνη του για να μην τον δει η μητέρα μου ντυμένο κλπ.....Η μητέρα μου και τα αδέλφια μου το πιέζανε και σιγά-σιγά τον είχαμε βάλει σ' ένα κανάλι.....Η μητέρα μου και τα αδέλφια μου έκριναν καλό να του αλλάξουν την κλειδαριά και να τον στείλουμε και στο δικαστήριο.....Δεν είμαι τύπος να κατακρίνω τη μητέρα μου.....Η μητέρα μου πέθανε 1 χρόνο (μετά το διαζύγιο).....(για τον 1ο γάμο) Δεν έπρεπε τότε ν' ακούσω τη μητέρα μου.....Εχω περάσει μια περιπέτεια γιατί άκουσα τη μητέρα μου.....Η μητέρα μου έλεγε αν τον πάρεις ωχ! η καρδιά μου και κλεινόταν στο δωμάτιο.....Υπεραγαπούσα και τη μαμά και έλεγα θα

μου μένει στα χέρια.....Η μητέρα μας πέθανε από τον καημό της για μένα.....Στο δικαστήριο έκλεγα και μου έλεγε ο Πρόεδρος "λέγε κοπέλα μου τον θες τον άντρα σου". 'Ηθελα να πω ναι, αλλά σκεφτόμουν τη μητέρα μου".

Περίπτωση Ζ:

"Η μητέρα μου ζει στο ισόγειο.....Στο σπίτι της μητέρας μου δίπλα είναι το σπίτι του θείου μου.....Ο θείος μου είναι άνδρας της αδελφής της μητέρας μου....Η μητέρα μου είναι πολύ καλός άνθρωπος. Έχει υποστεί πολλά από αυτούς τους ανθρώπους (θείος θεία).....Είχαμε πει να φύγουμε κάποτε από αυτόν το χώρο αλλά επειδή το σπίτι είναι της μαμάς.....η αδελφή μου είναι χωρισμένη έχει 2 παιδιά και προσφέρει. Θέλει μια βοήθεια.....(η μαμά) πηγαίνει τα παιδιά στο σχολείο, τα φέρνει.....(η θεία) ...πιστεύω ότι μας μισεί με αυτά που λέει και διαδίδει.....Πίστευα ότι θα έρθει σε επαφή μαζί μας πιστεύοντας την ιστορία αυτή να συζητήσουμε το πως θα βοηθήσουμε τα παιδιά... Αυτές και η μικρή και η μεγάλη δεν παραδέχονται ότι έγιναν αυτά τα πράγματα.....Η θεία μου λέει ότι το επινόησαν τα παιδάκια.....Στο λύκειο, η θεία μου, επειδή είχα κάποια διάπλωση, έλεγε πω, πω πως είναι έτσι αυτό το παιδί, πως θα το παντρέψουμε που δεν της κάνουν τα ρούχα, τι στήθος έχει.....Η μαμά δεν έλεγε τίποτα. Γέλαγε. Λίγο συμφωνούσε, στα μάτια τα δικά μου. Δεν έλεγε τι είναι αυτά που λες.....-Η μητέρα μου δεν θέλει να στεναχωρήσει την αδελφή της, να μην πάω στο δικαστήριο.... Μου είπε ότι θέλει να πεθάνει".

Περίπτωση Η:

"Η μητέρα μου μου τον γνώρισε.....Αν το έλεγα στη μητέρα μου θα πέθαινα.....Στους γονείς μου δεν μπορούσα να μιλήσω.....Η μητέρα μου κι ο πατέρας μου καυγαδίζανε συνέχεια. Η μητέρα μου έκλαιγε.....Με τη μητέρα μου δεν τα πάω καθόλου καλά. Ήθελε πάντα να γίνεται το δικό της.....Είναι αυταρχική ιδιαίτερα παλιότερα ότι ήθελε εκείνη έπρεπε να γίνεται.....Η μητέρα μου ήθελε μόλις αρραβωνιαστήκαμε να κοιμόμαστε μαζί της στο ίδιο δωμάτιο... Κάποια φορά μου είπε "Μην τον αφήνεις να σου κάνει ανωμαλίες" Τη μίσησα από τότε".

Περίπτωση Θ:

"Είχα πάρει πολύ ηθικές αρχές από τη μητέρα μου και μάλιστα πήγα και τη ρώτησα και ορισμένα πράγματα της φάνηκαν φοβερά.....Είναι και πουριτανή....Όταν της είπα 2-3 πράγματα μου είπε ούτε να μου τα λες.....Με το παιδί όταν της είπα μερικά πράγματα έκανε τη τρελλή.....Η μητέρα μου μου είπε ότι οι μαθητές του έχουν παράπονα απ' αυτόν.....Ήταν λάθος και της μητέρας μου που δεν ήθελε να έχω σεξουαλικές σχέσεις.....Μου έχει παραχωρήσει ένα σπίτι η μαμά μου.....Η μητέρα μου είναι πολύ αυστηρή και δεν με βοηθάει.....Η μητέρα μου μου είχε πει να τον πάρω.....(Η μητέρα μου) είχε αξιολογήσει ότι αν πάρω για άντρα μου τον Σ. θα περνάω καλά. Τον γνώρισε από το σχολείο. Επεδίωξε να τον γνωρίσει.....Προσπαθούσαμε να ηρεμούμε τη μητέρα μου.....Τώρα έχει υποχωρήσει η μαμά μου και δεν την νοιάζει τι θα κάνει (ο πατέρας) και περνάνε πολύ καλά.....Η μητέρα έλεγε είναι εγγράμματος και θα σ' έχει σαν βασίλισσα.....Ήταν προληπτική η μητέρα μου.....Τώρα που μεγαλώσαμε λέμε ότι έγταιγε και η μητέρα μου για τα προβλήματά τους.....Τον μπαμπά μου τον έστελνε η μητέρα μου να

παίζει.....Η μητέρα μου τα κρατάει μέσα της γι αυτό έφτασε να χτυπάει το κεφάλι της στον τοίχο.....Είχε πάθει σχιζοφρένεια. Είχε νευρολόγο.....Ηταν πολύ πουριτανή γι αυτό το λόγο κι εγώ δεν είχα σχέσεις πριν... Μου τα είχε παρουσιάσει φοβερά τα πράγματα. Μου απαγόρευε να πάω σινεμά ή σε ένα πάρτυ....Της είχα πει της μητέρας μου ότι δεν θα είχα προβλήματα αν ήταν διαφορετική.....Ολα τα βάρη τα έχουμε ρίξει στη μαμά μου και το έχει καταλάβει και δεν μιλάει ότι και να γίνει. Πιστεύει ότι εκείνη έφταιγε και για τον αδελφό μου και για μένα.....Βλέπω τους τρόπους που λειτουργούσε στο σπίτι και της το έχω πει κατάμουτρα. Της είπα ότι εσύ δεν μπορούσες να διευθύνεις τη δική σου οικογένεια. Να υπεισέρχεσαι στη δική μου ζημιά θα μου κάνεις.....Ηταν δικτάτορας. Και είναι. Το σπίτι είναι δικό της και μου λέει θα με πετάξει έξω. Δεν είχε σεξουαλικές σχέσεις με τον πατέρα μου.....Με τον τρόπο της τον έδιωχνε από το σπίτι.....Η μητέρα μου λέει ότι έχω τάσεις φυγής όπως ο πατέρας μου.....Για την μητέρα μου (ο Σ.) ήταν τέλειος γιατί δεν είχε καταλάβει τον δικό μου χαρακτήρα.....Του 'σκιζε τα πουκάμισα είναι σχιζοφρενής.....Η μητέρα μου ήταν ενάντια στο 2ο γάμο.....Η μητέρα μου έχει κρατήσει την κυριότητα του σπιτιού και με απειλεί ότι θα με πετάξει έξω αν δεν κάνω αυτό κι εκείνο.....Παρεμβαίνει στη ζωή μου ακόμα και στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.....Δεν την αφήνω να έχει σχέσεις καθόλου με τον Μ. για να βλέπω τη διαφορά ανάμεσα σ' εκείνον και στην Ρ".

Περίπτωση Ι:

"Η μητέρα μου ήταν πολύ ειλικρινής ήταν επίσης κι εκείνη αριστερή από πολύ φτωχή οικογένεια. Σπούδασε στο Καίμπριτζ.....Η μητέρα μου ήταν πολύ δυνατή σαν χαρακτήρας. Με νευριάζει πάρα πολύ και την Α'. Θέλει να έχει πάντα δίκιο. Σε κάνει να νιώθεις ενοχές.....Εχει μεγάλη καρδιά, θα κάνει ότι

μπορεί για τα παιδιά της είναι όμως εκνευριστική, πιεστική. Θέλει να γίνεται ότι θέλει εκείνη. Δεν κρατάει τους τύπους.....Ήταν πολύ αγνή σε σχέση με μένα για τις σχέσεις με αγόρια. Εκείνη ήταν 23 χρ. όταν κάποιο αγόρι τη φίλησε για πρώτη φορά.....Επιμένει πολύ στις απόψεις της. Γενικά είναι πολύ καλός χαρακτήρας. Ήταν μια μητέρα πολύ προχωρημένη στις απόψεις της για το μέγλωμα των παιδιών εκτός από το σεξουαλικό.....Η μητέρα μου έλεγε ότι ο αδελφός μου έχανε τον χρόνο του πηγαίνοντας σχολείο.... Το κακό που κάνω είναι ότι τον κατηγορώ μπροστά στην Α. Είναι πολύ δύσκολο πράγμα για μια μητέρα να μη το κάνει".

4η Πατέρας

Περίπτωση Α:

"...τον πατέρα μου τον λατρεύω πραγματικά αλλά βρίσκεται σε μια κατάσταση "έτσι", τα έχει λίγο χαμένα είναι και μεγάλος άνθρωπος.....Πάντα είμασταν πολύ καλά, από πολύ μικρά που είμασταν πάντα έπαιρνε εμένα βόλτα και άφηνε τον αδελφό μου σε σημείο που να νομίζει ότι δεν τον αγαπούσε.....Ο πατέρας μου δεν ήταν καθόλου αυταρχικός, τον πήγαινε και τον έφερνε η μητέρα μου να το πω έτσι.....και ο πατέρας μου είναι πολύ αγχώδης.....πραγματικά σέρνεται από πίσω της, δηλαδή να φάω αυτό ή το άλλο.....Ο απτέρας μου σας λέω τα έχει λίγο χαμένα, μου λει κανε υπομονή, θα φύγεις από εκεί, του έχει επιτεθεί πολλές φορές του Θ. με λόγια βέβαια.....έχει πολύ ζάκχαρο του ανεβαίνει ξαφνικά έχει δύο ινσουλίνες ενέσεις την ημέρα".

Περίπτωση Β:

"Λέω στη μάνα μου πες στον επόμενο πατέρα μου ότι έχω προβλήματα.....Ο πατριός μου πέθανε αλλά ζει ο πραγματικός μου πατέρας.....Με μεγάλωσε ο πατριός μου από 1,5 έτους.....Μέχρι να βγάλω το λύκειο εκείνος (φυσικός πατέρας) δεν νοιάστηκε. Όταν το έβγαλα του έκανα μια επιστολή να του θυμίσω την ύπαρξή μου... Εκεί πήρα το πρώτο σοκ της ζωής μου όταν έδειξε αδιαφορία. Την ίδια αδιαφορία συνάντησα σε διάφορες φάσεις της ζωής μου εκ μέρους του ακόμα και στο σημερινό μου πρόβλημα.....Κάθε πατέρας είναι αναντικατάστατος. Η απουσία του σήμερα μου έχει δημιουργήσει ψυχολογικό πρόβλημα.....(Μιλάει για τον άντρα της αλλά ταυτόχρονα και για τον πατέρα της)....(Μιλώντας για το διαζύγιο των γονιών της) Τι να λύσω σε κάτι που δεν

διορθώνεται.....Αυτή η απώλεια της ιδέας του πατέρα. Το πρόσωπο αυτό το αντικατέστησε ένα πρόσωπο που το περιεχόμενό του ήταν αρκετά πλούσιο και μπόρεσε να με καλύψει από πλευράς πατέρα. Ο πατριός μου ήταν πολύ δεμένος μαζί μου και σαν μικρή ήμουν σαν παιδί του και μεγάλη, σαν φίλη... Μέσα από αυτό το σκηνικό της οικογένειας δεν μπορεί να περάσει ότι είχα κενά.....Τώρα που έχω χάσει τον σύζυγο έχουν χάσει για μένα το νόημα όλοι οι πατεράδες όταν δεν βρίσκεις τη στοργή, ένα περιεχόμενο που μέσω του πατριού μου γνώρισα. Δεν το γνώρισα με οικονομική δυνατότητα αλλά μακάρι να μπορούσα να βρω κάποιον σαν αυτόν.....Η δική του απώλεια μου στοίχισε. Είναι 6-7 χρ. (που πέθανε) όσα και το πρόβλημα του παιδιού μου.....Έχω πρόβλημα με την απουσία του πατριού μου. Ήταν η αγάπη που δεν την βρήκα πουθενά αλλού.....Όταν βρέθηκα στην ανάγκη μετά τον χωρισμό είπε ο πατριός μου: "Βούλα μη σε νοιάζει, θα μεγαλώσουμε τα παιδιά μαζί. Θα σου δώσω τη μια μου σύνταξη".

Περίπτωση Δ:

"Ο πατέρας μου δεν ήταν αυστηρός. Ήθελε σεβασμό. Ήθελε αυτό που λέει να γίνεται κι εγώ το έκανα χωρίς 2η κουβέντα.....Υπήρχε ίση μεταχείριση από τον πατέρα σε μένα και στον αδελφό μου".

Περίπτωση Ε:

"...ο πατέρας μου πέθανε από τον καημό" (εξ αιτίας της άσχημης συμπεριφοράς του συζύγου).....Ο πατέρας μου την μάλωνε τη μητέρα μου γιατί μου συμπεριφερότανε έτσι (αυστηρά).....Πέθανε πριν 3 χρόνια.....Με τον πατέρα μου δεν είχαμε κοντινή σχέση ήτανε κάπως απόμακρος, είχα αυτό παράπονο μας αγαπούσε πολύ αλλά δεν είχαμε κοντινή σχέση. Δεν ένοιωσα

ποτέ αυτή την ιδιαίτερη σχέση που νοιώθουν τα κορίτσια προς τον πατέρα.....Ο πατέρας μου ήταν πιο απομακρυσμένος. Δούλευε σε γυναικεία υφάσματα από μικρός.....Δεν ξέρω όταν εγώ ήμουν 15 χρ. ο πατέρας μου αν είχε δημιουργήσει κάτι με την ταμία της επιχείρησης που δούλευε. Ήταν μια πάρα πολύ καλή κοπέλα, ευαίσθητη. Σίγουρα τον συγκίνησε αλλά δεν ξέρω αν είχαν άλλες σχέσεις.....Ο πατέρας μου λέει αντίθετα ότι και 100 κόρες να είχε είναι ευλογία Θεού τα κορίτσια.....Εγώ έχω το όνομα της μητέρας της μητέρας μου και όχι της μητέρας του πατέρα μου η οποία πέθανε όταν εκείνος ήταν 3 χρ.....Ο πατέρας είχε ένα αυτοκίνητο και μου το άφησε εμένα.....Εκείνος δεν ήταν κοντά ποτέ. Εκείνος της έλεγε δεν θέλω να φέρεσαι έτσι στο παιδί και να το μαλώνεις".

Περίπτωση ΣΤ:

"...ο πεθερός μου που ήταν μεγάλος ήταν ωραίος και γυναικάς.....Ο ένας μου αδελφός με είχε μεγαλώσει, με διάβαζε στο σχολείο.....Τα αδέλφια μου τον αγαπούσαν γιατί ήταν τρυφερός.....Ο αδελφός μου υπάλληλος ...δεν σκέφτηκε να με βάλει να έχω μια θεσούλα.....Υπεραγαπούσα και τα αδέλφια μου έχουν δώσει πολλά λεφτά στους ντεντέκτιβς.....Οσο δυναμική ήταν η μαμά μου εκείνος ο πατέρας ήταν ένα προβατάκι. Δεν έπαιρνε μέρος. Το μεγαλύτερο διάστημα απουσίαζε σε δουλειές".

Περίπτωση Ζ:

"Δεν σκέφτηκα ποτέ να προσέχω τον πατέρα μου ή τον θείο ή φίλους.....Τον θείο τον ξέρουμε για πολύ περίεργο άνθρωπο.....Κατηγορούσαν τη μητέρα και τον πατέρα μου βρίζαν. Κατάγγειλαν στην αστυνομία ότι προσπαθούμε να χτίσουμε πάνω.....Είμαστε κολλητά τόσο που ακούμε τη καρέκλα του θείου

μου της ξαδέλφης μου, τα μπαλκόνια μας είναι κολλητά.....Κάποια στιγμή λυπήθηκα και μετά είπα τι κάνω; Λυπάμαι αυτόν τον άνθρωπο τη στιγμή που έχει κάνει αυτό που έχει κάνει στο παιδί μου.....Να του πω καλημέρα τι κάνεις θείε τη στιγμή που τον έχω πάει στο δικαστήριο;.....Με υποδέχθηκε (ο θείος) "κάτσε παιδί μου".....(ο μπαμπάς) Δεν συζητάγε.....Ο πατέρας μου νόμιζε ότι δεν μου κόβει και πολύ.....Το έβλεπα σαν μοναδική ευκαιρία να φύγω από το σπίτι και να δείξω στον πατέρα μου ότι ορίστε κύριε, εγώ αυτό.....Ο πατέρας μου πάντα έλεγε, εμένα δεν με ενδιαφέρει να πάρει κάποιον πλούσιο κάποιον επιστήμονα κλπ, αρκεί να είναι κάποιος που θα την αγαπάει και θα τον αγαπάει.....Στο κουρείο του πατέρα μου ο καθένας του λεγε ότι ήθελε.....να συζητήσω με τους θείους μου, τους γονείς μου, που είναι το χειρότερο πρόβλημα".

Περίπτωση Η:

"Ο πατέρας μου ήταν φωνακλάς.....Τον φοβόμουν πολύ τον πατέρα μου. Χτυπούσε και έβριζε τη μάνα μου.....Τον αδελφό μου τον υποστήριζε περισσότερο από μένα. Με είχε 2ης κατηγορίας.....Τον αγαπάω πολύ τον πατέρα μου. Όταν έφυγε θύμωσα πάρα πολύ. Στεναχωρέθηκα.....Ο πατέρας μου ήταν τσακωμένος με την πεθερά του τόσο που δεν πήγαιναν ο ένας στο σπίτι του άλλου... Μια φορά πήρε το όπλο να τη σκοτώσει και θα το έκανε εάν δεν ήμουν εγώ εκεί.... Στην αρχή που αρραβωνιάστηκα κοιμόμασταν στο ίδιο δωμάτιο με τη μητέρα μου και τον πατέρα μου".

Περίπτωση Θ:

"Πήρε τηλέφωνο ο πατέρας μου και του είπε θα σε σκοτώσω.....Μια μέρα μου φέρθηκε φριχτά ο πεθερός μου. Σε συγγενικό σπίτι με υποτίμησε

φοβερά.....Με τον πεθερό μου είχαμε καλές σχέσεις. Και μάλιστα χωριστά και μετά πέθανε. Μπορεί να πέθανε και γιατί χώρισε ο γιός του.....Είναι αρβανίτες και από κει γίνονται πολλές βιαιοπραγίες κυρίως με τις γυναίκες.

-Τον περιμέναμε με την πεθερά μου και μας έπειρνε ο ύπνος και ο πεθερός μου είχε καθήσει δίπλα μου στο κρεβάτι... Αλλά δεν είχαμε τέτοια προβλήματα.....Τον πατέρα μου δεν τον έχω δει ούτε με την πυτζάμα να κολάει πάνω του. Είναι απαγορευτικό.....Όταν συζητούσα με τον πατέρα ένα θέμα που να ντρέπεται η κόρη του πατέρα δεν μπορούσα.....(ο πατέρας) Χθες μου λέει έχω 3 χιλ. πάρε 1 χιλ. και 2 χιλ. για να περάσουμε.....Ο πατέρας μου με βοηθάει... Μου λέει έχεις 2 παιδιά και εσύ που τα 'κανες θα τρέξεις, αλλά τόσο επίμονα που μου το λέει με κουρελιάζει. Μου κάνει κακό αντί για καλό.....Ο πατέρας μου έβριζε.....Ο πατέρας μου δεν άφηνε στο σπίτι λεφτά.... Την αναπηρική σύνταξη την "έπαιζε". Δεν έδινε στη μητέρα μου. Τα 'πινε και τα σκόρπαγε. Βέβαια είναι πάθος, δεν μπορεί να το κόψει.....(Ο πατέρας μου) για να εκτονώνεται χτύπαγε τη μητέρα μου μέχρι αίματος. Αίματα στα χείλια, να σπάνε δόντια.....Και ο παππούς μου μια φορά είχε χτυπήσει τον πατέρα μου και τον έστειλε νοσοκομείο.

-Ο πατέρας μου δεν είναι κακό άτομο.....είναι εξωστρεφής.....Ο αδελφός μου κι εγώ καταλάβαμε ότι δεν έφταιγε ο πατέρας μου έφταιγε η μητέρα μου που έκανε λάθος.....Εβρισκε διέξοδο στο χαρτί.....Είχα πολύ καλές σχέσεις με τον πατέρα του (2ου) που πέθανε.....Μόλις πέθανε χωρίσαμε. Μπορώ να του μιλήσω δεν θα τσακωθούμε, θα γελάμε.....Ο πατέρας μου με τη γκρίνια έφευγε από το σπίτι.....Ο πατέρας μου είχε καταλάβει τον χαρακτήρα μου. Γι αυτό του τα λέω όλα ανοιχτά.....Τόσα χρόνια δεν είχε φύγει γιατί αγαπούσε εμάς.....Ανέχτηκε να τον χτυπάει η μητέρα μου, του σκιζε τα πουκάμισα.....Μπορούσε να ζητήσει διαζύγιο. Δεν το κανε. Όταν του είπαμε

γιατί δεν έφυγε, είπε γιατί αγαπάει τα παιδιά του.....Ακόμα και τώρα όταν του ζητήσω βοήθεια τρέχει.....Μάλλον αγαπούσε και τη μητέρα μου.....Και τον άντρα μου αγαπάει άσχετα αν είμαστε χώρια".

Περίπτωση I:

"Την Α' την αγαπάει χωρίς να το δείχνει όπως ο πατέρας μου.....Τον πατέρα μου τον φοβόμασταν. Δεν εξέφραζε ποτέ τα συναισθήματά του. Δεν είχε χρόνο. Δεν είχαμε καθόλου φυσική επαφή. Μέχρι τα 9-10 χρ. εκείνος μας έκανε μπάνιο όμως.....Επαιρνε περισσότερες ευθύνες από πολλούς άλλους άντρες. Τώρα ασχολείται με το νοικοκυριό στο σπίτι.....Ο πατέρας μου ήταν ο πιο υπεύθυνος σε σύγκριση με άλλους άγγλους. Είχε πολύ μεγάλες ηθικές αξίες ήταν πολύ ειλικρινής. Ήταν αριστερός, συνδικαλιστής.....Οι στόχοι του στη ζωή ήταν πιο ανθρώπινοι.....Ήταν τεχνικός σε εργοστάσιο.....Ο άντρας μ' αρέσει να έχει ευθύνες, όπως ο πατέρας μου".

5η Οι γονείς

Περίπτωση Α:

"Οι γονείς μου με πίεζαν, να φάω και κάποια στιγμή αντέδρασα και μου ερχόταν πολύ βολικό το ότι μου λέγανε να φάω γιατί είχα μια αντίδραση στο να μη φάω".

Περίπτωση Β:

"Που η ζωή μου ήταν πάντα δύσκολη με δύσκολες γέννες, γάμο, επαγγελματισμό, επιβίωση, να μη μπορώ να σπουδάσω, να μη μπορώ να μεγαλώσω όπως ήθελα γιατί ήταν οι γονείς μου έτσι και έτσι".

Περίπτωση Γ:

"Οι γονείς μου με είχαν με τον χωροφύλακα από πίσω.... Είμαι πολύ υπομονετική και με τους γονείς μου".

Περίπτωση Ε:

"Οι γονείς μου είχανε μια πολύ ωραία σχέση.... Στην αρχή οι γονείς μου δεν θέλανε παιδιά.... 'Ηθελαν να είμαι αγόρι....."

Περίπτωση ΣΤ:

"Στο δικαστήριο έκλαιγα και μου έλεγε ο Πρόεδρος "λέγε κοπέλα μου τον θες τον άντρα σου;" 'Ηθελα να πω ναι, αλλά σκεφτόμουν τα αδέλφια μου και τη μητέρα μου".

Περίπτωση Ζ:

"Ήθελα να φύγω αλλά πως πήγα κρυφά στην ένωση γιατί οι γονείς μου δεν ήταν σύμφωνοι... Οι γονείς μου δεν θέλανε να ξέρουν τα παιδιά οτιδήποτε άσχημο".

Περίπτωση Η:

"Οι γονείς μου μου έλεγαν να μην εμπιστεύομαι κανέναν ότι ο κόσμος είναι κακός, αλλά εγώ δεν ήθελα, δεν θέλω να το πιστέψω.... Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν συνέχεια".

Περίπτωση Θ:

"Με λατρεύουν οι γονείς μου.... Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν συνέχεια. Ήδη από μικρή είχαν σπάσει τα νεύρα μου με αυτές τις καταστάσεις.... Εγώ γεννήθηκα κανονικά, 4 1/2 χρόνων είδα την μητέρα μου να την χτυπάει ο πατέρας μου. Κάτι έπαθε ένα νεύρο και τράβαγε το ένα μάτι, κάπως σαν στραβισμό".

6η Οικογένεια

Περίπτωση Α:

"Με τους δικούς μου δεν μπορώ να πω ότι έχω μια καταπληκτική σχέση..."

Ε:" Πως βλέπετε τον εαυτό σας σαν σε οικογένεια;... 'Ότι συνήθως ας πούμε είμαι από κάτω σε μια σχέση, ότι δεν ζητάω, ότι δέχομαι κάποια πράγματα και προσπαθώ. Με αυτή τη λογική το λέτε;

Ε: Είναι έτσι;

Ναι, είναι έτσι γιατί φοβάμαι πολλά πράγματα. Το συγκεκριμένο άτομο το φοβάμαι πολύ. Συνήθως στις σχέσεις μου δεν είμαι έτσι με τους παρά έξω. 'Έχω αρκετό δυναμισμό..."

Περίπτωση Β:

"Είχα μια φτωχή οικογένεια, η μάνα μου, ο πατριός μου να με μεγαλώνουν, να με ταϊζουν χωρίς να έχουν δυνατότητα να προσφέρουν κάτι να πάρω, ένα όπλο για τη ζωή.... Γίναμε μια οικογένεια με αρκετά δύσκολα προβλήματα για ένα άτομο όπως εγώ που έχω τις ψυχολογικές ευαισθησίες μου..."

Περίπτωση Γ:

"Ήταν από σωστή οικογένεια και δεν είδα πάνω του τίποτα το παράξενο... Με τον σύζυγο είχαμε R.V. κρυφά και έτσι όπως τον έβλεπα σκέφτηκα ότι μπορούσαμε να στεριώσουμε το σπιτικό μας.... 'Έχει μπλέξει με κακές παρέες έχει ξεφύγει από την οικογένεια και τον ενδιαφέρει μόνο το κρασί..."

Περίπτωση Δ:

"Στην οικογένειά μας ήμασταν πολύ αγαπημένοι... Πάντα πίστευα στη δεμένη

οικογένεια... Κάναμε πολλές θυσίες για να σωθεί μια οικογένεια...."

Περίπτωση Ε:

"Όταν βέβαια άρχισαν τα προβλήματα και τα έβλεπα, επειδή ήδη είχαν περάσει και τα χρόνια, επειδή συνέπεσε και το γεγονός ότι έμεινα έγκυος, κάπου συμβιβάστηκα. Το είδα ότι η ζωή εδώ πέρα τελειώνει, δηλαδή δεν μπορώ να κάνω τίποτε άλλο, θα κάνω μια οικογένεια, ένα παιδί, θα δεχτώ κάποια πράγματα και κάποιες καταστάσεις που δεν μου αρέσουνε, γιατί αυτή είναι η μοίρα μου.... Έπειτα αυτή η ιδέα ότι ο γάμος σκοτώνει τον έρωτα δεν είναι αυτή η φλόγα που υπάρχει στην αρχή, ίσως και με τον άνθρωπο που είμαι τώρα μαζί εάν υπήρχε συνεχώς σχέση και έχοντας και το παιδί να ένοιωθα πάλι τα ίδια..."

Περίπτωση ΣΤ:

"....Κανένας δεν σε βοηθάει, δεν βοηθάει την οικογένεια.... Αυτό που δεν μου άρεσε και δεν το μπορούσα ήταν ότι όλες στην οικογένειά του ήταν γυναικάδες γιατί ήταν και ωραίοι. Όλοι στην οικογένεια με αγαπούσανε.... Ήμουν τύπος οικογένειας Τελικά η οικογένειά του με ξεσήκωσε..... Με πίεσαν οι δικοί μου και τους άκουσα μακάρι να μην τους είχα ακούσει..... Με έβαζε στο μηχανάκι και οι δικοί μου, μου έλεγαν ότι πάει να με σκοτώσει.... Οι δικοί μου μου έκαναν προξενιά άνδρες πολύ ευκατάστατους..... Τα αδέρφια μου κι εγώ λέγαμε πως αντέχει μέσα σ' αυτό το σπίτι..... Τα 'λεγα εγώ στα αδέρφια μου, στις νύφες μου..... Λέμε να τους κάνουμε δικαστήριο...."

Περίπτωση Ζ:

"Το πονάω αυτό το σπίτι. Κάθε χρόνο κάτι γκρεμίζουμε και φτιάχνουμε αλλά

θα το κάνουμε, πρέπει να το κάνουμε.... Πρέπει να ξεκινήσουμε κάτι άλλο μακριά με τα παιδιά μας.... Είπα ότι θα φύγω εκείνη τη στιγμή αφήνοντας τα πάντα στο σπίτι, αλλά μετά ξεκαθάρισα..... Τελικά θεωρώ απαραίτητο να φύγουμε από τη γειτονιά αν μείνω θα είμαι συνεχώς σε δύσκολη θέση. Κάθε στιγμή θα αναρωτιέμαι "πρέπει να μιλήσω"..... Θα πρέπει να αλλάξω τρόπο ζωής..... Έπρεπε να είμαι στο σπίτι..... Γύρισα πίσω και δεν ήξερα που βρισκόμουν. Στο σπίτι αισθανόμουν τόσο πολύ πιεσμένη.... Να φύγω από το σπίτι αλλά όταν φεύγω στη δουλειά τα παιδιά πως θα τα βολέψω; Προτιμώ να φύγω και να κάνουμε κάτι καινούργιο κάπου αλλού. Δεν είναι αργά.... Είναι ευκαιρία να φύγουμε από όλο αυτό το περιβάλλον το συγγενικό... Η συνάντηση με τον ψυχολόγο να γίνει στο σπίτι στο χώρο του μέσα. Να μην αισθάνεται ότι το πάμε κάπου αλλού.... Μη νομίζει ότι το πάμε να το ανακρίνει κάποιος"

Περίπτωση Η:

"Στους γονείς μου δεν μπορούσα να μιλήσω..... Η μητέρα μου κι ο πατέρας μου καυγαδίζανε συνέχεια.... Έχω μια τάση να ενώνω την οικογένειά του συζύγου μου..... Η δικιά μου οικογένεια, είμασταν πολύ δεμένες μεταξύ μας.... Είμασταν το άλλο άκρο. Τα δυο αντίθετα.... Ήταν μια διαλυμένη οικογένεια. Μπορώ να κάνω ότι θέλω; και η οικογένειά μου;..... Δεν μπορώ να χωρίσω, δεν μπορώ να ακούσω τη λέξη διαζύγιο...."

Περίπτωση Θ:

"Η φίλη μου, μου μίλαγε ήρεμα, γιατί είναι και φοβερά ήρεμο άτομο, έχει πολύ καλή οικογένεια..... Είχαμε προβλήματα στην οικογένεια και γι αυτό δέχτηκα να τον παντρευτώ....."

Περίπτωση Ι:

"Πάντα υπάρχει βέβαια πρόβλημα με τα λεφτά στην οικογένεια μας.... Στην Ελλάδα έμεινα για την οικογένειά μου, είναι και η αδελφή μου επίσης εδώ.... Είναι δύσκολο για μια γυναίκα να βγει μόνη της, γιατί οι περισσότερες είναι παντρεμένες και κάθονται στο σπίτι με τους άντρες τους...."

7η Πεθερά (πεθερός)

Περίπτωση Α:

"Η μητέρα του (πεθερά) είναι ένας τύπος περίεργος αγέλαστος κρύος και όλα τα σχετικά, με πολλά προβλήματα, πέθανε η αδελφή της μικρή, ο πατέρας της κατάκοιτος, φοβόταν μη χάσει το παιδί της "θα πεθάνει το παιδί μου, θα παιθάνει το παιδί μου.... ο άντρας μου δηλαδή. Ερχόταν κάθε μέρα, μαγείρευα για παράδειγμα κοτόπουλο με σάλτσα ή κρέμα γάλακτος και μου έλεγε: "με κρέμα γάλακτος πω! πω! Εγώ θα φέρω σουπίτσα και πήγαινε και του έφερνε σουπίτσα ή φακές ή έλεγε "έβαλες φασόλια πως θα γίνει χωρίς φασόλια και ο άντρας μου έλεγε "Μανούλα μου αγαπούλα μου γλυκειά σε λατρεύω μου έφερεις το φαγάκι μου, θα με παχύνει, θα με πεθάνει..... Η πεθερά μου δεν με άφησε να ξηλώσω τη σκάλα....."

Περίπτωση Β:

".....Να με θεωρεί η πεθερά μου σπάταλη..... Δεν πήρε τα ρημάδια τα πόδια της όλο τον καιρό να ρωτήσει τι συνέβει σ' αυτή τη γυναίκα (στην ίδια)..... Η μητέρα μου και η μητέρα του ήταν αντιμαχόμενα στρατόπεδα και αυτό από την αρχή για τη μητέρα του ήμουν αρνητικός παράγων. Αντιπάθεια μεγάλη μέχρι σήμερα..... Συνέχεια η κακογλωσσιά της έχω φοβηθεί το μίσος της..... Υπήρξε μια αντιπάθεια όλα τα χρόνια. Εγώ ποτέ δεν την κακολόγησα, να μην σηκωθώ από αυτήν την καρέκλα..... 'Ηλπιζα κάποια μέρα να δει ότι έχει λάθος. Όσες φορές στρεφόταν εναντίον μου με στεναχωρούσε για λογαριασμό του άνδρα μου κακολογεί εμένα αλλά στην ουσία βλάπτει το παιδί της...."

Περίπτωση Γ:

"Την επομένη του γάμου ήρθε η πεθερά να ελένξει τα σεντόνια στο κρεβάτι μας.... Το παραδέχτηκε και στη μητέρα του ότι πείραζε το παιδί".

Περίπτωση Δ:

"Οι γονείς του δεν με ήθελαν..... Σπάνια βλεπόμαστε..... 'Ηθελαν γάμο άλλων προσόντων..... Η μητέρα του είχε την ίδια μάσκα μ' εκείνον (σύζυγος)".

Περίπτωση ΣΤ:

"Με τους δικούς του δεν είχα καμιά σχέση".

Περίπτωση Ζ:

"Η μητέρα του άνδρα μου ήταν μεγάλη, όχι τόσο καλός άνθρωπος".

Περίπτωση Η:

"Με τη μητέρα του δεν είχε καλές σχέσεις. Ούτε εγώ είχα καμιά σχέση. Ο σύζυγός μου μεγάλωσε με μια υπερσυντηρητική μητέρα".

Περίπτωση Θ:

"Η πεθερά μου έκανε κουμάντο δεν την μπορούσα καθόλου.... Η πεθερά μου έλεγε άντρας είναι και αν πάει με τους φίλους του δεν πειράζει..... Η πεθερά μου ακόμα και να ξεντυθεί και να φανεί ο μαστός στο γυιό της... Η πεθερά μου μου ζητούσε και πάνω προίκα..... Η μητέρα του είναι αρνητική ως προς εμένα (η πεθερά από τη 2η σχέση)..... Τσακώθηκαν έντονα η μητέρα του με τη δική μου..... Στην αρχή η πεθερά μου με έκανε ότι ήθελε, μετά εναντιώθηκε..... 'Εβριζε τον γιό της χασικλή.... Με τα δικά της κριτήρια δεν ταιριάζαμε".

Περίπτωση I:

"Δεν ήθελα να μένω στην Κ. γιατί η μητέρα του είναι η περίπτωση από όλες τις περιπτώσεις..... Η μητέρα του πρώην συζύγου μου ήταν εντελώς τρελλή και πολύ κακιά. Έχει μπερδέψει τα τέσσερα παιδιά της".

8η Γνωριμία με σύζυγο - Έγγαμη ζωή

Περίπτωση Α:

"Το δεύτερο είναι να έχω το χαρτί από εσάς ώστε να το χρησιμοποιήσω, είμαστε εν όψη διαζυγίου με τον άντρα μου.....Κοιμόμαστε χωριστά, μένουμε σε μεζονέτα εγώ μένω κάτω και εκείνος επάνω.....Είμαστε μαζί σχεδόν 5 χρόνια.....Ζούμε ξεχωριστά εδώ και 1 1/2 χρ.....Η σχέση μου με τον σύζυγο είχε κάποια αρνητικά από την αρχή.....Ουσιαστικά είναι 2 1/2 χρ. που δεν πάμε καλά.....Στα 2 1/2 χρ. είχαμε 4-5 επαφές και οι επαφές είναι κάτι που δείχνει πόσο ένα ζευγάρι πάει καλά ή όχι.....αρχίσανε να γίνονται άσχημες οι σχέσεις από τότε ουσιαστικά που γεννήθηκε το παιδί.....Μου είπε φεύγω ταξίδι για 6 μήνες μετά τον τοκετό για να απαλλαγώ από εσένα.....Τον έπιασα να του λέει ότι η μαμά είναι κακιά, δεν την αγαπάμε και διάφορα τέτοια.....Η σχέση μας αυτό το διάστημα είναι.....Πάρα πολύ χάλια.....Με δάγκωσε επειδή δεν δέχτηκε να κάνουν τραπέζι δεν μπορώ άλλο.....Μου βγάζει τη πρίζα από το τηλέφωνο.....Στο "επάνω" τηλέφωνο ...δεν έχω δικαίωμα ούτε να μπω ούτε τίποτα.....Παντρευτήκαμε στους 3 μήνες με εκβιασμό του πατέρα του, ότι θα μου δώσει τη κατάρρα του.....Είχε δώσει μια εικόνα ενός σοβαρού ατόμου τότε (τους 3 πρώτους μήνες) δεν είχα δει αυτές τις εικόνες με τα παιδιά, είχα άλλη εικόνα που μετά άρχισε να αλλάζει.....Παντρευτήκαμε πολύ γρήγορα, μετά υπήρχε το εξής πρόβλημα, όταν το βράδυ κοιμόμαστε μαζί έχει πολύ δύσκολο ύπνο και όταν αυτός που κοιμάται δίπλα του κουνηθεί είναι αδύνατον καθόμουν έτσι και υπέφερα από όλη την ιστορία γιατί ήξερα ότι εάν το κάνω και ξυπνήσει θα σηκώσει τη γειτονιά στο πόδι με βλαστήμιες, θα τον πιάσει ημικρανία και μετά θα πάει όλη η μέρα έτσι.....Τώρα όμως επειδή δεν πάει άλλο και τα πράγματα έχουν φτάσει στο απροχώρητο, αλλά εκείνος δεν

θέλει να το πουλήσουμε (το σπίτι). Μου λέει θα σου δώσω τόσα λεφτά. Όχι όσα δικαιούσαι αλλά τόσα ανάλογα με το πόσες φορές θα βλέπω το παιδί.....Από την άλλη άμα φύγω από το σπίτι ο άντρας μου με εκβιάζει ότι θα το νοικιάσει και γι αυτό θέλω να το πουλήσω..... Δεν μπορώ να κάνω τίποτα μόνο να μπει σε πλειστηριασμό ...οπότε χάνω πολλά χρήματα ή θα το πάρει εκείνος κάτι που δεν το θέλω. Είναι ένα σπίτι που έχω δώσει τη ζωή μου.....Αυτό που επίσης με ενοχλεί ...εάν είχα αυτή την περιουσία στα χέρια μου, παίρνω το σπίτι, ανεξαρτοποιούμαι και δεν τον έχω ανάγκη".

Περίπτωση Β:

"Βρισκόμαστε 1,5 χρ. σε διάσταση με τον σύζυγο.....Δεν ήταν καθόλου ευχάριστα τα πράγματα στην οικογένειά μου.....Οι διαφορές είναι από πολλά χρόνια.....Στη γενικότερη κατάσταση ήταν που δεν έβλεπα ψεγάδια.....Σε όλη τη ζωή μας υπάρχει μια ένταση.....Παίρνει ρούχα στα παιδιά. Δεν είναι όλα ρόδινα. Δεν είναι νορμάλ οικογένεια. Τα έξοδα στην πλευρά του είναι τεράστια και μένα οι ελλείψεις μου πολλές γιατί άλλο να είναι έξω και να προσφέρει και κάποτε το φωνάζει ότι απαιτεί να το αναγνωρίζουν κι όλους και αυτό είναι το άσχημο και άλλο να ήταν μέσα.....Δεν μπορεί όμως να υπάρχει μια ιδιότητα πατρική.....Εκείνος ήταν 16 και εγώ 21 όταν γνωριστήκαμε. Παντρευτήκαμε μετά από 7 χρ. γνωριμίας.....Οταν έμαθα ότι είχε 3ετή δεσμό και ήμουν λεχώνα σοκαρίστηκα και τον έδιωξα πάλι τότε.....Κάθε μέρα σ' αυτόν τον γάμο αφανιζόμουν.....Βγήκε με το χρόνο ότι είχαμε εντελώς διαφορετικούς χαρακτήρες.....Ο γάμος κρατιόταν σαν ένας δεσμός που υπήρχε μέσα του κάποιο πάθος.....Στην περίπτωση μου ο γάμος δεν ήταν λιμάνι.....Ο σύζυγος και τα παιδιά μου λένε ότι εγώ φταίω.....Αν δωθεί μια νόμιμη λύση του γάμου τα οικονομικά επακόλουθα θα είναι σε βάρος

του παιδιού.....Αυτός πήγε και έμεινε με την μητέρα του και την θεία του.....Δεν είχα καμιά συμπαράσταση από τον πατέρα μου".

Περίπτωση Γ:

"Τον γνώριζα από μικρή είχαμε δεσμό 2 χρόνια.....Ημουν 19 χρ. όταν έκανα το γάμο.....Στα 20 γέννησα την κόρη μου.....-Ο σύζυγος τότε ήταν 30 χρ. οικοδόμος κι εγώ οικιακά. Μέναμε παλιά σ' ένα νησί του Αιγαίου. Είμασταν συμπατριώτες.....Το 90 ήρθαμε στην Αθήνα και το 92 γέννησα τον γιό μου.....(Γάμος) "Έγινε προξενικό".....Αλλοτε μου 'ρχεται στις 3 το μεσημέρι ή στις 5 τρώει 1 ώρα και ξαναφεύγει και γυρνάει το βράδυ αργά.....Τον ενοχλεί που αφήνω το κλειδί πίσω από την πόρτα γιατί έτσι δεν μπορεί να μπει σιγά-σιγά και να μην τον καταλάβω. Τον ρωτάω που ήτανε και δεν απαντάει ή μου λέει δεν σε ενδιαφέρει.....Εδώ κι ένα χρόνο είμαστε τσακωμένοι. Αυτός αργεί τα βράδια και τσακωνόμαστε.....Μου πρότεινε να βγάλουμε διαζύγιο και εγώ συμφώνησα.....Από την πρώτη ώρα είχαμε προβλήματα".

Περίπτωση Δ:

"Χώρισα εδώ και 3 μήνες.....Παντρεύτηκα το '80 (14 χρ. γάμος) και όλα αυτά ("σεξουαλικά" προβλήματα του άντρα της, έσπαγε χτυπούσε την ίδια) συνέβαιναν από τότε.....Πριν συζηήσουμε δεν ήταν έτσι.....Εύρισκε αφορμές δεν του άρεσε το φαγητό, τα έσπαγε....Στο σπίτι επικρατούσε στρατιωτικός νόμος. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα να δεν παίρναμε την άδειά του.....Είπαμε να κάνουμε μια συζήτηση μήπως ταιριάξουμε. Μετά από μια βδομάδα άρχισε τα ίδια, οπότε έφυγε εκείνος από το σπίτι.....Κάναμε δεσμό και πήγαμε σε άλλη πόλη.....Εκεί έμεινα έγκυος και παντρευτήκαμε.....Ο σύζυγος δεν ήθελε τον γάμο και τα παιδιά και δεν ήθελαν και οι γονείς του

αυτόν τον γάμο.....Τον τελευταίο καιρό οι σχέσεις μας ήταν τυπικές χωρίς να αισθάνομαι κάποιο συναίσθημα.....(Μετά το καλοκαίρι) "Ήταν η σοβαρή αιτία που χώρισα.....Πάντα στη σχέση μας υπήρχε απόσταση.....Μετά το διαζύγιο μείναμε για 15 μέρες πάλι μαζί.....Τα πρώτα 3 χρ. μετά τη γέννηση του Β. έκανα μια έκτρωση. Εκείνος δεν το ήθελε το παιδί. Ήθελε να χωρίσουμε εάν θα το κρατούσα.....Ενδιάμεσα είχαμε χωρίσει 3-4 φορές. Έφευγα και πήγαινα στο σπίτι της μητέρας μου.....Δεν δίνει χρήματα. Δίνει μόνο με την προϋπόθεση να βλέπω την Σ.....Από τα πρώτα 5-6 χρ. κατάλαβα ότι δεν τα πηγαίναμε καλά.....Σαν να ήταν δικτατορία.....Από τα 3-4 χρ. σκεφτόταν να χωρίσει.....Δεν με ήθελαν για νύφη.....Μας έδιωξαν.....Παρέμενα στη σχέση μόνο και μόνο για τα παιδιά".

Περίπτωση Ε:

"Είμαστε σε διάσταση με τον σύζυγο υπήρξαν πολλά προβλήματα στο παρελθόν και ακόμα περισσότερα από τότε που χωρίσαμε.....Το παιδί αυτός το έχει πάρει και δεν το φέρνει, ίσως εκβιαστικά γιατί δεν θέλει διαζύγιο και λέει άμα γίνει αυτό θα σου πάρω το παιδί.....Όταν το πρωτοπήρε μετά από λίγες μέρες έκανα κάποια μήνυση εκεί.....Συζητήσαμε για συναινετικό διαζύγιο είπε πως ήθελε να το συζητήσουμε αυτό μέχρι που ζήταγε παράλογα πράγματα γιατί δεν ήθελε να το δώσει βέβαια. Και ξεκινάω εγώ διαζύγιο με αντιδικία που δεν το ήθελα αλλά ήθελα να τελειώνω μαζί του και όταν όλα έχουν τελειώσει το πάρει απόφαση και κάπου φτιάξουνε τα πράγματα.....ερχότανε χτύπαγε, και τις λίγες μέρες που είχα το παιδί εγώ σπίτι καθότανε μέρα-νύχτα απ' έξω.....ερχότανε χτύπαγε τα κουδούνια. Ένα βράδυ που γύρναγα από τη δουλειά με χτυπάει. Κάνω μήνυση ότι με χτύπησε.....Στην αρχή είχαμε μια ωραία σχέση βέβαια ήταν ήδη

παντρεμένος, είχε από εκεί τα προβλήματά του, είμασταν κάποια διαστήματα μαζί, κάποιες άλλες φορές χωρίζαμε, μέχρι που τελικά γύρισε σπίτι του και εκεί πια χωρίσαμε για ένα χρόνο περίπου. Ξαναβρεθήκαμε μαζί το '86. Συζητήσαμε 2 χρόνια, μετά έμεινα έγκυος, παντρευτήκαμε και από τότε άρχισαν τα προβλήματα, είχα δει ορισμένα ήθελα κι εγώ ένα παιδί.....Αφού έγινε ο γάμος με υποβίβαζε.....Τους πρώτους μήνες όταν ήμουν έγκυος, με τα παιδιά του είχαμε μια πολύ ωραία σχέση.....με είχανε σα να ήμουν δούλα και εκείνοι κύριοι.....Οταν ήμουν έγκυος άρχισε να με βρίζει και νε μου λέει ότι δεν αξίζει να έχεις παιδί.....Σιγά-σιγά η σχέση μας ήτανε τόσο άσχημη μεταξύ μας είμασταν 2 ξένοι.....είπα ίσως η σχέση μας φτιάξει και το παιδί δεν θα ενοχληθεί από ένα διαζύγιο αλλά τα πράγματα ήταν πολύ χειρότερα.....Εφυγε εκείνος από το σπίτι, του είπα ότι δεν μπορούμε να είμαστε άλλο μαζί.....έμεινα έγκυος ενώ ίσως υπήρχανε τα αρνητικά μαζί του..... Το κράτησα το παιδί και συγχρόνως έγινε και ο γάμος.....σίγουρα δεν μπορούμε να μιλήσουμε μεταξύ μας.....οι δικοί μου από την αρχή δεν τον θέλανε, γιατί έβλεπαν ότι υπήρχε μια οικογένεια πίσω του.....πήρε την αγωγή διαζυγίου και αρχίσανε τα παρατράγουδα.....Πριν (τον γάμο) υπήρχε κάποιο συναίσθημα, έβλεπα έναν άνθρωπο που με κάλυπτε συναισθηματικά, υπήρχαν κάποια προβλήματα τα οποία τα έβλεπα αλλά έλεγα ότι όλα θα τα ξεπεράσουμε με το χρόνο.....Εγώ πριν είχα κάνει έναν άλλο γάμο, 10 χρ. πριν ο οποίος κράτησε πάρα πολύ λίγο.....Οταν άρχισαν τα προβλήματα και τα έβλεπα επειδή είχανε περάσει και τα χρόνια, επειδή συνέπεσε και το γεγονός ότι έμεινα έγκυος, κάπου συμβιβάστηκα. Το είδα ότι η ζωή εδώ πέρα τελειώνει, δηλ. δεν μπορώ να κάνω τίποτα άλλο, θα κάνω μια οικογένεια θα κάνω παιδί, θα δεχτώ κάποια πράγματα και κάποιες καταστάσεις που δεν μου αρέσουνε γιατί αυτή είναι η μοίρα μου. Δεν ξέρω πως το είδα.....Δεν ήταν

τόσο ότι με αγαπούσε ήταν τα συμφέροντα η άλλη του γυναίκα δεν δούλευε, εγώ είχα σπίτι, το αυτοκίνητό μου δεν το οδηγούσα εγώ αλλά εκείνος, του τα είχα δώσει εν ολίγοις όλα, τα λεφτά τα πάντα παρ' ότι και εγώ δούλευα, εγώ περνούσα με ένα τάληρο στην τσέπη αυτός ψώνιζε βέβαια και όλα τα διαχειριζότανε εκείνος.....Του λέω: και διατροφή δεν θέλω και έλα πάρε τα μισά πράγματα όπως κανονικά ισχύει εγώ αυτά μπορώ να σου δώσω και ενώ ζηταγε τότε 1 εκ. Τώρα θέλει 2 εκ".

Περίπτωση ΣΤ:

"Μια ζωή συνέχεια μαλώναμε γι αυτό (για τις φιλικές σχέσεις που διατηρούσε με τον 1ο συζυγό της).....Τα αδέρφια μου τον αγαπούσαν γιατί ήταν τρυφερός με τα λουλούδια του, τα δώρα του στις επετείους, να με βοηθάει στη μαγειρική, γενικά έκανε πράγματα που με συγκινούσαν.....είχε κρυώσει η καρδιά μου επειδή βάρανε την Α. και δεν είχα τη δύναμη να τον διώξω. Δεν ήθελα να τον διώξω πάλι όπως έδιωξα τον πρώτο.....Εκείνος ήταν τύπος, σας λέω, να πλύνει τον πατέρα, να τον ξυρίσει, να τον περιποιηθεί..... Ήταν σε όλα καλός έτσι που δεν μπορούσε να πάει ο νους μου σε τίποτα κακό.....Τα δύο τελευταία χρόνια είχε πάψει αυτός τα γλυκόλογα και τα κοπλιμέντα αλλά εγώ το απέδιδα γιατί τα παιδιά μεγαλώσανε.... Δεν με συνόδεψε καθόλου σε ψώνια. Μόνη μου έτρεχα όπως τώρα που είμαι μόνη μου.... Εγώ για ώρες ατελείωτες να μαγειρεύω για την επομένη, να πλένω τα πιάτα. Εκείνος από την ώρα που σχόλαγε μέχρι τις 12:00 σε μια πολυθρόνα στην Τ.Υ....Ερχόταν καμιά φορά που σχόλαγα και με περίμενε με κρύο στη στάση ερχόταν στην Φ. Και με περίμενε σ' ένα μπαρ να φύγουμε μαζί.....Όταν έκανε κάτι τέτοια δεν μπορούσα να σκεφτώ.....Επομένως αυτά που έκανε εκείνος να με περιμένει στο πούλαμν δεν σημαίνει τίποτα γιατί πολλές άλλες ώρες μπορούσε να είναι

με την Α.....Υπέφερα τόσο πολύ για χάρη του που είχε τεντώσει τα νεύρα της Α.....Καταδικάζω τον εαυτό μου γιατί παντρεύτηκα ξανά αλλά είμαι τύπος που δεν ήθελα ούτε φίλους να 'χω....Ακόμα και μ' αυτόν ποτέ δεν έφυγα να είμαστε μόνοι μας. Δεν βγήκαμε ποτέ μόνοι μας για να μην αφήσω την Α.....Δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε σαν ανδρόγυνο. Μπαινόβγαινε, άνοιγε τις πόρτες συνέχεια η Α.....Αυτές τις σκέψεις τις τρελλές που κάνω τώρα να τον φέρω επειδή χτυπιέται να γυρίσει, όχι γιατί θα είναι οδυνηρό γαι μένα να κοιτάω κάθε βράδυ σαν την παλαβή.....του κάνουμε δικαστήριο αλλά ποιόν θα πιστέψουν.....Λέω μόνο γιατί να παντρευτώ και δεν κάθησα μόνη μου με τα παιδάκια μου. Είχα μια σύνταξη του δημοσίου από τη μαμά μου που όταν παντρεύτηκα την έχασα.....Μας έφερε σκέτη καταστροφή ο 2ος γάμος μου.....Είδα έναν άντρα που μου πρόσφερε μεγάλη αγάπη και στοργή όχι μόνο με λόγια αλλά και με έργα. Ενώ τώρα τελευταία ενώ μπήκα στο εργοστάσιο που εγώ δεν ήξερα αυτούς τους χώρους και που δεν ήθελε να δουλεύω τώρα ενώ ήξερε ότι κουράζομαι το δεχότανε και μου 'κανε εντύπωση. Γι αυτό σας λέω ότι είχε αλλάξει τελείως. 'Επαιρνε ψώνια και τα άφηνε εππάνω στο ψυγείο όχι μέσα, από το πρωί.... Ο αδελφός μου δεν το πίστεψε ότι έφυγε.....(Υπήρξαν προβλήματα από την αρχή) Δεν υπάρχει αντρόγυνο χωρίς προβλήματα. 'Ηταν βλάσφημος, χριστοπαναγίες, στο ντύσιμο τα ήθελε όλα τέλεια. Τότε που είμασταν νιόπαντροι μου φώναζε "την πετσέτα φέρε" και εγώ ήμουν ευαίσθητη και μπορούσα να κλάψω.....Δεν στεκόμουν επειδή μου έκανε ζήλειες.....Φοβόταν μήπως έρθω σε επικοινωνία με τον πρώην άνδρα μου για να του πω ότι αρραβωνιάζω το παιδί αλλά εγώ το είχα κάνει μόνο για να είμαστε ήρεμοι και να μην έχω πάλι χωρίσματα.....Φώναζε, έβριζε, τόσες ώρες δεν μπορεί να 'σαστε στον χασάπη".... Είχε αρχίσει να φωνάζει σε σημείο που δεν είμαστε μαθημένοι.....Καταλαβαίνετε πόσο άσχημα είναι για

μας που επειδή χρωστάει στον αδελφό μου λεφτά δεν μπορώ να τον πιάσω να του μιλήσω ελεύθερα, όπως με συμβουλευσανε.... Να του εξηγήσω ότι δεν σε βάζω μέσα γιατί έχω μάθει πια ποιός ήσουν. Το πόσο δεν είναι μεγάλο και δεν αξίζει να ταλαιπωρούμαι αλλά και δεν έχω δεν μπορώ συνέχεια φεύγει μένω αβοήθητη.....Όταν χωρίζαμε έλεγε θα σε βάλω μέσα στο αυτοκίνητο να σκοτωθούμε και οι δύο.....Ο μπαμπάς μας παίρνει τηλέφωνο μας έχει από κοντά, μας βοηθάει, μας στηρίζει πάρα πολύ"..

Περίπτωση Ζ:

"Είμαστε αγαπημένοι με τον σύζυγό μου.....Παντρευτήκαμε και είμασταν πάρα πολύ ευτυχισμένοι....επιστρέψαμε στο σπίτι μας και τα καταφέραμε όλοι μαζί.....Εγώ είχα μεγαλύτερα εισοδήματα από τον άντρα μου και ο θεός μου έλεγε πάντα τι άντρας είναι αυτός που δέχεται να τον ταΐζει η γυναίκα του. Το ήξερε αυτό ο άντρας μου και προσπαθούσε να μην τον βλέπουν. Την καλημέρα την έδινε με το ζόρι. Εγώ προσπαθούσα για να μη γίνει καμιά παρεξήγηση λέγοντας μη δίνεις σημασία δεν έχει νόημα.....Πήγε φαντάρος έμεινα συνέχεια κοντά του σε καθημερινή βάση.....έμεινα έγκυος και απέβαλα 3,5 μηνών. Ξανάμεινα έγκυος..... Ωστόσο ο άντρας μου είχε ένα ατύχημα στο χέρι ...πήγαν να του το κόψουν. Πέρασα στο νοσοκομείο 20 μέρες..... Τον χρησιμοποιούσαν για πειραματόζωο.... 'Ηταν οι μέρες που θα γεννούσα τα καταφέραμε όλοι μαζί. 'Εχουμε αγωνισθεί πάρα πολύ στη ζωή μας και αυτός ο αγώνας συνεχίζεται καθημερινά.... 'Όταν έλειπα εγώ εκείνος φρόντιζε τα παιδιά έτσι είναι πολύ δεμένος μαζί τους. 'Ισως είναι πιο αυστηρός από μένα.....Τον σύζυγό μου τον ήξερα ήδη από μαθητή κι όλα αυτά τα κόμπλεξ (σωματική ανάπτυξη) είχα αρχίσει να τα λύνω.... Είμασταν φίλοι απλώς καλοί φίλοι. Είχα προβλήματα σπίτι μου.....Είδα ότι δεν μπορούσε

να συνεχιστεί αυτή η κατάσταση να το πούμε στους γονείς για αρραβώνα.....Η μητέρα του άνδρα μου ήταν μεγάλη, όχι τόσο καλός άνθρωπος.....Αποφασίσαμε να παντρευτούμε απλώς για να είμαστε μαζί. Είμασταν πάρα πολύ ωραία τώρα δεν ξέρω κατά πόσο αυτές οι ιστορίες παίζουν ρόλο. Στο παιδί σίγουρα όχι.....Προτιμώ να φύγω και να κάνουμε κάτι καινούργιο κάπου αλλού. Δεν είναι αργά εξ άλλου. 'Ισως είναι ευκαιρία να φύγουμε από όλο αυτό το περιβάλλον το συγγενικό".

Περίπτωση Η:

"Είμαστε 20 χρ. μαζί.....Οι σχέσεις από την αρχή ήταν άσχημες.....Η γνωριμία μας ήταν μια ιστορία για κλάμματα. Σαν να τον διάλεξε η μάνα μου για μένα.....Παντρεύτηκα από προξενειό 19 χρ." Έκανα τον γιό μου στα 20 χρ.....Με τον σύζυγο είχαμε συνέχεια καυγάδες.....Μέναμε με την πεθερά και τους γονείς μου και τον αδελφό μου. Όλοι μαζί. Ήταν φορές που στο σπίτι ήταν και 20 άτομα.....Αν μας δένει απ' έξω φαίνεται μια οικογένεια καλή.....Με τον άντρα μου μαλώναμε συνέχεια.....Δεν θέλω να χωρίσω.....Δεν ξέρω τι είναι. Του έχω πει να φύγει από το σπίτι αλλά δεν φεύγει. Ούτε κι εγώ φεύγω.....Συνέχεια τσακωνόμαστε και συνέχεια του λέω να χωρίσουμε.....Ήταν συνηθισμένο να κοιμόμαστε πολλοί μαζί".

Περίπτωση Θ:

"Ήμουν σε διάσταση.....Βέβαια δεν παίρνω διατροφή. Είχα πολλά προβλήματα με τον μπαμπά της Ρ..... Είχαμε χωρίσει εδώ και 5 χρ. Μετά από 2,5 χρ. διάσταση δεσμεύτηκα με τον Χ..... Τα προβλήματα τα είχαμε με τον μπαμπά της Ρ. που ενοχλούσε τον Χ..... Να μιλήσω λίγο για τις σχέσεις που είχα μαζί του πριν χωρίσω; Και εγώ που ήμουν άμεπτου ηθικής, ήταν παράξενος στη

συζυγική κλίνη. Γι αυτό κι εγώ τον χώρισα. Βέβαια δεν το χρησιμοποίησα στα δικαστήρια. Δεν ήθελα γιατί ήταν μπαμπάς της Ρ. Μου ζητούσε πράγματα που δεν μπορούσα να τα κάνω. Ντρέπομαι μόνο που τα σκέπτομαι. Ήταν και βίαιος στο σεξ.... Βέβαια δεν έκανε βίαιες πράξεις σε μένα.....Προσπάθησα να του μιλήσω για να μη χωρίσουμε δεν μπορούσα να συζητήσω μαζί του που εγώ είμαι και ομιλητική.....Κι εγώ παιδί ήμουνα όταν με πήρε. Ήταν 13,5 χρ. μεγαλύτερός μου.....Ήταν πιο ώριμο άτομο από μένα και μου ζητάγε πράγματα ανώριμα δηλαδή κτηνωδίες. Με αντιμετώπιζε ή σαν κουτή ή σαν παιδί.....Ήταν καθηγητής μου στη σχολή.... Παντρευτήκαμε σε 8 μήνες. Δεν τον είχα γνωρίσει σεξουαλικά. Σε 2 χρόνια χωρίσαμε. Μια μέρα μου φέρθηκε φριχτά ο πεθερός μου σε συγγενικό σπίτι με υποτίμησε φοβερά έφυγα και γύρισα στους δικούς μου. Βέβαια δεν είναι εγκατάλειψη συζυγικής στέγης γιατί εγώ γύρισα στην οικία που μέναμε. Μέναμε 3 μέρες στην πεθερά μου και 3 μέρες στο σπίτι πάνω του μπαμπά μου . Αυτό μου είχε σπάσει τα νεύρα. Και εκεί είχα πρόβλημα. Μας βάζαν και κοιμόμασταν σε χωριστά κρεβάτια, το ήθελε ο πεθερός μου και η πεθερά μου γιατί και αυτοί 22 χρ. κοιμόντουσαν χωριστά. Και η πόρτα έπρεπε να είναι ανοιχτή για να δει ο πεθερός μου μην πάω και κοιμηθώ με τον άντρα μου. Αυτό πάντως εμένα δεν με πείραζε.....η πεθερά μου έκανε κουμάντο, όχι γιατί ήμουν ανίκανη να χειριστώ τα οικονομικά. Θα μου πεις σε πείραξε το οικονομικό γιατί δεν είχες λεφτά να πάρεις παπούτσια; Όχι αλλά όταν παντρεύεσαι κάνεις δική σου οικογένεια. Είχε (η πεθερά) υπεισέλθει ακόμα και στο παιδί. Του βγάλαμε το όνομα της πεθεράς μου.....Εγώ πήγα στην μαμά μου και μπορούσε να έρθει, εκείνοι τον κρατήσανε κάτω. Ο δικηγόρος μου δεν ήταν σπουδαίος 15.000 του έδιναν. Κέρδισα μόνο την επιμέλεια. Διατροφές κι αυτά....Την πεθερά μου δεν την μπορούσα καθόλου. Με τον πεθερό μου είχαμε καλές σχέσεις και μάλιστα

χώρισα και μετά πέθανε.....Και εμένα μου είχε δώσει (ο σύζυγος) ξύλο. Εγώ πίστευα ότι είχε φίλη γιατί έλειπε όλη μέρα από το σπίτι και ερχόταν στις 12:00. Μετά ερχόταν ο πεθερός μου και περίμενε κι εκείνος μαζί γιατί πίστευε ότι μπορεί να λυθεί ο γάμος γιατί είχα κουραστεί. Το κουβέντιασα με τους γονείς μου και το είπαν στα πεθερικά μου. Τότε που αργούσε ήμουν έγκυος. Δεν με πιστεύανε ότι αργούσε φοβερά. Η πεθερά μου έλεγε άντρας είναι και αν πάει με τους φίλους του δεν πειράζει. Η έγκυος έχει ανάγκη από ύπνο. 'Όταν ερχ'οταν με σκούνταγε φοβερά και μου έλεγε βάλε μου να φάω. Σηκώνομαι με ένταση και έτρεμα. Στο δικαστήριο είπε ότι δεν του βάζω την νύχτα να τρώει και τέτοια. Τον περιμέναμε με τον πεθερό μου και μας έπερνε ο ύπνος και ο πεθερός μου είχε καθήσει δίπλα μου στο κρεβάτι. 'Όταν ήρθε του είπε κακώς κάθησες δίπλα της στο κρεβάτι. Αλλά δεν είχανε τέτοια προβλήματα. Η πεθερά μου ακόμα και να ξεντυθεί και να φανεί ο μαστός στον γιό της (δεν την ενοχλούσε) ή που είχε δει την αδελφή του γυμνή στο μπάνιο.....βλέπω ότι στο σπίτι μέσα δεν ένοιωθε πολύ αυτό το αίσθημα της ηθικής και της ντροπής.....Είνα άτομο που δεν μπορείς να του μιλήσεις. Εάν μιλούσαμε δεν θα είχε διαλύσει ο γάμος μας. 'Όταν μου είπε για ορισμένα πράγματα και μου έκανε χειρονομίες και δεν ήθελα είχα αποχή μαζί του 3,5 μήνες κλειδωνόμουν σε άλλο δωμάτιο μέχρι που χώρισα. 'Εγινε κι εκείνο το περιστατικό που με υποτιμήσανε. Με υποτιμήσανε ότι ήμουν φτωχιά και τέτοια σε μεγάλη κλίμακα πιο κάτω από αυτούς, ότι με πήραν γυμνή και με κάναν κυρία και ο γιός τους μου 'δωσε όνομα.....Η πεθερά μου μου ζητούσε πανωπροίκι. Μου είπε αν η μάνα σου δεν σου γράψει και το οικόπεδο θα σε χωρίσουμε. Δεν μου το 'χαν πει πριν το γάμο. Δεν είχαν θίξει περιουσιακά.....Μου είχε στείλει (ο σύζυγος) και ένα χαρτί ότι θα βάλει ποινική ρήτρα αφού δεν του δίνω το παιδί 100 χιλ. Και θα με κλείσουν μέσα. Απειλεί

ότι θα κάνει δικαστήριο.....Ήταν δικαστήριο που με είχε χτυπήσει, είχε κάνει
 αρπαγή ανηλίκου. Κατάφερε να με δικάσουν ότι χειροδίκησα και πήγα να
 χτυπήσω τη μητέρα του. Είναι φοβερός άνθρωπος.....Εκείνος δικάστηκε για
 ξυλοδαρμό.....Δεν ήθελε να χωρίσουμε.....Μετά τον χωρισμό έγιναν φοβερά
 πράγματα. 'Όταν πλήρωσε είπε "βρε εγώ έχω πορτοφόλι πληρώνω". Αυτά
 είναι φοβερά.....Δεν ασχολιόταν μαζί μου. Με υποτιμούσε. 'Ήμουν έλεγε πολύ
 κατώτερή του και στα γράμματα ενώ είχα τελειώσει κι εγώ το λύκειο.....Τον
 άντρα μου δεν τον πήρα από αγάπη. Η μητέρα μου είχε πει να τον
 πάρω.....Ήταν συνοικέσιο;.....Οχι συνοικέσιο. Ήταν καθηγητής στη σχολή που
 πήγαινα. Τον έβλεπα και του είχα μια συμπάθεια.....Η μητέρα μου είχε
 αξιολογήσει ότι αν πάρω για άντρα μου τον Σ. θα περνάω καλά. Τον γνώρισε
 από το σχολείο. Επεδίωξε εκείνος να την γνωρίσει.... Μετά ήρθε σπίτι και με
 ζήτησε από τον πατέρα μου και την μητέρα μου. Τότε ήμουν 18,5 ετών. Τον
 γνώριζα αλλά του έλεγα κ. Στ. ούτε Σ. δεν τον έλεγα.... Είχαμε πιει 2-3 φορές
 καφέ μαζί με τα άλλα παιδιά αλλά δεν είχαμε άλλες σχέσεις.....Και πως
 δεχτήκατε να τον παντρευτείτε;.....Είχαμε προβλήματα στην οικογένεια....
 Δηλαδή τον Σ. τον πήρα σαν διέξοδο.....Είχαμε μεγαλώσει ο αδελφός μου κι
 εγώ είχαμε σκεφτεί να φύγουμε. Θα είχαμε όμως οικονομικό πρόβλημα.
 Θέλαμε να σπουδάσουμε και δεν είναι εύκολο.....Η μητέρα έλεγε είναι
 εγγράμματος και θα σε έχει σαν βασίλισσα. Από τη στιγμή που έγινα 19 χρ.
 ήταν βαρετό να μένω σπίτι. Σαν να με ταΐζανε. Εγώ υποχωρώ όταν βλέπω ότι
 δεν υπάρχει διέξοδος, αντί να σπάσουν τα νεύρα μου υποχωρώ".

Περίπτωση Ι:

(Σχέσεις της κας Ι' με πρώην σύζυγο)

"Δεν έχω εμπιστοσύνη στον Β. καθόλου.... Αλλάζει και γίνεται πολύ επιθετικός οπότε δεν μπορώ να μοιραστώ ευθύνες μαζί του.....Πως ήσασταν τόσα χρόνια μαζί.....Με πολλές δυσκολίες. Πάντα ήμουν βλάκας. Πάντα προσπαθούσα να τον αλλάξω. Έχασα πολύ ενέργεια.....Η μητέρα του ήταν εντελώς τρελλή και πολύ κακιά.....Εβλεπα τον πρώην άντρα μου τον Β. που ήταν κουτοπόνηρος. Δεν μπορούσα να το δεχτώ. Δεν είχε δύναμη. Έλεγε ότι είμαι πιο δυνατή από κείνον.....Σκεφτόμουν από πριν να χωρίσω όμως από τότε που γέννησα κατάλαβα ότι εκείνος ήταν το δεύτερο παιδί.... Πότε δούλευε, πότε δεν δούλευε. Δεν μπορούσες να τον βάλεις στα ίσα γιατί δεν γινόταν.....Ηταν ο βλάκας που του έβαζε φωνές η μητέρα του. Δεν ήξερα που ήμουνα μαζί του γιατί εκείνος δεν ήξερε που ήταν. Δεν έβρισκε δουλειά όταν είμασταν μαζί γιατί ήθελε να τον συντηρώ εγώ.....Δεν ήθελα να μείνω στην Α. γιατί η μητέρα του είναι περίπτωση από όλες τις περιπτώσεις.....Χωρίσαμε πολύ δύσκολα. Εκείνος νόμιζε ότι θα κρατούσε το σπίτι (σπίτι με ενοίκιο). Τα είχε βάλει όλα στο όνομά του.... Τελικά αποφάσισε και άφησε το σπίτι σε μένα και στην Α.....Πήγα στο δικαστήριο για να πάρω το μίνιμουμ της διατροφής.....Με ρώτησε (η κόρη) τώρα αν μου λείπει ο Μ.....Της είπα όχι πολύ, δεν νομίζω.....Σας λείπει;.....Οποια σχέση ερωτική και αν είχες με κάποιον άνθρωπο σου λείπει. Και ένα σκύλο αν είχες που γαύγιζε από το πρωί μέχρι το βράδυ και έφυγε σου λείπει.....Δηλαδή ήταν απλώς συνήθεια;.....Οχι απλώς, ήταν και συνήθεια.....Μου λέει (η κόρη): και δεν θα παίρνω χαρτζιλίκι τώρα.....Της λέω: αυτό σκέπτεσαι τώρα; Της έδινε ο Μ. στο τέλος του μήνα και το Πάσχα. Ήταν σαν ο νονός της.....Η αλήθεια είναι ότι το σκέπτεται και αυτό. Πάντα υπάρχει βέβαια πρόβλημα με τα λεφτά στην οικογένεια

μας.....Τώρα τι θα κάνω με τον Μ. δεν ξέρω. Είναι ζήτημα γενικότερα της σχέσης. Είναι μια σχέση που πρέπει να κλείσει δεν μπορεί να μένει έτσι.....Ο Μ. δεν μπορεί να έχει σεξουαλικές σχέσεις.....Ουσιαστικά ήταν στενός μας φίλος. Στήριζε την οικογένεια.....Οταν είπα στην Α. ότι δεν θα τον ξαναδώ εκείνη ανακουφίστηκε.....Τον είχε γνωρίσει η Α. στο καράβι".

9η Σεξουαλικότητα της μητέρας - Σεξουαλική σχέση με σύζυγο-σύντροφο

Περίπτωση Α:

"Οι σεξουαλικές μας σχέσεις δεν ήταν και πάρα πολύ καλές από την αρχή αλλά το παρέβλεπα αυτό.....Παρόλο το σεξουαλικό δεν με κρατούσε τόσο πολύ είπα, δεν πειράζει ίσως αργότερα να είναι καλύτερα (τους πρώτους 3 μήνες).....Αγαπάω εσένα αλλά με άλλες ευχαριστιέμαι.....Κάποια στιγμή αρχίσαμε στις σχέσεις περίεργα σεξουαλικά κι εγώ έστριψα, όχι ακριβώς έστριψα στην αρχή, γιατί κάποια στιγμή μου κάλυπτε ανάγκες.....Μου έδενε χέρια, έπειρνε κάποιες γραβάτες και με μαστίγωνε, άλλες φορές πόναγα άλλες φορές δεν με πόναγε αλλά ήθελε να βλέπει τη κίνηση και ήθελε να λέω συνέχεια ότι είμαι δούλα και αυτά.....Κάποια στιγμή άρχισα να σπάω, άρχισα να αποφεύγω τις σχέσεις, άρχισα να μη θέλω άλλο (λίγο πριν την εγκυμοσύνη). Αυτό γινόταν 5-6 μήνες (στην αρχή). Μετά έμεινα έγκυος και δεν είχαμε δυνατότητα επαφών.....Δεν μπορούσε (ο σύζυγος) αλλιώς.....Ηθελε πάντα να βλέπει κάποιες τσόντες.....Εγώ άλλες σχέσεις δεν είχα ποτέ. Ποτέ δεν έκανα άλλη σχέση μέσα στο γάμο.....είναι περίπου 6 1/2 μήνες που δεν έχουμε καμιά επαφή (σεξ.).....Στα δυόμιση χρόνια είχαμε 4-5 επαφές και οι επαφές είναι κάτι που δείχνει πόσο ένα ζευγάρι πάει καλά ή όχι".

Περίπτωση Β

"Στο σεξ είχαμε εκλείψεις αλλά δεν μπορώ να πω ότι τσακωνόμασταν.....η έναρξη του κακού έγινε εδώ (Αθήνα) σε μια περίοδο που έμεινα έγκυος στο 3ο (3ο εν ζωή) παιδί και έμεινα στο κρεβάτι 4 μήνες μέχρι να γεννήσω.....(Μετά τον θάνατο του 1ου παιδιού) Δεν πήγαινα κοντά του κι από τότε άρχισε να απομακρύνεται.....Όταν έκανα το 3ο παιδί έμαθα ότι όλη αυτή την 3ετία ο

σύζυγος διτηρούσε δεσμό. Μου έλεγε να μη κάνουμε συχνά έρωτα γιατί είναι σε βάρος του οργανισμού.....Πήγαινε.....με κάτι γυναίκες που είχαν το γεννητικό τους όργανο ξυρισμένο.....Υπήρχε παιδεραστία.....Του άρεσε (συζύγου) να βλέπει πορνό. Εγώ δεν μπορούσα να συμμετέχω. Δεν μπορώ να καταλάβω τα ζευγάρια που πάνε μαζί να δούνε τσόντα".

Περίπτωση Γ:

"Και εγώ ήμουν παρθένος πριν το γάμο.... Δούλευα στα κτήματα και ήμουν συνεχώς κουρασμένη.... Είχε παντρευτεί παρθένος και αυτό με πείραξε. Ένας φυσιολογικός άντρας έχει ανάγκη και αυτός ήταν 30 χρ. και δεν είχε πάει με γυναίκα. Μου το είπε την πρώτη νύχτα του γάμου..... Από γυναικείο ένστικτο καταλάβαινα ότι δεν ήταν φυσιολογικός... Θα το ξεπεράσω όπως ξεπέρασα και τον χωρισμό από το κρεβάτι.....ήθελε να ικανοποιήσει τον εαυτό του χωρίς να νοιάζεται για μένα, αν θέλω, αν έχω διάθεση, αν υπάρχουν πράγματα που με απασχολούν.....δεν με πρόσεχε, δεν τον ενδιέφερα, είχα γυναικολογικά προβλήματα και εκείνος δεν νοιαζόταν γι αυτό φθάνει να ικανοποιόταν ο ίδιος -'Ηρθα από το νησί να γεννήσω λίγο καιρό πριν και εκείνος ήθελε τότε να έχουμε σχέσεις και εγώ του λεγα όχι γιατί φοβόμουν μήπως τυφλωθεί μήπως κουφαθεί το παιδί. Εκείνος τότε έλεγε ότι έχω φίλο.....Μετά την εγκυμοσύνη της μικρής υπήρχαν προβλήματα. Ήταν βίαιος και εγώ είχα πόνους, γιατί η μήτρα δεν είχε επανέλθει και δεν θα επανέλθει ποτέ σε φυσιολογικά επίπεδα, εκείνος δεν το λάμβανε αυτό υπ' όψη του.....(Μετά την εγκυμοσύνη της κόρης) Αν του έλεγα άσε με δεν έχω διάθεση πονάω θα είχαμε καβγά οπότε δεν του έλεγα τίποτα.....Το σεξουαλικό είναι το βασικό πρόβλημά μας".

Περίπτωση Δ:

"Εκείνος μου έλεγε "επειδή δεν έχεις γνωρίσει άλλους άντρες γι αυτό είσαι έτσι.....πίστευε ότι επειδή δεν είχα πάει με άλλους άντρες με θεωρούσε άπειρη. Η σεξουαλική μας ζωή δεν ήταν καθόλου καλή.....Ποτέ δεν ήταν καλή. Εκείνος πάντα έθετε σαν θέμα ότι δήθεν είχαμε αραιές σεξουαλικές σχέσεις....Ο δικηγόρος είπε ότι δεν είναι καλά ότι το μισό του κεφάλι είναι καλά και το άλλο μισό σκέφτεται το σεξουαλικό.....Σεξουαλικά δεν τα πηγαίναμε καλά.....Είμασταν μαζί αλλά δεν είχαμε σχέσεις.....Ήταν βίαιος. Απαιτούσε να κάνουμε έρωτα συνέχεια.....Δεν μπορώ να πω ότι δεν με ικανοποιούσε.....Πάντα γινόταν σαν αγγαρεία.....Τα τελευταία χρόνια είχαμε σχέσεις συχνά και μάλιστα με βίαιο τρόπο από τη μεριά του.....Εκτός από το πρώτο διάστημα δεν είχα ερωτική διάθεση απέναντί του εξ αιτίας του ότι εκείνος ενδιαφερόταν μόνο για τον εαυτό του. Με υποτιμούσε".

Περίπτωση Ε:

"Ο σύζυγος είχε γρήγορη εκσπερμάτωση.....Οι σχέσεις μας ήτανε μια φορά το χρόνο τόσο αραιές.....Υπήρχε το σεξουαλικό πρόβλημα της πρόωρης εκσπερμάτωσης το οποίο εγώ το παρέβλεπα με το που έμπαινε μέσα τελείωνε.....Εγώ είχα ζήσει και κάποιες άλλες σχέσεις.....Τα τελευταία τέσσερα (4) χρόνια σε επαφές που είχαμε ήταν ζήτημα εάν ήταν είκοσι (20) φορές.....(το σεξ. πρόβλημα).....συμβιβάστηκα μ' αυτό και όσο ήμουνα μαζί του είχα πάψει να αισθάνομαι. Έλεγα ότι τελείωσε, ούτε έρωτα σκεφτόμουνα, ειδικά τα τελευταία χρόνια και αφ' ότου χώρισα και πέρασε ένας χρόνος, τώρα δημιούργησα μια σχέση που κάπου με καλύπτει σ' αυτό το θέμα.....είπα ότι τελείωσε η ζωή μου.....γνώρισα έκανα ότι έκανα και είχα αδρανοποιηθεί, δεν μου έκανε αίσθηση, δεν με ενδιέφερε αυτό.....(να μη θέλει να κάνει

έρωτα).....στα 39 που είμαι τώρα.....Δεν πιστεύω να έχει άλλη γυναίκα, αποκλείεται, αλλά το βράδυ ξενύχταγε, έβλεπε πολλές ώρες T.V., δεν ξέρω με ποιόν τρόπο.....αλλά δεν με ενδιέφερε.....Ητανε πολύ αυστηρή οι γονείς μας μας είχανε κλεισμένες είμαστε 2 αδελφές, δεν μας αφήνανε να παίξουμε ούτε με αγόρια ούτε με κορίτσια.....εγώ είχα αδρανήσει δεν με ενδιέφερε πια, είχα αδιαφορήσει τελείως για αυτό το γεγονός από τότε που έγινε το παιδί.... (σεξουαλικό).....Εβλεπε ότι εγώ δεν του δημιουργούσα πρόβλημα πάνω σ' αυτό και κάπου αυτός ήταν καλυμμένος ότι είχε μεν το πρόβλημά του αλλά εφ' όσον εγώ δεν του έλεγα ότι κάτι πρέπει να κάνουμε ήτανε καλυμμένος".

Περίπτωση ΣΤ:

"Εγώ τον είχα κάνει πέρα και έλεγε έχω μια κοπέλα σαν τα κρύα τα νερά και την λαχταρώ και δεν μπορώ, αλλά εγώ για το παιδί έκανα θυσίες.....Τότε είχε πρωτογνωρίσει και αυτήν που τον έπιασα εγώ. (1ος σύζυγο).....Βέβαια πριν μπορεί να γύρναγε με τη μια και την άλλη (1ος).....Εφευγα από το κρεβάτι και κοιμόμουνα μόνη μου.....(Με τον 2ο) Δεν είχαμε πολλά-πολλά, αλλά το απέδιδα στο ότι το σπίτι είναι τριάρι με πόρτες γύρω-γύρω.....δεν είχαμε δυνατότητες να είμαστε μόνοι.....Δεν είμαστε και νέοι να έχουμε πολλά-πολλά.....Είμαι κι εγώ νέα κοπέλα.....(2ος) Δεν του στεκόμουνα επειδή μου 'κανε ζήλεις.....Δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε μόνοι μας ήταν η Α. που άνοιγε τις πόρτες".

Περίπτωση Ζ:

"Είμασταν καλοί φίλοι και δεν μπορούσα να σκεφτώ ότι θα δημιουργούσαμε σχέσεις.....Ισως από αυτά που είχα ακούσει μέχρι τότε με έκαναν να βλέπω

αλλιώς τον Ιδανικό. Θα έπρεπε να είναι ψηλός, το 'να, τ' άλλο.....Δεν είναι το σεξουαλικό αυτό που με απασχολεί στις σχέσεις μου με τον σύζυγο μου. Δεν έχει καμμιά ιδιαίτερη σημασία για μένα".

Περίπτωση Η:

"Στη σεξουαλική πράξη υπήρξαν μόνον οι ενοχές και ο φόβος.....Μέχρι τώρα νόμιζα ότι έφταιγα εγώ. Είχε γίνει και κάτι όταν ήμουνα 6 χρ. με ένα αγόρι 12 χρ. Είχε πει να παίξουμε τα παιχνίδια των μεγάλων.....Είχα αυτή την εμπειρία στα 6 μου χρόνια αλλά δεν θυμάμαι τι ακριβώς ήταν. Δεν είχα καμμιά σχέση με άλλον άντρα.....Στον έρωτα ήθελε να του δίνω συνέχεια. Είναι βίαιος και χυδαίος. Με αποκαλούσε πουτάνα.....Τώρα σταμάτησα να δίνω. Δεν θέλω.....Προτιμώ να με λέει "παγόβουνο" παρά "πουτάνα".....Του έχω ζητήσει να μην κάνουμε έρωτα. Θέλω να έχουμε μια απόσταση.....Κάναμε έρωτα και δεν ευχαριστιόταν οπότε τα έβαζε μαζί μου. -Εγώ δεν μπορούσα να καταλάβω εάν έπαιρνα ικανοποίηση ή όχι. Ούτε τώρα μπορώ να καταλάβω.....Δεν ξέρω αν μου άρεσε σαν άντρας. Πόσο τον ήθελα ερωτικά. Είναι τόσο σπουδαίο αυτό;.....Του αρέσει να βλέπει συνέχεια έργα πορνό".

Περίπτωση Θ:

"Ήταν παράξενος στη συζυγική κλίνη. Γι αυτό κι εγώ χώρισα.....Μου ζητούσε πράγματα που δεν μπορούσα να τα κάνω.....Ήταν και βίαιος στο σεξ.....Εγώ δεν είχα πάει με άλλον άνδρα.....Βέβαια δεν έκανε βίαιες πράξεις σε μένα.....Είχε αλλοπρόσαλη συμπεριφορά στο σεξ. Το κύριο για μένα είναι το ότι έχει σχέσεις με άντρες όχι παθητικά αλλά ενεργητικά.....Δεν τον είχα γνωρίσει σεξουαλικά.....Μας βάζαν και κοιμόμασταν σε χωριστά κρεβάτια, το

ήθελε αυτό ο πεθερός μου και η πεθερά μου.... Και η πόρτα έπρεπε να είναι ανοιχτή για να δει ο πεθερός μου μη πάω και κοιμηθώ με τον άντρα μου. Αυτό πάντως εμένα δεν με πείραζε.....2ος -'Ηταν φυσιολογικός στο θέμα του έρωτα.....Όταν μου είπε για το και μου έκανε χειρονομίες και δεν ήθελα είχα αποχή μαζί του. 3,5 μήνες κλειδωνόμουν σε άλλο δωμάτιο μέχρι που χώρισα".

Περίπτωση I:

"Ο Μ. στην αρχή τον αγαπούσα πάρα πολύ. Όλες οι γυναίκες τον αγαπάνε.... Μου άρεσε σαν άνδρας τότε. Τώρα όχι γιατί βλέπω ότι δεν είναι αυτό ακριβώς που δείχνει.... Στις ερωτικές σχέσεις με τον Ν. ταιριάζουμε πάρα πολύ αλλά του λέω αυτό δεν είναι αρκετό για μένα, θέλω κάτι άλλο. Μου λέει: είμαστε δύο άνθρωποι διαφορετικοί. Τότε γιατί κάνουμε έρωτα; Γιατί εκεί ταιριάζουμε. Του είπα ότι αυτό δεν μου ιφθάνει και σταματήσαμε για επτά μήνες... Μέσα στους επτά μήνες είχαμε συναντηθεί κάπου και πήγαμε και στο σπίτι του. Τότε δεν είχα ακόμη αλλάξει ιδέες να ξαναρχίσουμε σχέσεις ενώ αυτός νόμιζε ότι ξαναρχίζουμε. Μου είπε είσαι χαζή, περνάνε τα χρόνια σου και επειδή περνάμε ωραία. Πρέπει δηλαδή να σκέπτομαι όπως αυτός. Δεν ήθελα. Ύστερα από μερικούς μήνες έλεγα στον εαυτό μου ότι δεν μ' αρέσει να μην έχω επαφή με κανέναν και ας μην του ζητάω τρυφερότητα όπως θέλουν όλες οι γυναίκες γιατί αυτός έτσι είναι.....Πάντα η Α. λέει τη γνώμη της. Να μη συνεχίσεις με τον Κ. δεν είναι καλός. Την αφήνω.... Δεν νομίζω ότι θα πάρω τη γνώμη της, να μου πει τι θα κάνω με τις ερωτικές σχέσεις μου.... Δηλαδή δεν θέλετε ούτε εσείς να μένετε με τον φίλο σας. Το έχω σκεφτεί και είμαι μισό από εδώ και μισό από εκεί. Δεν έχω αποφασίσει. Η Α. μου λέει ότι αυτό είναι βλακεία.....Τόσα χρόνια είσαι μαζί του και πρέπει να δείχνεις ότι δεν

είσαι ενώ το ξέρω ότι είσαι. Είναι υποκριτικό.... Πάντως δεν έχω την ανάγκη να αποφασίσω γιατί αποφασίζει αυτός.....Μου αρέσει πάρα πολύ και αυτό παίζει μεγάλο ρόλο για μένα ψυχολογικά με τον έρωτα. Νοιώθω πάρα πολύ ελεύθερα μαζί του στις ερωτικές σχέσεις. Με τον πρώην άνδρα μου καθόλου γιατί ήταν μπερδεμένος και δεν ήξερε που να πάει.....Οταν δεν μπορούσα πια γιατί δεν άντεχα, είχα "περίοδο" για 15 μέρες συνέχεια. Δεν ήθελα να έχω σεξουαλικές σχέσεις μαζί του. Ο Μ. δεν μπορεί να έχει σεξουαλικές σχέσεις. Εγώ θα ήθελα να έχω σεξουαλικές σχέσεις μαζί του. Πέρασαν αρκετά χρόνια χωρίς να έχω σεξουαλικές σχέσεις".

10η Ηθική της μητέρας

Περίπτωση Α

"....Να μη φθάσει στα όρια της εφημερίδας αλλά μια τέτοια απειλή θα τον εκφόβιζε.....Η μητέρα μου με έχει φτιάξει να κοιτάζω ανθρώπους που να έχουν κάποιο κοινωνικό κύρος και όχι τον κλητήρα ας πούμε του χ υπουργείου.....Εγώ άλλες σχέσεις δεν είχα ποτέ.....Ποτέ δεν έκανα άλλη σχέση μέσα στο γάμο.....Εγώ δεν θέλω να τιμωρηθεί με την έννοια της κακίας.....Μέσα μου γίνεται μια μάχη γιατί βλέπω ότι με συκοφαντεί σ' όλον τον κόσμο.....Μπήκα εργοδηγών στα ΚΑΤΕ. Το τι έγινε σπίτι, τι αποτυχία!.....Γενικά έχω πολλές ενοχές στη ζωή μου.....Από την άλλη δεν ξέρω εάν πρέπει να πάω πια τόσο διπλωματικά να μην κάνω τίποτα στην αστυνομία αλλά κάπου δεν θα τα βγάλω πέρα εκεί. Δεν ξέρω το φοβάμαι αυτό. Μετά πήγα πάλι στον εισαγγελέα και μου είπε ότι προκειμένου να κάνω κάποια καταγγελία στην αστυνομία πρέπει να κάνω και μήνυση και αυτό δεν το ήξερα. Για να κάνω μήνυση αυτό δεν το κάνω δεν μου έρχεται καλά.....Η μητέρα έχει πολύ δυνατή προσωπικότητα και με έχει επηρεάσει και εμένα από μικρή δεν με άφησε ποτέ να φορέσω αυτό που ήθελα, ποτέ δεν αγόρασα ένα φόρεμα που να αρέσει σε μένα, το καλό ήταν ότι έλεγε εκείνη.....Ηθελε πολύ την κοινωνική προβολή έτσι μέσα μου κλπ.....Τώρα με παίρνει τηλέφωνο και μου λέει κάνε λίγο υπομονή.....και δεν ήσουν άξια σύζυγος γιατί αν ήσουν άξια θα τα είχες καταφέρει, και κάνε λίγη υπομονή να πουλήσουμε το σπίτι.....εν τω μεταξύ κοίταξε μήπως βρεις και κανέναν άλλο και να είναι ακόμα καλύτερος από αυτόν για να ζηλέψει".

Περίπτωση Β:

"Τα κορίτσια βρίζουν και λένε κάτι εκφράσεις πάρα πολύ άσχημες για κορίτσια. Τα παιδιά που οι οικογένειές τους είναι αναστατωμένες βρίζουν. Είναι φυσικό.....Για μένα δείχνει την ηθική κατάπτωσή της.....Πολλές φορές μου μιλάνε όπως μου μιλάει κι αυτός μπροστά τους.....Εγώ είμαι απλή αλλά είμαι και επιτηδευμένη. Με ειρωνεύονται και με λένε φιλόσοφο.....Καταλαβαίνω τις προσπάθειες που κάνει για να καλύπτει όλες τις οικονομικές ανάγκες και να τα δίνει σαν κερατάς, γιατί έτσι νιώθει τον εαυτό του. Τα λέει και η μαμά του "σας πληρώνουμε, σας ταϊζουμε". Και θέλει και να παίρνει.....Μιλούσα για κάποιον που λίγο πριν για μένα ήταν ο νοικοκύρης, ο πατέρας. Εκ των πραγμάτων δεν ήταν βέβαια ο πατέρας αλλά είχε κάποια χρέη.....Δεν θα θελα να 'μαι στη θέση που βρίσκομαι. Με ενοχλεί αφάνταστα. Αν είχα την οικονομική δυνατότητα δεν θα κυνηγούσα το θέμα δικαστικά για εκδίκηση, θα έφευγα χωρίς ίχνη, να μεγαλώσουν τα παιδιά μου ήσυχα.....Είναι οδηγός αυτή τη στιγμή στη ζωή μας επειδή προσφέρει οικονομικά.....Δεν μπορώ να το ξεπεράσω στα θέματα του διαζυγίου, γιατί μου είχε προταθεί κάτι τέτοιο. Δεν το μπορούσα. Η μητέρα μου είχε πάρει διαζύγιο και ξαναπαντρεύτηκε. Βλέπω κάποιες αιτίες που μου έχουν πολλά ερωτηματικά. Δηλαδή εγώ δεν μπορώ να το δεχτώ εύκολα αυτό.....Την πράξη του την θεωρώ γενοκτονία.....Απέναντί του έχω μεγάλη ψυχραιμία στο πως τον αντιμετωπίζω σήμερα.....Αν θα βγει διαζύγιο θα διευκολύνουμε περισσότερο τη θέση του να είναι ελεύθερος.....Ξεκίνησα με έναν δικηγόρο που μου είπε για τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσω. Να τον κλείσεις μέσα. Εγώ είχα αντίθετη άποψη.....Το μόνο παράπονο που είχα ήταν μια βιαιότητα που έδειχνε απέναντι στα παιδιά. Ήταν της φωνής και του ξύλου. Στον δικηγόρο είπα ότι χρειάζομαι πόρους επιβίωσης.....Απορρίπτω τον

δικηγόρο και την άποψή του. Πηγαίνω σε άλλον.....Με τον άλλο δικηγόρο κάναμε μια συμβιβαστική πράξη της καταγγελίας να μη χωρίσω, να μη γίνει το "μπαμ" γιατί η εκτίναξη η νομική θεωρώ ότι είναι περισσότερο εκδικητική. Σέβομαι τον νόμο αλλά ψυχολογικά και οικονομικά δεν τα καλύπτω. Θα ήμουν ανίσχυρη οικονομικά με ένα παιδί θύμα.....Στον συμβιβασμό ο σύζυγος υποσχέθηκε να φροντίζει την οικογένεια, θα πληρώνει, θα προσφέρει.....Εγώ ζήτησα από την αρχή να μας δώσει κάποιους πόρους. Εγώ δούλευα μια ζωή. 'Ότι έκανε εκείνος το έκανε στο πλευρό μου. Δεν μιλάω για τα δικά μου τα κέρδη και τις ζημιές. Είμαι ζημιωμένη οικονομικά και ηθικά.....Τον βουτάω και του λέω τι έκανες στο παιδί; Δεν ντρέπεσαι, δεν σκέφτηκες τη μάνα σου;.....Αντιμετωπίζω τρία παιδιά που δεν έχουν καμιά εκτίμηση σε κείνον, σε μένα γιατί καταστρατήγησα τον νόμο που δεν έδωσα τη σωστή λύση.....Μέσα σε αυτήν την σκηνοθεσία είχε απέναντί του έναν άνθρωπο ο οποίος ήταν ντόμπρος και το μόνο κουσούρι ήταν ότι ήμουνα ιδεολόγα, ψυχολόγα.....Γοήτευσε τη ζωή μου. Δεν είμαι εύκολη να γνωριστώ, να φλερτάρω με κάποιο άτομο κενό. 'Ότι βρήκα σε αυτόν ήταν μια πλάνη.....Του έλεγα παλιά να βάζουμε στην άκρη χρήματα για ώρα ανάγκης. Κατάρα τα χέρια του τρύπια.....Καλύπτει πολλά από οικονομικής απόψεως αλλά αφήνει ακάλυπτα πολλά ηθικά ζητήματα.....Τα παιδιά μου τα στέλνω επειδή το θέλουν για να πάρουν χαρτζιλίκι και ακούνε για λογαριασμό μου τα εξ αμάξης και εγώ θίγομαι και νευριάζω και λέω γιατί δεν υπερασπίζετε τη μάνα σας; Δεν έχω φοβηθεί τίποτε άλλο από την κακοβουλία που έχω συναντήσει".

Περίπτωση Γ:

"Οι γονείς μου με είχαν με τον χωροφύλακα από πίσω.....Μπορούσα να βγω μόνο με τη μαμά μου ή με τον αδελφό μου.....Η πεθερά ήρθε να ελέγξει την

επόμενη της πρώτης νύχτας του γάμου.....Εδώ έμπλεξε με μηχανικούς, εργολάβους και έχει ξεφύγει από τον "δρόμο" του σπιτιού.....Εγώ δεν είχα σεξουαλικές σχέσεις πριν τον γάμο.....Μου έκανε όμως εντύπωση που δεν είχε και εκείνος, σε τέτοια ηλικία.....Μέχρι να παντρευτούμε (διάστημα 2 χρόνων) δεν είχαμε σεξουαλικές σχέσεις.....Πίνει, βρίζει και με χτυπάει.....Οποιος πειράζει το παιδί μου θα τον σκοτώσω, θα τον σκίσω όπως σκίζει η γάτα το ποντίκι. Θα σε πάω στον εισαγγελέα.....Με τον σύζυγό μου βγαίναμε, αρραβωνιασμένοι, ραντεβού στα κρυφά.....Στην Α. δεν πηγαίναμε πουθενά. Εκείνος στο καφενείο κι εγώ στο σπίτι.....Τα βράδια που εκείνος αργεί να γυρίσει φοβάμαι μήπως έρθει κάποιος "αλβανός" στο σπίτι ή μήπως πάρει τηλέφωνο. Βέβαια δεν πρόκειται να έρθει κανένας "αλβανός", αλλά φοβάμαι. Στο νησί βέβαια δεν έχει αλβανούς.....Σκέφτομαι ότι όλοι οι άνδρες είναι ίδιοι. Βέβαια ο αδελφός μου με τη νύφη μου δεν κάνει τα ίδια".

Περίπτωση Δ:

"Η αδελφή της μητέρας του ήταν ηθοποιός.....οι κοπέλες αυτού του κυκλώματος δεν έχουν ενδοιασμούς.....(Αναφερόμενη στην Σ.Π. της κόρης).....να μη κηλιδωθεί το όνομά της.....Ντρέπομαι γι αυτά που έγιναν, είμαι σοκαρισμένη.....Ο σύζυγος έβλεπε μονίμως πορνό.....Εάν το μάθαινε ο πατέρας του θα τον σκότωνε γιατί είχε αρχές και ηθική.....Θέλω να με σέβεστε (παιδιά) να μην αντιμιλάτε.....(ο πατέρας του).....έχει τις ίδιες απόψεις με μένα στο ζήτημα της ηθικής.....Είναι τόσο χυδαία και τόσο πρόστυχα που δεν μπορώ σ' έναν άνδρα να τα πω.....Για μένα είχε πάψει να υπάρχει.....Να μην υπάρχει ζωντανός.....Εγώ είμαι συντηρητική στο σπίτι δεν θέλω να ξοδεύουμε χρήματα κάθε βράδυ για φαγητό έξω με αποτέλεσμα

να μην είμαι "καλή" για τα παιδιά.....Η αδελφή της μητέρας του ήταν ηθοποιός. Μπλέχτηκε σ' αυτό το κύκλωμα, με όποια ήθελε πήγαινε και έκανε ότι ήθελε.....και οι κοπέλες αυτού του κυκλώματος δεν είχαν ενδοιασμούς.....Ο δικηγόρος μου είπε ότι δεν είναι καλά ότι το μισό του κεφάλι είναι καλά και το άλλο μισό σκέφτεται το σεξουαλικό.....Στην οικογένειά μου είμασταν πολύ αγαπημένοι και με ηθικές αρχές, σε αντίθεση με την οικογένεια του συζύγου που ο πατέρας του τον χτύπαγε πάρα πολύ.....Το αίσθημα της αγάπης η εξιδανίκευση με εμπόδισε να δω αυτά τα πράγματα".

Περίπτωση Ε:

"...πρέπει κάποτε να παντρευτώ, να κάνω οικογένεια.....μας είχαν κλεισμένες όχι μόνο να (μη) παίξουμε με άλλα αγόρια αλλά και με κορίτσια.....Τους γονείς τους φοβόμασταν.....Η αδελφή μου μπήκε στην.....μόλις τέλειωσε το γυμνάσιο.....Εγώ δεν ήθελα να μπω σ' αυτό το "μπουρδέλο" όπως έλεγα τότε.....Ημουν επιπόλαια και νόμιζα ότι θα μπορούσα να κάνω πολλά πράγματα και δεν ήθελα να δεσμευτώ. Μετά έγιναν και άλλες σχέσεις μέχρι που βαρέθηκα. Σκέφτηκα ότι πρέπει να κάνω οικογένεια".

Περίπτωση ΣΤ:

"Στους δικούς μου δεν άρεσε αυτό.....Όταν ένας άνθρωπος έχει ένα ελάττωμα δεν κόβεται. Κακά τα ψέματα.....Δεν ήθελα να διαλύσω το σπίτι μου.....Ο αδελφός μου ήθελε να τον πιάσει για μοιχεία.....Λέω, να υπολογίζουμε και τον κόσμο και τους συμπεθέρους.....είχε δώσει μια καλή εικόνα σ' όλη την κοινωνία, σ' όλον τον κύκλο μας.....Ήταν η πρώτη φορά που ξανοίχτηκα γιατί ντρεπόμουν και να το συζητήσω.....Τις Κυριακές που

πήγαινα στην εκκλησία.....Θα την πάω στο γιατρό. Δεν νομίζω να είναι κατεστραμένη. 'Ισως να έλεγχε τον εαυτό του.....Το θεωρώ εγκληματικό.....Ούτε να μου το είχε σκοτώσει το παιδί.....Λίγο να με εκτιμούσε (ο 2ος) δεν θα το έκανε.....είμαι τύπος που δεν ήθελα ούτε φίλους (ερωτικούς συντρόφους) να 'χω.....(ο 2ος) 'Ηταν βλάσφημος, χριστοπαναγίες.....Εγώ δεν είμαι τύπος εκδικητικός και πηγαίνω και στην εκκλησία".

Περίπτωση Ζ:

"Εχουμε κάποια στάνταρτς και θέλαμε να τα φθάσει.....Καταλάβαινε ότι πρέπει να το φθάσει αυτό που θέλουν οι γονείς.....Της είπα ότι στο 80% των περιπτώσεων έχει συμβεί σε μικρή ηλικία αν όχι από θείο, από ξάδελφο, κάποιον γνωστό.....Ποτέ με τα παιδιά δεν έχουμε ξυλοδαρμούς κλπ.....Μπορεί κάποια φορά που γύρισα και δεν ήταν έτοιμη για το σχολείο, ας πούμε, να φώναξε πολύ.....το παιδί θα θεωρήσει ότι ήταν κάτι πολύ κακό αυτό που έκανε.....Το να φιλάς και να χαϊδεύεις κάποιον που αγαπάς είναι απαραίτητο.....Συζητήσεις γύρω από αυτά τα θέματα και με τα 2 παιδιά κάναμε και νωρίτερα. Είπαμε το πως γίνονται τα παιδιά χωρίς κανένα πρόβλημα.....Τώρα βέβαια έχει σχέση αυτό με ότι συνέβει.....Δεν έχω συνηθίσει να μη λέω καλημέρα σε έναν άνθρωπο που είναι μπροστά μου.....Δεν θέλω να πιστεύω ότι είναι πρόστυχος. Καλύτερα να πιστεύω ότι είναι άρρωστος.....Είναι άνθρωπος χωρίς ηθικές αξίες.... 'Εχω το συναίσθημα από παιδάκι ότι δεν είναι άνθρωποι τίμιοι.....Είπα δεν θα δουλέψω για τους Αμ. θα γυρίσω στην χώρα μου.....Δεν είναι άνθρωποι ηθικοί.....Οι γονείς μου δεν ήθελαν να ξέρουν τα παιδιά οτιδήποτε άσχημο.....Μέναμε δίπλα.....μας χώριζε ένας τοίχος.....ένα οικόπεδο με 2 σπίτια. Το μπαλκόνι

είναι κολλητό με το δικό μας. Δεν υπάρχει διαχωριστικό".

Περίπτωση Η:

"Φοβάμαι ότι θα με τιμωρήσει ο Θεός, οι άνθρωποι.....Η πεθερά μου ήταν παλαιοημερολογήτισσα.....Μεγάλωσα σ' ένα επίσης πολύ συντηρητικό περιβάλλον.....Οι σχέσεις που φανταζόμουν ότι θα μπορούσα να έχω με έναν άντρα ήταν αυτές που έβλεπα μέσα από τις ελληνικές ή ακόμη και τις τούρκικες ταινίες της εποχής. Δηλαδή αγάπη, τρυφερότητα.....Φεύγοντας από εδώ πήγα στην εκκλησία, και έκλαψα".

Περίπτωση Θ:

"Η φίλη μου είναι μάρτυς του Ιεχωβά. Εγώ όχι έχω πάρει μόνο μερικά περιοδικά και διαβάζω. Υπάρχουν πολλές επιστημονικές απόψεις μέσα και μάλιστα σε θέματα προκοπής.....Αυτά τα άτομα προσέχουν την ηθική, άσχετα με το θρήσκευμά τους.....Εγώ δεν ήθελα να κάνω έκτρωση γιατί είμαι εναντίον, άσχετα που δεν είμαι μάρτυς του Ιεχωβά.....Βέβαια είχαμε αρραβωνιαστεί, το ξέρανε οι γονείς μου (τον Χ.).....Εγώ ήμουν αμέπτου ηθικής.....Βέβαια δεν το χρησιμοποίησα στα δικαστήρια. Δεν ήθελα γιατί ήταν μπαμπάς της Ρ.....Ντρέπομαι μόνο που τα σκέπτομαι (Σεξ. απαιτήσεις του 1ου συζ.).....Είχα πάρει πολύ ηθικές αρχές από τη μητέρα εγώ.....Από τη στιγμή που έχει αλλά πιστεύω ή για το σεξ ή για κάτι πως να τον αντιμετωπίσω.....Μου 'κανε και εμένα ανήθικες προτάσεις.....Αυτό ήταν που με φόβισε στο παιδί. Μια τριβή εκεί πάνω αργότερα τι μπορεί να γίνει.....Όταν με αντιμετώπιζε και εμένα και μου ζήτηγε κάτι πονηρό που δεν είναι φυσικό από την εντολή του Θεού και όλα αυτά.....μπορεί να πάθεις ακράτεια. Δεν το λέω αλλιώς γιατί δεν μ' αρέσει.....Μου ζήτηγε πράγματα

ανώριμα, δηλ. Κτηνωδίες.....Είχε δει την αδελφή του γυμνή στο μπάνιο. Εγώ τον αδελφό μου και να τον δω και με σλιπάκι είναι φοβερό στο σπίτι.....Εχω καλές αρχές.....(Ο 1ος) Βλέπω ότι στο σπίτι μέσα δεν ένοιωθε πολύ το αίσθημα της ηθικής και της ντροπής.....Ονομα είναι να είσαι αμέπτου ηθικής, να μην κλέβεις και να μην κάνεις ανήθικο βίο.....Η πεθερά μου ζητούσε πανωπροίκι. Μου είπε αν η μάνα σου δεν σου γράψει και το οικόπεδο θα σε χωρίσουμε. Δεν μου το 'χαν πει πριν το γάμο. Δεν είχαν θίξει περιουσιακά.....(Η μητέρα μου) 'Ενας γάμος λέει είναι ευλογημένος".

Περίπτωση I:

".....Απλώς δεν την έχουμε βαφτίσει ούτε μέχρι τώρα που μπορεί να αποφασίσει.....Εγώ δυστυχώς δεν ξαναπαντρεύτηκα.....γιατί πάντα δεν διαλέγω τον σωστό άντρα.....Είναι δύσκολο για μια γυναίκα να βγει μόνη της έξω.....Τώρα για τέσσερα χρόνια βγαίνω με κάποιον που είναι σταθερός, έχει αξίες.....Υστερα από μερικούς μήνες έλεγα στον εαυτό μου ότι δεν μ' αρέσει να μην έχω επαφή με κανέναν και ας μη του ζητάω τρυφερότητα όπως θέλουν όλες οι γυναίκες, γιατί αυτός έτσι είναι. Θα προσπαθώ να πάρω μόνο αυτό και να έχω το μυαλό μου κάπου αλλού, να γνωρίσω κάποιον άλλον. Δεν είναι εύκολο όμως γιατί οι γυναίκες δεν μπορούν να το κάνουν αυτό.....Θα προτιμούσα βέβαια να είχα έναν άνδρα να ζήσουμε μαζί. 'Όταν γυρίζεις από τη δουλειά σου στο σπίτι θέλεις να σε περιμένει κάποιος.....Στο σπίτι αν τον δεις νομίζεις ότι είναι ομοφυλόφιλος αλλά δεν είναι.....Ο πατέρας μου ήταν ο πιο υπεύθυνος σε σύγκριση με άλλους άγγλους είχε πολύ μεγάλες ηθικές αξίες, ήταν πολύ ειλικρινής. Το ίδιο και η μητέρα μου. 'Ηταν συνδικαλιστής στο εργατικό συνδικάτο.....Η μητέρα μου ήταν πολύ αγνή σε σύγκριση με μένα για τις σχέσεις με τα αγόρια. 'Ηταν 23 χρονών όταν κάποιο αγόρι την

φίλησε για πρώτη φορά.....Ο αδελφός μου άφησε το σχολείο και η μητέρα μου έλεγε "έχασε τον χρόνο του πηγαίνοντας στο σχολείο".....Η μητέρα μου ήταν πολύ προχωρημένη στις απόψεις για το μέγανωμα του παιδιού εκτός από το σεξουαλικό... Της Α. της αρέσει ο άντρας να έχει τις ευθύνες.....Ο πρώην άντρας μου ήταν κουτοπόνηρος.....Ημουν πολύ αγνή. Δεν κατάλαβα την κουτοπονηριά του. Έδωσα τα πάντα γι αυτόν.....Όταν η Α. τα θυμάται, θέλει να κάνει ντους να ξεπλυθεί για να τα διώξει.

11. Σύζυγος - Άντρες

Περίπτωση Α:

"Ο άντρας μου το επιθυμούσε υπερβολικά το παιδί.....Τον άντρα μου τον ενδιαφέρει η κοινωνική καταξίωση.....δεν είχε ποτέ καταξιωθεί από τη μαμά του.....Δεν υπάρχει ζωή δική του λέει, αυτό που θέλει εκείνος είναι να πεθάνει εαν υπήρχε κάποια δυνατότητα και το μόνο πράγμα που του δίνει χαρά είναι το παιδί.....Δεν μπορώ να πω ότι εκείνος έχει έστω μια πάνω από το μέτριο κουλτούρα για να μορέσω να συγκρίνω και να πω ότι δεν μπορεί να κάνει μαζί μου. Αντίθετα παιδιαρίζει τόσο πολύ μερικές φορές και ασχολείται με τόσο ανούσια πράγματα που πολλές φορές εμένα μου χτυπάνε.....Είναι πολύ οξύθυμος, πετάγεται με το παραμικρό.....Μου φερόταν εξουσιαστικά.....Μου φερόταν πάρα πολύ τρυφερά, εξουσιαστικά, θα μπορούσα να αργήσω 5' και να είχε πάρει την αστυνομία, τον Ερυθρό Σταυρό.....νευρίασε, πετάχτηκε πάνω και άρχισε να με χτυπάει στο κεφάλι με την μουνιά πίσω και να λέει στο παιδί "η μαμά σου είναι κακιά", με αποτέλεσμα ν' αρχίσει να με χτυπάει και το παιδί.....είχα πάθει σοκ.....Με είχε δαγκώσει στο χέρι έξω από το πουλόβερ και το χέρι μου πρήστηκε, έκανα πυρετό.....Επειδή φοβήθηκε ότι εγώ μπορώ να τον καταγγείλω στην αστυνομία ή να κάνω οτιδήποτε, έγδαρε τα χέρια του μόνος του για να πει ότι ήταν σε άμυνα.....Γενικά από την αρχή δεν είχα το δικαίωμα ούτε καν να μπω στο δωμάτιό του (γραφείο του).....Με έπιασε από το λαιμό και με έσφιγγε όσο μπορούσε πιο δυνατά.....Κάποιες στιγμές τον λυπάμαι αφού έχει τα προβλήματα που έχει, αφού είναι παθολογικό γιατί να του κάνω κι εγώ κακό.....Ελεγα δεν βαριέσαι αφού έχει τόση ευαισθησία και δεν κοιμάται εύκολα ας υποφέρω. Μετά σιγά-σιγά άρχισα να υποφέρω όλο και

περισσότερο γιατί είχε όλο και περισσότερες απαιτήσεις και κάποια στιγμή αυτά όλα έφτασαν εως εδώ.....Είχα δύο, από τη μια να ακούσω το παιδί και δεύτερον να μη κουνηθώ, να μην αλλάξω πλευρό και ξυπνήσει εκείνος.....Εφυγε για 6 μήνες ταξίδι και μου είπε ότι φεύγω για να απαλλαγώ από εσένα, κάπως έτσι κάποιες στιγμές βρήκα κάποια προφυλακτικά στην τσάντα του και εκείνος μου είπε, εγώ εσένα αγαπάω αλλά με άλλες ευχαριστιέμαι. Αυτό δεν μου άρεσε καθόλου και από εκείνη τη στιγμή άρχισα να είμαι καχύποπτη.....Με χτύπαγε δεν μπορούσα να αντιδράσω καθόλου δηλαδή δεν σήκωνα χέρι.....Κλειδώνομαι στο δωμάτιό μου αυτό δεν το κάνω τόσο γιατί φοβάμαι μη με σκοτώσει, αλλά για να έχω κάποιο άλλοθι.....ώστε καταθέτοντας στην αστυνομία να πω ότι το έκανα από φόβο, γιατί έχω και τύψεις. Δηλαδή νοιώθω ότι θα του κάνω κακό άμα το καταθέσω, παρ' όλο που έχω περάσει τα πάνδεινα, αλλά δεν ξέρω δεν μου έρχεται καλά.....Όταν με χτύπησε και μετά έβαλε τα κλάμματα.....και ενώ μέσα μου έχω πειστεί ότι είναι από τα νεύρα του.....κάποιες στιγμές τον λυπάμαι.....αφού είναι παθολογικό γιατί να του κάνω και εγώ κακό.....μου έλεγε ότι αν δεν αδυνατίσω δεν θα με παντρευτεί, κάπως έτσι το έλεγε όχι μ' αυτούς τους τρόπους αλλά μου έλεγε να είσαι έτσι αλλιώς.....Εκείνος είχε μια υπερ-ευαισθησία, τέτοια ευαισθησία που ένοιωθα άγχος.....Ξαφνικά ήθελα να του δώσω χαρά.....Το συγκεκριμένο άτομο το φοβάμαι πολύ.....όσο είμαστε μαζί, όταν τα "φτιάξαμε" μου έκανε γενικό στραπατσάρισμα.....Όταν πηγαίναμε έξω να φάμε μαζί, εγώ δεν μπορούσα να φάω, θα τον έβλεπα να τρώει και θα έτρωγα μια μπουκιά από το φαγητό του.....έλεγε, "πάλι εγώ θα νικήσω θα δεις".....μ' έχει προσβάλει πάρα πολλές φορές και μπροστά σε κόσμο λέγοντάς μου διάφορα πράγματα.....Πάντα γίνεται το δικό του και εγώ είμαι πάντα από κάτω.....Βλέπω ότι με συκοφαντεί σε όλο τον

κόσμο.....θεωρητικά θέλω να πω τους έχει πείσει όλους".

Περίπτωση Β:

"Ο δικηγόρος μου είπε να τον κλείσεις μέσα εγώ είχα αντίθετη άποψη. Του είπα ότι για αρκετά χρόνια ζούσα με κάποιον που ήταν τόσο πειστικός που δεν μου άφηνε αμφιβολίες ότι πρέπει να νοιάζομαι για κείνον.....Δεν έπαιρνα πολλά από κείνον.....Το μόνο παράπονο που είχα ήταν μια βιαιότητα που έδειχνε απέναντι στα παιδιά. Ήταν της φωνής και του ξύλου.....Στον συμβιβασμό ο σύζυγος υποσχέθηκε να φροντίζει την οικογένεια, θα πληρώνει, θα προσφέρει.....ο τρόπος που χρησιμοποιεί είναι ανορθόδοξος.....Μπορεί να είναι καλή η νοθεσία αλλά με άσχημο τρόπο.....Είμαι πεπεισμένη ότι έχει ένα προσωπικό δράμα.....Κάπου ήλπιζε ότι αφού κάνει τόσα πολλά θα με έπειθε να ανοίξω την πόρτα μου πράγμα που δεν έκανα ούτε πρόκειται να κάνω.....Η οικονομική μας κάλυψη είναι μόνο και μόνο από εκείνον. Με αυτόν τον τρόπο μας σκατοπασάλειψε. Πάνω σ' αυτό βλέπω μια πορεία που δεν μου αρέσει εκ μέρους του. Επέβαλε αυταρχισμό, απειλεί, λέει νοθεσίες.....ενώ είχε ειπωθεί ότι θα μας δώσει εμάς το αυτοκίνητο το κρατάει εκείνος.....δεν έδωσε καμμία εξασφάλιση.....Εγώ ζήτησα από την αρχή να μας δώσει κάποιους πόρους. Ότι έκανε εκείνος το έκανε στο πλευρό μου.....Να εξασφαλίσει αυτή τη στιγμή ένα τρόπο ζωής για τα παιδιά.....δεν έλεγε κουβέντα σαν αυταρχικός που τον ήξερα.....Είχε έναν εξωσυζυγικό δεσμό λίαν θανατηφόρο τον οποίον πληροφορήθηκα... την ώρα που είχα γυρίσει με το δεύτερο μωρό στο σπίτι.....Εκανα θυσίες και για κείνον. Τα πάντα έχω δώσει, τα χρήματα που έπαιρνα.....Εκείνος μου λεγε: "με υποστηρίζεις ποτέ εμένα;" Εγώ έκανα μάχες και εκείνος είχε αμφιβολίες.....Δημιουργεί ψυχικά ανακατώματα.....Θέλει να είναι ο κυβερνήτης.....Εχω ένα πρόβλημα μέσα στο

σπίτι. Πως θα θεραπευτεί αυτό όταν έρχεται ο "μαχαιροβγάλτης".....Ηταν σοβαρός, στην πορεία έγινε πιο φυσικός, πιο γνήσιος, όπως είναι δηλαδή. Είναι γεγονός ότι όταν γίνει κάτι π.χ. φύγει μια βίδα από το ξυπνητήρι και τη βίδα θα φροντίσει να τη βρει. Τέτοιου είδους παράπονα δεν έχω.....Πάντοτε πρόσβαλε τα παιδιά του.....Μ' εμένα μπορεί και να μειωνόταν κάπου γιατί στο περιβάλλον έλαμπε βέβαια μια που τα ενδιαφέροντά του είναι ποικίλα, είναι ευπαρουσίαστος, σπινθηροβόλος, ραδιούργος, πανέξυπνος, θεατρίνος, γλύφτης.....Γοήτευσε τη ζωή μου. 'Οτι βρήκα σ' αυτόν ήταν μια πλάνη.....Δεν του ανήκει τίποτα και αυτή είναι η μεγάλη μου απογοήτευση.....Του έλεγα παλιά να βάζουμε στην άκρη χρήματα για ώρα ανάγκης. Κατάρα, τα χέρια του τρύπια. Και λέει για τα δικά μου χέρια που δεν διαχειριζόμουν τα χρήματα.....Με τη μαμά του και τη θεία του είναι μια τριάδα ομοούσιος και αχώριστος.....Καταλαβαίνω τις προσπάθειες που κάνει για να καλύπτει όλες τις οικονομικές ανάγκες και να τα δίνει σαν κερατάς γιατί έτσι νοιώθει τον εαυτό του.....Μιλούσα για κάποιον που λίγο πριν για μένα ήταν ο νοικοκύρης, ο πατέρας. Εκ των πραγμάτων δεν ήταν βέβαια ο πατέρας αλλά είχε κάποια χρέη.....Μέχρι στιγμής δεν έχει σταματήσει να προσφέρει.....Να αφήσω αυτό το ελεύθερο στυλ που υπάρχει μ' αυτή την κατάσταση όπου τα παιδιά είναι καλυμμένα ή να του δώσω διαζύγιο και να ελευθερώσω και τον κύριο τον ωραίο;.....Το να κάνει όλα αυτά και να μη βλέπει τα παιδιά του δεν μπορούσε να το αντέξει.....Η θεία τους λέει ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα να βλέπουν τον πατέρα τους όποιος κι αν είναι αυτός. Εγώ της φώναξα: "δεν εννοείς ότι είναι νεκρός".....Ενώ στην αρχή φερότανε με το "σεις" και με το "σας" τώρα έχει επανέλθει στην παλιά συμπεριφορά του που ήταν αυταρχικός, προσέβαλε εύκολα, απειλούσε.....Είναι οδηγός αυτή τη στιγμή στη ζωή μας επειδή προσφέρει οικονομικά.....Στην αρχή η λατρεία μπορώ να πω και η

προσοχή που έδειχνε για το πως αισθάνομαι ήταν μεγάλη.....Τώρα που έχω χάσει τον σύζυγο έχουν χάσει για μένα το νόημα όλοι οι πατεράδες.....Εχω βάλει το λύκο να φυλάει τα πρόβατα.....Νοιώθω ότι έχω υποστεί μια ισοπέδωση και ότι με την παρουσία του ενοχλούμαι και η απουσία του με τρομάζει πάλι.....Οταν είχαμε βρεθεί σε διάσταση.....γύρισε είπε τις προτάσεις του.....έβλεπα και το ρόλο του αναντικατάστατο που το νοιώθω μέσα μου αυτό, τον δέχτηκα.....Είμαι ανασφαλής γιατί δεν είχα έναν υπολογιστή του χρήματος. Ήταν ξοδευτής του χρήματος, αλλά μου έβαζε εμένα αυτή τη ρετσίνα και μου έλεγε ότι δεν κρατάνε τα χρήματα στα χέρια μου.....βρίσκομαι σε σύγχυση.....σε θαλασσοταραχή με οικονομική αδυναμία περιμένοντας από το σύζυγο, στον οποίον είχα τυφλή εμπιστοσύνη.....Εκείνος προφασιζόταν πάντα ότι ήταν απασχολημένος.....Είχα βγάλει συμπέρασμα ότι το ομολογούσε και ο ίδιος. Εγώ (εκείνος) είμαι ο αφέντης, ανατολίτικο στυλ κλπ.....Διεπίστωσα με τον χρόνο ότι δεν με αντιπροσώπευε στον χαρακτήρα.....Παλιά δεν μπορούσα να φανταστώ ότι είχε δεσμό.....Του άρεσε να βλέπει πορνό κλπ.....Εγώ δεν μπορούσα να συμμετέχω. Άλλο εντελώς επίπεδο.....Βέβαια και τα ετερώνυμα έλκονται και υπήρχαν και πράγματα που μας συνέδεαν.....Απέναντί του έχω μεγάλη ψυχραιμία στο πως τον αντιμετωπίζω σήμερα... Αν θα βγει διαζύγιο θα διευκολύνουμε περισσότερο τη θέση του να είναι ελεύθερος.....Ο δεσποτισμός υπήρχε. Ήταν κατά διαστήματα προβληματική κατάσταση.....Οταν δεν μπορείς να επικοινωνήσεις με τον σύντροφο θα δώσεις έμφαση στις σχέσεις σου με τα παιδιά.....Λέω στο αγόρι "δεν θα πρέπει να σε πηράζει αυτό γιατί ο μπαμπάς έχει φύγει και δεν είναι του σπιτιού μας".....Αν αυτή τη στιγμή με την παρουσία του εννοείτε εσείς ότι δεν έχει φύγει, έτσι είναι. Για μένα πρέπει να φύγει. Είναι

απογειωμένος είναι φευγάτος μέσα από τον ίδιο του τον εαυτό.....Νοιώθω σαν να πουλιέται η ψυχή μου κάθε μέρα.....Μας "αυτόνει" με άλλον τρόπο πλέον.....Μας έχει πετάξει στο δρόμο γιατί κρατιόμαστε στα "τέτοια" του..."

Περίπτωση Γ:

"Έχει μπλέξει με κακές παρέες έχει ξεφύγει από την οικογένειά του και τον ενδιαφέρει μόνο το κρασί. Κρατάει τα χρήματα, γυρνάει στη μία η ώρα το πρωί.....Προχθές με χτύπησε επειδή του ζήτησα χρήματα.....Είχε παντρευτεί παρθένο και αυτό με πείραξε. Ένας φυσιολογικός άνδρας έχει ανάγκη.....και αυτός ήταν 30 χρονών και δεν είχε πάει με γυναίκα. Μου το είπε την πρώτη νύχτα του γάμου.....Εχω προβλήματα γυναικολογικά και εκείνος δεν μπορεί να το καταλάβει. Νομίζει ότι του λέω ψέματα.....Είχαμε R.V. κρυφά και έτσι όπως τον έβλεπα σκέφτηκα ότι μπορούσαμε να στεριώσουμε το σπιτικό μας.....Φοβάμαι για τη σιωπή του. Αυτός δεν αντιδράει πάντα κλείνεται στον εαυτό του, δεν μιλάει.....Του 'πα μια μέρα "λεφτά δεν δίνεις, σπίτι δεν τρως, στο κρεβάτι δεν κοιμάσαι, τι θα γίνει; Ούτε του ξαναείπα τίποτα μετά.....Εκνευρίζομαι που ήταν πάντα βίαιος και ήθελε πάντα να περνάει το δικό του.....Φοβάμαι πως κάποια στιγμή.....που θ' αφήσω το παιδί μόνο του μαζί του αυτός θα κάνει κάτι.....μετά από τόσα χρόνια πονάει ο ένας τον άλλον αλλά θα συνηθίσω στην ιδέα ότι όλα τελειώσανε.....Θα το ξεπεράσω όπως ξεπέρασα και τον χωρισμό από το κρεβάτι. Είμαι πολύ υπομονετικά και με τους γονείς μου.....Ετσι ήταν και μ' εκείνον.....Σκέφτομαι ότι μόνο τότε που τα παιδιά θα έχουν μεγαλώσει θα μπορέσω να ξαναφτιάξω τη ζωή μου γιατί αν και ο άλλος κάνει τα ίδια;..."

Περίπτωση Δ:

"Ο άντρας μου είναι ένα άτομο που έφτανε σε ακρότητες. Έχει ψυχολογικά και σεξουαλικά προβλήματα, έσπαγε, με χτυπούσε.....Τον γνωρίζω από 16 χρονών και έχουμε 1 χρόνο διαφορά, εκείνος είναι ο μεγαλύτερος.....Οπωσδήποτε τον αγαπούσα. Τον γνώρισα μικρή και μέναμε σε μια γειτονιά ήθελε να ασχολείται κάποιος μαζί του.....Εξω από την πόρτα από το σπίτι, ήταν τέλειος και ταλέντο στη ζωγραφική, στη μαγειρική.....Ηταν διχασμένη προσωπικότητα.....Πολύ εμφανίσιμος, ωραίο παιδί.....Εκλαιγε με λυγμούς όταν ήταν να χωρίσουμε έλεγε ότι δεν θα το ξανακάνει.....Εκείνος έλεγε εσύ φταις επειδή είσαι εγωίστρια και πεισματάρη.....Δεν μπορούσε να φανταστεί κανείς ότι παίζει ένα τέτοιο θέατρο.....Δεν του άρεσε όπως έφτιαχνα τα φαγητά και είχε μόνιμες προφάσεις.....Δέχτηκε στο δικαστήριο να αναλάβω την επιμέλεια των παιδιών. Έκλαιγε σαν μικρό παιδί.....Τον αγάπησα πολύ αυτόν τον άντρα. Ζούσα καταστάσεις που ήθελε και εμένα μαζί του γιατί το ήθελε ο γιός μου.....Για μένα είχε πάψει να υπάρχει.....Θα 'θελα για το παιδί να πάψει να υπάρχει.....Να μην υπάρχει ζωντανός.....Με τα παιδιά, μέχρι 4-5 χρονών δεν τους φερόταν καλά. Μετά άρχισε να τους κάνει όλα τα χατήρια λέγοντας "δεν μου φταίνει τα παιδιά, άρα εσένα χτυπάω".....Μαζί του, ποτέ δεν έχει δίκιο κάποιος άλλος.....Έχει ευφράδεια λόγου, πείθει τους άλλους, είναι πολύ άνετος, πάρα πολύ άνετος.....Μόνον τον πατέρα του τρέμει. Όταν γινόταν επίσκεψη από τον πατέρα του για 10-15 μέρες δεν μου έκανε τίποτα, ήταν τέλειος.....κάθε μέρα γινόταν καυγάς.....Φώναζε τα παιδιά να πουν ποιός από τους δυό μας είχε δίκιο.....Η θεία του ήταν ηθοποιός.....Μπλέχτηκε σ' αυτό το κύκλωμα, με όποια ήθελε πήγαινε και έκανε ότι ήθελε.....Αισθανόμουν κάτι για κάποιον που δεν το άξιζε.....Με κατέστρεψε

αλλά έφτασε στο σημείο να μου καταστρέψει και τα παιδιά.....Ο σύζυγος ήθελε να βλέπει πορνοταινίες.....Εκανε συζητήσεις στα παιδιά για να αποφεύγουν τους ξένους.....Επειδή τον γνώρισα στα 16-17 χρόνια είχε παραμείνει μέσα μου το αίσθημα το αγνό της αγάπης.....Είναι πολύ έξυπνος. Έχει πολλά προτερήματα. Ξέρει να ελίσσεται σε φέρνει στα νερά του.....Στη δουλειά του είναι το νούμερο ένα.....Είχε διπλή προσωπικότητα. Μπροστά στον κόσμο ήταν καλός και όταν είμασταν μόνοι μας με έβριζε και με χτυπούσε.....Είναι δυνατόν να μην μπορείς να θαυμάζεις έναν άνθρωπο που κάνει το οτιδήποτε;.....Προχθές που τον είδα ένοιωσα ότι ήταν ξένος, απωθητικός.....Δεν συζητάει μαζί μου. Δεν μου δίνει τον αριθμό του τηλεφώνου του. Μιλάει μόνο με τα παιδιά στο τηλέφωνο με τις ώρες....Εκείνος πίστευε ότι το πρώτο που πρέπει να συνδέει ένα ζευγάρι είναι το σεξ.....Τον φοβόμουν επειδή έφτανε σε ακρότητες.....Είμασταν μαζί αλλά δεν είχαμε σχέσεις.....Κι εγώ να πάω να τον σκοτώσω τι θα ωφεληθεί.....Δεν με άφηγε να δω τη μητέρα μου και την αδελφή μου.....Δεν με άφησε να ξαναδώσω εξετάσεις στο Παν/μιο.....Με τη μητέρα του φοράν την ίδια μάσκα.....Το αίσθημα της αγάπης, η εξιδανίκευση με εμποδίζαν να δω αυτά τα πράγματα.....Ο πατέρας του θα τον τιμωρήσει.....Δεν μπορούσα να υποκριθώ όπως εκείνος.....Πατούσε στην ανεκτικότητα και το αίσθημά μου.....Από μένα είναι αδύνατον να ξαναβρεθούμε μαζί.....Τώρα νοιώθω πολύ όμορφα που δεν κάνω ότι μου ζητούσε. Έπρεπε να είμαι διαθέσιμη πάντα για κείνον.....Παρέμενα στον γάμο γιατί εκείνος με τουμπάριζε με την αλλαγή στη συμπεριφορά του...."

Περίπτωση Ε:

"Ο σύζυγος είχε ένα πρόβλημα γρήγορης εκσπερμάτωσης. Είχε ένα

προηγούμενο γάμο με δυό παιδιά, χωρίζει από κει, παίρνει εμένα, δεν είχε άλλες γυναίκες στη ζωή του... εγώ τον δέχτηκα ήτανε άλλα που με κάνανε και πήγα μαζί του, ο χαρακτήρας του λέω θα διορθωθεί και αυτός.....Εκανε και διάφορες άλλες ενέργειες που πια τον είχα σιχαθεί.....Η όλη συμπεριφορά του, με είχε χτυπήσει, δεν μπορούσα να διανοηθώ να τον δω, είχαμε τσακωθεί.....Πιστεύει ότι μη έχοντας το παιδί θα φθάσω σε τέτοιο σημείο που θα γυρίσω πίσω.....Πίστευα σ' αυτόν τον άνθρωπο.....Ητανε πάρα πολύ νευρικός, ήταν άνθρωπος που δεν με υπολόγιζε.....ερχότανε κόσμος και θαύμαζε τους πίνακές μου εκείνος, έλεγε, σιγά τώρα βλακείες, μπροστά σε όλους ή και οι δυό μας όταν είμασταν σε οποιαδήποτε ενέργεια, δεν είχε πει ποτέ μια καλή κουβέντα, κάθε φορά έλεγε γιατί κανείς αυτό και γιατί εκείνο.....φρόντιζε να μου δημιουργεί πάντα και χωρίς αιτία πρόβλημα, με τα νεύρα του.....Ητανε άνθρωπος που δεν έλεγε να ξυπνήσει μόνος του, εγώ τον ξύπναγα τα πρωινά για να πάει στη δουλειά του.....Εγώ τον δέχτηκα ίσως επειδή είχε το πρόβλημα το δικό του και ίσως δεν βρίσκει άλλη γυναίκα.....Φώναζε και δεν μπορούσα να δεχτώ αυτή τη συμπεριφορά και μετά με πιέζανε όλα αυτά, εκείνος τα ξέχναγε ενώ εμένα μου μένανε.....Με πήρε γιατί ένοιωσε έναν άνθρωπο που τα ανεχόταν όλα και δεν μίλαγε.....Εβλεπα ότι δεν μπορούσα να συνεχίσω με αυτόν τον άνθρωπο αλλά δεν μπορούσα να πάρω και την απόφαση γιατί υπήρχε το παιδί.....Οταν χώρισε με τη γυναίκα του ήταν τελείως διαφορετικός χαρακτήρας και ενώ σε μένα δείχνει ο σκληρός, ο δυνατός που μπορεί να με πατήσει και να με κάνει οτιδήποτε.....Γενικά, η συμπεριφορά του, δεν είχε τρόπος... και την προηγούμενη οικογένεια τα πεθερικά του τα μισούσε, δεν μιλούσε σε άνθρωπο, δεν έλεγε καλημέρα, είχε εκείνος τα προβλήματά του και έλεγε εγώ όπου θέλω και όταν θέλω θα μιλήσω, τους δικούς μου τους

μισούσε.....Θεωρούσε ότι εγώ είμαι ο ένας και όλοι οι άλλοι είσαστε σκουπίδια και στην ίδια του τη μάνα είχε έναν τρόπο τελείως απάνθρωπο. Δεν ήξερε να φερθεί στους ανθρώπους.....που μιλούσανε κι εκείνος δεν έδινε σημασία.....Εμένα με ζήλευε ανέκαθεν όχι μόνον σαν γυναίκα γιατί το είχε πει κióλας, αλλά σαν άνθρωπο.....ζήλευε που έβλεπε ότι είχα μια αδυναμία στο παιδί, δεν ήθελε να έχω σχέσεις με ανθρώπους.....Δεν ήταν τόσο ότι με αγαπούσε ήταν συμφέροντα η άλλη του γυναίκα δεν δούλευε.....όλα τα διαχειριζόταν αυτός.....βρέθηκε βέβαια πεταμένος μια δεύτερη φορά.....Από τη στιγμή που έγινε και ο γάμος και γεννήθηκε και το παιδί άρχισε εκείνος να βγάζει τον πραγματικό του εαυτό.....Ο σύζυγος μου τα έχει βάλει πιο πολύ με την μητέρα μου.....έρχεται με βρίζει μου λέει θα σου χαράξω τη μούρη, μπροστά στο παιδί, θα πας ανάπηρη.....Με το που έμπαινε στο σπίτι πάντα η γκρίνια.....Σε όλα αυτά εκείνος ήθελε να κάνει το αντίθετο.....Είπε στο παιδί ότι η μητέρα σου με έδιωξε, το είχε επηρεάσει αρνητικά.....πάντα φρόντιζε να έρχεται την ώρα που έτρωγε το παιδί και του έλεγε "δεν βαριέσαι μη τρως".....Ήταν άνθρωπος τον οποίον η Ελένη τον έκανε ότι ήθελε.....Ίσως γι' αυτό πήρα (παντρεύτηκα) και αυτόν εδώ στο τέλος γιατί ένοιωθα ότι ήμουν πιο κάτω".

Περίπτωση ΣΤ:

"Αυτό που δεν μ' άρεσε και δεν το μπορούσα ήταν ότι όλοι στην οικογένεια του πρώτου συζύγου μου ήταν γυναικάδες, γιατί ήταν και ωραίοι.....Εγώ προσπαθούσα να το κρύψω ότι ερχότανε τις πρωινές ώρες.....Εγώ επειδή τον αγαπούσα πάρα πολύ τον πίστευα ότι είχε πράγματι δουλειές και συναντήσεις.....Δεν μπορούσα να διανοηθώ ότι γυρνάει. Τα ανεχόμουν όλα με στοργή και αγάπη.....Ο πρώτος άνδρας μου λέει ότι θέλει να τον στείλει

στα δικαστήρια.....Αυτός ο δεύτερος άντρας μου έφερε μεγάλη ευθύνη για το κατόντημα της Α.....(ο 2ος) "Αλλά εκείνος από την αρχή που είχαμε αρραβωνιαστεί.....είχαμε όλοι ενθουσιαστεί....., να τα πηγαίνει βόλτες, να τα πηγαίνει στα πάρτυ.....κάποιες φορές έβριζε τον πατέρα της και αν του το απαγόρευα γινόταν εκτός εαυτού, σ' αυτό μόνο που ήταν ελάττωμα φοβερό.....(ο 1ος) "Όταν έχασα τη μητέρα μου μου στάθηκε δεν μπορώ να πω. Ήταν ο πρώτος άντρας που είχα γνωρίσει.....ήταν (ο 1ος) ο τύπος που γύρναγε.....(ο 1ος) Ήταν πολύ δουλευταράς.....Είχε βέβαια το μικρόβιο.....Δεν ήταν από τους τύπους που ξεμυαλίζονται και παρατάνε τις γυναίκες τους. Με έβγαζε έξω ήθελε να ντύνομαι ωραία.....Ήταν βλάσφημος και απότομος έκανε ώρες-ώρες πράγματα τρελλά (2ος).....Εκείνος έλεγε ότι με αγαπούσε και δεν ήθελε να φύγει.....έκανε απόπειρες να τα ξαναφτιάξουμε.....Εκείνος μου στάθηκε πάρα πολύ (μετά το θάνατο της μητέρας μου) οπότε πέρασε η κακία και το μίσος. Από κει και πέρα δεν χάσαμε την επικοινωνία.....Μια ζωή συνέχεια μαλώναμε (2ος) γι' αυτό (σχέσεις με τον 1ο).....(έδερνε τη Α.) ενώ του το είχα απαγορεύσει.....Είχαμε και την ευχέρεια του μπαμπά μας που έλεγε εγώ δεν θα ξαναφτιάξω τίποτα. Θα τα αφήσω έτσι όπως είναι. Και τον λυπόμουν. Έλεγα ο καημένος να μην έχει ηρεμία.....(ο 2ος) Αλλά εκείνος ήταν τύπος, σας λέω.....Ήταν σε όλα καλός έτσι που δεν μπορούσε να πάει ο νους μου σε τίποτα κακό.....Τα τελευταία 2 χρ. είχε πάψει αυτός (2ος) τα γλυκόλογα και τα κοπλιμέντα.....Δεν με συνόδευε καθόλου στα ψώνια.....Εκείνος από την ώρα που σχόλαγε μέχρι τις 12μμ σε μια πολυθρόνα στην Τ.Υ.....τον νομίζαμε και θύμα.....Δεν κοιμόταν με την πυτζάμα και έβγαζε και το εσώρουχο γιατί του άρεσε, έλεγε, να είναι απελευθερωμένος... Ο 1ος έστω και αν ήταν γυναικάς μπορεί να είμασταν πολύ καλύτερα.....Ο 2ος όλα αυτά που

έκανε για μένα ήταν προσποιητά.....(ο 2ος) είδα έναν άνδρα που μου πρόσφερε μεγάλη αγάπη και στοργή όχι μόνο με λόγια αλλά και με έργα.....Ο μπαμπάς μας (ο 1ος) παίρνει τηλέφωνο μας έχει από κοντά, μας βοηθάει, μας στηρίζει πάρα πολύ.....με τον άλλον πηγαίνω με το μαλακό να μην τον αγριέψω.....Ο σύζυγός μου που έχω τα παιδιά θέλει να τον πάει στο δικαστήριο.....(ο 1ος) βλέπω ότι μας προσφέρει και φοβάμαι μην πάψει.....Υπέφερα τόσο πολύ για χάρη του (2ος).....Νοιώθω άσχημα. Καταδικάζω τον εαυτό μου γιατί παντρεύτηκα ξανά.....αυτές τις σκέψεις τις τρελλές που κάνω τώρα να τον φέρω πίσω (2ος) επειδή χτυπιέται να γυρίσει.....να κοιτάω κάθε βράδυ σαν παλαβή, να κλειστώ μέσα στην ντουλάπα.....Είχε αρχίσει να φωνάζει (2ος) σε σημείο που δεν είμαστε μαθημένοι.....Ελεγες του έλεγα (2ος) ότι δεν θα φύγεις, αλλά τα βροντήξεις κάτω και φεύγεις και αφήνεις ένα σπίτι κομπλέ με μια κοπέλα που ξέρεις ότι σου δείχνει στοργή που λες ότι μ' αγαπάς.....ο πατέρας των παιδιών είναι μπακάλης. 'Ότι πω θα μας το φέρει.....Τώρα τελευταία.....ενώ ήξερε ότι κουράζομαι (2ος) έπαιρνε τα ψώνια και τα άφηνε πάνω στο ψυγείο.....είχε αλλάξει τελείως.....Από ότι όμως λέτε υπήρχαν προβλήματα από την αρχή.....Δεν υπάρχει αντρόγυνο χωρίς προβλήματα. 'Ηταν βλάσφημος, χριστοπαναγίες, στο ντύσιμο τα ήθελε όλα τέλεια.....τα παίρνει το βράδυ από καθαριστήριο.....και έριχνα το σακάκι στην πλάτη να μη κάνει τσάκιση. Τότε που ήμασταν νιόπαντροι μου φώναζε "την πετσέτα φέρε".....μου 'κανε ζήλιες.....Φοβόμουν κι εκείνον όμως (1ο σύζυγο).....Φώναζε, έβριζε "τόσες ώρες δεν μπορεί να 'σαστε στον χασάπη".....Είχε αρχίσει να φωνάζει σε σημείο που δεν είμασταν μαθημένες.....Τώρα καταλαβαίνετε πόσο άσχημα είναι για μας που επειδή χρωστάει στον αδελφό μου λεφτά δεν μπορώ να τον πιάσω να του μιλήσω ελεύθερα.....Εξακολουθεί και έρχεται με θράσος στο

σπίτι.....πηδάει τα κάγκελα.....Όταν χωρίζαμε έλεγε θα σε βάλω μέσα στο αυτοκίνητο να σκοτωθούμε και οι δύο.....Λέω δεν είναι ικανός να κάνει κακό. Αυτός μας παρακολουθεί. Ο μπαμπάς μας παίρνει τηλέφωνο μας έχει από κοντά, μας στηρίζει πάρα πολύ. Εκείνος είναι έξω όλες τις ώρες.....απ' ότι είπε και στο παληκάρι.....πάω κάθε βράδυ επάνω και βλέπω τον πρώην άντρα της που τον κοιμίζει στον καναπέ.....Αυτό πράγματι αφού... κι εκείνος μας βοηθάει. Έφερε ρούχα και του πλύνανε.....του χαράκωνε, του έскиζε την τέντα, του 'κανε πολλά.....Δεν θα άκουσε όμως ο άλλος με τον θόρυβο που έκανα εγώ γιατί τον λυπάμαι που μένει μόνος του κι εκείνος..."

Περίπτωση Ζ:

"...Ο άντρας μου είναι πιο αυστηρός από μένα.....ίσως και ο άντρας μου της έλεγε της κόρης περισσότερα απ' όσα θα έπρεπε.....Ο θείος μου έλεγε για τον άντρα μου "τι άντρας είναι αυτός που δέχεται να τον ταιΐζει η γυναίκα του.....το ήξερε αυτό ο άντρας μου και προσπαθούσε να μην τον βλέπουν. Την καλημέρα την έδινε με το ζόρι... Εγώ του έλεγα μη δίνεις σημασία δεν έχει νόημα.....Είναι πολύ ώριμος ο άντρας μου και βλέπω τις σχέσεις που έχει το παιδί με τον πατέρα και ησυχάζω. Μπορεί και συζητάει μαζί του.....Όταν υπηρετούσε θητεία έμεινα συνέχεια κοντά του σε καθημερινή βάση, πήγαινα στην Άρτα και μετά στην Καλαμάτα και μετά στο Βόλο.....Πήγαν να του κόψουν το χέρι.....γλύτωσε το χέρι του αλλά τα δάκτυλά του είναι σε άθλια κατάσταση. Μετά το ατύχημα φρόντισε ο λοχαγός του και μπήκε στο Ν. με πολύ χαμηλό μισθό.....Όταν εγώ έλειπα εκείνος φρόντιζε τα παιδιά.....Είναι πολύ δεμένος με τα παιδιά. Ίσως είναι πιο αυστηρός από εμένα.....Το έχει βάλει το παιδί σε πρόγραμμα.. Τον σύζυγό μου τον ήξερα από μαθητή, είμασταν φίλοι. Ήταν ο μόνος άνθρωπος με τον οποίον μπορούσα να

συζητήσω σε βάθος όλες τις σκέψεις και τα προβλήματά μου.....Είμασταν απλώς καλοί φίλοι και δεν μπορούσα να σκεφτώ ότι θα δημιουργούσαμε σχέσεις.....Αν δεν έβγαινα εγώ, δεν έβγαινε κι εκείνος από το σπίτι του.....Ο σύζυγος θα ερχότανε στην Αμερική και θα ήταν πολύ καλά γιατί πιστεύω ότι όχι ότι είναι ριγμένος, αλλά δεν είναι εκεί που θα έπρεπε να είναι.....Δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό. Δεν τον ενδιέφερε ποτέ να φανεί.....Ισως να έχουμε προκαλέσει εμείς στα παιδιά αυτό το συναίσθημα του φόβου του γιατρού..."

Περίπτωση Η:

"Δεν θέλω να ανακατεύεται ο άνδρας μου.....Ο άνδρας μου τον λατρεύει τον κουνιάδο μου από τα 6 αδέλφια του.....Ο άνδρας μου δεν ήθελε να το πιστέψει. Έβριζε.....Απέναντι στον αδελφό του κάνει ότι δεν ξέρει. Αισθάνομαι ότι τον λυπάται γιατί ένας μεγαλύτερος αδελφός παραβίασε σεξουαλικά τον κουνιάδο μου όταν ήταν μικρός.....Τα αδέλφια του συζύγου μου δεν μιλιούνται μεταξύ τους. Βρίζονται, χωρίζουν, ξαναβρίσκονται.....Ο σύζυγος δεν θέλει να έρθει κι εκείνος να κουβεντιάσουμε εδώ μαζί σας.....Είναι το "τρίτι μου παιδί". Μου έχει δηλώσει ότι είναι δυόμισι χρονών.....Τον ενοχλεί που πήγαινα παλιότερα σε ομάδες και τώρα έρχομαι εδώ.....Τον φοβάμαι τον άντρα μου.....Του μίλησα, τα πήρα όλα επάνω μου.....Αισθάνομαι ότι τον μεγαλώνω.....Σταμάτησε να μου φέρεται βίαια, όταν για παράδειγμα έσπαγε, άρχιζα να σπάω κι εγώ. Τότε σταμάτησε να σπάζει.....Εχει φόβους, ανασφάλεια.....Απέχει από τις αποφάσεις του σπιτιού κι όταν συμβαίνει κάτι στραβό, θεωρεί ότι φταίω εγώ.....Εκείνος φώναζε και έβριζε. Με αποκαλούσε "πουτάνα".....Αισθάνομαι ότι την υπερπροστατεύει την κόρη την παίρνει πολύ μαζί του για βόλτα....."Νόμιζα", είπε, "ότι ήταν στη φαντασία της".....Μέχρι να παντρευτούμε δεν είχε παεί

με άλλη γυναίκα.....Τώρα είναι καλός. Έρχεται στη δουλειά με βοηθάει. Μου λέει ότι μ' αγαπάει.....Ο άντρας μου τα περίμενε όλα από μένα.....Από τη μία έλεγε "πουτάνα" κι από την άλλη ήθελε να ντύνομαι προκλητικά.....Είναι πολύ ζηλιάρης. Ζήλευε τον εξάδελφό μου.....Είμασταν το άλλο άκρο τα δύο αντίθετα... Δεν ξέρω γιατί δεν θέλω να τον χωρίσω. Δεν ξέρω αν τον αγαπάω.....ο άντρας μου ρίχνει σε μένα τις ευθύνες.....Διάβαζα και μου έσκιζε τα βιβλία... Ο σύζυγός μου μοιάζει με τη μάνα μου..."

Περίπτωση Θ:

".....Όταν γέννησα τον Μανώλη πήγε ο πρώην σύζυγός μου και πήρε το παιδί του άλλου στ' όνομά του, εφόσον δεν είχε λυθεί ο γάμος μας.....Είχα πολλά προβλήματα με τον άντρα μου.....Μετα από 2,5 χρόνια διάσταση δεσμεύτηκα με τον Γιώργο τον μπαμπά του Μανώλη.....Τα πηγαίναμε πολύ καλά με τον Γιώργο. Τα προβλήματα τα είχαμε με τον πρώην άντρα μου που ενοχλούσε τον Γ.....Ο άντρας μου ήταν δεκατρία χρόνια μεγαλύτερός μου. Ήταν άτομο πιο ώριμο από μένα.....Με αντιμετώπιζε ή σαν κουτή ή σαν παιδί.....Ήταν καθηγητής μου στη σχολή μου. Όταν τελείωνε με έπαιρνε μαζί του και πηγαίναμε στη μητέρα του ή στο δικό μου σπίτι.....Και ο δεύτερος που είχα δεσμευτεί πάλι αρβανίτης ήτανε. Βέναια είχα αρχές.....Τον πρώην άντρα μου τον βρήκε ξαπλωμένο με άντρα. Τους βρήκε γυμνούς.....Είναι άτομο που δεν μπορείς να του μιλήσεις.....με είχε χτυπήσει.....είναι φοβερός άνθρωπος.....Με είχαν χτυπήσει 5 άτομα.....Εκείνος δικάστηκε για ξυλοδαρμό.....Με χτύπαγε στα μάτια επίτηδες.....Δεν ήθελε να χωρίσουμε. Αυτό δεν είναι αγάπη. Αυτά είναι αρρωστημένα πράγματα... Δεν ασχολιόταν μαζί μου. Με υποτιμούσε. Ήμουν έλεγε πολύ κατώτερή του και στα γράμματα ενώ είχα τελειώσει κι εγώ Λύκειο.....Τον άνδρα μου δεν τον πήρα από

αγάπη.....Ηρθε σπίτι και με ζήτησε από τον πατέρα μου και τη μητέρα μου.....Τον γνώριζα αλλά τον έλεγα κύριο Σάκη.....Δεν μπορώ να τον αντιμετωπίσω γιατί βρίζει.....Δηλαδή τον Σάκη τον πήρα σαν διέξοδο.....Εκείνος είχε μάθει να τα λέει όλα στη μητέρα του.....Άλλος χαρακτήρας είναι ο Σάκης και άλλος ο μπαμπάς μου.....Ενας άντρας δεν παντρεύεται για να γίνει επιβήτορας ή να τεκνοποιήσει, αλλά θέλει στοργή, ζεστασιά και παρέα.....Ο Γιώργος είναι λίγο αδύναμο άτομο.....Είναι επιπόλαιος. Του αρέσει να πίνει, να τρέχει με αυτοκίνητα, αλλά είναι φοβερά φιλότιμος.....Εγώ του τάχα κόψει όλα.....Ο γιώργος είναι άτομο που εξαρτιέται είναι αδύναμος να βρει δουλειά. Εγώ του είχα βρει δουλειά. Τώρα είναι άνεργος.....Είναι λίγο τεμπέλης.....Ο λόγος που χωρίσαμε ήταν ότι είχε γραφτεί το παιδί στο όνομα του άλλου. Νόμιζε ότι τον κορόιδευα, τον χρησιμοποιούσα και ότι ήθελα να τα φτιάξω με τον άντρα μου και ότι γι αυτό έβαλα αυτό το όνομα.....Οταν η ζωή του έχει ενδιαφέρον όπως τότε που ήταν μαζί μου δούλευε και μου 'δινε και λεφτά. Τώρα η ζωή του δεν έχει ενδιαφέροντα.....Με λάτρευε.....Ο Σάκης ήταν εσωστρεφής..."

Περίπτωση I:

"... Ο πατέρας της δεν δούλευε λίγο παραπάνω να δώσει αυτό που χρειάζεται.....παίζει μαζί της όπως η πεθερά μου παίζει μ' αυτόν.....Δεν ξαναπαντρεύτηκα γιατί πάντα δεν διαλέγω τον σωστό άντρα.....Στην αρχή είχα μόνο τον Μανώλη... τον αγαπούσα πάρα πολύ. Όλες οι γυναίκες τον αγαπάνε, είναι τέτοιος τύπος.....Μου άρεσε σαν άνδρας τότε. Τώρα όχι γιατί βλέπω ότι δεν είναι αυτό ακριβώς που δείχνει.....Εβλεπα ότι έχει τόσα προβλήματα.....και πολλοί φίλοι μου που διδάσκουν είναι ομοφυλόφιλοι. Έχω πολύ καλή σχέση μ' αυτούς.....Ενας άλλος που μου άρεσε πάρα πολύ, ωραίος

τύπος ο Νίκος ήταν ευαίσθητος αλλά πολύ μπερδεμένος. Έλεγε πολλά ψέματα. Μπορούσε να σε κάνει να πιστέψεις ότι η μέρα ήταν νύχτα. Και έπινε και πολύ.....Ήταν περίεργος. Δεν ήταν ανοιχτός. Και μου άρεσε πάρα πολύ.....Η ζωή δεν τον ήθελε καθόλου.....Δεν είχαμε κανονική σχέση.....Τώρα βγαίνω με κάποιον που είναι σταθερός, έχει αξίες.....Πολύ κλειστός άνθρωπος. Δεν θέλει να βγαίνει ποτέ έξω για παρέα ούτε θέλει να γνωρίσει την παρέα μου. Αποφεύγει πάντα κάτι που μπορεί να του δημιουργήσει προβλήματα.....Δεν μπορεί να μοιράζεται τα καθημερινά προβλήματα. Στην κρίση όμως αυτή με την Α' τον πήρα τηλέφωνο και είναι πολύ καθαρός, αντικειμενικός και τότε δίνει από τον εαυτό του.....Δεν έχει ανάγκη από πολύ τρυφερά πράγματα οπότε δεν δίνει.....Τσακωθήκαμε για μεγάλο διάστημα.....Είναι πάρα πολύ τσιγκούνης. Πάντα λέει ότι δεν έχει λεφτά. Δεν ήθελε να βγει έξω, να πάει σινεμά και εγώ μαγείρεα στο σπίτι κι αν βγαίναμε έξω για σουβλάκι περίμενε να πληρώσω τα μισά. Δεν ήταν τα λεφτά αλλά κάτι άλλο που δεν μπορώ να το εξηγήσω.....πάντα με υποβίβαζε.....Όταν ξαναγύρισα πραγματικά είχε αλλάξει. Βγαίνουμε έξω, πληρώνει αυτός στα μπαρ, προσπαθεί να μου δώσει περισσότερο αισθηματικό στήριγμα.....Είναι δυνατός χαρακτήρας, σταθερός. Νοιώθω ασφάλεια μαζί του και τον σέβομαι πάρα πολύ.....Θα ήθελα να τον βλέπω περισσότερο. Αυτός έχει την εντύπωση ότι αν βλεπόμαστε πιο συχνά θα χαλάσει η σχέση μας.....Μου είπε είσαι χαζή, περνάνε τα χρόνια σου και επειδή περνάμε ωραία πρέπει, δηλαδή, να σκέφτομαι όπως αυτός.....Υστερα από μερικούς μήνες έλεγα στον εαυτό μου ότι δεν μ' αρέσει να μην έχω επαφή με κανέναν και ας μην του ζητάω τρυφερότητα όπως θέλουν όλες οι γυναίκες.. Η Α' λέει ότι αυτό είναι βλακεία.....είναι υποκριτικό.....Πάντως δεν έχω την ανάγκη να αποφασίσω, γιατί αποφασίζει αυτός.....θα προτιμούσα βέβαια να είχα έναν άνδρα να

ζήσουμε μαζί. Όταν γυρίζεις από τη δουλειά σου στο σπίτι θέλεις να σε περιμένει κάποιος για να του πεις όσα έγιναν την ημέρα και να τον ακούσεις..... Δεν μπορώ να μοιραστώ τις ευθύνες μαζί του και αυτό είναι πολύ άσχημο αλλά δεν μπορώ να κάνω αλλιώς.....Με τον Βαγγέλη (πρώην σύζυγος) πάντα ήμουν βλάκας. Πάντα προσπαθούσα να τον αλλάξω. Έχασα πολύ ενέργεια.....Τι να κάνω με τον Μανώλη δεν ξέρω (για το θέμα της σεξουαλικής παρενόχλησης της Α'). Η κόρη μου μου λέει ότι χάνω τον καιρό μου.....Είναι πολύ δύσκολο για μένα να πάω να του το πω. Μπορεί να πει ότι είμαι τρελλή.....Θα ήθελα να συνεχίζαμε με τον Μανώλη εάν δεν είχε γίνει αυτό.....Όταν έβλεπα τον πρώην άντρα μου που ήταν κουτοπόνηρος, δεν μπορούσα να τον δεχτώ. Δεν είχα δύναμη, έλεγα είμαι πιο δυνατή από εκείνον.....Δεν ήξερα που ήμουνα μαζί του γιατί εκείνος δεν ήξερε που ήταν.....Δεν του έχω καμιά εμπιστοσύνη.....είναι πολύ επιθετικός οπότε δεν μπορώ να μοιραστώ ευθύνες μαζί του.....Είχα την ελπίδα ότι κάποια μέρα θα γίνει πιο ώριμος.....Αλλάξε αρκετά.....Αυτή η οικογένεια είναι σχιζοφρενών.....Κατάλαβα ότι αυτός ήταν το "δεύτερο παιδί" και μάλιστα ένα παιδί μπερδεμένο. Δεν μπορούσες να τον βάλεις στα ίσα γιατί δεν γινόταν. Πότε δούλευε πότε δεν δούλευε.....ήταν κουτοπόνηρος.....Ήταν ο φτηνός αδελφάκος και ο βλάκας που του έβαζε φωνές η μητέρα του.....Δεν έβρισκε δουλειά όταν ήμασταν μαζί γιατί ήθελε να τον συντηρώ εγώ.....Αυτός νόμιζε ότι θα κρατούσε το σπίτι.....Τα είχα βάλει όλα στο όνομά του.....Τελικά το άφησε σε μένα.....Παρακολουθούσε το τηλέφωνο. Μου είχε σπάσει τα νεύρα. Όταν κατάλαβε ότι θα χώριζα έκανε διάφορες, ψεύτικες κρίσεις.....Δεν μπορούσα να κάνω μια άλλη σχέση, περίμενα μέχρι να βρει εκείνος.....Οκτώ εννιά χρόνια μετά δεν τον αντέχω καθόλου. Έχω πολύ πικρία. Έδωσα τα πάντα γι αυτόν.....Το κακό που κάνω είναι ότι τον κατηγορώ

μπροστά στη Α'. Είναι πολύ δύσκολο πράγμα για μια μητέρα να μη το κάνει.....Δεν κάνω πιο εύκολα τα πράγματα για να τον βλέπει περισσότερο. Απλώς της λέω πήγαινε.....Δεν ξέρω τι να κάνω με τον Μανώλη που είναι και ο λογιστής μου. Τι θα κάνω με την Εφορία;.....Το ίδιο λέει και η Α'.....Δεν ξέρω πως να τον αντιμετωπίσω..."

12η Κοινωνική ζωή της μητέρας

Περίπτωση Α:

"('Εχω) πολύ άνεση στις σχέσεις.....Εχω πολλούς φίλους και αγαπημένους και ανθρώπους που μπορώ να στηριχθώ αλλά και να τους στηρίζω κιόλας.....στις σχέσεις μου δεν είμαι έτσι με τους παραέξω. 'Εχω αρκετό δυναμισμό.....Εχω κάνει πάρα πολύ καλές σπουδές και έχω μια αξιόλογη θα έλεγα επαγγελματική καριέρα".

Περίπτωση Β:

"Τα προβλήματα που έχω εγώ είναι ψυχολογικά και το επίπεδο γύρω μου είναι υποβιβασμένο.....Η οικογένεια που φιλοξενούσε το παιδί μου μένει στη γειτονιά... είναι καλοί φίλοι.....Χρειάζομαι κάποιον άνθρωπο και δεν έχω κανέναν. Είναι δυστύχημα. Δεν μπορείς να μιλάς σε κάποιον άσχετο εσείς είσαστε σπουδαγμένοι.....Οταν βγήκα να παλέψω στη ζωή όμως είχα μεγάλη επιτυχία.....Είχα πολύ καλές σχέσεις με το περιβάλλον της εργασίας μου.....Δούλευα πρωί, απόγευμα, πήγαινα το μεσημέρι σχολή, το βράδυ γαλλική ακαδημία.....Εγώ δεν έχω εχθρούς ή φίλους. Σ' αυτό το διάστημα επειδή μικρότερη είχα φίλους το πρόβλημά μου αυτό λυπήθηκα δεν τρόμαξε μόνο εμένα.....αλλά και ξένα πρόσωπα. Η απομάκρυνσή της αυτή με πλήγωσε.....Δεν μπορώ να πω ότι τους έχασα. 'Εχουν αγάπη αλλά δεν πλησιάζουν. Δεν υπάρχει κάποιος να νοιώθει τους παλμούς της αγωνίας μου.....Από τη στιγμή που είδαν ότι εκείνος έκανε εμφανίσεις στο σπίτι, φοβούμενοι να μη συναντηθούν μαζί του έπαψαν να 'ρχονται".

Περίπτωση Γ:

"(ο σύζυγος) Στο νησί δεν είχε φίλους. Στο καφενείο μόνο πήγαινε τυπικά με τους γείτονες.....Εδώ έμπλεξε μη μηχανικός, εργολάβος και έχει ξεφύγει από το "δρόμο του σπιτιού".....Στο νησί δεν πηγαίναμε πουθενά. Εκείνος στο καφενείο κι εγώ στο σπίτι και συνεχίζεται αυτό και στην Αθήνα.....Στεναχωριέμαι που φεύγω από την Α. Ήταν μια γειτονιά που όλοι με ήξεραν και περνούσα καλά. Δεν υπήρχε κουτσομπολιό και κανένας δεν λέει τίποτα.....Στο νησί είναι διαφορετικά πολύ περιορισμένος ο κύκλος εκεί έχω μόνο μια φίλη".

Περίπτωση Δ:

"Δεν έχω φίλους. Ουσιαστικά έχω την αδελφή μου με την οποία μένουμε και κοντά. Εργάζομαι στον γαμπρό μου.....Ο σύζυγος δεν έχει φίλους. Στο σπίτι δεν ερχόταν κανείς. Ζήλευε. Είχε φίλους μόνο για συγκεκριμένο σκοπό (φαγητό, κυνήγι).....Περιορισμένοι στο σπίτι.....Δεν μου αρέσει να πληγώνω τους άλλους έχω μια λεπτότητα στους τρόπους".

Περίπτωση Ε:

"....με γνώρισαν όλοι οι ένοικοι εκεί, με αγαπούσανε κάναμε παρέα.....οι προηγούμενοι που ήξερα εγώ δεν τους ήθελε.....(μικρές) παίζαμε μόνο οι 2 μας. Μας είχανε κλεισμένες.....(ο σύζυγος) δεν ήθελε να έχω σχέσεις με ανθρώπους.....Δεν ήθελε να έχω με κανέναν σχέσεις ούτε με τους γονείς μου, ούτε με την αδελφή μου.....Γενικά φοβότανε να κάνω παρέα με άλλους γιατί θα με επηρεάζανε θα μου έλεγαν ότι αυτός είναι έτσι και αλλιώς και ίσως να με είχανε, ενώ αυτός βολεύτηκε".

Περίπτωση ΣΤ:

"Δεν βγήκαμε ποτέ μόνοι μας, για να μην αφήσω τα παιδιά, τη Α'. που ήταν δύσκολη.....Βλέπει η γειτονιά και ντρέπομαι. Σου λέει τι γίνεται μ' αυτήνανε.....Που ξέρει ο άλλος τον πόνο μας και την ιστορία μας.....Εγώ έδινα λογαριασμό στα αδέρφια μου, ιδιαίτερα στον μεγάλο.....Οτι έκανα εκείνοι με πρόσεχαν.....Εγώ έλειπα όλη την ημέρα στη δουλειά".

Περίπτωση Ζ:

"Της έχουμε πει ότι το ξέρει αυτός, αυτός και αυτός γιατί είναι φίλος μας και πρέπει να αντιμετωπίσουμε μαζί το πρόβλημα, να μας βοηθήσουν.....Δουλέψαμε πολύ σκληρά μόνοι μας.....Στο σχολείο δεν είχα πολλές παρέες.....ντρεπόμουν.....Μου πρότειναν να μείνω να συνεχίσω εκεί αλλά εγώ προτίμησα να γυρίσω πίσω".

Περίπτωση Η:

"(ο σύζυγος) είναι συνέχεια μέσα στο σπίτι εκτός τις ώρες που δουλεύει.....Μεγάλωσα μόνη μου ολομόναχη χωρίς φίλους, χωρίς γειτονιά.....Μεγάλωσα μέσα σε μια ιδιωτική φυλακή. Το σπίτι μας ήταν μέσα στο εργοστάσιο που δούλευε ο πατέρας μου ως φύλακας. Δεν είχα φίλους, φίλες ούτε βέβαια εραστή. Τίποτα απολύτως".

Περίπτωση Θ:

"Βγαίνω με τη φίλη μου και τον άντρα της.....Είχε βρογχίτιδα πέρσυ ο γιός μου γιατί είχε υγρασία το σπίτι που μέναμε γιατί κι εγώ πιάνομαι ολόκληρη.....Αυτές τις μέρες στάζει το ταβάνι.....Με λατρεύουν οι γονείς μου. Έρχονται και με βλέπουνε. Σχεδόν κάθε μέρα έρχονται.....Εχω πολύ

καλές σχέσεις και με τον αδελφό μου τη νύφη μου.....Στο σπίτι στο Περιστερί μένει ο αδελφός μου.....Οι γονείς μου ήταν εργάτες. Πέρσυ με βοηθούσαν πιο πολύ. Φέτος φοβερό πρόβλημα.....-Οικονομικά είμαι χάλια. Κάνω κάτι κουκλάκια σπίτι.....Η Β. είναι πολύ καλή μου φίλη.....Δεν μου φτάνουν τα λεφτά να πληρώσω το φως, το νερό το τηλ.....Δεν είχα σχέσεις με άντρα πριν. Μια φίλη είχα όλη κι όλη όπως τώρα έχω τη Β. την Μ. Έχω γνωριμίες αλλά όχι άλλες φίλες.....Οι γονείς μου τσακωνόντουσαν".

Περίπτωση Ι:

"Στην αρχή που το παιδί ήταν μικρό ήταν δύσκολο να βγω έξω και να γνωρίζω ανθρώπους. Δεν μπορούσα να πληρώνω και baby-sister.....Αργότερα είχα φίλες και είχα ένα γρουπ στο σπίτι μου με παιδιά από μεικτό γάμο. Τότε μπορούσα ν' αφήσω την κόρη μου το βράδυ και να γυρίσω αργά αν ήθελα.....Αλλά όταν διδάσκεις όλη την ημέρα για να επιβιώσεις είσαι τόσο κουρασμένη και δεν βγαίνεις".

13η Περιγεννητική περίοδος

Περίπτωση Α:

".....είχα πολύ ωραία εγκυμοσύνη αναμένοντάς το, ήταν όλα θετικά τα συναισθήματα τίποτα το αρνητικό κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.....Προβλήματα υγείας είχα, κάποιους εμετούς. Αλλά γέννησα πολύ ωραία, σηκώθηκα αμέσως.....Ήμουνα στον έννατο μήνα και πήγα κάποια μέρα να παίξω ρακκέτες.....Ημασταν ωραία, ένοιωθα άνετα.....αρχίσανε να γίνονται άσχημες οι σχέσεις από τότε που ουσιαστικά γεννήθηκε το παιδί.....Δεν είχαμε δυνατότητα επαφών.....Είχα προβλήματα αλλά είχε και το φόβο να μη χάσω το παιδί, είχε μεγάλη λατρεία.....είχα πολλούς εμετούς περίπου 10-12 την ημέρα.....για τους πρώτους 6 μήνες. Έχασα 10 κιλά ενώ θα έπρεπε να τα είχα πάρει, είχα και ένα είδος ανορεξίας.....δηλαδή όσο μου λέγανε να φάω τόσο δεν ήθελα να φάω.....Εγώ θυμάμαι ότι ήμουνα πολύ καλά στην περίοδο της εγκυμοσύνης, περίμενα πότε θα έρθει, διάβαζα ένα βιβλίο και ήξερα κάθε φάση, οτιδήποτε μπορεί να συμβεί, πως μεγαλώνει το μωρό, από τι έχει ανάγκη το μωρό. Ήμουνα πολύ ωραία.....τώρα τι να σας πω τι ήταν όλα αυτά, η πίεση παλιότερα η σεξουαλική, η δίαιτα που μου κάνανε δεν ξέρω.....Γέννησα αμέσως μέσα σε μια ώρα πολύ-πολύ εύκολα.....Μετά, στη 2η γέννα έπαθα σαλμονέλλα".

Περίπτωση Β:

"Παντευτήκαμε το 75. Γέννησα το 76, το 77, το 78 και το 84. Το πρώτο παιδί το έχασα μετά τη γέννα. Το 77 είναι το παιδί που σας "λέω".....Τέσσερις (4) καισαρικές.....Έχασα στη γέννα ένα παιδί το 76.....Μετά το γραφείο επειδή ψυχολογικά με πείραζε η επιστροφή στο σπίτι γιατί είχα μελαγχολία δεν

μπορούσα να δω μωρό.....Πέθανε από λάθος λόγω παράτασης της εγκυμοσύνης.....Όταν το έμαθα δεν μπορούσα πια να δω μωρά".

Περίπτωση Γ:

"Κατά τη 2η εγκυμοσύνη δεν είχαμε σχέσεις γιατί είχα προβλήματα με τον πλακούντα και υπήρχε φόβος για πρόωρο τοκετό και τότε είναι που έγινε το κακό.....Στην κόρη μου είχα φυσιολογική εγκυμοσύνη.....(ο σύζυγος) είναι "μπροστά" στις γυναικολογικές συναντήσεις αλλά δεν καταλαβαίνει ή δεν θέλει να καταλάβει τι λέει ο γυναικολόγος".

Περίπτωση Δ:

"Οι εγκυμοσύνες ήταν καλές αλλά ο σύζυγος δεν ήθελε παιδιά. Θύμωσε και τις δύο φορές που έμεινα έγκυος και ήθελε να τα ρίξω".

Περίπτωση Ε:

"πήγα να γεννήσω με καισαρική.....Την ημέρα που πήγα να γεννήσω.....έγινε καυγάς μέσα στο αυτοκίνητο εγώ έκλαιγα σε όλη τη διάρκεια που πηγαίναμε και είχα πρόβλημα, σαν αποτέλεσμα σπάσανε και τα υγρά.....παρ' ολίγο να το χάσω το παιδί.....Εγώ μέχρι πριν ήμουν κάπως αρνητική, δεν είχα αποφασίσει, είχαν περάσει και τα χρόνια δεν μου είχε συμβεί μέχρι τότε και σκέφτηκα ότι περνώντας τα χρόνια όταν θελήσω ένα παιδί δεν θα μπορώ να το έχω και όταν έμεινα έγκυος ίσως υπήρχανε και τα αρνητικά μαζί του,.....το κράτησα το παιδί.....Είχανε προηγηθεί κάποιες εκτρώσεις κάποια χρόνια πριν, είχα και πρόβλημα δεν ήξερα αν θα μπορούσα να κρατήσω παιδί και σκέφτηκα ότι δεν είχα περιθώρια.....Ήτανε μπορώ να πω μια από τις ωραιότερες περιόδους της ζωής μου γιατί εγώ δεν ήθελα παιδιά.....έκανα την

περίδεση.....και το παιδί μεγάλωνε στο ένα ήμισυ της μήτρας.....κυκλοφορούσα μέχρι που οδηγούσα τον έβδομο μήνα.....είχα χαλαρό τράχηλο.....πάντα τα έχανα με αιμορραγία.....Υπήρχε η δίκερη μήτρα.....μπορεί να απέβαλα.....Ηταν μια πολύ ωραία εγκυμοσύνη και ένοιωθα πολύ ωραία, αφού ήθελα να φαίνομαι, καμάρωνα δεν είχα μεγάλη κοιλιά.....Αφού και μετά παρ' ότι θα ήθελα να ξαναϋποστώ την ίδια εμπειρία.....(Στη διάρκεια της εγκυμοσύνης) "....σεξουαλική σχέση δεν είχαμε....Δεν έδειχνε μεγάλη λαχτάρα, δεν ήρθε ποτέ κοντά μου να μου χαϊδέψει την κοιλιά, ποτέ δεν μίλησε γι αυτό.....Στα λόγια έδειχνε ότι ήθελε κάτι αλλά στην πραγματικότητα με αντιμετώπιζε σαν να μην έτρεχε τίποτα, σαν να μην ήμουνα έγκυος.....και στον θηλασμό είχα πρόβλημα και έκοψα το γάλα.....στεναχωριόμουν γιατί και φυσιολογικά δεν γέννησα και δεν θήλασα το παιδί και κάποιες πρώτες επαφές με το παιδί ήταν άσχημες.....η πρώτη επαφή στον θηλασμό αυτό έκλαιγε και πείναγε, εγώ από την άλλη πόναγα, το χέρι μου είχε πιαστεί από τον ορό.....η προϊσταμένη έλεγε: "πιάσε το παιδί σου, δικό σου είναι" και εγώ έλεγα "πονάει το χέρι μου, δεν μπορώ και οι πρώτες μέρες δεν ήταν και τόσο ευχάριστες μέχρι που της έδωσα το μπιμπερό και είχαμε μια πολύ καλύτερη σχέση.....Εγώ είχα την αγωνία, τον πόνο, το παιδί δεν τράβαγε και είχαμε μια σχέση άσχημη.....Εγώ άρχισα να συνειδητοποιώ πιο πολύ την ύπαρξη και την ένωση με το παιδί μετά τον τρίτο μήνα. Μέχρι τότε ήτανε πολύ μωρό και νομίζω ότι είναι κάτι το φυσιολογικό δεν μπορείς όταν είναι τόσο μωρό, και να το χειριστείς, είναι περίεργο.....άρχισε το παιδάκι να μεγαλώνει και άρχισα να αισθάνομαι πιο πολύ αυτή τη σχέση μαζί του.....Τους πρώτους μήνες το παιδί κοιμότανε μαζί μας.....πήγε 10 μηνών στο δικό της δωμάτιο, τότε είχε αρρωστήσει κιόλας.....10 μηνών έσπασε το χέρι της.....την κρατούσε μια γειτόνισσα".

Περίπτωση ΣΤ:

"Τρία (3) χρόνια παιδεύομουν να κάνω παιδί με αποβολή.....Εκείνος ξενύχταγε και τριγυρνούσε κι εγώ ήμουν στο κρεβάτι έγκυος.....Όταν ήμουν έγκυος στην Α' πηδούσα και χτύπαγα την κοιλιά μου να το ρίξω.....Το ίδιο όπως με το πρώτο υπέφερα και με την Α".

Περίπτωση Ζ:

"Έκανα μια αποβολή.....απέβαλα 3,5 μηνών μάλλον από το άγχος, την ταλαιπωρία.....(σύζυγος ατύχημα στο Νοσ/μείο η ίδια στις μέρες της) "Πέρασα πάρα πολύ δύσκολες στιγμές.....Ο γυναικολόγος μου έφυγε διακοπές και με παρέδωσε σε άλλο γιατρό. Ευτυχώς.....Πιο πολύ με ψυχολόγησε. Μου λέει πρέπει να μπει μέσα γιατί το παιδί μπορεί να μη ζήσει και εσύ μαζί.....του είπα (σύζυγο) ότι πρέπει να πάω να ηρεμήσω.....ότι ή θα κάνω καισαρική ή αν είμαι πολύ δυνατή θα υπομείνω τους πόνους για να ωριμάσει το παιδί. Είπα ότι δεν υπάρχει συζήτηση και δεν θα κάνω καισαρική.....Το παιδί γεννήθηκε φυσιολογικά 2,4 γρ. Είπε ότι θα το βάλει στην εντατική.....ο γιατρός είπε το παιδί έχει πρόβλημα.....Το παιδάκι ήταν σε άθλια κατάσταση.....είπαν ότι δύσκολα θα ζήσει".

Περίπτωση Η:

"Η μάνα μου μας υποχρέωνε να κοιμόμαστε μαζί τους.....Ενοιωσα μεγάλη ντροπή όταν κατάλαβα ότι ήμουν έγκυος ότι τώρα πια όλοι ήξεραν τι γινόταν τα βράδια εκεί ενώ κοιμόμασταν όλοι μαζί.....Αυτό που μου είπε μονάχα εκείνη ήταν "Μη τον αφήνεις να σου κάνει ανωμαλίες".

Περίπτωση Θ:

"Γέννησα 22 χρ.....Τότε που αργούσε ήμουν έγκυος. Δεν με πιστεύανε ότι αργούσε φοβερά.....Οταν ερχότανε με σκούνταγε φοβερά και μου έλεγε βάλε μου να φάω.....Εκανα κακή γέννα.....Μόνο που έπαθα ένα τροχαίο.....Ο γυναικολόγος μου είπε ότι γέννησα δύσκολα λόγω του φόβου που είχα πάθει τη θάλαση από το τροχαίο. Ήμουν 6,5 μηνών. Χτύπησα στον θώρακα και έμεινα στο κρεβάτι 1,5 μήνα.....Δεν έφταιγα εγώ. Έπεσε πάνω μου ένα αυτοκίνητο. Δεν την κυνήγησα. Δεν πήρε ούτε ένα τηλέφωνο.....Οταν μου ζήτηγε κάτι που με έθιγε είτε σωματικό είτε ψυχικό δεν του έκανα σεξ."

14η Η σχέση της μητέρας με το παιδί

Περίπτωση Α:

"Και οι δυο επιθυμούσαμε το παιδί πάρα πολύ.....Εγώ το ήθελα πάρα πολύ ίσως δεν ήταν η ανάγκη μου αυτόν τον καιρό να κάνω ένα παιδί, αλλά το ήθελα τόσο πολύ.....(του είπα) Θα το κάνεις το παιδί ομοφυλόφιλο.....Οταν του βάζω πάντα κάθε βράδυ βάζει το χέρι του μόνος του πίσω και γελάει σαν να νοιώθει ότι παίρνει ευχαρίστηση.....έβαλε το χέρι πίσω ενώ εμείς είμαστε όρθιοι στην κουζίνα και τρώγαμε.....και γέλαγε.....Μετά με προκαλούσε να τον δω και μου έλεγε, με είδες, δεν με είδες.....Καλά και το παιδί είναι πολύ μικρό ακόμα δεν έχει μια προσωπικότητα, δεν μπορεί να εκφραστεί, δεν μπορεί να μιλήσει και πάλι δείχνει έχει το σχέδιό του, αλλά μπορεί ξέρω εγώ να φανεί και αστείο.....Το παιδί φοβάται τον πατέρα του πάρα πολύ και γι αυτό ταυτίζεται μ' αυτόν. Δηλαδή φοβάται ο "Πέτρος τον λύκο και γι αυτό γίνεται λύκος ο ίδιος".....κάποιες φορές δείχνει να με απορρίπτει ενώ αντίθετα λέει είμαι με τον μπαμπά μου.....κάποια στιγμή ξαφνικά λέει "που είναι ο μπαμπάς μου, θέλω τον μπαμπά μου".....Εκφράζει μια ανάγκη να δει τον μπαμπά του.....Τον έπιασα να του λέει ότι η μαμά είναι κακιά δεν την αγαπάμε και διάφορα τέτοια.....Πιστεύω ότι με αυτό κάνει κακό στο παιδί.....Δεν μπορεί εμένα να μου κάνει κακό.....Το παιδί.....δεν μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί σε μια καινούργια κατάσταση. Δηλαδή αν εγώ του δίνω το γάλα του το πρωί που ξυπνάει, δεν μπορεί να το δώσει κανένας άλλος, πρέπει να γίνει χαμός για να του το δώσει ένας τρίτος.....Το παιδί δεν θέλει μου λέει να φύγει από το σπίτι.....είναι το δωμάτιό μου.....άμα μείνει ο μπαμπάκας μου εδώ, εγώ θα μείνω με τον μπαμπάκα μου.....Ελεγε δεν σε θέλω είσαι κακιά, εγώ θα μείνω με τον μπαμπά μου.....Ο πατέρας του

όταν πηγαίνει στο W.C. θέλει να τον παίρνει μαζί του".

Περίπτωση Β:

"...έλεγα πέρσυ να κρατήσει μια απόσταση μαζί του. Δεν το έκανε. 'Ηθελε μια φόρμα και της την έπαιρνε πήγαινε κάπου με τη παρέα της και αυτός ερχόταν και την έπαιρνε μετά από τηλεφώνημά της.....Η αντίδρασή της ότι ενοχλείται με την παρουσία του γιατί δεν έχει πάρει την εκδίκησή της μέσω του νόμου. Δεν μπορεί να εννοήσει τον τρόπο που είδα εγώ τα πράγματα. Εκείνη δεν την νοιάζει τίποτα και σκέπτεται κάποια στιγμή να πάει στην αστυνομία. Αυτό το πράγμα παλεύω. Αυτό αφορά όλους μας. Εκείνη όμως αισθάνεται αδικημένη. Έχει κάποιο δίκιο.....Μέσα στο σπίτι βασιλεύει μια ανταρσία. Αντιμετωπίζω 3 παιδιά που δεν έχουν καμμία εκτίμηση σε κείνον, σε μένα γιατί καταστρατήγησα το νόμο που δεν έδωσα τη σωστή λύση.....Με απεκάλεσε σκουπίδι που την έχω έξω για να μας ταΐζει.....Θεωρεί τη στάση μου αυτή αξιοθρήνητη.....Λέει η κόρη μου δεν σε ξεχρέωσε ακόμα.....Η μεγάλη μου αυτόν τον καιρό έχει εχθρικότητα απέναντί μου. Μου καταλογίζει ευθύνες για τη στάση μου απέναντι στο πρόβλημα.....δεν μπορώ να προχωρήσω γιατί δεν νοιώθω ότι μπορώ να κάνω κάπως έτσι. Είναι σαν να θέλω να κόψω κάποιο από τα 2 μου πόδια. Η το δεξί ή το αριστερό και δεν μπορώ να το αποφασίσω. Το ένα μου πόδι ήταν το ένα μου παιδί και το άλλο, το άλλο.....Έχει έλλειψη σεβασμού απέναντί μου.....Κάπου σκέπτομαι ότι η εχθρότητα της κόρης μου απέναντί μου μπορεί να είναι δίκαιη.....Μου λέει ότι δεν μπορεί να με δει σαν μάνα της (η 1η κόρη). Εγώ είμαι μικροσκοπική μπροστά της. Το παίζει αυτή μάνα.....Με βλέπει σαν φίλη; Καλό είναι αυτό γιατί κι εγώ έτσι τη βλέπω.....Όταν ήταν μικρή η κόρη μου, μου ζητούσε να εργαστώ. Το ίδιο κάνει και τώρα".

Περίπτωση Γ:

"Είναι γεγονός ότι αφού έμεινα έγγυος στο 2ο παιδί (εκείνη) δέθηκε περισσότερο με τον πατέρα της.....Η μικρή είδε ένα όνειρο ότι ο μπαμπάς της έβγαλε το σεξουαλικό του όργανο έξω και την κυνηγούσε μέσα στο σπίτι.....είχα πει και στο παιδί να βάζει τις φωνές όποτε συμβαίνει κάτι, όταν ο μπαμπάς την πειράζει και εγώ θα έρθω αμέσως.....Οποιος πειράξει το παιδί θα τον σκοτώσω. Θα τον σκίσω όπως σκίζει η γάτα το ποντίκι.....Δεν είναι καλό αυτό ούτε για το παιδί να αισθάνεται ότι δεν έχω εμπιστοσύνη να το αφήσω μόνο του (μαζί με τον πατέρα του).....Φοβάμαι μην έχει το παιδί προβλήματα ψυχικά μη νομίζει ότι φταίει εκείνο.....Να δούμε τη μικρή για να της βγάλουμε αυτά που έχει μέσα της, τα ψυχικά που μπορεί να την κάνουν να μη νοιώθει καλά.....Ήταν άρρωστο το παιδί και φοβόμουν να μην κάνει "γουλιά" και μου πνιγεί, γι αυτό το πήρα στο κρεβάτι κι εκείνου του ζήτησα να πάει να κοιμηθεί στο κρεβάτι της. Μετά όμως έγινε καλά το παιδί αλλά συνεχίστηκε να μη κοιμάται στο κρεβάτι της. Η μικρή κοιμάται μαζί μου.....Το μεγάλο το ήθελα. Το 2ο όχι και τόσο αλλά η μικρή το ζήτηγε το αδελφάκι.....Φοβάμαι ότι αν δεν προλάβω να μου το βιάζε.....Μια μέρα της έπιασα το χεράκι και της είπα αν σου κόψω ένα δαχτυλάκι πονάς; Κι της τσίμπαγα τα δαχτυλάκια. Αν σου κόψω το άλλο δαχτυλάκι πονάς; "Πονάω". "Πονάς περισσότερο;- "Όχι το ίδιο είναι", μου λέει. "Έτσι νοιώθω κι εγώ, είπα εγώ, πονάω το ίδιο και για τα δυο μου τα παιδιά".

Περίπτωση Δ:

"Όταν τα κάνεις αυτά (τα χατήρια) στα παιδιά τα κακομαθαίνεις.....Δεν της χαλούσε χατήρι και ότι ζημιά έκανε δεν την μάλωνε.....Τον έβλεπα στην κόρη να έχει άλλη συμπεριφορά.....Η κόρη μου είναι ένα όμορφο, έξυπνο, ψηλό

κορίτσι.....Με ενδιαφέρει αν μπορούσε να επουλωθεί που δεν επουλώνεται.....Είναι πολύ όμορφη κοπέλα, αναπτυγμένη, τσαχπίνα.....Τώρα που έφυγε, η Σ. ανακάλυψε ότι και η μαμά μαγειρεύει καλά".

Περίπτωση Ε:

"Δεν το παίρνω το παιδί για να μπορέσω να κάνω κάποιες ενέργειες.....Ο δικαστής παρέλειψε να πει ότι ορίστηκε η επιμέλεια της μητέρας.....με όα αυτά που του έχει πει το έχει δηλητηριάσει και το έχει δελεάσει με χιλιάδες τρόπους.....το παιδί επηρεασμένο από την όλη δικιά του αντιμετώπιση μου λέει:"γιατί ήθελες και με έπαιρνες από το σχολείο και εγώ δεν σε αγαπάω και εγώ δεν σε θέλω αλλά θέλω τον πατέρα μου". Έτσι κάνω πίσω και λέω άστηνε αφού εκείνη επιθυμεί, να μείνει ένα διάστημα να δούμε τι θα γίνει. Αλλά από την άλλη έχω αυτές τις υπόνοιες και δεν μπορώ να ξέρω αν είναι καλά το παιδί μου.....Από εκείνη την ημέρα που είδε (ο σύζυγος) την αγωγή διαζυγίου προφανώς εκβιαστικά λέει, ή το σταματάς ή χάνεις το παιδί.....δεν μπορούσα να διανοηθώ να δίνω το παιδί για να τηρήσω την απόφαση και έτσι αποφάσισα να το δίνει και να το παίρνει η μητέρα μου.....με έφτασε στο σημείο να πω, εφόσον είναι έτσι, κράτησέ την (την κόρη).....Η μικρή ήταν δύσκολη στο φαγητό.....Το παιδί δεν ήξερε ποιόν ν' ακούσει και πάντα υπήρχε η συμπάθεια προς εκείνον.....και ίσως αυτή η συμπεριφορά την τραβούσε.....Τσακωνόμασταν, τα έβλεπε το παιδί.....Το παιδί έχει ζήσει πολύ άσχημες καταστάσεις.....Μου λέει: τι είναι ο μπαμπάς μου Αλβανός που τον διώξατε μ' αυτόν τον τρόπο, που δεν τον αφήνεις ν' ανέβει επάνω.....η άλλη (η κόρη) λέει, ναι, δεν σε θέλω δεν σε αγαπώ. Μετά πάλι όταν την ξαναπήρα.....είμασταν αγκαλιασμένες και αγαπημένες και να με ταΐζει κιόλας.....Στην γιορτή του σχολείου εγώ δεν πήγα.....Κάπου, την ώρα του

φαγητού την πίεζα, νόμιζα ότι ήταν αδύνατη και ότι δεν έτρωγε.....ενώ ήταν μια χαρά το παιδί τώρα που το βλέπω στις φωτογραφίες.....Αργησε να περπατήσει, 16 μηνών.....Την παίρνει καμμιά φορά ο πατέρας της και επειδή κοιμούνται μαζί, μου το ζητάει και μένα πολλές φορές.....Στην αρχή την ήθελα κοντά μου.....Αργησε να μπει στο δικό της δωμάτιο γιατί είχε αρρωστήσει ενδιάμεσα, δεν θυμάμαι ακριβώς.....Με τον πατέρα της δεν υπήρχε ιδιαίτερη επαφή απλά κάποιες ώρες την έπαιρνε αγκαλιά, ούτε την είχε ταϊσει, ούτε είχε ασχοληθεί.....Μεγαλώνοντας την ήθελε μόνο για βόλτα.....παίζανε και λίγο.....Όσο μεγάλωνε (η Α.) άρχισε η κόντρα (σύζυγος) ότι ήθελα εγώ εκείνος το αντίθετο.....κράταγε το φαγητό στο στόμα της και εγώ της έλεγα να το καταπιεί γιατί δεν φτύνουμε το φαγητό από το στόμα και εκείνος έλεγε να το φτύσεις αφού δεν το θέλεις.....Εγώ είχα κάποια σειρά γιατί έτσι μου άρεσε σε όλα αυτά εκείνος ήθελε να κάνει το αντίθετο.....δηλ. και που το είχα το παιδί δεν μπορούσα να το κρατήσω".

Περίπτωση ΣΤ:

"Είναι πολύ επιθετική πάλι. Στο σπίτι γίνεται της κακομοίρας.....Πηγαίνω στην κουζίνα και μου δίνει σπρωξιές με τσιμπάει όλη μέρα, την άλλη φορά μου είχε πρήξει το μάτι.....να βάλω χίλιες υπογραφές άμα μου βρείτε ένα μέρος να πάει. Ο μπαμπάς λέει μα θα πάει χαμένη όλη η οικογένεια.....Μας έχει σπάσει την T.V. το ραδιόφωνο: Δεν κάνει τίποτα, να πάρει από εδώ το ποτήρι να το πάει εκεί αντίθετα, λέτε κι έχω 10 μικρά μες στο σπίτι, σε σημείο που να είναι πολύ κουραστικό για το κοριτσάκι (2η κόρη) που είναι αρραβωνιασμένο.....Κάθε μέρα κάνω τις ίδιες δουλειές και έχω μια Α'. που τα κάνει όλα λίμπα.....μέχρι ενός σημείου την δικαιολογώ. Αλλά δεν μπορώ να εξηγήσω γιατί τόσο χάλι.....Ψάχνω να βρω έναν Παιδοψυχίατρο.....δεν

μπορώ να πω ότι φταίει ο γιατρός αλλά τον βλέπω κρύο.....λέω δεν είναι τρελλή,,, γιατί αυτές οι πράξεις να σκίζει τα ρούχα της, να τραβάει τα μαλλιά της.....Εξω στο σχολείο στέκεται καλά.....αυτά τα κάνει μόνο μέσα στο σπίτι.....η άλλη μου κόρη που είναι πολύ καλό παιδί από μικρή και έξυπνη μου λέει μη την πιστεύεις μαμά την Α'.....Προτιμούσε (η Α'.) να κρατάει το στόμα της κλειστό.....Τις τελευταίες μέρες που είχε επιδεινωθεί η κατάστασή της Α'. που.....έκρυβε το μπρίκι, για να μην του ψήσω καφέ... φθάσαμε στο σημείο να νομίζουμε ότι αυτός είναι το θύμα.....Η Α'. έσπαγε τζάμια, μεγάλα τζάμια που δεν προλαβαίναμε να αλλάζουμε, καθρέφτες.....(Η Α'. μου είπε) Από τότε... γινότανε και δεν με πίστεψες.....Δεν μπορώ να διανοηθώ πως τα δεχότανε η Α'. που είναι ολόκληρη κοπελίτσα.....Έχει κι αυτό ορμές, επιθυμίες και όπως ξέρουμε αυτά τα παιδάκια που έχουν λίγο πρόβλημα είναι πιο έντονες και της άρεσε και δεν μίλαγε.....Το κορίτσι γονατιστό μπροστά του να τον κοιτάει μεσ' τα μάτια αντί να κοιτάει T.V.....Καθότανε και τον κοίταζε, κόντευε να μπει στα σκέλια του. Δεν είχε βέβαια και φίλη να ασχοληθεί.....Βρε Α'. της λέω γιατί καθόσουν;.....Της έλεγα: "Βρε Α'. σου έβγαζε το εσώρουχο και καθόσουν.....Η Α'. ούτε σχέσεις έχει, ούτε είναι πονηρό και δεν μπορούσε να τα ξέρει αυτά τα πράγματα.....Στις ταινίες βλέπουμε κορίτσια που έχουν γλυκαθεί από τον πατριό τους, αλλά στην περίπτωση της Α'. που δεν είναι φυσιολογική και έκανε θεραπεία".

Περίπτωση Ζ:

"Τα προσέχει η γιαγιά, η μητέρα μου και ο θείος.....-Επειδή έχουμε πολύ καλές σχέσεις με τα παιδιά μας μπόρεσα και τη ρώτησα γιατί δεν μου το είπε... Μου είπε ότι δεν ήθελα να στο πω μη γίνει κάποιο κακό.....Το παιδί περίμενε να με δει, να δει πως θα το κοιτάξω και αφού με είδε ήρεμη μου

εξιστόρησε διάφορα πράγματα.....Την ρώτησα γιατί δεν μου το είπε. Γιατί δεν ήξερα τι θα μου συμβεί, είπε. Ακόμα και τώρα δεν ξέρω. Μπορεί να το πείτε σ' αυτόν και αυτός να σας πείσει ότι φταίω εγώ.....γιατί να συμβεί στο δικό μου το παιδί που το περιβάλλον μας δεν ήταν τέτοιο.....Το παιδάκι είναι πλέον δειλό, έχει κάποια προβλημάκια που την βοηθήσαμε να τα αντιμετωπίσει. Η 2η κόρη μου είναι παιδάκι διαφορετικού χαρακτήρα. Είναι πιο έξυπνο πιο ζωηρό.....Πιστεύω ότι το μεγάλο ζηλεύει σε ορισμένα θέματα.....Ελπίζω να το ξεπεράσει.....Για να τη βοηθήσω την έπαιρνα μόνη της και πηγαίναμε βόλτα όχι όσο συχνά θα ήθελα γιατί δουλεύω σε βάρδιες και δεν έχω τόσο χρόνο.....Της έλεγα ίσως περισσότερα από όσα έπρεπε.....Στο παιδί χωρίς να του λέμε θέλουμε να κάνεις αυτό έβλεπε από μας τους ίδιους πως παλεύουμε στη δουλειά μας. Καταλάβαινε ότι έπρεπε να το φτάσει αυτό που θέλουν οι γονείς.....(της φώναξα πολύ) Μετά όμως μου έλεγε καλά έκανες μαμά.....Το κακό είναι ότι δεν του έχουμε δώσει όσα θα θέλαμε γιατί δεν έχουμε τον χρόνο με ηρεμία να ασχοληθούμε μαζί του.....Οι συμβουλές μας είναι να κάνει αυτό που θέλει αλλά όχι πάνω στο κεφάλι μας. Ίσως να της ζητούσαμε περισσότερα ανάλογα με την ηλικία της.....Δεν μου αρέσει που 6,5 ετ. έχει ωριμάσει τόσο που μου λέει "σου είπε η.....τι της έκανε" και να μου περιγράφει εκείνη τα πάντα.....δεν ντρέπεται γι' αυτά που λέει. Θέλει να τα ξεχάσει.....Δεν θέλει να βλέπει τον θείο και κυρίως τη θεία. -Η κόρη μου είδε το ύφος της θείας μου τόσο αυστηρό σαν να της έλεγε "θα σου δείξω εγώ.....Στο σχολείο πάει πολύ καλύτερα... προσπαθεί συνεχώς.....Η κόρη μου σκέπτεται αν το ξέρει η γειτονιά ποιό κουδούνι θα κτυπήσει, θέλει να ξέρει ποιοί το ξέρουν, τι πιστεύουν.....Με τον σύζυγό μου το συζητάει.....Καταλαβαίνω ότι το απασχολούσε το πρόβλημα αυτό. Ήταν πάντα πριν αφηρημένη και αυτό ήταν το πρόβλημα του δάσκαλου. Τώρα

πηγαίνει μια χαρά. Έχει αλλάξει πάρα πολύ.....Της είπαμε και εγώ και ο άντρας μου ξεχωριστά ότι όταν ένας άνθρωπος την αγαπάει πραγματικά δεν υπάρχει θέμα.....Τα παιδιά ξέρουν τη λέξη γιατρός, οδοντίατρος και κλαίνε 2 μέρες πριν. Ειδικά το δικό μου.....Φοβάται λέει.....Και μάλιστα τον παιδίατρό μας που είναι πολύ καλός άνθρωπος.....(Υπήρξε μια ειδική αντιμετώπιση απέναντί της εξ αιτίας των προβλημάτων της γέννας).....Και εμείς και η μητέρα μου. Γεννήθηκε μικρόσωμο, είχε προβλήματα. Είναι παιδάκι ευαίσθητο".

Περίπτωση Η:

"προσπάθησα να σταθώ στο παιδί.....Φοβόταν να μιλήσει και σε μένα διότι δεν θα την πίστευα.....Δεν ξέρω πως να χειριστώ τα ζητήματα της σεξουαλικότητας ειδικά τώρα που μπαίνει στην εφηβεία. Σκέφτομαι πόσο κι αυτό το γεγονός με τον θείο της την έχει πειράξει.....Ερχόταν ο θείος στην Α. και κοιμόταν στο ίδιο δωμάτιο με τα παιδιά".

Περίπτωση Θ:

"Μια φορά ήρθε στο καθιστικό που καθόμουν και έβλεπα Τ.Υ. και μου είπε να μη βλέπω. Εδειχνε για βιασμούς κλπ.....Τον Χ. τον λάτρευε. Μέχρι μπάνιο της έκανε.....Όταν εγώ ήμουν στην κλινική αυτός είχε το παιδί.....Στο μπάνιο δεν μ' αφήνει να την ξεπλύνω.....Εδώ ένα φιλάκι πάω να της δώσω και δεν μ' αφήνει. Εκνευρίζεται. Δεν μ' αφήνει να τη φιλήσω ούτε στον πωπό. Είσαι λέει ανώμαλη.....Και στον Μ. δεν πιστεύω μέχρι τα 6-7 χρ. ότι είναι κακό η μάνα να του κάνει μπάνιο. Δεν μπορεί να γίνει έφηβος και να του κάνει η μαμά του μπάνιο. Υπάρχει οιδιπόδειο σύμπλεγμα τότε. Αλλά τώρα.....εμένα είναι 2,5 χρ. και να του κάνεις μπάνιο και να του φιλήσεις το πωπάκι του, τα μπουτάκια

του, δεν είναι φοβερό.....Το να φιλήσει η μητέρα ένα μωρό δεν πιστεύω ότι το κάνει πρόστυχο.....Το πωπάκι του θα φιλήσω, τον αφαλό του την κοιλίτσα του. Τώρα αν μου ξεφύγει και το φιλήσω πιο κάτω ε, εντάξει. Αλλά ο Μ. δεν έχει πρόβλημα. Καμμιά φορά μου λέει μαμά μάκια. Και τον φιλάω στο στήθος. Στη μικρή τώρα πια δεν το κάνω καθόλου. Κακό θα της κάνω.....Του βγάλαμε το όνομα της πεθεράς μου.....'Εχω την επιμέλεια.....Πιο παλιά κοιμόταν με τον μπαμπά της αλλά δεν την πείραζε".

Περίπτωση Ι:

"Έχει γίνει σαν γυναίκα, μεγαλύτερη από μένα και αυτό την ενοχλεί.... Αυτό βέβαια μπορεί να είναι φυσιολογικό. Μπορεί να μην έχει σχέση μ' αυτό που έχει γίνει.....(Η κόρη μου) μου λέει: και δεν θα παίρνω χαρτζιλίκι τώρα. Της λέω: αυτό σκέπτεσαι τώρα; Της έδινε ο Μ. στο τέλος του μήνα και το Πάσχα -Με ρώτησε τώρα αν μου λείπει ο Μ. Της είπα όχι πολύ δεν νομίζω.....Για χαρτζιλίκι της χρειάζονται 15-20 χιλ. Το μήνα γιατί υπάρχουν πολλά πράγματα που χρειάζονται.....Της λέω να κάνει υπομονή και όταν ξεχρεώσω θα της δίνω ένα ποσόν. Είναι σημαντικό για να νοιώθει σαν τα άλλα παιδιά. 'Όχι παραπάνω. Οι φίλες της αγοράζουν 2 πακέτα τσιγάρα την ημέρα.....Ο πατέρας.....αν το κάνεις αυτό θα σου δώσω. 'Ετσι δημιουργείται μεγάλη ανασφάλεια στο παιδί.....βγαίνει η Α'. έξω....μου λέει, τόσα χρόνια έμενες για μένα μέσα. Εγώ φταίω, μου λέει, πάντα.....θα ήταν πιο ήρεμη αν υπήρχε ένας άντρας στο σπίτι. Αν υπήρχε κάτι τέτοιο θα είχε υποκατάστατο, αντικαταστάτη.....Αυτός δεν μένει στο σπίτι αν είναι εκεί η Α'. Αυτό λέει εκείνη είναι υποκρισία, γιατί αφού ξέρω ότι είσαι μαζί του νοιώθα πολύ άσχημα να πρέπει να είμαι κάπου αλλού όταν αυτός έρχεται.....Πάντα η Α'. λέει τη γνώμη της. Να μην συνεχίσεις με τον Μ. δεν είναι καλός την

αφήνω.....Δεν νομίζω ότι θα πάρω τη γνώμη της, να μου πει τι θα κάνω με τις ερωτικές σχέσεις μου.....Η Α'. είναι πολύ δημοφιλής. Γράφουν στους τοίχους το όνομά της. Η ίδια λέει εγώ δεν φταίω. Γιατί δεν μου έδωσες άλλο όνομα πιο κοινό.....Τώρα που ξέρει ότι η μητέρα της έρχεται εδώ αισθάνεται ανακουφισμένη.....Έχει μια φόλη την Κ. που είναι πολύ ανεπτυγμένη. Δεν μου αρέσει. Είναι λίγο άγρια, ο τρόπος της όπως ντύνεται, προκλητικά.....δείχνει αναρχική.....Δεν θα ήταν σωστό να φύγω και να πάρω την Ο. από τον πατέρα της.....Η Α'. νοιώθει ότι την απορρίπτουν επειδή ο φίλος της μάνας της δεν μένει μόνιμα μαζί μας.....Ήταν 5 χρ. η Α'. όταν χώρισα με τον άντρα μου.....Η Α'. τον έχει ανάγκη (τον πατέρα της). Από την άλλη όμως, τον έχει καταλάβει και ξέρει όλα τα ελαττώματά του. Είναι πολύ ώριμη πολύ σοφή.....Όταν της είπα της Α'. ότι δεν θα ξαναδούμε τον Μ. εκείνη ανακουφίστηκε. Ήθελε να φύγουμε να πάμε Αγγλία.....Η Α'. τώρα που φτάνει η ώρα της θεραπείας αναρωτιέται εάν όλα αυτά είναι της φαντασίας της λέει: και τώρα τι θα κάνουμε θα γίνω ρεζίλι.....Μόλις γέννησα το παιδί μου κατάλαβα ότι αυτός ήταν το δεύτερο παιδί μου.....Τον Μ. τον λάτρευε καθόντουσαν ώρες μαζί και τα έλεγαν από εκείνη τον γνώρισα κι εγώ σ' ένα ταξίδι με το καράβι".

15η Η σχέση της μητέρας με το χρήμα - ιδιοκτησία

Περίπτωση Α:

".....Εγώ θέλω να φύγω. Από την άλλη με απειλεί με διάφορα, δεν πουλάει το σπίτι.....δέχομαι στην τάδε τιμή η οποία είναι εξωφρενική.....Εγώ είπα μια φθηνότερη τιμή 5-10 εκ.....ποτέ δεν έκανα τίποτα γιατί δεν άξιζα τίποτα.....να κοιτάζω ανθρώπους που να έχουν κάποιο κύρος κοινωνικό.....κατά τη μαμά μου το σκοτώσαμε μας έφαγαν εκατομύρια.....οικονομικά μου είναι λίγο δύσκολο.....εκείνος δεν θέλει να πουλήσουμε.....και με το παιδί υπάρχει πρόβλημα γιατί μου λέει να μη φύγουμε από το σπίτι.....εάν είχα αυτή την περιουσία στα χέρια μου παίρνω το σπίτι, ανεξαρτοποιούμαι και δεν τον έχω ανάγκη".

Περίπτωση Β:

".....τα παιδιά μου τα στέλνω, επειδή το θέλουν, για να πάρουν χαρτζιλίκι.....το λέει και η μαμά του, "σας πληρώνουμε, σας ταΐζουμε".....Πιστεύω ότι και σε μένα δεν ανήκει τίποτα άλλο εκτός από τον εαυτό μου. Δεν έχω χρήματα, δεν έχω εξασφάλιση για το αύριο και δεν με ένοιαξε ποτέ κάτι τέτοιο.....Με ενοχλεί αφάνταστα. Αν είχα την οικονομική δυνατότητα δεν θα κυνηγούσα το θέμα δικαστικά για εκδίκηση, θα έφευγα χωρίς ίχνη.....'Ημουν σε καλή οικονομική κατάσταση τότε. Ο σύζυγος έψαχνε δουλειά. Εγώ καλύπτα τα έξοδα, έφερνα δώρα δερμάτινα παλτά.....βρίσκομαι σε σύγχυση.....σε θαλασσοταραχή με οικονομική αδυναμία περιμένοντας από το σύζυγο στον οποίον είχα τυφλή εμπιστοσύνη.....Για μένα το χιλιάρικο ήταν ένα ψυχολογικό συγκινησιακό μέρος δηλαδή με κάλυπτε να πάρω κάτι στα παιδιά.....Εγώ ήμουν του υπολογισμού. Του χαρτιού και του

μολυβιού.....μου έλεγε ότι δεν κρατάνε τα χέρια σου χρήματα. Εγώ ποτέ δεν κρατούσα χρήματα. Δούλευα; Πάρτα.....Εγώ δεν τα χαλούσα.....όλα μαζευόντουσαν στην άκρη.....Νοιώθω σαν να πουλιέται η ψυχή μου κάθε μέρα.....Δεν είναι μόνο το συναισθηματικό στη δυσκολία των αποφάσεων είναι καθαρά ζήτημα ανασφάλειας για τα οικονομικά.....Αυτή τη στιγμή έχουμε κάποιον ο οποίος έκανε τα πράγματα έτσι ώστε να έχουμε την οικονομική του ανάγκη.....Εγώ από την αρχή είπα βγες έξω από το σπίτι, δεν είναι ο χώρος σου εδώ.....δώσε μας τρόπο ζωής. Θα μας δώσεις ένα ποσό.....Ολα αυτά τα ζήτησα από την αρχή.....έχω μπλεχτεί πάρα πολύ άσχημα και με τρομάζει το οικονομικό. Που να στηριχτώ;.....Εχω πάρει μια απόφαση που θα βοηθήσει τις ανάγκες των παιδιών τις οικονομικές. Αυτό όμως δεν γίνεται χωρίς ανταλλάγματα, πιέσεων, προβλημάτων.....Τα προβλήματα που έχω εγώ είναι οικονομικά. Δεν μπορεί κανένας να μου προσφέρει τον οβολόν του".

Περίπτωση Γ:

"Φεύγω από την Α. κυρίως για οικονομικούς λόγους".

Περίπτωση Δ:

"Εγώ είμαι συντηρητική στο σπίτι δεν θέλω να ξοδεύουμε χρήματα κάθε βράδυ για φαγητό έξω".

Περίπτωση Ε:

"Του είχα δώσει εν ολίγοις όλα, τα λεφτά τα πάντα. Παρ' ότι εγώ δούλευα.....Εγώ που έβαζα τα λεφτά πάντα στην άκρη".

Περίπτωση ΣΤ:

".....Έχω δώσει τόσα λεφτά γι αυτό το αμάξι ...και τα λεφτά να μη δώσει, μας έχει δώσει μια προθεσμία.....'Υστερα είναι τύπος που άμα δεν πάω βλέπω ότι μας κοιτάει, μας προσφέρει και φοβάμαι μην πάψει.....να έχουμε έλεγα το αυτοκίνητό μας.....Πήγαινε στη δουλειά σου που είχες τη χαρά ότι θα μας φέρεις μια κρέμα αντιηλιακή που έδινε 5.000 για τα χεράκια της.....Μας έχει σπάσει την Τ.Υ. το ράδιο.....Στον καλύτερο να πάει να πληρώσουμε.....Ο ντεντέκτιβ μου είπε αφιλοκερδώς να τους πιάσουμε.....Μου έκαναν προξενιά άνδρες πολύ ευκατάστατους.....είχα μια σύνταξη από τη μαμά που ότα παντρεύτηκα την έχασα. Μας έφερε σκέτη καταστροφή ο δεύτερος γάμος. Τί κέρδισα;.....Επειδή χρωστάει στον αδελφό μου δεν μπορώ να τον πιάσω να του μιλήσω ελεύθερα.....Το ποσό δεν είναι μεγάλο και δεν αξίζει να ταλαιπωρούμαι αλλά εγώ δεν μπορώ, συνέχεια φεύγει, μένω αβοήθητη, ξέρετε την ακρίβεια. Είχα φτιάξει το σπίτι και είχα βάλει γραμμάτια και δεν θέλω. Αρκετά μας είχε βοηθήσει ο αδελφός μου. Θα αργήσω πολύ να τους τα δώσω αλλά είναι κουτό να τους τα φάω".

Περίπτωση Ζ:

"Εγώ είχα μεγαλύτερα εισοδήματα από τον σύζυγο... Προσπαθούσα να μη γίνει καμιά παρεξήγηση"

Περίπτωση Η:

"Αν σ' εμένα έδινε δέκα δρχ. Στον αδελφό μου έδινε εκατό κι ας ήταν μικρότερος από μένα μας ξεχώριζε μ' αυτό τον τρόπο.....αδελφός του (θείος αιμομίκτης) μας έδωσε τρία (3) εκατ. Δάνειο για να αγοράσουμε αυτοκίνητο ενώ δεν του τα ζητήσαμε".

Περίπτωση Θ:

"Με υποτίμησαν ότι είμαι φτωχιά και τέτοια σε μεγάλη κλίμακα.....Μπορεί να είμαι φτωχιά αλλά έχω και κάποια αξιοπρέπεια.....Όταν είχαμε μεγαλώσει ο αδελφός μου κι εγώ είχαμε σκεφτεί να φύγουμε. Θα είχαμε όμως οικονομικό πρόβλημα, θέλαμε να σπουδάσουμε και δεν είναι εύκολο. 'Η το κάναμε επειδή μεγαλώσαμε και εναντιωθήκαμε;"

Περίπτωση Ι:

"Πάντα υπάρχει βέβαια πρόβλημα με τα λεφτά στην οικογένεια μας... 'Αρχισα να δουλεύω φέτος πάρα πολύ.....Του είπα λοιπόν με υποτίμησες, είσαι τσιγκούνης και δεν μπορώ άλλο".

16η Η αιμομιξία ως συζήτηση ανάμεσα στο ζευγάρι (σύζυγος αιμομίκτης)

Περίπτωση Α:

".....Καθήσαμε και τα συζητήσαμε την πρώτη φορά πριν ενάμισυ χρόνο. Μου είπε ότι είμαι παρανοϊκή ότι τα παιδιά πρέπει να το έχουνε μέσα τους για να γίνουνε ομοφυλόφιλοι τέλος πάντων από μικρός είχε αδυναμία στα μωρά.....και ότι εμένα ποτέ δεν με αγάπησε η μητέρα μου και εφ' όσον δεν με αγάπησε η μητέρα μου πρέπει να δείξω την αγάπη μου στα παιδιά.....Εγώ προσπαθούσα όλον αυτόν τον καιρό, εδώ και ένα χρόνο να τον στρέψω προς κάποιον ψυχολόγο, να βοηθηθεί και να σταματήσει αυτή τη συμπεριφορά προς το παιδί. Και αυτός έλεγε ότι "τώρα θα πεθάνω και δεν θα μείνει ζωή για μένα, που έχει αυτή τη μαυρίλα και την κατάθλιψη και δεν έχω κάνει τίποτα στη ζωή μου και είμαι ένα τίποτα.....φέρεται σαν μωρό".

Περίπτωση Β:

".....Μετά την ανακοίνωση της αιμομικτικής σχέσης τον βουτάω και του λεω: "Τι έκανες στο παιδί; Δεν ντρέπεσαι; Δεν σκέφτηκες τη μάνα σου".....Παράπονα υπάρχουν στο ότι η παρουσία ενός προσώπου που έκανε ένα κακό σε ένα παιδί που το υποχρεώνει να το αγνοεί και να γυρίζει να μου λέει ότι "ώφειλες την επομένη κιόλας μέρα να το σκεπάσεις και όχι να συντηρείς το πρόβλημα".

Περίπτωση Γ:

"....Τον ρώταγα γιατί δεν αντιδράει, αν είναι αθώος.....Του λέω "διεκδίκησε το δικίο σου, θίγεται ο ανδρικός σου εγωισμός και το παιδί", αλλά αυτός έχει λαδωμένη τη φωλιά του".

Περίπτωση Δ:

"....Εκλαιγε με λυγμούς όταν ήταν να χωρίσουμε έλεγε δεν θα το ξανακάνει.....Δέχτηκε στο δικαστήριο να αναλάβω την επιμέλεια των παιδιών.....Εκλαιγε σαν μικρό παιδί.....Κανένας δεν μπορεί να πιστέψει ότι έχει τέτοιο πρόβλημα.....Την τελευταία φορά μετά από καυγά δεν άντεξα άλλο και με την αποκάλυψη των γεγονότων και έφυγα.....Αν είχε δεσμό, θα έκανα κάποιες θυσίες. Δεν μπορώ να φανταστώ.....αφού από εμένα μπορούσε να έχει τα πάντα.....Μπορεί να φταίω κι εγώ γι αυτό που έγινε.....Ντρέπομαι γι αυτά που έγιναν, είμαι σοκαρισμένη.....Δεν του έχω μιλήσει για το θέμα της σεξουαλικής παραβίασης. Προς Θεού ούτε καν ξέρει.....Μετά το επεισόδιο με την Τ.Υ. του είπα να φύγει από το σπίτι και έφυγε".

Περίπτωση Ε:

"....Οι δυο μεγάλοι σίγουρα δεν μπορούμε να μιλήσουμε.... Ξέρω ότι δεν συζητιέται".

Περίπτωση ΣΤ:

"....Βγήκα έξω στο αυτοκίνητο και του το είπα, μετά είχε πάει στην αδελφή του και έκλαιγε, όταν γύρισε τον χαστούκισε η Α. ή εκείνος δεν θυμάμαι.....Ήταν η πρώτη φορά που ξανοίχτηκα γιατί ντρεπόμουν και να το συζητήσω. Μήπως λέω σ' έχει δει γυμνό; "Ξέρω 'γω" λέει, "ύπνος ειν' αυτός, μπορεί. Και γιατί να μην κοιτάξω την άλλη σου κόρη".....Πάνω εκεί λέω ας τον αφήσω να νομίζει ότι δεν έχω την απάντηση. 'Ηθελα να του πω ότι εκείνη δεν μπορείς να τη βγάλεις τρελλή. Στην Α. είναι εύκολο να μας βγάλεις τρελλούς κι εκείνη κι εμάς.....Εκείνο το βράδυ μου είπε ότι αν ήταν στη θέση μου και είχε

αμφιβολία θα με έδιωχνε. Σαν να μου 'λεγε αν αμφιβάλεις, να με διώξεις.....με ξεσήκωσε ο αδελφός του.....Είδα ότι έπρεπε να τον διώξω αλλά δεν είχα τη δύναμη.....Δεν ήθελα πάλι όπως έδιωξα τον πρώτο να διώξω κι αυτόν.....αυτά που έκανε εκείνος για μένα δεν σήμαιναν τίποτα, γιατί πολλές ώρες μπορούσε να είναι με την Α..... Μέχρι το βράδυ που έφευγε πίστευα ότι αυτός ήταν το θύμα".

Περίπτωση Θ:

"Εγώ δεν ήθελα να πάω σε ιατροδικαστή.....δεν μπορούσα να τον αντιμετωπίσω γιατί βρίζει.....μου 'κανε και εμένα ανήθικες προτάσεις.....Πιστεύω ότι δεν μπορώ να συζητήσω το θέμα της κόρης μας μαζί του. Είναι άτομο που δεν μπορείς να του μιλήσεις. Αν μιλούσαμε δεν θα είχε διαλυθεί ο γάμος μας...."

17η Σχέση της μητέρας με τον αιμομίκτη εκτός οικογένειας (μέλος της ευρύτερης οικογένειας)

Περίπτωση Ζ:

"Στο σπίτι της μητέρας μου δίπλα είναι το σπίτι του θείου μου.....ο θείος μου είναι άνδρας της αδελφής της μητέρας μου.....Τα παιδιά τα προσέχει η γιαγιά, η μητέρα μου και ο θείος μου που μένει από κάτω.....Τον ξέρουμε για πολύ περίεργο άνθρωπο.....Θυμάμαι σαν παιδάκι, από την ηλικία της κόρης μου είχαν ένα σπίτι και ο πατέρας μου προσπαθούσε να το επεκτείνει κάπως. Ήταν εξ αδιαιρέτου. Κατήγγειλαν στην αστυνομία ότι προσπαθούσαμε να χτίσουμε πάνω.....Κατηγορούσαν την μητέρα και τον πατέρα μου έβριζαν.....Εγώ είχα μεγαλύτερα εισοδήματα από τον άντρα μου και ο θείος έλεγε πάντα "τι άντρας είναι αυτός που δέχεται να τον ταΐζει η γυναίκα του.....Εγώ προσπαθούσα για να μην γίνει καμμιά παρεξήγηση, λέγοντας "μη δίνεις σημασία δεν έχει νόημα". Είμαστε κολλητά τόσο που ακούμε την καρέκλα του θείου μου, της ξαδέλφης μου.... Λυπάμαι αυτόν τον άνθρωπο τη στιγμή που έχει κάνει αυτό στο παιδί μου.... Δεν έχω συνηθίσει μέχρι τώρα να μη λέω καλημέρα σε έναν άνθρωπο που είναι μπροστά μου. Να φοβάμαι να μιλήσω σε κάποιον.....Να του πω καλημέρα, "τι κάνεις θείε" τη στιγμή που τον έχω πάει στο δικαστήριο.....Μια φορά που με πήρε τηλέφωνο η θεία μου.....πήγα μόνη μου.....Μου είπε "συγγνώμη, συνέβει αυτό το πράγμα, να δούμε τώρα πως θα το αντιμετωπίσουμε.....Αυτό ήταν και το μόνο που θα μπορούσα να ακούσω.... Δεν θέλω να πιστεύω ότι είναι πρόστυχος. Καλύτερα να πιστεύω ότι είναι άρρωστος.....Είναι άνθρωπος χωρίς ηθικές αξίες. Έχω αυτό το συναίσθημα. Όταν είσαι παιδάκι αισθάνεσαι αυτά τα πράγματα. Δεν ξέρεις τι έχει συμβεί αλλά το μυρίζεσαι. Έχω το συναίσθημα από παιδάκι ότι

δεν είναι άνθρωπο τίμιοι.....όταν ήμουν μικρή δεν μου άρεσαν.....είναι ευκαιρία να φύγουμε απ' όλο αυτό το συγγενικό περιβάλλον.....Είναι ένα οικόπεδο με δύο απίτια, αλλά είναι ένας τοίχος. Το μπαλκόνι τους είναι κολλητό στο δικό μας.....Αυτοί συζητάνε, φωνάζουνε, λένε κάτι και το ακούν τα παιδιά που μπορεί να κοιμούνται εκείνη την ώρα. Δεν είναι καθόλου ευχάριστο περιβάλλον για κανέναν".

Περίπτωση Η:

"Τον κουνιάδο μου τον αντιμετώπισα σαν να μη τρέχει τίποτα.....Ο άνδρας μου τον λατρεύει.....Του μίλησα του κουνιάδου μου του είπα τα ξέρω όλα και ότι δεν θέλω να ξαναδεί τα παιδιά μου.....Ο άνδρας μου δεν ήθελε να το πιστέψει. Εβριζε. Απέναντι στον αδελφό του κάνει ότι δεν ξέρει.....Αισθάνομαι ότι τον λυπάται, γιατί ένας μεγαλύτερος αδελφός παραβίασε σεξουαλικά τον κουνιάδο μου όταν ήταν μικρός.....Ο κουνιάδος μου απόρρησε λέγοντας "αφού δεν την πείραξα.....Μας έδωσε τρία εκατομμύρια δάνειο, ενώ δεν το ζητήσαμε για να αγοράσουμε αυτοκίνητο.....Η θεία μου είπε ότι τώρα ο κουνιάδος μου και η αδελφή του είναι ζευγάρι.....Για τον κουνιάδο μου δεν θέλω να έχω καμιά σχέση. Ούτε του είχα καμιά ιδιαίτερη αδυναμία.....Ο κουνιάδος μου ήταν ο αγαπημένος αδελφός του άντρα μου.....Τον κουνιάδο μου τον αγαπούσα επειδή τον αγαπούσε ο άντρας μου. Ήταν ο πιο λογικός απ' όλους τους άλλους, τον είχα σαν αδελφό μου. Του είπα δεν θέλω να ξαναδεις τα παιδιά μου ποτέ ούτε εμένα. Ήταν ευχάριστος στην παρέα έλεγε αστεία. Μου 'ρθε να του βγάλω τα μάτια του και να του τα δώσω να τα φάει".

Περίπτωση Ι:

"....Ήταν σαν νόμος της ο Μ.....Στην αρχή τον αγαπούσα πάρα πολύ. Όλες οι γυναίκες τον αγαπάνε, είναι τέτοιος τύπος.....Μου άρεσε σαν άνδρας τότε. Τώρα όχι, γιοατί βλέπω ότι δεν είναι αυτό ακριβώς που δείχνει.....Εβλεπα ότι έχει τόσα προβλήματα.....και πολλοί φίλοι μου που διδάσκουν είναι ομοφυλόφιλοι. Εχω πολύ καλή σχέση μ' αυτούς.....Τι να κάνω με τον Μ. δεν ξέρω. Η κόρη μου μου λέει ότι χάνω τον καιρό μου.....Είναι πολύ δύσκολο για μένα να πάω να του το πω. Μπορεί να πει ότι είμαι τρελλή.....Θα ήθελα να συνεχίζαμε με τον Μ. εάν δεν είχε γίνει αυτό.....τι να κάνω με τον Μ. τον αποφεύγω, τον φοβάμαι.....Θα θύμωνε. Θα έλεγε ότι είμαι τρελλή.....Τον Μ. τον αγαπούσα πολύ περισσότερο από τον πρώην σύζυγο μου. Δεν μπορεί όμως να έχει σεξουαλικές σχέσεις. Εγώ θα ήθελα να έχω σχέσεις μαζί του.....Εχει ανάγκη να δείχνει ότι μπορεί να πάει με όποια γυναίκα θέλει.....Τον Μ. τον γνώρισε η κόρη μου στο καράβι.....Είναι πολύ έξυπνος, έχει χιούμορ, καλή φωνή, τραγουδάει στις ταβέρνες.....Ουσιαστικά ήταν ο στενότερός μου φίλος. Μας στήριζε οικογενειακά.....".

18η Η μητέρα αυτοχαρακτηρίζεται

Περίπτωση Α:

"....είχα κι εγώ τις ανασφάλειές μου.....δεν μπορώ να πω ότι είμαι άχρηστη.....κάπου με όλες αυτές τις καταστάσεις ένοιωθα φοβερό φόβο, ότι εγώ δεν θα μπορούσα ποτέ μόνη μου να τα καταφέρω. Συνήθως ας πούμε είμαι κάτω σε μια σχέση ότι δεν ζητάω, ότι δέχομαι κάποια πράγματα και προσπαθώ.....γιατί φοβάμαι πολλά πράγματα.....Ισως έλκω και έλκομαι από άτομα που έχουν ανάγκη από βοήθεια.....το βάρος είναι πολύ μεγάλο και δεν ξέρω εάν θα επιβιώσω μετά απ' όλ' αυτά.....Εγώ τους έπαιρνα με το καλό, ήμουν πολύ του μαλακού και τελικά εκεί είναι το πρόβλημα και πρέπει να είμαι σκληρή λιγάκι. Είναι δύσκολο να πω όχι.....δεν ξέρω ίσως πάντα έδινα σημασία για το τι θα πουν οι έξω.....Νοιώθω την ήττα μου και εκεί εκνευρίζομαι.....Δεν έχω μεγάλη αυτοεκτίμηση.....Συνήθως δείχνω μια εικόνα πολύ δυναμική και έχω εμπιστοσύνη σ' αυτά που μπορώ να κάνω. Έχω μεγάλη δυνατότητα ελιγμών. Εκτός και αν υπάρξει κάποιο άτομο το οποίο να με απορρίπτει.....Μου είχε συμβεί κάτι χαρακτηριστικό μικρή: είχα πάει στο τρένο για πρώτη φορά μόνη μου είχα βγάλει εισητήριο μόνη μου κλπ. Ήρθε ο ελεγκτής, κοιτάζει το εισητήριο μου, πάει σε μια άλλη κυρία και δεν το είχε. Και εκείνη μου λέει "εσύ με πλησίασες και μου το πήρες από την τσέπη μου". Κοκκίνησα και δεν ξέρω αν υπήρξε άτομο στο τρένο που να μην την πίστεψε. Κανονικά θα έπρεπε να πω: "Τι λέτε"! Όμως αυτή την ετικέτα που μου είχε δώσει του κλέφτη την είχα δεχτεί. Είπα ένα όχι σαν πραγματικά να είχα εγώ την ευθύνη και όλοι με κοιτάζανε σαν να είχα πάρει εγώ το εισητήριο από την κυρία.....Θέλω να πω ότι μπορεί να μου δώσει την ετικέτα ο άλλος και να τη δεχτώ.....όταν πρόκειται να μιλήσω σε κόσμο δεν νοιώθω καλά.....νοιώθω ότι

δεν είμαι τίποτα και τι λέω τώρα αυτό μου έχει μείνει ακόμα.....Ισως το πρόβλημα είναι δικό μου που δεν μπορώ να εμπιστευθώ δικηγόρο επειδή δεν μπορώ να εμπιστευθώ τον εαυτό μου.....Σκέπτομαι μήπως με.....αρρωστήσω εγώ".

Περίπτωση Β:

"Βρέθηκα εντελώς μόνη.....Εγώ σαν άτομο έχω μια ψυχολογική πάθηση, μανιοκατάθλιψη.....από τις καταστάσεις που έχω περάσει.....Εγώ δούλευα μια ζωή.....Εχω αποκλειστεί. Εγώ τα προβλήματά μου δεν είχα κάποιον να τα μοιραστώ και τα ανήλικα παιδιά δεν μπορούσαν να με καλύψουν.....Εργάζομαι και γεννάω.....Οταν λοιπόν έμαθα για τη σχέση αυτή που είχε, αρρώστησα.....Εγώ ή δίνω τη καρδιά μου στους ανθρώπους ή την παίρνω και φεύγω. 'Εχω όμως χάσει τον εαυτό μου.....Μέσα σ' αυτή τη σκηνοθεσία είχε απέναντί του έναν άνθρωπο ο οποίος ήταν ντόμπρος και το μόνο κουσούρι ήταν ότι ήμουνα ιδεολόγα, ψυχολόγα.....Δεν είμαι εύκολη να γνωρίσω να φλερτάρω με κάποιο άτομο κενό.....Εγώ είμαι και απλή αλλά είμαι και επιτηδευμένη.... Βάλλομαι από παντού και είμαι αρκετά ευάλωτη, αλλά δεν το δείχνω σε κανέναν.....Με τρομάζει το πλήθος των υποχρεώσεων που έχω απέναντι στα παιδιά, όχι από ευθυνοφοβία, αλλά επειδή έχω νοιώσει ένα κενό, της έλλειψης του άντρα και ξέρω ότι η στέρηση από ένα παιδί, να του στερήσεις τον πατέρα του ότι κάνει κάποιο κακό.....Είμαι αρκετά υπομονετική και παίρνω τους ανθρώπους όπως είναι. 'Εχει τις καλές του σήμερα; Μ' αυτές θα πάω. 'Εχει τις κακές του; Μ' αυτές. Θα του μιλήσω γι αυτές όταν θα έχει τις καλές του και δεν θα περάσει έτσι.....Η παρουσία του πατέρα του σήμερα μου έχει δημιουργήσει ψυχολογικό πρόβλημα. Γύρευα σ' έναν άνθρωπο να έχει πολλά ευαίσθητα σημεία και μια καρδιά για να μπορέσω

να καλύψω τα δικά μου ψυχολογικά κενά.....Είμαι αρκετά δυναμική.....Δεν ξέρω τι να κάνω για να βοηθήσω. Φτάνω σε αδιέξοδο.....Είναι σαν να μη θέλω να πιστέψω τα πράγματα. Δεν είμαι ρεαλίστρια να κάνω τους διαχωρισμούς και να βάλω τα πράγματα σε μια τάξη.....παίρνω τους ρόλους όλων και είναι κουραστικό όλα τα προβλήματα τα αντιμετωπίζα με χιούμορ.... Μέσα από τα προβλήματα του άλλου ξεχνούσα τα δικά μου.....Μπορεί κι εγώ να έχω υπάρξει ένα παιδί που να είχα μια ανάγκη αλλά δεν δικαιολογούμαι να είμαι εγώ πλέον το αντικείμενο της έρευνας.....έχω ανάγκες και το ξέρω ότι έχω τη στιγμή που έχω περάσει και ελλείψεις και στέρησης και πράγματα μη συνηθισμένα που η ζωή μου ήταν πάντα δύσκολη.....Εχω πραγματικούς λόγους να έχω ανασφάλεια, δεν ήμουν από μύθο ανασφαλής.....Οταν εργαζόμουν ήμουνα σε πολύ καλή κατάσταση.....Εγώ είμαι άτομο που δίνω, είμαι περιποιητική.....δεν έχω εχθρούς ή φίλους.....με πατούσαν.....Δεν έχω κάποιον να μοιραστούμε αυτό το φορτίο".

Περίπτωση Γ:

"Στο νησί τα κορίτσια δεν είναι όπως εδώ που βγαίνουν.....Για να μη δημιουργούνται καυγάδες καταπιεζόμουν, κρατούσα τα πράγματα μέσα μου και δεν μίλαγα.....Εχω δυνάμεις να ξαναπιάσω τη δουλειά που ξέρω, που δεν με φοβίζει. Τη δουλειά με την αξίνα την ξέρω.....Είμαι πολύ υπομονετική.....τα βράδια.....φοβάμαι μήπως έρθει κανένας "Αλβανός" στο σπίτι ή πάρει τηλέφωνο. Βέβαια δεν πρόκειται να έρθει κανένας αλλά φοβάμαι. Στο νησί βέβαια δεν έχει "Αλβανούς".....Σκέφτομαι ότι όλοι οι άντρες είναι ίδιοι.....Βέβαια ο αδελφός μου δεν κάνει τα ίδια".

Περίπτωση Δ:

"Εγώ είμαι συντηριτική.....Πρέπει να φανώ δυνατή.....Δεν έχω κακία και μίσος.....για κανέναν. Ποτέ δεν μπορώ. Δεν μπορούσα να υποκριθώ.....Είμαι πάρα πολύ ανεκτική.....Εχουν σπάσει τα νεύρα μου.....Δεν πρέπει να είμαι ανεκτική. Πως μπόρεσα να αντέξω. Μπορεί να έγινα λάστιχο.....Είμαι αγχώδης σαν άτομο. 'Ηθελα να τα έχω όλα όμορφα.....Πάντα πίστευα στη δεμένη οικογένεια.....το αίσθημα της αγάπης, η εξιδανίκευση με εμποδίζει να δω".

Περίπτωση Ε:

"Εγώ ήμουν πάντα ευαίσθητη.....Οτι πρόβλημα είχα δεν το συζητάγα.....Το διάβασμα δεν μου αρέσει, ούτε ποτέ μου άρεσε. Στο θέμα του φαγητού δεν έχω κανένα πρόβλημα, τότε είχα έκανα όπως η κόρη μου, κράταγα το φαγητό μέσα στο στόμα μου.....Με την αδελφή μου 8-9 χρονών παίζαμε το ζευγάρι και πάντα εγώ ήμουν ο άντρας. 'Αρχισα να έχω "περίοδο" στα 15 χρ..... Βλέπω ότι από μικρή είχα μια τάση αυτοκαταστροφής.....Αυτές οι λάθος επιλογές.....Ισως οι ανασφάλειες, τα κόμπλεξ, ένοιωθα ότι δεν μπορώ να βρω κάτι καλύτερο. 'Ενοιωθα ότι δεν μπορούσα να συνεχίσω με κάποιον που θα ήταν καλύτερος. Θα ένοιωθα μειονεκτικά".

Περίπτωση ΣΤ:

"Ήμουν τόσο χαλαρή, τι να χαρακτηρίσω τον εαυτό μου.....Εγώ είμαι πελαγωμένη.....Πολλές φορές κατηγορώ τον εαυτό μου που δεν είμαι πονηρή.....Είμαι ήρεμος τύπος.....Εγώ τα ανεχόμουν όλα με στοργή, με αγάπη.....Εγώ στα νιάτα μου ήμουν καλή.....Εγώ ήμουν ευαίσθητη και μπορούσα να κλάψω.....Να ήμουν δυναμική. Αλλά ήμουν άβγαλτη.....Ήμουν

και μικρή πολύ ωραία. Έχω αφήσει τον εαυτό μου με όλα αυτά".

Περίπτωση Ζ:

"Έχουμε αγωνισθεί πάρα πολύ στη ζωή μας και αυτός ο αγώνας συνεχίζεται καθημερινά.....Εγώ είμαι πιο ελαστική.....Θα πρέπει να αλλάξω τρόπο ζωής.....Δεν έχω συνηθίσει μέχρι τώρα να μη λέω καλημέρα σε έναν άνθρωπο που είναι μπροστά μου.....Να φοβάμαι να μιλήσω σε κάποιον. Δεν έχω τρόπο να το αντιμετωπίζω αυτό.....Στο δημοτικό δεν τα πήγαινα καλά με τον εαυτό μου. Είχα μεγάλη διαφορά με τους άλλους συμμαθητές μου.....Φοβόμουν μη φανεί αυτό το πράγμα. Μη φανεί η διαφορά (το μεγάλο στήθος).....Ήμουν σοβαρό παιδί σαν φυσιογνωμία. Δεν είχα καλαμπούρια ούτε πολλά-πολλά. Κλεισμένη στον εαυτό μου.....Έτσι τα σκεφτόμουν και έτσι τα σκέφτομαι ίσως ακόμη.....Ήθελα πάντα να κάνω παρέα με τους χαμηλότερους μαθητές για να βοηθάω και για μένα να μη λένε, δεν μας μιλάει, ενώ δεν ήμουν από αυτούς τους ανθρώπους.....Στο γυμνάσιο με αποφεύγαν. Δεν με καλούσαν σε πάρτυ.....Στο Λύκειο.....εγώ το 'βαζα μέσα μου και νόμιζα πως ήμουν η χειρότερη κοπέλα.....Το ξεπέρασα αφού τελείωσα το Λύκειο. Ήθελα να φύγω από το σπίτι.....Ζητούσα να πω κάτι κι έκλαιγα.....Εφυγα πήγα εξωτερικό και πέρασα πάρα πολύ καλά.....Εργαζόμουν, καθόμουν ελάχιστα, αλλά η ικανοποίηση ήταν πάρα πολύ μεγάλη και εκεί η πρώτη.....Βασανίστηκα πάρα πολύ και είδα ότι δεν μπορούσα να ζήσω άλλο έξω. Καμμιά φορά σκέπτομαι ότι θα μπορούσα να περιμένω λίγο.....Φοβάμαι πολύ αυτούς τους ανθρώπους (θείοι)".

Περίπτωση Η:

Πρέπει να παίρνω αποφάσεις.....Μικρή ήμουν συνέχεια άρρωστη. Πονούσε η

κοιλιά μου, είχα πονοκεφάλους.....Ημουν κλαψιάρα.....Δεν ξέρω ποτέ αν αυτό που κάνω είναι σωστό.....Δεν ήξερα τι ήθελα ή αν ήθελα κάτι. Γενικά είμαι πολύ μπερδεμένη και δεν ξέρω ακριβώς τι θέλω ή εάν ακόμη έχω το δικαίωμα να έχω επιθυμίες.....Από μικρή υποφέρω από διάφορα, έλκος, κωλλίτιδα, πονοκεφάλους κλπ. Τώρα έχουν σχεδόν εκλείψει.....Εγώ.....ντύνομαι πολύ συντηρητικά, ούτε βάφομαι, ούτε τίποτα.....Κλαίω συχνά όταν κάποιος μου φωνάξει.....Δεν αντέχω τις φωνές και τους καυγάδες.....Αισθάνομαι ότι δεν έχω χέρια, ότι τα χέρια μου είναι κομμένα.....Οταν βρίσκομαι με άλλους ανθρώπους, π.χ. στη δουλειά, έχω έντονο άγχος, αν με δέχονται ή όχι. Αισθάνομαι ότι για να μπορέσω να σταθώ και να ενταχθώ ότι πρέπει να προσφέρω το μάξιμουμ που μπορώ.....Νοιώθω ότι εγώ φταίω γι αυτό που έγινε.....Αισθάνομαι άσχημα που έρχομαι εδώ.....Ερχομαι κρυφά από τον άντρα μου γιατί ξέρω ότι θα γίνει καυγάς αν το μάθει. Αισθάνομαι ότι ερχόμενη εδώ είναι σαν να τους εγκαταλείπω.....Νοιώθω πολύ ευχάριστα που έρχομαι εδώ. Ποτέ δεν είχα κάποιον που να νοιώθω ευχάριστα μαζί του. Δεν είμαι αναξιοπαθούσα σύζυγος".

Περίπτωση Θ:

"Δεν μπορώ τις φασαρίες. Αυτή την εποχή με πιάνει πονοκέφαλος.....Στο σπίτι όταν ακούω τσίριγμα καθώς τα μικρά παίζουν έντονα, λέω: "σταματήστε" γιατί δεν μπορώ. Με πιάνει το κεφάλι μου. Δεν αντέχω θόρυβο, μουσική.....Κι εγώ παιδί ήμουνα όταν με πήρε (19 χρ.).....Μπορεί να είμαι φτωχιά αλλά έχω και κάποια αξιοπρέπεια.....Πιστεύω ότι δεν μπορώ να το συζητήσω εγώ.....Μια μέρα με πιάνουν τα κλάματα, είχα γίνει κουρέλι.....παρά λίγο να σκοτωθώ από τα αυτοκίνητα.....Εγώ υποχωρώ. Οταν

βλέπω ότι δεν υπάρχει διέξοδος, αντί να σπάσουν τα νεύρα μου υποχωρώ.....Δεν πιστεύω στα όνειρα.....αυτά είναι δεισιδαιμονίες πλέον.....Ετρωγα τα νύχια μου μικρή όταν έβλεπα να χτυπάει ο πατέρας μου τη μητέρα μου. Το 'χα κόχει και τώρα το ξανάρχισα. Όταν έχω άγχος θα τα φάω. Είναι μια διέξοδος.....Δεν έχω γερά νεύρα.....Δεν μπορώ να υπομένω.....Εγώ είμαι εξωστρεφής.....Με έβριζε και εγώ δεν μπορούσα να κάνω τίποτα".

Περίπτωση I:

"Όποια σχέση ερωτική και αν είχες με κάποιον άνθρωπο σου λείπει. Και ένα σκύλο αν είχες που γαύγιζε από το πρωί μέχρι το βράδυ και έφυγε σου λείπει.....Εγώ δυστυχώς δεν ξαναπαντρεύτηκα. Δεν υπήρξε ευκαιρία γιατί πάντα δεν διαλέγω τον σωστό άντρα.....Εγώ έφταιγα που το άφησα να τρέχει έτσι.....Εγώ βουτάω μέσα αμέσως.....Ελεγα στον εαυτό μου ότι δεν μ' αρέσει να μην έχω επαφή με κανέναν και ας μη του ζητάω τρυφερότητα, όπως θέλουν όλες οι γυναίκες.....Αισθάνομαι μπερδεμένη.....Ημουνά πολύ αγνή και δεν καταλάβαινα.....Θα προτιμούσα να είχα έναν άνδρα να ζήσουμε μαζί.....Όταν γυρίζεις από τη δουλειά σου στο σπίτι θέλεις να σε περιμένει κάποιος για να του πεις όσα έγιναν την ημέρα να τον ακούσεις".